

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
«Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК
МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
РГКП «Республиканский учебно-методический центр
дополнительного образования»
MINISTRY OF EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
RSE "Republican Educational and Methodological Center for Supplementary
Education"

«ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕР:
ТЕОРИЯ ЖӘНЕ ПРАКТИКА»
Халықаралық ғылыми – практикалық конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫ
29 қазан 2025 жыл

МАТЕРИАЛЫ
Международной научно-практической конференции
«ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В НЕПРЕРЫВНОМ ОБРАЗОВАНИИ: ОТ
ТЕОРИИ К ПРАКТИКЕ»
29 октября 2025 год

PROCEEDINGS
of the International Scientific-Practical Conference
«INNOVATIVE APPROACHES IN LIFELONG EDUCATION:
FROM THEORY TO PRACTICE»
October 29, 2025

Астана/ Astana – 2025

УДК 37.0

ББК 74.00

У23

Редакционная коллегия:

Абишева Г.А. – Директор Республиканского учебно-методического центра дополнительного образования Министерства просвещения Республики Казахстан

Жагалбаева М.Т. – руководитель Научно-исследовательской лаборатории дополнительного образования и детского благополучия Республиканского учебно-методического центра дополнительного образования МП РК

Найман А.А. – научный сотрудник Научно-исследовательской лаборатории дополнительного образования и детского благополучия Республиканского учебно-методического центра дополнительного образования МП РК

«Үздіксіз Білім Берудегі инновациялық тәсілдер: теория және практика»: Халықаралық ғылыми – практикалық конференция

«Инновационные подходы в непрерывном образовании: от теории к практике»: Международная научно-практическая конференция. – Астана: «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования Министерства просвещения Республики Казахстан», 2025. – 385б. // Астана: «Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы», 2025. – 385с.

ISBN 978-601-08-5589-2

2025 жылғы 29 қазанда өткен «Үздіксіз білім берудегі инновациялық тәсілдер: теория және практика» атты халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары жинағына Қазақстан мен шетелдердегі үздіксіз және қосымша білім беру жүйесін дамытудың өзекті мәселелеріне арналған ғылыми мақалалар мен баяндамалар енгізілді. Жинақта білім беру процесіне инновациялық технологияларды енгізу мен цифрландыру, педагогтердің soft skills және кәсіби құзыреттіліктерін қалыптастыру, білім сапасын қамтамасыз ету, сондай-ақ формальды және бейформальды білім беру ұйымдарының өзара іс-қимылы мәселелеріне ерекше назар аударылған. Материалдар жинағы білім беруді дамытудың заманауи үрдістерін, теория мен тәжірибенің өзара ықпалдастығын көрсетеді және үздіксіз оқыту, инновациялар мен білім беру ортасының цифрлық трансформациясы мәселелерімен айналысатын ғалымдарға, педагогтерге, білім беру ұйымдарының басшыларына, магистранттар мен докторанттарға арналған.

В сборник материалов Международной научно-практической конференции «Инновационные подходы в непрерывном образовании: от теории к практике», проведённой 29 октября 2025 года, вошли научные статьи и доклады, посвящённые актуальным вопросам развития системы непрерывного и дополнительного образования в Казахстане и за рубежом. Особое внимание уделено вопросам внедрения инновационных технологий и цифровизации образовательного процесса, формированию soft skills и профессиональных компетенций педагогов, обеспечению качества образования, а также взаимодействию организаций формального и неформального образования. Материалы сборника отражают современные тенденции развития образования, опыт интеграции теории и практики, а также представляют интерес для научных работников, педагогов, руководителей образовательных организаций, аспирантов и студентов, занимающихся вопросами непрерывного обучения, инноваций и цифровой трансформации образовательной среды.

The proceedings of the International Scientific and Practical Conference “Innovative Approaches in Lifelong Education: From Theory to Practice,” held on October 29, 2025, include research papers and reports devoted to topical issues in the development of lifelong and supplementary education systems in Kazakhstan and abroad. Special attention is given to the implementation of innovative technologies and digitalization of the educational process, the formation of teachers’ soft skills and professional competencies, ensuring the quality of education, and fostering cooperation between formal and non-formal education institutions. The materials of the collection reflect current trends in educational development, demonstrate the integration of theory and practice, and are of interest to researchers, educators, academic administrators, graduate and postgraduate students working in the fields of lifelong learning, innovation, and digital transformation of the educational environment.

Конференция материалдары автордың түпнұсқасы негізінде басылып шығарылған

Материалы конференции отпечатаны с авторских оригиналов

The conference materials have been printed from the authors’ originals.

ISBN 978-601-08-5589-2

9|786010|855892|

УДК 37.0

ББК 74.00

У23

© ҚР ОАМ «Республикалық қосымша білім беру

оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, 2025

*Avasi V.**Kotov S. O.**Sarsenbayeva N. K.*

Nazarbayev Intellectual School of Science and Mathematics in Taraz

LIFELONG LEARNING ENABLERS: FOCUS, OPTIONS, TECHNOLOGY PLATFORMS AND TOOLS

Аңдатпа. Білім беру парадигмасы шектеулі, алдын ала берілетін үдерістен үздіксіз, өмір бойы жалғасатын ізденіске қайтымсыз түрде ауысуда. «Үздіксіз білім берудегі инновациялық тәсілдер» атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференцияға әзірленген бұл мақала аталған өтпелі кезеңді қамтамасыз ететін негізгі факторларды талдайды. Ол «Қосымша білім беруді цифрландыру және инновациялық технологиялар» конференция тақырыбымен үйлесе отырып, үздіксіз білім алуды қолдайтын экожүйені қарастырады. Авторлар тиімді өмір бойы оқу үдерісі үш базалық алғышартқа сүйенеді деп пайымдайды, олар: оқушының дербес субъектілігіне негізделген педагогикалық тәсіл, оқу траекториялары мен форматтарының икемділігі және осы үдерісті қамтамасыз ететін жан-жақты технологиялық платформалар мен құралдар. Мақалада қосымша білім берудің құрамдас бөліктері талданып, оқудың қолжетімділігін арттыратын аппараттық және бағдарламалық қамтамасыз ету сипатталады, сондай-ақ цифрландырудың, соның ішінде жасанды интеллекттің трансформативтік әлеуеті қарастырылады. Соңында жаңа оқу мәдениетінің қалыптасуына қажетті адами және инфрақұрылымдық алғышарттармен қатар, сертификаттау жүйесіне және академиялық шынайылықты қамтамасыз етуге қатысты өзекті мәселелер талқыланады.

Түйінді сөздер: өмір бойы оқу, қосымша білім беру, оқушының дербес субъектілігі, оқу траекториялары мен форматтарының икемділігі, білім беруді цифрландыру, білім беру технологиялары мен жасанды интеллект, микро-біліктіліктер мен оқу нәтижелерін шынайы бағалау.

Abstract. The paradigm of education is irrevocably shifting from a finite, front-loaded process to a continuous, lifelong pursuit. This paper, prepared for the International Scientific and Practical Conference "Innovative Approaches in Continuous Education," explores the primary enablers of this transition. It aligns with the conference theme of "Innovative technologies and digitalization of supplementary education" by examining the ecosystem that supports continuous learning. We argue that effective lifelong learning hinges on three core enablers: a pedagogical focus on learner agency, flexible options for learning pathways, and the ubiquitous technology platforms and tools that provide the infrastructure. This paper analyzes the components of supplementary education, investigates the hardware and software making learning accessible, and discusses the transformative potential of digitalization, including AI. Finally, it addresses the human and infrastructural prerequisites for this new culture of learning and the persistent challenges of certification and academic authenticity.

Key words: Lifelong learning, Supplementary education, Learner agency, Flexible learning options and venues, Digitalization of education, educational technology and artificial intelligence, Micro-credentialing and assessment authenticity.

1. Introduction: The Imperative of Continuous Education

We live in an era of unprecedented acceleration. Knowledge is no longer a static quantity acquired in youth but a dynamic flow that is navigated throughout one's life. The half-life of knowledge is estimated at 3-4 years [1]. The very concept of a "career" is being replaced by a "portfolio of skills" that requires constant updating [2]. In this context, the philosopher John Dewey's century-old assertion has never been more relevant: "Education is not preparation for life; education is life itself" [3].

The purpose of this conference is to discuss the integration of formal and informal learning and to explore the theory and practice around lifelong learning. This integration is the heart of supplementary education, which is a broad and vital category of learning that exists outside the traditional, linear curriculum. It encompasses a wide spectrum of activities as expressed in [4]: 1. Structured Support that happens after school and includes coaching and after-work professional development courses; 2. Self-determined learning, known as heutagogy, where the learner defines both the path and the destination; 3. Informal learning also known as incidental learning from social gatherings, workshops, webinars, and hobbies, driven by a flexible curriculum, and 4. Skill-specific learning, such as with language courses, technical seminars, and extracurricular exploration.

The digitalization of supplementary education is not merely about moving these activities online; it is about creating a new, integrated ecosystem. It is pertinent to explore the enablers that form this ecosystem [5]. They include the necessary shift in pedagogical focus, the flexible options required, and the technology platforms that make it all possible.

2. The First Enabler: A Focus on Learner Agency

Before any tool or platform can be effective, a fundamental pedagogical shift must occur. This transformation demands that the focus must move from teaching to learning. In this model, the learner is the primary agent, transitioning from a passive recipient of information to an active architect of their own knowledge [6].

This paradigm values self-determined learning (heutagogy) and learner-centered approaches (andragogy) over traditional, teacher-directed pedagogy. The goal is to cultivate a "hunger for knowledge," where motivation is intrinsic. This shift redefines the objective of education as not simply to know, but to know how to learn [7].

Critically, this focus on agency demands a parallel focus on accessibility. True lifelong learning must provide opportunities for people of all abilities, disabilities, and socio-economic backgrounds. Technology's greatest promise is its potential to democratize access, offering customized pathways that accommodate diverse learning needs [8].

3. The Second Enabler: Flexible Options and Venues

A system of continuous education cannot be rigid. It must offer a "menu" of options and access points that fit the complex lives of modern learners. These venues are both physical and digital, formal and informal [9].

3.1 Physical and Environmental Access Points

While digital access is key, physical environments remain crucial hubs for learning and are the most well-known in relation to education and learning. These include: 1. Formal Institutions such as schools, colleges, universities, and libraries adapting to serve adult learners; 2. Workplace learning that integrates "work camps", professional development, and on-the-job training, and 3. "Third Places" that comprise social gatherings, community centers, and even cafes, where informal and incidental learning occurs.

3.2 Digital Access Points (Hardware)

The "where" of learning has become ubiquitous, thanks to a proliferation of personal devices. One may access supplementary education opportunities using the following hardware:

- Traditional Hardware, including computers and laptops.
- Mobile Devices such as handheld tablets and smartphones, which effectively place a university in the learner's pocket.
- Ambient Technology like smart TVs and public-facing displays that can be leveraged for "learning in the margins."

This hardware ecosystem ensures that learning is no longer confined to a specific time or place so that learning can happen, for instance, during travelling, sitting in the park, and lying on one's couch at home after midnight [10].

4. The Third Enabler: Technology Platforms and Tools

If hardware provides the access point, software provides the experience. The digital tools and platforms available today constitute a powerful ecosystem for discovery, creation, and connection.

4.1 The Digital Toolkit (Software)

The modern learner's toolkit is vast and varied, and potentially contains the following common offerings :

- Core applications, including open-source operating systems and applications, remove cost barriers.
- Reference tools, which are a range of digital look-ups like encyclopedias and dictionaries, to provide instant clarification.
- Immersive experiences delivered by simulators and augmented reality (AR) apps to move learning from abstract to applied.
- Content formats of various kinds, such as eBooks, online courses (synchronous and asynchronous), and hybrid models, to cater to different preferences.

The choice of software depends on the specific interests of each individual or organization.

4.2 The Rise of Artificial Intelligence

Artificial Intelligence (AI) is rapidly becoming the most significant enabler in the domain of lifelong learning. It functions as a personal tutor, a research assistant, and a creative partner. For the lifelong learner, the most critical new skill is not content mastery but effective prompt generation. The yearning learner must possess the ability to ask the right questions to leverage AI for analysis, synthesis, and creation. AI-driven tutoring can provide scalable, personalized feedback, addressing a key logistical challenge in mass education [11].

4.3 Learning Platforms and Ecosystems

Learning is increasingly moving from isolated courses to integrated platforms. First, Massive Open Online Courses (MOOCs) are study platforms like Coursera and edX that offer university-level courses from top institutions [12]. Then, Open Educational Repositories (OERs) are giants like YouTube, Khan Academy, and specialized sites like Hyperphysics, which provide vast libraries of free content. Third, Assessment and Gamification tools like Quizizz, Duolingo and Kahoot leverage game mechanics to drive engagement and formative assessment. Finally, there are Learning Management Systems (LMS), platforms such as Moodle and Canvas, that provide

the architecture for formal online and hybrid courses. However, one may need credentials to access this last category of learning ecosystems.

5. Digitalization: A Transformative Process

It is crucial to understand that digitalization is not merely a substitution. Placing a PDF of a textbook online is digitization, not digitalization. True digitalization, as a transformative process, involves: 1. Information Transformation in which content becomes dynamic, searchable, and interactive; 2. Ease of sharing so that knowledge moves seamlessly across networks, fostering collaboration; 3. Convenience of access makes learning asynchronous and available 24/7 4. Mastery learning is enabled through the possibility for multiple, low-stakes reviews, allowing learners to progress at their own pace 5. Efficient storage through which vast amounts of information are stored and retrieved effortlessly [13].

6. Prerequisites and The Human Dimension

This technological ecosystem, however powerful, is not self-executing. Its success depends on both human and infrastructural prerequisites.

6.1 The Human Dimension

Technology must augment, not replace, human connection. As Bill Gates (1995) noted, "Technology is just a tool. In terms of getting the kids working together and motivating them, the teacher is the most important." [14]. In the context of lifelong learning, the "teacher" may be a formal instructor, a workplace mentor, or a community of peers. Digital platforms must be designed to foster this human dimension through collaborative forums, peer-review mechanisms, and visible instructor presence [15].

6.2 Infrastructural Prerequisites

For this ecosystem to function, the learner must have access to the internet. This access must be characterized by availability, affordability and stability. First, the infrastructure needs to be available, and therefore, the infrastructure must exist. People in remote areas should not be forgotten in terms of the internet infrastructure in the lifelong learning quest. Second, it must be affordable; thus, cost must not be a barrier. This consideration is important because of the ever-widening economic gap between the wealthy and those who barely get by. High costs of internet technology risk promoting the exclusion of citizens from some of the supplementary education opportunities. Finally, the infrastructure must be steady, and the connection must be reliable. A broken connection disconnects the study medium and the knowledge seeker, disrupting the learning pace.

6.3 Pedagogical Prerequisites

Finally, educators and instructional designers must use technology in a pedagogically sound manner. Simply using a new tool for an old task is a missed opportunity. Models like Substitution, Augmentation, Modification, and Redefinition (SAMR) provide a framework for ensuring that technology is used to transform the learning experience, not just substitute an analog tool [16].

7. Challenges and Future Directions

Despite the immense potential, significant challenges remain in the landscape of lifelong learning. One nagging question arises concerning academic certification under the lifelong learning paradigm. How does the formal education system and the labor market validate learning that happens on MOOCs, through digital badges, or in non-formal settings? The development of a trusted, universal micro-credentialing system is a paramount concern [17]. However, the heightened competence at work due to lifelong learning speaks for itself, making the question moot. This advantage should motivate everyone to seek self-improvement through lifelong

learning. Furthermore, there is the matter of academic honesty and authenticity when one is self-taught. With the rise of sophisticated AI, how do we ensure the authenticity of a learner's work? The focus must shift from "preventing cheating" to designing assessments that require higher-order thinking, such as critical analysis, creative application, and personal reflection, which AI cannot easily replicate [18].

8. Conclusion

The enablers of lifelong learning are not singular. Rather, they are a deeply interconnected ecosystem. This ecosystem begins with a focus on the learner as an active, curious agent. It is supported by a flexible array of options and venues, both physical and digital. And it is powered by a vast grid of technology, from personal devices to global platforms and artificial intelligence.

This new paradigm redefines literacy itself. As the futurist [19] wrote, "The illiterate of the 21st century will not be those who cannot read and write, but those who cannot learn, unlearn, and relearn." Our goal as educators, technologists, and policymakers must be to build a robust, accessible, and human-centric ecosystem that empowers every individual to do exactly that, for life.

References

1. Makarova O.Yu., Andreeva M.I., Baratova O.A., Zelenkova A.V. Supplementary professional education is a socially relevant component of lifelong learning // International Conference on Linguistic and Cultural Studies. Cham: Springer International Publishing, 2017. P. 21–27.
2. Kanzola A.M., Petrakis P.E. A Foresight Framework for the Labor Market with Special Reference to Managerial Roles—Toward Diversified Skill Portfolios // *Forecasting*. 2024. Vol. 6, No. 4. P. 985–1000.
3. Dewey J. *Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education*. New York: The Macmillan Company, 1916. 434 p.
4. Blaschke L.M. Heutagogy and lifelong learning: A review of heutagogical practice and self-determined learning // *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 2012. Vol. 13, No. 1. P. 56–71.
5. Lagstedt A., Kauppinen R., Leite L. Education digitalization requires ecosystem change // *EDULEARN21 Proceedings*. 2021.
6. Serin H. A comparison of teacher-centered and student-centered approaches in educational settings // *International Journal of Social Sciences & Educational Studies*. 2018. Vol. 5, No. 1. P. 164–167.
7. Mota R. Learning how to learn is more than learning // *The Physics Educator*. 2019. Vol. 1, No. 01. Article ID: 1950002.
8. Wang T., Wang L. *Fostering a Culture of Lifelong Learning in the Digital Era*. 2024.
9. Johnson M., Majewska D. *Formal, Non-Formal, and Informal Learning: What Are They, and How Can We Research Them?* Research Report. Cambridge: Cambridge University Press & Assessment, 2022.
10. Casey J., Wilson P. *A practical guide to providing flexible learning in further and higher education*. Glasgow: Quality Assurance Agency for Higher Education Scotland, 2005.
11. Korzynski P., Mazurek G., Krzykowska P., Kurasinski A. Artificial intelligence prompt engineering as a new digital competence: Analysis of generative AI technologies such as ChatGPT // *Entrepreneurial Business and Economics Review*. 2023. Vol. 11, No. 3. P. 25–37.
12. Siemens G. *Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age* // *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*. 2005. Vol. 2, No. 1.
13. Gradillas M., Thomas L.D. Distinguishing digitization and digitalization: A systematic review and conceptual framework // *Journal of Product Innovation Management*. 2025. Vol. 42, No. 1. P. 112–143.
14. Ratcliffe S., ed. *Oxford Essential Quotations*. Oxford: Oxford University Press, 2014.

15. Porubin L. Humanizing digital Learning: Strategies for Amplifying educational Impact // Intertext. 2023. No. 2. P. 67–74.
16. Puentedura R.R. Transformation, Technology, and Education [Electronic resource]. Hippasus, 2006. URL: <http://hippasus.com/resources/tte/> (accessed: 28.10.2025).
17. Lemoine P.A., Richardson M.D. Micro-credentials, nano degrees, and digital badges: New credentials for global higher education // International Journal of Technology and Educational Marketing. 2015. Vol. 5, No. 1. P. 36–49.
18. Ateeq A., Alzoraiki M., Milhem M., Ateeq R.A. Artificial intelligence in education: implications for academic integrity and the shift toward holistic assessment // Frontiers in Education. 2024. Vol. 9. Article ID: 1470979.
19. Toffler A. Future Shock. New York: Bantam Books, 1970.

Accessible Resources:

Coursera: <https://www.coursera.org>

edX: <https://www.edx.org>

Khan Academy: <https://www.khanacademy.org>

Hyperphysics: <http://hyperphysics.phy-astr.gsu.edu/hbase/hph.html>

The SAMR Model: <https://www.common sense.org/education/articles/a-teachers-guide-to-the-samr-model>

**НАПРАВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГОВ
ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ ПРАКТИКИ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

Аңдатпа. Мақалада қосымша білім беру тәжірибесін жетілдіру контекстінде педагогтердің кәсіби дамуының бағыттары қарастырылады. Жаһандық сын-қатерлер мен білім берудің цифрлық трансформациясы жағдайында үздіксіз кәсіби дамудың (ҮҚД) өзектілігі негізделеді. ҮҚД, жекелендірілген ҮҚД және ҮҚД құзыреттері ұғымдары педагогтердің кәсіби өсуінің негізгі факторлары ретінде ашып көрсетіледі. Қосымша білім беру жүйесінде ҮҚД ұйымдастыру ерекшеліктері, оның балалардың мәдени капиталын қалыптастырудағы және ХХІ ғасыр дағдыларын дамытудағы рөлі талданады. Педагогтердің кәсіби оқыту модельдері, қосымша білім беру мазмұнын жаңарту бағыттары мен инновациялық нысандарды (хакатондар, зертханалар, зерттеу қауымдастықтары, жазғы мектептер) енгізу ұсынылады. ҮҚД-нің негізгі құзыреттері – сыни және шығармашылық ойлау, ынтымақтастық пен цифрлық сауаттылық дағдыларын дамыту – айқындалады. Сондай-ақ, мақалада сыныптан тыс қызметтің оқушылар дамуына ықпал ету үлгілері және ҮҚД-нің күтілетін нәтижесі ретінде педагог агенттігі тұлғажырымдамасы қарастырылады. Қосымша білім берудегі ҮҚД-ні институционалдандыру және дарынды балалармен жұмыс жөніндегі үйлестіруші лауазымын енгізу білім сапасы мен инновацияларды басқарудың тетігі ретінде қажеттілігі атап өтіледі.

Түйінді сөздер: үздіксіз кәсіби даму (ҮҚД), жекелендірілген ҮҚД, ҮҚД құзыреттері, метаоқыту, педагог агенттігі, 4С дағдылары, бейресми және информалды білім беру, сыныптан тыс іс-әрекеттің ықпал ету үлгілері.

Аннотация. Актуальность проблемы непрерывного профессионального развития (далее - ННР) обусловлена вызовами и проблемами сложного мира и глобального образования. Вместе с тем проблема усиливается в условиях, когда в педагогическом образовании приоритет отдаётся подготовке учителей к традиционно-линейному, фиксированному преподаванию, а не метапреподаванию для формирования компетенций ННР, где «рутинные задачи становятся всё более автоматизированными и сложными, а нелинейное мышление становится незаменимым» [1]. Дисциплинарная компетентность должна трансформироваться в навыки высокого порядка педагогов в обществе, все более управляемом искусственным интеллектом.

Ключевые слова: непрерывное профессиональное развитие (ННР), персонализированное ННР, компетенции ННР, метапреподавание, агентность педагога, навыки 4С, неформальное и информальное образование, модели влияния внеклассной деятельности.

Актуальность проблемы непрерывного профессионального развития (далее - ННР) обусловлена вызовами и проблемами сложного мира и глобального образования. Вместе с тем проблема усиливается в условиях, когда в педагогическом образовании приоритет отдаётся подготовке учителей к традиционно-линейному, фиксированному преподаванию, а не метапреподаванию для формирования компетенций ННР, где «рутинные задачи становятся всё более автоматизированными и сложными, а нелинейное мышление

становится незаменимым» [1]. Дисциплинарная компетентность должна трансформироваться в навыки высокого порядка педагогов в обществе, все более управляемом искусственным интеллектом.

Определим три базовых понятия данной статьи.

НПП - устойчивое повышение компетентности в отношении личных, социальных и организационных целей и ценностей, которые взаимосвязаны и помогают - посредством комплекса стратегий стратегий саморазвития - в успешном продвижении в профессии и расширении профессионально-педагогического профиля.

Персонализированное НПП - адресное саморазвитие, контент которого 1) обусловлен познавательными затруднениями педагогов, 2) обоснован исходным уровнем профессиональной подготовки и имеющимися потребностями профессионального развития, 3) восполняет дефицит осознанных профессиональных компетенций, необходимых для профессиональной идентификации.

Компетенции НПП - когнитивные, акмеологические, социально-поведенческие и цифровые умения, способности и качества личности будущего и практикующего педагога, направленные на выбор и реализацию стратегий саморазвития с целью непрерывного профессионально-педагогического образования на основе самоуправления процессами собственного развития.

Таким образом, НПП институционализирует непрерывное педагогическое образование и является его инструментом. При этом профессионально-педагогическая компетентность формируется на основе серьезного базового педагогического образования, постоянного НПП и условий труда, которые являются факторами, имеющими решающее значение для повышения качества обучения и согласования педагогических подходов.

НПП педагогов заключается в поисках ответов на вопросы - где, с кем и как можно организовать свое развитие, особенно если речь идет о неформальном и информальном образовании на рабочем месте.

Организация НПП педагогов дополнительного образования (*далее - ДО*) имеет свои особенности и учитывает специфику данного вида образования.

В мировой практике ДО предоставляют индивидуальный и социальный опыт, который, вероятно, поможет его участникам пройти через различные задачи развития своего возраста. Не случайно его называют культурным капиталом детей. Оно дает им возможность развивать свою идентичность, инициативность и социальные навыки, а также формировать значимые отношения со сверстниками и руководителями по организации занятий. Поэтому ДО выполняет ключевую роль в содействии здоровому развитию на протяжении всех лет обучения [2].

Американские специалисты в области психического здоровья Samantha J. Stoll и Alisha R. Pollastri рассуждают с позиций современного сложного общества: «В связи с растущей обеспокоенностью общественного здравоохранения, связанной с потреблением медиа, гиподинамией и проблемами со здоровьем, связанными с ожирением у детей и подростков, обсуждение внеклассных мероприятий (ВКМ) стало как никогда важным. Большинство учащихся средних и старших классов участвуют как минимум в одном ВКМ и посвящают этому несколько часов в неделю. Учитывая столь значительные затраты времени на ВКМ, важным вопросом является то, может ли участие в ВКМ положительно влиять на развитие молодежи и служить защитным фактором от негативных последствий, и если да, то каким образом» [3; 504].

ДО — это двунаправленная стратегия развития. Первый аспект заключается в вовлечении детей, подростков, юношества во внеклассную деятельность, которая способствует развитию и совершенствованию их обучения и личностного опыта. Второй аспект стратегии развития — формирование установки на рост, направленной на непрерывное обучение, что способствует осознанному выбору и успешной адаптации к профессиональной деятельности, требующей выполнения требований непрерывного профессионального развития (долгосрочный эффект ДО).

В условиях критической востребованности ДО важно понимать, прежде всего, противоречие, наблюдаемое в национальных образовательных системах ряда стран. Так, неравенство в контексте ДО связано с территориальными, социально-экономическими и информационными факторами, которые в силу необязательности и негарантированности данного вида деятельности на уровне национального законодательства создают дополнительные риски с точки зрения социальной стратификации. При этом ДО имеет огромный потенциал расширения доступа и создания инклюзивной образовательной среды. Более того, исследовательская группа Университета Северной Каролины (США) установила положительное влияние между временем, проведенным во внешкольной деятельности в детстве, и психическим здоровьем молодых людей с нарушениями здоровья: «Внеклассная деятельность помогает детям приобретать социальные навыки и учиться взаимодействовать со своими сообществами, следовать указаниям, решать проблемы и развивать отношения со сверстниками и взрослыми за пределами семьи» [4].

Указанное противоречие становится препятствием в учете качества ДО: «Поскольку данные о секторе внешкольного образования собираются в меньшем объеме и имеют специфичные для каждой страны характеристики, межстрановые сравнения доступны только по основным параметрам (уровень охвата внешкольными мероприятиями, включая уровень участия в школьных и общественных мероприятиях; количество частных поставщиков внешкольных мероприятий, включая уровень участия в таких мероприятиях; гендерное и территориальное распределение участия детей во внешкольных мероприятиях)» [5]. Важно и то, что деятельность обучающихся в ДО менее структурирована, чем традиционные школьные программы, и не предполагает формальной оценки.

Эффективность НПР увеличивается от степени его персонализации. В этой связи следует учитывать разные категории педагогов ДО: *непрерывно обучающиеся* - постоянно следуют новым видам педагогической деятельности, овладевая ими на протяжении профессиональной жизни; *традиционно обучающиеся* - следуют в развитии формальному образованию, от курса к курсу повышения квалификации; *инструментально обучающиеся* - продолжают свое образование, чтобы улучшить педагогическую практику и карьерно-образовательный рост; *необучающиеся* - игнорируют образование, потому что у них не было положительного опыта в своей среде.

НПР направлено на обновление содержания ДО, связанного с направлениями, отвечающими вызовам глобального мира:

- *технологии культурной политики*: включение обучающихся в создание новых культурных форм и сред;
- *технологии регионального развития*: формирование основ пространственного мышления и навыков работы с территориальными комплексами;
- *антропологические технологии*: освоение форм эмоционального, физического, волевого, духовного, интеллектуального саморазвития;
- *технологии научного познания*: включение в современные формы исследовательской работы;
- *инженерные технологии*: включение обучающихся в проектирование и создание

технических объектов, решающих конкретные производственные или бытовые задачи;

- *визуальные технологии*: включение обучающихся в современные визуально-эстетические практики (видео, кино, телевидение, современное сценическое искусство, дизайн, веб-дизайн и др.);
- *сетевые технологии*: участие в проектах, предусматривающих коммуникацию и кооперацию с ровесниками и взрослыми с использованием ресурсов и сервисов Интернета.

НПР педагогов ДО связываем с овладением системой обучения по модели 6Е: 1) вовлечение (Engage) - на основе работы с мотивами интереса и любопытства к теме; 2) исследование (explore) - организация исследовательской деятельности обучающихся; 3) объяснение (explain) - создание обучающимися собственных идей, концептов и обмен ими; 4) разработка (**Elaborate**) - **применение обучающимися полученных знаний в новых ситуациях для развития понимания**; 5) обогащение (enrichment) - **расширение знаний и навыков в смежных областях**; 6) оценка (evaluate) - **оценивание обучающимися собственных знаний, навыков и понимания посредством различных заданий**.

При правильной организации в ДО создаются более благоприятные условия оптимальной модели обучения, чем в формальном обязательном образовании, т.к.: 1) педагоги берут на себя менее авторитарную роль, 2) содержание является более открытым и гибким, 3) добровольное участие позволяет обучающимся проявлять большую мотивацию. Оптимальная модель обучения реализуется как проблемно-ориентированное, исследовательское, проектное обучение и командная работа в кооперативном обучении. А среда ДО — это пространство для проб и ошибок, экспериментов и инноваций обучающихся. Вместе с тем следует учитывать и то, что ожидаемый результат ДО - формирование предметных и ключевых компетенций. Между тем, ряд педагогов обучает знаниям, а не компетенциям, не представляя, как преподавать и оценивать ключевые компетенции.

Обновленное содержание ДО включает новые формы творческих состязаний обучающихся. НПР педагогов может быть связано с проектированием таких форм практико-прикладной направленности (точек роста) в соответствии с принципом диверсификации: хакатоны, технопарки, тематические лаборатории, предметно-практические «полигоны», турниры робототехники, компетентностные олимпиады, волонтерство, социальные проекты, дискуссионные и проектно-исследовательские сообщества, летние школы и др. В рамках непрерывного образования могут работать университетские лабораторные/экспериментальные школы как тандем вузовского и ДО (специальная учебная программа по развитию мышления, курсы по решению социальных проблем или обучение ведению переговоров и др.). Опыт создания подобных школ Исака Фрумина подтверждает: «Для большинства детей, попавших туда, летняя школа стала первым шагом за пределы традиционной советской школы, которая для многих была единственным – и довольно скучным – образовательным опытом. Это была возможность увидеть студентов университета почти своего возраста, интересующихся такими «странными вещами», как физика, биология или техника. Основываясь на этих наблюдениях, мы разработали концепцию летней программы, направленной на то, что сегодня некоторые учёные называют «самообразованием»» [6].

НПР педагогов позволяет выдержать направленность компетентностно-интерактивных форм на развитие навыков 4С: *общие способности критического и творческого мышления; личностные и социальные способности; способности к информационно-коммуникационным технологиям, сотрудничество в решении командных задач*.

Еще одно направление НПП педагогов ДО - проектирование аутентичных организационных форм, позволяющих диагностировать результаты измерения и оценивания образовательных результатов обучающихся.

О.В.Кашина пишет: «В практике дополнительного образования детей зарекомендовали себя следующие формы демонстрации результата: выставка, конкурс, контрольное занятие, коллоквиум, конференция, концерт, марафон, мастер-класс, олимпиада, открытое занятие, первенство, семинар, смотр, соревнование, состязание, турнир, фестиваль, чемпионат, шествие, экзамен, ярмарка и т.д.» [7; 8].

При выборе организационных форм демонстрации результата следует учитывать, что они □ имеют презентационный (выставка, концерт, мастер-класс) или соревновательный характер (конкурс, турнир, чемпионат), □ отражают результат обучения (экзамен), развития (конкурс, концерт) или воспитания (смотр, фестиваль), являются краткосрочными (мастер-класс, открытое занятие) или долгосрочными (марафон, фестиваль), □ выявляют индивидуальный (экзамен) или коллективный (смотр) результат и т.д. Таким образом, демонстрация результата должна обеспечить наглядность результата-деятельности и (или) результата-продукта.

НПП связываем также с исследовательской деятельностью педагогов ДО.

Одно из направлений НПП - исследование потребностей школьников и студентов во внеклассной деятельности, их интересов и ожиданий для создания аутентичных образовательных программ и курсов. Ожидаемый результат НПП связываем с овладением педагогами целостным образованием, с пониманием и реализацией на практике развития личности «в социальной и культурной сфере наряду с его когнитивными, аффективными и психомоторными навыками в образовательном процессе в соответствии с навыками 21 века» [8].

Другое направление НПП педагогов ДО - исследование того, как предлагаемый курс влияет на индивидуальную конкурентоспособность личности (ее конкурентные преимущества). Так, на индивидуальном уровне личная конкурентоспособность или удовольствие от «демонстрации собственной компетентности, мастерства, достижений и самосовершенствования» может: а) положительно влиять на успеваемость в образовании и вовлеченность в работу, б) приводить к улучшению организационных результатов, в) способствовать карьерному успеху во взрослом возрасте [9]. Результаты опроса в 12-ти школах Вьетнама в 2021 году подтвердили связь между внеклассными мероприятиями (спортивными мероприятиями, волонтерской деятельностью, художественной деятельностью и академической деятельностью) и позитивным развитием подростков [10]. При этом изучалось восприятие респондентами от 13 до 17 лет восьми факторов: (1) спортивная активность, (2) волонтерская деятельность, (3) академическая деятельность, (4) творческая деятельность, (5) удовлетворенность жизнью, (6) цель в жизни, (7) оптимистичное будущее, (8) реализация потенциала.

Для организации НПП рекомендуем введение в штатное расписание системы ДО *координатора по образованию одаренных детей* (по аналогии с мировой практикой, утверждающей: исследования и инновации не отражаются в образовательных программах, т.к. не доходят до нужной точки опоры для изменений). Такой координатор, во-первых, руководит обучением, разработкой учебных программ и оценкой педагогов. Во-вторых, – управляет программами, согласовывая их с образовательной политикой и потребностями региона, организует мониторинг данных реализации программ, участвует в отборе педагогов. В-третьих, выстраивает связи с общественностью по вопросам политики качества. В этом случае координатор готов стать важным рычагом воздействия на изменения.

НПР педагогов ДО, в особенности на рабочем месте, зависит от следования коллектива той или иной модели влияния внеклассных занятий на развитие детей и подростков:

- *модель «нулевой суммы»*: более интенсивная внеклассная деятельность подрывает участие в более узконаправленных академических занятиях, что приводит к снижению академических результатов;

- *модель идентификации или приверженности*: участие во внеклассных занятиях способствует академическим результатам за счет усиления чувства идентификации обучающихся со школой;

- *модель сокращения разрыва в социальном неравенстве*: участие во внеклассных занятиях будет более полезным для учащихся из неблагополучных социально-экономических групп, чем для их более благополучных сверстников;

- *модель развития*: внеклассные занятия обеспечивают опыт социализации, способствующий развитию, предполагают положительную линейную связь между участием в ДО и рядом академических и неакадемических результатов;

- *пороговая модель*: признает нелинейную связь между участием в ДО и развитием личности. В частности, участие в ДО принесет пользу развитию на умеренном уровне, но приведет к убывающей отдаче или даже подорвет благополучие ребенка за пределами оптимальной точки.

НПР в ДО должно иметь ожидаемым результатом *агентность педагога ДО* - индивидуальную способность предпринимать действия в практике преподавания, взаимодействуя с контекстными ситуациями, а также способность к самостоятельным действиям в процессе образовательных изменений на основе построения отношений, что предполагает опору на коллег как на ресурс для обучения и содействия развитию сообщества. В этом смысле агентность педагога включает в себя не только индивидуальное принятие решений и решение проблем, но и способность к сотрудничеству и коллективному достижению значимых изменений в своей практике.

Статья подготовлена в рамках научного проекта ИРН АР19678852 «Формирование компетенций непрерывного профессионального развития у обучающихся и выпускников направления «Педагогические науки» в условиях академической самостоятельности вуза» по грантовому финансированию Комитета науки Министерства науки и высшего образования Республики Казахстан.

Список использованных источников:

1 Цит. по: Kim Ari (2025). Exploring how institutional structures shape instructional quality: The roles of teacher education, employment, and development in fostering higher-order thinking skills. *Thinking skills and creativity*. - Vol. 58. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2025.101954>

2 Цит. по: Denault A.-S., Litalien D., Plamondon A., Dupéré V., Archambault I., Guay F. (2022). Profiles of motivation for participating in extracurricular activities among students at disadvantaged high schools. *Journal of applied developmental psychology*. - Vol. 80. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2022.101421>

3 Stoll S.J., Pollastri A.R. (2023). Extracurricular activities in the school or community setting. *Encyclopedia of child and adolescent health*. - Vol. 3. - P. 504-513. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-818872-9.00022-4>

4 Hoyle J. N., Warren-Findlow J., Wallace L., Laditka J.N., Laditka S.B. (2024). Time in childhood extracurricular activity and mental health of young adults with developmental disability. *Disability and health journal*. - Vol. 17. - No. 4. <https://doi.org/10.1016/j.dhjo.2024.101671>

5 Ivanov I., Zviagintsev R. (2023). Transformation of extracurricular education in post-Soviet countries: from universal access to inequality. *Children and youth services review*. - Vol. 155. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2023.107221>

6 Фруммин И. (2024). The cost to education development: A personal story. *International journal of educational development*. - Vol. 109. <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2024.103089>

7 Кашина О. В. Измерение и оценивание образовательных результатов в дополнительном образовании детей: методические рекомендации. Ярославль: ГАУ ДПО ЯО ИРО, 2022. Текст: электронный. — (Обновление содержания и технологий дополнительного образования детей).

8 İleritürk Duygu (2023). Evaluation of extracurricular activities in education according to pre-school teacher candidates' views. *Social sciences & Humanities open*. - Vol. 8. - No 1. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.100524>

9 Цит по: Krskova H., Baumann C., Breyer Y.A. (2024). Shaping individual competitiveness: The role of discipline, parental expectations, and participation in extracurricular activities. *Heliyon*. - Vol. 10. - No 10. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2024.e31042>

10 Pham H.T., Le T.L., Duong Q.H., Vu T.N., Nguyen T.N., Nguyen T.N.A. (2021). Dataset on the effect of extracurricular activities on positive youth development. *Data in brief*. - Vol. 38. <https://doi.org/10.1016/j.dib.2021.107363>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУДІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

УДК 37.091.12

Котов С.О.

Назарбаев Интеллектуальные школы

ВЛИЯНИЕ LESSON STUDY НА ПРОФЕССИОНАЛЬНУЮ САМООЦЕНКУ ПЕДАГОГОВ. ИЗ ОПЫТА СОПРОВОЖДЕНИЯ ПРОЕКТОВ

Аңдатпа. Мақалада Lesson Study (сабақты зерттеу) тәсілінің Қазақстандағы педагогтердің кәсіби дамуының тиімді құралы ретіндегі әлеуеті қарастырылады. Оқушылардың сипаттарының үнемі өзгеруі мен білім беру құндылықтарының динамикасы оқыту стратегияларын икемді бейімдеуді талап ететіні атап өтіледі. Lesson Study тәсілінің мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіби білім беруді дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы мен педагогтердің кәсіби стандарты контекстіндегі орны талданады. Қарағанды және Ұлытау облыстарында “Ustaz Ulytau” педагогикалық трансформация орталығы жүзеге асырған жоба тәжірибесі сипатталады, оның аясында педагогтер аралас форматтағы біліктілікті арттыру курсынан өтіп, Lesson Study циклдеріне қатысқан. Гаске мұғалімнің кәсіби дамуы моделін қолдана отырып, Lesson Study-дің педагогтердің кәсіби құзыреттеріне, өзін-өзі бағалауына және оқушылардың оқу нәтижелеріне әсері бағаланады. Зерттеу нәтижелері Lesson Study тәсілі оқушылардың академиялық жетістіктерін арттырумен қатар, педагогтердің кәсіби қанағаттануын күшейтіп, олардың сенімділігін арттырып, педагогикалық тәжірибеде тұрақты өзгерістер енгізуге ықпал ететінін дәлелдейді.

Түйінді сөздер: Lesson Study, педагогтердің кәсіби дамуы, сабақты зерттеу, педагогикалық рефлексия, Гаске моделі, педагогикалық трансформация, құзыреттерді өзін-өзі бағалау, біліктілікті арттыру, білім беру стратегиялары.

Аннотация. В статье рассматривается потенциал исследования урока (Lesson Study) как эффективного инструмента профессионального развития педагогов в Казахстане. Отмечается, что динамичность характеристик обучающихся и постоянные изменения образовательных ценностей требуют гибкой адаптации стратегий обучения. Анализируется место Lesson Study в контексте Концепции развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023–2029 гг. и профессионального стандарта педагогов. Представлен опыт реализации проекта центра педагогической трансформации “Ustaz Ulytau” в Карагандинской и Улытауской областях, в рамках которого педагоги прошли обучение по смешанному формату и участвовали в циклах Lesson Study. Используя модель профессионального развития учителя Гаске, авторы оценивают влияние Lesson Study на профессиональные компетенции педагогов, их самооценку и результаты учащихся. Результаты исследования подтверждают, что Lesson Study способствует не только повышению академических достижений обучающихся, но и росту профессионального удовлетворения педагогов, укрепляя их уверенность и формируя устойчивые изменения в педагогической практике.

Ключевые слова: Lesson Study, профессиональное развитие педагогов, исследование урока, педагогическая рефлексия, модель Гаске, педагогическая трансформация, самооценка компетенций, повышение квалификации, образовательные стратегии.

Одной из принципиальных проблем практической педагогики является постоянная динамичность и вариативность характеристик обучающихся, обуславливающая необходимость постоянной адаптации образовательных стратегий и методов обучения. Так, например, теория поколений [1] предполагает постоянное изменение ценностей и настроений представителей различных поколений, исходя из среды, в которой они формировались. Такой подход представляет собой вызов системе обучения и воспитания, поскольку реализация идеи о необходимости постоянного анализа, адаптации или замены стратегий обучения затруднительна в условиях огромной текущей нагрузки на организации образования. Более того, масштаб и динамика изменений не позволяют уже имеющейся научно-педагогической инфраструктуре быстро реагировать на вызовы времени. С этой стороны существует общепринятое мнение, что локальные исследования самими педагогами позволяют соблюсти баланс научности и практики. При этом, вопрос о том, каким образом это должно происходить, остаётся дискуссионным во многих системах образования [2]. Концепция развития дошкольного, среднего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023 – 2029 годы [3] прямым образом указывает на необходимость решения проблемы недостаточного уровня квалификации педагогов в исследованиях уроков (Lesson Study) и исследованиях в действии (Action Research). В профессиональном стандарте для педагогов организаций образования [4] для педагогов дополнительного образования обозначены умения «изучать и применять результаты актуальных исследований по совершенствованию образовательного процесса», «пользоваться навыками исследовательской, экспериментальной работы» (навык 2). В этом плане Lesson Study (исследование урока), как наиболее простая и доступная форма исследований позволяет увидеть, как учащиеся реагируют на действия учителя через совместное наблюдение и рефлексию группы педагогов. Сам подход нацелен на прямое дифференцированное наблюдение и адаптацию урока через анализ этих наблюдений. Благодаря этому педагоги не ограничены сложными формальными процедурами и имеют возможность проявлять достаточную гибкость при принятии решений. В Казахстане Lesson Study распространялся, как и прочие подходы в развитии, с помощью каскадной модели [5]. Сама модель предполагает активную трансляцию через собственную практику и способна быстро и без относительно больших затрат обучить большое количество педагогов. Благодаря этому подход имеет высокую постоянно возрастающую популярность в стране [6]. К сожалению, такая модель распространения имеет и негативные последствия. Внутри сообщества имеется стойкое мнение, что подход требует значительных ресурсных затрат, недостаточную методологическую базу в условиях Казахстана, у педагогов низкие знания и навыки касательно Lesson Study.

Согласно наиболее распространённой модели [7], Lesson Study состоит из циклов, каждый из которых проводится в четыре основных этапа: совместное планирование, наблюдение, опрос учащихся, обсуждение и повторное планирование. Другие источники [8,9] называют этапы немного по-другому: планирование, наблюдение, рефлексия, планирование, но суть остаётся такой же. Педагоги совместно разрабатывают урок, устанавливают точные критерии наблюдения. Далее, по критериям проводят наблюдение за тремя и более учащимися, после урока проводят интервьюирование. На основе полученных данных изменяют текущий урок, подготавливают рекомендации или готовые материалы для дальнейшего использования. Цикл повторяется необходимое число раз.

В 2023-2024 учебном году, в рамках деятельности центра педагогической трансформации “Ustaz Ulytau” осуществлялся проект сопровождения исследований Lesson Study педагогов Карагандинской и Улытауской областей через курс повышения квалификации смешанного формата. В рамках проекта было обучено 32 педагога прямым образом, и около 90 педагогов, которые входили в исследовательские группы, где проводился Lesson Study. С помощью модели профессионального развития учителя Гаске

[10] курс оценивался посредством стартового и финального опроса, а также анализа отчётов групп на основе пяти уровней:

Уровень 1: Реакция участников;

Уровень 2: Обучение участников;

Уровень 3: Поддержка и изменения в организации;

Уровень 4: Применение участниками новых знаний и навыков;

Уровень 5: Результаты обучения учащихся.

Одним из важнейших наблюдений, которые показало исследование, оказалось то, что Lesson Study не только повышает успешность учащихся (рис. 1), но и влияет на самооценку самих педагогов (рис. 2), что является критически важным для внедрения устойчивых изменений в педагогическую практику.

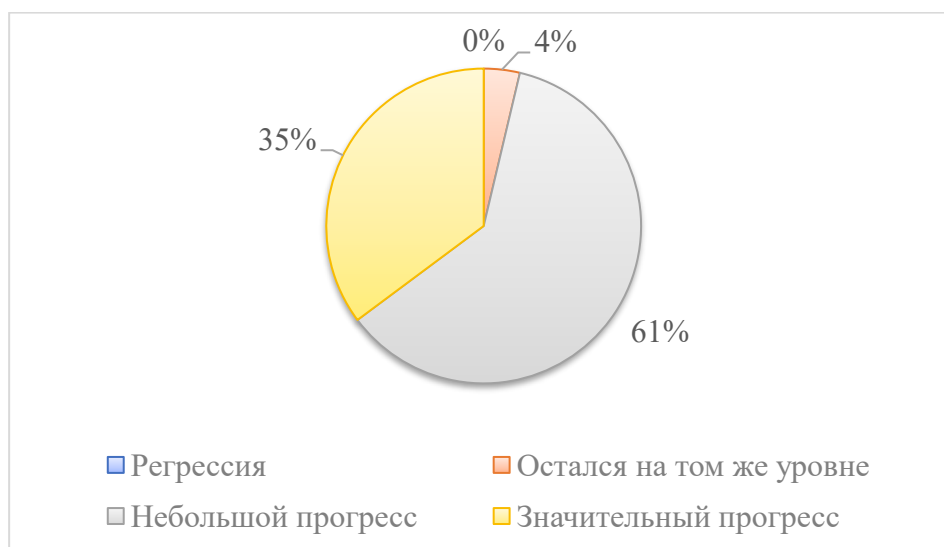

Рисунок 1. Анализ влияния Lesson Study на учащихся фокус группы

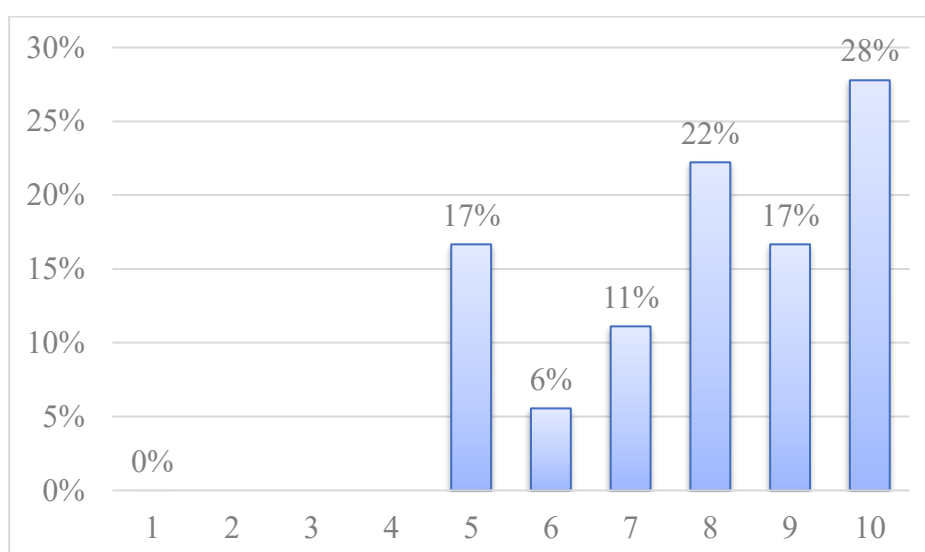

Рисунок 2. Оценка влияния Lesson Study на практические навыки участников по результатам опроса

Примечательно, что все педагоги, принимавшие участие в исследовании, отметили высокий уровень профессионального удовлетворения, связанный с реализацией Lesson Study. Кроме того, на начальном и заключительном этапах курса участникам было предложено осуществить самооценку уровня собственных педагогических компетенций (рис. 3). Примечательно, что в первом опросе половина респондентов указала, что знакомы с Lesson Study только в теории или имели неудачную попытку его реализации.

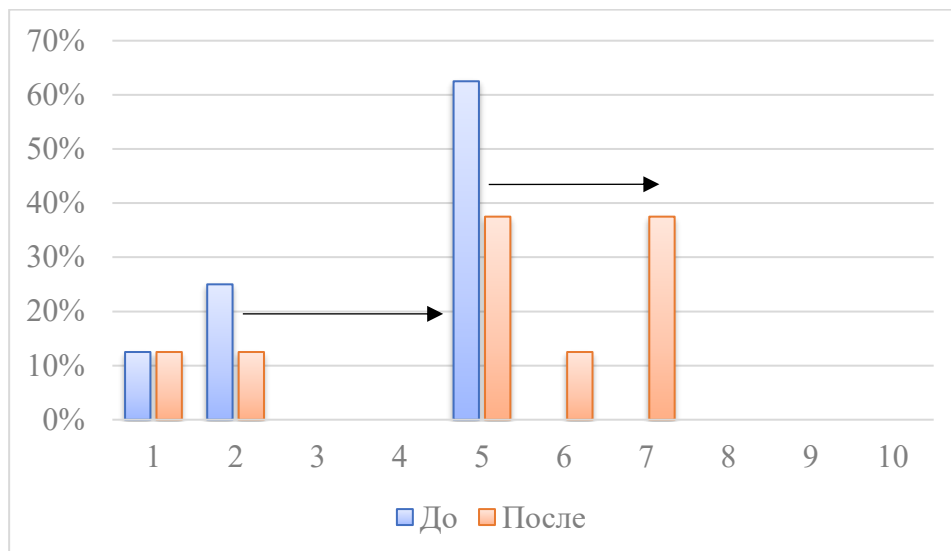

Рисунок 3. Изменение самооценки респондентов в начале и после завершения курса

Сравнивая представленные данные, можно утверждать, что причина таких изменений в самооценке кроется в том, что педагоги могут на практике увидеть влияние своих усилий сразу в нескольких отражениях: по результатам наблюдений, по обратной связи учащихся, во время совместной рефлексии, а также при анализе динамики изменений достижений учащихся. По этой причине Lesson Study стал настолько популярным инструментом развития педагогов по всему миру.

Список использованных источников:

20. Ожиганова Е. М. Теория поколений Н. Хоува и В. Штрауса. Возможности практического применения //Бизнес-образование в экономике знаний. – 2015. – №. 1 (1). – С. 94-97.
21. Косолапова Л. А. Профессионально-исследовательская деятельность современного учителя //Наука и школа. – 2011. – №. 3. – С. 49-56.
22. Постановление Правительства Республики Казахстан от 28 марта 2023 г. № 249 «Об утверждении Концепции развития дошкольного, общего, технического и профессионального образования Республики Казахстан на 2023-2029 годы» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2300000249> (дата обращения: 23.10.2025)
23. Приказ Министра просвещения Республики Казахстан от 24 февраля 2025 г. № 31 «Об утверждении профессиональных стандартов для педагогов организаций образования» [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://adilet.zan.kz/rus/docs/G25HP000031> (дата обращения: 23.10.2025)
24. Wilson E. et al. Reform at scale: Teacher development in Kazakhstan //European Educational Research Association. – 2013. – С. 1-18.

25. Khokhotva O. Lesson Study in Kazakhstan: case study of benefits and barriers for teachers //International Journal for Lesson and Learning Studies. – 2018. – Т. 7. – №. 4. – С. 250-262.
26. Дадли П. Lesson Study: теория и практика применения //Астана: Apt Print. – 2013. – Т. 21. – С. 46.
27. Fernandez C., Yoshida M. Lesson study: A Japanese approach to improving mathematics teaching and learning. – Routledge, 2012.
28. Anfara Jr V. A., Lenski S. J., Caskey M. M. Using the lesson study approach to plan for student learning //Middle School Journal. – 2009. – Т. 40. – №. 3. – С. 50-57.
29. Guskey T. R. Evaluating professional development. – Corwin press, 2000. – Т. 1.

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ РЕБЁНКА И ЕГО САМОРЕАЛИЗАЦИЯ ЧЕРЕЗ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЕ ИСКУССТВО В АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЕ ДЛЯ ДЕТСКИХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ШКОЛ

***Аңдатпа.** Бұл есеп балалардың шығармашылық қабілетін дамытуға және сәндік-қолданбалы өнер арқылы өзін-өзі жүзеге асыруға бағытталған меншікті білім беру бағдарламасын әзірлеуге және жүзеге асыруға бағытталған. Ол бағдарламаның педагогикалық тәсілдерін, құрылымын, әдістері мен форматтарын, практикалық нәтижелерін зерттейді. Мәдени дәстүрлерді біріктіруге, жобалық іс-шараларға және студентке бағытталған оқытуға ерекше көңіл бөлінеді.*

***Түйінді сөздер:** сәндік-қолданбалы өнер (СҚӨ), көркемдік білім беру, креативтілік, өзін-өзі білдіру, эстетикалық тәрбие, soft skills, мәдени бірегейлік, халық дәстүрлері, жобалық қызмет, арт-педагогика, практикаға бағытталған оқыту, пәнаралық интеграция, экологиялық сана, STEAM-тәсіл, тұлғалық-бағдарлы көзқарас.*

***Аннотация.** Доклад посвящён разработке и реализации авторской образовательной программы, направленной на развитие творческих способностей и самореализации детей через декоративно-прикладное искусство. Рассматриваются педагогические подходы, структура программы, методы и формы работы, а также практические результаты. Особое внимание уделяется интеграции культурных традиций, проектной деятельности и личностно-ориентированному обучению.*

***Ключевые слова:** декоративно-прикладное искусство (ДПИ), художественное образование, креативность, самовыражение, эстетическое воспитание, soft skills, культурная идентичность, народные традиции, проектная деятельность, арт-педагогика, практико-ориентированное обучение, межпредметная интеграция, экологическое сознание, STEAM-подход, личностно-ориентированный подход.*

Введение

В современном мире креативность становится не просто ценным качеством, а необходимым компонентом успешной личности. Задача системы художественного образования — не только обучать технике и ремеслу, но и развивать способность к самостоятельному мышлению, эстетическому восприятию и самовыражению. В условиях глобализации, и нарастающего культурного многообразия особую актуальность приобретает практико-ориентированное художественное образование, в основе которой лежит не только освоение формальных навыков, но и воспитание творческой, культурно грамотной, эмоционально зрелой личности.

Декоративно-прикладное искусство (ДПИ) — это один из универсальных языков через который ребенок может:

- исследовать свой внутренний мир;
- прикоснуться к наследию мировой культуры;
- выработать навыки самовыражения, критического мышления и устойчивого взаимодействия с окружающим миром.

ДПИ представляет собой оптимальную среду для этого процесса: оно сочетает в себе ручной труд, творческое мышление, материальную культуру и эмоциональную выразительность. Работа с различными материалами- глиной, тканью, деревом, бумагой, природными материалами- позволяет ребенку проявить индивидуальность почувствовать себя создателем. В процессе творчества ребенок получает уникальную возможность увидеть результат своего труда. Оценить собственные способности и выразить свое «я». Особенно важно, что в этой деятельности нет правильного или неправильного ответа- есть личный выбор, авторское решение. Каждый ребенок может создать неповторимую работу, отражающую его характер, настроение и фантазию. Такие успехи повышают самооценку, уверенность в себе, формируют внутреннюю мотивацию к дальнейшему творчеству и познанию.

Наша задача – не только обучать технике, но и создать атмосферу доверия и вдохновения, в которой ребенок не боится экспериментировать и ошибаться. Эффективными являются:

- индивидуальный подход к каждому ученику.
- проектная деятельность (создание авторских изделий, участие в выставках, конкурсах);
- интеграция декоративно-прикладного искусства с другими видами творчества- музыкой, литературой, театром.
- знакомство с народными традициями как источником художественного опыта и национальной идентичности.

Педагог становится не наставником в узком смысле, а партнером по творчеству, помогающим ребенку раскрыть собственные способности.

Во всех странах и культурах существуют свои традиционные формы ДПИ-от японского искусства оригами и индийской росписи михенди до африканского ткачества и славянской вышивки. Эти направления формируют общечеловеческие ценности, такие как:

- уважение к труду и мастерству;
- понимание эстетики и символизма;
- связь между прошлым и настоящим;
- формирование чувства принадлежности к культурной традиции.

Через знакомство с многообразием декоративно- прикладного искусства ребенок не только развивает свой вкус, но и учится толерантности, уважение к иному и осознанию ценности культурного диалога

Авторская программа опирается на принципы:

Культурно-исторической теории развития (Л.С. Выготский),

Гуманистической педагогики (К. Роджерс, А. Маслоу),

Арт-педагогики и креативных методик (Р. Стейнберг, Х. Гарднер),

а также на современные исследования в области детской психологии и эстетического воспитания.

Ключевые принципы:

- Личностно-ориентированный подход;

-развитие креативности через практику и эстетическое восприятие;

-связь с национальной и мировой культурой;

-поддержка самостоятельности и инициативы ребёнка.

-формирование мягких навыков (soft skills) терпение, усидчивость, внимание к деталям;

-воспитание экологического сознания через работу с натуральными, вторичными и природными материалами.

Современные образовательные системы стремятся к интеграции искусства в STEAM-ПОДХОД (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics). В рамках ДПИ это проявляется в:

- использование цифровых технологий для моделирования декоративных объектов (3D- моделирование, цифровая графика);

- разработке интердисциплинарных проектов (например, сочетание истории и народных промыслов, биологии и текстильного дизайна);

- внедрение проектного и проблемно- ориентированного обучения;

- стимулирование исследовательской активности детей в области народного и современного прикладного искусства.

Цель программы:

Создание условий для развития творческого потенциала и самореализации личности ребёнка через практику декоративно-прикладного искусства.

Задачи:

1. Освоение широкого спектра декоративных техник и материалов;

2. Развитие художественного вкуса, образного мышления и воображения;

3. Формирование устойчивой мотивации к творчеству;

4. Включение учащихся в выставочную, проектную и исследовательскую деятельность;

5. Поддержка индивидуальности и развитие способности к самоанализу.

4. Структура и содержание программы

Программа имеет модульную структуру и ориентирована на возрастную категорию от 7 до 15 лет. Включает следующие тематические блоки:

«Традиции народного искусства»

(аппликация, сухое валяние шерсти, чий, вышивание)

«Современное декоративное искусство»

(авторский дизайн, эксперимент с материалами, воздушный пластилин, полимерная глина)

«Цвет, форма, композиция»

(основы художественного языка)

«Проектная деятельность»

(от идеи до реализации и презентации)

Каждый модуль включает теоретическую, практическую и рефлексивную части, что позволяет обеспечить целостное развитие личности.

Практические занятия и творческие мастерские

Индивидуальные и групповые проекты

Кросс-культурные и межпредметные интеграции (искусство + история, этнография, экология)

Участие в конкурсах, фестивалях, выставках

Использование музейных и этнографических ресурсов

Диалоговая и исследовательская педагогика

В процессе освоения декоративно-прикладного искусства дети получают возможность:

Выражать свои эмоции, идеи, переживания в художественной форме;

Работать с различными материалами, экспериментировать, искать решения, находить новые творческие идеи;

Развивать уверенность в себе, навыки презентации, осознанный выбор, участвовать в конкурсах разного уровня, республиканские, международные;

Становиться субъектом творческого процесса, а не просто исполнителем заданий.

Программа создает условия, при которых каждый ученик может почувствовать себя автором и носителем культурного смысла.

На основе реализации программы в течение 4 лет в центре детского творчества были зафиксированы следующие результаты:

Рост творческой активности детей;

Повышение интереса к народному и современному искусству;

Расширение участия в региональных и международных выставках;

Развитие способности к самостоятельному проектированию и анализу;

Формирование устойчивой мотивации к творческой деятельности.

Опыт показывает, что систематические занятия декоративно-прикладным искусством способствуют:

-повышению уровня креативности и самостоятельности учащихся;

-росту интереса к народной культуре и традициям;

-улучшению эмоционального состояния и коммуникативных навыков;

-развитию эстетического восприятия и художественного вкуса.

Дети увлеченные творчеством, становятся более открытыми, уверенными, целеустремленными. Для многих из них декоративно-прикладное искусство становится не

просто хобби, а первой ступенью профессионального пути в сфере дизайна, ремесел или педагогики.

Заключение

Декоративно-прикладное искусство как форма творческого развития обладает высоким воспитательным и образовательным потенциалом -это не только обучение ремеслу, но и путь к самопознанию и самовыражению. Через творчество ребенок осознаёт собственную ценность, развивает воображение, формирует духовный мир.

Авторская программа демонстрирует, что системный подход к обучению ДПИ позволяет не только развить художественные способности, но и создать условия для личностного роста и самореализации ребёнка

В будущем программа может быть:

адаптирована для инклюзивного и дистанционного обучения;

интегрирована в общеобразовательные школы;

использована для международных кросс-культурных проектов;

расширена с учётом цифровых и медиатехнологий в ДПИ.

Список использованных источников:

1. Педагогика и психология
2. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. – М.: Просвещение, 1991
3. Эльконин Д.Б. Психология игры. -М
4. Кабанова- Миллер Е.Н. Методика преподавания изобразительного искусства. –М.: Просвещение. 1981.
5. Аникина Е.В. Декоративно- прикладное искусство как средство художественного развития детей.- М.:Академкнига, 2015.
6. Лихачев Д.С. Письма о добром и прекрасном. –М.: Детская литература.
7. Абрамова Н.С. Прикладное искусство в работе с детьми дошкольного и младшего школьного возраста. –СПб.: Детство-Пресс, 2016

**ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ НЕПРЕРЫВНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ НА ПРИМЕРЕ ПРОГРАММЫ «ОСНОВЫ АКТЕРСКОГО
МАСТЕРСТВА ДЛЯ ХОРЕОГРАФИЧЕСКИХ ОТДЕЛЕНИЙ ШКОЛ ИСКУССТВ»**

Аңдатпа. Баяндамада үздіксіз білім беру қағидаттарының жүзеге асырылуы «Хореография бөлімдері үшін актерлік шеберліктің негіздері» бағдарламасы мысалында ашып көрсетіледі. Негізгі әдіснамалық тәсілдер қарастырылады — сабақтастық, тұлғаға бағытталған оқыту, өнерлер интеграциясы, іс-әрекеттік және құзыреттілікке негізделген тәсілдер. Автор педагогикалық тәжірибесімен бөліседі: оқушылардың сахналық дербестігін дамыту, рефлексияны қалыптастыру және актерлік шеберлікті хореографиямен ұштастыру. Бағдарлама шығармашылықпен ойлайтын, эмоциялық еркін тұлғаны қалыптастыруға, өзін-өзі білдіруге және әрі қарайғы көркем дамуға ықпал етеді.

Түйінді сөздер: үздіксіз білім беру, сабақтастық, актерлік шеберлік, хореографиялық өнер, өнерлердің интеграциясы, тұлғаға бағытталған тәсіл, іс-әрекеттік тәсіл, құзыреттілікке негізделген тәсіл, көркемдік тәрбие, рефлексия, шығармашылық даму, сахналық дербестік, жобалық қызмет, көркемдік ойлау.

Аннотация. Доклад раскрывает реализацию принципов непрерывного образования на примере программы «Основы актёрского мастерства для хореографических отделений». Рассматриваются ключевые методологические подходы — преемственность, личностно-ориентированность, интеграция искусств, деятельностный и компетентностный подходы. Автор делится опытом педагогической практики: развитием сценической самостоятельности учащихся, формированием рефлексии и соединением актёрского мастерства с хореографией. Программа способствует формированию творчески активной, эмоционально свободной личности, готовой к самовыражению и дальнейшему художественному развитию.

Ключевые слова: непрерывное образование, преемственность, актёрское мастерство, хореографическое искусство, интеграция искусств, личностно-ориентированный подход, деятельностный подход, компетентностный подход, художественное воспитание, рефлексия, творческое развитие, сценическая самостоятельность, проектная деятельность, художественное мышление.

Современная образовательная практика в сфере искусства основывается на идее **непрерывного образования**, отражающей необходимость целостного и поступательного развития личности ребёнка в процессе освоения художественной культуры. Этот принцип предполагает неразрывную связь между всеми ступенями художественного обучения, обеспечивая преемственность содержания, методов и форм работы, а также постоянное развитие личности учащегося через творчество.

Программа «Основы актёрского мастерства» рассматривается, как важная часть этой системы, обеспечивающая интеграцию театрального и хореографического искусства. Она направлена на развитие у учащихся не только технических умений, но и внутренней культуры чувств, эмоциональной отзывчивости, способности к художественному осмыслению и сценическому выражению.

1. Принцип непрерывности и преемственности

Непрерывное образование понимается не только как длительный процесс обучения, но и как **системное развитие личности** через постоянное обогащение опыта, знаний и чувств. На уроках актёрского мастерства этот принцип реализуется в постепенном усложнении задач — от элементарных упражнений на внимание и воображение к самостоятельным этюдам и сценическим миниатюрам, включающим элементы хореографии.

Каждое занятие логически связано с предыдущим и последующим, что создаёт внутреннюю педагогическую линию роста ученика. Знания и навыки, полученные на ранних этапах, не исчезают, а становятся основой для дальнейшего творческого развития. Таким образом, формируется устойчивая **динамика художественного роста**, когда ученик не просто осваивает дисциплину, а проживает процесс становления как артист и личность.

2. Личностно-ориентированный подход

Одним из ключевых методологических оснований программы является **личностно-ориентированный подход**, который ставит в центр образовательного процесса ребёнка с его индивидуальными особенностями, потребностями и потенциалом. В работе по актёрскому мастерству педагог учитывает эмоциональное состояние учащегося, его уровень сценической свободы, способность к взаимодействию с партнёрами, стремление к самовыражению.

Занятия строятся на основе **диалога**, сотрудничества и творческого поиска. Педагог выступает не только как наставник, но и как партнёр, помогающий ученику осознать собственные возможности, обрести уверенность, развить внутреннюю свободу и сценическую культуру.

Такой подход способствует развитию **самостоятельного мышления, эмпатии, коммуникативности**, что особенно важно в хореографическом искусстве, где выразительность движений напрямую зависит от эмоционального состояния исполнителя.

3. Интеграция актёрского и хореографического искусства

Методологической особенностью программы является её **интегративный характер**. Актёрское мастерство не рассматривается как отдельный предмет, а становится естественным продолжением хореографического обучения. Через элементы театральной педагогики учащиеся осваивают средства сценической выразительности — мимику, жест, пластику, интонацию — и учатся наполнять танец внутренним содержанием, эмоциональной глубиной, смыслом.

Такое соединение развивает **художественное мышление**, формирует целостное восприятие сценического действия. Хореографический номер перестаёт быть лишь движением под музыку — он превращается в **живое драматургическое действие**, наполненное чувствами и внутренней логикой.

4. Деятельностный и компетентностный подходы

Образовательный процесс строится на **деятельностном подходе**, когда знания и умения приобретаются в процессе активной творческой работы. Учащиеся не пассивно воспринимают материал, а становятся соавторами педагогического процесса. Основная форма занятий — практическая: этюды, сценические игры, упражнения, импровизации, мини-постановки. Именно в деятельности формируются ключевые компетенции — эмоционально-волевая устойчивость, сценическое внимание, культура движения, способность к взаимодействию.

Важную роль играет и **компетентностный подход**, обеспечивающий формирование не только знаний, но и жизненных навыков — умения работать в команде, принимать решения, проявлять инициативу, выражать свои мысли и чувства в художественной форме.

5. Развитие рефлексии и самопознания

Непрерывность образования проявляется и через развитие **рефлексивных умений учащихся**. После выполнения этюдов и постановок педагог побуждает детей к анализу собственных ощущений, поведения, внутреннего состояния персонажа. Рефлексия помогает ученикам понять смысл своих действий, осознать закономерности сценического творчества и выработать личную позицию. Таким образом, актёрское мастерство становится не только предметом обучения, но и инструментом **самопознания и духовного роста личности**.

6. Ценностно-воспитательный аспект

Методологическая основа программы предполагает, что искусство является мощным воспитательным фактором. Через работу над сценическим образом формируются **нравственные, эстетические и духовные качества личности** — уважение к партнёрам, чувство ответственности за результат, трудолюбие, доброжелательность, культура поведения на сцене и в жизни.

Художественное воспитание неразрывно связано с формированием внутреннего мира ребёнка. Именно в этом проявляется глубинный смысл непрерывного образования — в воспитании человека, способного чувствовать, понимать, творить и нести добро через искусство.

Таким образом, программа «Основы актёрского мастерства» является эффективной моделью реализации принципов **непрерывного художественного образования**, соединяя в себе педагогические, психологические и художественные подходы. Через театрально-хореографическую деятельность создаются условия для постепенного и осознанного развития личности учащегося, формирования у него устойчивой мотивации к творчеству и внутренней потребности к самосовершенствованию.

Реализация теоретико-методологических основ непрерывного образования на уроках актёрского мастерства способствует становлению артистически зрелой, духовно богатой, эмоционально свободной личности, способной к сценическому самовыражению, творческому взаимодействию и активному участию в культурной жизни общества.

Приведу примеры, где раскрываю разные аспекты педагогической работы — преемственность, развитие личности, творческую самостоятельность и интеграцию знаний.

1. Развитие сценической самостоятельности через проектную деятельность

В выпускном классе я реализую принцип **непрерывности и осознанности обучения** через введение **творческих проектов** и самостоятельных сценических заданий.

На заключительном этапе обучения особое внимание уделяю формированию у учащихся **способности к самостоятельному анализу роли и сценического материала**. Каждому обучающемуся предлагается индивидуальный мини-проект — постановка этюда, монолога или небольшого эпизода, где он сам выбирает тему, определяет режиссёрский замысел, подбирает музыкальное сопровождение и костюм.

Такое задание позволяет учащемуся применить все знания и навыки, накопленные за годы обучения:

-навыки сценического движения и пластики,

- умение работать с текстом и подчеркивать подстрочный смысл,
- использование интонационной выразительности и эмоциональной окраски.

В этом проявляется **непрерывность обучения** — от базовых упражнений на внимание и импровизацию в младших классах до осознанного, творчески самостоятельного воплощения сценического образа на выпускном этапе.

Таким образом, проектная форма способствует не только закреплению практических умений, но и формированию зрелой, ответственной, инициативной личности, способной продолжать обучение и творчество за пределами школы.

2. Формирование профессиональной рефлексии и самоанализа актёра

Одной из теоретико-методологических основ непрерывного образования является **принцип осмысленного опыта** — когда ученик не просто выполняет задание, а умеет анализировать собственную работу и видеть пути её совершенствования.

В выпускном классе я целенаправленно развиваю у учащихся **навыки рефлексии**, что помогает им осознанно подходить к процессу творчества.

На каждом уроке актёрского мастерства после выполнения этюда, импровизации или репетиции сценки мы проводим **обсуждение**, где ученики:

- анализируют, удалось ли передать эмоциональное состояние персонажа;
- сравнивают разные варианты исполнения;
- формулируют, что помогло добиться выразительности, а что мешало.

Иногда я использую видеозаписи репетиций — учащиеся смотрят себя со стороны, замечают динамику развития, осознают собственные достижения.

Такой подход формирует **осознанное отношение к профессии актёра**, развивает способность к самоконтролю, критическому мышлению и саморазвитию — ключевые качества непрерывного образования.

3. Интеграция актерского мастерства с другими видами искусства

В выпускном классе я активно реализую методологический принцип **интеграции искусств**, который является неотъемлемой частью непрерывного художественного образования.

На заключительном этапе обучения учащиеся участвуют в **интегрированных постановках**, где актерское мастерство сочетается с **хореографией, вокалом, музыкальным сопровождением, сценическим движением**.

Например, при создании выпускного спектакля или итогового этюда:

- актёрская выразительность подкрепляется пластикой тела и движением (приёмы хореографии);
- используется музыкальная иллюстрация, ритмические рисунки, живое сопровождение;
- ученики учатся чувствовать синтез выразительных средств, где слово, движение и музыка создают **единый художественный образ**.

Такое сочетание дисциплин развивает **цельное художественное мышление**, обеспечивает преемственность между этапами обучения и готовит учащихся к самостоятельной творческой деятельности в будущем.

Эта форма работы отражает суть **непрерывного образования** — когда знания и навыки, полученные ранее (на уроках сценического движения, хореографии, музыкальной литературы), объединяются в едином творческом процессе и находят своё практическое применение.

Список использованных источников:

1. Давыдов, В. В. Проблемы развивающего обучения: Опыт теоретического и экспериментального исследования. — М.: Педагогика, 1986. — 240 с.
2. Крылова, Н. Б. Педагогика искусства. — М.: Академия, 2005. — 256 с.
3. Кузнецов, В. И. Актерское мастерство в системе художественного образования. — СПб.: Лань, 2016. — 192 с.
4. Лихачёв, Б. Т. Педагогика: Курс лекций. — М.: Юрайт, 2014. — 480 с.
5. Смирнов, С. Д. Педагогика и психология высшего образования. — М.: Академия, 2003. — 256 с.
6. Ушинский, К. Д. Человек как предмет воспитания. — М.: Просвещение, 1989. — 416 с.
7. Флерина, Е. А. Художественное воспитание детей. — М.: Педагогика, 1981. — 128 с.

ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ДЕТСКОЙ ШКОЛЕ ИСКУССТВ НА ПРИМЕРЕ ПРЕДМЕТОВ ПО ВЫБОРУ «БЛОК-ФЛЕЙТА» И «ОБЩЕЕ ФОРТЕПИАНО»

Аңдатпа. Мақалада балаларға қосымша білім беру жүйесіндегі үздіксіз көркемдік білім берудің теориялық және әдіснамалық негіздері қарастырылады. Зерттеу «Блок-флейта» және «Жалпы фортепиано» пәндерін іске асыру мысалында жүргізіледі. Балалар өнер мектебіндегі (БӨМ) оқу үдерісінің сабақтастығы, тұтастығы және тұлғалық бағыттылығы идеяларының маңыздылығы айқындалады, мұнда басты мақсат – оқушының шығармашылық даралығын дамыту болып табылады.

Авторлар әдіснамалық жүйенің негізгі қағидаттарын анықтайды: оқытудың сабақтастығы мен бірізділігі, көркем-педагогикалық үдерістің тұтастығы, білім беру бағыттарының интеграциясы, тұлғаға бағытталған тәсіл, вариативтілік пен таңдау еркіндігі. Таңдау пәндерінің оқыту бағытын дараландырудың, тұрақты уәждемені қалыптастырудың және баланың шығармашылық әлеуетін дамытудың тиімді құралы ретіндегі рөлі атап өтіледі.

«Блок-флейта» және «Жалпы фортепиано» пәндерінің мысалында үздіксіз білім беру қағидаттарын жүзеге асырудың практикалық жолдары көрсетіледі: орындаушылық дағдыларды кезең-кезеңмен дамыту, оқу уәждемесінің негізін қалыптастыру, пәндер арасындағы білімнің интеграциясы, музыкалық ойлау мен оқушының дербестігін дамыту.

Балалар өнер мектебі тұлғаның өсуі мен шығармашылық қалыптасуының кеңістігі ретінде қарастырылады. Мұнда педагогикалық қызмет әрбір оқушының даралығын ашуға және оның мәдени сәйкестігін қалыптастыруға бағытталған шығармашылық серіктестік сипатына ие болады.

Түйінді сөздер: үздіксіз білім беру, балалар өнер мектебі, блок-флейта, жалпы фортепиано, сабақтастық, шығармашылық даму, тұлғаға бағытталған тәсіл.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретико-методологические основы непрерывного художественного образования в системе дополнительного образования детей на примере реализации учебных дисциплин «Блок-флейта» и «Общее фортепиано». Раскрывается значимость идеи преемственности, целостности и личностной направленности образовательного процесса в детской школе искусств (ДШИ), где приоритетным становится развитие творческой индивидуальности учащегося.

Авторами определены ключевые принципы методологической системы: преемственность и последовательность обучения, целостность художественно-педагогического процесса, интеграция образовательных направлений, личностно-ориентированный подход, вариативность и свобода выбора. Подчеркивается роль предметов по выбору как инструмента индивидуализации образовательного маршрута, формирования устойчивой мотивации и развития творческого потенциала ребёнка.

На примере дисциплин «Блок-флейта» и «Общее фортепиано» представлены практические пути реализации принципов непрерывного образования: поэтапное развитие исполнительских навыков, формирование мотивационной основы обучения, интеграция знаний из смежных дисциплин, развитие музыкального мышления и самостоятельности учащихся.

Детская школа искусств рассматривается как пространство личностного роста и творческого становления ребёнка, где педагогическая деятельность приобретает характер сотворчества, направленного на раскрытие индивидуальности каждого учащегося и формирование его культурной идентичности.

Ключевые слова: непрерывное образование, детская школа искусств, блок-флейта, общее фортепиано, преемственность, творческое развитие, личностно-ориентированный подход.

В условиях модернизации современного образования всё более актуальной становится идея **непрерывного художественного развития личности**. Детская школа искусств (ДШИ) как важнейшее звено системы дополнительного образования призвана не только обучать ребёнка музыкально-исполнительским, изобразительным или хореографическим навыкам, но и формировать устойчивую мотивацию к саморазвитию, потребность в творческой самореализации. Этому как раз и способствуют предметы по выбору, которые позволяют учитывать индивидуальные склонности учащихся: расширять диапазон художественного опыта и углублять музыкальное мышление. К числу наиболее востребываемых и педагогически значимых: относятся дисциплины «блок флейта» и «общее фортепиано». Объединяющие в себе как учебно- методический, так и развивающий потенциал. Поэтому методологическая база ДШИ должна рассматриваться в контексте **непрерывного образования**, обеспечивающего преемственность, последовательность и целостность художественно-педагогического процесса.

Теоретические основы непрерывного образования восходят к идеям К. Д. Ушинского, А. С. Макаренко, Б. М. Неменского, Л. С. Выготского, которые рассматривали образование как постоянное духовное и культурное становление личности. В современных педагогических исследованиях (Р. Б. Форкин, Т. В. Рябова, В. И. Лях) понятие «непрерывность» раскрывается как система взаимодействия уровней и форм обучения — от начальной ступени до профессионального образования и самообразования. Для ДШИ данная концепция приобретает особое значение, так как именно здесь начинается формирование основ художественной культуры ребёнка и его личной траектории творческого роста.

Методологическая база непрерывного образования в ДШИ опирается на следующие принципы:

- 1. Преемственность и последовательность** – последовательное развитие образовательного содержания, форм и методов обучения. Для нас этот принцип актуален в организации единой линии художественного развития - от первых шагов в освоении инструментального исполнительства до осознанного художественного творчества, от начальных представлений к осознанным исполнительским навыкам, от подражания к творчеству, Учебный процесс строится таким образом, чтобы каждая ступень обучения логично продолжала предыдущую, формируя у ребенка устойчивую мотивацию к познанию и самосовершенствованию.
- 2. Целостность** художественно-педагогического процесса, объединяющего теорию и практику, коллективное и индивидуальное обучение, единство слухового, технического и художественного компонентов.

3. **Интеграция** образовательных направлений — музыки, изобразительного искусства, хореографии, театра, связь с другими дисциплинами (сольфеджио, музыкальная литература, ансамбль).
4. **Личностно-ориентированность**—учет индивидуальных возможностей, эмоционального опыта и темпа развития учащегося, в связи с этим построение индивидуальной образовательной траектории ученика, т.е индивидуальный подход к каждому ученику.
5. **Вариативность и свобода выбора**— возможность изменить направление или углубить интерес в зависимости от динамики развития ребенка. Именно вариативность через учебный план позволяет развитие инициативы, самостоятельности, творческого мышления, а также учитывает личные склонности учащегося, стимулирует внутреннюю мотивацию и поддерживает интерес к музыкальному искусству на протяжении всего периода обучения.

В структуре непрерывного образования можно выделить несколько этапов:

- **Начальный этап** – формирование интереса, развитие элементарных умений и навыков.
- **Основной этап** – закрепление базовых знаний, осознание своей роли в коллективе, развитие самостоятельности.
- **Продвинутый этап** – углублённое освоение программы, участие в конкурсах, проектах, подготовка к профессиональному самоопределению.

С теоретико-методологической точки зрения, предметы по выбору выполняют функции:

- **диагностическую** — выявляют индивидуальные способности и предпочтения ученика;
- **развивающую** — способствуют формированию новых умений и расширению художественного кругозора;
- **социализирующую** — формируют навыки совместного творчества и ответственности за результат.

Методическая организация непрерывного образования в ДШИ требует системного подхода: разработки единых образовательных маршрутов, гибких программ, методических рекомендаций для педагогов, направленных на обеспечение преемственности между различными ступенями обучения (например, «музыкальная грамота» — «ансамблевое музицирование» — «предмет по выбору» — «концертная практика»).

Педагогическая деятельность в ДШИ в этой связи приобретает исследовательский характер: преподаватель не только обучает, но и выстраивает индивидуальную образовательную стратегию, анализирует динамику развития ученика, разрабатывает индивидуальные творческие проекты. В этом состоит **методологическая сущность** непрерывного образования — оно становится процессом совместного творчества педагога и обучающегося, основанного на принципах сотворчества и педагогики успеха.

Блокфлейта, благодаря своей доступности и выразительным возможностям, служит **первым звеном в системе музыкального образования**, закладывая основы дыхания, фразировки, слухового контроля и ансамблевого чувства.

С точки зрения непрерывного образования, блок-флейта выполняет **вводно-пропедевтическую функцию**. Она способствует развитию основных исполнительских навыков, которые в дальнейшем могут быть перенесены на другие духовые или клавишные инструменты. Через игру на блок-флейте ребёнок получает первые представления о

музыкальной интонации, звуковедении, штрихах, динамике, формируя базу для дальнейшего профессионального роста.

Кроме того, данный предмет обладает **интегративным потенциалом**: в процессе обучения используются знания из музыкальной грамоты, сольфеджио, истории музыки. В коллективной форме (ансамбль блок-флейт) формируются коммуникативные и социальные навыки, что соответствует принципам педагогики сотрудничества и коллективного творчества.

Педагогическая методика преподавания блок-флейты ориентирована на поэтапность и преемственность: от освоения дыхания и элементарных звуков — к выразительному исполнению мелодий и участию в ансамбле. Таким образом, непрерывность проявляется не только в последовательности обучения, но и в постепенном **переходе от репродуктивных к творческим формам деятельности**.

Предмет «Общее фортепиано» также является важным элементом непрерывного художественного образования. Он выполняет функцию **универсального музыкального развития** учащихся, обучающихся на других отделениях — вокальном, хореографическом, оркестровом.

С методологической точки зрения, фортепиано — инструмент синтетический: оно соединяет мелодию и гармонию, слух и мышление, теорию и практику. На занятиях по общему фортепиано развивается координация, слуховая память, чувство формы и стиля. Через клавиатуру ребёнок осваивает основы музыкальной логики, учится понимать закономерности музыкальной речи и закономерности художественного образа.

В контексте непрерывного образования предмет «Общее фортепиано» является **связующим звеном между теорией и практикой музыки**. Он помогает учащимся воспринимать и анализировать музыкальные произведения, развивает исполнительские и творческие способности, способствует формированию целостного художественного мышления.

Педагогическая методика строится на постепенности и вариативности: каждому ученику подбирается индивидуальный репертуар с учётом уровня подготовки, интересов и основной специализации. Это обеспечивает преемственность и непрерывность развития, создавая условия для самостоятельного музыкального творчества.

Таким образом, **непрерывное образование в ДШИ** — это не просто система последовательных ступеней, а **живая образовательная среда**, в которой ребёнок проходит путь от первых художественных впечатлений до осознанного творческого самовыражения. Предметы по выбору, обладая гибкой структурой и высокой мотивационной ценностью, становятся ключевым инструментом реализации принципов вариативности, индивидуализации и преемственности обучения.

Современная ДШИ, строящая свою деятельность на теоретико-методологических принципах непрерывного образования, становится пространством личностного роста, творческого развития и формирования культурной идентичности ребёнка. Именно в этом заключается её важнейшая миссия в современной системе эстетического образования.

Приведем несколько примеров.

Постепенное формирование исполнительских навыков через систему разноуровневых заданий.

В своей работе по предмету «Блок-флейта» я реализую принцип **непрерывности и поэтапности обучения**, создавая систему последовательных заданий, которые развивают учащегося от простого к сложному.

Так, на начальном этапе внимание уделяется правильной постановке, дыханию, звукоизвлечению, артикуляции и элементарному чтению нот. На следующем уровне — закрепляется освоенный материал через небольшие пьесы и ансамблевые упражнения, где важно развивать чувство ритма и интонации.

Затем ученики переходят к исполнению произведений с более сложной мелодикой, акцентами, динамическими оттенками и выразительными средствами. Таким образом, обеспечивается **постоянная связь между предыдущим и последующим этапом обучения**, что способствует формированию устойчивых музыкальных и исполнительских навыков, являющихся основой непрерывного образования.

Пример второй:

Формирование прочной мотивационной основы и лично ориентированного подхода в обучении.

В своей педагогической практике по предмету «Общее фортепиано» я реализую теоретико-методологические принципы **и лично ориентированного обучения**, уделяя особое внимание формированию устойчивой мотивации и интереса к музыке на протяжении всего образовательного процесса.

Основой моей работы является убеждение, что непрерывное образование невозможно без **внутреннего желания ученика учиться**, без осознания им личного смысла занятий музыкой. Поэтому я строю уроки таким образом, чтобы каждый учащийся чувствовал себя успешным и вовлечённым в процесс.

На практике это выражается в следующем:

- я подбираю **индивидуальный репертуар**, соответствующий возрасту, эмоциональным возможностям и интересам ребёнка;
- использую **поэтапное обучение**, где каждый новый навык связан с уже освоенными приёмами (например, постепенный переход от простых пьес к полифоническим или аккордовым произведениям);
- ввожу **мини-проекты** — подготовку небольших сольных номеров, участие в школьных концертах, что способствует осознанию результата своей работы;
- применяю **позитивную оценку и самооценку**, формируя у ребёнка веру в собственные силы и желание продолжать обучение.

Таким образом, реализуя **принцип преемственности и развития личности**, я создаю условия, при которых обучение игре на фортепиано становится не набором отдельных уроков, а **постоянным процессом личного и музыкального роста**.

Пример третий.

Системное развитие музыкального мышления и интеграция знаний из смежных дисциплин.

Следующим направлением внедрения теоретико-методологических основ непрерывного образования в моей работе является **системный подход к формированию музыкального мышления**, который предполагает постоянное взаимодействие дисциплин и постепенное усложнение содержания.

На уроках общего фортепиано я стремлюсь не просто обучить ребёнка технике игры, но и развить его **музыкальное сознание, слух, чувство формы, ритма и эмоциональную выразительность**. Для этого реализуется комплексная методика, основанная на взаимосвязи практики и теории:

- каждое новое произведение рассматривается **в контексте музыкальной формы, стиля и эпохи**, что помогает ученику осознанно воспринимать музыку;
- перед разучиванием пьесы я провожу **слуховой и образный анализ**, предлагая учащимся определить настроение, характер, «сюжет» произведения, а затем найти выразительные средства для его воплощения;
- на уроках используются **элементы сольфеджио и музыкальной грамоты** — чтение нот с листа, определение интервалов и аккордов, подыгрывание аккомпанемента, что обеспечивает прочную связь между теорией и практикой;
- применяются **методы импровизации и творческого эксперимента**: дети сочиняют небольшие попевки, придумывают концовки или варианты сопровождения, что способствует развитию самостоятельного музыкального мышления.

Данный подход реализует принципы **непрерывности, системности и интеграции знаний**, позволяя выстраивать обучение как логическую цепочку: от формирования элементарных музыкальных понятий — к более глубокому осмыслению художественного содержания произведений.

В результате у учащихся формируется не только техническая база, но и **осознанное, творческое отношение к музыке**, что и является ключевой целью непрерывного образования на уроках предмета по выбору.

Список использованных источников:

1. Макаренко, А. С. (1983-1986). Педагогические сочинения (в 8 т.). Москва: «Педагогика». nbdrx.ru
2. Джумагалиева, Г. Р., Досаева, Р. Н., & Коробкова, О. М. (2025). Непрерывное образование профессионалов в современном мире с позиции психологии. Мир науки. Педагогика и психология, 13(4). mir-nauki.com
3. «Об утверждении Концепции обучения в течение всей жизни (непрерывное образование)». (2023). Акт: Министерство образования и науки Республики Казахстан. auezov.edu.kz
4. «Теоретические и методологические концепции непрерывного профессионального образования: вчера; сегодня и завтра?» (2024). Вестник КазНПУ имени Абая. Серия: Психология. bulletin-psychology.kaznpu.kz

ҰРМАЛЫ АСПАПТАРДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ОРЫНДАУШЫЛЫҚ ШЕБЕРЛІГІН ДАМУДАҒЫ ӘДІС- ТӘСІЛДЕРДІҢ ТИІМДІЛІГІ

***Аңдатпа.** Мақалада қазақтың ұрмалы музыкалық аспаптарының шығу тегі, даму кезеңдері мен қазіргі қолданысы жан-жақты қарастырылады. Автор ұрмалы аспаптардың ежелгі дәуірлерден бері бақсылық, әскери және тұрмыстық өмірде атқарған рөлін сипаттай отырып, олардың қазіргі замандағы кәсіби музыка мен білім беру жүйесіндегі орнын айқындайды. Сонымен қатар, ұрмалы аспаптарда орындаушылық шеберлікті қалыптастырудың кезеңдері мен тиімді әдіс-тәсілдері ұсынылады. Мақалада ұлттық музыкалық мұраны сақтаудың, жаңғыртудың және жастар арасында насихаттаудың маңызы ерекше атап өтіледі.*

***Түйінді сөздер:** қазақтың ұрмалы аспаптары, музыкалық мұра, орындаушылық шеберлік, дәстүрлі музыка, мәдени жаңғыру, музыкалық білім, ырғақ сезімі, шығармашылық даму, ұлттық өнер, тәрбиелік маңызы.*

***Аннотация.** В статье рассматривается происхождение, историческое развитие и современное использование казахских ударных музыкальных инструментов. Автор описывает их роль в шаманских обрядах, военном и бытовом быту древности, а также анализирует значение ударных инструментов в современной профессиональной музыке и системе музыкального образования. Особое внимание уделено этапам формирования исполнительского мастерства и эффективным методам обучения. В материале подчёркивается важность сохранения, возрождения и популяризации национального музыкального наследия среди молодёжи.*

***Ключевые слова:** казахские ударные инструменты, музыкальное наследие, исполнительское мастерство, традиционная музыка, культурное возрождение, музыкальное образование, чувство ритма, творческое развитие, национальное искусство, воспитательное значение.*

Қазір қазақстандық музыка өнері саласында жаңа туындылармен қатар бағзы дәуір сазына деген ықылас өсе түсуде. Дәстүрлі орындаушылармен қатар жаңаша әрленген түрінде орындап жүргендер жетерлік. Әрине, қашанда осылай болды деп айта алмаймыз. Кезінде бүкіл ескі атаулыға қарсы өре түрегелу, оны мойындамау, менсінбеу, түсінбеу, байыбына бармау, бетінен қалқу деген сияқты үрдістер өрбіп, тіпті қазақтың дәстүрлі музыка өнері жойылып кетуге шақ қалған тұстар да болды. Бір кезде тіпті «ескі музыкадан еш пайда жоқ» деген пікірлер де болған. Мысалы, батыста немістің ұлы композиторы Иоганн Бахтың кейбір партитуралары саудагерлерге орама қағаз ретінде сатылған екен. Ал кейіннен ескі музыкалық шығармаларды орындау музыка мәдениетінің бөлінбес бөлшегіне айналды.

Материалдық емес мәдениет түрі болғандықтан, музыканың өмір сүруі үшін оны орындау, пайдалану, ұсыну, тыңдау қажет. Ал музыкалық өнер туындысының ең басты құралы – музыкалық аспаптар.

Ұлттық музыкалық аспаптар музейде әйнектің ар жағында көрсетуге қойып қойған тарихи жәдігер ғана емес, ең алдымен бағзы заманның материалдық және рухани ескерткіші, көненің көзі, ұлттық дүниетанымның бір бөлшегі ретінде мәдени-рухани құндылық қатарына кіреді. Ал осы музыкалық аспаптардың әрқайсының өз тарихы бар. Ұрмалы аспаптардың пайда болу тарихына көз салсақ, оларды бақсылықпен байланыстырамыз.

Қазақтың музыкалық аспаптары негізінен бес түрге бөлінеді: ішекті, ыспалы, ұрмалы, үрмелі және тілшелі. Соның ішінде ұрмалы аспаптар қатарына дабыл, дауылпаз, шыңдауыл, қол дабыл, қос дүңкілдек, сақпан, асатаяқ кіреді. Ғалымдардың пікірі бойынша, адамзат тарихында ең алғаш осы ұрмалы аспаптар пайда болған. Оның бір дәлелі, мұндай аспаптар әлем халықтарының барлығында дерлік бар.

Жалпы ұрмалы аспаптардың тарихын төрт кезеңге бөліп қарастыруға болады. Бірінші кезеңде, яғни сонау алғашқы қауымдық құрылыс тұсында адамдар ұрмалы аспаптардың көмегімен аңдарды үркітетін болған. Оның ішінде даңғыра, шартылдауық, зырылдауық деген аспаптар бар. Ең басты мақсаты – аңды үркіту, шулы дыбыстар шығару. Кейіннен адамзат қоғамы дамып, жетілген сайын бұл аспаптар да қолданыс аясын өзгертті.

Түркі халықтарының тарихынан белгілі тәңіршілдік, шаманизм кезеңінде бұл аспаптар әртүрлі наным-сенімдерге байланысты бақсылық рәсімдерде қолданылатын басты атрибутқа айналды. Мысалы, даңғыра аспабын бақсылар көп қолданған, ол ағаштан жасалып, бетіне ешкінің, бұғының немесе түйенің терісі тартылады. Қазіргі кезде ол алтай, хакас, моңғол елдерінде бақсылық мақсатта әлі де көп қолданылады. Өкінішке орай, Қазақстан жерінде бұл дәстүр ұмыт қалған. Даңғыра тәріздес шулы аспаптар қатарына қоңырау, асатаяқты жатқызамыз. Бұл аспаптарды да бақсылар қолданған. Олар негізінен бақсылық рәсім кезінде жындарды үркіту, аруақтарды шақыру, адамды ерекше медитациялық күйге түсіру қызметін атқарған. Кейіннен бұл аспаптардың кейбіреуі, мысалы қоңырау баланы бесікке бөлеу кезінде қолданылған. Яғни, өмірдегі күнделікті тұрмыс-тіршілікте өз орнын тапқан.

Ұрмалы аспаптар тарихының үшінші кезеңі – жыр-дастандарды сүйемелдеу және жаугершілік заман. Әскери жорықтарда бүкіл әскерді бағыттап, басқару үшін дабыл, шыңдауыл, қос дүңкілдек, дудыға аспаптарын қолданған. Мысалы, қазір Ықылас атындағы халық аспаптары музейінде диаметрі 1 метрден 3 метрге дейін жететін жорық дабылдары бар. Олар майдан даласында белгі беруге арналған. Олардың дауысы 5-6 шақырымға жетеді. Ол кезде қазіргідей арнайы құралдар жоқ, сол себепті әскерді шегіндіру немесе алға жіберу үшін музыкалық аспаптардың дыбысын қолданған.

Ұрмалы аспаптардың өзіндік бір ырғағы, ритмі болады. Сол арқылы әскердің дислокациясын өзгертіп отырған. Әрбір әскер қосынында осындай аспаптар болған. Яғни, ұрмалы аспаптар әуел баста музыкалық аспап ретінде шыққан жоқ. Жоғарыда айтқандай, бұл аспаптар аңшылық кезеңі, бақсылық-тәңіршілдік кезеңі, әскери жорық кезеңдерінен өтті. Ал 4-ші кезең бұл қазіргі музыкалық аспап ретінде қолданыс табуы. Яғни, қазіргі фольклорлық-этнографиялық ансамбльдерде дауылпаз, тайтұяқ, зырылдауық, шартылдауық, дүңкілдек, шыңдауыл сияқты ұрмалы аспаптар қолданылады.

Ұрмалы аспаптар 18-19 ғасырларға қарай тарихи себептерге байланыс-ты сирей бастады. Бұған орыстың империялық саясаты да өз үлесін қосты. Әсіресе, қазақ халқында бұл аспаптар жойылуға шақ қалды. Тек 1970-80 жылдары Ықылас атындағы халық аспаптар музейі ашылған кезде көптеген реконструкциялық, реставрациялық жұмыстар жүргізіліп, ұрмалы аспаптардың көпшілігі қайта жаңғыртылды. Бұл әрине, ең алдымен өнертанушы Болат Сарыбаевтың үлкен еңбегі. Айта кететін бір жайт, қазақ халқында кең таралған, алты мың жылдық тарихы бар домбыра аспабының өзі көп өзгерістерге ұшырап, өзінің түпнұсқа

қалпын жоғалтқан. Оның жасалу технологиясы да өзгерді, мысалы домбыраның ішегі қазір басқа материалдан жасалады. Қобыз болса сол қалпында бүгінге жетіп отыр. Қылқобыз да бақсылар қолданатын, батырлар жырын сүйемелдейтін аспап. Империялық отарлық кезеңде осы аспаптар қатты қудалауға ұшырады.

Сондай-ақ ислам діні қазақ даласына таралған 9-ғасырлардан бас-тап ұрмалы аспаптар бақсылық, тәңіршілдік, шаманизм белгісі ретінде ислам дініне қайшы деген сипатта жойылуға бет алды. Сол себепті бұл аспаптардың түпнұсқасы бізге жеткен жоқ, тіпті жоқтың қасы деуге болады.

Біздің музейдегі ұрмалы аспаптар көптеген зерттеулер нәтижесінде жаңғыртылып, жаңадан жасалған. Бұл аспаптар түпнұсқа қалпында хакас, алтай, тыва, қырғыз елдерінде сақталған. Кезінде Болат Сарыбаев осы аспаптарды жаңғыртып, үлкен коллекция жасап, оркестрге қосты. Ал қазіргі таңда бұл аспаптардың бәрі қолданыста және қазақтың өнерін дамытуға үлес қосуда.

Қазіргі таңда ұрмалы аспаптарда кәсіби орындаушылықтың деңгейі, әрине көтеріліп келеді. Фольклорлық-этнографиялық «Сазген сазы», «Әлқисса», «Сарын» сияқты ансамбльдер бұл музыкалық аспаптарды барынша қолданады. Мысалы, біздің «Тұран» этнофольклорлық тобы орындайтын Дәулеткерейдің «Көрұғлы» күйіне қойылған композицияға ұрмалы аспаптарды қостық. Жалпы, адам баласының жан дүниесіне ең жақыны – осы ұрмалы аспаптар. Өйткені, ойнау кезінде ырғағын тез тауып, өзіне бейімдеп алуға болады.

Жалпы қазақ халқында жеке орындаушылар болмаса ешқашан арнайы оркестр болмаған. Ансамбль, оркестр – кеңес дәуірінде пайда болған ұжымдар. Осы кезеңнен бастап ұрмалы музыкалық аспаптар өзінің функциясын өзгертіп, музыкалық сүйемелдеуші, ырғақ беруші аспап ретінде қолданысқа енді.

даңғыра, дауылпаздың пішіні де, жасалу материалы да көне қалпында келіп жеткен.

Ұрмалы аспаптарды ағаштан ойып, иіп, терімен қаптап жасайды. Даңғыраға кейде ешкінің терісі, үлкенірек болса сиыр, түйе малдарының, бұғының терісі тартылады. Біздің музейде бұл аспаптардың бәрі бар. Олардың көпшілігі бақсының аспаптары, Алтай, Хакас өңірінен келген даңғыралар. Біз бұған дейін соларға тапсырыс беріп жасатып келдік, енді-енді біздің шеберлеріміз үйреніп жасауға кірісті. Дегенмен, ұрмалы аспаптар танымалдығы жағынан домбыра мен қобызға жете қоймайды, өйткені бұл осы аспаптардың ерекшелігіне байланысты.

Ұрмалы аспаптар негізінен оркестрдегі қосымша аспап ретінде қолданылады.

Қазіргі таңда өкінішке орай, Қазақстанда музыкалық оқу орындарында осы аспаптарға арналған пән де, сабақ та жоқ. Ұрмалы аспаптарда ойнауды үйрететін кәсіби мамандар мүлде жоқ. Мен өзім Мақсат Жүсіпәлі деген мультиинструменталистен үйрендім, ол ұлттық аспаптардың барлығында дерлік ойнай алатын Қазақстандағы деңгейі ең жоғары музыкант. Ол кісі «Отырар сазы», «Әлқисса» ансамбльдерінде ойнаған. Мақсат аға кезінде ұрмалы аспаптарда ойнайтын жалғыз маман болған, сондай-ақ осы аспаптарды зерттеуге көп үлес қосқан кәсіби музыкант. Ал Қазақстанда ұрмалы аспаптарда ойнайтын кәсіби музыкант дайындайтын оқу орны жоқ.

Ұрмалы аспаптарды одан әрі жетілдіру жайы туралы айтсақ, біріншіден, білім беру орындарында осы аспаптарды қолданысқа енгізу керек. Ең болмағанда, факультативтік сабақтар жүргізілсе. Бұл тек кәсіби музыкалық оқу орындарына ғана қатысты емес, сонымен бірге кез-келген білім мекемесінде, мейлі ол медициналық, техникалық оқу орны болсын, қосымша сабақтарда музыкалық аспапта ойнауды үйрету керек. Мысалы, Корея, Жапония елдерінде бүлдіршіндерге міндетті түрде қандай да бір музыкалық аспапта

ойнауды үйретеді. Бұл ұлттық мәдениетке баулумен бірге музыкаға жақын болып өскен баланың жаны таза болатынына мән беруден туған үрдіс. Бұл көбінесе үрлемелі және ұрмалы аспаптарға қатысты. Өйткені, үрлемелі аспапта ойнау адамның өкпе қызметі, тыныс алуы үшін пайдалы, сондай-ақ өкпе, кеңірдек ауруларының алдын алады. Екіншіден, әрбір адамның өз ырғағы болады, сол арқылы жүйке жүйесі, координация бір жүйеге келеді. Онымен қоса, шығармашылық қиялы дамиды.

Сондықтан корейлер мен жапондар осы екі аспапты бірдей оқу үдерісінде қолданады. Шет елдерде гастрольдік сапарларда байқайтынымыз, неше түрлі мамандық иелері, финансист, банкир азаматтар кем дегенде бір музыкалық аспапта ойнай біледі. Бізде де осы үрдісті қолға алу қажет. Мысалы, қазір «Көкіл» мектебі Абдулхамит Райымбергеновтің басшылығымен ұлттық аспапта, оның ішінде домбырада ойнап үйренудің жаңа технологиясын қолдануда. Осы «шәкірт-ұстаз» технологиясымен бала 45 минуттың ішінде домбырада ойнап кетеді.

Музыканың өз тілі бар, оны кәдімгі сөздермен жеткізу қиын. Оны тек аспаптарда ойнау арқылы сезінуге, ұғынуға, бойлауға болады. Ал көне музыканы түсініп қабылдау ондағы бүкіл сезімдердің бояуы мен ойлардың реңктерін сол аспаптарда бере білуге байланысты. Жалпы әр адамның музыкалық талғамы бала кезден қалыптасады.

Жастардың талғамын өсіру үшін бала кезден дәстүрлі музыканы тыңдатса, ұлттық оркестрдің концерттеріне, музейлерге жүйелі түрде барып тұрса, әрине ол бала қазақ музыкасына ерекше көзқараспен қарайды. Бізде бір теріс түсінік бар, ол қандай да бір әнші немесе топ өз елімізде көтеріле алмай жүреді де, Еуропадан немесе кез-келген шет елден жүзде алып келсе ғана оған ерекше ықылас танытып, мойындайды.

Ұрмалы аспаптарды бақсылық мақсатта пайдаланып жүрген адамдар кездеседі. Бір белгілі халық емшісі өз рәсімдеріне даңғыраны, сылдырмақты қолданады. Міне, осындай сонау заманнан келе жатқан дәстүрді жалғастырып жүрген бақсы-балгерлер әлі де бар. Мұндағы ең бастысы – дәстүрді сақтау. Бұл ана тілі мен төлтума мәдениет сияқты ұлт болып қалу үшін қажет ең басты құндылықтар.

Табиғи дыбыстардың адамға емдік қасиеті де бар екені дәлелденген. Айталық, бақсылар адам емдеген кезде трансқа кіріп, осы аспаптардың дыбыс күшін қолданған. Асатаяқ та, сылдырмақ та бақсылардың аспабы. Нарқобыздың тиегін алып тастап, ұрмалы аспап ретінде пайдаланған. Шыңдауыл батырдың дулығасына ұқсайды, оны мойынға іліп алады. Шартылдауық, сақпан деген аспаптарды аңшылықта, сондай-ақ ауыл шаруашылығында құстарды үркіту үшін де пайдаланған.

Дыбыстар арқылы көркем бейне туғызу, оны тыңдарманның көз алдына келтіру – әр музыкант үшін арман, оған қол жеткізу оңай емес. Мұндағы ең маңыздысы – сол заманауи аспап көне музыкалық туындының дыбыстық ерекшелігін, бояуын, тембрін беруі тиіс. Алайда қазіргі заманауи аспаптар көне дәуірлердің сазын толығымен бере алмайды. Көне аспаптардың қазіргі заманғы аналогтары оларға ілесе алмайды, сондықтан оларды қайта жаңғыртудан дұрыс жол жоқ.

Біз қазір қазақтың сонау ежелгі тамырлары бастау алатын дәуірлерге бет бұруға мүмкіндік алдық, кез-келген тарихи дәуірдегі музыкалық стильдерге назар аударамыз. Көне музыканы түпнұсқалық орындау үшін міндетті түрде сол заманның түпнұсқа аспаптарын немесе олардың дәл көшірмесін қолдану қажет, сондай-ақ оларда ойнау техникасын сақтамай болмайды. Бірақ, әрине, дәл сол 2000-3000 жыл бұрынғыдай дәстүрде орындау мүмкін емес.

Басты мақсатымыз көне өнерді насихаттау арқылы жастарды ұлттық өнерге бұру, көзқарасын өзгерту, патриоттық сезімдерін ояту. Осы тұрғыда біз көптеген жаңалықтар

енгіздік. Мысалы, даңғыра аспабының өзгеше формаларын тауып, қолданудамыз. Асатаяқтың бір түрі – көптаяқты жасадық. Сол сияқты шартылдауық, дабыл, дауылпаз аспаптарын ел ішінде жаңаша түрде насихаттап жүрміз. Жалпы бүгінгі таңда мәдениетті, өнерді насихаттау дұрыс жолға қойылып келеді, шет елдерге гастрольдік сапарларға шығамыз, елдегі концерттерімізге де халық көп келеді. Тыңдаушыларымыздың 80%-ы жастар. Осы күнге дейін «Тұран» тобының бірнеше күйтабағы шықты. Ең бастысы, ұлттық музыканың ырғағын бұзбай, дыбысын, бояуын өзгертпей, заманауи түрде орындау қажет деп санаймыз.

Ұрмалы аспапта ойнаумен қоса көмеймен қайыру өнерін жаңғыртып жүрмін, бұл сонау сақ пен түркі заманынан бері келе жатқан ән айту дәстүрі. Өкінішке орай, біздің халқымызда көмеймен айту шамалы ұмытылып, кенже қалған өнер. Кәзіргі Қызылорда облысында, Қармақшы өңірінде көп кездеседі. Көмеймен қайыру да көне замандағы тәңіршілдікпен байланысты ұғым. Түркілер әлемді үш бөлікке бөледі: жер асты, жер үсті және аспан – Көк Тәңірі. Көмейден осы үш әлемнің дыбысы бірдей шығып, үйлесім табады: қарқыра, көмей, күркіреу. Ең жоғарғысы – күркіреу (аспан), төменгісі – қарқыра (жер асты), ал ортасында – көмей, яғни адам. Көптеген эпикалық жыр-дастандар көмей арқылы орындалған.

Ұрмалы аспаптарда ойнауды әлемге таныту деңгейі өте жақсы. Фольклорлық ансамбльдердің барлығында бұл аспаптар қолданылады. Түрлі деңгейдегі этнофестивальдерге қатысамыз, осы өнерді дамытуға талпынысымыз жоғары. Әсіресе, Еуропа елдерінде гастрольдік сапарға барғанда біздің аспаптарға, ұлттық музыкаға үлкен қызығушылықпен таңырқай қарайды.

Ұрмалы аспаптарды насихаттау, оны қолдау мәселесіне келетін болсақ, әзірге бұл өнер тек жекелеген адамдардың энтузиазмы арқылы өрістеп отыр, мемлекет тарапынан қолдау аз. Дегенмен, нақты жобалар ұсынып, мемлекет тарапынан бөлінетін гранттарды ұтып алуға болады. Барлық мәселе адамның өзінде, өз қабылетін іске асыруында, көрсетуіне байланысты деп білеміз.

Музыка да адамға бір нәрсені, жай нәрсе емес, сұлулық пен сезім үйлесімін жеткізудің тәсілі. Кез-келген нәрсені жақсы жасау үшін оны сүю, бар ынтаңмен берілу, нәтижесінен рахат алу қажет. Бұл әсіресе музыка өнеріне ерекше қатысы бар, өйткені музыка – рухани дүние.

Музыканттың табысқа жету оның дарынына, қабылетіне, еңбекқорлығына, табандылығына, өз ісіне берілгендігіне тікелей байланысты екенін білеміз, оның шығармашылық қиялы ұшқыр болған сайын алдынан кездескен қиыншылықтарға төтеп беру қасиеті күшейіп, бұл оған дем береді, қалайда көздеген мақсатына жетуге ұмтылады.

Саз ырғағын бүкіл жан-жүйеңмен сезініп, бір сәт тән ырқынан босап шығу, кеңістікте қалықтату саз өнерінің ғажап құбылысы. Ал осы тыңдаушылардың музыканы сезінуі, әсерленуі орындаушыға тікелей байланысты. Егер орындаушы музыкамен тұтасып, саз сиқырының тұңғиығына бойлата білсе ғана ол нағыз орындаушы.

Жалпы музыка ескі не жаңа деп бөлінбейді, тек жақсы немесе нашар музыка ғана бар. Қазір эстрадалық жеңіл-желпі әуендер көбейгенмен де, бұл уақытша құбылыс. Тек нағыз таза өнер ғана мәңгілік, ешқашан ескірмейді, жаңғыра береді.

Немістер Моцарттың музыкасына қандай ұқыптылықпен қараса, біздің ұлттық мұрамызға да сондай көзқарас қажет.

Музыка мектептерінің негізгі міндеттерінің бірі – оқушыларға ұлттық және әлемдік музыка өнерін таныту, аспаптық орындаушылық дағдыларын қалыптастыру. Осы тұрғыдан алғанда, ұрмалы аспаптарда ойнау оқушылардың есту қабілетін, ырғақ сезімін, сахналық

мәдениетін дамытуда ерекше рөл атқарады. Бұл аспаптарда орындаушылық шеберлікті қалыптастыру үшін арнайы әдіс-тәсілдер мен кезең-кезеңімен жүргізілетін жұмыстар қажет.

1. Ұрмалы аспаптардың ерекшелігі

Ұрмалы аспаптар – дыбысы соққы арқылы шығатын музыкалық аспаптар. Олар: барабан, дабыл, шылдырмақ, ксилофон, маримба, және т.б. Бұл аспаптарда ойнау оқушылардан ырғақ дәлдігін, дене қозғалысын үйлестіруді және музыкалық сезімталдықты талап етеді.

2. Орындаушылық шеберлікті дамытудың кезеңдері

а) Бастапқы кезең:

- Аспаппен танысу, дұрыс отыру және аспапты ұстау дағдылары;
- Қарапайым ырғақтық үлгілерді қағу;
- Метр және ритмді сезіну қабілетін дамыту.

ә) Орта деңгей:

- Күрделі ырғақтық формаларды орындау;
- Үндестікте ойнау, ансамбльдік тәжірибе;
- Түрлі динамикалық реңктерді беру.

б) Жоғары деңгей:

- Күрделі этюдтер мен пьесаларды орындау;
- Сахналық мәдениетті меңгеру;
- Импровизация элементтерін қолдану.

3. Тиімді әдіс-тәсілдер

– Көру және тыңдау арқылы үйрету: Аудио-визуалды материалдармен жұмыс оқушының қызығушылығын арттырады.

– Ойын элементтері: Балалармен жұмыс кезінде ойын формасындағы жаттығулар жақсы нәтиже береді.

– Топпен жұмыс: Ансамбльдік орындау ынтымақтастық пен музыкалық естуді дамытады.

– Жасанды интеллект құралдарын қолдану: Мысалы, ритмді визуалды көрсететін цифрлық платформалар арқылы жаттығу тиімділігін арттыруға болады.

4. Қиындықтар мен оларды жеңу жолдары

Оқушыларда ритмді дәл сезінбеу, қозғалыс үйлесімінің болмауы сияқты мәселелер кездеседі. Бұл жағдайда жаттығуларды қарапайымнан күрделіге қарай жүйелеп, визуалды-есту құралдарын көбірек қолдану ұсынылады.

Ұрмалы аспаптарда орындаушылық шеберлікті дамыту – оқушының музыкалық ой-өрісін кеңейтіп қана қоймай, шығармашылық қабілетін, сахнада өзін-өзі ұстау дағдысын қалыптастыруға мүмкіндік береді. Тиімді әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы оқушылар ұрмалы аспаптарда сенімді және көркем орындауға үйренеді. Бұл музыка сабағының тәрбиелік, дамытушылық және шығармашылық мақсаттарына толықтай сәйкес келеді.

Список использованных источников:

1. Базарбаева, Ж. – «Музыкалық орындаушылық шеберлік негіздері», Алматы: Өнер, 2012.
2. Мұхамеджанова, С. – «Музыка педагогикасы», Алматы: Рауан, 2016.
3. Кенжегұлова, А. – «Орындаушылық өнер және музыкалық тәрбие», Нұр-Сұлтан: Фолиант, 2020.
4. Абдрахманова, Н. – «Ұлттық музыкалық аспаптарда орындаушылық ерекшеліктері», 2018.
5. Мұхамедқалиева, Г. – «Домбыра үйретудің әдіс-тәсілдері», Атырау, 2015.
6. Сейітов, М. – «Музыкалық интерпретация және стиль», Алматы: Мектеп, 2013.
7. Қазақтың дәстүрлі музыкасы. Энциклопедия – Алматы: Қазақ энциклопедиясы, 2010.
8. Шаңырақ. Қазақ мәдениеті – Энциклопедиялық басылым, Алматы: Атамұра, 2007.

ЖАҢА ДӘУІРДЕГІ МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫ: ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУДІҢ РӨЛІ

***Аңдатпа.** Бұл мақалада жаңа дәуір жағдайында мұғалімнің кәсіби дамуы мен үздіксіз білім берудің өзара байланысы жан-жақты қарастырылады. Қазіргі таңда білім беру жүйесі қоғамның әлеуметтік-экономикалық және технологиялық дамуымен тығыз байланысты болып отыр. Жаңа дәуірдің ерекшелігі – ақпараттың қарқынды ағымы, цифрлық технологиялардың жедел дамуы және білім беру мазмұнының үнемі жаңарып отыруы. Осы өзгерістер мұғалімнен кәсіби икемділікті, шығармашылық ойлауды, заманауи педагогикалық технологияларды меңгеруді және өмір бойы оқуға дайын болуды талап етеді.*

Мақалада мұғалімнің үздіксіз кәсіби дамуының негізгі бағыттары мен формалары – біліктілікті арттыру курстары, қашықтықтан және онлайн оқыту жүйелері, тәжірибе алмасу семинарлары, педагогикалық қауымдастықтардағы белсенділік, сондай-ақ өзін-өзі дамыту мен рефлексия дағдылары талданады. Сонымен қатар, үздіксіз білім берудің тиімді моделін қалыптастыруда мемлекеттік білім саясатының, жоғары оқу орындарының және кәсіби даму орталықтарының өзара ықпалдастығының маңызы атап өтіледі.

Зерттеу барысында мұғалімнің кәсіби дамуының табысты жүзеге асуы үшін мотивациялық, әдістемелік және технологиялық қолдаудың маңызы зор екені айқындалды. Үздіксіз кәсіби білім беру мұғалімнің педагогикалық шеберлігін жетілдіруге, инновациялық іс-әрекеттерді қолдануға және білім сапасын арттыруға ықпал етеді. Жаңа дәуір мұғалімі – бұл тек білім беруші емес, сонымен қатар, зерттеуші, кеңесші, жетекші және өмір бойы үйренуші тұлға.

Қорытындылай келе, үздіксіз білім беру жүйесі мұғалімнің кәсіби дамуының негізін құрайды және білім берудің сапасын қамтамасыз етудің басты факторы болып табылады. Бұл үдеріс педагогтың жеке тұлғалық әлеуетін аша отырып, қоғамның зияткерлік және инновациялық дамуына үлес қосады.

***Түйінді сөздер:** мұғалімнің кәсіби дамуы, үздіксіз білім беру, педагогикалық шеберлік, инновациялық технологиялар, өмір бойы оқу, кәсіби құзыреттілік, білім сапасы, педагогикалық рефлексия, цифрлық дәуір, білім беру саясаты.*

***Аннотация.** В данной статье подробно рассматривается взаимосвязь профессионального развития учителя и непрерывного образования в условиях новой эры. В настоящее время система образования тесно связана с социально-экономическим и технологическим развитием общества. Особенностью новой эры является интенсивный поток информации, ускоренное развитие цифровых технологий и постоянное обновление содержания образования. Эти изменения требуют от учителя профессиональной гибкости, творческого мышления, владения современными педагогическими технологиями и готовности учиться на протяжении всей жизни.*

В статье анализируются основные направления и формы непрерывного профессионального развития учителя – курсы повышения квалификации, системы

дистанционного и онлайн обучения, семинары по обмену опытом, активность в педагогических сообществах, а также навыки саморазвития и рефлексии. Вместе с тем, подчеркивается значение государственной образовательной политики, взаимодействия вузов и центров профессионального развития в формировании эффективной модели непрерывного образования.

В ходе исследования было установлено, что для успешной реализации профессионального развития учителя большое значение имеет мотивационная, методическая и технологическая поддержка. Непрерывное профессиональное образование способствует совершенствованию педагогического мастерства учителя, использованию инновационной деятельности и повышению качества образования. Учитель не только педагог, но и исследователь, консультант, руководитель и пожизненный ученик.

Таким образом, система непрерывного образования составляет основу профессионального развития учителя и является главным фактором обеспечения качества образования. Этот процесс способствует интеллектуальному и инновационному развитию общества, раскрывая личностный потенциал педагога.

Ключевые слова: профессиональное развитие учителя, непрерывное образование, педагогическое мастерство, инновационные технологии, обучение в течение всей жизни, профессиональная компетентность, качество образования, педагогическая рефлексия, цифровая эпоха, образовательная политика.

XXI ғасырда білім беру жүйесі түбегейлі өзгерістерге ұшырауда. Ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы, жаһандану, еңбек нарығы талаптарының үнемі жанаруы білім беру саласына, әсіресе мұғалімнің рөліне жаңа міндеттер жүктеуде. Ендігі мұғалім – тек білім беруші емес, оқытудың ұйымдастырушысы, фасилитатор, бағыттаушы, тәлімгер. [2]

Осындай өзгерістер жағдайында мұғалімнің кәсіби дамуы үздіксіз болуы шарт. Бұл — оның заман талабына сай болуын, оқушылармен тиімді жұмыс жүргізуін, білім сапасын арттыруын қамтамасыз ететін басты фактор. Мұнда үздіксіз білім беру жүйесі негізгі тірекке айналады.[2]

Кәсіби даму дегеніміз не?

Мұғалімнің кәсіби дамуы — оның педагогикалық, әдістемелік, психологиялық, технологиялық, коммуникативтік құзыреттіліктерін жетілдіру процесі. Бұл даму бір реттік емес, үздіксіз сипатқа ие болуы керек, себебі бүгінгі білім алушының талабына сай болу үшін мұғалім үнемі жаңарып отыруы тиіс.

Жаңа дәуір мұғалімінен не талап етіледі? [3]

Сала	Қазіргі мұғалімге қойылатын талап
Цифрлық құзыреттілік	АКТ құралдарын меңгеру, жасанды интеллект және цифрлық білім платформаларын қолдану
Педагогикалық шеберлік	Құзыреттілікке бағытталған оқыту, рефлексия, фасилитация
Жаңашылдық	Инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдану

Үздіксіз білім берудің мұғалім кәсіби дамуындағы рөлі

Үздіксіз білім беру — бұл адамның өмір бойы білім алып, кәсіби және тұлғалық тұрғыда жетілуіне мүмкіндік беретін жүйе. Мұғалім үшін бұл:

- 1) Формалды білім беру: дипломнан кейінгі білім, курстар;
- 2) Информалды білім беру: вебинарлар, конференциялар, оқыту тренингтері;
- 3) Өзіндік білім алу: кәсіби әдебиеттер оқу, зерттеу, рефлексия. [5]

Заманауи мұғалім — бұл:

- Оқушы дамуын қолдайтын тұлға, яғни оқушыны орталыққа қоятын;
- Цифрлық сауатты маман, яғни білім беруде ақпараттық технологияны тиімді қолданатын;
- Зерттеуші ұстаз, яғни өзінің тәжірибесін зерттей отырып, сапаны арттыруға ұмтылатын;
- Тұлғалық даму жолындағы көшбасшы, яғни білім алушыға үлгі бола алатын педагог. [6]

Кәсіби даму – мұғалімнің педагогикалық, әдістемелік, психологиялық және технологиялық тұрғыдан білімін арттыру, тәжірибесін жетілдіру, жаңа құзыреттіліктерді меңгеру процесі. [3] Бұл:

- Жеке тұлғалық өсу;
- Жаңаша ойлау мен жұмыс істеу;
- Өз тәжірибесін бағалау мен рефлексия жасау;
- Оқыту сапасына әсер ету жолы.

Үздіксіз білім беру – бұл адамның өмір бойы білім алып, өзін кәсіби және тұлғалық тұрғыда жетілдіруін қамтамасыз ететін жүйе.

Кәсіби дамудың негізгі формалары [4]

Формасы	Сипаттамасы
Курстық оқыту	Біліктілікті арттыру, қайта даярлау бағдарламалары (“Өрлеу” біліктілікті арттыру ұлттық орталығы, “Педагогикалық Шеберлік Орталығы”)
Мектепшілік қоғамдастықтар кәсіби	Әріптестермен тәжірибе алмасу, Lesson Study, коучинг
Менторлық және тәлімгерлік	Жас мамандарды қолдау, тәжірибе беру
Педагогикалық зерттеу	Өз тәжірибесін зерттеу, жаңалық енгізу
Онлайн оқыту	EdX, Coursera, BilimLand, Moodle, т.б. платформаларды қолдану

Мұғалімнің үздіксіз дамуының іс-әрекеттері:

Кәсіби курстар мен біліктілікті арттыру бағдарламаларына қатысу

– Жаңа әдістемелер мен білім беру технологияларын меңгеру.

Педагогикалық тәжірибе алмасу

– Әріптестермен бірлесіп жұмыс жасау, шеберлік сабақтарына қатысу, коучинг, менторлық.

Ғылыми-зерттеу және шығармашылық жұмыс

– Әдістемелік мақалалар жазу, конференцияларға қатысу, өз пәні бойынша зерттеулер жүргізу.

Өзін-өзі бағалау және рефлексия жасау

Өз жұмысын сараптау, күшті және әлсіз жақтарын анықтау.

Заманауи технологияларды меңгеру

– Цифрлық құралдарды қолдану, онлайн білім беру платформаларын игеру.

Кәсіби қауымдастықтарға қатысу

– Педагогикалық форумдарға, бірлестіктерге мүше болу, желілік қауымдастықтарда белсенділік таныту.

Оқу мен оқыту үдерісін жетілдіру

– Сабак жоспарын жетілдіру, сараланған оқыту, бағалаудың тиімді тәсілдерін қолдану.

Цифрлық дәуірдегі үздіксіз білім беру мүмкіндіктері

Бүгінгі мұғалімге ашық цифрлық ресурстар мен платформалар арқылы білімін жетілдіруге кең мүмкіндік бар:

- Білім беру платформалары: Kahoot, Olabs, Phed, Quizziz, Wordwall;
- Қазақстандық ресурстар: BilimLand, Kundelik.kz, Daryn.online;
- Мұғалімдер қауымдастығы: Facebook топтары, Telegram каналдары, кәсіби форумдар.

Мұғалімнің үздіксіз дамуын қолдау тетіктері:

- Білім беру ұйымындағы жағдай жасау: әдістемелік күндер, семинарлар, шығармашылық топтар;
- Басшылықтың қолдауы: кәсіби өсуге ынталандыру, марапаттау;
- Жеке даму жоспары: мұғалімнің өз кәсіби өсуін жоспарлауы;
- Рефлексия мен өзін-өзі бағалау: кәсіби әлсіз және күшті тұстарын анықтау;
- Құзыреттілік пен нәтиже мониторингі: нақты нәтижелерге бағытталған даму. [2]

Осындай жұмыстар жасай келе мұғалім қандай нәтижелерге қол жеткізеді?

Кәсіби құзыреттілігі артады

– Жаңа білім мен дағдыны меңгереді, оқыту сапасы жақсарады.

Оқушылардың оқу жетістіктері жақсарады

– Оқыту әдістері заманауи талаптарға сай болады, оқушылардың қызығушылығы мен үлгерімі артады.

Жаңашыл мұғалімге айналады

– Өз ісінде заманауи, инновациялық тәсілдерді қолданады. *Мансаптық өсу мүмкіндігі*

– Санатын көтеру, марапаттарға ие болу, көшбасшылыққа көтерілу мүмкіндігі.

Кәсіби беделінің артуы

– Әріптестер мен қоғам арасында абыройы өседі.

Рефлексия мен өзін-өзі жетілдіру дағдысы қалыптасады

– Өзінің жұмысын үнемі бағалап, жетілдіріп отыруды дағдыға айналдырады.

ҚОРЫТЫНДЫ

Жаңа дәуірдегі мұғалім – үздіксіз дамитын, заман ағымына ілесіп қана қоймай, оны өз іс-әрекетінде бейнелей алатын кәсіби тұлға. Бұл дамуды қамтамасыз ететін негізгі құрал — үздіксіз білім беру жүйесі.

Мұғалімнің кәсіби дамуына тұрақты түрде жағдай жасау, заманауи әдіснамалармен жұмыс істеу, цифрлық және педагогикалық құзыреттіліктерін жетілдіру – бүгінгі білім сапасын арттырудың негізгі кепілі.

Білім беру ұйымдары, білім саясаты мен қоғам мұғалімнің үздіксіз кәсіби дамуына қолдау көрсеткенде ғана білім жүйесі сапалы өзгерістерге қол жеткізеді.

Қазіргі таңда мұғалімнің кәсіби дамуы — тек қажеттілік емес, білім беру сапасын арттырудың басты тетігіне айналды. Үздіксіз білім беру жүйесі — мұғалімді кәсіби тұрғыдан дамытатын, шығармашылығын ашатын, білімін заманауи талаптарға сай жетілдіретін маңызды құрал.

Жаңа дәуір мұғалімі – өмір бойы үйренетін, өзін-өзі дамытатын, білім алушыны шабыттандыра алатын тұлға. Ал оны қолдайтын және бағыттайтын негізгі күш — үздіксіз білім беру жүйесі.

Список использованных источников:

1. ҚР "Білім туралы" Заңы
2. Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы
3. ЮНЕСКО. Lifelong Learning for Teachers
4. Knowles, M. (1984). *Andragogy in Action*
5. Әбенбаев С. Мұғалімнің кәсіби дамуы және педагогикалық шеберлік
6. OECD. *Teachers and School Leaders as Lifelong Learners*
7. Назарбаев Зияткерлік мектептері. Мұғалімнің үздіксіз кәсіби дамуы бойынша әдістемелік ұсыныстар.

ЧИТАТЕЛЬСКАЯ ГРАМОТНОСТЬ КАК КЛЮЧЕВОЙ КОМПОНЕНТ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

***Аңдатпа.** Мақалада оқу сауаттылығының ажырамас бөлігі болып табылатын мәтінмен, сауатты жазбаша және ауызша сөйлеу дағдыларын дамытуға бағытталған тапсырмалары берілген. Жұмыстың барлық түрлері мәтіндердің мазмұнын терең түсінуді қамтамасыз етіп қана қоймайды, сонымен қатар білім алушыларға маңызды фактілер мен қорытындыларды алу арқылы ақпаратпен жұмыс істеуге мүмкіндік береді. Бұл әсіресе аналитикалық ойлауды дамыту үшін, сондай-ақ білім алушыларды нақты өмірге дайындау үшін қажет. Оқу материалы қазақстандық жастардың мәдени, тарихи, адамгершілік дамуының өзекті мәселелерін көрсетеді. Дайын мәтіндермен жұмыс істеудің дәстүрлі тәсілінен айырмашылығы, бағдарламаның мазмұны интерактивті сілтемелерді, сыни талдау, зерттеу қызметі сияқты мәтіндермен жұмыс істеудің белсенді нысандарын қамтиды, бұл білім алушыларға оқу процесіне белсенді қатысуға мүмкіндік береді.*

***Түйінді сөздер:** оқырмандық сауаттылық, функционалдық сауаттылық, орыс тілі, сыни ойлау, талдамалық ойлау, оқу тапсырмалары, белсенді оқыту стратегиялары, жобалық қызмет, өзіндік оқу, оқушылардың уәжі, функционалдық дағдылар, құзыреттерді қалыптастыру, мәтінмен жұмыс, тілдік дамуы.*

***Аннотация.** В статье представлены тренировочные упражнения, направленные на развитие навыков работы с текстом, грамотной письменной и устной речи, что является неотъемлемой частью читательской грамотности. Все виды работ обеспечивают не только глубокое понимание содержания текстов, но и позволяют учащимся работать с информацией, извлекая из неё важные факты и выводы. Это особенно необходимо для развития аналитического мышления, а также для подготовки обучающихся к реальной жизни. Учебный материал отражает актуальные вопросы культурного, исторического, нравственного развития казахстанской молодежи. В отличие от традиционного подхода по работе с готовыми текстами, содержание программы включает в себя интерактивные ссылки, активные формы работы с текстами, такие как критический анализ, исследовательская деятельность, что позволяет обучающимся активно включаться в процесс обучения.*

***Ключевые слова:** читательская грамотность, функциональная грамотность, русский язык, критическое мышление, аналитическое мышление, образовательные задания, активные стратегии обучения, проектная деятельность, самостоятельное обучение, мотивация учащихся, функциональные навыки, формирование компетенций, текстовая работа, развитие речи.*

Читательская грамотность позволяет эффективно использовать языковую речь в различных жизненных ситуациях. В свете современных требований образования возросла актуальность работы по формированию навыков грамотности, так как они помогают всестороннему развитию обучающихся, развивают их умения, полезные не только в учебной деятельности, но и в условиях действительности. Задача учителя в этом случае состоит не только в том, чтобы преподнести знания, а именно в том, чтобы создать условия для их самостоятельного приобретения. Для решения данной задачи я разработала ряд заданий по формированию навыков читательской грамотности на уроках русского языка.

Тренировочные упражнения позволяют учащимся работать с информацией, извлекая из неё важные факты и выводы. Это особенно необходимо для развития аналитического мышления, а также для подготовки обучающихся к реальной жизни. В упражнениях представлены примеры заданий, которые можно использовать в сравнительном исследовании образовательных достижений в области функциональной грамотности обучающихся 15 - летнего возраста Павлодарской области.

Приведу примеры заданий по представленным текстам.

Текст «Поэт Павлодарского Прииртышья Машхур Жусуп Копеев».

Задание. Работа по ссылке

<https://ru.bayanaulcbs.kz/personaly/%D0%BA%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B5%D0%B2-%D0%BC%D0%B0%D1%88%D1%85%D1%83%D1%80-%D0%B6%D1%83%D1%81%D1%83%D0%BF-1858-1831/>

1. Используя прием «Фишбоум», сделайте вывод о роли знаний в жизни Машхура Жусупа.

Ключ к примерному ответу

Проблема: «Какую роль в жизни Машхур Жусупа занимали знания?»

Причина: Машхур Жусуп понимал, что просвещенный народ станет жить лучше. Сам всегда стремился к знаниям

Факты: обучался в медресе, собирал произведения устного народного творчества, много путешествовал с целью изучения жизни, быта, фольклора родов и племен, населявших Атбасар, Кызылжар, Караоткел, учился в Бухаре, был в Средней Азии, Туркестане, Ташкенте, Самарканде для того, чтобы изучить восточные языки, обучал детей и молодежь грамоте

Вывод: таким образом, знания в жизни Машхур Жусупа Копеева играли главную роль. Они помогали ему лучше разобраться в происходящих исторических событиях

Текст «Роль Казахстана в Центральной Азии»

Задание. 1. Ознакомьтесь с материалом, перейдя по данной ссылке

<https://check-point.kz/opinion?id=1509>

2. Назовите дату издания информации?

3. Какой возраст составляет наибольшую часть населения: 14- летний или 29-летний?

4. Какие составляющие не входят в STEM-образование?

а. наука;

б. технология;

в. инженерия;

г. математика;

д. языки

Ключ к ответу

2. 20.06.2024год

3. 29 лет

4. вариант «д»

5. В статье указана ссылка Источника

<https://www.eureporter.co/kazakhstan-2/2024/06/19/the-youth-of-kazakhstan-pioneering-a-future-of-opportunity-and-innovation/>

Изучите Источник и ответьте на вопрос «Какая из информации была опубликована ранее?»

Ключ к ответу

По второй ссылке дата (на 11 месяцев раньше на 19 июня 2024 года) следовательно статья опубликована -19 июля 2023 года,

по первой ссылке дата 20 июня 2024 года

Текст 1 «Полезно или опасно молоко?»

Молоко — это уникальный продукт, в который входят витамины, микроэлементы, белки, ферменты и молочные кислоты. В составе молока находятся глобулины, казеин и альбумин, которые являются антибиотическими веществами, что придает молоку бактерицидные свойства и помогает укрепить иммунитет, предотвращая развитие инфекций. Микроэлементы, такие как йод, калий, кальций, магний, фосфор и цинк, играют ключевую роль в нормальном развитии клеток организма, улучшая состояние кожи, зубов, волос и ногтей. Насыщенные кислоты регулируют работу нервной системы, а молоко имеет успокаивающий эффект, помогает при расстройствах психики. Наши бабушки знали, что лучшее средство от бессонницы — это стакан теплого молока с медом на ночь. Молоко также полезно при повышенной кислотности желудка и хронической изжоге. Однако молоко может быть источником инфекций, таких как брюшной тиф, дизентерия, холера, если его не пастеризовать. Вредным может быть молоко от животных, больных сибирской язвой, бешенством, вирусным гепатитом и другими заболеваниями. Также антибиотики, использующиеся в ветеринарии, могут попасть в молоко и оказать негативное влияние на здоровье человека.

Текст 2

Молоко — это выделяемая железами млекопитающих жидкость, предназначенная для питания новорожденных. Оно имеет белый или слегка желтоватый цвет и сладковатый вкус. Это сложная биологическая жидкость, состоящая из множества компонентов, находящихся в различных состояниях. Например, молочный сахар и минеральные соли растворены в плазме, белки и часть солей находятся в коллоидной форме, а жир — в виде мелких шариков.

Задание. Заполните таблицу «Полезные и опасные свойства молока»

Полезные свойства Опасные свойства

1. Лингвистическая задача. Для ответа используйте информацию из прочитанного текста.

Ваша соседка (сосед) по парте жалуется, что стала раздражительной, испытывает перенапряжение, страдает бессонницей. Что вы ей можете посоветовать?

Ключ к ответу

1.

Полезные свойства Опасные свойства

Укрепляет иммунитет,

предотвращает инфекции Может передавать инфекционные
болезни (тиф, холера)

Содержит микроэлементы,

полезные для кожи, волос, зубов Антибиотики в молоке могут быть вредными для
здоровья

Успокаивает нервную систему

и помогает при бессоннице Может вызвать пищевые отравления
при неправильном хранении

2. Если ваша соседка жалуется на раздражительность, перенапряжение и бессонницу, вы можете порекомендовать ей выпить стакан теплого молока с медом на ночь.

Считаю, что эффективность учебного процесса во многом зависит от умения правильно выбрать ту или иную активную стратегию обучения. Это дает возможность не только повысить интерес учащихся к предмету, но и развить их творческую самостоятельность, что позволяет сделать урок нестандартным, оживить его. Правильно говорят, что знания не даются - знания берутся. А помочь обучающимся применить полученные знания и умения по русскому языку в практической деятельности – одна из важнейших задач учителя-словесника.1. Ұрмалы аспаптардың ерекшелігі

Список использованных источников:

1. Ахметов Ш. История Казахстана: Древность и Средние века. Алматы:Анатілі,2015.
2. Кенжебеков С. Культура казахского народа. — Алматы: ҚазҰУ, 2016.
3. <https://primeminister.kz/ru/documents/gosprograms/stratplan-2025>
4. <https://www.gov.kz/article/19305?lang=ru>
5. <https://check-point.kz/opinion?id=1509>

СОВРЕМЕННЫЙ ПЕДАГОГ В СИСТЕМЕ НЕПРЕРЫВНОГО И ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: НОВЫЕ РОЛИ И ЗАДАЧИ

***Аңдатпа.** Мақалада Қазақстан Республикасының үздіксіз және қосымша білім беру жүйесіндегі заманауи педагогтың ролі қарастырылады. Автор lifelong learning тұжырымдамасының мәні мен құрылымын талдап, қосымша білім берудің тұлғаның дамуы мен азаматтық қоғамды қалыптастырудағы маңызын ашады. Мақалада педагогтың жаңа кәсіби рөлдері – наставник, фасилитатор, цифрлық медиатор және ұлттық құндылықтардың тәрбиешісі ретінде сипатталады. Қазіргі педагогтың негізгі құзыреттері айқындалады: кәсіби-педагогикалық, цифрлық, коммуникативтік, зерттеушілік және этикалық. Сонымен қатар, білім беру жүйесінің заманауи сын-тегеуріндері мен педагогтің алдында тұрған міндеттер талданады. Педагогтің кәсіби дамуының тетіктері – біліктілікті арттыру, тәлімгерлік, педагогикалық қауымдастықтар мен инновациялық тәжірибелер (STEAM, AR/VR, жобалық оқыту) арқылы көрсетіледі. ХХІ ғасыр мұғалімі ұлттық дәстүрлер мен жаһандық үрдістерді біріктіре отырып, білім алушылардың сыни ойлауын, шығармашылығын және жауапкершілігін дамытуға бағытталған көшбасшы ретінде сипатталады.*

***Түйінді сөздер:** үздіксіз білім беру, қосымша білім беру, ХХІ ғасыр педагогы, кәсіби құзыреттер, цифрландыру, Қазақстан, lifelong learning.*

***Аннотация.** В статье рассматривается роль современного педагога в системе непрерывного и дополнительного образования Республики Казахстан в условиях реформ и цифровой трансформации. Автор анализирует сущность и структуру системы lifelong learning, раскрывает особенности дополнительного образования как важнейшего компонента развития личности и гражданского общества. Особое внимание уделяется новым профессиональным ролям педагога — наставника, фасилитатора, цифрового медиатора и воспитателя национальных ценностей. Описаны ключевые компетенции, необходимые современному педагогу: профессионально-педагогические, цифровые, коммуникативные, исследовательские и этические. В статье обозначены основные вызовы и задачи, стоящие перед педагогическим сообществом Казахстана, а также пути профессионального развития через повышение квалификации, менторство и инновационные практики (STEAM, AR/VR, проектное обучение). Подчеркивается, что педагог ХХІ века становится лидером образовательных изменений, соединяющим национальные традиции с глобальными тенденциями и формирующим у обучающихся критическое мышление, инициативность и ответственность.*

***Ключевые слова:** непрерывное образование, дополнительное образование, педагог ХХІ века, профессиональные компетенции, цифровизация, Казахстан, lifelong learning.*

Современная эпоха характеризуется стремительными изменениями во всех сферах жизни — от экономики и технологий до культуры и социальных отношений. Казахстан, как динамично развивающееся государство, уделяет особое внимание подготовке человека нового типа — образованного, инициативного, способного адаптироваться к вызовам времени.

В этом контексте ключевое значение приобретает система непрерывного и дополнительного образования, обеспечивающая постоянное обновление знаний и умений граждан. В центре этой системы находится педагог, от профессионализма и мировоззрения которого зависит качество образования и развитие человеческого капитала страны [1].

1. Система непрерывного образования в Казахстане: сущность и структура

Непрерывное образование (lifelong learning) — это процесс, охватывающий все этапы жизни человека и направленный на поддержание и развитие его компетенций, знаний и личностных качеств [10].

В Казахстане система непрерывного образования развивается в соответствии с принципами, закреплёнными в стратегических документах:

— Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020–2025 годы [1];

— Национальный проект «Современная школа» [2];

— Концепция развития непрерывного образования до 2030 года [4];

— Закон «Об образовании» и Закон «О статусе педагога» [3].

1.1. Цели и принципы

Главная цель — формирование общества, в котором каждый гражданин имеет возможность учиться на протяжении всей жизни.

Ключевые принципы включают:

доступность и равенство возможностей;

гибкость программ и форм обучения;

интеграцию формального, неформального и информального образования;

признание результатов самообразования [6].

1.2. Структура системы

Непрерывное образование охватывает: дошкольное, среднее, техническое и профессиональное, высшее, дополнительное и послевузовское образование, а также обучение взрослых [5].

Таким образом, система строится по принципу открытости, гибкости и доступности, обеспечивая возможность обучения для всех возрастных групп [9].

2. Дополнительное образование как часть системы lifelong learning

Дополнительное образование играет особую роль в развитии личности ребёнка и взрослого. Оно направлено на реализацию индивидуальных интересов, развитие творческих способностей, социализацию и профориентацию [8].

В Казахстане действует свыше 2 000 организаций дополнительного образования, включая дворцы школьников, детские технопарки, художественные школы, языковые и экологические клубы. По данным Министерства просвещения РК, более 2,5 млн детей охвачены программами дополнительного образования [1].

2.1. Формы и направления

— художественно-эстетическое;

- научно-техническое и инженерное (STEM, робототехника);
- экологическое и туристско-краеведческое;
- спортивно-оздоровительное;
- языковое и коммуникативное;
- социально-педагогическое [8].

Активно развиваются детские экоклубы и проекты «Жас эколог», «Живая планета», «EcoBoom», а также школы цифрового мышления [7].

2.2. Значение

Дополнительное образование выполняет воспитательную, компенсаторную, развивающую и интеграционную функции [6]. Оно способствует формированию гражданских и экологических ценностей, развитию инициативности и креативности обучающихся [8].

3. Новые роли современного педагога в условиях реформ

Переход Казахстана к обновлённому содержанию образования и цифровой трансформации требует от педагога выполнения множества новых функций [9].

3.1. Педагог как наставник и тьютор

Педагог помогает учащимся определять цели и строить индивидуальные образовательные маршруты [7].

3.2. Педагог как фасилитатор

Современный педагог создаёт условия для сотрудничества, вовлечённости и проектной деятельности, применяя методы проектного и проблемного обучения [8].

3.3. Педагог как цифровой медиатор

Программа «Цифрлық ұстаз» формирует компетенции работы с цифровыми инструментами [2]. Педагог выступает проводником между обучающимся и цифровым контентом, формируя медиаграмотность [9].

3.4. Педагог как воспитатель национальных ценностей

Он способствует формированию личности, разделяющей ценности Мәңгілік Ел, уважение к языковому и культурному многообразию [5].

4. Компетенции современного казахстанского педагога

Современный педагог должен обладать комплексом компетенций [6; 7]:

профессионально-педагогические — владение современными методиками, понимание психологии учащихся;

цифровые — создание интерактивного контента и использование онлайн-платформ;

коммуникативные — эмпатия, толерантность, межкультурная компетентность;

исследовательские — рефлексия, анализ, участие в научно-методической работе;

этические и гражданские — ответственность, соблюдение педагогической этики [9].

В соответствии с Национальной квалификационной рамкой педагогов (2024 г.) эти компетенции определяются как базовые для профессионального роста [2].

5. Современные вызовы и задачи педагога

Казахстанская система образования сталкивается с рядом вызовов: рост цифровизации, необходимость интеграции формального и неформального образования, развитие инклюзии и поддержка психологического благополучия [1].

5.1. Индивидуализация обучения

Педагог адаптирует программы под разные возрастные группы и уровни [4].

5.2. Формирование компетенций XXI века

Развитие 4К-навыков — критического мышления, креативности, коммуникации и кооперации [6].

5.3. Экологическое и гражданское воспитание

Учителя вовлекают школьников в проекты устойчивого развития и волонтерские инициативы [8].

6. Профессиональное развитие педагога

Закон «О статусе педагога» [3] закрепил механизмы повышения престижа профессии.

Повышение квалификации осуществляется через НЦПК «Өрлеу», Академию педагогического мастерства и региональные центры [7].

Развивается система менторства и педагогических сообществ (Teacher Talks, QazTeaching) [9].

7. Инновационные практики в дополнительном образовании

Учреждения внедряют STEAM-подход, геймификацию, проектное обучение, AR/VR-технологии [8].

Примеры — технопарки QazTechLab, Astana Hub Junior, экопроекты Жас эколог, языковые клубы трилингвизма [2; 8].

Современный педагог в системе непрерывного и дополнительного образования Казахстана — это лидер изменений и вдохновитель, соединяющий национальные традиции (идеи Ы. Алтынсарина, А. Байтурсынова) с глобальными тенденциями [5; 6].

Его миссия — помочь обучающемуся научиться учиться, развить критическое мышление и ответственное отношение к миру.

От осознанности педагога зависит успех казахстанского образования и будущее страны [1;9].

Список использованных источников:

1. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020–2025 гг. — Астана, 2020.
2. Национальный проект «Современная школа». — Астана: МОН РК, 2023.
3. Закон Республики Казахстан «О статусе педагога» № 293-VI от 27 декабря 2019 г.

4. Концепция развития непрерывного образования в Республике Казахстан до 2030 г. (проект). — Астана, 2024.
5. Назарбаев Н.А. Казахстан – 2050: Новый политический курс состоявшегося государства. — Астана, 2012.
6. Абылкасымова А.Е. Психолого-педагогические основы профессионального образования. — Алматы: Эверо, 2018.
7. Жадрина М.А. Современные педагогические технологии: казахстанский опыт. — Алматы: Қазақ университеті, 2020.
8. Калдыбаева Н.Т. Инновации в дополнительном образовании детей. — Астана: НЦПК «Өрлеу», 2021.
9. Касымжанова А.Ж. Профессиональное развитие педагога в цифровом обществе. — Караганда: Bolashaq, 2022.
10. Байденко В.И. Непрерывное образование: философия, стратегия, практика. — Алматы: Қазақ университеті, 2019.
11. OECD. Future of Education and Skills 2030 Framework. — Paris, 2022.
12. UNESCO. Education for Sustainable Development: A Roadmap. — Paris, 2021.

БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ДОМБЫРА АСПАБЫНДА ОРЫНДАУШЫЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Аңдатпа. Мақалада домбыраның жас ұрпақты музыкалық және рухани тәрбиелеудегі маңызды рөлі қарастырылады. Автор домбыра үйрету әдістемесін оқушының шығармашылық даралығын дамыту, ұлттық мәдениетке баулу және эстетикалық талғамын қалыптастыру тұрғысынан ашады. Дәстүрлі орындаушылық өнерді кәсіби оқыту және концерттік тәжірибе арқылы сақтау мен жеткізудің маңыздылығы атап өтіледі.

Түйінді сөздер: домбыра, музыкалық білім беру, халықтық өнер, ұлттық дәстүрлер, орындаушылық шеберлік, музыкалық педагогика, рухани тәрбие, шығармашылық даму, Қазақстан мәдениеті, аспаптық орындау, фольклор, кәсіби даярлық, эстетикалық тәрбие, ұлттық бірегейлік, музыкалық мәдениет.

Аннотация. В статье рассматривается роль домбры как важнейшего элемента музыкального и духовного воспитания подрастающего поколения. Автор раскрывает методику преподавания игры на домбре с акцентом на развитие творческой индивидуальности ученика, приобщение к национальной культуре и формирование эстетического вкуса. Подчеркивается значимость сохранения и трансляции традиционного исполнительского искусства через профессиональное обучение и живую концертную практику.

Ключевые слова: домбыра, музыкальное образование, народное искусство, национальные традиции, исполнительское мастерство, музыкальная педагогика, духовное воспитание, творческое развитие, культура Казахстана, инструментальное обучение, фольклор, профессиональная подготовка, эстетическое воспитание, национальная идентичность, музыкальная культура.

Еліміздің төл өнері жайлы сөз қозғағанда, ең алдымен домбыра еске түседі. Домбыра аспабы – қазақ халқының асыл қазынасы. Қос ішекті қара домбыраның үнінде Ұлы даланың тамыры терең тарихы мен сан ғасырлық шежіресі бар. Домбыра аспабы - халқымызбен бірге жасап келе жатқан, оның рухани жан серігіне айналған музыкалық аспаптардың бірі. Домбыра мамандығында талапкер өнерпаз оқушы домбыра аспабының қыр сырын ұғынып, домбыра тартуды кәсіби тұрғыда меңгеріп, музыкалық сауаттылығын арттырып, қойған мақсатына жету керек.

Білім алушыларды домбыра аспабында үйрете отырып, аспапқа деген қызығушылықты арттыру және оны тәрбиенің құралы ретінде қолдана білу мақсатында төмендегідей міндеттермен аспапты меңгеру жұмыстары жүргізіліп жатыр:

- Бабалар мұрасы - домбыра аспабы туралы мәліметтермен танысу;
- Домбырада күй тартып, оны қағыстарына келтіріп орындату;
- Домбырада әндерді сүйемелдей отырып, мәнерлеп орындауды үйрену;
- Ұлттық аспап домбыра арқылы білім алушылардың өнерге деген сүйіспеншілікті арттыру;

Күтілетін нәтижелер төмендегідей:

- Бабалар мұрасы - домбыра аспабы туралы мәліметтермен танысады;
- Домбырада күй тартып, оны нақышына келтіріп орындайды;
- Домбырада әндерді сүйемелдей отырып, мәнерлеп орындауды үйренеді;
- Ұлттық аспап домбыра арқылы білім алушылардың өнерге деген сүйіспеншілігі артады;

Ұлттық дәстүр мен салт-сана тағылымын жас жеткіншек бойына дарытып, оның жан дүниесін оятуда, өнерге деген ынтасын арттыруда қазақтың киелі домбырасының атқаратын орны ерекше.

Қазақ халқының ұлттық болмыс-бітімі мен сана-сезімінен нәр алып, киелі рухани үрдістен жаралған дәстүрлі өнеріміздің ішіндегі күрделі ойлы, тоқсан толғаулысы — күй өнері. Ұлттық мәдениеттің ең құнарлы арнасының бірі болып саналатын күй өнері сан ғасыр бойы небір біртуар дарын иелерінің өміршең туындылармен толыса дамып, құйма-құлақ күйшілер арқылы ұрпақтан-ұрпаққа ауысып келеді.

Күй — музыкалық ойлаудың құралы, музыкалық фольклор — ол адам әлемінің оның руханилығының, көркемдік сезімінің өрнегі. Күй тілі халықтың қажетті жетістіктері, ел мәдениетінің қабаттарын сақтаушы, халықтың психологиялық рухани тәжірибесі, музыканың озық үлгілерінің негізі, осы негіз әлемдік мәдениеттің жемісі. Біздің міндетіміз атадан қалған асыл мұраларымызды оқушылардың санасына сіңіре білу.

Бала тәрбиесі ең алдымен, аға ұрпақтың жас жеткіншекке деген сүйіспеншілігі мен қамқорлығынан, ұрпақтан-ұрпаққа жалғасқан адамгершілік ізгі қасиеттердің жиынтығынан туындайды. Атадан балаға ұласатын ұлттық құндылықтар үлкендердің әңгімесінен, іс-қимылынан танылып, сезім арқылы жүректен-жүрекке беріліп отырған. Сондықтан егеменді ел жастарының санасында осы ұлттық ұлағатты қасиеттерді сіңіре білудің маңызы зор. Яғни, мұғалім мамандығының иелеріне болашақ ұрпақты тәрбиелеуде үлкен жауапкершілік жүктелген.

Н. А. Добролюбовтың «Мұғалім өзіне шәкірттердің қаншалықты жоғары бағалап қарайтынын есінде сақтаса, оның балаларға тигізетін ықпалы соншалықты күшті болады, соншалықты оның мақтауы балаларды шаттандырады, оның әрбір ескертуі баланың жүрегіне терең орнығады. Демек барлық тәрбие жұмысы игілікті болады» — деп айтқанындай, баламен кездескен сәттен бастап, оның үйіне қайтатын уақытына дейінгі кезеңде баламен тікелей қарым-қатынаста екенін, онымен ішкі сезімі байланысты болатынын бір сәт естен шығармағаны абзал. Сонда ғана ұстаз білікті, парасатты, жан-жақты жетілген жеке тұлғаны тәрбиелеу ісінде едәуір табыстарға қол жеткізе алады.

Музыкалық тәрбиенің негізі мақсаты — оқушының ерекшеліктерін, мүмкіндіктерінескеріп, орындалатын репертуарды түрлендіріп отырып үйрету. Домбыра аспабын тартуды үйрете отырып, әрбір баланың бойында шығармашылық даралығын қалыптастыру, ол оқушының сенімін арттыру, баланың бойында жақсы бастаманың барына сеніммен қарай білу. Әр оқушының айтқан ойын, пікірін талдап, қолдау. Қоғамдық орындарда өзін-өзі ұстай білу, мәдениетін қалыптастыру, этика негіздерін үйрету. Оқытушы әрқашанда оқушының бастамаларын қолдап, оның шығармашылығының дамуына бағыт-бағдар беріп отыруы қажет.

Алдымен оқытушы балалар қалай ойнайтынын, ол күйдің немесе шығарманың шығу тарихы жайында, қай бөлігімен көп жұмыс жасау қажеттігін айтып түсіндіруі қажет. Сонда ғана оқушыға күйді немесе шығарманы меңгеру жеңіл болады. Оқытушы күйдің немесе шығарманың мазмұнына, мінезіне, түрлі орындаушылық әдіс-тәсілдеріне қарай, оң және

сол қолды қалай пайдалану керектігін түсіндіріп, көрсету қажет. Үй жұмысына берілген тапсырманы оқушы дұрыс үйреніп келді ме, жоқ па, орындау әдістерін көрсете ала ма, осыларға бақылау жасауы қажет.

Болашақ домбырашы неғұрлым кәсіби орындаушылардың орындауындағы ұнтаспаларды көбірек тыңдаса, музыкалық әдеби кітаптарды көп оқитын болса, жалпы күүді немесе шығарманы түсінүүі жоғары деңгейде болады.

Музыка сауаты — музыканың көңіл күүін анықтауды, музыканың көркемдік құралдарын, қарапайым түрлерін ажыратуға үйретеді.

Оқытушының бірінші мақсаты күүдің мазмұнына, орындалу ерекшелігіне баса назар аудару. Оқушымен күүдің мазмұнын талдау.

Оқытушы оқушыға өз бетімен жұмыс істеуге көмектесуі қажет. Сабақ кезінде орындалатын музыканың мінезі, стилі, формасы, ырғақтық ерекшеліктері жайлы оқушыдан сұрау, оның шығармашылық белсенділігін дамытады. Жаңа үйренетін шығарманың бір бөлігін оқушыға өз бетімен талдауды тапсырудың маңызы өте зор. Ол оқушыға көрсетілген зор сенім.

Оқушының жалпы орындаушылық мүмкіндігін өсіруде оның есіне, есіне сақтау және музыкалық ырғақтан ауытқымау қабілетін барынша жетілдіру жағына аса көңіл бөлінуі қажет. Оқушының аспапта орындау шеберлігін арттырудың бірнеше жолдары бар.

Күүді немесе шығарманы алғаш үйреткенде, оқытушы басынан аяғына дейін өзі орындап беруі қажет. Мұның үлкен мәні бар. Алғашқы орындалу арқылы оқушы шығарманың жалпы мінездемесімен танысады, шығарма әуені оның музыкалық сезіміне әсер етеді.

Екіншіден, ол оқушымен сол шығарманы жәй екпінде талдау, шығарманың орындалуға қиын болатын бөлімдеріне көбірек тоқталып, оқушыға оның игеру жолдарын түсіндіру, музыкалық құрылысы, ырғағы, әуен ерекшелігін әңгімелеп таныстыру. Оқытушы оқушыға шығарманы түгел жатқа ойнатуды мақсат етіп қоймау қажет, оған оқушы біртіндеп дайындап, шығарманы бөлімдерге бөліп жаттауы керек. Шығарманы осылай басынан бастап соңына дейін жаттауға болады.

Орындаушының шеберлігін дамыту, ол сатылай, асықпай, бірте-бірте күрделі шығармаларға көшу, оны әсем дыбысымен, динамикалық белгілермен орындай отырып көрерменге жеткізе білу. Осы шеберлікке жету үшін, оқушы өз бетінше ізденіп, ойланып, көп дайындалуы қажет. Оқушының өз ойы, өзінің шығармашылық белсенділігі, өзіндік көзқарасы болмаса, ол нағыз орындаушы бола алмайды.

Оқытушы мұны әр уақытта ескеріп отыруы қажет. Оқушыға қайсы шығарманы болса да өз сана сезімімен, өзінің музыкалық дағдыландыру, мұғалімнің негізгі принциптерінің бірі болып саналады. Әрбір сабақта күүді үйренуде орындалу элементтерінің бір бөлігін ғана игеру тән болып табылады. Содықтан, оқушы көптеген тапсырманы бірдей қамти алмайтын болғандықтан, педагог бірнеше ойнау тәсілдерін бірдей үйретпеуі тиіс. Сонымен қатар, жаңа тапсырмаларды мұғалім ноталық сауаттылық деңгейінде жеткізе білуі керек.

Алғаш аспаппен танысқан оқушыға мұғалім түсінікті тілмен қазақтың халық аспаптарының шығу тарихын айтып қана қоймай, сонымен қатар күйлер мен фортепиано сүйемелдеуіндегі шығармалар және алғаш құрылған Құрманғазы мемлекеттік академиялық халық аспаптар оркестрінің орындауындағы бірнеше күйлер мен шығармаларды күйтабақтан тыңдатқаны жөн.

Орындаушының орнықты әрі ыңғайлы отыруы, қолдарын еркін қимылдатып, домбыраны дұрыс тартуына мүмкіндік береді. Сондықтан оқушы ең алдымен оң аяғын сол

тізесінің үстіне қойып, орындыққа тік, еркін отырып жаттығуы қажет. Мұндағы сол аяқтың тізеден бүгілуі дұрыс болуы керек. Әр оқушының орындығы өз бойына сәйкес болуы қажет. Домбыраны ұстағанда екі иық төмен немесе жоғары көтерілмей, бір деңгейде болғаны жөн.

Оқушы қағыстарға біраз жатыққаннан кейін сол қол саусақтарымен бірге қосып ойнауды үйренеді. Сол қол саусағы домбыра мойнының кіші тиек тұсынан пернеге тақап басылады. Ал перне басуға қатыспай, бос тұрған саусақтарды шашыратпай, домбыра мойнының астына жасырмай, қойылымдық қалпын сақтап ұстауы қажет. Пернеден пернеге (дыбыстан-дыбысқа) ауысарда сәл босатып, ішекті бойлай сырғыта жылжыту қажет. Қолдың әрлі-берлі қозғалысы кезінде иық, шынтақ буындарын жоғары немесе төмен көтермей, білезік буынын бүкпей, алақанды домбыра мойнына тигізбей ұстағаны жөн. Перне басатын саусақтар, қағыстар сияқты өз алдына аранайы таңбамен белгіленеді. Халықтық орындаушылық дәстүрлердегі қағыстар тәрізді пернелердің «қашаған перне», «түркімен перне», «Сейтек перне», «Адай перне» сияқты тағы басқадай өз атаулары бар.

Кезінде халық арасынан шыққан күйді орындаушылар күйді бірінен-бірі тыңдап, есте сақтау арқылы үйреніп, дәстүрлі мұра ретінде меңгерген. Шәкірттің есте сақтау, тез ұғу қабілеттерін дамытып, орындаушылық шеберлігін жетілдіруде мұның өзіндік мәні болғаны белгілі.

Төкпе күй үйрену кезінде домбыра мойнындағы буын, сағаларды біртіндеп меңгеруге жаттығулар, этюдтер, күйлер беру қажет. Шертпе күйлерді меңгергенде шертпе қағыстары мен дәстүрлік сол қол саусақтарын қолдану ерекшеліктерді сақтау керек.

Домбыраның құлағын туралау, аралық әуендерді орындау болашақта оқушының өз бетінше аспапты баптауына мүмкіндік береді. Тіпті мектептен тыс жерлерде немесе сахнада өнер көрсеткен кезде бұл оқушының аспапты өз бетінше баптай алатындығын дәлелдейді және бұл оның шығармашылық қадамы мен бастамасына жол ашады.

Концерттік қойылымдар оқушының шығармашылық ынта-жігерін дамыта отырып, оның өз жұмысына, ойындарына шығармашылық тұрғыдан қадам жасауына ықпал етеді. Мұндай жұмыстар оқушының болашақта талантты музыкант, өнерлі өнерпаз болуы үшін өте маңызды.

Домбырашы мұғалімінің бірден-бір масаты — болашақ орындаушы-музыкантты көп ұлтты музыка рухында тәрбиелеп, баулу. Ол үшін оқытушы музыкалық-эстетикалық сезімін жетілдіре түсуі қажет. Жас музыканттарды аса көрнекті композиторлардың творчасы ретінде оқыту, үйрету қазіргі кездегі әрбір домбырашы мұғалімнің маңызды міндетті болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Базарбаева Ж. – Музыкалық орындаушылық шеберлік негіздері. – Алматы: Өнер, 2012.
2. Мұхамеджанова С. – Музыка педагогикасы. – Алматы: Рауан, 2016.
3. Абдрахманова Н. – Орындаушылық қабілетті дамыту әдістемесі, 2019.
4. Кенжеғұлова А. – Музыка пәнін оқытуда креативті әдістерді қолдану жолдары. – Астана: Фолиант, 2021.
5. Қазақ ұлттық өнер университеті. – Орындаушылық өнер: әдістемелік нұсқаулықтар. – Нұр-Сұлтан, 2020.
6. Жұмағұлова Г. – Домбыра аспабында оқыту әдістемесі. – Алматы: Білім, 2017.

ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ДЕТСКОЙ ШКОЛЕ ИСКУССТВ НА ПРИМЕРЕ УСПЕШНОГО ФОРМИРОВАНИЯ ОРКЕСТРА РУССКИХ НАРОДНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ

Аңдатпа. Баяндамада балалар өнер мектебіндегі үздіксіз білім берудің теориялық-әдістемелік негіздері орыс халық аспаптары оркестрінің қызметі мысалында қарастырылады. Ұжымдық орындаушылықтың көркемдік тәрбиедегі маңызы ашылып, оның оқушылардың шығармашылық қабілетін, тәртібін және ұжымшылдық сезімін дамытудағы рөлі көрсетіледі. Автордың тәжірибесі оркестрлік жұмыстың музыкалық мәдениетті қалыптастыру мен халықтық орындаушылық дәстүрлерінің сабақтастығын сақтаудағы тиімділігін дәлелдейді.

Түйінді сөздер: ұжымдық музыка орындау, орыс халық аспаптары оркестрі, музыкалық білім, қосымша білім беру, балалар өнер мектебі, ансамбль, аспаптау, оқушыларды ынталандыру, оқу репертуары, пәнаралық өзара байланыс, шығармашылық тәрбие, концерттік тәжірибе, оқытуды дараландыру, музыкалық педагогика, халық музыкасы.

Аннотация. В докладе рассматриваются теоретико-методологические основы непрерывного образования в детской школе искусств на примере деятельности оркестра русских народных инструментов. Раскрывается значение коллективного музицирования как важной формы художественного воспитания, способствующей развитию творческих способностей, дисциплины и чувства коллективизма у учащихся. Опыт автора демонстрирует эффективность оркестровой работы в формировании музыкальной культуры и преемственности традиций народного исполнительства.

Ключевые слова: коллективное музицирование, оркестр русских народных инструментов, музыкальное образование, дополнительное образование, детская школа искусств, ансамбль, инструментовка, мотивация учащихся, учебный репертуар, межпредметное взаимодействие, творческое воспитание, концертная практика, индивидуализация обучения, музыкальная педагогика, народная музыка.

Как известно, мировая музыкальная культура формировалась тысячелетиями. И её продолжение в современных условиях уникально и многогранно, которое будет вечно удивлять и восхищать благодарного слушателя. Коллективное творчество является самой доступной и демократичной формой исполнения, которое формировалось разными народами, со своей неповторимой самобытностью. И естественно, в современной музыкальной педагогике предмет «коллективное музицирование» представлен на всех ступенях обучения. Хор, ансамбль, оркестр являются неотъемлемой частью воспитания музыканта: как любителя, так и профессионала. Оркестр русских народных инструментов, один из ярких примеров многогранной музыкальной палитры нашей страны. Общепринятые подходы в формировании оркестра известны каждому руководителю и не претендуют на новаторство. В совокупности и гибкости их применения достигается

положительный перспективный эффект обучения и воспитания учащихся через коллективное музицирование.

Поддержание интереса через эффективное использование возможностей учебного плана.

Основополагающими условиями для создания коллектива являются, бесспорно, наличие материальной базы и исполнителей. Если с материальной базой все предельно ясно, или она есть или её нет, то наличие исполнителей полностью зависит от руководителя.

1. Поступление и обучение в ДШИ не являются обязательным условием для каждого ребенка, преподавателями ведется просветительная работа (в большей степени с родителями учащихся) по ознакомлению с поступательным обогащением содержания обучения до выпускного класса, а также последующие профориентационные возможности их детей.

Целенаправленная, разноплановая работа по набору учащихся в ДШИ дает свои положительные результаты, но надо признать, что контингент учащихся, поступающих на русские народные инструменты, значительно уменьшился. Эта ситуация знакома многим школам, как села, так и города.

В этих условиях важно донести до учащихся уникальность избранной специальности, её оригинальность и самобытность.

Задача руководителя развивать и поддерживать этот интерес на протяжении всего курса обучения в ДШИ, как к важнейшей части мировой музыкальной культуры: через знакомство с лучшими образцами коллективного исполнительства на русских народных инструментах, через историю их становления и культурно - музыкальную деятельность наших дней.

Комплектование оркестра в идеальной форме, где в оркестровых группах специалисты, в настоящее время затруднительно.

Предмет «коллективное музицирование» - обязательный для всех учащихся музыкального отделения ДШИ. Если убрать сложившиеся стереотипы, что в русском народной оркестре должны играть только «народники», пианисты должны петь в хоре, духовики должны играть в духовом оркестре, а домбристы - только в казахском оркестре, то опять же, через интерес и желание учащихся, появляется возможность к комплектованию коллектива из числа различных специальностей, а в данном случае, к постоянному пополнению существующего.

Репетиции на начальных этапах проводятся все сводными. Эта форма поддерживает интерес у учащихся к новой для них коллективной форме музицирования.

Самые простейшие упражнения, исполняемые всем оркестром, (унисон, простейший аккомпанемент на открытых струнах, исполнение трех — четырех нотных мелодий) не отторгают, а стимулируют к ожиданию учащимися следующих репетиций.

С переходом к изучению более сложного материала для учащихся, возможно и деление по оркестровым группам. Но, как правило, учащиеся приветствуют репетиции сводные, на которых усвоение более продуктивное.

Предусмотренный учебным планом «предмет по выбору», дает возможность к обучению учащихся на дополнительном инструменте, необходимом в оркестре. Даже ознакомительное освоение другого инструмента приветствуется родителями учащихся.

Приветствуется родителями и участие детей в нескольких школьных коллективах. Но очень важно соизмерять загруженность детей с их возрастными особенностями и учебной нагрузкой в общеобразовательной школе.

Взаимодействие.

С обретением независимости Республики Казахстан, большое развитие получило исполнительство на казахских народных инструментах, начиная, собственно, от подготовки специалистов, до желания родителей учащихся обучения игре на них. Как мы знаем из истории исполнительства, о родственности домры, домбры, шертера и т. д., было бы очень опрометчиво, не воспользоваться этим обстоятельством в формировании и пополнении оркестра. Некоторое сходство в приемах звукоизвлечения, одинакового квартного строя, устройства, при небольшой корректировке через «предмет по выбору», дает учащемуся возможность играть в оркестре русских народных инструментов. В то же время, существующий оркестр казахских народных инструментов не может добиться полноценного звучания без исполнителей на баяне, домре-бас, домре малой и других инструментах. Аналогичный подход к привлечению в оркестр используется и к учащимся других специальностей.

Используя возможности ДШИ, где помимо музыкального отделения существует хореографическое и художественное, широко используется творческая форма взаимодействия учащихся и преподавателей: оркестровый аккомпанемент хореографическим миниатюрам, озвучивание художественных выставок, совместное изготовление несложных фольклорных музыкальных инструментов и многое другое.

Методические объединения школы в своей работе уделяют внимание следующим компонентам поддержания интереса у учащихся к народному исполнительству:

1. Использование народной музыки в учебном материале по сольфеджио.
2. Использование песенного фольклорного материала в младших классах отделения хореографии на уроках музыкальной грамоты.
3. Знакомство с мировыми образцами народного исполнительства на уроках музыкальной литературы с применением современных цифровых технологий.
4. Иллюстрация народной музыки в исполнении преподавателей школы, как сольного, так и коллективного.

Репертуар.

I. Самым важным условием для поддержания интереса и желания учащихся в музицировании, является подбор исполняемого репертуара. Специфика учебного процесса исключает возможность стабильного коллектива (всегда будут выпускники и начинающие). Самое целесообразное и логичное решение — это параллельная работа с младшим и старшим звеном, что и делается на самом начальном этапе очередного учебного года. После усвоения первоначальных навыков, предлагается исполнение сводным оркестром несложных произведений, нацеленных на младшее звено. В то же время, для старшего звена предлагаются произведения, соответствующие их возможностям. Таким образом, мы получаем как полноценное звучание оркестра, пусть несложного произведения, так и ансамбля, но исполняющего более сложный концертный репертуар.

Ансамбль из числа оркестрантов является:

- во-первых, постоянным мобильным концертным коллективом;
- во-вторых, примером для подражания для начинающих;
- в-третьих, сама игра в ансамбле поддерживает интерес у старшего звена.

В современных условиях, наряду с классическими подходами к работе с оркестром, необходимы экспериментальные:

1. Репертуар с использованием не только классических, но и оригинальных образцов.

2. Создание различных ансамблей малых форм в разных сочетаниях.

Как пример: ансамблевое исполнение с казахскими народными инструментами, исполнение эстрадного репертуара с введением в состав соответствующих инструментов, самостоятельное исполнение произведений оркестровыми группами (баянный, балалаечный, домбровый ансамбли).

II. Особую роль в репертуарном плане коллектива играют авторские инструментовки. С большим интересом исполняются произведения, изучаемые оркестрантами на уроках специальности, которые входят в необходимый, популярный или обязательный репертуар всех учащихся музыкально отделения.

Например: П.И.Чайковский «Детский альбом», Курмангазы «Аксак киик», Усенов «Балдыргандар бии», Р.Бажалин «Карамельный аукцион», Д.Леннон «Ues torday», русская народная песня «Ноченька», И.С.Бах «Скерцо», Д.Кабалевский, обработка произведения «Маленькая полька», А.Бабаджанян «Ноктюрн», Ч.Маньянте «Буги» и др.

Практика последних лет показала интерес учащихся к исполнению оркестровых произведений на своем инструменте, мелодий на уроках сольфеджио, прослушиванию произведений в оригинале или в исполнении других коллективов и солистов. Репертуар оркестра ДШИ на 90% состоит из авторских переложений и инструментовок. Это очень удобная и гибкая форма поддержания оркестра (и на его базе ансамблей), в концертной готовности.

Однако, работа по инструментовке требует от руководителя (и как правило, инструментовщика) постоянного поддержания и повышения профессионализма этого вида творческой деятельности, т.к. необходимо умение инструментовки как в классической форме, так и под конкретный состав ансамбля или оркестра.

Оркестр — единая команда.

Не менее важным фактором стабильности являются коллективные формы досуга. На протяжении многих лет работы с оркестром, наряду с необходимыми организационными условиями жизнедеятельности, сложились определенные традиции, характеризующие оркестр, как крепкий коллектив.

Это «посвящение» в исполнители, торжественный выпуск по окончании обеих школ, т.к. после окончания ДШИ, практически все оркестранты посещают репетиции до 11 класса. Создание и вручение видеофильмов с собственным исполнением. Практическая помощь друг другу в усвоении партий по группам, школьная и учебная поддержка, взаимовыручка и многое другое.

В оркестре сменилось поколение исполнителей, и дети вчерашних оркестрантов играют в коллективе под строгую оценку своих родителей. В оркестре понятие бывший оркестрант отсутствует.

Воспитание исполнителя на начальном этапе в ДШИ является самой важной ступенью в становлении профессионального музыканта. Избранное на первых порах увлечение, через интерес и осмысление, приводит вчерашних школьников в соответствующие профессиональные учебные заведения. И одно из главных условий — совместными усилиями через современную, стройную, сбалансированную учебную вертикаль «школа — ВУЗ — школа», придать новый импульс возможности и интересу занятиями исполнительства на русских народных инструментах.

Все вышеизложенные практические подходы к жизнедеятельности оркестра русских народных инструментов являются конкретными к конкретному коллективу в конкретной школе, и могут быть спорными, но, по убеждению автора, необходимыми в современных условиях.

Список использованных источников

1. Назарова, Л. Н. (2012). Оркестр народных инструментов в системе дополнительного образования детей. Вестник музыкального образования, №4, 56–62.
2. Смирнова, Т. В. (2019). Оркестровое исполнительство как форма музыкально-педагогической деятельности в детской школе искусств. Педагогика искусства, №2, 33–39.
3. Чепуров, В. Н. (2020). Оркестр народных инструментов как средство формирования музыкальной культуры учащихся. Вестник художественного образования, №1, 25–31.

БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ИНТЕГРАЦИЯЛАНҒАН ТАПСЫРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

***Аңдатпа.** Бұл мақалада Қазақстан Республикасының Білім беру жүйесінің басым бағыты болып табылатын бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылық дағдыларын дамытуда интеграцияланған тапсырмаларды қолдану бойынша мектеп тәжірибесі ұсынылған. Интеграцияланған тапсырмаларды тиімді құрастыру ерекшеліктері және оларды сабақта пайдалану тиімділігі қарастырылып, ұсыныстар берілді. Функционалдық сауаттылық дағдыларын дамытудағы интеграцияланған тапсырмалардың рөлі, оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттыру, анықталған жағдайларға байланысты қорытындылар пысықталды.*

***Түйінді сөздер:** интеграцияланған тапсырмалар, функционалдық сауаттылық, оқу сауаттылығы, дағды, сабақ, оқу мақсаты.*

***Аннотация.** В данной статье представлен школьный опыт по применению интегрированных заданий в развитии навыков функциональной грамотности у учащихся начальных классов, являющихся приоритетным направлением системы образования Республики Казахстан. Рассмотрены особенности эффективного составления интегрированных заданий и их эффективности использования на уроке, даны рекомендации. Роль интегрированных заданий в развитии навыков функциональной грамотности, повышения интереса учащихся к занятиям, отражены выводы, связанные с выявленными обстоятельствами.*

***Ключевые слова:** интегрированные задания, функциональная грамотность, навыки, урок, цель.*

Бұл мақалада бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту және табысты өмір сүруге дайындаудағы интеграцияланған тапсырмаларды шешудің ықпал ететіндігін көрсетуге бағытталған. Баяндаманың негізгі басымдықтары: математикалық және оқу сауаттылығының тапсырмаларын тиімді қолдану жолдарын ұсыну; практикалық жолмен шешуде оның мықты тұстары мен тиімділігімен бөлісумен қатар оқушылардың мәтінмен жұмыс жасау арқылы логикалық ойлау, мәтіннің мазмұны мен элементтерін сыни тұрғыдан бағалай білу дағдыларын бағалау болып табылады. [1-13 бет].

Заманауи ақпараттық қоғамда функционалдық сауаттылық әрбір тұлғаның қоғамға сәтті бейімделуі мен дамуының негізіне айналды. Интернет және басқа ақпарат құралдарында қолжетімді ақпарат көлемінің өсуіне байланысты ақпараттың сенімділігі мен маңыздылығын анықтау қиындай түсуде. Функционалдық сауаттылық әртүрлі ақпарат көздерімен танысуды, түсінуді және талдауды, фактілерді пікірлерден ажыратуды және әртүрлі дереккөздерден алынған ақпаратты сыни тұрғыдан бағалауды қамтамасыз етеді. Оған мысал ретінде «Бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім деңгейлерінің жалпы білім беретін пәндері мен таңдау курстары бойынша үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» ҚР Оқу-ағарту министрінің 16.09.2022ж. №399 бұйрығы Білім алушылардың

эртүрлі өмірлік жағдайларда (оқу сауаттылығы) білім, білік және дағдыларын қолдану қабілетін қалыптастыру. Тілдік оқу бағдар ламаларында берілген білім алушылардың алған білімдері мен дағдыларын күнделікті өмірде эртүрлі мәселелерді шешуде қолдана білуде негізгі мақсатқа жету үшін оқу сауаттылығын қалыптастыру және дамыту маңызды. Осыған байланысты ҮОБ-дағы оқу мақсаттарында пәндік (академиялық) және функционалдық (эртүрлі өмірлік жағдайларда қолдану, шығармашылық пайымдау, мәселені шешудегі сыни көзқарас және т.б.) құрамдас бөліктерін ажырату маңызды, мысалы, академиялық компоненті басым оқу мақсаты 2.2.3.1 мәтін мазмұнын анықтауға бағытталған сұрақтар құрастыру және жауап беру күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу оқушының шынайы ортада сөйлеу мәдениетін сақтап, кез келген тақырыпта диалогке түсумен қатар сұрақтар эзірлеу, оған жауап беруге үйретеді. [2-15 бет]

Функционалдық сауаттылықтың бір бағыты математикалық сауаттылық болып табылады. Бұл білім алушының ма тематикалық ойлау, тұжырымдау, қолдану және эртүрлі практикалық бағыт тағы тапсырмаларды шешу үшін математикалық білімін қолдану қабілеті. Ма тематикалық сауаттылық құбылыстарды сипаттау, түсіндіру және болжау үшін математикалық ұғымдарды, фактілер мен құралдарды қолдануды көздейді. Бұл математиканың әлемдегі рөлін түсінуге, негізі бар пікірлер айтуға, белсенді шешімдер қабылдауға көмектеседі. Функционалдық сауаттылықты қалыптастыруға арналған тапсырмалар білім алушылардың шығармашылық қабілеттері мен танымдық қызығушылықтарын дамытатын эртүрлі математикалық материалдармен жұмыс жасауға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, білім алушылардың пән бойынша білімін бекіту мен тереңдету, практикалық дағдыларын қалыптастырумен қатар олардың түрлі иллюстрациялармен жұмыс жасауын көздейді. [3-25 бет].

Оқушылардың функционалдық сауаттылық деңгейін Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы (ЭБДҰ) өткізетін халықаралық зерттеу PISA нәтижесі көрсетеді. PISA нәтижелері елдердің білім беру жүйелерінің артықшылықтары мен әлсіз тұстарын анықтауға көмектеседі. Соңғы нәтижелер бойынша Қазақстан PISA қатысушы елдер арасында орташа деңгейден төмен позицияда орналасқан [4-3 бет].

Көрсетілген сандық ақпараттар білім беру жүйесінде PISA-ға дайындау үшін оқушыларға мәтінмен жұмыс, тілдік құрылымды терең меңгеруге, математикалық ойлау, тұжырымдау, қолдану және эртүрлі практикалық бағыттағы тапсырмаларды шешу дағдылары қажет екенін дәлелдейді. Функционалдық сауаттылықты дамытуда бастауыш сынып қабырғасынан бастап оқу және математикалық сауаттылық тапсырмаларын орындау маңызды роль атқарады.

Әдістеме

Бастауыш сыныпта оқытылатын пәндердің мазмұны арқылы оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту мақсатында тіл және математика пәндерінің мазмұны бойынша бағалау құралдарының бірі кіріктірілген тапсырмаларды орындау оқушылардың сыни ойлау, логикалық қорытынды жасау, түсініп оқу, түрлі дереккөздердегі ақпаратты талдау, тұжырым жасау т.б сияқты дағдыларын қалыптастыруға көмектеседі. Мектебімізде жыл бойы мұғалімдер кіріктірілген тапсырмаларды құрастырып, сабақ аясында қолдану арқылы оның тиімділігіне қол жеткізіп келеді.

Интеграцияланған тапсырмалар білім алушылардың пәндік және функционалдық құзыреттерін қалыптастыруға, сондай-ақ олардың алгоритмдік ойлауын дамытуға көмектеседі. Мұндай тапсырмалар зерттелетін мәселені біртұтас қабылдауға және кез-келген контекст тұрығысынан мәселені қарастыруға бағытталады. Ерекшелігі-эртүрлі ғылымдардан, эртүрлі оқу пәндерінен, тақырыптардан, мәселелерден алынған білім мен дағдылардың үйлесімі. Интеграцияланған тапсырмалар құрылымына қойылатын талаптар:

1. Оқу материалының анықтығы, қолжетімділігі, дұрыс құрылымдалуы. 2. Оқу тапсырмаларының пәндік оқу бағдарламалар бөлімдерімен логикалық байланыстылығы. Интеграцияланған тапсырмалар білім алушының жеке, реттеуші (өзін-өзі реттеу әрекеттерін қоса алғанда), танымдық және коммуникативті дағдыларын қалыптастырып дамытуға бағытталған. Интеграцияланған тапсырмаларды орындау білім алушылардан ақпаратпен жұмыс істеу, логикалық әрекеттерді орындау, сөйлеу сөздерін құруды т.б талап етеді. Мұндай тапсырмаларды құру мынадай құрылымдардан тұрады:

-пән бойына оқу бағдарламаларына сай оқу мақсаттарына шолу жасау(тіл және математика,жаратылыстану)

-оқу мақсаттарын айқындау

-оқу мақсатына сәйкес сабақ мақсаттарын тұжырымдау

-мәтін құрастыру (жеке,кез келген дереккөздерден алынған)

-тапсырмалардың түрлерін таңдау(жабық және ашық типті)

-сұрақты тұжырымдау

-тапсырма жауаптарын нақтылау

Интеграцияланған тапсырмалардың тиімділігіне көз жеткізу үшін төмендегідей мысалдарды қарастырайық.

4 -ші сыныпқа арналаған **математика** пәнінің оқу бағдарламасындағы 4.1.3.6 10 000, 20 000 тг купюраларды және түрлі мемлекеттің валюталарын (рубль, евро, доллар) ажырату және түрліше төлем жасау **әдебиеттік оқу** пәнінің оқу бағдарламасындағы 4.2.3.1 шығарманың тақырыбы және негізгі ойды анықтау, автордың ойын мәтін деректерінен келтіре отырып дәлелдеу оқу мақсаттары бойынша «Фастфуд» туралы жағдаяттық тапсырмасы мәтін түрінде беріледі. Сабақ мақсаты: мәтіндегі негізгі ойды тауып, деректерге мысал келтіріп дәлелдейді, өнімдерге байланысты түрліше төлем жасаудың жолдарын қарастырады(1- сурет. фастфуд өнімдері). Олар түсініп оқу арқылы мәтінмен танысып, талдайды.

Фастфуд деген не?

Сөзбе-сөз аударғанда «жылдам дайындалатын ас» деген мағынаны білдіреді. Көшедегі шаурма, хот-дог, бургер тәрізді азыққа қоса, чипсы сияқты ұсақ-түйек тағамдар да фастфуд өніміне жатады. Осындай өнімдерге әр бала шамамен күніне 100-500-ге дейін ақша жұмсайды. Жалпы орташа есеппен әрбір адамға күніне құрамы 1500 калорийден аспайтын фастфуд ұсынылады. Ал ғалымдардың зерттеулерінің нәтижесі бұл тағамдардың құрамы 11-13 мен 14-17 жас аралығындағы жасөспірімдердің 1700-ден 2900 калорийді құрап, денсаулыққа айтарлықтай зиян келтіретінін дәлелдеген. Фастфуд сататын дүкендердің әдемі жарнамалары көздің жауын алып, адамның тәбетін ашады. Әсіресе, балаларды мұндай тамақтарға үйретпеген жөн. Мамандардың айтуынша, фастфудпен тамақтануға мүлдем болмайды. Олардың құрамында түрлі май мен консервант көп, ал витамин мүлдем жоқ. Фастфудты көп тұтыну психологиялық және химиялық жағынан тәуелділікке әкелуі мүмкін. Себебі, аталған өнімге оның дәмін күшейтетін арнайы дәмдеуіштер қосылады екен. Сол себепті тұтынушыларды өзіне тартады. Фастфуд өніміне үйір жандар асқазан жарасы, созылмалы гастрит, өттің толуы, ұйқы безінің қабынуы, жүрек –қан тамырлары аурулары, семіздік, қан қысымы, сусамыр ауруларына шалдығуы мүмкін. Сондықтан кез келген көшеде даярланатын тағамдарды таңдап, талғап жеген дұрыс. «Ауру-астан» деген мақалды дана халқымыз бекер айтпаған болу керек.

1 -сурет.Фастфуд өнімдері

Тапсырма түрлері: жабық және ашық типте аралас, ал жауаптары тест тапсырмалары болғандықтан бір немесе бірнеше дұрыс жауабы бар түрінде беріледі. (Дистракторлар бар, яғни дұрыс жауапқа ұқсас, бірақ дұрыс емес болып табылады) Не себепті адамдар тез дайындалатын тағамдарды тұтынады? «Ауру – астан» мақалының мағынасын түсіндіріңіз, сұрақтары аясында берілген мәтінді түсініп оқу арқылы оқушылардың дәлелді деректерге негізделе отырып, бірнеше ақпарат арасындағы байланысты тауып, фастфудты адамдар неліктен тұтынуға қызығатынына өзіндік шешімдер шығарып, алған білімін күнделікті өмірде қолдануға әрі тапсырмаларды қызыға орындайды. Осылайша түрлі мәтіндердегі берілген ақпараттармен жұмыс жасауда қорытынды шығарып түсіндіреді. Сонымен бірге мақсатқа сай валюталық операциямен түрліше төлем жасауға есеп ұсынылады. Бірінші бала үш гамбургер сатып алып 300 тг төледі, екінші бала бір гамбургер мен екі порция фри сатып алып, 200 тг төледі, үшінші бала екі тілім пицца мен бір порция фри сатып алып, 90 тг төледі. Ал төртінші бала бір гамбургер, бір порция фри және бір тілім пицца сатып алды. Сұрақ: төртінші бала қанша тг төледі? Бір чизбургердің, екі шаурманың және үш гамбургердің мөлшері 2290 ккал құрайды. Төрт чизбургердің, екі жаңа шаурманың және үш гамбургердің мөлшері 3205 ккал құрайды. Бір шаурманың калория мөлшері бір чизбургердің калориясынан екі есе көп. Бір гамбургердің калория мөлшері қандай? тапсырмасы оқушыда оқу дағдысы жақсы қалыптасқан жағдайда шынайы жағдайларға жақын тапсырманы модельдеп, жүйелі ойлау операциялары арқылы шешеді. Шыққан нәтижені негіздеп, делелдемелер ұсынады.

Практикада қолдану

Жоғарыдағы мысалға негізделе отырып, интеграцияланған тапсырмалар оқушылардың тек академиялық біліммен ғана шектелмей, пән шеңберінен тыс түрлі контексте білімдерін пайдаланып, функционалдық сауаттылық дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Мектебімізде бастауыш сыныптар ғана болғандықтан параллель сыныптарға беретін әріптестермен бірлесе отырып, тапсырмаларды үнемі құрастырып, оны тәжірибеде қолданып келеді. Мектебімізде тренер, шебер педагогтердің ұйымдастыруымен шеберлік сыныптар, семинар сабақтар өткізіліп, нәтижесінде функционалдық сауаттылықты дамытуға арналған интеграцияланған тапсырмалар жинақталды. Ұсынылған тапсырмалар мазмұны, оқушыларды қызықтырып, оқуға деген мотивациясын арттыруға көмектесті. Олар мәтіндерді жай оқып қана қоймай, оларды талдап, бөліктерге бөліп, әр бөліктердегі ақпаратты байланыстыра отырып, математикалық мазмұнда берілген тапсырмаларды орындады. Мұндай тапсырмалар пәндер арасындағы байланысты орнатып, оқушының әлемді біртұтас етіп қабылдауға үлкен септігін тигізеді. Мысалы,

4-ші сыныптың қазақ тілі пән оқу бағдарламасындағы «Табиғаттың таңғажайып құбылыстары» тақырыбында 4.2.4.1 - мәтіннің тақырыбы мен мазмұнының өзара сәйкестігін анықтау және ондағы негізгі ойды тұжырымдау, математика пәніндегі 4.1.1.5 пайыз бүтіннің жүзден бір бөлігі екенін түсіну және жаратылыстану пәнінде «Жануарлар» бөлімінде «Симбиоз деген не?» тақырыбына 4.2.2.4 симбиоздық қарым-қатынасқа мысал келтіру Осы оқу мақсаттарына қол жеткізуде мәтіндегі тақырып пен мазмұнның сәйкестігін анықтап, негізгі ойды тұжырымдау, пайыз бүтіннің жүзден бір бөлігі екеніне есептеулер жүргізу, табиғатта жануарлар арасындағы симбиоздық қарым-қатынастың бар екендігіне мысалдар келтіру дағдыларын дамытылады.

Табиғат сыры

Имаш жан дүниесі, іс-әрекеті арқылы математиканы пайдалана отырып, табиғатты аялалаудың қыр-сырын түсінуді қалайды. Олардың жолдары алуан түрлі екендігіне түрлі тапсырмаларды орындау арқылы көз жеткізеді. Табиғатта көптеген өсімдіктердің гүлдері туралы ақпаратты қолданып, уақытты анықтауды, сонымен бірге құмырсқалардың табиғатты қорғауда әкелетін пайдасының мөлшерін тауып үйренуге болатынын дәлелдегісі келеді. Мысалы, итмұрын гүлі таңғы 4-5-те ашылып, кешкі 7-8-де жабылады, ал өгейшөп гүлі ертеңгі 9-10-да ашылып, кешкі 5-6-да жабылады. Ал тұңғық гүлі таңертең 6-7-де ашылып, кешкі 6-7-де гүлін жабады екен. Өсімдіктер әлемі үшін көптеген жәндіктер

тарапынан да едәуір пайда тиеді. Құмырсақа -этология, экология және физиология тұрғысынан ең эволюциялық дамыған жәндіктер тұқымдасы. Олардың отбасылары еңбек бөлінісі және дамыған байланыс және өзін-өзі ұйымдастыру жүйелері бар күрделі әлеуметтік топтар болып табылады, бұл адамдарға бір адамның қолынан келмейтін тапсырмаларды үйлестіруге мүмкіндік береді. Құмырсақалар Антарктида мен кейбір шалғай аралдарды қоспағанда, бүкіл әлемде таралған. Имаш еңбекқор тіршілік иесі құмырсақаның пайдасын анықтау үшін мынадай қызықты есеп ұсынады. Құмырсақа илеуі бар аймақтың ағашында 13037 зиянды және 2061 пайдалы жәндіктер болады. Бір илеудің құмырсақалары бір аптада 51120 жәндіктерді жойған. Оның ішінде зиянды жәндіктердің 99,7 пайызын, пайдалы жәндіктердің 0,07 пайызын, айтарлықтай мағынасы жоқ жәндіктерді құмырсақа жойған деген есептерді де шығартып, өзіміз күнделікті көріп жүрген құмырсақаның ерекше пайдасын айтады.

01. Имаштың негізгі мақсаты қандай?

- a. Табиғат арқылы есептеуді үйрету
- b. Құмырсақалардың пайдасын жеткізу
- c. Есептеу арқылы табиғатты аялау**
- d. Ақпаратпен жұмыс жасау

02. Мәтінде қандай екі түр арасындағы қарым-қатынастың (симбиоз-«бірге өмір сүру») сипатына мысал келтіргенін тап.

- a. Имаш пен математика
- b. Имаш пен табиғат
- c. Құмырсақа мен ағаш**
- d. Құмырсақа мен жәндіктер

03. Гүлдердің ашылу мен жабылу уақытының аралығын өсу ретімен тұрғанын белгіле.

- a. тұңғиық, өгейшөп, итмұрын
- b. өгейшөп, тұңғиық, итмұрын**
- c. итмұрын, өгейшөп, тұңғиық
- d. итмұрын, тұңғиық, өгейшөп

04. Бір аптада құмырсақа қанша мағынасы жоқ жәндіктерді жойғанын есептеңіз.

- a. 38776
- b. 2977
- c. 7303
- d. 41143**

Қолданылған дереккөздер тізімі

1. PISA-2022 ЗЕРТТЕУІНДЕГІ ҚАЗАҚСТАН НӘТИЖЕЛЕРІ -13 бет
2. «Бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім деңгейлерінің жалпы білім беретін пәндері мен таңдау курстары бойынша үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» ҚР Оқу-ағарту министрінің 16.09.2022ж. №399 бұйрығы,15 бет
3. «Бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім деңгейлерінің жалпы білім беретін пәндері мен таңдау курстары бойынша үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» ҚР Оқу-ағарту министрінің 16.09.2022ж. №399 бұйрығы,3-15 бет
4. «PISA-2022 зерттеуіндегі Қазақстан нәтижелері» ұлттық есебі – Астана: Қазақстан «Ахмет Байтұрсынұлы атындағы «Талдау» ұлттық зерттеулер және білімді бағалау орталығы» АҚ, 2024 ж 3 бет
5. Тыңдаушыға арналған нұсқаулық,
6. Тыңдаушыға арналған нұсқаулық.pdf бастауыш.pdf .3 бет

7. 6. Теоретические основы реализации интегрированного подхода в начальной школе. 5 бет

Алматы қаласы Білім басқармасының «143 сөйлеу және тірек-қозғалыс аппаратының функциялары бұзылған балаларға арналған мектепке дейінгі арнайы ұйымы» КММ

БАЛАЛАРДЫҢ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТІН ДАМУДА «НУМИКОН» ҚҰРАЛЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

***Аңдатпа.** Бұл баяндамада мектепке дейінгі және бастауыш жастағы балалардың ойлау қабілетін, логикалық және математикалық түсініктерін дамытуда «Нумикон» құралын қолданудың тиімділігі қарастырылады. «Нумикон» – балалардың сандық қатынастарды көру, сезіну және түсіну дағдыларын қалыптастыратын визуалды-тәжірибелік оқу құралы. Зерттеу барысында құралды жүйелі қолдану балалардың зейінін, есте сақтауын, талдау және салыстыру қабілеттерін жетілдіретіні анықталды. Бұл әдіс инклюзивті білім беру жағдайында да оң нәтижелер береді.*

***Түйінді сөздер:** ойлау қабілеті, логикалық ойлау, «Нумикон», математикалық даму, мектепке дейінгі білім, инклюзия.*

***Аннотация.** В данном докладе рассматривается эффективность использования пособия «Нумикон» в развитии мыслительных, логических и математических способностей детей дошкольного и младшего школьного возраста. «Нумикон» — это визуально-практическое учебное средство, формирующее у детей навыки видения, восприятия и понимания количественных отношений. В ходе исследования установлено, что систематическое использование данного инструмента способствует развитию внимания, памяти, аналитических и сравнительных способностей детей. Этот метод также показывает положительные результаты в условиях инклюзивного образования.*

***Ключевые слова:** мышление, логическое мышление, «Нумикон», математическое развитие, дошкольное образование, инклюзия.*

Қазіргі таңда білім беру жүйесінде баланың ойлау қабілетін ерте жастан дамыту маңызды бағыттардың бірі болып табылады. Әсіресе логикалық және математикалық ойлауды қалыптастыруда жаңа педагогикалық технологиялар мен инновациялық құралдардың рөлі зор. Осындай тиімді құралдардың бірі – «Нумикон». Нумикон деген не?

«Нумикон» (Numicon) – Ұлыбританияда жасалған, математикалық ұғымдарды көзбен көру және қолмен сезіну арқылы үйретуге арналған арнайы оқу-әдістемелік құрал. Әр пішін белгілі бір санға сәйкес келеді және бала сол санды көру, ұстау, санау арқылы меңгереді. Бұл тәсіл негізінде Даун синдромы бар балалармен жұмыс істеуде ең тиімді әдістердің бірі ретінде танылды. Алайда бүгінде ол математикада қиындық көретін барлық балалар үшін де кеңінен қолданылып келеді.

«Нумикон» жүйесі – инклюзивті білім берудің бір бөлігі ғана емес, ең жас оқушыларға математиканы түсінудің тиімді жолы болып табылады.

Әдістеменің өзінен бөлек, «Нумикон» деп белгілі бір түспен боялған және белгілі бір мөлшерде тесігі бар жазық пластиналар жиынтығын да атайды. Мұндай модель балаларға сандардың өзара байланысын және айырмашылығын түсінуге мүмкіндік береді. Мысалы, екі төртті біріктірсен – сегіз саны шығады дегенді көрнекі түрде түсінеді.

Нумикон ойынды еске салады, сондықтан ол баланың қызығушылығын дәстүрлі оқу құралдарына қарағанда көбірек арттыра алады. Сонымен қатар оны басқа ойыншықтармен

немесе заттармен біріктіріп қолдануға болады. Бұл тәсіл баланы оқыту процесіне белсендірек қатыстыруға мүмкіндік береді.

Құралдың негізгі мақсаты:

- Балалардың сандық түсінігін қалыптастыру;
- Салыстыру, топтастыру, сәйкестендіру дағдыларын дамыту;
- Ойлау, есте сақтау, назар аудару қабілеттерін жетілдіру;
- Көрнекілік арқылы үйрету әдісін жүзеге асыру.

Зерттеу мен тәжірибе көрсеткендей, «Нумиконның» тиімділігі балалар сандарды тек есте сақтап қана қоймай, көреді және сезінеді, күрделі математикалық ұғымдарды оңай қабылдайды; ойын арқылы логикалық байланыстарды орнатады; инклюзивті сыныптағы балалар үшін қолжетімді орта қалыптастырады.

«Нумикон» құралымен қалай жұмыс жасаймыз?

1) Таныстыру кезеңі

Бұл кезеңде балалар «Нумикон» пішіндерімен алғаш рет танысады. Олар пішіндерді түстеріне қарай ажыратады, қолына ұстап көреді, саусақтарына киіп ойнайды, суға салып сачокпен ұстап алады, сюжеттік ойындарға пайдаланады. Мұның бәрі балалардың пішіндерді жиі көруі мен қолымен сезінуі арқылы олардың сыртқы түрін және пішінін есте сақтауына мүмкіндік береді.

2) Құрастыру кезеңі

Бұл кезеңде бала пішіндерді өлшемі бойынша салыстыруды, бірізділікпен орналастыруды үйренеді. Мақсаты – әрбір келесі сан алдыңғысынан бір «баспалдаққа», яғни бір «тесігіне» (бірлікке) артық екенін көрсету.

3) Сан үйрету кезеңі

Бұл кезеңде әр пішіннің сандық атауы енгізіледі. Педагог пішіндерден «баспалдақ» жасап, оларды көрсетіп, атап шығады: «Бір, екі, үш...» деп. Осылайша, пішін мен цифра арасындағы сәйкестік орнатылады. Балалар біртіндеп әр пішіннің қандай санға сәйкес келетінін есте сақтайды. Бұл тәсіл арқылы балалар цифрлармен танысады.

4) Қосу және азайту кезеңі

«Нумикон» әдістемесі бойынша қосу әрекеті өте көрнекі түрде жүзеге асады. Балаға екі пішінді біріктіріп көру ұсынылады: «Қарашы, олар қандай пішінге ұқсап қалды?» — деп. Нәтижесін тексеру үшін бала болжанған пішінді алып, үстіне қояды. Егер пішін толық жабылса — жауап дұрыс деген сөз. Осы кезеңде «қосу», «азайту», «тең» деген сөздер енгізіледі. Балалар пішіндерді пайдаланып қарапайым арифметикалық амалдар орындауды және нәтижесін цифрлармен жазуды үйренеді. Мысалы, 5 санының «Нумикон» тақтасы 5 ұяшықтан тұрады, оны 3 және 2 тақташасын біріктіріп алуға болады. Бұл арқылы бала құрастыру, бөліктер мен бүтін арасындағы байланысты түсінеді.

Баланы ойынға тарту үшін «Нумиконды» қолданудың көптеген тәсілдері бар. Әдісті таңдау баланың жас ерекшелігі мен қызығушылығына байланысты. Әдетте бұл құрал баланың математикадағы ең қарапайым ұғымдарды түсінуіне көмектеседі: сан мөлшері, айырмашылық, қосу. Ал көбейту мен бөлу сынды күрделі амалдарға келгенде, «Нумикон» онша тиімді болмауы мүмкін.

Көбінесе «Нумиконды» баланың қызығушылығын арттыратын басқа заттармен бірге қолданады.

Мысалы, пластиналардағы тесіктерге салуға болатын шағын доптармен ойнауға болады — бала оларды тесіктерге орналастырып, кейін санауды үйренеді.

Ата-аналар сондай-ақ түрлі түсті қағаздар немесе түсті қарындаштар арқылы қағаздағы тесіктерді бояп, осылайша ойынды әртараптандыра алады.

Кейде «Нумикон» жиынтығында арнайы тұғырлар (панельдер) болады, онда барлық пішіндерді орналастыруға болады.

Бұл тұғырларға элементтерді қосып немесе алып тастау арқылы қосудың және азайтудың мәнін түсіндіруге өте ыңғайлы.

Мұндай тәсіл құрастыру ойынын еске салады, сондықтан пішіндермен жұмыс істеуді ұнататын балаларға ерекше қызықты болады. Кей жағдайларда «Нумиконды» құммен, пластилинмен, сумен немесе кішкентай дорбалармен біріктіріп қолданады.

Мысалы, бала дорбаның ішіндегі пішінді қолымен ұстап көріп, тесіктердің санын сезу арқылы қай сан екенін табуға тырысады.

Яғни, мұнда бастысы — қиял мен зерттеу арқылы үйрету.

Белгілі тәсілдермен шектелмей, ойынды өзіңізбен бірге ойлап табуға болады — бұл баланың қызығушылығын арттырады. «Нумиконды» қағазға жазылған цифрлармен немесе нөмірленген текшелермен біріктіріп қолдануға да болады. Бұл тәсіл баланың тесіктер саны мен цифра бейнесінің арасындағы байланысты түсінуіне көмектеседі. Тіпті қосымша ойыншықтарсыз да «Нумикон» балалар үшін пайдалы бола алады. Бастапқы кезеңде ойынға айналдырмай-ақ, баланы бірнеше минутқа пішіндермен еркін ойнауға рұқсат етіңіз. Педагог немесе ата-ана баланың әрекеттерін мұқият бақылай отырып, оның өз бетінше ең қызықты тәсілді табуына мүмкіндік береді.

«Нумикон» әдістемесімен жұмыс істеген мұғалімдердің шамамен 91%-ы бұл тәсілдің оқытуда оң әсер беретінін атап өткен. Ал олардың үштен бірі әдістемені өте тиімді деп бағалайды. Бұл – баланың математиканы жай жаттап алу емес, шын мәнінде түсінуіне көмектесетін тамаша әдіс.

Нумикон баланың қиялын дамытады, зерттеу мен тәжірибе жасауға мүмкіндік береді, сондай-ақ математикалық ұғымдарды көру арқылы түсінуге жағдай жасайды.

Дәл ғылымдардағы басты қиындықтардың бірі – олардың абстрактілігі, яғни нақты бейне арқылы елестету қиындығы.

Мысалы, балаларға неге $2+2=4$, ал 22 емес екенін түсіну оңай емес, өйткені олардың сан мөлшері туралы түсінігі әлі толық қалыптаспаған.

Дәл осыны «Нумикон» арқылы өте оңай әрі көрнекі түрде түсіндіруге болады.

Қорытындылай келе, «Нумикон» құралын жүйелі пайдалану балалардың ойлау, талдау, салыстыру, логикалық операциялар жасау қабілеттерін арттырады. Бұл әдіс оқу процесін қызықты әрі тиімді етеді. Демек, «Нумикон» — заманауи білім беруде баланың когнитивті дамуын қолдайтын инновациялық құрал. Осылайша, «Нумикон» балалардың математикалық түсініктерін тереңдетуге ықпал етіп, түрлі оқыту формаларын қамтамасыз етеді және тек математикалық дағдыларды ғана емес, сонымен бірге шығармашылық, графикалық және тілдік қабілеттерін де дамытады.

Қолданылған дереккөздер тізімі

1. <https://mathema.me/ru/blog/metodika-numikona/> .
2. Білім берудегі инновациялық технологиялар. – Алматы, 2023.
3. Numicon Teaching Guide. – Oxford University Press, 2020.
4. Назарбаев Зияткерлік мектептері Педагогикалық шеберлік орталығы материалдары.
5. Методика «нумикон» как средство развития математических навыков у детей с задержкой психического развития, Яцкевич, Н.С, Лемехова, В.К.
6. Oxford University Press. Numicon: Teaching Resource Handbook. — Oxford, 2020.

7. Numicon: The multi-sensory approach to mathematics learning. — Oxford University Press, 2021.

ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУДІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

***Аңдатпа.** Мақалада үздіксіз білім берудің теориялық және әдіснамалық негіздері қарастырылады. Үздіксіз білім беру – тұлғаның өмір бойы білім алуына, кәсіби және рухани дамуына мүмкіндік беретін жүйе ретінде сипатталады. Зерттеуде гуманистік, тұлғалық-бағдарлы және құзыреттілік тәсілдердің рөлі айқындалып, олардың білім беру сапасын арттырудағы маңызы көрсетіледі. Қазақ тілі пәнін үздіксіз білім беру контекстінде оқыту ерекшеліктері мен мұғалімнің кәсіби дамуы мәселелері талданады. Сонымен қатар, заманауи цифрлық технологияларды қолданудың тиімділігі мен lifelong learning тұжырымдамасының өзектілігі айқындалады.*

***Түйінді сөздер:** үздіксіз білім беру, құзыреттілік тәсіл, тұлғалық-бағдарлы оқыту, қазақ тілі, кәсіби даму.*

***Аннотация.** В статье рассматриваются теоретические и методологические основы непрерывного образования. Непрерывное образование определяется как система, обеспечивающая возможность личности обучаться и развиваться на протяжении всей жизни. Анализируются гуманистический, личностно-ориентированный и компетентностный подходы, раскрывается их роль в повышении качества образования. Особое внимание уделяется преподаванию казахского языка в контексте непрерывного обучения и профессиональному росту педагога. Отмечается значимость использования цифровых технологий и актуальность концепции lifelong learning в современном образовательном процессе.*

***Ключевые слова:** непрерывное образование, компетентностный подход, личностно-ориентированное обучение, казахский язык, профессиональное развитие.*

Кіріспе

Қазіргі заманда қоғамның қарқынды дамуы, ғылым мен технологияның үздіксіз жетілуі білім беру жүйесіне жаңа талаптар қойып отыр. Бүгінгі білім берудің басты мақсаты – жеке тұлғаның жан-жақты дамуы мен өмір бойы білім алуға қабілетті болуын қамтамасыз ету. Осы тұрғыда үздіксіз білім беру тұжырымдамасы ерекше мәнге ие. Үздіксіз білім беру – тұлғаның өмір бойы білім алу, білік пен дағдыларды жетілдіру процесі болып табылады [1]. Бұл ұғым ХХ ғасырдың екінші жартысында педагогикалық ғылымның маңызды бағыттарының бірі ретінде қалыптасып, бүгінгі таңда білім саясатының негізгі қағидатына айналды.

1. Үздіксіз білім берудің теориялық негіздері

Үздіксіз білім беру теориясы тұлғаның барлық өмірлік кезеңдерін қамтитын, жүйелі әрі сатылы білім алу процесін көздейді. Оның негізінде гуманистік педагогика, тұлғалық-бағдарлы және құзыреттілік тәсілдер жатыр [2]. Педагогикалық әдебиеттерде үздіксіз білім беру ұғымы үш негізгі бағытта қарастырылады:

1. білімнің сабақтастығы – білім алу сатылары арасындағы логикалық және мазмұндық байланыс;
2. өмір бойы оқу (lifelong learning) – тұлғаның кәсіби және жеке дамуын үздіксіз қамтамасыз ету;

3. өзін-өзі дамыту және өзін-өзі жетілдіру – адамның танымдық белсенділігі мен рухани қажеттілігін арттыру [4]. ЮНЕСКО құжаттарында үздіксіз білім берудің басты қағидалары ретінде тең мүмкіндік, қолжетімділік, икемділік және сапа атап өтіледі [4].

2. Үздіксіз білім берудің әдіснамалық негіздері

Әдіснама тұрғысынан үздіксіз білім беру бірнеше қағидатқа сүйенеді: жүйелілік пен сабақтастық, тұлғалық-бағдарлы тәсіл, құзыреттілікке бағытталу, интеграция және бейімделу. Бұл бағыттар білім мазмұнын жаңартуда және оқыту технологияларын жетілдіруде маңызды рөл атқарады [2; 3].

3. Қазақ тілі пәні контекстінде үздіксіз білім беру

Қазақ тілі пәнін оқыту – ұлттық сана мен мәдениетті сақтаудың негізгі тетігі. Үздіксіз білім беру тұрғысынан алғанда, қазақ тілін меңгеру мектепке дейінгі кезеңнен бастап жоғары оқу орнына және кәсіби өмірге дейін жалғасады. Қазіргі кезеңде қазақ тілін оқытуда цифрлық технологияларды, онлайн платформаларды пайдалану тиімді нәтиже береді [3].

4. Мұғалімнің үздіксіз кәсіби дамуы

Үздіксіз білім беру жүйесінің маңызды бөлігі – педагогтің кәсіби құзыреттілігін жетілдіру. Мұғалімнің біліктілігін арттыру курстары, вебинарлар мен онлайн конференциялар кәсіби өсуге жағдай жасайды [2]. Бұл үрдіс үздіксіз білім берудің қағидаттарына толық сәйкес келеді.

Қорытынды

Қазіргі таңда үздіксіз білім беру жүйесі білім алушылардың дербестігін, шығармашылық ойлау қабілетін және сыни көзқарасын дамытуға бағытталуда. Білім берудің дәстүрлі үлгісі заманауи талаптарға сай икемделіп, цифрлық орта мен инновациялық технологиялар арқылы жаңа сипатқа ие болды. Әсіресе, аралас (blended learning) және онлайн оқыту формаларының дамуы білімді қолжетімді әрі икемді етуде маңызды рөл атқарып отыр. Мұндай форматтар білім алушыға өз қарқынымен жұмыс істеуге, дербес траектория бойынша дамуға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, үздіксіз білім беру қоғамның әлеуметтік және экономикалық дамуына да әсер етеді. Еңбек нарығының жылдам өзгеруі мамандардан үнемі жаңа құзыреттер мен дағдыларды меңгеруді талап етеді. Осы орайда кәсіби қайта даярлау, қысқа мерзімді онлайн курстар мен микрооқыту (microlearning) платформалары ерекше маңызға ие болуда. Мұндай тәжірибе өмір бойы оқу мәдениетін қалыптастырады.

Демек, үздіксіз білім беру қазіргі білім жүйесін жаңартудың және адам капиталының сапасын арттырудың стратегиялық тетігі болып табылады.

Үздіксіз білім беру – ХХІ ғасырдың білім беру саясатының негізгі тұғыры. Ол тұлғаның танымдық, кәсіби және рухани дамуын қамтамасыз етеді. Қазақ тілі пәнін оқыту осы жүйенің маңызды бөлігі ретінде ұлттық және мәдени құндылықтарды ұрпақтан ұрпаққа жеткізеді. Сондықтан үздіксіз білім берудің теориялық және әдіснамалық негіздерін меңгеру заманауи мұғалімнің басты міндеті болып табылады [1; 3].

Қазіргі заманда білім беру жүйесінің басты ұстанымы – білім алушының тек дайын білімді қабылдаушы емес, өз бетімен ізденетін, талдайтын және өмірлік тәжірибеде қолдана алатын тұлға ретінде қалыптасуы. Бұл тұрғыда үздіксіз білім беру адамның әлеуметтік бейімделуін, ақпараттық мәдениетін және кәсіби икемділігін дамытудың тиімді құралы болып табылады. ХХІ ғасырдың жаһандану жағдайында білім беру экономикалық, мәдени және технологиялық өзгерістермен тығыз байланыста дамуда. Сол себепті білім беру процесіне жаңа мазмұн мен әдістемелік бағыт енгізу – уақыт талабы.

Үздіксіз білім берудің маңызды бағыттарының бірі – **цифрлық педагогика**. Цифрлық технологиялар дәстүрлі оқыту әдістерін түрлендіріп, білім алушыларға кең

ауқымды ақпарат көздеріне еркін қол жеткізуге мүмкіндік береді. Онлайн курстар, қашықтан оқыту платформалары (Moodle, Coursera, Daryn.online және т.б.), мобильді қосымшалар мен электронды кітапханалар қазіргі заман мұғалімі мен оқушысының басты ресурсына айналды. Мұндай құралдар оқытудың икемділігін арттырып, білім сапасын бақылауды автоматтандыруға жағдай жасайды. Сонымен қатар, жасанды интеллект негізіндегі оқыту жүйелері білім алушылардың жетістіктерін талдап, жеке оқу траекториясын ұсыну мүмкіндігін беруде.

Бұған қоса, үздіксіз білім берудің табысты жүзеге асуы қоғамдағы **оқу мәдениетінің** қалыптасуына да байланысты. Әрбір азамат өз кәсібін жетілдіру мен өмірлік дағдыларды дамыту қажеттілігін сезінуі тиіс. Бұл тұрғыда мемлекет пен білім беру ұйымдарының міндеті – білім алуға қолжетімділікті қамтамасыз ету, оқыту бағдарламаларын икемді және бейімделгіш ету. Мысалы, жұмыс істейтін ересектерге арналған кешкі курстар, онлайн семинарлар және қашықтан кәсіби қайта даярлау бағдарламалары үздіксіз білім алуға нақты мүмкіндік туғызады.

Халықаралық тәжірибеге көз жүгіртсек, көптеген дамыған елдерде «lifelong learning» тұжырымдамасы мемлекеттік саясат деңгейінде жүзеге асырылып келеді. Мысалы, Финляндия, Жапония және Оңтүстік Корея елдерінде әрбір азаматтың кәсіби және тұлғалық дамуы ұлттық білім стратегиясының маңызды бөлігі болып табылады. Бұл елдерде мектептен бастап ересектерге дейін білім алу мен дағдыны үздіксіз жетілдіру мәдениеті қалыптасқан. Қазақстанда да бұл бағытта жүйелі қадамдар жасалуда: «Білім туралы» заңда өмір бойы оқу қағидаты бекітіліп, «Цифрлық Қазақстан» бағдарламасы аясында білім беру саласына инновациялық технологиялар кеңінен енгізілуде [1].

Қазақ тілі пәнін үздіксіз білім беру жүйесінде оқыту ұлттық мәдениетті сақтаумен қатар, жаңа формациядағы тілдік тұлғаны қалыптастыруды көздейді. Тілді үйрену – тек грамматикалық білім алу емес, ол — коммуникативтік құзыреттілікті дамыту, өз ойын еркін және сауатты жеткізе білу мәдениетін қалыптастыру. Бұл тұрғыда мұғалімнің кәсіби шеберлігі мен үздіксіз дамуы ерекше мәнге ие [2; 3]. Мұғалімнің инновациялық іс-әрекеті, заманауи әдістемелерді меңгеруі және цифрлық құралдарды тиімді пайдалануы оқушылардың қызығушылығын арттырып, оқу мотивациясын күшейтеді.

Сондай-ақ, педагогтің үздіксіз кәсіби дамуы — білім сапасын арттырудың негізгі шарты. Бүгінде педагогтерге арналған қашықтан оқыту курстары, халықаралық тәжірибе алмасу бағдарламалары, педагогикалық шеберлік орталықтары мен ғылыми-әдістемелік семинарлар кең таралған. Мұндай мүмкіндіктер мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттырып қана қоймай, олардың зерттеушілік мәдениетін де дамытады.

Қорытындылай келе, үздіксіз білім беру қазіргі қоғамның стратегиялық даму бағыты ретінде адам капиталын нығайтуға, ұлттың зияткерлік әлеуетін арттыруға және инновациялық экономикаға бейімделуге ықпал етеді. Сондықтан бұл жүйенің теориялық және әдіснамалық негіздерін жан-жақты зерттеу мен тәжірибеге енгізу – білім беру саясатының басты міндеті болып қала береді.

Қолданылған дереккөздер тізімі

1. ҚР «Білім туралы» Заңы. – Астана, 2020.
2. Әбдіғалиева Г. Үздіксіз білім беру жүйесі: теория және практика. – Алматы: Қазақ университеті, 2022.
3. Жанпейісова М. Модульдік оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде. – Алматы, 2019.
4. UNESCO. Lifelong Learning for Sustainable Development. – Paris, 2021.

АКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ В УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Аңдатпа. Мақалада үздіксіз білім берудің теориялық және әдіснамалық негіздері қарастырылады. Үздіксіз білім беру – тұлғаның өмір бойы білім алуына, кәсіби және рухани дамуына мүмкіндік беретін жүйе ретінде сипатталады. Зерттеуде гуманистік, тұлғалық-бағдарлы және құзыреттілік тәсілдердің ролі айқындалып, олардың білім беру сапасын арттырудағы маңызы көрсетіледі. Қазақ тілі пәнін үздіксіз білім беру контекстінде оқыту ерекшеліктері мен мұғалімнің кәсіби дамуы мәселелері талданады. Сонымен қатар, заманауи цифрлық технологияларды қолданудың тиімділігі мен *lifelong learning* тұжырымдамасының өзектілігі айқындалады.

Түйінді сөздер: үздіксіз білім беру, құзыреттілік тәсіл, тұлғалық-бағдарлы оқыту, қазақ тілі, кәсіби даму.

Аннотация. Статья посвящена вопросам применения активных методов обучения при организации образовательной деятельности обучающихся с особыми образовательными потребностями.

Ключевые слова: дети с особыми образовательными потребностями, активные методы обучения.

Целью школьного образования является раскрытие и развитие потенциала ребенка, создание благоприятных условий для реализации его природных способностей, приобретение определенного набора знаний и умений. Именно такие задачи перед школой ставит государство, общество и семья

В быстро меняющемся мире образования, где информация становится все более доступной, а навыки адаптации и критического мышления ценятся превыше простой передачи знаний, на первый план выходят активные методы обучения. Они представляют собой педагогический подход, направленный на вовлечение учащихся в сам процесс познания, превращая их из пассивных слушателей в активных участников.

Важным аспектом активных методов является стимулирование критического мышления и самостоятельности учащихся. Они учатся задавать вопросы, искать ответы, оценивать информацию и отстаивать свою точку зрения. Такая практика не только способствует лучшему усвоению материала, но и формирует навыки, необходимые для успешной адаптации к меняющимся условиям современного мира.

Современное образование всё больше отказывается от роли учителя-лектора и переходит к модели «учителя-организатора детской деятельности».

Особенно это важно в коррекционной педагогике, где ребёнок с особыми образовательными потребностями познаёт мир не через абстракции, а через действие, движение, эмоции и игру.

Дети с особыми образовательными потребностями – это дети, состояние здоровья которых препятствует освоению образовательных программ вне специальных условий обучения и воспитания.

Главным приоритетом в работе с такими детьми является индивидуальный подход с учетом специфики психики и здоровья каждого ребенка. Особые образовательные потребности различаются у детей разных категорий, поскольку задаются спецификой нарушения психического развития и определяют особую логику построения учебного процесса, находят свое отражение в структуре и содержании образования.

Содержание психолого-педагогического сопровождения детей с ООП включает:

- Изменение учебного плана и учебных программ в виде адаптации общеобразовательных учебных программ или составления индивидуальных учебных планов и программ
- Изменение способов оценивания результатов обучения (достижений ученика)
- *Использование вариативных, специальных и альтернативных методов обучения.*
- Подбор учебников, учебных пособий, подготовка индивидуальных учебных материалов
- Выбор формы обучения
- Создание безбарьерной среды и адаптация места обучения для обеспечения физического доступа в организацию образования для детей с ООП.

Школьники с ООП не просто получают информацию, и это значит, что мы не должны ограничиваться сухими уроками и однообразными заданиями.

Напротив, именно **активные методы** открывают перед нами колоссальные возможности для развития, обучения и, конечно же, для радости познания каждого нашего ученика с ООП.

Активные методы обучения, в отличие от традиционных бесед, рассказов и монологов учителя, акцентируют внимание на взаимодействии, сотрудничестве и практическом применении знаний.

Это достигается за счёт использования разнообразных форм работы: дискуссии, дебаты, мозговые штурмы, ролевые игры, проектная деятельность, кейс-стади и многое другое.

Они учатся задавать вопросы, искать ответы, оценивать информацию и отстаивать свою точку зрения. Такая практика не только способствует лучшему усвоению материала, но и формирует навыки, необходимые для успешной адаптации к меняющимся условиям современного мира.

Именно активные методы открывают перед нами колоссальные возможности для развития, обучения и, конечно же, для радости познания каждого нашего ученика с ООП.

Эффективность активных методов обучения подтверждена многочисленными исследованиями. Они способствуют повышению мотивации к обучению, развитию коммуникативных навыков, улучшению запоминания материала и формированию более

глубокого понимания изучаемых концепций. Внедрение активных методов в образовательный процесс требует от преподавателя пересмотра своей роли: от простого передатчика знаний к фасилитатору, координатору и помощнику в процессе обучения.

В педагогической науке понятие «активные методы обучения» рассматривается многими исследователями и имеет различные трактовки, однако все они сходятся в одном – такие методы предполагают включение учащихся в активную познавательную деятельность, самостоятельный поиск решений и осмысленное усвоение знаний.

В педагогической науке и практике активные методы обучения зарекомендовали себя как эффективный инструмент повышения учебной мотивации, развития познавательной активности и формирования ключевых компетенций у младших школьников.

Схематически классификацию активных методов обучения младших школьников можно представить на рисунке 1.

Рисунок 1. Классификация активных методов обучения младших школьников

1. Почему «Активные методы»? - Основа современного педагогического подхода.

Современная педагогика, особенно коррекционная, отходит от пассивного восприятия информации. Мы стремимся к тому, чтобы ученик был субъектом образовательного процесса, а не объектом.

Активные методы — это не просто методы оживления урока. Это способ пробудить познавательный интерес, сформировать уверенность в себе, научить ребёнка думать и действовать.

- ✓ **Актуальность:** В условиях быстро меняющегося мира, дети должны учиться не только запоминать, но и **применять знания**, решать проблемы, сотрудничать. Активные методы развивают именно эти навыки.

- ✓ **Учебность:** Они не заменяют содержание, а делают его более доступным, понятным и запоминающимся. Ученик, который действует, пробует, ошибается и находит решение, усваивает материал глубже.
- ✓ **Креативность:** Активные методы стимулируют творческое мышление, помогают детям находить нестандартные решения.
- ✓ **Современность:** Мы используем подходы, которые соответствуют современным представлениям о развитии ребенка и принципах инклюзивного образования.
- ✓ **Педагогичность:** Эти методы направлены на целостное развитие личности, включая когнитивные, эмоциональные, социальные и двигательные компоненты.

Главное отличие активных методов заключается в смене позиции обучающегося: из объекта обучения он превращается в субъект, то есть становится активным участником учебного процесса. Учитель перестает быть только источником знаний, а выступает в роли организатора, наставника, консультанта.

Организация образовательного процесса, использующего активные методы обучения, опирается на ряд принципов, к числу которых можно отнести принципы индивидуализации, гибкости, сотрудничества.

Таким образом, активные методы обучения – это система педагогических приемов и способов, ориентированных на развитие самостоятельности, творческих способностей учащихся, обеспечивающих более глубокое и осмысленное усвоение знаний активными по сравнению с традиционными репродуктивными методами.

Чтобы заинтересовать учащихся, сделать обучение осознанным, необходимо использовать в работе нестандартные подходы, новые инновационные технологии, создавать индивидуальные программы развития.

Роль педагога при использовании активных методов обучения заключается в:

- организации взаимодействия учащихся между собой и с учебным материалом;
- создании мотивационных ситуаций;
- подборе методов, стимулирующих исследовательскую и творческую активность;
- поддержании атмосферы сотрудничества, взаимопомощи и доверия.

Наиболее приемлемыми методами в практической работе учителя с учащимися, имеющими особые образовательные потребности, считаются объяснительно-иллюстративный, репродуктивный, частично поисковый, коммуникативный, информационно-коммуникационный; методы контроля, самоконтроля и взаимоконтроля.

Для активизации деятельности учащихся с особыми образовательными потребностями можно использовать следующие активные приёмы обучения:

- Наглядные опоры в обучении:
- Выделение существенных признаков изучаемых явлений.
- Деление крупного материала на мелкие, связанные между собой части.

- Создание доброжелательной атмосферы на уроке.
- Авансирование успеха.
- Привлечение дополнительных ресурсов.
- Узелки на память (составление, запись и вывешивание на доску основных моментов изучения темы, выводов, которые нужно запомнить).
- Регулярная смена видов деятельности и форм работы на уроке.
- Использование картинного материала для смены вида деятельности в ходе занятия.
- Использование вставок на доску (буквы, слова) при выполнении задания, разгадывания кроссворда.
- Информационные компьютерные технологии.
- Использование здоровьесберегающих технологий обучения.
- Песочная терапия.
- Игротерапия.
- Изотерапия.
- Технологии компенсирующего обучения.

На основании выше сказанного можно выделить следующие методические рекомендации:

1. Индивидуализация учебного процесса.
2. Постепенное усложнение деятельности.
3. Игровая направленность обучения.
4. Создание ситуации успеха.
5. Использование наглядности и мультимедийных средств.
6. Развитие коммуникативных умений через групповую работу.
7. Рефлексия учебной деятельности.

1: «Урок-Путешествие»

Превратить урок в увлекательное приключение, где каждый этап – это шаг в неизведанный мир. Это отличный способ для тем «Познание мира», «Мир вокруг», а также для введения новых тем по русскому языку или математике.

Мир вокруг: Тема: «Путешествие в осенний лес» (для 2-3 класса).

Начало урока: «Волшебная коробка»: Вместо стандартного приветствия, я предлагаю детям открыть «волшебную коробку». В ней – листья разных деревьев, шишки, желуди, маленький игрушечный зайчик. Дети ощупывают, называют, что видят.

«Звуки леса»: Включаем аудиозапись звуков осеннего леса (шелест листьев, пение птиц, хруст веток). Дети закрывают глаза, угадывают звуки.

«Карта путешествия»: На доске – упрощенная, яркая карта леса с основными «станциями»: «Полянка грибов», «Дуб мудреца», «Птичья столовая», «Ручеек».

Основная часть (этапы путешествия):

«Полянка грибов»: Дети работают с муляжами грибов (съедобные/несъедобные).

Задача: разложить их правильно. Учитель задает вопросы: «Какой грибок большой?», «Какого цвета?», «Как он называется?».

«Дуб мудреца»: Работа с желудями. Учимся считать, сравнивать (больше/меньше). Можно использовать магнитные цифры и желуди.

«Птичья столовая»: Обсуждаем, чем питаются птицы осенью. Лепим из пластилина “угощения” для птиц (например, зернышки, ягоды).

«Ручеек»: Проговариваем, как ведут себя реки осенью (становится полноводнее). Можно использовать интерактивную доску или просто показать на картинке.

Итог урока:

«Фотоальбом нашего путешествия»: Дети рисуют свои впечатления от «леса» или клеят подготовленные картинки.

«Что мы узнали?»: Короткое обсуждение, что нового узнали, что понравилось.

Почему это активно? Дети не просто слушают, а видят, трогают, делают, отвечают, двигаются, фантазируют. Информация усваивается через личный опыт.

2: Урок “Живая Математика”

Превратить абстрактные цифры и задачи в конкретные, осязаемые объекты и действия.

Пример с урока:

Математика Тема: Число и цифра 5. Состав числа 5. (для 1-2 класса)

Начало урока:

- **«Пять пальчиков»:** Учитель и дети показывают 5 пальцев на одной руке. «Сколько пальчиков? Пять!»».

- **«Наши друзья – 5»:** Дети называют пять предметов, которые видят вокруг (например, 5 карандашей, 5 стульев, 5 окон и т.п).

Основная часть урока (Работа с составом числа):

- **«Волшебный мешочек»:** в мешочке 5 предметов (например, 3 красных кубика и 2 синих).

Задача: достать, посчитать, назвать. «Сколько всего кубиков? Пять. Сколько красных? Три. Сколько синих? Два. Значит, 5 – это 3 и 2.»

- **«Поезд из 5 вагонов»:** Строим «поезд» из 5 кубиков (вагонов). Теперь «отцепляем» 1 вагон. «Было 5, отцепили 1. Сколько осталось?». И так далее, прорабатывая все возможные варианты состава числа 5.

- **«Математическая мозаика»:** На столе – карточки с цифрами и предметными картинками (например, 2 яблока, 3 груши).

Задача: составить из них «5» ($2 + 3 = 5$).

«Задача-действие»: Учитель моделирует простую бытовую ситуацию: «У Маши было 5 конфет. Одну она съела. Сколько осталось?». Дети показывают руками или предметами.

«Магазин»: ученики играют роли продавцов и покупателей, считают деньги, «взвешивают» продукты. Это развивает навыки счёта и элементарной финансовой грамотности.

Почему это активно? Дети манипулируют предметами, выполняют действия, играют, что делает понимание математических понятий наглядным и осмысленным.

3. Для определения типа урока можно применять активные формы:

Можно на доску вывешивать определенные символы или знаки. Например: – узнаю новое, !-повторение, закрепление, 🤝 - контроль знаний.

- **«Необычный предмет»** (Метод Синектики – совмещение разнородных элементов).

Например, на уроке русского языка по теме «Слова антонимы» необычный предмет-весы. (будем? - сравнивать, подбирать ...)

- На уроке литературного чтения:

Фотоаппарат. Для чего? Хранение и память. Так и вам сегодня надо сохранить в памяти и запомнить. У всех учеников вызывает и удивление, и включение интереса.

- Можно раздать детям обложки книг и попросить ребят собрать книгу по обложке. Таким образом происходит:

1. Объединение в группу. 2. Прогноз темы урока. 3. Работу по стилю, содержанию и т.п.

На уроке математике «Часы».

Ученикам раздаются часы, но на них нет стрелок. Вначале ребятам надо догадаться, о чем будет тема урока

2. Поставить цели урока.

3. Повторить единицы измерения.

4. Чтобы часы заработали нам нужно заработать стрелки.

Для создания положительного эмоционального настроения:

1. «Давайте поздороваемся». Здраваться надо определенным образом: - 1 хлопок – здороваемся за руки; - 2 хлопка – здороваемся плечами; - 3 хлопка – здороваемся спинами. (Для полноты тактильных ощущений желательно ввести запрет на разговоры во время игры).

2. «Сәлем!»

- Сәлем! те, кто родился зимой!

- Сәлем! те, кто родился летом!
- Сәлем! те, кто родился весной!
- Сәлем! те, кто родился осенью!

3. «Поздороваемся улыбкой»

- Я улыбнулась вам, и вы улыбнитесь себе. Погладьте себя по голове. Пожмите соседу руку. Улыбнитесь друг другу.

4. «Здравствуй имя»

- Предлагаю сесть детям, в имени которых 4 буквы, 6 букв, 8 букв

5. «Пожелай мне буква ...»

(а- активно, актерски, авторски, аппетитно, анализировать, активировать; б - быстро, бодро, бешено, боязно; в- ветрено, воодушевленно, весело,)

6. «Поздороваемся пальчиками».

Соприкасаются пальчиками с соседом по парте и говорят:

- Желаю (большой)
- Успеха (указательный)
- Большого (средний)
- Во всём (безымянный)
- И везде (мизинец)
- Здравствуй! (вся ладошка)

4. Для соблюдения лечебно-педагогического режима используем активные игровые ФИЗ-КИ

Физкультминутка – это не просто зарядка. Это возможность сменить вид деятельности, снять напряжение, развить моторику и даже повторить учебный материал в игровой форме.

1. Упражнение «Рисунок на спине». (изо)
Показать картинку, и каждый участник должен пальчиком повторить, а другие угадать.

2. «Бросаемся слогами» (русский язык).

КО - мар, т, лонка, шка, леса, нспект, лонка, шелёк.

3. «Живой алфавит» (обучение грамоте): (при повторении букв дети показывают их телом или руками).

4. Ритмичная таблица умножения (математика)

Хлопок 2, 4, 6, 8

5. «Цифробойка»

В эту игру можно играть и на переменах.

6. «Строители» (на математике):

- Строим башню из 5 кирпичиков! (имитируем постройку, считая вслух)
- Нужен мост из 3+2 деталей! (показывают, как соединить, произнося $3+2=5$)
- Давайте сломаем башню! (имитируем, как что-то падает, проговаривая: «Было 5, упало 2, осталось 3»)

7. «Сказочная куклотерапия» (Чтение и развитие речи). Благодаря куклотерапии создается особая «терапевтическая» среда, стимулирующая развитие личности ребенка, а также укрепляется союз с педагогом.

«Сказочные Герои»: (развиваем речь и воображение).

- Давайте превратимся в Красную Шапочку и пойдем к бабушке... (имитируем ходьбу по тропинке, несем корзинку).
- А теперь мы – зайчики, которые боятся волка! (приседаем, ушки настороже).
- А теперь мы – смелые богатыри! (выпрямляем спины, сжимаем кулаки).

8. Эмоции в движении:

- Покажи, как ты радуешься, когда у тебя получается! (прыгают, улыбаются).
- А теперь покажи, как ты грустишь, если что-то не получается. (опускают голову, плечи).
- А теперь покажи, как ты злишься на непослушную букву! (сжимают кулаки, фыркают).

Такое чередование активности поддерживает интерес и снижает уровень утомляемости, особенно у детей с нарушениями внимания.

Физкультминутки должны быть **короткими** (1-3 минуты) и **регулярными** (каждые 10-15 минут урока). Учитывайте индивидуальные возможности детей.

Активные методы на рефлексии учебной деятельности.

На уроке чтения и развития речи. Литературное чтение.

«Кубик Блума»: Приемы смыслового чтения.

Одним из основных приёмов осмысления информации является постановка вопросов к тексту и поиск ответов на них.

1. Понадобиться обычный бумажный куб, буквы на гранях которого написано:

Назови.

Почему.

Объясни.

Предложи.

Придумай.

Поделись.

«Метод «Шесть шляп».

Итак, сейчас каждый из Вас «наденет» виртуальную шляпу и поразмышляет шестью разными способами.

1. Белая шляпа - статистическая (событие, факты). Только то, что говорит автор.

2. Жёлтая шляпа - позитивная (положительная оценка события). Всё хорошее, даже в отрицательном герое.

3. Чёрная шляпа - негативная (отрицательная оценка события, проблемы). Как можно помочь, что сделать, как поступить.

4. Зелёная шляпа - творческая (самые невероятные, необычные идеи). Представь, вообрази и тогда...

5. Красная шляпа - эмоциональная (чувства, которые вызывает у вас данное событие). Ваши ощущения, чувства, отношение.

6. Синяя шляпа - аналитическая (отвечает на вопрос: почему? зачем?). Обобщает всё услышанное от предыдущих участников.

«Поисковые задачи»

- «Найди на картинке все предметы круглой формы» (на уроке математики).

- «Найди на картинке все слова, которые начинаются на звук [М]» (на уроке русского языка).

- «Найди на картинке, кто спрятался от дождя» (на уроке мир вокруг).

«Логические цепочки»: (например, на уроке мир вокруг).

- «Что раньше: вылупилось яйцо или появилась птица?»

- «Что сначала: сажаем семечко или поливаем росток?»

- «Что сначала: утро или ночь?»

Учитель показывает картинки в неправильном порядке, дети должны их расставить.

«Создание своей истории/картины»:

- После изучения сказки, дети могут «нарисовать» свою иллюстрацию или «сочинить» продолжение, используя готовые картинки и слова.

На уроке русского языка: «Напиши (или выложи из букв) три предложения о зиме, используя слова: снег, мороз, дети».

«Звуковая рыбалка»

На уроке обучения грамоте предлагаю игру «Звуковая рыбалка»: дети «ловят» магнитом буквы, прикрепленные к рыбкам, и называют слова на этот звук. Таким образом тренируется фонематический слух, внимание и мелкая моторика.

«Элементы арт-терапии и сказкотерапии»

После чтения рассказов, сказок дети изображают героев с помощью фигур из пластилина. Каждый объясняет, какую роль он играет и почему она важна. Здесь ребёнок не просто лепит — он проживает сюжет, понимает смысл совместных действий.

«Современные технологии»

Использование интерактивной доски, обучающих мультфильмов, простых цифровых тренажёров (например, LearningApps, Kahoot, Wordwall) помогает сделать урок зрелищным и доступным. Главное — не перегрузить экраном, а использовать его для закрепления материала.

Например, после игры в «Магазин» — короткая викторина на экране: «Сколько стоит яблоко?», «Что мы купим за 100 тенге?»

На уроках мир вокруг, ручной труд, музыка, изо возможны такие активные методы для детей с ООП.

«Песочная терапия». Оживотворение абстрактных символов: букв, цифр, геометрических фигур, миниатюрных фигурок и природных материалов.

«Игротерапия». Для младших школьников с особыми образовательными потребностями используются игры с пуговицами, фасолью, со сливовыми косточками.

Игры с водой. Возня с водой, переливание ее особенно нравится детям, эти игры имеют и терапевтический эффект.

Игры с мыльными пузырями. Детям нравится наблюдать за кружением в воздухе мыльных пузырей.

Игры со льдом. Заранее приготовьте лед, выдавите вместе ребенком лед из формочки в мисочку: «Смотри, как водичка замерзла: стала холодная и твердая». Затем погрейте его в ладошках, она холодная, и тает. Зимой на прогулке можно обращать внимание ребенка на сосульки, лужи, снег, снежинки. Они будут в восторге от таких изменений в природе.

Не менее интересны и игры с крупами. Игры с красками: «Волшебная кисточка», «Цветная вода». Пальчиковые игры, жестовые игры, релаксационные упражнения.

Таким образом, учитель играет ключевую роль в применении активных методов обучения. От его педагогического мастерства, личного отношения и умения организовать творческую атмосферу зависит, станет ли ученик активным участником образовательного процесса.

Активные методы не заменяют учителя, а, напротив, усиливают его влияние: педагог становится руководителем самостоятельной познавательной деятельности учащихся, помогает им испытывать радость открытия и успеха.

Использование активных методов обучения в работе с младшими школьниками с особыми образовательными потребностями способствует успешной социализации, развитию уверенности, коммуникативных и личностных качеств учащихся.

Активные методы – это не дань моде, это педагогическая необходимость, которая помогает нам сделать обучение для наших особенных детей по-настоящему радостным, осмысленным и продуктивным.

Список использованной литературы

1. Скаткин М.Н., Лернер И.Я. Совершенствование процесса обучения / М.Н. Скаткин. – М.: УЦ Перспектива, 2007. – 154 с.
2. Активные методы обучения на уроках как фактор успешной реализации ФГОС // «Актуальные исследования». – 2023. – 26 (156).
3. Калбергенова Ш., Сансызбаева Б., Қошқарбаева Б. Активные методы обучения и их место в образовательном процессе // Вестник КазНПУ имени Абая. Серия: Филологические науки. – 2020. – Том 1 № 1(71).
4. Мовкебаева З.А. Развитие специального и инклюзивного образования в мире: учебное пособие / З. А. Мовкебаева, Б. А. Дюсенбаева. - Алматы: Letton, 2021. – 168 с.
5. Мовкебаева З.А. Инклюзивное образование: учебное пособие / З.А. Мовкебаева, И.А. Денисова, И.А. Оралканова, Д.С. Жакупова. – Алматы, 2014. – 199 с.
6. Основы инклюзивного образования: учебное пособие / К.С. Тебенова [и др.]. – Алматы: Эверо, 2017. – 304 с.

МӘСЕЛЕ ЕСЕПТЕРДІ ПЛИТАЛЫҚ МОДЕЛЬ АРҚЫЛЫ ШЕШУ

***Аңдатпа.** Бұл баяндамада мәселе есептерді плиталық модель (bar model) арқылы шешудің әдістемелік ерекшеліктері қарастырылады. Плиталық модельдің визуалды бейнелеу мүмкіндігі есептің шартын түсініп, шамалар арасындағы байланысты анықтауға көмектеседі. Автор бастауыш сынып оқушыларының логикалық, аналитикалық және кеңістіктік ойлауын дамытуда бұл тәсілдің тиімділігін дәлелдейді. Мақалада плиталық модельдің түрлері, қолдану кезеңдері, мұғалімнің рөлі, практикалық мысалдар және әдістемелік ұсыныстар ұсынылған. Зерттеу нәтижелері плиталық модельді қолдану оқушылардың математикалық сауаттылығын арттыруға, есепті талдауға, жоспарлауға және ойлау әрекетін жүйелеуге ықпал ететінін көрсетеді.*

***Түйінді сөздер:** плиталық модель, мәселе есеп, визуалды тәсіл, логикалық ойлау, бастауыш математика.*

***Аннотация.** В данном докладе рассматриваются методические особенности решения текстовых задач с использованием плиточной модели (bar model). Визуальное представление условий задачи с помощью схем способствует лучшему пониманию отношений между величинами. Автор демонстрирует эффективность данного подхода в развитии логического, аналитического и пространственного мышления учащихся начальных классов. В работе представлены виды плиточных моделей, этапы их применения, роль учителя, практические примеры и методические рекомендации. Результаты исследования показывают, что применение плиточной модели способствует повышению математической грамотности, развитию навыков анализа, планирования и системного мышления учащихся.*

***Ключевые слова:** плиточная модель, текстовая задача, визуальный подход, логическое мышление, начальная математика.*

Қазіргі заманда білім беру жүйесінің басты мақсаты - оқушылардың функционалдық сауаттылығын, яғни алған білімін өмірде қолдана алу қабілетін дамыту. Бұл бағытта математиканың орны ерекше, себебі ол оқушылардың логикалық ойлауын, дәлелдеуге және талдауға бейімдеу арқылы кез келген жағдайды саналы түрде шешуге үйретеді. Бастауыш мектеп кезеңі - математикалық ойлаудың алғашқы негізі қаланатын маңызды саты. Осы кезеңде оқушылардың есеп шығару дағдысын қалыптастыру, мәселені түсініп, оны жүйелі түрде шешуге үйрету - мұғалімнің басты міндеттерінің бірі.

Алайда тәжірибе көрсеткендей, көптеген оқушылар мәселе есептерді түсінуде және шығару жолын анықтауда қиындықтарға тап болады. Бұл көбінесе есеп мәтінін талдаудың жеткіліксіздігі мен сандар арасындағы байланыстарды елестете алмаудан туындайды. Осындай жағдайда плиталық модель (bar model немесе tape diagram) оқушыларға есептің шартын визуалды түрде елестетуге, шамалар арасындағы байланысты айқын көруге мүмкіндік береді.

Плиталық модель - Сингапур математика әдістемесінің маңызды бөлігі. Бұл тәсіл арқылы оқушылар есепті тек формуламен емес, ойлау және көру арқылы шешуге дағдыланады. Көрнекі бейнелеу олардың есте сақтау қабілетін дамытып, күрделі есептердің құрылымын түсінуге көмектеседі.

Бүгінгі таңда Қазақстан мектептерінде білім беру мазмұнын жаңарту аясында визуалды модельдерге, соның ішінде плиталық модельге ерекше назар аударылуда. Бұл әдіс оқушылардың танымдық белсенділігін арттырып, оқу процесін қызықты әрі түсінікті етеді.

Осы баяндамада мәселе есептерді плиталық модель арқылы шешудің әдістемелік негіздері, оның тиімділігі, қолдану жолдары және мысалдары қарастырылады.

Плиталық модель - есептегі шамалар арасындағы қатынасты тіктөртбұрыштар немесе жолақтар арқылы бейнелейтін визуалды тәсіл. Бұл модель алғаш рет Сингапур әдістемесінде кеңінен қолданылған. Әдістің негізгі мақсаты - абстрактілі сандарды көзбен көруге болатын нақты бейнеге айналдыру .

Плиталық модельдің ерекшеліктері:

- Есепті талдауға және шешу жолын түсінуге көмектеседі;
- Күрделі есептерді қарапайым кезеңдерге бөлуге мүмкіндік береді;
- Балалардың логикалық, аналитикалық және кеңістіктік ойлауын дамытады;
- Абстрактілі ұғымдарды нақты көрініс арқылы түсіндіреді. Сонымен қатар, плиталық модельдің тағы бір маңызды ерекшелігі -

оқушының өздігінен ойлау және қорытынды жасау қабілетін дамытуы. Дәстүрлі әдістерде оқушылар көбіне дайын формулаға сүйеніп есеп шығарады, ал плиталық модельде олар алдымен есептің мағынасын түсініп, сызба арқылы логикалық байланысты анықтайды. Бұл тәсіл оқушыларды механикалық есептеуден гөрі ойлау әрекетіне бағыттайды.

Плиталық модельдің тиімділігі:

- Есептің мәтіні мен шешімін өзара байланыстыруды жеңілдетеді;
- Оқушының есепке деген қызығушылығын арттырады, өйткені көрнекілік арқылы есеп ойын түрінде қабылданады;
- Мұғалімге оқушының ойлау процесін бақылауға мүмкіндік береді
- яғни сызбадан қателіктерді бірден анықтауға болады;
- Есепті талдау мен шешу кезеңдерінің логикалық бірізділігін қалыптастырады.

Сондай-ақ, бұл модель оқушылардың математикалық тілі мен символикалық жазбаны меңгеруіне негіз болады. Мысалы, жолақтардың ұзындығы мен саны арқылы теңдік, айырма немесе көбейту қатынастарының мәнін нақты түсінеді. Нәтижесінде бала формуланы жаттап алмай, оны өз ойымен құрастыра біледі.

Плиталық модельді үнемі қолдану оқушылардың:

- Есепті талдауға, жоспарлауға және дәлелдеуге үйретеді;
- Тапсырмаларды салыстыру, топтау, жалпылау сияқты ой операцияларын жетілдіреді;
- Математикалық сауаттылығын, логикалық ойлауын және өзіндік көзқарасын дамытады.

Плиталық модельдер есептің түріне байланысты бірнеше бағытта қолданылады:

1. Қосу және азайтуға арналған модельдер - шамалар арасындағы айырмашылықты немесе толық шаманы табуға қолданылады;
2. Көбейту және бөлуге арналған модельдер - тең бөліктер мен жалпы шаманы бейнелейді;
3. Бөлшектерге байланысты есептерде - бүтін мен оның бөліктерін визуалды көрсетуге мүмкіндік береді.

Плиталық модель арқылы мәселе есепті шешу кезеңдері

1. Есептің мәтінін оқу және түсіну;
2. Белгісіз және белгілі шамаларды анықтау;
3. Плиталық (жолақ) схема құрастыру;
4. Сызба негізінде теңдеу немесе амалдық қатынас құру;
5. Шешім шығару және жауапты тексеру.

Мысал:

1. Джерри бәліш пісіру үшін 1,25 кг ұн қолданды. Ол торт пісіруге бәлішке қарағанда 0,9 кг артық ұн жұмсады. Джерри бәліш пен тортқа жалпы қанша ұн пайдаланғанын табындар (сурет 1).

Шешуі:

$$1,25 + 0,9 = 2,15 \text{ (тортқа кеткен ұн)}$$

$$2,15 + 1,25 = 3,4$$

Жауабы:

Джерри барлығы 3,4 кг ұн пайдаланған.

2. Сэмми туған күн кешіне 9 құмыра лимонад дайындады. Әр құмырада 2,76 литр лимонад болды. Қонақтар 18,2 литр лимонад ішті. Кештен кейін қанша литр лимонад қалды? (сурет 2).

Шешуі:

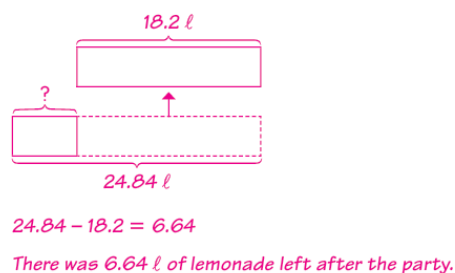
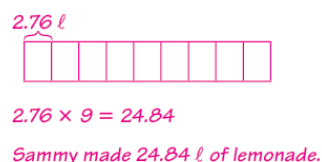
$$2,76 \times 9 = 24,84$$

Сэмми барлығы 24,84 литр лимонад дайындады.

$$24,84 - 18,2 = 6,64$$

Жауабы:

Кештен кейін 6,64 литр лимонад қалды.

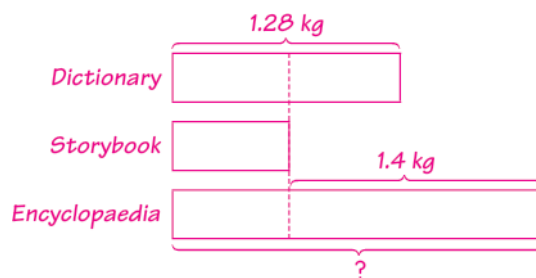
3. Сөздіктің массасы – 1,28 кг. Сөздіктің массасы ертегі кітабының массасынан екі есе артық. Энциклопедияның массасы ертегі кітабының массасынан 1,4 кг артық. Сұрақ: Энциклопедияның массасы қанша? (сурет 3).

Шешуі:

$$1,28 \div 2 = 0,64$$
$$0,64 + 1,4 = 2,04$$

Жауабы:

Энциклопедияның массасы 2,04 кг.

$$1.28 \div 2 = 0.64$$
$$0.64 + 1.4 = 2.04$$

The mass of the encyclopaedia is 2.04 kg.

Плиталық модельді қолданудың артықшылықтары

- Оқушы есептің шартын түсінбей жаттамай, ойлау арқылы шешеді;
- Сызбаны өз бетімен құру арқылы ізденімпаздық қабілеті артады;
- Есеп шығару процесі қызықты әрі шығармашылық сипат алады;
- Мұғалім үшін оқушылардың ойлау барысын бақылау жеңілдейді.

Плиталық модельді тиімді қолдануда мұғалімнің рөлі ерекше. Себебі бұл әдіс тек визуалды құрал емес, сонымен қатар оқушылардың ойлау мәдениетін, талдау және дәлелдеу дағдыларын қалыптастыруға бағытталған педагогикалық тәсіл болып табылады. Мұғалімнің дұрыс бағыт-бағдары мен әдістемелік шеберлігі осы модельдің табысты қолданылуына тікелей әсер етеді.

Плиталық модельді тиімді пайдалану үшін мұғалім келесі қағидаларды ескеруі тиіс:

- Есеп мазмұнын өмірмен байланыстыруы қажет; яғни оқушыларға таныс, күнделікті өмірден алынған жағдайлар арқылы есептер құрастыру маңызды. Бұл тәсіл оқушының есепке деген қызығушылығын арттырады және білімді өмірде қолдануға үйретеді.
- Оқушыларға үлгі ретінде қарапайым мысалдардан бастап көрсетуі керек; алғашқы кезеңде мұғалім есептің шартын біртіндеп талдап, сызбаны бірге құру арқылы балаларды модельмен жұмыс істеуге дағдыландырады.
- Біртіндеп күрделі есептерге көшу арқылы оқушылардың дербестігін арттыруы тиіс; яғни оқушылар өз бетімен сызба салып, шешу жолын ұсынуға үйренуі керек. Бұл олардың сыни ойлау және жауапкершілік дағдыларын дамытады.

Сонымен қатар, мұғалім:

- Әр есепті талдау барысында негізгі сұрақтарды дұрыс қоюды үйретуі қажет («Нені білеміз?», «Нені табу керек?», «Қалай байланысты?»);

- Оқушылардың жасаған модельдерін талқылауға және салыстыруға мүмкіндік беруі тиіс;
- Топтық және жұптық жұмыс түрлерін ұйымдастырып, оқушылардың пікір алмасу және бір-бірінен үйрену дағдыларын қалыптастыруы керек;
- Әр оқушының ойлау ерекшелігін ескеріп, дифференциацияланған тапсырмалар ұсынғаны жөн;
- Сабақ соңында рефлексия жүргізіп, оқушылардың модель арқылы не түсінгенін, не үйренгенін талдату маңызды.

Плиталық модель - математикалық білім берудегі инновациялық әрі тиімді құрал. Ол оқушылардың есепті түсініп шығаруына, сызбалық және логикалық ойлауын дамытуға ықпал етеді. Бұл модель арқылы оқушылар тек - амалдарды орындап қана қоймай, есептің мәнін терең түсінуге, берілген және ізделінді шамалар арасындағы логикалық байланысты анықтауға үйренеді.

Плиталық модельді қолдану - оқушылардың математикалық сауаттылығын арттырудың, ойлау әрекетін жүйелеудің, абстрактілі ұғымдарды нақтылау мен визуализациялаудың тиімді жолы. Мұндай тәсіл есепті шешу барысында баланың ойлау процесін нақты және көрнекі етуге мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, бұл модель оқушылардың:

- өз бетінше талдау жасау, салыстыру және қорытынды шығару қабілеттерін дамытады;
- сызбалық түрде ойлау дағдысын қалыптастырады;
- өмірлік жағдайларға байланысты есептерді түсініп, нақты әрекетке айналдыруға үйретеді;
- математикалық тіл мен символиканы саналы меңгеруіне жол ашады.

Плиталық модельді жүйелі түрде сабақ үрдісіне енгізу бастауыш буында математикалық білім берудің сапасын арттырып қана қоймай, оқушылардың пәнге деген қызығушылығын, сенімділігін және белсенділігін күшейтеді. Бұл тәсіл оқыту процесін тек есеп шығаруға емес, шығармашылық және зерттеушілік ойлауға бағыттайды.

Сондықтан мұғалімдерге плиталық модельді тек көмекші құрал ретінде емес, оқушылардың танымдық дамуын қамтамасыз ететін заманауи әдіс ретінде қарастыру ұсынылады.

Қорытындылай келе, плиталық модель білім берудің жаңартылған мазмұнына сай келетін, оқушы тұлғасын дамытуға бағытталған, заманауи педагогика талаптарына толық сәйкес келетін тиімді әдістемелік инновация болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Singapore Math Method. Primary Mathematics. Marshall Cavendish Education, 2017.
2. Қалиева А., Бегалиева Г. Бастауыш сынып математикасын оқыту әдістемесі. Алматы, 2020.
3. Polya G. How to Solve It. Princeton University Press, 1957.

4. Ministry of Education Singapore. Bar Model Strategy in Mathematics Teaching. 2018.
5. Қазақ білім академиясы. Математика пәнін оқытудағы заманауи тәсілдер. 2021.

ФИЗИКА ПӘНІ АРҚЫЛЫ СТУДЕНТТЕРДІҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ — ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУДІҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫНЫҢ БІРІ

***Аңдатпа.** Мақалада білім беруді жаңғырту жағдайында физика пәнінің білім алушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастырудағы рөлі қарастырылады. «Функционалдық сауаттылық» ұғымының мәні, құрылымы және оның халықаралық зерттеулер (PISA, OECD) негізіндегі негізгі компоненттері талданады. Автор физика пәнінің студенттердің аналитикалық, сыни және зерттеу қабілеттерін дамытудағы маңызын, сонымен қатар білімді өмірлік жағдайларда қолдану дағдыларын қалыптастырудағы тиімділігін сипаттайды. Мақалада практикалық және жобалық оқыту, цифрлық технологияларды пайдалану және STEM/STEAM тәсілдерін енгізу мәселелері қамтылған. Қорытындыда физика пәні функционалдық сауаттылық пен XXI ғасырдың негізгі құзыреттерін дамытуда маңызды құрал екені анықталады.*

***Түйінді сөздер:** функционалдық сауаттылық, физика, жаратылыстану сауаттылығы, сыни ойлау, практикаға бағытталған оқыту, STEM, STEAM, цифрлық сауаттылық, жобалық қызмет, үздіксіз білім беру.*

***Аннотация.** В статье рассматривается роль физики в формировании функциональной грамотности обучающихся в условиях модернизации образования. Раскрывается сущность понятия «функциональная грамотность», её структура и основные компоненты в соответствии с международными исследованиями PISA и OECD. Автор анализирует значение физики в развитии аналитического, критического и исследовательского мышления студентов, а также в формировании навыков применения знаний в реальных жизненных ситуациях. Особое внимание уделяется практико-ориентированному и проектному обучению, использованию цифровых технологий и STEM/STEAM-подходов. Сделан вывод, что физика является эффективным инструментом развития функциональной грамотности и ключевых компетенций XXI века.*

***Ключевые слова:** функциональная грамотность, физика, жаратылыстану сауаттылығы, критическое мышление, практико-ориентированное обучение, STEM, STEAM, цифровая грамотность, проектная деятельность, непрерывное образование.*

Қазіргі заманғы білім беру жүйесі ғылыми-техникалық прогрестің жеделдеуіне және жаһандануға байланысты белсенді өзгерістер кезеңін бастан өткеруде. Осындай жағдайда білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту — яғни алған білімдері мен дағдыларын өмірлік және кәсіби жағдайларда қолдану қабілетін қалыптастыру — білім берудің басты міндеттерінің бірі болып табылады. Бұл мәселенің өзектілігі — сыни тұрғыдан ойлай алатын, жаңа жағдайларға бейімделе білетін және ақпараттық қоғамда тиімді әрекет ете алатын тұлғаларды даярлау қажеттілігімен анықталады.

Функционалдық сауаттылық бүгінгі таңда жай ғана оқу бағдарламасының бір бөлігі емес, үздіксіз білім берудің және тұлғаның табысты әлеуметтенуінің маңызды құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады. Ол тек оқу, жазу және санаудың базалық дағдыларын ғана емес, сонымен қатар ақпаратты талдау, қорытынды жасау, білімді тәжірибеде қолдану, командада жұмыс істеу және цифрлық технологияларды пайдалану қабілеттерін қамтиды. Дәл осы құзыреттер XXI ғасырда кәсіби табыс пен тұлғалық дамудың негізін қалайды.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыруда жаратылыстану бағыты ерекше рөл атқарады. «Физика» пәні — іргелі ғылым ретінде — білім алушылардың аналитикалық және сыни ойлау қабілеттерін, модельдеу, бақылау және эксперимент жүргізу дағдыларын дамытуға ықпал етеді. Физикалық заңдар мен құбылыстарды оқу арқылы білім алушылар ғылым мен өмір арасындағы байланыстарды көруге, қоршаған әлемнің заңдылықтарын түсінуге және стандартты емес жағдайларда негізделген шешімдер қабылдауға үйренеді.

Осы мақаланың мақсаты — функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың теориялық негіздерін қарастыру және қазіргі білім беру талаптары контекстінде физиканың студенттердің негізгі құзыреттерін дамытудағы рөлін талдау. Зерттеу міндеттеріне мыналар жатады:

- «Функционалдық сауаттылық» ұғымының мазмұны мен құрылымын нақтылау;
- халықаралық зерттеулерге сәйкес функционалдық сауаттылықтың негізгі компоненттерін анықтау;
- студенттердің жаратылыстану сауаттылығын дамытудағы физиканың орнын айқындау;
- функционалдық сауаттылықты қалыптастыруды үздіксіз білім берудің басты мақсаты ретінде негіздеу.

«Функционалдық сауаттылық» ұғымы білім беру саласында халықаралық зерттеулердің, әсіресе OECD және PISA бағдарламаларының арқасында кеңінен таралды. Бұл анықтамаға сәйкес, функционалдық сауаттылық — бұл адамның алған білімін, білігі мен дағдыларын нақты өмірлік жағдайларда — жеке, қоғамдық және кәсіби қызметте — тиімді қолдана білу қабілеті. Бұл тек қана фактілер мен алгоритмдерді білу емес, сонымен қатар оларды шешім қабылдауда, ақпаратты талдауда және қоршаған ортамен өзара әрекеттесуде орынды пайдалана білу дағдысы.

Функционалдық сауаттылықтың құрылымы көпқырлы және кешенді болып келеді. Ол заманауи қоғамда жеке тұлғаның тиімді өмір сүруін қамтамасыз ететін когнитивтік, коммуникативтік және практикалық дағдылардың жиынтығын қамтиды. Дәстүрлі білім беруден айырмашылығы — функционалдық сауаттылық ақпарат көлеміне емес, оны саналы әрі тиімді қолдануға бағытталған.

Халықаралық зерттеулер функционалдық сауаттылықтың бірнеше негізгі құрамдас бөліктерін айқындайды:

- Оқу сауаттылығы — әртүрлі типтегі мәтіндерді түсіну, талдау, сын тұрғысынан бағалау және алынған ақпаратты өмірлік міндеттерді шешуде қолдана білу қабілеті.
- Математикалық сауаттылық — сандық ақпаратты талдау, практикалық және кәсіби міндеттерді шешу үшін математикалық білімді қолдану дағдысы.
- Жаратылыстану сауаттылығы — қоршаған орта құбылыстарын түсіну, ғылыми деректерді талдау, негізделген қорытындылар жасау және ғылыми фактілерге сүйене отырып шешім қабылдау қабілеті.
- Цифрлық сауаттылық — ақпаратты іздеу, өңдеу, талдау және тарату үшін заманауи ақпараттық-коммуникациялық технологияларды тиімді пайдалану дағдысы.
- Қаржылық, жаһандық және креативті сауаттылық — ХХІ ғасыр қоғамының заманауи талаптарын көрсететін маңызды қосымша құрамдастар.

Үздіксіз білім беру адамның өмір бойы дамуын көздейді. Осы тұрғыдан алғанда, функционалдық сауаттылық тек оқытудың нәтижесі ғана емес, сонымен қатар жеке тұлғаның өзін-өзі дамыту құралы болып табылады. Қалыптасқан құзыреттерге ие адам жаңа әлеуметтік және кәсіби жағдайларға бейімделе алады, дербес шешім қабылдайды және өзгермелі өмір жағдайларында тиімді әрекет етеді.

Қазіргі білім беру бағдарламалары дәл осы дағдыларды дамытуға бағытталуда: сыни тұрғыдан ойлау, ақпаратты талдау, себеп-салдарлық байланыстарды анықтау және топпен жұмыс істеу қабілеттері. Бұл халықаралық деңгейде қабылданған тұрақты даму үшін білім беру тұжырымдамасына толық сәйкес келеді.

Функционалдық сауаттылықтың маңызды құрамдас бөліктерінің бірі — жаратылыстану сауаттылығы, және оны қалыптастыруда физика пәні негізгі рөл атқарады. Бұл пән білім алушыларды табиғаттың негізгі заңдарымен таныстырып қана қоймай, олардың ғылыми дүниетанымын қалыптастырады, ақпаратпен жұмыс істеуді, тәжірибелер жүргізуді және ғылыми негізделген қорытындылар жасауды үйретеді.

Физиканы оқу барысында студенттерде төмендегідей қабілеттер дамиды:

- теориялық білімді нақты өмірлік жағдайларда қолдану дағдысы;
- құбылыстарды талдау, деректерді интерпретациялау және гипотезалар жасау қабілеті;
- сыни және логикалық ойлау дағдылары;
- ғылыми-зерттеу қызметіне деген қызығушылық.

Осылайша, физика — жаратылыстану сауаттылығын қалыптастырудың қуатты құралы. Ол студенттердің жалпы функционалдық сауаттылығын арттыруға, сондай-ақ заманауи қоғамда қажет әмбебап құзыреттердің дамуына негіз қалайды.

Физика пәні студенттердің логикалық, сыни және жүйелі ойлау қабілеттерін дамытуда маңызды рөл атқарады. Физикалық есептерді шешу білім алушылардан тек формулаларды жаттап қолдануды ғана емес, табиғатта болып жатқан құбылыстар мен процестер арасындағы өзара байланыстарды терең түсінуді талап етеді. Бұл үдерісте студенттер келесі дағдыларды меңгереді:

- негізгі мен қосалқы ақпаратты ажырату;
- себеп-салдарлық байланыстарды орнату;
- гипотезалар құру және оларды тексеру;
- ғылыми фактілер мен заңдарға сүйене отырып ой тұжырымдау.

Мұндай тәсіл ойлаудың икемділігін дамытып, жаңа міндеттерге бейімделу қабілетін арттырады. Бұл — функционалдық сауаттылықтың маңызды элементтерінің бірі.

Физика курсының ажырамас бөлігі — тәжірибелік және зертханалық жұмыстар. Бұл жұмыстар барысында студенттер:

- бақылаулар мен өлшеулер жүргізуді;
- алынған нәтижелерді өңдеуді, кестелер мен графиктер құруды;
- тәжірибе нәтижелерін интерпретациялауды;
- дәлелді қорытындылар жасауды үйренеді.

Мұндай жұмыс зерттеу қызметінің дағдыларын, ақпаратқа сыни тұрғыдан қарауды және әртүрлі дереккөздермен жұмыс істеу қабілеттерін дамытады. Бұл дағдылар функционалдық сауаттылық құрылымына кіретін жаратылыстану және цифрлық сауаттылықпен тығыз байланысты.

Қазіргі білім берудің басты міндеттерінің бірі — студенттердің алған білімдерін күнделікті өмірде қолдана алу қабілетін қалыптастыру. Физика ғылымы нақты өмірмен тығыз байланысты, өйткені ол адамның күн сайын кездесетін табиғат заңдарын сипаттайды.

Физикалық білімді тәжірибеде қолдануға болатын мысалдар:

- тұрмыстық техника мен құрылғылардың жұмыс істеу принциптерін түсіну;
- көлік процестерінің және жол қауіпсіздігінің физикалық негіздерін білу;
- табиғи ресурстар мен электр энергиясын тиімді пайдалану;
- экологиялық мәселелерді талдау және ғылыми негізделген шешімдер ұсыну.

Осылайша, физика студенттерге қоршаған ортаны жақсы түсінуге ғана емес, сонымен бірге нақты өмірде жауапты әрі негізделген шешім қабылдауға мүмкіндік береді.

Қазіргі үздіксіз білім беру тұжырымдамасы білім арудың мектеп немесе колледжбен шектелмей, өмір бойы жалғасатынын білдіреді. Физика — базалық жаратылыстану пәні ретінде — мұндай оқыту үшін қажетті негізгі құзыреттерді қалыптастырумен тығыз байланысты.

Бұл құзыреттерге мыналар жатады:

- Сыни ойлау мен ақпаратты талдау дағдылары, олар есеп шығару және зерттеу жұмыстарында қалыптасады;
- Ақпараттық және цифрлық құзыреттер, олар тәжірибе нәтижелерін өңдеу кезінде дамиды;
- Коммуникативтік және коллаборативтік дағдылар, олар топтық жұмыс пен пікірталас барысында қалыптасады;
- Ойлау икемділігі мен өзін-өзі оқытуға дайындық, олар жаңа физикалық ұғымдар мен әдістерді меңгеру кезінде артады.

Мұндай тәсілдің арқасында физика жай ғана оқу пәні емес, функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың қуатты құралына айналады. Бұл әсіресе колледж студенттері мен жоғары сынып оқушылары үшін маңызды, өйткені олар кәсіби және дербес өмірге қадам басқалы тұр.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың ең тиімді тәсілдерінің бірі — өмірлік жағдайларға барынша жақын есептерді пайдалану. PISA үлгісіндегі тапсырмалар студенттердің білімді жай ғана қайталауына емес, оны талдау мен практикалық мәселелерді шешуге қолдануына мүмкіндік береді.

Мұндай есептердің мысалдары:

- тұрмыстық құрылғылардың энергия тұтынуын есептеу және оны азайту жолдарын іздеу;
- ауа райының көлік қозғалысына әсерін талдау;
- баламалы энергия көздерін пайдаланудың тиімділігін бағалау;

экологиялық сипаттағы мәселелерді физикалық заңдарға сүйене отырып шешу.

Мұндай тапсырмалар студенттердің сыни тұрғыдан ойлауын, мәтіндік және сандық ақпаратпен жұмыс істеу дағдыларын, логикалық ой қорытындысын және негізделген шешім қабылдау қабілеттерін дамытады.

Зерттеу және жобалық жұмыс — функционалдық сауаттылықты дамытудың қуатты құралы. Мұндай жұмыс барысында студенттер өздері мақсат қояды, гипотезалар ұсынады, тәжірибелерді жоспарлап, өткізеді, нәтижелерді талдап, оларды есеп немесе презентация түрінде ұсынады.

Жобалар жеке немесе топтық түрде орындалуы мүмкін. Бұл өз кезегінде коммуникациялық және бірлесіп жұмыс істеу дағдыларын дамытады. Маңыздысы — жобалардың практикалық бағыттылығы: олар қоршаған орта, тұрмыс, техника немесе өндіріс салаларындағы нақты мәселелермен байланысты болуы тиіс.

Қазіргі білім беру үрдістері әртүрлі салалардағы білімді интеграциялауға негізделген. STEM (ғылым, технология, инженерия және математика) және STEAM (қосымша өнер және креатив) тәсілдері студенттердің пәнаралық ойлауын және кешенді шешім қабылдау қабілетін дамытуға бағытталған.

Физика сабақтарында бұл тәсілдер мыналарға мүмкіндік береді:

физиканы математика, информатика, биология, химия және өнермен ықпалдастыру;

студенттердің ғылымның практикалық маңызын түсінуін қалыптастыру;

инженерлік және креативті ойлауды модельдер, макеттер мен цифрлық симуляциялар арқылы дамыту.

STEM/STEAM тәсілдері жаратылыстану және цифрлық сауаттылықты қалыптастыруға, сондай-ақ командалық жұмыс пен жобалық ойлауды дамытуға ықпал етеді.

Білім берудің цифрландырылуы физиканы оқытудың тиімділігін арттыруға кең мүмкіндік береді. Цифрлық зертханаларды, симуляторларды, интерактивті модельдерді және виртуалды тәжірибелерді пайдалану студенттердің қызығушылығын арттырып, оқытуды көрнекі етеді.

Цифрлық құралдар арқылы:

тікелей бақылауға келмейтін күрделі процестер мен құбылыстарды визуализациялауға;

зертханалық ресурстармен шектелмей, виртуалды ортада тәжірибелер жүргізуге;

деректермен жұмыс істеу, оларды өңдеу және талдау дағдыларын дамытуға;

студенттердің дербестігі мен қызығушылығын арттыратын интерактивті тапсырмалар жасауға болады.

Осылайша, цифрлық технологиялар сабақ мазмұнын байытып қана қоймай, цифрлық және жаратылыстану сауаттылығын дамытуға ықпал етеді.

Қазіргі педагогикалық тәсілдер оқу процесінде студенттің белсенді рөлін күшейтуге бағытталған.

Тапсырмалар мысалдары:

«Тұрмыстағы энергияны үнемдеу» — студенттер тұрмыстық электр құрылғыларының энергия тұтынуын талдайды, электр энергиясына жұмсалатын айлық шығынды есептейді және оны азайтудың жолдарын ұсынады.

«Бөлмені жылу оқшаулау» — үйдегі жылу жоғалтуды азайту тәсілдерін зерттеу, терезелер мен қабырғаларды оқшаулағанда үнемделетін қаржыны есептеу.

«Қозғалыс және жол қауіпсіздігі» — көлік қозғалысын модельдеу, әртүрлі жағдайларда (үйкеліс, масса және жылдамдықты ескере отырып) автокөліктің тоқтау қашықтығын есептеу.

«Жаңартылатын энергия көздері» — күн панельдері, жел генераторлары немесе гидротурбиналардың тиімділігін модельдеу және бағалау бойынша мини-жобалар.

«Күнделікті өмірдегі физика» — таныс құбылыстарды түсіндіру: неге терезелер терлейді, тоңазытқыш қалай жұмыс істейді, шәйнек неге ысқырады және т.б.

Мұндай тапсырмалар студенттердің білімін тексеріп қана қоймай, оны нақты өмірлік жағдайларда қолдануға ынталандырады, сыни және жүйелі ойлау қабілеттерін дамытады.

Өмірлік контекстке негізделген зертханалық және практикалық жұмыстар физикалық процестерді тереңірек түсінуге және жаратылыстану сауаттылығын дамытуға ықпал етеді.

Мысалдар:

Жылу өткізгіштікті өлшеу — білім алушылар әртүрлі материалдан жасалған ыдыстардағы судың температурасын өлшеп, олардың жылу оқшаулау қасиеттерін салыстырады.

Тұрмыстық құрылғылардың қуатын анықтау — ваттметрлер арқылы немесе құрылғыдағы деректерге сүйене отырып энергия тұтынуды зерттеу.

Жылдамдық пен үдеуді өлшеу — арбашалармен, көлбеу жазықтықтармен және қозғалыс датчиктерімен тәжірибелер жүргізу.

Жарықтың шағылуы мен сынуын зерттеу — айнамен, линзамен және жарық көздерімен тәжірибе жасап, оптикалық құралдар мен камералардың жұмысын түсіндіру.

Метеорологиялық деректерді талдау — ауа райы жағдайларын (қысым, температура, ылғалдылық, булану мен конденсация) физикалық процестермен байланыстыру.

Мұндай жұмыс түрлері студенттерге мектеп физикасы курсы мен қоршаған орта арасындағы байланыстарды көруге мүмкіндік береді, олардың пәнге қызығушылығын және оқуға мотивациясын арттырады.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру әдістерін тиімді енгізу жүйелі талдауды талап етеді. Ол үшін келесі құралдар пайдаланылады:

□ Бақылау — оқытушы студенттердің белсенділігін, білімді қолдану қабілетін, топта жұмыс істеу және өз пікірін дәлелдеу дағдыларын тіркейді.

□ Сауалнама және рефлексия — студенттер тапсырмалардың пайдалығын, материалды түсіну деңгейін және жұмыстың практикалық маңыздылығын бағалайды.

□ Тапсырмаларды орындау нәтижелері — шешімдердің дұрыстығы ғана емес, ойлау логикасы, ақпаратты іздеу тәсілдері мен тапсырманы өз бетінше орындау деңгейі де ескеріледі.

Бақылау мен сауалнама нәтижелері көрсеткендей:

1. Физикаға деген қызығушылық пен мотивация артады;
2. Теориялық білімді түсіну сапасы жақсарады;
3. Стандартты емес есептерді шешу кезінде студенттердің дербестігі мен сенімділігі күшейеді;
4. Білімді жаңа жағдайларға көшіру қабілеті дамиды.

Осылайша, практикалық бағытталған оқыту функционалдық сауаттылықты дамытудың маңызды құралы болып табылады. Ол физика сабақтарын мазмұнды, қызықты және студенттердің болашақ кәсіби және күнделікті өміріне пайдалы етеді.

Сонымен қатар, функционалдық сауаттылық деңгейін жүйелі бағалау да маңызды бағыт болып табылады: диагностикалық тесттерді, студенттердің өзін-өзі бағалау тәсілдерін, жұмыс портфолиосын және бақылау нәтижелерін қолдану. Бұл білім беру процесін студенттердің нақты қажеттіліктеріне сәйкес реттеуге мүмкіндік береді.

Осылайша, заманауи педагогикалық тәсілдер мен икемді әдістемелік жүйені ұштастыру студенттердің функционалдық сауаттылық деңгейін арттыруға ықпал етеді және физиканы оқытуды анағұрлым заманауи, практикалық және мотивациялық етеді.

Қорытындылай келе, физика арқылы функционалдық сауаттылықты қалыптастыру — бұл жай ғана өзекті педагогикалық міндет емес, ХХІ ғасырдың құзыретті, белсенді және бейімделгіш тұлғасын дайындауға бағытталған білім беруді дамытудың стратегиялық бағыты болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. ҚР Білім және ғылым министрлігі. Функционалдық сауаттылықты дамыту тұжырымдамасы. — Астана, 2012. — 5–12 б.
2. Хамитова С.А. Жаратылыстану пәндері арқылы функционалдық сауаттылықты дамыту. — Алматы: Қазақ университеті, 2022. — 45–58 б.
3. ҚР Білім және ғылым министрлігі. Орта білім беру мазмұнын жаңарту бағдарламасы. — Астана, 2019. — 15–27 б.

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ДЛЯ ПОДГОТОВКИ УЧАЩИХСЯ 9 КЛАССА К PISA НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

***Аңдатпа.** Бұл мақала 9-сынып оқушыларын PISA халықаралық зерттеуіне дайындауда инновациялық әдістер мен жасанды интеллект технологияларын қолдануға арналған. Жұмыста функционалдық сауаттылықты, сыни ойлау қабілетін, коммуникативтік дағдыларды және ағылшын тіліндегі мәтіндерді түсіну дағдыларын дамытуға бағытталған заманауи педагогикалық тәсілдер қарастырылады. Арнайы назар жасанды интеллект интеграциясына аударылған, оның ішінде адаптивті оқыту платформалары мен интерактивті тапсырмалар, олар оқушыларға жеке көзқарас бойынша білім алуға және ынтасын арттыруға мүмкіндік береді. Мақалада PISA тапсырмаларын қолдана отырып сабақтарды ұйымдастыруға арналған практикалық ұсынымдар, сондай-ақ оқушылардың білімін және дағдыларын бағалау әдістері сипатталған. Жасанды интеллектті қолдану ақпаратты талдау, интерпретациялау және өз пікірін дәлелді түрде жеткізу дағдыларын қалыптастыруда тиімді екені көрсетілген. Ұсынылған әдістемелік тәсілдер ағылшын тілі мұғалімдері үшін халықаралық зерттеулерге дайындық сапасын арттыру, тілдік компетенцияларды және сыни ойлауды дамыту мақсатында қолданылуы мүмкін.*

***Түйінді сөздер:** инновациялық әдістер, жасанды интеллект, PISA, функционалдық сауаттылық, ағылшын тілі сабақтары, 9-сынып, сыни ойлау, педагогикалық технологиялар.*

***Аннотация.** Статья посвящена исследованию инновационных методов и применению технологий искусственного интеллекта для подготовки учащихся 9 класса к международному исследованию PISA на уроках английского языка. В работе рассматриваются современные педагогические подходы, направленные на развитие функциональной грамотности, критического мышления, навыков коммуникации и понимания текстов на английском языке. Особое внимание уделяется интеграции искусственного интеллекта, включая адаптивные обучающие платформы и интерактивные задания, которые способствуют персонализированному подходу к обучению и повышению мотивации учеников. В статье описаны практические рекомендации по организации уроков, включающих PISA-задания, а также методы оценки знаний и навыков учащихся. Отмечается эффективность использования ИИ для формирования навыков анализа, интерпретации информации и аргументированного выражения собственной позиции. Представленные методические подходы могут быть применены учителями английского языка для повышения качества подготовки к международным исследованиям, развитию языковых компетенций и критического мышления у старшеклассников.*

***Ключевые слова:** инновационные методы, искусственный интеллект, PISA, функциональная грамотность, уроки английского языка, 9 класс, критическое мышление, педагогические технологии.*

Современная система образования находится в постоянном поиске инновационных методов обучения, направленных на развитие функциональной грамотности учащихся.

Одним из ключевых направлений этого процесса является подготовка школьников к международному исследованию качества образования PISA (Programme for International Student Assessment). Особую роль в этом играет преподавание английского языка, так как именно на этом предмете формируются навыки чтения, анализа информации, критического мышления и коммуникации, необходимые для успешного выполнения заданий PISA.

В условиях стремительного развития технологий и цифровизации образования становится необходимым внедрение искусственного интеллекта (ИИ) в образовательный процесс. ИИ позволяет не только индивидуализировать обучение, но и проводить диагностику учебных достижений, отслеживать прогресс, прогнозировать трудности и формировать персональные образовательные траектории. Это особенно важно при подготовке учащихся 9-х классов к заданиям формата PISA, которые требуют не запоминания, а применения знаний в реальных жизненных ситуациях. Актуальность данной темы обусловлена необходимостью формирования у школьников навыков, позволяющих применять знания в реальной жизни, критически мыслить, анализировать и решать нестандартные задачи.

В рамках подготовки к PISA в обучении английскому языку всё большую популярность приобретают инновационные методы, включающие проектное обучение, кейс-стади, коллаборативные задания и интеграцию цифровых технологий.

Одним из эффективных инновационных подходов является метод проектного обучения (Project-Based Learning). Он способствует развитию критического и аналитического мышления, умению искать и интерпретировать информацию, что соответствует компетенциям, проверяемым в рамках PISA. Например, учащиеся выполняют проекты на темы «Global Environmental Problems» или «Digital Citizenship», анализируют источники, проводят мини-исследования и представляют результаты на английском языке.

Другим современным подходом является CLIL-методика (Content and Language Integrated Learning) — интегрированное обучение предмету и языку. Этот метод помогает учащимся осваивать английский язык через изучение реальных научных и социальных тем. Например, уроки английского могут включать элементы географии или биологии, где учащиеся обсуждают «climate change» или «renewable energy».

Также эффективным инструментом является Task-Based Learning (обучение на основе выполнения заданий), при котором внимание переносится с изучения грамматики на выполнение практических задач, аналогичных форматам PISA. Например, ученики анализируют графики, читают инструкции, оценивают мнения и пишут краткие ответы на основе прочитанного текста.

Использование искусственного интеллекта в обучении английскому языку

Искусственный интеллект сегодня широко применяется в обучении иностранным языкам. Среди наиболее популярных цифровых инструментов можно выделить:

ChatGPT (OpenAI) — используется для генерации диалогов, создания текстов, тренировки навыков письма и устной речи. Ученики могут общаться с ИИ на английском языке, получать мгновенные исправления ошибок и рекомендации по улучшению речи.

Grammarly — интеллектуальный помощник для проверки письменных работ, который анализирует грамматику, лексику и стиль.

Quizlet и Wordwall — платформы на основе алгоритмов ИИ, предлагающие адаптивные карточки и тесты для закрепления лексики и грамматики.

Duolingo и ELSA Speak — приложения, использующие распознавание речи и машинное обучение для развития произносительных и коммуникативных навыков.

Применение этих инструментов помогает учащимся работать в интерактивной среде, получать мгновенную обратную связь и повышать мотивацию к изучению языка.

Одним из значимых направлений становится использование искусственного интеллекта (ИИ), который обеспечивает персонализированное обучение, мгновенную обратную связь и моделирование языковых ситуаций. Кроме того, ИИ способствует инклюзивности обучения — учащиеся с разным уровнем подготовки получают возможность работать в индивидуальном темпе, не чувствуя давления. Это особенно актуально для 9 класса, когда учебная нагрузка возрастает, и многие дети испытывают стресс.

Практический опыт показывает, что использование ИИ-программ и интерактивных платформ в обучении повышает интерес учащихся к английскому языку и улучшает их результаты. Так, после внедрения ChatGPT и Quizlet на уроках в экспериментальных классах уровень выполнения заданий формата PISA Reading и Writing повысился на 15–20%. Ученики отмечают, что интерактивные задания помогают лучше понимать контекст и применять язык в реальных ситуациях. Кроме того, использование ИИ позволяет педагогу экономить время на проверку заданий и концентрироваться на аналитической работе с результатами. Это способствует формированию метапредметных навыков — самостоятельности, критического мышления, аргументации и коммуникации.

Внедрение инновационных методов и технологий искусственного интеллекта в процесс подготовки учащихся к PISA является необходимым условием модернизации современного образования. Эти инструменты способствуют развитию у учащихся функциональной грамотности, критического мышления и готовности применять знания на практике. Педагоги, использующие ИИ, создают условия для индивидуализированного обучения, где каждый ученик может достигать высоких результатов, развивая не только языковые, но и когнитивные навыки.

Таким образом, интеграция инновационных методов и ИИ в уроки английского языка создаёт условия для качественной подготовки учащихся к PISA: развивается языковая компетенция, критическое мышление, умение решать задачи и выражать мнение. Учитель в этом процессе становится не только наставником, но и фасилитатором обучения, направляющим каждого ученика к успеху.

Список использованных источников

1. OECD. PISA 2022 Assessment and Analytical Framework. Paris: OECD Publishing, 2021.
2. Васильева С. В. Использование цифровых технологий на уроках английского языка. – М.: Просвещение, 2020.
3. Кукушкина О. В. Современные методы обучения иностранным языкам. – СПб.: Речь, 2019.
4. Дьяченко Т. В. Инновационные технологии в обучении английскому языку. // Иностранные языки в школе, №2, 2021.
5. Andriessen, J. (2020). Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications. *Educational Technology*, 60(5).
6. PISA Kazakhstan National Center. Report on Students' Functional Literacy Development, Astana, 2024.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ В СИСТЕМЕ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ОПЫТ ШКОЛЫ ИСКУССТВ

***Аңдатпа.** Мақалада қосымша білім беру саласындағы инновациялық технологиялар мен цифрландыруды енгізу тәжірибесі өнер мектебі үлгісінде қарастырылады. Автор дәстүрлер мен заманауи оқыту әдістерін үйлестірудің практикалық тәсілдерімен бөліседі, жаңа білім беру формалары арқылы педагогикалық әлеуетті дамыту және мәдени мұраны сақтау стратегиясын ашады.*

***Түйінді сөздер:** қосымша білім беру, өнер мектебі, инновациялық технологиялар, цифрландыру, сабақтастық, мәдени мұра, дараландырылған тәсіл, қашықтан оқыту, қылқобыз, жыр-терме, шығармашылық даму.*

***Аннотация.** В статье рассматривается опыт внедрения инновационных технологий и цифровизации в сфере дополнительного образования на примере школы искусств. Автор делится практическими подходами к сочетанию традиций и современных методов обучения, раскрывает стратегию развития педагогического потенциала и сохранения культурного наследия через новые формы образовательной деятельности.*

***Ключевые слова:** дополнительное образование, школа искусств, инновационные технологии, цифровизация, преемственность, культурное наследие, индивидуальный подход, дистанционное обучение, кылқобыз, жыр-терме, творческое развитие.*

Введение

Сегодня образование стремительно меняется, и дополнительное образование, особенно в сфере искусства, сталкивается с необходимостью внедрения инноваций и цифровых технологий. Для школ искусств это не просто модный тренд, а способ сохранить и развивать духовное и художественное наследие, одновременно расширяя возможности педагогов и учеников. В своей работе я опираюсь на принцип: инновация должна дополнять традиции, а не заменять их.

Инновации как стратегия развития школы

В нашей школе инновации рассматриваются как стратегический инструмент развития. Они проявляются в трёх ключевых направлениях:

1. Развитие педагогического потенциала.

Мы создаём среду, где опытные наставники помогают молодым педагогам осваивать новые подходы, а молодые педагоги вдохновляют старшее поколение энергией и свежими идеями. Так формируется живая система преемственности, где инновация рождается через взаимодействие и обмен опытом.

2. Обновление образовательного процесса.

Мы внедряем проектные и коллаборативные формы обучения, игровые методики и цифровые ресурсы, сохраняя при этом художественное и духовное содержание искусства.

Особенность школы искусств в том, что педагог создаёт методику индивидуально для каждого ученика. Работа ведётся «глазами, руками и сердцем», а не по шаблонным методическим разработкам. Именно этот живой процесс позволяет реализовывать инновации в практике и наблюдать результаты на сцене — будь то музыкальные концерты, художественные выставки или театральные постановки.

Цифровизация как инструмент

Цифровые технологии в нашей школе используются для расширения возможностей учащихся и педагогов. На данный момент мы планируем внедрение дистанционного обучения и цифровых портфолио, а также разработку электронного документооборота для повышения прозрачности и удобства управления школой.

Особенно эффективны онлайн-конкурсы и мастер-классы, которые позволяют детям участвовать в совместных проектах с другими школами и культурными центрами, не ограничиваясь географией. Эти мероприятия подтверждают, что теория инноваций реализуется на практике и видна на сцене — там, где растёт талант ребёнка.

Сохранение традиций через новые отделения

Одним из ключевых направлений нашей работы является расширение школы через новые отделения:

- Кылкобыз — древний казахский инструмент, родоначальником которого был наш земляк Коркыт ата;
- Жыртерме — национальное направление, которое в регионе ценят и берегут; мы открыли две из четырёх планируемых школ, в следующем году — ещё две;
- Классический вокал и саксофон;
- В планах на следующий год — открытие духового отделения и народных инструментов, таких как гобой, кларнет, жетиген.

Эти направления демонстрируют, как инновации в обучении гармонично сочетаются с сохранением культурного наследия.

Проблемы и пути их решения

На пути внедрения инноваций мы сталкиваемся с трудностями:

- коллеги иногда сопротивляются новым методам, особенно дистанционное обучение, где ясно надо определить тем специальностям которым подходит или не подходит такое обучение;
- официальное документальное оформление инноваций (нагрузка, отчёты) пока остаётся проблемой;
- необходимость баланса между традициями и современными технологиями.

Мы решаем эти задачи постепенно, через обмен опытом, наставничество, участие педагогов и учеников в живых мероприятиях и совместных проектах.

Заключение

Инновационные технологии и цифровизация — это не самоцель, а инструмент, позволяющий сделать обучение более современным, а искусство — доступным и живым.

Для нас главная ценность — духовное содержание искусства, личность ученика и творческая свобода педагога. Именно через сохранение традиций и внедрение современных методов мы создаём живую, вдохновляющую образовательную среду, где каждый ребёнок растёт как личность и творец.

Таким образом, стратегия цифровизации и инновационного развития в дополнительном образовании строится на принципах преемственности, открытости, сотрудничества и уважения к культурному наследию.

Список использованных источников

1. Педагогические технологии дополнительного образования: теория и практика. — Алматы, 2022.
2. Инновации в художественном образовании: национальный и мировой опыт. — Нур-Султан, 2021.
3. Цифровизация образовательного процесса: современный взгляд. — Алматы, 2020.

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚАСИЕТІН ДАМУ: ФИЗИКА, ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРМЕН БАЙЛАНЫС

Аңдатпа. Мақалада математика сабағында оқушылардың зерттеушілік қасиеттерін дамыту жолдары қарастырылады. Автор физика және цифрлық технологиялармен пәнішілік байланыс орнату арқылы оқушылардың талдау, интерпретация және практикалық қолдану дағдыларын қалыптастырудың маңыздылығын атап өтеді. Саралап және зерттеушілік оқыту әдістері, өмірмен байланысты тапсырмалар үлгілері мен цифрлық ресурстарды қолдану мүмкіндіктері сипатталады. Автордың пайымдауынша, пәндер арасындағы байланыс, дербес оқыту және заманауи технологияларды қолдану арқылы сын тұрғысынан ойлайтын, ынталы және құзыретті тұлға тәрбиелеуге болады.

Түйінді сөздер: зерттеушілік оқыту, математика, физика, пәнаралық байланыс, цифрлық технологиялар, функционалдық сауаттылық, саралап оқыту, интерпретация, сыни ойлау, практикаға бағытталған тапсырмалар.

Аннотация. В статье рассматриваются подходы к развитию исследовательских качеств учащихся на уроках математики через интеграцию с физикой и цифровыми технологиями. Автор подчеркивает важность формирования навыков анализа, интерпретации и практического применения знаний как ключевых компонентов современной образовательной модели. Освещаются методы дифференцированного и исследовательского обучения, примеры заданий с жизненным контекстом и возможности цифровых платформ. Делается вывод, что сочетание междисциплинарности, индивидуализации и цифровизации способствует формированию компетентной, критически мыслящей и мотивированной личности.

Ключевые слова: исследовательское обучение, математика, физика, межпредметная связь, цифровые технологии, функциональная грамотность, дифференцированное обучение, интерпретация, критическое мышление, практико-ориентированные задания.

Қазіргі заманда білім беру жүйесінің басты мақсаты – оқушыны жан-жақты дамыған, шығармашыл және зерттеушілік қабілеті жоғары тұлға ретінде қалыптастыру. Бұл мақсатқа жету үшін мұғалімдер оқыту процесінде тек дайын білім берумен шектелмей, оқушылардың өздігінен ізденуіне, мәселені шешу жолдарын табуына, түрлі пәндер арасындағы байланысты анықтауына жағдай жасауы қажет.

Математика сабағы — логикалық ойлауды, талдауды және дәлелдеуді қажет ететін ғылым саласы. Ал физикамен байланыс орнату арқылы математикалық ұғымдарды өмірлік және тәжірибелік тұрғыда түсіндіруге мүмкіндік туады. Мәселен, жылдамдық, уақыт, қашықтық, күш, энергия сияқты физикалық ұғымдар математикалық теңдеулер мен функциялар арқылы түсіндіріледі.

Зерттеушілік қасиетті дамытуда интерпретация, яғни оқушының алған мәліметті түсіндіру, талдау және жаңа жағдайда қолдану қабілеті ерекше рөл атқарады. Оқушы тек формуланы жаттамай, оны өмірмен байланыстыра алған кезде ғана шынайы зерттеушіге айналады.

Осы баяндамада математика сабағында оқушылардың зерттеушілік қасиетін дамыту жолдары қарастырылады. Сонымен қатар физика және цифрлық технологиялармен байланыс орнату арқылы оқытудың тиімділігін арттырудың әдіс-тәсілдері ұсынылады.

Математика сабағындағы зерттеушілік қасиеттің теориялық негіздері

Зерттеушілік қасиет – бұл оқушының ойлау, талдау, іздену және жаңа білімді өз бетімен ашу қабілеттерін дамытатын тұлғалық ерекшелік. Бұл қасиетті қалыптастыру үшін мұғалім тек білім беруші емес, бағыттаушы, кеңесші және серіктес рөлін атқаруы қажет.

Зерттеушілік қызметтің теориялық негіздері Ж. Пиаже, Л.С. Выготский, Дж. Брунер және қазақстандық педагог-ғалымдар еңбектерінде кеңінен қарастырылған. Олар оқыту процесі оқушының белсенді іс-әрекетіне сүйенгенде ғана тиімді болатынын дәлелдеген.

Математика сабағында зерттеушілік тәсілді қолдану оқушылардың:

логикалық ойлауын,

шығармашылық қабілетін,

дербес шешім қабылдау дағдыларын,

интерпретациялық (түсіндіру және дәлелдеу) дағдыларын дамытады.

Мысалы, мұғалім есептің шешімін дайын түрде бермей, сұрақ қою арқылы бағыттай алады:

«Егер санның жартысы белгілі болса, толық санды табуға бола ма?»

«Бұл үлгі физикалық құбылыстарда қалай көрініс табады?»

Осылайша, оқушы өз тәжірибесіне сүйеніп, жаңа білімге өзі жетеді. Бұл — зерттеушілік дағдының басты белгісі.

Сондай-ақ зерттеу элементтерін сабақта қолдану Блум таксономиясының жоғары деңгейлеріне (талдау, синтез, бағалау) жетуге мүмкіндік береді. Бұл деңгейлерге жеткен оқушы тек формуланы есте сақтап қоймай, оны жаңа жағдайда қолдана алады.

Математика мен физиканың өзара байланысы

Математика мен физика — табиғаттың заңдылықтарын түсіндіретін өзара тығыз байланысты екі ғылым. Физикадағы әрбір құбылыстың түп-тамыры математикалық модельдер мен есептеулерге негізделеді. Сондықтан мектептегі сабақтарда осы екі пәннің арасындағы байланысты күшейту оқушылардың ғылыми дүниетанымын қалыптастыруда ерекше маңызға ие.

Мысалы, жылдамдық, уақыт, қашықтық арасындағы байланыс — математикада теңдеу түрінде, ал физикада қозғалыс заңдары арқылы түсіндіріледі:

$$S=V \cdot t$$

Бұл формула бір қарағанда қарапайым көрінгенімен, оқушылар оны нақты өмірлік мысалдармен зерттегенде (мысалы, велосипедтің қозғалысы, автомобильдің жылдамдығы, өзен ағысының жылдамдығы) терең түсіне бастайды.

Математика сабақтарында осындай физикалық мысалдарды қолдану оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырады. Сонымен қатар, бұл тәсіл интердисциплинарлық оқытуды, яғни пәндер арасындағы байланысты дамытудың тиімді жолы болып табылады.

Физикалық мысалдарды енгізудің бірнеше тиімді жолдары:

Есептерді өмірлік жағдайлармен байланыстыру (мысалы, энергия үнемдеу, экологиялық есептер).

Эксперименттік мәліметтерді математикалық модельдеу (мысалы, температура мен уақыттың тәуелділігі графигін құру).

Зерттеу тапсырмалары: оқушылар өздері өлшеу жүргізіп, нәтижесін график, диаграмма түрінде талдайды.

Мысалы, 5-сыныпта «Пропорциялар және пайыздар» тақырыбында физикамен байланысты келесі зерттеу тапсырмасын беруге болады:

«Электр шамы 1 сағатта қанша энергия жұмсайды және ол айлық есепке қалай әсер етеді?»

Мұндай зерттеу жұмысы арқылы оқушылар математикалық есептеу, физикалық шаманы өлшеу, және экономикалық интерпретация сияқты көп салалы дағдыларды меңгереді.

Саралап және зерттеушілік оқыту әдістері

Қазіргі білім беру жүйесінде әр оқушының жеке қабілетін, қызығушылығын және даму деңгейін ескеріп оқыту — басты қағидаға айналды. Осы тұрғыда саралап оқыту мен зерттеушілік оқыту әдістерін біріктіру ерекше тиімді нәтижелер береді.

Саралап оқыту мәні

Саралап оқыту — бұл оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, оларға әртүрлі деңгейдегі тапсырмалар ұсыну арқылы оқу процесін ұйымдастыру әдісі. Бұл тәсіл оқушылардың бәрін бірдей талап деңгейінде емес, өз қабілеттеріне сай жетістікке жетуге ынталандырады.

Мысалы, 5-сыныпта «Бөлшектер» тақырыбын өткенде:

1-деңгей: жай есептер (мысалы, «Нанның $1/2$ бөлігін тап»);

2-деңгей: өмірмен байланысты есептер («Асхат пиццаның $3/4$ бөлігін жеді, қалғаны неше бөлік?»);

3-деңгей: зерттеу сипатындағы тапсырма («Егер пиццаны әртүрлі бұрышпен бөлсек, үлестердің тең болуын қалай дәлелдеуге болады?»).

Осылайша, әр оқушы өз мүмкіндігіне қарай тапсырма орындай отырып, зерттеушілікке қадам жасайды.

Зерттеушілік оқыту әдісі

Зерттеушілік оқытуда мұғалім бағыттаушы рөл атқарады. Ол оқушыға дайын ақпарат бермей, оны ізденіске итермелейді. Сабақтың құрылымы келесідей болуы мүмкін:

1. Мәселені қою: «Егер үшбұрыштың биіктігі өзгерсе, ауданы қалай өзгереді?»
2. Болжам жасау: оқушылар өз пікірлерін айтады.
3. Зерттеу: тәжірибе, сызба немесе есеп шығару арқылы болжамды тексеру.
4. Қорытынды: алынған нәтижені түсіндіру және интерпретациялау.

Бұл әдіс оқушылардың танымдық белсенділігін арттырады, дербес ойлау мен дәлелдеуге дағдыландырады.

Саралап және зерттеушілік тәсілдерді біріктіру

Сабақта осы екі әдісті үйлестіре қолдану келесі нәтижелерге жеткізеді:

-әр оқушы өз деңгейінде жетістікке жетеді;

-дарынды оқушылар күрделі зерттеу жұмыстарын орындайды;

-әлсіз оқушылар қарапайым зерттеу дағдыларын меңгере отырып, қызығушылығы артады;

-топтық жұмыс барысында оқушылар өзара пікір алмасып, коммуникациялық және сыни ойлау қабілеттерін дамытады.

Мұндай сабақтарда мұғалімнің рөлі — оқушылардың зерттеу бағытын нақтылап, нәтижелерін ғылыми тұрғыда талқылауға жетелеу.

Цифрлық технологияларды қолдану мүмкіндіктері

Қазіргі заман мұғалімінен тек пәндік білім ғана емес, сонымен қатар цифрлық сауаттылық та талап етіледі. Цифрлық технологиялар оқушылардың зерттеушілік қасиетін дамытуда маңызды рөл атқарады, себебі олар ақпаратты іздеу, талдау, модельдеу және нәтижесін визуализациялау мүмкіндігін береді.

Цифрлық құралдардың маңызы

Математика сабағында цифрлық ресурстарды пайдалану оқушыларға күрделі ұғымдарды көрнекі түрде түсіндіруге көмектеседі. Мысалы:

-GeoGebra – геометриялық фигураларды салу, графиктер құру және зерттеу үшін;

-PhET simulations – физикалық процестерді виртуалды түрде бақылауға арналған;

-Desmos – функциялар мен теңдеулердің графиктерін зерттеу үшін қолданылады;

-Canva және PowerPoint – зерттеу нәтижелерін қорғау кезінде визуалды материалдар дайындауға ыңғайлы.

Бұл құралдар оқушылардың интерпретациялық, шығармашылық және аналитикалық қабілеттерін қатар дамытады.

Математика мен физика сабақтарында біріктіріп қолдану

Мысалы, 5-сынып оқушыларымен «Пропорция және масштаб» тақырыбында оқушылар өз қаласының картасын Google Maps немесе GeoGebra арқылы үлкейтіп-кішірейтіп, масштаб ұғымын зерттей алады.

Физикамен байланыстырылған тапсырма ретінде:

«Егер картадағы өзеннің ұзындығы 5 см болса, ал масштаб 1:100 000 болса, өзеннің нақты ұзындығын есепте және Google Earth арқылы салыстыр».

Мұндай тапсырмалар оқушылардың зерттеу, салыстыру, және нақты деректермен жұмыс істеу дағдыларын жетілдіреді.

Цифрлық технологиялар арқылы саралап оқыту

Цифрлық ортада әр оқушы өз қарқынымен жұмыс істей алады. Мысалы, LearningApps, Kahoot, Quizizz сияқты платформаларда:

- әлсіз оқушыларға – қарапайым есептер мен визуалды қолдау,

- орташа деңгейдегілерге – тәжірибелік тапсырмалар,
- дарынды оқушыларға – логикалық және зерттеу сипатындағы күрделі есептер беріледі.

Бұл тәсіл оқушылардың қызығушылығын арттырып қана қоймай, олардың зерттеушілік қасиеттерін жүйелі түрде қалыптастырады.

5-сыныптарға арналған практикалық мысалдар

Бастауыш және орта буын оқушыларына зерттеушілік қабілетті дамыту мақсатында тапсырмалар қарапайым, бірақ ойландыратын және өмірмен байланысты болуы керек. Мұндай жұмыстар оқушыларды дербес ойлауға, салыстыруға, қорытынды жасауға үйретеді.

Төменде 5-сыныпқа арналған бірнеше зерттеу және саралап оқытуға бағытталған тапсырмалар үлгісі берілген.

Мысал 1. Тақырып: «Пропорциялар және пайыздар»

Мақсаты: оқушылардың математикалық есептеу дағдыларын өмірлік жағдаймен байланыстыра дамыту.

Зерттеу сұрағы: «Энергия үнемдеу үй бюджетін қалай өзгертеді?»

Тапсырма:

- Оқушылар өз үйіндегі шамдардың қуатын өлшеп (мысалы, 60 Вт, 100 Вт), ай сайын қанша энергия жұмсалатынын есептейді.
- Энергияның 10% үнемделсе, отбасының ай сайынғы төлемі қалай өзгереді?
- Бұл нәтижені график түрінде көрсетеді.

Нәтиже:

Оқушылар математикалық есептеу мен физикалық шамаларды (қуат, энергия) байланыстырып, зерттеу қорытындысын ұсынады.

Мысал 2. Тақырып: «Координаталық жазықтық»

Мақсаты: кеңістікте бағдарлау және логикалық ойлауды дамыту.

Зерттеу сұрағы: «Қаладағы қозғалыс бағытын математикалық модельмен сипаттауға бола ма?»

Тапсырма:

- Оқушылар өз үйінен мектепке дейінгі жолды қағазда немесе GeoGebra бағдарламасында сызады.
- Жол бағытын координаталық нүктелермен белгілейді.
- Ең қысқа жолды табу үшін математикалық жол анализін жүргізеді.

Нәтиже:

Математикалық модельдеудің көмегімен оқушылар физикалық қозғалыс бағытын зерттейді, бұл олардың зерттеушілік қабілетін арттырады.

Мысал 3. Тақырып: «Көлем және масса»

Мақсаты: физикалық тәжірибе мен математикалық есептеуді ұштастыру.

Зерттеу сұрағы: «Заттың пішіні мен массасы арасында қандай байланыс бар?»

Тапсырма:

- Өртүрлі пішіндегі пластилин бөлшектерінің көлемін және массасын өлшейді.
- Нәтижелерін кестеге жазады.
- Көлем мен масса арасындағы пропорцияны анықтайды.

Нәтиже:

Бұл тапсырма физикадағы тығыздық ұғымының негізін түсіндіруге және математикалық қатынасты интерпретациялауға мүмкіндік береді.

Мысал 4. Тақырып: «Статистика және диаграммалар»

Мақсаты: ақпарат жинау, талдау және интерпретация жасау.

Зерттеу сұрағы: «Біздің сыныпта ең жиі қолданылатын көлік түрі қайсы?»

Тапсырма:

- Сыныптағы оқушылардан сауалнама жүргізу (жаяу, велосипед, автобус, көлік).
- Мәліметтерді диаграмма түрінде көрсету.
- Қорытынды жасау: экологиялық тұрғыдан қай көлік тиімді?

Нәтиже:

Оқушылар деректермен жұмыс істеуді үйреніп, экологиялық ойлауды дамытады.

Мұндай тапсырмалар оқушылардың логикалық ойлауын ғана емес, ғылыми зерттеу, тәжірибе жүргізу және қорытынды шығару дағдыларын дамытады.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, математика сабағында оқушылардың зерттеушілік қасиетін дамыту — қазіргі білім берудің басты бағыттарының бірі. Бұл үрдіс оқушыларды тек есеп шығаратын тұлға емес, өз ойын дәлелдеп, мәселені жан-жақты талдай алатын зерттеуші ретінде қалыптастырады.

Физика және басқа да ғылымдармен байланыстыру арқылы математикалық ұғымдардың мәні тереңдей түседі, ал оқушылар оларды өмірмен ұштастырып қолдануды үйренеді. Цифрлық технологияларды енгізу зерттеу процесін жандандырып, оқушылардың мотивациясын арттырады.

Саралап оқыту мен зерттеушілік тәсілдерді біріктіре қолдану арқылы мұғалім әр оқушының қабілетіне сай бағыт беріп, оқу процесін жеке тұлғаға бағдарланған жүйеге айналдыра алады. Бұл тәсіл оқушылардың:

- сыни және логикалық ойлауын,
- интерпретация жасау қабілетін,
- шығармашылық және тәжірибелік белсенділігін дамытады.

Математика мен физика арасындағы табиғи байланыс оқушылардың ғылыми көзқарасын қалыптастырып, болашақта ғылым мен техника саласына қызығушылығын арттырады.

Сондықтан зерттеушілікке негізделген, сараланған және цифрлық технологиялармен байытылған сабақ — заманауи білім берудің ең тиімді үлгісі болып табылады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. — Астана, 2020.
2. Қазақстан Республикасы орта білім мазмұнын жаңарту тұжырымдамасы. — Астана, 2016.
3. Выготский Л.С. Психология развития ребенка. — Москва: Педагогика, 1984.
4. Пиаже Ж. Психология интеллекта. — Москва: Прогресс, 1999.
5. Bruner, J. The Process of Education. — Harvard University Press, 1960.
6. Назарбаев Н.Ә. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру. — Астана, 2017.
7. Құдайбергенова Г.А. Оқушылардың зерттеушілік қабілетін дамыту жолдары. — Алматы, 2015.
8. PhET Interactive Simulations. University of Colorado Boulder. <https://phet.colorado.edu>
9. GeoGebra Math Platform. <https://www.geogebra.org>
10. Қойшығұлова Р., Нұржанова А. Математика пәнін оқыту әдістемесі. — Алматы: «Білім», 2021.

**НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ РАБОТА НА УРОКЕ
«СПОРТИВНЫЕ ИГРЫ С МЕТОДИКОЙ ПРЕПОДАВАНИЯ»**

***Аңдатпа.** Мақалада «Дене шынықтыру және спорт» мамандығы студенттерінің кәсіби даярлығында ғылыми-зерттеу қызметін қолданудың ерекшеліктері қарастырылады. Автор студенттердің кәсіби біліктілігі мен дағдыларын шығармашылық және зерттеушілік әрекет арқылы қалыптастырудың маңыздылығын атап өтеді. Сондай-ақ оқу процесін ұйымдастыруға студенттердің белсенді қатысуы мен аналитикалық және сыни ойлау қабілеттерін дамытуға бағытталған педагогикалық технологияларды енгізу мәселесі талданады. «Спорттық ойындар» бөліміндегі сабақтарда хронометраж және пульсометрия әдістерін пайдалану арқылы педагогикалық бақылау мен физикалық жүктемені бағалау тәсілдері сипатталады. Технологияны жүзеге асыру кезеңдері мен күтілетін нәтижелер көрсетілген.*

***Түйінді сөздер:** дене шынықтыру және спорт, кәсіби даярлық, зерттеушілік қызмет, педагогикалық технология, спорттық ойындар, хронометраж, пульсометрия, шығармашылық ойлау, педагогикалық бақылау.*

***Аннотация.** В статье рассматриваются особенности применения научно-исследовательской деятельности в процессе подготовки студентов специальности «Физическая культура и спорт». Автор акцентирует внимание на формировании профессиональных умений и навыков через творческую и исследовательскую работу, участие студентов в организации учебного процесса, а также на внедрении педагогических технологий, направленных на развитие аналитического и критического мышления. Особое внимание уделено использованию хронометража и пульсометрии как методов педагогического контроля и оценки физической нагрузки на уроках по разделу «Спортивные игры». Представлены этапы реализации технологии, критерии эффективности и ожидаемые результаты.*

***Ключевые слова:** физическая культура и спорт, профессиональная подготовка, исследовательская деятельность, педагогическая технология, спортивные игры, хронометраж, пульсометрия, творческое мышление, педагогический контроль.*

Эффективность подготовки специалистов по физической культуре и спорту в значительной мере определяется качеством учебного процесса, который должен заложить в студентах этой специальности достаточно высокий уровень базовой подготовки, сформировать профессиональные педагогические умения и навыки.

Учитывая современные требования к профессиональной подготовке будущего преподавателя необходимо вовлекать студентов в исследовательскую и творческую деятельность.

На основании собственных наблюдений мы убеждены, что формирование профессиональных умений и навыков у студентов происходит лишь в творческой деятельности. Поэтому очень важно, чтобы они принимали самое активное участие в организации и проведении учебного процесса, а не были лишь пассивными исполнителями требований педагога.

В связи с этим повторимся, что обязательно необходимо вовлекать студентов в научную творческую деятельность. Основной задачей этого является обучение студентов навыкам самостоятельной теоретической и практической работы. Эта работа способствует более глубокому закреплению теоретических знаний, развивает у них высокую требовательность к себе, аккуратность, точность в выполнении заданий и научную активность.

Применение научно-исследовательской работы на уроках «Спортивные игры с методикой преподавания» способствует развитию познавательных способностей, самостоятельности, повышает интерес к овладению знаниями и методами познавательной деятельности. Для студентов становится более важным планирование своей деятельности, контроль и оценка собственных действий, критическое мышление и выработка собственных выводов.

Целью применения научно-исследовательской работы на уроках «Спортивные игры с методикой преподавания» является не только получение студентами знаний и выработку умений, но и организация их учебной деятельности. В этой ситуации преподавателями решается сразу две задачи: мы не только передаем студентам знания и формируем умения и навыки, мы помогаем освоить им виды деятельности, которые включают в себя и систему знаний, и их применение.

Необходимость подготовки выпускников специальности «Физическая культура и спорт» к научно-исследовательской деятельности заключается в развитии продуктивного мышления, способности к осознанию и формулированию проблемы, самостоятельному поиску новых решений на основе развития их интеллектуальных и творческих способностей.

Над проведением уроков физической культуры необходим полноценный контроль, который требует от будущих специалистов специальных знаний и умений. Со стороны специалиста по физической культуре и спорту необходимо обеспечить правильное наблюдение за деятельностью занимающихся на уроке. Со стороны же преподавателей необходимо научить их анализировать и оценивать действия занимающихся, выявлять недочеты в собственных действиях, подбирать пригодные и эффективные средства, методы и формы работы в конкретных учебных ситуациях. На этой основе возможно устранение замеченных недостатков или же их предупреждение на последующих уроках.

Широко распространенными видами научно-исследовательской работы на уроках физической культуры в разделе «Спортивные игры» являются: 1) хронометрирование деятельности занимающихся на уроке, т.е. хронометраж урока физической культуры; 2) определение физической нагрузки во время урока, т.е. пульсометрия.

Чтобы в совершенстве овладеть этими видами научной работы необходимо преодолеть несколько этапов.

Реализация педагогической технологии в режиме научно - исследовательской работы на уроке «Спортивные игры»

Этапы реализации технологии	Цели и задачи обучения	Виды и типы уроков в обучении
Первый этап. Информационная обеспеченность.	Создание эффективной образовательной среды через формирование у студентов системы научных знаний, профессиональных понятий и способов действия.	- урок-лекция с элементами диалогического метода; - урок-беседа; - урок решения познавательных задач;

		- урок выполнения практических заданий.
Второй этап. Методическая обеспеченность.	Развитие у учащихся умений классифицировать факты, делать обобщения, выводы и применять полученные профессиональные знания в практической деятельности.	- урок проигрывания проблемных ситуаций.
Третий этап. Технологическая умелость, творческая работа учащихся.	Формирование у студентов умений в организации своей учебно-практической деятельности, способности достигать заданный преподавателем уровень качества выполнения различных мыслительных операций и научно-поисковой работы, применение методики.	- урок-семинар с применением учебно-методического комплекса (УМК) студента; - урок научно-поисковой работы; - урок - ролевая игра с последующим анализом и обсуждением.
Четвертый этап. Контроль знаний и умений учащихся.	Проверка у студентов степень усвоения знаний и умений в профессионально-педагогической и научно-исследовательской подготовке.	- урок взаимоконтроля; - урок-смотр знаний и умений; - урок самоанализа; - урок-зачет.

Пройдя все эти уровни подготовки мы в соответствии с графиком учебного процесса приступаем к прохождению производственной практики, где начинается применение полученных знаний и умений в естественных условиях.

Что же представляет собой хронометраж и пульсометрия урока физической культуры по разделу «Спортивные игры» и так ли они необходимы?

Хронометраж необходим для определения общей и моторной плотности урока. Определение плотности способствует повышению интереса к последующим самостоятельным проведениям уроков.

Наше обучение определению плотности урока физической культуры, как уже было сказано, начиналось поэтапно. Мы проработали для начала отдельные его части, а затем соединили их в единое целое. Поскольку, чтобы научить студентов правильно определять плотность урока физической культуры, важно учитывать их индивидуальные особенности и творческий потенциал.

С целью оценки расхода времени и одновременного определения общей и моторной плотности урока наблюдают и хронометрируют деятельность занимающихся. В качестве объекта избирается так называемый средний ученик, достаточно активный и дисциплинированный. Данные наблюдения и хронометрирования фиксируются в протоколе, где указывается содержание педагогического процесса, отмечается время окончания каждого фиксируемого вида деятельности, отмечается педагогически оправданное и неоправданное время, записываются примечания, которые позволяют осмыслить и оценить наблюдаемое.

Обработка данных хронометрирования производится после окончания урока. Для вычисления общей плотности урока суммируют рациональное время (+), затраченное на все виды деятельности, делят эту сумму на время, отведенное на урок и умножают на 100%. Для определения моторной плотности урока суммируется время, затраченное непосредственно на выполнение двигательных действий, делят на время, отведенное на урок и умножают на 100%.

Далее данные анализируются в соответствии с поставленными перед уроком задачами, особенностями занимающихся и условиями проведения урока. Оценку следует сопровождать самостоятельными рекомендациями по средствам и путям повышения общей и моторной плотности данного урока.

Следует учитывать, что общая плотность полноценного урока должна приближаться к 100%. Что касается двигательной плотности, то она может изменяться и достигать высокого уровня, особенно в старших классах.

Исходя из анализа хронометрирования можно выявить положительные и отрицательные черты проведения урока: правильно ли применялись методы ведения урока, рациональность расстановки необходимого оборудования, раздача инвентаря, переключение с одного вида деятельности на другой и т.д. Приведя наглядно примерный протокол хронометража можно выявить,

Часть урока	Содержание и виды деятельности	Текущее время	Наблюдаемые компоненты урока				
			Осмысление	Выполнение	Отдых	Вспом. действия	Простой
Вводно-подготовительная часть (начало урока)	Звонок на урок	00,00					
	Простой	00,30					30 сек
	Построение	01,30		1 мин			
	Рапорт, задачи урока	03,00	1,30				
	Опрос учащихся по данной теме	5,15		2,15			
	Простой	06,00					45 сек
	Перестроение	06,40		40 сек			
	Выполнение подготовительных упражнений на снегу без коньков. Показ 1 упр	07,10	30 сек				
	Выполнение 1 упр	07,30		20 сек			
	Показ 2 упражнения	07,55	25 сек				
	Выполнение 2 упр	08,20		25 сек			
	Показ 3 упражнения	08,45	25 сек				
	Выполнение 3 упр	09,25		40 сек			
	Простой	09,55					30 сек
	Показ 4 упр	10,30	35 сек				
Выполнение 4 упр	11,05		35 сек				

	Показ 5 упражнения	11,30	25 сек				
	Выполнение 5 упр	12,10		40 сек			
	Перестроение	13,15		1,05			

что за 13 с небольшим минут проведения вводно-подготовительной части неоправданное время, т.е. простой, составило 1 мин 45 секунд. В пересчете на проценты общая плотность подготовительной части урока составляет 87%. Соответственно в рамках проведенной подготовительной части можно усмотреть несвоевременное начало урока физической культуры, а также после выполнения 3 упражнения невынужденный простой, вызванный определенными факторами, к которым также может относиться и дисциплина учащихся на уроке. Таким образом, проводя анализ хронометража, проводящий должен выявить для себя положительные и отрицательные моменты, и сделать соответствующие выводы для устранения тех или иных ошибок при проведении урока физической культуры.

Переходя к пульсометрии, нужно сказать, что она является самым распространенным способом определения физической нагрузки на уроке физической культуры.

На уроке у одного из учеников подсчитывается пульс 10-12 раз. Измеряют пульс перед началом урока и перед выполнением каких-либо сложных упражнений или перед решением каждой задачи урока и после нее. Также составляется протокол определения физической нагрузки во время урока, где указываются виды деятельности учащихся на уроке, время измерения пульса, количество ударов в минуту и примечания, касательно состояния учащихся.

Далее данные анализируются, вычерчивается графическое изображение динамики пульса учащегося, из чего делается вывод о правильности подбора средств, методов и форм организации занятия.

В заключение необходимо дать оценку величине нагрузки, ее динамике и указать, как по мнению анализирующего, лучше было бы организовать двигательную деятельность занимающихся на уроке физической культуры по разделу «Спортивные игры».

Ожидаемый результат заключается в овладении педагогической технологией проведения хронометрирования и пульсометрии на уроках спортивных игр; проявлении творческой самостоятельности и рефлексии, получении обратной связи для понимания направления дальнейшего профессионального роста.

Использованная литература

1. Гогунев Е.Н., Мартыянов Б.И. Психология физического воспитания и спорта: Учеб.пособие. – М.,2000.
2. Железняк Ю.Д., Портнов Ю.М. Спортивные игры: Учебник. – М.,2000.
3. Максименко А.М. Основы теории и методики физической культуры. – М.,1999.
4. Настольная книга учителя физической культуры/Под ред. Л.Б. Кофмана. – М.,1998.
5. Теория и методика физического воспитания: учебник/А.А. Васильков. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 381 с.: ил. – (Высшее образование).
6. Холодов Ж.К. Теория и методика физического воспитания и спорта: учеб. Пособие для студ. высш. учеб. заведений/Ж.К. Холодов, В.С. Кузнецов. – 4-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2006. – 480 с.

ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА КӘСІБИ ҚҰЗІРЕТТІЛІКТІ АРТТЫРУ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ОРТА ҚАЛЫПТАСТЫРУ

***Аңдатпа.** Бұл мақалада балаларға қосымша білім берудің қазіргі қоғамдағы маңызы мен рөлі қарастырылады. Автор қосымша білім беру жүйесінің баланың шығармашылық қабілеттерін дамытудағы, әлеуметтенуіндегі, кәсіби бағдарлаудағы маңызын атап өтеді. Үшарал қалалық балалар шығармашылық орталығының мысалында қосымша білім беру мекемелерінің жетістіктері, қызмет бағыттары мен инновациялық технологияларды қолдану тәжірибесі сипатталады. Балалардың бос уақытын мазмұнды ұйымдастыру, көркем-эстетикалық талғамдарын қалыптастыру, өнерге баулу, тұлғалық дамуына ықпал ету жолдары ашып көрсетіледі.*

***Түйінді сөздер:** қосымша білім беру, шығармашылық қабілет, көркем-эстетикалық тәрбие, дарынды балалар, өнер, Үшарал балалар орталығы, инновациялық технологиялар, тұлғалық даму.*

***Аннотация.** В статье рассматривается значение дополнительного образования детей в современном обществе. Автор подчеркивает его роль в развитии творческого потенциала, социализации и профессиональной ориентации учащихся. На примере Ушаральского городского центра детского творчества описываются достижения учреждения, направления работы и практика внедрения инновационных технологий. Раскрываются подходы к содержательной организации досуга, формированию художественно-эстетического вкуса, приобщению к искусству и поддержке личностного развития детей.*

***Ключевые слова:** дополнительное образование, творческие способности, художественно-эстетическое воспитание, одаренные дети, искусство, Центр детского творчества Ушарала, инновационные технологии, личностное развитие.*

Әлем тәжірибесі көрсеткендей кез-келген мемлекеттің экономикалық даму жетістігі сол елдің білім жүйесі мен азаматтардың білім дәрежесіне, біліктілігіне, кәсіби құзіреттілігіне байланысты. Өйткені білім арқылы ғана қоғамның интеллектуалды капиталы мен инновациялық әлеуеті қалыптасады. Білім беру ісі кез келген қоғамның жан-жақты кемелденіп өсуіне ерекше ықпал етеді. Жаңа технологиялық жетістіктер мен инновацияларды енгізу, IT-технологиялардың қарқынды өсу заманы-білім және ғылымның заманауи өзгерістерге сай дамуын қажет етеді.

Заманауи технологиялардың қарқынды дамуы - қосымша білім беру процесін түбегейлі өзгертуде. Дәстүрлі әдістер мен құралдар жаңа инновациялық тәсілдермен толықтырылып, білім берудің тиімділігін айтарлықтай арттыруда.

Қазіргі жағдайда балалардың мектеп білімі аясында үнемі іске асырыла бермейтін салалардағы танымдық қызығушылықтары мен қажеттіліктерін қанағаттандыруға байланысты білім беру іс-әрекеті кең қанат жайып келеді. Балаларға қосымша білім берудің құндылығы мен маңыздылығы сол, ол жалпы білім берудің вариативті құрамын күшейтеді, жасөспірімдердің өз-өздерін кәсіби бағдарлауына көмектеседі, балалардың мектепте алған білімдері мен күш-қуаттарын тәжірибеде іске асыруға септеседі. Қосымша білім беру

жағдайында балалар өздерінің шығармашылық әлеуеттерін, қазіргі қоғамға бейімделу дағдыларын дамыта алады және бос уақыттарын толыққанды ұйымдастыру мүмкіндігіне ие болады. Балаларға қосымша білім беру мәселесінің өзектілігі бүгінгі таңда сөзсіз, өйткені ол балаларға білім берудің мәнін жаңаша түсінумен тікелей байланысты. Балаларға қосымша білім беру жүйесі қазіргі жағдайларда білім беру кеңістігінің аса маңызды құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады, оны мұқият ойластырылған және тексерілген талаптар негізінде ұйымдастыру дарынды балаларды қолдаумен және дамытумен қамтамасыз ете отырып, балалық шақ дағдарысын еңсеруге, балалар қылмысының, суицидтің алдын алуға көмектесуі мүмкін.

Бүгінгі таңда мемлекет пен қоғам алдындағы басты міндет – Республиканың интеллектуалды әлеуетін сақтау және қазақстандық азаматтардан зиялы қауымды дайындау. Зияткерлік капитал, еңбек адамы, инновациялық ойлау жаңа Қазақстанның басты құндылығына айналуға. Интеллектуалы жоғары, қоғамға жаны аши білетін азаматтарды дайындау мектеп қабырғасынан басталады.

Бастысы – қосымша білім беру жағдайларында балалар жеке қажеттіліктерін қанағаттандыра алады. Ендеше бала өзін әлеуметтік тұрғыда іске асырады, кәсіп меңгеруге дайындалады және нәтижесінде – оның болашақта табысқа жетуге деген мүмкіндіктері артады.

Балаларға қосымша білім беру қазіргі қазақстандық қоғамда қалыптасқан жалпы білім беру кеңістігінің маңызды құрамдас бөлігі ретінде қарастырылады. Бала тұлғасын тәрбиелеуді, оқытуды және дамытуды үйлесімді ұштастыра отырып ол әлеуметтік тұрғыда сұранысқа ие және қоғам мен мемлекет тарапынан тұрақты назар мен қолдауды талап етеді.

Қосымша білім беруде бала өмірдегі басты нәрсені түсінеді, өмірдің мәні мен болмысын, өзінің азамат ретінде қалыптасу мүмкіндіктерін іздейді. Балалар өзінде бар шығармашылық қабілеттерін қалыптастыра және дамыта отырып, зияткерлік, адамгершілік, физикалық жетілуге деген жеке қажеттіліктерін қанағаттандырады, сондай-ақ бос уақыттарын тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік алады. Қазіргі таңда балаларға қосымша білім берудің рөлі күннен күнге арта түсуде.

Жетісу облысы Алакөл ауданы Үшарал қалалық балалар шығармашылық орталығы МКҚК болып 2000 жылдың желтоқсан айында ашылған. Орталықа 17 үйірме, 3 бағыт бойынша (музыка, өнер және кәсіби бағдар бағыты) бойынша жұмыс істейді.

Бүгінгі күні Үшарал қалалық балалар шығармашылық орталығы – облыста өзіндік орны бар, сан мыңдаған жас ұрпақты өнерге баулып, саналы тәрбие беріп, үнемі ізденіспен жұмыс істеп келе жатқан қосымша білім беру мекемесі.

Тұлғаны тәрбиелеуде, оның шығармашылық дамуы мен өзіндік дамуындағы қажетті буын – бұл көркемдік білім беру. Біздің орталық осы көркем-эстетикалық қосымша білім беру бағытында жұмыс істейді.

Музыкалық және көркем бағыттағы балаларға қосымша білім беру ұйымдары кәсіби-бағдарлы бағдарламаларды да, жалпы көркем-эстетикалық дамудың білім беру бағдарламаларын да іске асырады, мәдени-ағарту және мәдени-бос уақыт функцияларын атқарады, балаларды көркем құндылықтарды тұтыну қасиеттеріне тәрбиелейді. Көркем білім беру балаға тануға және шығармашылыққа деген тұрақты қажеттілікті қабылдауға, өзін-өзі барынша іске асыруға, пәндік, әлеуметтік, кәсіби, жеке тұрғыда өзін-өзі анықтауға мүмкіндік береді.

Өнермен айналысу балалардың музыка, хореография, цирктік, театральды, бейнелеу, декоративті-қолданбалы өнер салаларындағы қабілеттерін дамытады; көркем-эстетикалық талғамды қалыптастырады; ұжымда жұмыс істеу, үлкен сахнада өнер көрсету, көрмелерге

қатысу іскерліктерін тәрбиелейді; кәсіби өзін-өзі анықтауға көмектеседі, өнер мен мәдениеттің орта, арнайы және жоғары оқу орындарында білімдерін жалғастыру үшін барынша дарынды балаларды анықтайды.

Балаларға қосымша білім беру ұйымдары, әдетте, әрбір балаға тең «бастапқы» мүмкіндіктер беріп, балалар мен олардың ата-аналарының тез өзгеріп тұратын қажеттіліктеріне дереу әрекет етеді, дарынды оқушыларға көмек пен қолдау көрсетіп, оларды жеке дамудың жаңа сапалық деңгейіне көтереді. Республикада фестивальдар, музыкалық конкурстар, көркемөнер көрмелері, түрлі бағыттағы республикалық және облыстық сайыстар, олимпиадалар өткізіледі.

Адамзат баласы өнер білімді дәріптеу жолында қандай да болмасын табыстарға қол жеткізер болса, тану, іздену, үйренуді тоқтатпай үздіксіз жұмыс істеу керек. Орталығымыздың жас суретшілері, музыканттары, өнерпаздары халықаралық, республикалық байқаулардың жүлдегерлері болып табылады. Соңғы 3 оқу жылындағы жетістіктердің көрсеткіші жылдан-жылға жоғары нәтиже көрсетуде. Көрсеткіш бойынша 2024-2025 оқу жылында – барлығы 197 жүлделі орынға ие болды.

Балаларға қосымша білім беруде ақпараттық-коммуникациялық технологияларды, цифрлық платформаларды, интерактивті оқыту әдістерін пайдалану білім алушылардың қызығушылықтарын күшейтіп қана қоймай, олардың ерекше нәтижелерге жетуіне үлкен мүмкіндік беріп отыр.

Қай заманда, қай қоғамда болмасын алдымызда тұрған зор міндеттердің бірі – болашақ ұрпақты тәрбиелеу. Баланың қоғамға өзіндік пайдасын тигізетін ұрпақ болып дамып, жетілуіне бірден-бір ықпал ететін орын – ол қосымша білім беру мекемесі. Қосымша білім беру жүйесі - тек тұлғаны ғана емес, оның барлық адамдық болмысын да қалыптастырудың құралы. Сондықтан да бала дамуының маңызды баспалдақтарының бірі қосымша білім беруді дамытып, оның қазақстандық білім беру жүйесіндегі беделі мен орнын айшықтай түсу – қосымша білім беру педагогтары, сіздер мен біздің басты міндетіміз. Олай болса, жұмыстарыңызға сәттілік пен шығармашылық табыс тілеймін.

**ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР
ЖӘНЕ ЦИФРЛАНДЫРУ**

УДК 374.1

Таудаева Э.С.

Маңғыстау облысы, Қарақия ауданы,
«Өскенбай Қалманбетұлы атындағы Жетібай балалар өнер мектебі»
жедел басқару құқығындағы МКҚК

**ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДЕГІ ДӘСТҮР МЕН ЖАҢАШЫЛДЫҚТЫҢ
САБАҚТАСТЫҒЫ**

***Аңдатпа.** Бұл мақалада қосымша білім беру жүйесінде инновациялық технологиялар мен цифрландырудың маңызы қарастырылады. Автор оқыту процесінде жобалық оқыту, STEAM, робототехника, геймификация сынды заманауи әдістердің тиімділігін, сондай-ақ дәстүрлі өнер мен музыканы заманауи форматта ұсынудың жолдарын сипаттайды. Сонымен қатар, цифрлық білім ресурстары мен платформалардың оқушылардың шығармашылық қабілетін дамытудағы рөлі мен педагогтың өзгеріп жатқан функциясы талданады. Цифрландыру мен инновациялық әдістерді қосымша білім беруде қолдану – ұлттық мәдениетті сақтап, шығармашыл ұрпақ тәрбиелеудің өзекті тетігі ретінде ұсынылады.*

***Түйінді сөздер:** қосымша білім беру, цифрландыру, инновациялық технологиялар, STEAM, геймификация, цифрлық ресурстар, дәстүрлі өнер, ұлттық мәдениет, педагогтың рөлі, шығармашылық даму.*

***Аннотация.** В статье рассматривается значение цифровизации и внедрения инновационных технологий в систему дополнительного образования. Автор анализирует эффективность таких современных методов, как проектное обучение, STEAM, робототехника, геймификация, а также раскрывает подходы к интеграции традиционного искусства и музыки с цифровыми форматами. Особое внимание уделяется использованию цифровых платформ и ресурсов в развитии творческого потенциала учащихся и изменяющейся роли педагога. Цифровизация и инновационные методы представлены как актуальный инструмент сохранения национальной культуры и воспитания креативного поколения.*

***Ключевые слова:** дополнительное образование, цифровизация, инновационные технологии, STEAM, геймификация, цифровые ресурсы, традиционное искусство, национальная культура, роль педагога, творческое развитие.*

Қазіргі қоғамда білім беру жүйесі үнемі жаңарып, дамып отыруды талап етеді. Әлемдік білім кеңістігіне кірігу барысында оқыту сапасын арттыру, оқушының шығармашылық әлеуетін ашу, жеке қабілеті мен қызығушылығын дамыту мәселесі басты назарда тұр. Осы тұрғыдан алғанда, қосымша білім беру жүйесі – оқушылардың еркін ойлауына, өздігінен ізденуіне және өмірлік дағдыларын қалыптастыруына мүмкіндік беретін маңызды сала. Қосымша білім беру тек пәндік біліммен шектелмей, баланың шығармашылық және рухани дамуына, эстетикалық талғамының қалыптасуына, өз ойын

еркін жеткізуіне жол ашады. Мұнда оқушылар жаңа идеяларды іздеп, жобалар жасап, өнер мен ғылымды үйлестіру арқылы жеке тұлға ретінде қалыптасады. Қазіргі таңда білім беруді дамытудың басты бағыттарының бірі – инновациялық технологияларды енгізу мен оқыту процесін цифрландыру. Бұл үрдіс білім сапасын арттырып қана қоймай, оқушының оқу іс-әрекетіне деген қызығушылығын күшейтіп, оны шығармашылыққа жетелейді.

Инновациялық әдістер мен технологиялардың мәні. Инновациялық технологиялар – оқыту процесін жаңаша ұйымдастырып, оқушы мен мұғалімнің өзара әрекетін белсенді ететін заманауи әдістер мен құралдар жүйесі. Олар дәстүрлі әдістемелерге қарағанда, баланың жеке ерекшелігін ескеріп, оның қабілетін ашуға бағытталған.

Қосымша білім беруде жиі қолданылатын инновациялық технологиялар:

- Жобалық оқыту технологиясы – оқушыға нақты тақырып немесе мәселе бойынша өз бетінше зерттеу жүргізуге мүмкіндік береді. Бұл әдіс арқылы оқушылар жауапкершілік сезімін дамытып, өз еңбегінің нәтижесін көруге ұмтылады. Мысалы, экологиялық жоба жасау, шағын музыкалық туынды жазу немесе әлеуметтік бейнеролик түсіру арқылы олар нақты өнім дайындап, өз идеясын жүзеге асырады.

- STEAM білім беру (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) – ғылым мен өнердің байланысын терең түсінуге бағытталған тәсіл. Бұл бағытта оқушылар физика мен музыканы, инженерия мен бейнелеу өнерін біріктіре отырып, күрделі мәселелерге шығармашылық тұрғыдан қарайды. Мысалы, музыкалық аспаптың дыбыстық қасиетін зерттеу арқылы оқушылар әрі физикалық құбылысты, әрі эстетикалық әсерді түсінеді.

- Робототехника және 3D модельдеу – техникалық бағыттағы инновациялық әдістердің бірі. Оқушылар робот құрастыру, бағдарламалау, 3D модель жасау арқылы логикалық және инженерлік ойлау қабілеттерін дамытады. Бұл олардың болашақтағы мамандық таңдауы мен технологиялық сауаттылығына үлкен әсер етеді.

- Геймификация (ойын арқылы оқыту) – оқыту процесін ойын элементтерімен байыту. Бұл тәсілде оқушылар ұпай жинау, миссия орындау, деңгейден өту сияқты әрекеттер арқылы оқу процесіне қызығушылықпен қатысады. Мысалы, музыка сабағында оқушыларға «шығармашылық тапсырма» түрінде бейнежоба жасау немесе дыбыс эффектісін ойлап табу секілді ойын түрінде берілсе, ол оқу процесін жандандырады.

Дәстүрлі өнер мен музыканы заманауи технологиямен ұштастыру. Қосымша білім беру саласында дәстүрлі өнер мен музыканы цифрландыру – ұлттық мәдени мұраны сақтау мен оны қазіргі заман талабына сай дамытудағы маңызды бағыт.

Мысал ретінде:

- Ұлттық күйлер мен халық әндерін аудио-видео форматта цифрландыру;
- Виртуалды аспаптар арқылы домбыра, қобыз, жетіген сияқты ұлттық аспаптарда ойнауды үйрету;
- Мультимедиялық сабақтар, онлайн концерттер мен виртуалды көрмелер ұйымдастыру;
- Интерактивті платформаларда халық композиторларының шығармаларын тыңдау және талдау — мұның бәрі дәстүрлі өнерді жаңа буынға жақындатады.

Мұндай тәсіл оқушылардың эстетикалық талғамын қалыптастырып қана қоймай, олардың ұлттық мәдениетке деген құрметін арттырады. Сонымен қатар, музыка пәні мұғалімдері GarageBand, BandLab, Soundtrap сияқты музыкалық бағдарламаларды пайдалана отырып, балаларға өз туындыларын жазуға және дыбыстық өңдеу дағдыларын

меңгеруге мүмкіндік береді. Бұл – креативті және заманауи ойлауды қалыптастырудың нақты көрінісі. Цифрландыру – білім беру саласын дамытудың негізгі тетігі. Қазіргі таңда көптеген қосымша білім беру мекемелері BilimLand, Kundelik, Google Classroom, Canva, Quizizz сияқты платформаларды пайдалану арқылы сабақтарды қызықты әрі тиімді ұйымдастырады. Цифрлық білім ресурстары:

- Мұғалімдерге оқу материалдарын интерактивті түрде ұсынуға;
- Оқушыларға өз қарқынымен оқуға;
- Ата-аналарға оқу нәтижесін бақылауға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, виртуалды шеберлік сабақтары, онлайн байқаулар мен вебинарлар балаларға қашықтан да сапалы білім алуға жол ашады. Оқушылардың электронды портфолиосы мен цифрлық сертификаттары олардың жетістігін дәлелдеп, мотивацияны арттырады. Педагогтың рөлі туралы айта кетсек. Инновациялық технологияларды тиімді қолдану үшін педагог үнемі ізденіс үстінде болуы қажет. Мұғалім тек ақпарат беруші емес, оқушының серіктесі, бағыт берушісі және шабыттандырушысы болуы тиіс. Қазіргі педагог:

- Цифрлық сауатты болуы керек;
- Интерактивті және шығармашылық әдістерді қолдануы қажет;
- Ұлттық құндылықты сақтап, оны заманауи форматта насихаттауы маңызды.

Ол оқушылардың қызығушылығын оятып, олардың жеке дамуына жағдай жасауы тиіс. Педагогтың жаңашылдығы – қосымша білім берудің нәтижелілігін арттырады.

Қорытындылай келе, қосымша білім беруді цифрландыру мен инновациялық технологияларды енгізу – уақыт талабы. Бұл бағыт оқушылардың білімге деген ынтасын арттырып қана қоймай, олардың болашақта бәсекеге қабілетті, шығармашыл, рухани бай тұлға болып қалыптасуына зор ықпал етеді. Дәстүрлі өнер мен музыканы цифрлық форматта үйрету – ұлттық мәдениетті сақтаудың әрі оны жаңа буынға жеткізудің ең тиімді жолы. Бүгінгі педагог – жаңашыл, заманауи технологияларды еркін меңгерген, ұлт руханиятын технология дәуірінде де сақтап, дамыта білетін тұлға.

Сондықтан инновациялық қосымша білім – ертеңгі интеллектуалды, мәдениетті және рухани бай ұлттың кепілі.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Президенті Қ. К. Тоқаев. «Әділетті Қазақстанның экономикалық бағыты» атты Жолдауы. – Астана, 2023 ж.
2. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы. – Астана, 2007 ж. (2023 жылғы өзгерістер мен толықтыруларымен).
3. Қазақстан Республикасының «Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2018 ж.
4. Назарбаев, Н. Ә. Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру. – Астана, 2017 ж.
5. Әбиев, Ж., Бабаева, А. Педагогика. – Алматы: Дарын, 2020. – 420 б.
6. Сейітқалиев, Қ., Құрманова, Г. Қосымша білім беру педагогикасы. – Алматы: Білім, 2021. – 240 б.
7. Кәріпжанова, Г. Білім берудегі инновациялық технологиялар. – Нұр-Сұлтан: Фолиант, 2020. – 198 б.

8. Бектұрғанова, С. Қосымша білім беру жүйесіндегі цифрландыру үрдістері. // Білім беру және инновация журналы. – 2022. – №3. – 45–51 б.
9. Тәжібаева, А. Инновациялық педагогикалық технологиялар: теория және практика. – Алматы: Қазақ университеті, 2019. – 312 б.
10. ЮНЕСКО. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. – Paris, UNESCO, 2020.
11. Mishra, P., & Koehler, M. J. Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK) Framework. – Contemporary Issues in Technology and Teacher Education, 2006.
12. Сайрамбаев, А. Қазақ музыка өнерін оқытудың инновациялық тәсілдері. – Шымкент: Айқап, 2022. – 175 б.
13. BilimLand.kz – заманауи онлайн білім беру платформасы [электрондық ресурс]. – Қолжетімді: <https://bilimland.kz>
14. Kundelik.kz – білім беру процесін цифрландыру жүйесі [электрондық ресурс]. – Қолжетімді: <https://kundelik.kz>

ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ЭМОЦИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ УЧАЩИХСЯ В КЛАССЕ ФОРТЕПИАНО ДМШ

***Аңдатпа.** Мақалада балалар музыка мектебіндегі фортепиано сабағында оқытудың эмоционалды-әрекеттік компонентін дамытуға бағытталған инновациялық педагогикалық технологиялар қарастырылады. Автор оқушының музыкалық әрекетке эмоционалды түрде қатысуының және шығармашылық белсенділігінің маңыздылығын атап өтеді, сондай-ақ педагогтың баланың мотивациялық және сезімдік ортасын қалыптастырудағы рөлін айқындайды. Piano Maestro, Simply Piano сияқты интерактивті бағдарламаларды, жобалық және диалогтық оқытуды, арт-терапия мен ойын элементтерін, ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану мысалдары келтіріледі. Инновациялық технологияларды пайдалану музыкалық білім сапасын арттырып, оқушылардың шығармашылық белсенділігі мен эмоционалды жауапкершілігін дамытатыны көрсетіледі.*

***Түйінді сөздер:** музыкалық білім, фортепиано, инновациялық технологиялар, эмоционалды-әрекеттік компонент, мотивация, интерактивті әдістер, жобалық оқыту, арт-терапия, АКТ, шығармашылық даму.*

***Аннотация.** В статье рассматриваются инновационные педагогические технологии, направленные на развитие эмоционально-деятельностного компонента обучения в классе фортепиано в детской музыкальной школе. Автор подчеркивает значимость эмоционального отклика и творческого вовлечения учащихся в музыкальную деятельность, а также раскрывает роль педагога в формировании эмоциональной и мотивационной сферы ребёнка. Приводятся примеры использования современных интерактивных программ (Piano Maestro, Simply Piano), проектного и диалогового обучения, арт-терапии, геймификации и ИКТ как инструментов активизации интереса и самостоятельности учеников. Отмечается, что применение инновационных технологий способствует повышению качества музыкального образования, развитию творческой инициативы и эмоциональной отзывчивости учащихся.*

***Ключевые слова:** музыкальное образование, фортепиано, инновационные технологии, эмоционально-деятельностный компонент, мотивация, интерактивные методы, проектное обучение, арт-терапия, ИКТ, творческое развитие.*

Президент Касым-Жомарт Токаев заявил, что Казахстану необходимы принципиально новые подходы в сфере образования. «Применение современных технологий позволит в краткие сроки и эффективно модернизировать систему образования. Мы должны развивать сферу образования в соответствии с лучшими международными стандартами», - сказал Президент, выступая на Республиканском съезде педагогов [5].

В условиях обновления содержания музыкального образования особое внимание уделяется формированию эмоциональной и деятельностной сферы учащихся. Современный ученик требует новых подходов, которые активизируют не только мышление, но и чувства, воображение, внутреннюю мотивацию.

Эмоционально-деятельностный компонент обучения - это совокупность эмоциональных, волевых и мотивационных процессов, обеспечивающих активное участие учащегося в музыкальной деятельности. Его развитие напрямую связано с личностным ростом ребёнка и его успешностью в музыкальном исполнительстве.

Музыкальное искусство по своей природе эмоционально. Именно через переживание и осознание музыки формируется музыкальный вкус, выразительность и способность к самовыражению. Если ученик играет без внутреннего чувства, без отклика - обучение теряет художественный смысл. Поэтому задача педагога не только научить технике, но и развить эмоциональную включённость, творческое отношение к процессу.

Традиционные формы обучения (повторение, разбор, репетиция) не всегда обеспечивают достаточный уровень эмоциональной мотивации. Инновационные технологии позволяют сделать уроки более интерактивными, личностно-ориентированными и творческими, что особенно важно в детской музыкальной школе [1].

Примеры инновационных педагогических технологий, которые можно применять в работе с учащимися детской музыкальной школы на уроках в классе фортепиано с целью развития эмоционально-деятельностного компонента:

1. Интерактивные технологии. Использование обучающих программ (*Piano Maestro, Simply Piano*) помогает сделать процесс освоения материала интересным и визуально наглядным. Ученик может наблюдать свой прогресс, слушать эталонное исполнение, корректировать ошибки самостоятельно. Например программа Piano Maestro рекомендует подходящие произведения на основе уровня навыков ученика и его интересов; даёт советы по технике игры на фортепиано, например, по постановке рук, силе пальцев и использованию педали; руководит интерпретацией музыки, предоставляя информацию о том, как выразить эмоции и динамику в музыкальном произведении. А обучающая программа Simply Piano даёт возможность учащемуся быстро и неформально научиться игре на пианино. Приложение использует любое пианино или клавиатуру и пошагово обучает основам, от чтения нот до игры двумя руками [4].

2. Технология проектного обучения. Ученики могут готовить проекты - мини-исследования или творческие презентации, посвящённые музыкальным образам, композиторам, собственным эмоциям от произведения. Это развивает самостоятельность, воображение и коммуникативные навыки.

3. Диалоговые технологии. Важным элементом становится обсуждение с учеником эмоционального содержания произведения: «Что чувствует герой этой музыки?», «Какое настроение ты хотел бы передать?» Такой диалог помогает осознать внутренний смысл произведения и выстроить личностное отношение к нему.

4. Технология индивидуализации обучения. Предполагает подбор репертуара с учетом эмоциональных особенностей ученика; использование метода «эмоциональной поддержки» - создание ситуации успеха, позитивного отклика; применение аудиовизуальной обратной связи, в ходе которой учитель и ученик проводят совместный анализ художественной и технической стороны произведения.

5. Технология эмоционально-творческого развития. Предлагается учащемуся сделать импровизацию на заданное эмоциональное состояние («радость», «грусть», «ожидание»); создать мини-композицию на основе личных чувств или впечатлений; показать музыкальные этюды на выражение конкретных эмоций через динамику, темп, артикуляцию.

6. Элементы арт-терапии и музыкально-ассоциативных игр. Рисование музыкальных образов, подбор цвета или движения к звучанию помогает ребёнку

эмоционально осознать музыку через другие виды деятельности. Освоение игры на фортепиано зачастую не требуют от начинающего пианиста значительных усилий, потому что во многом обучение представляется ему как новая, интересная игра. Преподавателю в свою очередь необходимо поддерживать такое ощущение, регулярно вводя в урок игровые эмоциональные ситуации. Таким образом, ребенок овладевает языком музыки без отрыва от естественной для его возраста «игровой фазы». Например, «Музыкальные ребусы», или игра «Найди клавишу». Эта игра развивает слух. Для ее проведения необходимо подготовить 10 фишек. Ребенок отворачивается, а преподаватель нажимает клавишу и просит найти ее с трех попыток. Если ученик не сумел указать клавишу правильно, фишка переходит к преподавателю, если сумел – к ученику. От способа подачи материала порой зависит заинтересует ребенка данный вид работы или озадачит.

7. Использование ИКТ в обучении. В последнее время под информационными технологиями чаще всего понимают компьютерные технологии. На компьютере возможен просмотр учебных фильмов (например, сюжет о том, как создают фортепиано), просмотр выступления музыкантов, просмотр презентаций с подходящей тематикой (например, об истории создания фортепиано), участие в Интернет конкурсах и фестивалях. В средних и старших классах возможно использование интернет-ресурсов для поиска нужных нот на сайтах, послушать изучаемое произведение в различных исполнениях. Такая работа способствует получению новых знаний, развитию умения анализировать, сопоставлять и делать необходимые выводы. В классе фортепиано можно использовать традиционные формы работы, такие как подбор по слуху, сочинение, игру в ансамбле. Среди новых технологий заслуживает внимание игра пьес с фонограммой «минус». Использование фонограммы в учебном процессе, несомненно, дополняет и расширяет содержание музыкального образования, а главное, мотивирует учащихся к обучению. Играя под такой аккомпанемент, юный музыкант уже на начальном этапе сможет ощутить себя маленьким артистом и это стимулирует его занятия на инструменте. Занятия с фонограммой в домашних условиях дают ощущение игры в оркестре, ансамбле, развивая музыкальный вкус и раскрывая творческий потенциал учащихся. Исполнение фортепианных пьес с фонограммой не только развивает интерес, но и музыкальные способности:

- воспитывается исполнительская дисциплина,
- концентрация внимания - метроритмическая организованность,
- ускоряется мыслительный процесс,
- развивается музыкальный слух,
- эмоциональная отзывчивость,
- развивается ансамблевая игра;
- расширяется музыкальный кругозор,
- снимается зажатость и страх публичных выступлений [3].

Роль педагога в использовании инновационных педагогических технологий заключается в том, чтобы осваивать нововведения, внедрять новые формы, методы, методики, средства, технологии и программы в воспитательно-образовательный процесс. А также педагог становится не только носителем знаний, но и организатором творческого процесса. Его задача - создать доверительную атмосферу, где ученик чувствует эмоциональную безопасность и свободу самовыражения. Вот некоторые аспекты роли педагога в инновационной деятельности:

1. Реализация компетентного подхода. Педагог должен проектировать образовательный процесс таким образом, чтобы обеспечить развитие у учащихся коммуникативных, информационных, социальных и других компетенций.

2. Внедрение личностно-ориентированного обучения. Педагог должен создавать условия для самореализации каждого ученика, обеспечивая ему свободу выбора и поддержку в процессе обучения.

3. Формирование метакогнитивных навыков. Обучение учащихся осознанному управлению собственным познавательным процессом, развитию навыков саморегуляции, рефлексии и самооценки.

4. Создание инклюзивной образовательной среды. Обеспечение равных возможностей для всех обучающихся, независимо от их индивидуальных особенностей [2].

Результатами применения инноваций в учебном процессе с учащимися на занятиях фортепиано являются:

- Повышение интереса и мотивации к занятиям;
- Развитие музыкально-эстетического восприятия;
- Формирование эмоциональной отзывчивости;
- Активизация творческой инициативы;
- Рост уверенности и самостоятельности ученика.

Таким образом, развитие эмоционально-деятельностного компонента на уроках фортепиано невозможно без применения инновационных технологий. Они делают процесс обучения современным, увлекательным и лично значимым. Музыка становится не просто предметом изучения, а средством формирования чувств, мышления и духовного мира ребёнка. Урок с игровыми или нестандартными элементами - прекрасный способ превратить занятие в радостное событие, которого ученики ждут с нетерпением. Музыкальные занятия должны быть современными, педагоги должны широко использовать новые технологии, а воспитанники - больше использовать компьютер в подготовке к занятиям, закреплении материала, ответах на интересующие вопросы по музыкальным предметам. Современные технологии обеспечивают разнообразие, доступность и оригинальность учебной информации в отличие от традиционных средств обучения музыки. Они помогают педагогу сделать процесс обучения более эффективным и качественным.

Список литературы

1. Винокурова Е. Развивающее обучение в классе фортепиано детской музыкальной школы / Е.Винокурова. - Астрахань, Проект LENOLIU, 2008г.;
2. Мартинсен К. А. Методика индивидуального преподавания игры на фортепиано / К.А. Мартинсен. - М.: Классика - XXI, 2003г.;
3. Перископова М.В. Современные образовательные технологии в музыкальном образовании / М.В. Перископова. – Нижний Новгород: Изд-во Нижегородской консерватории им.Д.Медведева, 2012г.
4. Топ-5 приложений для обучение игре на фортепиано [Электронный ресурс]- <https://muzzone.kz/top-5-prilozheniy-dlya-obucheniya-igre-na-fortepiano.html>
5. Tengrinews.kz. [Электронный ресурс]-

6. https://tengrinews.kz/kazakhstan_news/neobhodimyi-printsipialno-novyie-podhodyi-tokaev-obrazovanii-512553/

АДАЛ ҰРПАҚ КЕҢІСТІГІ: АУЛА КЛУБТАРЫНДАҒЫ ТҰЛҒАЛЫҚ ЖӘНЕ АЗАМАТТЫҚ ДАМУ БАҒДАРЛАМАСЫ

Аңдатпа. “Адал ұрпақ кеңістігі: аула клубтарындағы тұлғалық және азаматтық даму бағдарламасы” Мақалада балалар мен жасөспірімдердің тұлғалық және азаматтық дамуын қамтамасыз етудегі аула клубтарының рөлі қарастырылады. “Адал ұрпақ кеңістігі” бағдарламасы өскелең ұрпақтың адамгершілік, патриоттық және әлеуметтік жауапкершілік құндылықтарын қалыптастыруға бағытталған кешенді тәрбиелік жүйе ретінде сипатталады. Бағдарлама мазмұнында арт-терапиялық тәсілдер, дебат және квест ойындары, еріктілік пен әлеуметтік жобалар элементтері арқылы балалардың өзін-өзі тану, сыни ойлау, топта жұмыс жасау және азаматтық белсенділік дағдыларын дамыту көзделген. Аула клубтары тәрбие процесінде ашық әлеуметтік кеңістік ретінде қарастырылып, олардың тәрбиелік әлеуетін тиімді пайдалану жолдары айқындалады. Зерттеу нәтижесінде “Адал ұрпақ кеңістігі” бағдарламасы балалар мен жасөспірімдердің бос уақытын мазмұнды ұйымдастыруға, адалдық, әділдік және өзара құрмет құндылықтарын нығайтуға мүмкіндік беретіні анықталды.

Түйінді сөздер: адалдық, тұлғалық даму, азаматтық тәрбие, аула клубтары, патриоттық құндылықтар, әлеуметтік белсенділік.

Аннотация. «Пространство добропорядочного поколения: программа личностного и гражданского развития в дворовых клубах». В статье рассматривается роль дворовых клубов в обеспечении личностного и гражданского развития детей и подростков. Программа «Пространство добропорядочного поколения» представлена как комплексная воспитательная система, направленная на формирование у подрастающего поколения моральных, патриотических и социальных ценностей. Содержание программы включает использование арт-терапевтических методов, дебатов, квест-игр, волонтерской деятельности и социальных проектов, способствующих развитию самопознания, критического мышления, навыков командной работы и гражданской активности. Дворовые клубы рассматриваются как открытое социально-воспитательное пространство, обладающее значительным потенциалом в формировании ценностных ориентиров молодежи. Результаты исследования показывают, что реализация программы «Пространство добропорядочного поколения» способствует содержательной организации свободного времени детей и подростков, укреплению ценностей честности, справедливости и взаимного уважения.

Ключевые слова: честность, личностное развитие, гражданское воспитание, дворовые клубы, патриотические ценности, социальная активность.

«Адал Азамат» бағдарламасы — жастар арасында адалдық, жауапкершілік, әділдік және патриотизм құндылықтарын дамытуға бағытталған ұлттық бағдарлама. Осы идеяларды негізге ала отырып, аула клубтарына арналған жаңа, практикалық бағдарлама төменде ұсынылады.

Өзектілігі

Қазіргі қоғамда балалар мен жасөспірімдерге тек қана білім мен дағды емес, сонымен қатар рухани-адамгершілік және азаматтық құндылықтарды қалыптастыру қажет. Аула клубтары – жастардың өмірлік дағдыларды үйренуіне, дұрыс мінез-құлық пен әлеуметтік

жауапкершілікті дамытуына мүмкіндік беретін маңызды орта. Бұл бағдарлама «Адал Азамат» қағидаттарын аула деңгейінде жүзеге асыруға бағытталған.

Бағдарламаның мақсаты

Балалар мен жасөспірімдердің тұрғылықты жері бойынша клубтарында адалдық, жауапкершілік, әділдік және еңбексүйгіштік құндылықтарына негізделген тәрбиелік және дамытушылық орта құру.

Міндеттері:

1. Аула клубтарының тәрбиелік жұмысын «Адал Азамат» құндылықтарына бейімдеу.
2. Балалар мен жасөспірімдердің бойында азаматтық белсенділік пен әлеуметтік жауапкершілікті қалыптастыру.
3. Этикалық мәдениетті, өзара құрмет пен достықты дамытуға бағытталған жобалар ұйымдастыру.
4. Патриоттық, экологиялық және волонтерлік бағыттағы іс-шаралар өткізу.
5. Балалардың өз идеяларын қоғам игілігіне айналдыра алуына жағдай жасау.

Негізгі бағыттар:

1. «Адал жүрек» – рухани және адамгершілік тәрбие

- «Менің өмірлік қағидам» әңгімелер клубы
- Мейірімділік апталығы
- «Адалдық пен әділдік» тренингтері

2. «Белсенді азамат» – әлеуметтік және еріктілік қызмет

- Ауладағы экологиялық сенбіліктер
- «Жақсылық жаса» челленджі
- Ардагерлерге, жалғызбасты қарттарға көмек көрсету жобалары

3. «Креативті кеңістік» – тұлғалық даму мен шығармашылық

- Арт-терапия және көркем үйірмелер жұмысы
- «Менің елім – менің мақтанышым» квест ойыны
- Шағын әлеуметтік жобалар байқауы

4. «Цифрлық мәдениет» – медиа және ақпараттық сауаттылық

- «Интернеттегі адалдық» тренингтері
- Кибермәдениет және онлайн-қоғамдастық этикасы
- Қауіпсіз цифрлық орта құру сабақтары

НЕГІЗГІ БӨЛІМ

«Менің өмірлік қағидам» әңгімелер клубының жалпы сипаттамасы

Атауы: «Менің өмірлік қағидам»

Бағыты: рухани-адамгершілік және тұлғалық даму

Мақсаты: Балалар мен жасөспірімдердің өмірлік құндылықтарын айқындауға, адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруға, өз ойын ашық айтуға және өз ұстанымын дәлелдеуге үйрету.

Міндеттері:

Оқушылардың өзін-өзі тануына және өз қабілеттерін ашуына ықпал ету;

Өмірлік қағидалар, жауапкершілік, мейірімділік, достық туралы түсініктерін кеңейту;

Диалог пен пікір алмасу мәдениетін дамыту;

Оқушылардың рухани және әлеуметтік белсенділігін арттыру.

Қатысушылар: 7–11 сынып оқушылары

Жетекшісі: педагог-ұйымдастырушы

Жиілік: айына 1 рет

Формат: ашық әңгіме, пікірталас, эссе, тренинг, кездесу

«Мейірімділік апталығы»

Мақсаты: Балалар мен жасөспірімдердің бойында мейірімділік, қамқорлық, ізгілік сияқты адами қасиеттерді қалыптастыру; бір-біріне көмек көрсетуге, жақсы іс жасауға ынталандыру.

Міндеттері:

Мейірімділік пен ізгілік ұғымдарын терең түсіндіру;

Оқушылардың эмоционалдық мәдениетін, жанашырлығын дамыту;

Қоғамға пайдалы істерге тарту арқылы жауапкершілікті арттыру;

Қоршаған орта мен адамдарға қамқор болуға тәрбиелеу.

Ұйымдастыру мерзімі

Өткізу уақыты: 1 апта (мысалы, 10–15 ақпан)

Жауаптылар: педагог-ұйымдастырушы

Қатысушылар: 1–11 сынып оқушылары

Апталықтың ұраны: «Жақсылық жасау – жүректен!»

«Адалдық пен әділдік» тренингісінің тақырыбы: «Адалдық пен әділдік – адамдықтың айнасы»

Мақсаты: Қатысушылардың бойында адалдық, әділдік, шыншылдық сияқты адамгершілік қасиеттерді қалыптастыру; өмірлік жағдайларда әділ шешім қабылдау дағдыларын дамыту.

Міндеттері:

Адалдық пен әділдік ұғымдарының мәнін түсіндіру;

Оқушылардың ойлау, пікір білдіру және талдау қабілетін жетілдіру;

Әркімнің өз әрекетіне жауапкершілікпен қарауға тәрбиелеу;

Өзара сыйластық пен сенімді қарым-қатынас орнатуға ықпал ету.

Қатысушылар: 5–11 сынып оқушылары немесе жасөспірімдер (10–25 адам).

Өткізу түрі мен ұзақтығы:

Психологиялық тренинг, пікірталас, ойын элементтерімен.

Ұзақтығы: 45–60 минут.

«Ауладағы экологиялық сенбіліктер» жобасының тақырыбы: «Таза аула – таза табиғат!»

Мақсаты: Оқушылардың экологиялық мәдениетін арттыру, қоршаған ортаны қорғауға, табиғатты аялауға тәрбиелеу, ұжымдық еңбек дағдыларын қалыптастыру.

Міндеттері:

Қоршаған ортаны қорғау мен тазалыққа деген жауапкершілікті арттыру;

Еңбекке, ұқыптылыққа тәрбиелеу;

Табиғатқа деген сүйіспеншілік пен қамқорлық сезімін қалыптастыру;

Мектеп аумағында, тұрғын үй ауласында экологиялық мәдениет қалыптастыру.

Ұйымдастыру мерзімі мен қатысушылар:

Уақыты: Көктем және күз мезгілдері (сенбі күндері, айына 1 рет).

Қатысушылар: ұйымдастырушы ұстаздар, аула клуб тәрбиеленушілері.

Жауаптылар: педагог-ұйымдастырушы.

Ұраны: «Бірлікпен тазалық жасайық – табиғатты аялауға үлес қосайық!»

«Жақсылық жаса!» челленджінің тақырыбы: «Жақсылық жаса – әлемді жылыт!»

Мақсаты: Балалардың бойында мейірімділік, ізгілік, жанашырлық қасиеттерін дамыту; адамдарға көмек көрсету арқылы рухани мәдениетті қалыптастыру және қоғамға пайдалы істер жасауға ынталандыру.

Міндеттері:

Жақсылық пен қамқорлықтың маңызын түсіндіру;

Оқушылардың белсенді өмірлік ұстанымын қалыптастыру;

Әлеуметтік жауапкершілікті арттыру;

Өз іс-әрекетіне жауапты болуға және басқаларға үлгі болуға тәрбиелеу.

Ұйымдастыру мерзімі мен қатысушылар:

Мерзімі: 1 апта (мысалы, 4–10 наурыз аралығы).

Қатысушылар: 1–11 сынып оқушылары, ата-аналар, педагогтар.

Жауаптылар: педагог-ұйымдастырушылар.

Ұраны: «Бір кішкентай жақсылық – үлкен өзгеріс бастамасы!»

«Қамқор жүрек» әлеуметтік жобасы атауы:

«Қамқор жүрек» – ардагерлер мен жалғызбасты қарттарға көмек көрсету жобасы
Жобаның өзектілігі: Қазіргі қоғамда қарт адамдарға қамқорлық таныту – адамгершілік пен

ізгіліктің көрінісі. Ардагерлер мен жалғызбасты қарттар өмір жолында көп еңбегі сіңген, бірақ кейде жалғыздық пен қолдаудың жетіспеушілігін сезінетін жандар. Жоба осындай азаматтарға рухани және материалдық қолдау көрсету, оқушылардың бойында мейірім, құрмет және азаматтық жауапкершілік сезімін қалыптастыруды мақсат етеді.

Мақсаты: Ардагерлер мен жалғызбасты қарттарға қамқорлық көрсету арқылы жас ұрпақты мейірімділікке, ізгілікке және еңбекке құрметпен қарауға тәрбиелеу.

Міндеттері:

Қарт адамдарға көмек көрсету мәдениетін қалыптастыру;

Ұрпақтар арасындағы сабақтастықты дамыту;

Ардагерлер мен қарт адамдардың өмір тәжірибесін насихаттау;

Қоғамда әлеуметтік белсенділікті арттыру және еріктілік қозғалысын қолдау.

Ұйымдастыру мерзімі мен қатысушылар:

Мерзімі: жыл бойы (айына бір рет кездесулер ұйымдастыру).

Қатысушылар: 7–11 сынып оқушылары, еріктілер тобы, педагогтар.

Жауаптылар: педагог-ұйымдастырушы.

«Өнер арқылы рухани үйлесімге жол» жобасының тақырыбы:

«Өнер арқылы рухани үйлесімге жол» – арт-терапия және көркем үйірмелер жұмысы.

Өзектілігі:

Қазіргі заманда балалар мен жасөспірімдердің эмоционалдық жағдайы, психологиялық тұрақтылығы мен өзін-өзі білдіру дағдылары маңызды орын алады. Арт-терапия (өнер арқылы емдеу) баланың ішкі әлемін ашуға, эмоцияларын шығармашылық жолмен білдіруге мүмкіндік береді. Көркем үйірмелер осы бағытты дамытуға, эстетикалық талғам мен өзіндік пікірді қалыптастыруға ықпал етеді.

Мақсаты: Өнер мен шығармашылық арқылы оқушылардың тұлғалық дамуын, эмоциялық тепе-теңдігін, өзін-өзі тану және сенімділігін арттыру.

Міндеттері:

Арт-терапиялық әдістер арқылы балалардың эмоционалдық жағдайын жақсарту;

Шығармашылық белсенділікті арттыру және өзіндік ойлауды дамыту;

Эстетикалық және рухани мәдениетті қалыптастыру;

Көркемдік үйірмелер арқылы ұжымдық шығармашылыққа баулу.

Қатысушылар: 7–17 жас аралығындағы оқушылар; педагог-психолог, бейнелеу өнері мұғалімі, қосымша білім педагогтары.

«Менің елім – менің мақтанышым» квест ойыны

Мақсаты: Оқушылардың отансүйгіштік сезімін арттыру, туған жер тарихын, мәдениетін, дәстүрін терең білуге баулу, топтық жұмыс пен көшбасшылық дағдыларын дамыту.

Міндеттері:

Қазақстан тарихы мен мәдениеті туралы білімдерін кеңейту;

Командалық рух пен ұйымшылдықты қалыптастыру;

Патриоттық сезімді, жауапкершілікті тәрбиелеу;

Қызықты ойын арқылы ұлттық құндылықтарды дәріптеу.

Жалпы мәлімет:

Қатысушылар: 5–9 сынып оқушылары (2–4 топ).

Ұзақтығы: 60–90 минут.

Өткізу формасы: интерактивті квест ойыны.

Өткізу орны: БШҰ ауласы, қалалық саябақ.

«Шағын әлеуметтік жобалар байқауы» тақырыбы: «Игі істерге бірге ат салысайық!»

Мақсаты: Оқушылардың әлеуметтік белсенділігін арттыру, қоғамдағы өзекті мәселелерді шешуге бағытталған шағын жобаларды ұсыну және жүзеге асыруға ынталандыру.

Міндеттері:

Әлеуметтік жобалау дағдыларын қалыптастыру;

Азаматтық жауапкершілік пен белсенді өмірлік ұстанымды дамыту;

Командалық жұмыс пен көшбасшылық қабілеттерді жетілдіру;

Қоғамға пайдалы идеяларды іске асыруға қолдау көрсету.

Жалпы мәлімет:

Қатысушылар: 5–11 сынып оқушылары, жастар ұйымдары, еріктілер топтары.

Өткізу уақыты: 60–90 минут.

Өткізу орны: мәжіліс залы.

«Интернеттегі адалдық» тренингі

Мақсаты: Жасөспірімдердің интернеттегі мінез-құлық мәдениетін қалыптастыру, ақпараттық этиканы сақтау, желідегі адалдық, жауапкершілік және сыни ойлау дағдыларын дамыту.

Міндеттері:

Интернеттегі адалдық пен жауапкершілік ұғымдарын ашу;

Онлайн кеңістіктегі этикалық нормаларды талқылау;

Ақпаратты тексеру, фейк жаңалықтарды ажырату дағдыларын дамыту;

Қатысушыларды өз әрекеттеріне жауап беруге үйрету.

Жалпы мәлімет:

Қатысушылар: 7–11 сынып оқушылары немесе жасөспірімдер (15–25 адам).

Өткізу уақыты: 60 минут.

Өткізу формасы: интерактивті тренинг.

«Кибермәдениет және онлайн қоғамдастық этикасы» тренингі

Мақсаты: Қатысушылардың интернеттегі мәдени мінез-құлық нормалары мен онлайн қарым-қатынас этикасын түсінуіне ықпал ету, кибермәдениетті қалыптастыру және саналы цифрлық азамат болуға тәрбиелеу.

Міндеттері:

Онлайн кеңістіктегі қарым-қатынас мәдениетін дамыту;

Әдептілік, құрмет, жауапкершілік ұғымдарын талдау;

Кибербуллинг, агрессия, фейк ақпарат мәселелерін түсіндіру;

Әлеуметтік желілерді дұрыс және қауіпсіз қолдануға үйрету.

Жалпы мәлімет:

Қатысушылар: 8–11 сынып оқушылары немесе 16–25 жас аралығындағы жастар (15–30 адам).

Өткізу уақыты: 60–75 минут.

Өткізу формасы: интерактивті тренинг.

«Қауіпсіз цифрлық орта құру» сабағы

Сабақтың мақсаты: Қатысушыларға интернеттегі қауіпсіздік қағидаларын үйрету, цифрлық сауаттылықты арттыру және жеке ақпаратты қорғау мәдениетін қалыптастыру.

Міндеттері:

Интернеттегі қауіп-қатер түрлерімен таныстыру (фишинг, фейк ақпарат, алаяқтық);

Жеке деректердің құпиялығын сақтау тәсілдерін үйрету;

Қауіпсіз пароль құру және кибершабуылдан қорғану дағдыларын дамыту;

Цифрлық этиканы және жауапкершілікті қалыптастыру.

Жалпы мәлімет:

Қатысушылар: 7–11 сынып оқушылары немесе колледж студенттері (15–25 адам).

Өткізу уақыты: 60 минут.

Форматы: интерактивті сабақ, ойын элементтері мен практикалық тапсырмалар.

Күтілетін нәтижелер:

- Балалардың бойында адалдық, әділдік, еңбекқорлық және мейірімділік құндылықтары қалыптасады;
- Әлеуметтік белсенді, өз ортасына үлгі бола алатын жас азаматтар тобы қалыптасады;
- Аула клубтары құндылыққа негізделген тәрбие орталығына айналады;
- Балалар мен ата-аналардың өзара ынтымақтастығы артады.

Практикалық маңызы:

Бұл бағдарлама балалар мен жасөспірімдердің адамгершілік-рухани әлеуетін нығайтып, қоғамның адал және жауапты азаматтарын тәрбиелеуге бағытталған. Ол аула клубтарының тәрбиелік және әлеуметтік функциясын күшейтіп, қоғамда «Адал ұрпақ – Адал ел» қағидасын жүзеге асыруға үлес қосады.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Dewey, J. (2019). *Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education*. Macmillan.
2. Erikson, E. H. (1993). *Childhood and Society*. W. W. Norton & Company.
3. Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. W. H. Freeman and Company.
4. Lickona, T. (1991). *Educating for Character: How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility*. Bantam Books.
5. UNESCO. (2023). *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. UNESCO Publishing.
6. OECD. (2022). *Future of Education and Skills 2030: Conceptual Learning Framework*. OECD Publishing.
7. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. (2021). *Қосымша білім беруді дамыту тұжырымдамасы 2021–2025 жж*. Астана.
8. Тұрғынбаева, Б. (2014). *Педагогикалық шығармашылық және инновациялық іс-әрекет*. Алматы: Рауан.
9. Баймұратова, Б. (2020). Жастардың азаматтық белсенділігін қалыптастырудағы қосымша білім беру рөлі. *Педагогика және психология*, 4(45), 56–61.
10. Нұрғалиева, С. (2018). *Мектептен тыс ұйымдардағы тұлғалық даму мүмкіндіктері*. Алматы: Қазақ университеті.

КГУ « Детская школа искусств имени Сералы Кожамкулова отдела образования Карабалыкского района» Управления образования акимата Костанайской области

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ОПЫТ СОЗДАНИЯ УЧЕБНОГО ПОСОБИЯ И РАБОЧЕЙ ТЕТРАДИ ПО ПРЕДМЕТУ "ЗАРУБЕЖНАЯ ХОРЕОГРАФИЯ" ДЛЯ 5 КЛАССА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ QR-КОДОВ И ПРОГРАММЫ CANVA

***Аңдатпа.** Баяндамада көркемдік-эстетикалық бағыттағы қосымша білім беру жүйесінде оқу үдерісін цифрландыруға бағытталған инновациялық педагогикалық жоба сипатталады. Мұғалім 5-сыныпқа арналған «Шетел хореографиясы» пәні бойынша QR-кодтар мен Canva бағдарламасын пайдалана отырып оқу құралы мен жұмыс дәптерін әзірлеу тәжірибесімен бөліседі. Жоба хореографиялық пәндерді оқыту үдерісіне цифрлық технологияларды енгізу идеясын жүзеге асырып, оқушылардың мотивациясын арттыруға және оқу материалын тиімді меңгеруге бағытталған. Оқу құралы теориялық, көрнекі және интерактивті компоненттерді біріктіреді: шетел хореографиясының тарихы, иллюстрациялық материалдар, қойы-лымдардың бейнеүзінділері, шығармашылық және талдамалық сипаттағы тапсырмалар. Canva бағдарламасын қолдану оқушылардың жас ерекшеліктеріне бейімделген, әдісте-мелік тұрғыдан негізделген әрі көрнекі материалдар жасауға мүмкіндік берді, ал QR-кодтарды енгізу мультимедиялық контентке жедел қол жеткізуді қамтамасыз етіп, бала-лардың цифрлық сауаттылығын дамытуға ықпал етті. Жобаны тәжірибеде қолдану нәтижелері оқушылардың қызығушылығы мен бел-сенділігінің артқанын, теориялық білімді меңгеру сапасының жақсарғанын, дербестік пен шығармашылық ойлаудың дамығанын көрсетті. Ұсынылған тәжірибе цифрлық білім беру ресурстарын одан әрі дамытуға мүмкіндік беріп, қосымша білім беру жүйесінің басқа пәндеріне инновациялық технологияларды енгізудің үлгісі бола алады.*

***Түйінді сөздер:** қосымша білім беру, шетел хореографиясы, цифрлық технологиялар, QR-кодтар, интерактивті оқыту, Canva бағдарламасы, цифрлық сауаттылық, оқу құралы, жұмыс дәптері, визуализация, шығармашылық даму, мультимедиялық ресурстар.*

***Аннотация.** В докладе представлено описание инновационного педагогического проекта, направленного на цифровизацию образовательного процесса в системе дополнительного образования художественно-эстетической направленности. Преподаватель делится опытом создания учебного пособия и рабочей тетради по предмету «Зарубежная хореография» для 5 класса с использованием QR-кодов и программы Canva. Проект реализует идею интеграции цифровых технологий в процесс преподавания хорео-графических дисциплин, повышая мотивацию обучающихся и эффективность усвоения материала. Учебное пособие сочетает теоретические, визуальные и интерактивные компоненты: историю зарубежной хореографии, иллюстративные материалы, видеофрагменты постановок, задания творческого и аналитического характера. Использование программы Canva позволило создать визуально привлекательные, методически выверенные и адаптированные к возрасту учащихся материалы, а внедрение QR-кодов — обеспечить быстрый доступ к мультимедийному контенту, развивая у детей навыки цифровой грамотности. Результаты апробации проекта показывают рост интереса и вовлечённости учеников, повышение качества усвоения теоретических знаний, развитие самостоятельности и творческого мышления. Представленный опыт демонстрирует перспективы дальнейшего развития цифровых*

образовательных ресурсов и может служить моделью для внедрения инно-вакционных технологий в другие дисциплины системы дополнительного образования.

Ключевые слова: *дополнительное образование, зарубежная хореография, цифровые технологии, QR-коды, интерактивное обучение, Canva, цифровая грамотность, учебное пособие, рабочая тетрадь, визуализация, творческое развитие, мультимедийные ресурсы.*

Современное дополнительное образование переживает этап активных трансформаций, вызванных стремительным развитием цифровых технологий. Применение инновационных цифровых инструментов становится неотъемлемой частью образовательного процесса, направленного на повышение эффективности обучения, мотивации учащихся и качества усвоения материала. Особенно актуальным является внедрение цифровых решений в гуманитарные и творческие направления, такие как хореография.

Одним из эффективных способов модернизации дополнительного образования является разработка цифровых учебных и методических материалов, адаптированных к особенностям восприятия информации современными детьми. В данном докладе хочу рассмотреть опыт создания учебного пособия и рабочей тетради по предмету «Зарубежная хореография» для 5 класса с использованием таких цифровых инструментов, как **QR-коды** и программа **Canva**. Данный подход позволяет не только разнообразить формы подачи информации, но и внедрить элементы интерактивного обучения, что особенно важно в хореографической подготовке, требующей визуализации движений и восприятия пластики.

Актуальность и цели проекта

Преподавание зарубежной хореографии в дополнительном образовании требует системного подхода к созданию учебных материалов, охватывающих как теоретические, так и практические аспекты. Однако на сегодняшний день наблюдается дефицит качественных, визуально и методически проработанных пособий по данному предмету.

Основные цели проекта:

- Повышение эффективности и интереса к учебному процессу через использование мультимедийных и интерактивных материалов;
- Формирование устойчивого интереса к истории зарубежной хореографии;
- Внедрение цифровых инструментов в обучение: QR-коды, онлайн-ресурсы, видеоконтент;

Структура и содержание учебного пособия

Учебное пособие по зарубежной хореографии для 5 класса представляет собой многофункциональный ресурс, включающий в себя следующие компоненты:

1. Теоретический блок:

- История развития зарубежной хореографии: от античности до современности;
- Основные хореографические школы и направления (французская, итальянская, русская,);
- Известные хореографы и танцовщики: Жан-Жорж Новерр, Карло Блазис, Джордж Баланчин и др.;
- Особенности музыкального сопровождения различных хореографических направлений.

2. Иллюстративный материал:

- Исторические фотографии балетных постановок;
- Исторические фотографии известных хореографов и танцовщиков;
- Иллюстрации сценических костюмов различных эпох.

3. Интерактивный контент:

В учебном пособии вмонтированы **QR-коды**, ведущие на:

- Видеофрагменты постановок;
- Фрагменты биографии;
- Видео фрагменты историко- бытовых танцев.

Разработка рабочей тетради в Canva

Программа **Canva** была выбрана как основной инструмент для разработки рабочей тетради, благодаря своей интуитивно понятной платформе и широким возможностям по оформлению дизайна. Рабочая тетрадь создавалась как дополнение к учебному пособию и включает следующие типы заданий:

- Творческие задания (создание мини-проекта о хореографе);
- Задания на сравнение стилей;
- Тесты с выбором ответа;
- Рисуночные задания (например, зарисовать костюм танцора);
- Задания на развитие критического мышления и рефлексии.

Преимущества использования Canva:

- Доступность онлайн и возможность печати;
- Возможность создания как печатных, так и цифровых тетрадей;
- Встраивание и мультимедийных объектов прямо в макет страницы;
- Эстетическая привлекательность, адаптация под детскую аудиторию;
- Лёгкость обновления и модификации содержимого.

Canva позволила создать адаптивные, визуально привлекательные материалы, соответствующие возрастным особенностям обучающихся.

Преимущества использования QR-кодов в образовательном процессе

Использование QR-кодов как инструмента расширенного доступа к материалам стало одной из ключевых инновационных составляющих проекта. Эти коды обеспечивают:

- **Быстрый доступ к мультимедийному контенту** — достаточно навести камеру смартфона;
- **Мобильность** — обучающийся может изучать материал дома, в дороге, в группе;
- **Интерактивность** — переход по коду делает процесс обучения динамичным;
- **Поддержку визуального восприятия** — просмотр реальных выступлений и техник повышает уровень усвоения;

- **Развитие цифровой грамотности** — дети учатся работать с онлайн-контентом осознанно и критично.

QR-коды могут вести на различные ресурсы ресурсы.

Практическая реализация проекта

Проект реализуется в рамках учебных занятий дополнительного образования по хореографии в 5 классе. Учебное пособие и рабочая тетрадь апробируются в группах с разным уровнем подготовки.

Промежуточные результаты свидетельствуют об увеличении вовлеченности учеников, улучшении усвоения теоретического материала, а также формировании цифровой грамотности и навыков самообразования.

Перспективы и возможности развития

Созданная модель учебных материалов может быть:

- адаптирована для других возрастных групп;
- дополнена новыми QR-кодами по мере обновления цифрового контента;
- расширена до целого курса по Зарубежной хореографии.

Также планируется:

- создание интерактивной платформы (или сайта) с размещением всех материалов;
- вовлечение обучающихся в процесс создания собственных мультимедийных проектов;
- проведение сетевых мероприятий и конкурсов с использованием созданных материалов.

Опыт, представленный в докладе, демонстрирует значительный шаг вперед в интеграции инновационных технологий в систему дополнительного образования художественно-эстетической направленности. Создание учебного пособия и рабочей тетради по предмету «Зарубежная хореография» с применением QR-кодов и программы Canva является ярким примером осознанного и творческого подхода к цифровизации образовательного процесса.

Представленный проект раскрывает новые возможности для педагогов и обучающихся. Использование мультимедийных ресурсов, интерактивных заданий и визуально привлекательных материалов позволяет сделать процесс обучения более доступным, увлекательным и эффективным. В условиях, когда цифровая культура становится неотъемлемой частью жизни подрастающего поколения, применение подобных инструментов способствует формированию у детей не только предметных знаний, но и ключевых компетенций XXI века — цифровой грамотности, критического мышления, самостоятельности и творческой инициативы.

Важным результатом внедрения инновационных технологий стало повышение мотивации учащихся к изучению истории и теории зарубежной хореографии, а также развитие у них исследовательского и творческого интереса к искусству танца. Благодаря использованию QR-кодов учащиеся получают возможность самостоятельно расширять свои знания, знакомиться с видеоматериалами, историческими постановками, биографиями выдающихся хореографов, что делает процесс обучения динамичным и современным.

Создание материалов в Canva позволило объединить эстетическую привлекательность, функциональность и методическую целесообразность. Такие ресурсы органично вписываются в образовательный процесс ДШИ, способствуют индивидуализации обучения, а также повышают уровень методического обеспечения преподавателей.

Таким образом, разработанный проект подтверждает, что инновационные технологии могут служить не просто вспомогательным инструментом, а полноценным педагогическим средством, способным преобразовать образовательное пространство, сделать его интерактивным, визуально насыщенным и мотивирующим. Мой опыт может служить моделью для дальнейшего развития методик преподавания в учреждениях дополнительного образования.

Перспективы масштабирования данной практики позволяют говорить о возможности создания целой системы цифровых учебных комплексов для разных предметов и возрастных групп, что станет важным вкладом в модернизацию и развитие современной педагогики искусства.

Список использованных источников

1. Министерство просвещения Республики Казахстан. (2022). Концепция развития дополнительного образования детей в Республике Казахстан до 2030 года. — Астана.
2. Беспалько, В. П. (2018). Педагогика и прогрессивные технологии обучения. — Москва: Педагогика.
3. Полат, Е. С. (2019). Современные педагогические технологии. — Москва: Академия.
4. ЮНЕСКО. (2021). Цифровая трансформация образования: аналитический обзор глобальных практик. — Париж: UNESCO Publishing.
5. Canva for Education. (2023). Official website. Retrieved from <https://www.canva.com/education/>
6. Смирнова, Л. С. (2025). Инновационные технологии и цифровизация дополнительного образования: Опыт создания учебного пособия по зарубежной хореографии. — Карабалык: КГУ «ДШИ им. Сералы Кожамкулова».

ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ГЕЙМИФИКАЦИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА: ПРЕВРАЩАЕМ УРОКИ В ЗАХВАТЫВАЮЩЕЕ ПРИКЛЮЧЕНИЕ

Аңдатпа. Мақалада Қазақстанның жаңартылған білім беру мазмұны жағдайында орыс тілін оқытудың заманауи әдістері ретінде ойын технологиялары мен геймификацияның мәні қарастырылады. Автор ойын элементтерін қолдану сабақтарды тартымды етіп, оқушылардың білімін арттыратынын, тілдік және танымдық дағдыларын дамытатынын атап өтеді. Жұмыста лингвистикалық, рөлдік, жобалық ойындардың және Kahoot, Quizizz, Wordwall сияқты цифрлық платформалардың нақты мысалдары келтірілген. Мұғалімнің рөлі — оқыту процесін ұйымдастырушы әрі шабыттандырушы тұлға ретінде көрсетіледі. Ойын технологиялары функционалдық сауаттылықты қалыптастырудың және орыс тіліне қызығушылықты арттырудың тиімді құралы ретінде сипатталады.

Түйінді сөздер: ойын, геймификация, орыс тілі, мотивация, цифрлық технологиялар, функционалдық сауаттылық.

Аннотация. В статье рассматриваются игровые технологии и геймификация как современные методы обучения русскому языку в условиях обновлённого содержания образования Казахстана. Автор показывает, что использование игровых элементов делает уроки более увлекательными, способствует формированию мотивации, развитию коммуникативных и познавательных навыков учащихся. В работе приведены конкретные примеры применения лингвистических, ролевых, проектных игр и цифровых платформ (Kahoot, Quizizz, Wordwall и др.). Особое внимание уделяется роли учителя как организатора образовательного процесса, способного превратить урок в творческое и эмоционально насыщенное взаимодействие. Игровые технологии рассматриваются как эффективный инструмент формирования функциональной грамотности и повышения интереса к изучению русского языка.

Ключевые слова: игра, геймификация, русский язык, мотивация, цифровые технологии, функциональная грамотность.

Введение

Современная школа Казахстана находится в условиях обновления содержания образования, где особое внимание уделяется формированию функциональной грамотности и развитию ключевых компетенций учащихся. Одним из эффективных инструментов, способствующих достижению этих целей, являются игровые технологии и геймификация. Русский язык, как государственный и межнациональный язык общения, требует от педагогов поиска интересных, мотивирующих и современных подходов к обучению. Именно игра способна сделать процесс изучения языка увлекательным и доступным для каждого ребёнка.

1. Сущность и значение игровых технологий

Игровые технологии — это организация учебного процесса в форме игры, где учебная деятельность сочетается с элементами соревнования, воображения и творчества. Игра —

это естественный способ познания мира ребёнком. Она активизирует познавательную деятельность, развивает мышление, внимание, память, речь и коммуникативные навыки.

Использование игры на уроках русского языка помогает:

- снять психологическое напряжение;
- создать положительный эмоциональный фон;
- повысить мотивацию и интерес к предмету;
- обеспечить усвоение материала через практическое действие и эмоциональное переживание.

В условиях казахстанской школы, где русский язык часто изучается как второй, игра особенно важна, потому что способствует естественному языковому погружению и помогает преодолеть языковой барьер.

2. Геймификация как современное направление в образовании

Геймификация — это использование элементов и механик компьютерных и настольных игр в учебном процессе. Цель геймификации — повысить вовлечённость учеников, сделать обучение интересным и мотивирующим.

Основные элементы геймификации, применимые на уроках русского языка:

- уровни сложности (например: «Новичок», «Знаток», «Мастер слова»);
- система баллов и рейтингов;
- значки, награды, медали за достижения;
- квесты и миссии, где ученики выполняют задания, чтобы достичь общей цели;
- игровой сюжет — превращение урока в приключение, путешествие, расследование, соревнование.

Геймификация не просто украшает урок, а помогает системно формировать учебную мотивацию и ответственность. Ученики начинают стремиться к успеху, проявляют настойчивость и инициативу.

3. Формы игровых технологий на уроках русского языка

На уроках русского языка можно применять различные виды игр:

1. Лингвистические игры

- «Исправь ошибку», «Подбери рифму», «Собери пословицу», «Угадай слово».
- Например, при изучении орфографии — игра «Орфографический бой»: учащиеся соревнуются в правильном написании слов.

2. Интерактивные викторины и тесты

- Использование платформ Kahoot, Quizizz, Wordwall, LearningApps.
- Ученики отвечают на вопросы онлайн, получают мгновенную обратную связь и баллы.

3. Ролевые игры и инсценировки

- «Интервью с писателем», «Суд над героем», «Литературная гостиная».

- Такие игры формируют умение говорить, рассуждать, выражать мнение на русском языке.

4. Проектно-игровая деятельность

- Например, создание школьной газеты «Мир слов», литературного журнала или блога на русском языке.

- Ученики сами придумывают материалы, тексты, редактируют, оформляют — и учатся использовать язык в реальной ситуации.

5. Квест-уроки и соревнования

- «Путешествие по стране Грамматике», «Спаси слово», «Охота за спряжениями».

- Квесты позволяют объединить грамматику, лексику, орфографию в единый сюжет, где дети проходят этапы, собирают подсказки и находят решение.

4. Примеры из практики казахстанских школ

В школах Казахстана игровые технологии активно применяются при обучении русскому языку, особенно в начальных и средних классах.

Например:

- В уроках по теме «Имя существительное» учитель проводит игру «Магазин слов»: дети «покупают» слова, образуя правильные формы по падежам.

- При изучении орфографии — «Орфографическая рыбалка»: ученики «ловят» правильные слова.

- В старших классах — «Лингвистический турнир» или «Интеллектуальный марафон», где команды соревнуются в знании норм русского языка и культуры речи.

- При подготовке к экзаменам можно использовать Kahoot-викторины, где задания сопровождаются мгновенной обратной связью и рейтингом. Такие формы помогают создать языковую среду, где обучение превращается в живой процесс общения и взаимодействия.

5. Роль учителя в реализации игровых технологий

Учитель становится не просто источником знаний, а организатором и модератором образовательной игры. Он направляет, поддерживает, вдохновляет, создаёт атмосферу доверия и творчества. Важно помнить, что игра должна быть не самоцелью, а методическим приёмом, помогающим достичь конкретных учебных результатов.

Для успешного применения игровых технологий педагог должен:

- чётко формулировать цели и правила игры;

- учитывать возрастные и психологические особенности учащихся;

- сочетать индивидуальные и групповые формы работы;

- подводить итоги и рефлексию — что узнали, чему научились, какие чувства испытали.

Заключение

Игровые технологии и геймификация — это не просто способ развлечь детей, а инновационный инструмент обучения, который помогает сделать уроки русского языка интересными, динамичными и результативными.

Благодаря игре учащиеся:

- легче усваивают грамматику и орфографию;
- активнее используют русский язык в общении;
- чувствуют уверенность и радость от успеха.

Педагог XXI века должен уметь превращать урок в захватывающее языковое приключение, где каждый ученик становится участником, исследователем и творцом. Только тогда изучение русского языка будет не обязанностью, а радостным процессом открытия и саморазвития.

Используемые ресурсы

При организации игровых технологий и геймификации на уроках русского языка педагог может использовать широкий спектр цифровых, методических и печатных ресурсов. Они позволяют разнообразить формы подачи материала, сделать обучение интерактивным и визуально привлекательным.

1. Онлайн-платформы и сервисы

- Kahoot (<https://kahoot.com>) — создание интерактивных викторин и тестов в режиме реального времени.

- Quizizz (<https://quizizz.com>) — проведение игр, тренажёров и домашних заданий с автоматической проверкой.

- LearningApps (<https://learningapps.org>) — готовые мини-игры: кроссворды, пазлы, сопоставления, классификации.

- Wordwall (<https://wordwall.net>) — генератор дидактических игр: «найди пару», «викторина», «гонка», «анаграммы».

- Genially (<https://genial.ly>) — создание интерактивных презентаций и квестов.

- Canva for Education — оформление визуальных материалов, карточек, сертификатов и игровых досок.

2. Методические ресурсы

- Программа по русскому языку в рамках Обновлённого содержания образования Республики Казахстан (МОН РК).

- Учебно-методические комплексы издательств «Алматыкітап», «Просвещение», «Русское слово».

- Методические пособия по применению игровых технологий и критического мышления в обучении языкам.

- Сайты педагогического обмена опытом: «Ustaz Tilegi», «Сабақ жоспары», «Bilimland».

3. Печатные и электронные источники

- Выготский Л. С. Игра и её роль в психическом развитии ребёнка.

- Эльконин Д. Б. Психология игры.

- Андреева Н. В. Игровые технологии в обучении русскому языку и литературе.

- Журнал «Русский язык в школе Казахстана».

- Электронные ресурсы Министерства просвещения РК и Национальной академии образования им. Ы. Алтынсарина.

4. Собственные разработки педагога

- Авторские карточки и задания с элементами геймификации;
- Квесты по темам («Путешествие по стране Орфографии», «Миссия: пунктуация»);
- Мини-соревнования, игры-тренинги, адаптированные под уровень класса и двуязычную среду.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ ОБУЧЕНИЯ ИГРЕ НА ФОРТЕПИАНО

Аңдатпа. Мақалада фортепианода ойнауды бастауыш кезеңде үйретуде инновациялық және цифрлық технологияларды қосымша музыкалық білімге енгізу мүмкіндіктері қарастырылады. Flowkey, Simply Piano, Yousician, Music Crab, Piano Kids секілді танымал оқыту қосымшалары, олардың балалардың музыкалық қабілетін дамытуға және мотивациясын арттыруға ықпалы сипатталған. Цифрлық ресурстардың оқытуда жекелеу, музыкалық есту, қозғалыс үйлесімділігі мен қызығушылықты дамытудағы рөлі көрсетілген. Автор музыкалық педагогикада цифрландырудың дәстүрді алмастыру емес, қазіргі баланың қажеттіліктеріне бейімделу жолы екенін атап өтеді.

Түйінді сөздер: қосымша музыкалық білім, цифрлық технологиялар, фортепиано, интерактивті қосымшалар, Flowkey, Simply Piano, мотивация, есту қабілетін дамыту, жекелендірілген оқыту, музыкалық педагогика.

Аннотация. В статье рассматриваются возможности внедрения инновационных и цифровых технологий в дополнительное музыкальное образование на начальном этапе обучения игре на фортепиано. Описаны популярные обучающие приложения, такие как Flowkey, Simply Piano, Yousician, Music Crab, Piano Kids, их влияние на мотивацию и развитие музыкальных навыков детей. Подчеркивается значение цифровых средств для индивидуализации обучения, формирования слуха, координации и интереса к занятиям. Автор акцентирует внимание на важности баланса между живым музыкальным взаимодействием и цифровыми ресурсами. Отмечается, что цифровизация – не замена традициям, а способ адаптировать обучение к потребностям современного ребёнка.

Ключевые слова: дополнительное музыкальное образование, цифровые технологии, фортепиано, интерактивные приложения, Flowkey, Simply Piano, мотивация, развитие слуха, индивидуализация обучения, музыкальная педагогика.

Сегодня дополнительное музыкальное образование, переживает период активного обновления. Мы, педагоги, стоим перед задачей соединить традиции музыкального воспитания с современными цифровыми возможностями.

На пленарном заседании Августовской конференции на тему «Білім келешегі: адал азамат, кәсіби маман» Глава государства Касым-Жомарт Токаев сказал, что «мир вступил в новую технологическую эпоху, главными признаками которой становятся стремительное развитие инноваций и внедрение искусственного интеллекта. [1]

Инновационные технологии в образовании – это новые способы и формы организации учебного процесса, которые направлены на развитие личности ученика, повышение мотивации, индивидуализацию обучения и активное использование цифровых ресурсов.

Цифровизация – это не просто использование компьютеров или гаджетов, а переход к новой культуре обучения, где цифровые средства становятся естественной частью творческого процесса.

В системе дополнительного музыкального образования, особенно на начальном этапе обучения игре на фортепиано, инновационные технологии дают педагогам и детям новые возможности.

Дошкольники и младшие школьники, приходящие в музыкальную школу, – это уже «цифровое поколение». Им близки экран, движение, звук, визуальные эффекты. Поэтому включение игровых и интерактивных программ помогает сделать процесс обучения понятным, увлекательным и осознанным.

Одним из самых эффективных направлений цифровизации музыкального обучения является использование интерактивных обучающих приложений. Рассмотрим некоторые из них, которые успешно применяются педагогами по всему миру.

1. Flowkey.

Программа сочетает видеоуроки с интерактивным распознаванием игры на фортепиано. Ученик выбирает любимую мелодию, а Flowkey показывает правильную аппликатуру, ноты и слушает исполнение.

Программа реагирует на каждую ноту – если ученик ошибается, видео останавливается. Это помогает развивать слуховой контроль, точность интонации, чувство ритма и формирует навык самостоятельной работы.

Для педагога это – возможность индивидуализировать обучение: каждый ученик продвигается в своём темпе, а преподаватель видит прогресс и может корректировать задания.

2. Simply Piano.

Приложение построено на игровом подходе. Оно поощряет ребёнка за каждое верно сыгранное задание, повышая уровень сложности постепенно.

Simply Piano помогает детям не бояться ошибок: программа мягко корректирует, повторяет трудные места, предлагает упражнения для развития координации и ритмического чувства. Особенно полезна она для малышей 5–7 лет, которые лучше воспринимают материал через игру и моментальный отклик.

Для педагога – это отличное средство для домашнего закрепления материала: ребёнок с радостью садится за инструмент и «играет с планшетом», не замечая, что это тоже урок.

3. Yousician.

Это приложение превращает процесс обучения в игру с уровнями, звёздочками и наградами. Оно работает как виртуальный педагог: слушает игру ученика, оценивает точность ритма, высоту звука и динамику.

Yousician особенно помогает развивать чувство темпа и метроритма, потому что обучение идёт под метроном и в аккомпанементе с фоновыми треками.

Для педагога – это инструмент для создания атмосферы успеха: дети видят свой результат и стремятся улучшить его.

4. Music Crab (Музыкальный краб).

Это приложение подходит для самых маленьких — от 4–5 лет. Оно в игровой форме учит ребёнка узнавать ноты, ориентироваться на клавиатуре, считать длительности.

Яркий персонаж — краб Музыка — помогает малышу двигаться по «морским нотным волнам», собирая ноты, ритмические рисунки и звуки.

Такой игровой подход особенно ценен для начального этапа: формируются основы слуха, внимания, зрительной памяти, без перегрузки и стресса.

5. Piano Kids рассчитана на детей дошкольного возраста и создана с целью сделать первое знакомство с фортепиано (и музыкой вообще) весёлым, заинтересовывающим и доступным. Она особенно подходит там, где нет сложного оборудования или высоких требований к техническому оснащению (шлемов VR, сложных цифровых систем и т.д.).

Обучение малышей (примерно 3-6 лет) играет главную роль, когда традиционные уроки могут ещё быть трудны. Материалы включают как онлайн-уроки, так и печатные/активные материалы: книжки с песнями, задания-раскраски, наклейки, календарь практики. Программа мотивирует ребёнка: есть система наклеек и призов за практику, что позволяет превращать занятия в игру. Развивает навыки, полезные не только для игры на инструменте: концентрацию внимания, координацию движений, мотивацию, чувство достижения.

Также формат заданий (наклейки, раскраски, игровые элементы) делает занятия чуть более игровыми, что особенно важно для малышей, которым традиционная строгая методика может быстро надоесть.

Можно использовать занятие как переход от игры к форме: ребёнок сначала играет по наклейкам или с раскраской, потом пробует простую песенку из книги (или онлайн-урока), тем самым плавно входит в музыкальную среду.

Главная цель инновационных технологий и цифровизации – не заменить живое музицирование, а сделать обучение интереснее, ближе ребёнку, особенно если это малыш пяти-шести лет. Для него важно, чтобы музыка была игрой, приключением, чудом. И современные технологии дают нам огромные возможности для этого.

Очень хорошо работают интерактивные музыкальные игры, где можно «собирать мелодии», «кормить нотками зверюшек», угадывать ритм по картинкам, выбирать правильные звуки. Такие программы, как Music Crab, Piano Kids, помогают превратить занятие в увлекательное путешествие, а не в скучное разучивание гамм.

Инновационные технологии прекрасно поддерживают и развитие музыкального слуха и памяти. Мы можем использовать аудиозаписи, видеофрагменты, виртуальные инструменты. Даже простое задание – найти нужный тембр среди разных звучаний – формирует внимание и слуховую дифференциацию.

Очень полезно использовать мультимедийные презентации и короткие видеосюжеты. Например, перед изучением пьесы показать малышу видео с изображением птичек или дождя – чтобы вызвать эмоциональный отклик, создать художественный образ. После этого ребёнок уже играет осознанно, с воображением.

Отдельное направление – создание цифрового портфолио ученика. Даже в младшем возрасте можно фиксировать маленькие победы: записывать видео исполнения, сохранять рисунки о музыке, первые нотные записи. Это формирует у ребёнка чувство успеха и мотивацию, а у родителей – радость видеть рост ребёнка.

Интересной формой становится виртуальный ансамбль – когда дети играют по отдельности, а затем педагог объединяет их записи в одно общее видео. Дети с восторгом узнают своё участие в общем звучании – это и творчество, и командное чувство, и первая «сцена».

Но важно помнить: инновационные технологии – это лишь средство, а не цель. Для нас, педагогов фортепиано, всегда на первом месте остаётся живое прикосновение к

инструменту, эмоциональное общение, теплота и поддержка. Технологии лишь помогают сделать путь к музыке более лёгким и радостным.

Инновационные технологии не заменяют педагога, а расширяют его возможности.

Цифровые программы:

- позволяют индивидуализировать обучение – каждый ребёнок движется в своём темпе;
- помогают развивать музыкальный слух и чувство ритма через мгновенную обратную связь делают обучение визуальным и увлекательным, что особенно важно для малышей дают педагогу новые формы мотивации и самоконтроля у детей;
- помогают родителям вовлекаться в процесс – они видят, как ребёнок занимается дома.

В музыкальной школе важно сохранять баланс между живым звучанием инструмента, общением педагога и цифровыми средствами обучения.

Главная цель педагога – не только научить ребёнка играть, но и привить любовь к музыке, развить творческое мышление и внутренний слух.

Инновации помогают сделать этот путь радостным и современным, не разрушая традиции музыкального воспитания.

И, конечно, цифровая грамотность самого педагога становится частью профессиональной компетентности. Чем свободнее мы владеем современными ресурсами, тем увереннее ведём ребёнка в мир музыки.

Использование инновационных и цифровых технологий в дополнительном музыкальном образовании – это не мода, а реальная необходимость.

Современный ребёнок живёт в цифровой среде, и задача педагога — направить этот потенциал на развитие, творчество и самовыражение.

Цифровые программы и приложения становятся надёжными помощниками педагога, если они применяются осознанно, с любовью и педагогическим мастерством.

Именно такое сочетание – традиции и инновации, живого общения и цифровой среды – открывает новые перспективы для музыкального образования будущего.

Таким образом, инновационные технологии – это не замена классике, а её естественное продолжение. Они помогают нам говорить с современным ребёнком на его языке – языке игры, звука, цвета, движения. И тогда музыка действительно становится для него живым чудом.

Список использованных источников

1. Касым-Жомарта Токаев. Выступление на Августовской конференции на тему «Білім келешегі: адал азамат, кәсіби маман» [Электронный ресурс] - <https://www.akorda.kz/ru>.
2. Music Tutor. [Электронный ресурс] - <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.jsplash.music tutor>
3. Piano Kids [Электронный ресурс]
4. - <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.orange.kidspiano.music.songs&hl=ru>

кандидат педагогических наук, преподаватель фортепиано,
концертмейстер, педагог-исследователь
ГККП «Детская музыкальная школа имени Нургисы Тлендиева
ГУ Отдела образования по городу Талдыкорган
Управления образования области Жетісу»

СОДЕРЖАНИЕ И ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЫ ПО ФОРТЕПИАНО ДЛЯ ДМШ И ДШИ

***Аңдатпа.** Мақалада балалар музыка мектептері мен өнер мектептеріне арналған авторлық фортепиано бағдарламасы қарастырылады. Бағдарлама Қазақстанның ұлттық музыкалық мәдениетіне баулу мақсатында оқушылардың фортепианолық репертуарын кеңейту және пианист-оқушылардың музыкалық-шығармашылық қабілеттерін дамыту үшін әзірленген. Бағдарлама академиялық және ұлттық бағыттардың синтезіне, цифрлық технологиялар мен инклюзивтік қағидаттарды енгізуге, сондай-ақ жетістіктерді көпдеңгейлі бағалау жүйесін қолдануға бағытталған. Зерттеу әдіснамасы бес кезеңнен тұрды – қолданыстағы бағдарламаларды талдаудан бастап апробация мен түзетуге дейін. Нұргиса Тлендиев атындағы балалар музыка мектебінде жүргізілген тәжірибелік тексеріс бағдарламаның тиімділігін көрсетті. Бағдарламаны іске асыру қосымша музыкалық білім беруді жаңғыртуға және өз мәдени болмысын сезінетін жаңа буын музыканттарын қалыптастыруға ықпал етеді.*

***Түйінді сөздер:** авторлық бағдарлама, фортепиано, балалар музыка мектебі, ұлттық музыкалық мәдениет, шығармашылық даму, қазақстандық композиторлар, білім беруді жаңғырту.*

***Аннотация.** В статье рассматривается авторская программа по фортепиано для детских музыкальных школ и школ искусств. Программа разработана с целью приобщения учащихся к национальной музыкальной культуре Казахстана через расширение фортепианного репертуара и развитие музыкально-творческих способностей учащихся-пианистов. Программа ориентирована на синтез академических и национальных направлений, внедрение цифровых технологий, инклюзивных принципов и многоуровневой системы оценивания достижений. Методология исследования включала пять этапов - от анализа существующих программ до апробации и коррекции. Экспериментальная проверка, проведенная на базе ДМШ имени Нургисы Тлендиева, показала эффективность программы, ее реализация будет способствовать модернизации дополнительного музыкального образования и формированию нового поколения музыкантов, осознающих свою культурную идентичность.*

***Ключевые слова:** авторская программа, фортепиано, детская музыкальная школа, национальная музыкальная культура, творческое развитие, казахстанские композиторы, модернизация обучения.*

***Введение.** Современное дополнительное музыкальное образование требует обновления содержания и методов обучения в соответствии с инновационными тенденциями и изменяющимися культурными реалиями. Традиционные подходы к преподаванию фортепиано, основанные преимущественно на репродуктивном усвоении материала, уже не в полной мере отвечают потребностям современного ученика, ориентированного на творческое самовыражение, междисциплинарное мышление и цифровую грамотность. Современный педагог дополнительного музыкального образования*

должен владеть не только традиционной методикой преподавания в классе фортепиано, но и цифровыми, инклюзивными и коммуникативными компетенциями. В высших учебных заведениях музыкального профиля учебные программы уже смещают акценты в сторону интеграции этих навыков. Время требует пересмотра содержания программ для ДМШ и ДШИ так, чтобы они готовили учащихся и их педагогов к новым образовательным задачам.

Разработка и внедрение новой программы по фортепиано на инновационной основе является важным шагом в модернизации музыкального образования.

В традиционных учебных программах по фортепиано для ДМШ и ДШИ акцентируется внимание на технико-исполнительской подготовке, мало учитываются современные методики - комплексное музыкально-творческое развитие, музыкально-творческая деятельность с опорой на межпредметные связи, элементы сценической саморегуляции, использование ИКТ и др. Современная программа по фортепиано должна предусматривать четкие ступени прогрессии, критерии оценивания и разделы подготовки к конкурсной и экзаменационной деятельности, сохраняя при этом общекультурную и воспитательную функции школы.

Актуальность создания авторской программы по фортепиано обусловлена следующими факторами:

- возникла необходимость в создании новой программы, способствующей внедрению комплексной методики обучения, основанной на поисках вариативных траекторий обучения и адаптивных путей для учащихся разных возрастов и уровней музыкальной подготовки;

- повышение мотивации учащихся и педагогической эффективности;

- задачей формирования национальной идентичности средствами фортепианного искусства;

- родители и сам рынок музыкального образования предъявляют все более высокие требования: участие детей в исполнительских конкурсах и фестивалях различного уровня, подготовка к поступлению в специализированные учреждения.

Данная авторская программа по фортепиано для ДМШ и ДШИ основана на инновационных подходах, сочетающих традиции и современные технологии.

Инновационность программы:

- органическое соединение академического и национального направлений обучения;

- введение творческих компонентов в традиционный курс фортепиано;

- расширение репертуарного фонда казахстанскими произведениями;

- использование инновационных методов обучения;

- интеграция цифровых технологий и инклюзивных подходов в дополнительное музыкальное образование;

- создание условий для воспитания музыканта-творца, а не только исполнителя.

Таким образом, разработка новой программы по фортепиано является актуальной инновационной задачей, направленной на повышение эффективности музыкального образования и на подготовку учащихся, способных адаптироваться к современному культурному и технологическому пространству.

Цель авторской программы: приобщение учащихся ДМШ и ДШИ к национальной музыкальной культуре на основе расширения соответствующего фортепианного репертуара и комплексного музыкально-творческого развития.

Задачи программы:

-обновить и расширить репертуарную и методическую базу с учетом казахстанской музыкальной традиции и мировой практики;

-повысить мотивацию учащихся к занятиям фортепиано через включение различных творческих форм (чтение с листа, подбор музыки по слуху, транспонирование, аккомпанемент, исполнение в ансамбле и др);

-внедрить цифровые и дистанционные технологии в процесс обучения;

-разработать систему многоуровневого оценивания достижений учащихся;

-повысить профессиональный уровень преподавателей посредством методической поддержки.

Методология исследования связана с разработкой и внедрением современной, научно-обоснованной и национально ориентированной программы обучения по фортепиано для детских музыкальных школ и школ искусств, обеспечивающей качественную, доступную и актуальную подготовку учащихся в условиях обновленного содержания образования.

Методологический аспект формирования национальной идентичности лежит в основе авторской программы. По мнению С.А. Узакбаевой «важную роль в становлении национальной идентичности играет музыка, передающая народу его традиции, культурные идеалы и память о прошлом» [1, с.93]. В свою очередь Ш.Б. Кульманова также считает, что «музыка способствует осознанию народом своей индивидуальности, соединяя историческую память с культурными традициями» [2, с.19].

Относительно методов обучения, то мы разделяем точку зрения Б.А. Амриной, о том, что «все методы музыкального воспитания дополняют друг друга и должны быть комплексными, вариативность применения которых способствует формированию воображения и творческому развитию учащихся» [3, с.76].

Методические особенности авторской программы:

1.Интегративность обучения - связь предмета фортепиано с сольфеджио, теорией музыки, музыкальной литературой.

2.Ориентация на проявление и стимулирование творческой активности учащихся - включение заданий по творческому музицированию: подбор музыки по слуху, создание аранжировки, чтение нот с листа, конструирование аккомпанемента, транспонирование, ансамблевое музицирование.

3.Индивидуализация обучения - гибкая система заданий и оценивания, адаптированная под темп и способности учеников с разным уровнем музыкальных способностей.

4. Применение цифровых технологий - обучающих приложений, видеоанализа исполнения и др.

5.Использование технологии личностной саморегуляции в музыкально-исполнительской деятельности (концерты, конкурсы, творческие отчеты и др.)

Исследовательская часть. Методологическая основа исследования реализуется через пять последовательных этапов работы над авторской программой.

1. Аналитико-диагностический этап:

- изучение существующих программ по фортепиано (республиканских и зарубежных).
- анализ учебных планов, репертуарных списков, методик и форм контроля.
- определение потребностей педагогов, учащихся и родителей (опросы, интервью).
- выявление проблемных зон: разные уровни музыкальных способностей у детей; дефицит репертуара фортепианных произведений казахстанских авторов, недостаток цифровых и инклюзивных компонентов.

2. Концептуально-методологический этап:

- определение методологической базы программы (компетентностный, личностно-ориентированный, творческо-исследовательский, деятельностный подходы и подход осознания национальной идентичности);
- формулировка целей, задач и ожидаемых компетенций обучающихся;
- разработка структуры программы;
- разработка авторской комплексной методики обучения.

3. Этап разработки:

- составление новых репертуарных списков фортепианных произведений казахстанских композиторов;
- разработка методических рекомендаций по использованию авторской методики (комплексное музыкально-творческое развитие учащихся);
- разработка методических рекомендаций по организации учебного процесса;
- разработка годовых требований для каждого года обучения;
- подготовка материала для творческих заданий.

4. Педагогико-технологический этап:

- апробация авторской программы с использованием современных образовательных технологий: компьютерных программ для чтения с листа, транспонирования, аккомпанемента и др.
- интеграция межпредметных связей (музыкальная литература, теория музыки и сольфеджио)
- участие детей в различных формах музыкально-творческой деятельности;
- выступления на семинарах и конференциях.

5. Оценочно-коррекционный этап:

- определение системы оценивания достижений учащихся: критерии по уровням (начальный, базовый, продвинутый);
- выбор форм контроля (творческий зачет, концерт, портфолио, видеоотчет и др).
- проведение пилотного внедрения программы в других школах;

-корректировка программы по итогам апробации и отзывов педагогов и родителей.

Практическое применение. Апробация авторской программы по фортепиано: ход работы и результаты. Целью апробации было проверить работоспособность, педагогическую эффективность и практическую применимость авторской программы по фортепиано (с опорой на национальный репертуар и творческое развитие) в условиях детской музыкальной школы, определить сильные и слабые стороны программы и сформулировать рекомендации по ее окончательной доработке и внедрению. Программа была апробирована на базе Детской музыкальной школы имени Нургисы Тлендиева в течение пяти лет. Всего участвовало 24 ученика (10 учеников 1-2 года обучения; 8 учеников 3 и 4 года обучения; 6 учеников 5-7 года обучения). В апробации приняли участие три педагога музыкальной школы, прошедшие методический инструктаж по авторской программе перед началом апробации. В качестве наблюдателя выступили методист ДМШ им. Н. Тлендиева и один приглашенный педагог по фортепиано из школы искусств. Подбор участников был целенаправленным - учитывались мотивация, регулярность посещения уроков и наличие базовых навыков для адекватной оценки динамики. На начальном этапе работы составляется индивидуальный маршрут каждого ученика: фиксируется уровень музыкальных знаний, умений и навыков, интересы, ставятся конкретные задачи, разрабатываются различные диагностические задания. Каждое занятие планировалось с компонентами: исполнение-техника- музицирование-творческие задания. Наша авторская программа по фортепиано, основанная на комплексном подходе, предполагает использование разнообразных методов оценивания, отражающих разные стороны музыкального развития ребенка. Это не просто фиксация уровня владения инструментом, а комплексная балльно-критериальная система анализа исполнительского, слухового и творческого развития ученика. Оно направлено на выявление динамики роста, формирование мотивации и корректировку индивидуальной траектории обучения ученика.

Результаты апробации авторской программы:

- повысилось качество подготовки учащихся и уровня их музыкальной грамотности;
- развиты у обучающихся ключевые компетенции: исполнительские, творческие, саморегулятивные;
- выросла мотивация и интерес к занятиям фортепиано и к фортепианной музыке казахстанских авторов;
- развилась творческая активность учащихся-пианистов;
- учащиеся освоили большой объем фортепианных произведений казахстанских композиторов, что положительно повлияло на осознание их национальной идентичности;
- выросла активность и результативность участия детей в фортепианных исполнительских конкурсах различного уровня.

Рекомендации.

1.Необходимо регулярно включать учащихся в коллективную и ансамблевую деятельность (раз в месяц мини-концерт, открытый или партнерский урок).

2.Репертуар для исполнения должен отражать национальные традиции, чтобы формировать музыкальную идентичность и стимулировать музыкально-творческую деятельность детей.

3. Активизировать использование цифровых и мультимедийных ресурсов: приложений, компьютерных программ и онлайн ресурсов.

Заключение. Авторская программа по фортепиано для ДМШ и ДШИ представляет собой современную модель обучения, ориентированную на развитие личности ребенка через музыку, соединяющую традиции и инновации, академическую культуру и национальную самобытность. Программа сочетает академические традиции фортепианного образования и национальные культурные ценности, что делает процесс обучения более осмысленным, доступным и творчески мотивирующим для детей. Ее реализация позволит повысить качество музыкального образования, расширить репертуарный кругозор учащихся и воспитать новое поколение музыкантов, осознающих свою культурную принадлежность и творческую миссию.

Список использованных источников

1. Узакбаева С.А. Этнопедагогика: учебно-методическое пособие, - Алматы: Карасай, 2019,- 320с.
2. Кульманова Ш.Б. Научно-педагогические основы воспитания младших школьников средствами казахской народной музыки: автореф. дисс. канд. пед. наук,- Алматы, 2000-25с.
3. Амрина Б.А. Методы развития творческого воображения учащихся-пианистов младших классов // Қосымша білім және тәрбие,- №4, - 2025.- С.71-76

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ КРЕАТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ В ДЕТСКОЙ ИЗОСТУДИИ

Аңдатпа. Мақалада заманауи технологиялардың балалардың бейнелеу өнері студиясындағы креативті ойлауын және шығармашылық белсенділігін дамытудағы рөлі қарастырылады. Цифрлық құралдарды, жасанды интеллектті, мультимедианы және дәстүрлі емес әдістерді (дудлинг, микс-медиа, папье-маше, коллаж) қолдану тәжірибесі сипатталған. «Сымбат» изостудиясының жұмыс тәжірибесінде заманауи технологияларды біріктіру тәрбиеленушілердің дербестігін, қиялын, эстетикалық талғамын және өнерге деген қызығушылығын арттыруға мүмкіндік беретіні көрсетілген. «Қазақстанның Қызыл кітабына енген жануарлар» атты шығармашылық жобасы арқылы көркем және экологиялық тәрбиенің өзара байланысы айқындалды.

Түйінді сөздер: креативті оқыту, заманауи технологиялар, балалар шығармашылығы, изостудия, жоба әдісі, жасанды интеллект.

Аннотация. В статье рассматриваются современные технологии как средство развития креативного мышления и творческой активности детей в изостудии. Раскрывается опыт применения цифровых инструментов, искусственного интеллекта, мультимедийных средств, а также нетрадиционных техник (дудлинг, микс-медиа, папье-маше, коллаж) в художественном образовании. На примере работы изостудии «Сымбат» показано, как интеграция современных технологий способствует формированию у воспитанников самостоятельности, воображения, эстетического вкуса и интереса к искусству. Особое внимание уделено проектной деятельности «Краснокнижные животные Казахстана», где объединены художественное и экологическое воспитание.

Ключевые слова: креативное обучение, современные технологии, детское творчество, изостудия, проектная деятельность, искусственный интеллект.

Современное образование всё активнее переходит от передачи знаний к развитию креативного мышления, воображения и самостоятельности ребёнка. Креативное обучение — это процесс, в котором дети не просто усваивают готовые знания, а создают новые смыслы, образы, свой продукт творчества, используя личный опыт, фантазию и современные средства обучения. Как отмечает педагог-психолог Е. Торренс, «креативность — это способность видеть проблему там, где другие видят лишь готовое решение». Современные технологии, такие как цифровые инструменты, искусственный интеллект, мультимедиа и интерактивные платформы, позволяют расширить границы детского творчества. Они становятся инструментом развития воображения и художественного мышления, а также повышают мотивацию и интерес детей к обучению.

В изостудии использование современных технологий помогает воспитанникам визуализировать идеи и композиции, экспериментировать с цветом и формой, видеть результат мгновенно и сочетать традиционные и цифровые техники, получать радость от творчества.

Как подчёркивает исследователь О.В. Сухарева, «интеграция ИКТ в художественное образование способствует развитию творческой активности, самостоятельности и индивидуального стиля учащихся» [1;18].

В авторской программе обучения нашей изостудии «Сымбат»: «Развитие творческих способностей воспитанников через освоение инновационных техник и подходов на занятиях изостудии» входит освоение различных изобразительных материалов не только рисования, но и декоративно-прикладного творчества: аппликация, лепка малых форм, витраж, работа с фетром, фоамираном. Большое внимание уделяется изучению нетрадиционных техник обучения, таких как: дудлинг, микс-медиа, папье-маше и других в современной интерпретации. Это позволяет детям в дальнейшем быть более свободнее в самовыражении, способствует развитию креативности, формированию самостоятельности, воображения, эстетического вкуса, повышает мотивацию.

Применение современных технологий в практике изостудии «Сымбат»

1. Метод проектов.

Одним из ярких примеров является наш творческий проект «Краснокнижные животные Казахстана». По программе второго года обучения (8-10 лет) в апреле 2025 г. по плану у нас проходила тема «Животные Казахстана». В этом году мы решили слепить животных, которые занесены в Красную книгу Казахстана и это задание вышло за рамки наших занятий и переросло в творческий проект. Идея проекта возникла из желания не только развивать у детей художественные способности, но и формировать бережное отношение к природе, интерес к животному миру нашей страны, к тем видам, которые нуждаются в охране. Мы решили объединить искусство и экологическое воспитание, чтобы через творчество дети смогли выразить свои чувства и знания.

Дети изучали редких животных, занесённых в Красную книгу Республики Казахстан, создавали эскизы, а затем лепили объёмные фигуры из воздушного пластилина. Работы были объединены в тематическую композицию и представлены на выставке и дефиле. Этот метод развивает у детей исследовательские и коммуникативные навыки, а также чувство сопричастности к природе и национальной культуре.

На первых занятиях мы познакомились с животными, занесёнными в Красную книгу Казахстана - это архар, снежный барс, джейран, кулан и другие редкие виды. Дети рассматривали фотографии, читали описания, обсуждали характерные особенности каждого животного. Затем начался этап проектирования: ребята делали эскизы, придумывали позы, цвета и композиции будущих скульптур. Мы обсудили, как можно передать характер животного средствами формы, линии и цвета.

Следующим шагом стала лепка объёмных фигур из воздушного пластилина. Этот материал позволил детям работать ярко, выразительно, сочетая цвета и фактуры. Каждая работа получилась уникальной — в ней чувствуется фантазия, индивидуальность и отношение автора к своему образу.

Кульминацией проекта стало творческое дефиле на открытии моей персональной выставке в Павлодарском областном художественном музее (апрель 2025 г), где дети представили свои скульптуры. Они вышли на сцену в футболках с изображениями своих животных, которые мы заранее перенесли на ткань с помощью печати. По ходу дефиле мы рассказывали про каждого выполненного животного. Так каждый ребёнок стал участником яркого, запоминающегося показа. Дефиле стало не просто демонстрацией работ, а настоящим праздником творчества и любви к природе.

Мы презентовали свои работы из серии «Краснокнижные животные» воспитанника отдела эстетики на итоговом занятии «АРТ-САЛОН», посвященном окончанию учебного года во дворце школьников (май 2025 г.), где в ходе дефиле рассказали про каждого из этих животных. Свой проект мы показывали на совместной выставке изостудий Дворца школьников «Две студии-одно искусство» в областной библиотеке им. С. М. Торайгырова

(август 2025 г), где были выставлены лучшие работы детей за учебный год. Каждый участник был награжден сертификатом.

Наш проект был представлен на выставках и конкурсах декоративно-прикладного искусства, где получил положительные отзывы жюри и зрителей:

- Международный многожанровый фестиваль детского творчества «MIXFEST» (май 2025 г), Гран-при, приняли участие 7 воспитанников

-I городской Фестиваль-конкурс для детей и молодёжи с ограниченными возможностями «Кедергісіз келешек» в номинации ДПИ(август 2025 г), Кабиденев Каир – 2 место, Шведенко Роман – сертификат.

Самое главное - дети почувствовали радость творчества, гордость за свои работы и осознание важности защиты животных, которые находятся под угрозой исчезновения. Проект «Краснокнижные животные Казахстана» стал примером того, как через художественную деятельность можно воспитывать у детей экологическую культуру, эстетический вкус и уверенность в собственных силах.

2. Применение Искусственного интеллекта (ИИ).

Современные дети с интересом воспринимают цифровые инструменты. В одном из занятий мы использовали чат GPT для генерации эскизов натюрморта. Ребята сначала рисовали лимоны с натуры акварелью, а затем вместе со мной формулировали запрос для ИИ, чтобы получить цифровой эскиз натюрморта с лимонами. Сгенерированные изображения стали основой для последующей работы гуашью, у каждого воспитанника получились интересные и разнообразные рисунки.

Мы попробовали сделать короткий мультфильм с применением разных фоновых рисунков одного и двух персонажей. Каждое движение было сфотографировано и смонтировано в видеоредакторе Фильмора. Это был интересный опыт, который мы будем дальше продолжать использовать на своих занятиях. Таким образом, ИИ помог расширить творческое видение воспитанников, позволил им почувствовать себя соавторами цифрового искусства.

3. Метод коллажа.

Интересный результат дала работа в технике коллажа. Мы использовали старые детские зарисовки и соединили их в единую композицию. Каждый участник добавлял свой элемент, создавая общий сюжет. Цифровые технологии помогли: мы предварительно сфотографировали рисунки, собрали их в единую композицию на экране, а потом перенесли на бумагу. Это развивает чувство композиции, коллективное взаимодействие и бережное отношение к своему творческому опыту.

4. Техника папье-маше.

Традиционные технологии также остаются важной частью креативного обучения. В работе с техникой папье-маше дети учатся планировать процесс, сочетать формы и фактуры, что способствует развитию пространственного мышления. Совмещение цифрового этапа - например, предварительного моделирования формы в простых 3D-программах - с реальным изготовлением усиливает эффект осознанности и точности.

Таким образом, использование современных технологий в изостудии - это не замена традиционного творчества, а его развитие и расширение. Технологии становятся инструментом для поиска, вдохновения и визуализации, а педагог - проводником между цифровым и реальным миром искусства.

5. Техника дудлинг.

Одной из современных и доступных технологий, которую мы также используем на занятиях в разделе «Инновационные техники», является дудлинг - техника свободных импровизационных рисунков, состоящих из линий, узоров, фактур и символов.

Эта техника помогает детям развивать внимание, чувство ритма и композиции, а также снимает эмоциональное напряжение, как арт-терапия. В рамках темы «Фактура в графике» мы выполняли упражнения на передачу различных поверхностей через линии и штрихи. Позже воспитанники использовали эти графические приёмы для создания тематической композиции рисунка «Ловец снов». Каждый элемент (перьевая подвеска, нити, орнамент) заполнялся собственным узором-дудлом, что помогло детям не только почувствовать индивидуальный стиль, но и познакомиться с элементами декоративного мышления.

Техника дудлинг способствует развитию воображения, концентрации и уверенности в руке, а также приучает детей к осознанному отношению к линии и графике.

Кроме того, этот метод отлично сочетается с цифровыми технологиями - узоры можно переносить в цифровую графику, комбинировать с ИИ - эскизами или использовать для оформления коллажей и открыток.

6. Техника микс-медиа.

Ещё одно современное направление, которое мы применяем на уроках в разделе живопись – это техника микс-медиа, основанная на сочетании различных художественных материалов и фактур. Она даёт возможность детям смело экспериментировать и понимать, как взаимодействуют между собой цвет, текстура и изображение. В преддверии праздника 8 марта с воспитанниками экспериментальной группы мы выполняли рисунок акриловыми красками на холсте в этой технике (букет цветов, натюрморт), где мы применяли наклеенные салфетки, трафаретные отиски. Таким образом, получилось интересное живописное произведение и прекрасный подарок.

Подводя итог, можно сказать, что креативное обучение в сочетании с современными средствами помогает детям проявлять индивидуальность, осваивать новые формы художественного выражения, учиться видеть красоту в традициях и в инновациях. Главная задача педагога - направить этот интерес и творческую энергию в конструктивное русло, развивая у воспитанника уверенность в своих силах и любовь к искусству.

Воспитанники изостудии «Сымбат» с проектом «Краснокнижные животные»

Список использованных источников

1. Сухарева О.В. Информационные технологии в художественном образовании: проблемы и перспективы. - Москва, 2018.
2. Торренс Е. Креативное мышление как основа творческого развития личности. -М., 2015.

ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИНФОРМАТИКА ПӘНІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЦИФРЛАНДЫРУДЫ ҚОЛДАНУ

Аңдатпа. Бұл баяндамада қосымша білім беру жүйесінде информатика пәнін оқытуда инновациялық технологиялар мен цифрландырудың маңызы қарастырылған. Информатика сабағында заманауи цифрлық құралдарды, жасанды интеллект элементтерін, онлайн платформаларды және жобалық оқыту әдістерін тиімді қолдану жолдарын ұсынады.

Түйінді сөздер: цифрландыру, инновациялық технология, информатика, қосымша білім беру, жасанды интеллект, цифрлық ресурстар.

Аннотация. В данном докладе рассматривается значение инновационных технологий и цифровизации в преподавании информатики в системе дополнительного образования. Представлены эффективные способы использования современных цифровых инструментов, элементов искусственного интеллекта, онлайн-платформ и проектного обучения на занятиях по информатике.

Ключевые слова: Цифровизация, инновационные технологии, информатика, дополнительное образование, искусственный интеллект, цифровые ресурсы.

Қазіргі таңда қоғамның барлық саласында цифрландыру үрдісі белсенді дамуда. Бұл үдеріс білім беру саласында қарқынды дамыған. Білім беру жүйесінде инновациялық технологиялар мен цифрландыру — оқыту сапасын арттырудың негізгі құралдары болып табылады. Бүгінгі күні әрбір педагогтың басты міндеті –инновациялық технологияларды меңгеріп, оларды оқыту үдерісіне тиімді енгізу. Қосымша білім беру жүйесі оқушылардың қабілеті мен қызығушылығын дамытатын маңызды бағыт болып табылады. Білім алушылардың ойлау дағдылары мен практикалық қабілеттерін дамыту мақсатында инновациялық тәсілдер мен цифрландыру элементтерін қолдану ерекше маңызға ие.

Осы тұрғыдан қосымша білім беру жүйесіндегі информатика пәні ерекше мәнге ие. Информатика – оқушыларды ақпараттық мәдениетке, алгоритмдік ойлауға және заманауи цифрлық ортада әрекет етуге үйрететін пән. Инновация мен цифрландыру осы пәннің мазмұнын байытып, оқыту сапасын жаңа деңгейге көтереді. Қосымша білім беру жүйесінде информатика пәнін оқыту — заманауи технологиялармен тығыз байланысқан, оқушылардың шығармашылық әлеуетін арттыратын бағыттардың бірі.

1. Қосымша білім беру жүйесінің ерекшелігі және информатиканың рөлі

Қосымша білім беру жүйесі оқушылардың жеке қабілеттерін ашуға, шығармашылық және логикалық ойлауын дамытуға бағытталған.

Информатика пәні бұл бағытта ерекше рөл атқарады, себебі ол:

- оқушылардың цифрлық сауаттылығын арттырады;
- шығармашылық және жобалау қабілеттерін дамытады;
- ақпараттық мәдениет пен технологиялық ойлауды қалыптастырады.

Қосымша білім беру ұйымдарында информатика үйірмелері арқылы оқушылар:

- бағдарламалау, робототехника, графикалық дизайн, мультимедиа салаларымен танысады;

- түрлі цифрлық жобалар мен зерттеу жұмыстарын орындайды.

2. Инновациялық технологиялардың білім беру үдерісіндегі маңызы.

Инновациялық технологиялар – бұл оқытудың мазмұнын, әдісін және құралдарын жаңартуға бағытталған заманауи тәсілдер.

Информатика пәнінде қолдануға болатын инновациялық технологиялар:

- STEM/STEAM оқыту

- Геймификация (ойын арқылы оқыту)

- Жобалық әдіс

- Жасанды интеллект (AI)

- Виртуалды және толықтырылған шындық (VR/AR)

3. Цифрландырудың білім берудегі рөлі

Цифрландыру – оқу үдерісін заманауи технологиялармен қолдау және оңтайландыру. Ол келесі бағыттарда көрініс табады:

1. Электронды білім беру ресурстары: BilimLand, Google Classroom, Moodle, Quizizz.

2. Интерактивті құралдар: Canva, Genially, Jamboard.

3. Онлайн тестілеу және кері байланыс: Kahoot, LearningApps.

4. Жасанды интеллектті пайдалану: ChatGPT және Copilot сияқты құралдар код жазуға, талдауға көмектеседі.

4. Инновациялық технологиялар мен цифрландыруды тиімді қолдану жолдары

Информатика пәнінде инновацияны тиімді қолдану үшін педагог келесі бағыттарды ескеруі қажет:

- Мақсатқа сай құрал таңдау;

- Оқушы белсенділігін арттыру;

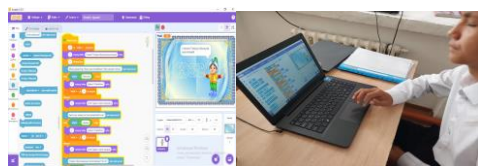
- Кері байланыс пен интерактивтілік;

- Цифрлық қауіпсіздік мәдениетін сақтау;

- Педагогтың цифрлық құзыреттілігін жетілдіру.

5. Практикалық мысалдар

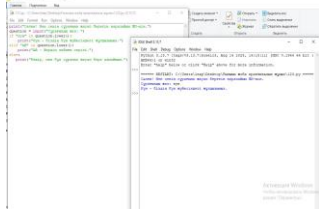
1. Scratch бағдарламасында анимациялық жоба жасау.

3. “Ақылды құрылғы” жобасы (Tinkercad + Arduino).

3. ChatGPT арқылы код талдау.

4. Canva/Genially платформасында цифрлық презентация жасау.

Инновациялық технологиялар мен цифрландыруды тиімді қолдану арқылы:

- оқушылардың цифрлық және алгоритмдік ойлауы дамиды;
- шығармашылық қабілеттері артады;
- оқуға қызығушылық пен ынта көтеріледі;
- мұғалімдердің педагогикалық және цифрлық шеберлігі жетіледі.

Қорытынды

Қорыта айтқанда, қосымша білім берудегі информатика пәнінде инновациялық технологиялар мен цифрландыруды қолдану — қазіргі заман мұғалімінің кәсіби шеберлігін көрсететін және оқушылардың ХХІ ғасыр дағдыларын қалыптастыратын маңызды бағыт. Инновация — білім берудің қозғаушы күші, ал цифрландыру — оқыту сапасын арттырудың сенімді құралы.

Пайдаланылған әдебиттер

1. Білім саласындағы цифрлық трансформация // Egemem Qazaqstan. — 2021. — №12.
2. Кенжебаева Л.Ж. Цифрлық білім беру ресурстарын қолданудың педагогикалық аспектілері // Білім берудегі инновациялар. — 2022. — №3. — Б. 24–29.
3. Абдрахманова Г.Т. Онлайн оқытудың тиімділігі: жаңа мүмкіндіктер мен қиындықтар // Педагогикалық зерттеулер журналы. — 2021. — №4(76).
4. Қожахметов А.Б. Информатиканы оқытудың өзекті мәселелері. – Қарағанды: БолашақБаспа, 2017. – 205 б.

МУЗЫКА САЛАСЫНДАҒЫ КӘСІБИ БІЛІМ БЕРУ: КӘСІБИЛІКТІ САҚТАУ ЖӘНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІҢ РӨЛІ

Аңдатпа. Бүгінгі баяндама — музыка саласындағы кәсіби білім берудің болашағы, дәстүр мен инновацияның тоғысында талқылау. Цифрландыру дәуіріндегі музыкалық білім беру жүйесі неге өзгеріп жатыр және біз осы өзгерістерді қалай дұрыс бағытта қолдана аламыз? — осы сұрақтарға жауап іздеумен бастайық.

Түйінді сөздер: кәсіби музыкалық білім, дәстүр мен инновация, музыкалық педагогика, эмоционалдық интеллект, жасанды интеллект, интерактивті оқыту, цифрлық технологиялар, VR/AR технологиялары, Big Data, бейімделген оқыту, шығармашылық еркіндік.

Аннотация. Моё сегодняшнее выступление посвящено будущему профессионального музыкального образования на стыке традиций и инноваций. Почему система музыкального образования меняется в эпоху цифровизации и как мы можем направить эти изменения в правильное русло? — давайте начнём с поиска ответов на эти вопросы.

Ключевые слова: профессиональное музыкальное образование, традиции и инновации, музыкальная педагогика, эмоциональный интеллект, искусственный интеллект, интерактивное обучение, цифровые технологии, VR/AR технологии, Big Data, адаптивное обучение, творческая свобода.

Кәсіби білім дегеніміз не?

Кәсіби музыкалық білім — теория, практика және сахналық тәжірибе негізінде маман даярлау үдерісі. Музыкалық шығармаларды оқу және түсіну үшін ноталық сауаттылық маңызды. Музыкалық аспапта ойнау немесе вокалдық дағдыларды меңгеру кәсіби білімнің негізі болып табылады. Музыкалық шығармаларды талдау арқылы композиция мен құрылымды түсіну қалыптасады. Оркестрлік немесе ансамбльдік жұмыс тәжірибесі кәсіби даму мен үйлесімділікті арттырады.

Кәсіби музыкалық білім сонымен қатар композиция мен аранжировканың негізгі принциптерін меңгеруді қамтиды.

Неліктен кәсіби музыкалық білім алу маңызды?

- Техникалық шеберлікті дамыту;
- Халықаралық деңгейде өнер көрсету мүмкіндігі;
- Ұлттық музыканы сақтау мен насихаттау;
- Музыкалық мәдениетті терең түсіну;
- Өз кәсібіне сенімділік пен тұрақтылық қалыптастыру.

1. Музыкалық кәсіби білім берудегі дәстүрлі тәсілдердің теориялық негіздері

1.1. Педагогикалық дәстүр мен музыкантты шыңдау

Классикалық музыкалық білім берудің негізінде Гербарттің білім беру моделі, Выготскийдің әрекет дәстүрі және Блумның педагогикалық таксономиясы жатыр. Бұл теориялар жүйелі тәсіл, мақсаттылық және ойлау қабілетінің жоғары деңгейлерін дамытуға бағытталған. Музыкада бұл — эмоциялық интерпретация, техника, импровизация және шығармашылық ойды жетілдіру.

1.2. Музыкалық тәжірибе мен эмоционалдық интеллект

Музыка — эмоция мен мағынаның тілі. Даниэл Гоулманның эмоционалдық интеллект теориясы музыкалық оқуда сезімталдық, тұлғааралық өзара әрекет және ішкі әлемді көрсету қабілетін дамытудың маңыздылығын көрсетеді. Кәсіби музыкант болу — техникалық шеберлікті ғана емес, сонымен қатар шығармашылық және эмоционалдық тереңдікті игеру деген сөз.

2. Қазіргі заманғы сын-қатерлер және олардың ғылыми талдауы

2.1. «Клиптік ойлау» және мотивациялық диссонанс

Әлеуметтік желілер мен цифрлы контенттің көптігі «клиптік ойлау» феноменін тудырды: тез нәтиже мен жеңіл ықпал іздеу мотивацияны төмендетеді. Н. Постман мен постмодерндік мәдениет зерттеушілерінің еңбектері бұл құбылысты түсіндіруге көмектеседі.

2.2. Пәнаралық дайындықтың әлсіздігі

Қазіргі музыкант психология, нейроэстетика, цифрлық технологиялар салаларынан да білімді болуы қажет. Интердисциплинарлық құзыреттер музыканттың кәсіби көкжиегін кеңейтеді және аудиториямен байланысын күшейтеді.

3. Жасанды интеллект және технологиялар

3.1. Интерактивті оқыту платформалары

Yousician, Simply Piano, Flowkey секілді платформалар музыкалық аспаптарды үйренуді жеңілдетеді. Олар В. Выготскийдің жақын даму аймағы қағидасын іске асырады — оқушыға оңтайлы қиындық деңгейін ұсынады.

3.2. Музыка генерациялайтын жасанды интеллект жүйелері

AIVA, MuseNet, MusicLM сияқты жүйелер симфониялар мен фондық музыканы автоматты түрде жасайды. Бұл трансформерлер мен генеративті нейрондық желілер негізінде жұмыс істейді.

3.3. Аналитикалық жасанды интеллект жүйелері

2023 жылы Мәскеу консерваториясы интонация, темп пен динамиканы автоматты талдайтын жүйені сынақтан өткізді. Бұл оқушылардың өзін-өзі талдау дағдысын арттыруға көмектесті.

3.4. VR/AR технологиялары

VR арқылы оқушылар виртуалды сахнада өнер көрсету тәжірибесін алады, ал AR технологиясы оқу процесін интерактивті етеді.

3.5. Big Data және адаптивті оқыту

SmartMusic сияқты жүйелер орындау деректерін талдап, әр оқушыға жеке оқу траекториясын ұсынады.

4. Қолданбалы тәжірибе мен нәтижелер

- Онлайн мастер-класстар (Juilliard, т.б.) арқылы халықаралық тәжірибе алу;
- Виртуалды ансамбль әдісімен қашықтан бірлесе ойнау;
- ЖИ талдауы мен ұстаз пікірін біріктіру арқылы оқу нәтижесін жетілдіру.

5. Дәстүр мен инновацияның үйлесімі

Кәсіби музыкалық білім беру — дәстүр мен технологияның нәзік теңдігі.

Дәстүрлі әдістер: эстетикалық және эмоционалдық тереңдік, ұстаз тәжірибесі.

Инновациялық құралдар: жедел кері байланыс, адаптивтілік, жеке оқу траекториялары.

6. Ұсыныстар

1. Жасанды интеллектіні оқу процесіне енгізу: интерпретация, интонация, ритм талдау құралдары.
2. Интердисциплинарлық пәндер енгізу: психология, нейроэстетика, цифрлық аудио.
3. VR/AR платформаларын қолдану: сахналық дайындық пен стресс басқару.
4. Big Data негізінде жеке оқу жолдарын құру.
5. Оқу мазмұнын жаңарту: онлайн курстар мен ЖИ құралдарын біріктіру.

Қорытынды

Музыкалық кәсіби білім — техникалық шеберлік пен эмоционалдық интеллектіні біртұтас дамыту үдерісі. Дәстүрлі педагогикалық әдістерді сақтау маңызды, ал инновациялық технологиялар — ұстаздың орнын алмастырмай, оны толықтырушы құрал.

Музыка — ішкі әлемнің сөйлейтін тілі. Сондықтан біз үшін басты құндылықтар:

- Ұстаз бен шәкірт арасындағы сенім;
- Эстетикалық және эмоционалдық мәдениет;
- Цифрлық құралдарды саналы пайдалану;
- Жеке шығармашылық еркіндікті қолдау.

Музыкалық білім беруді дамыту — болашақ ұрпақтың рухани және шығармашылық дамуына үлес қосу. Классикалық сапаны жаңашылдықпен үйлестіру — музыкалық мәдениеттің жаңа кезеңін қалыптастырудың басты жолы.

Пайдаланылған әдебитер

1. Гоулман Д. Эмоционалдық интеллект. — Алматы: «Steppe Press», 2020.
2. Выготский Л.С. Педагогикалық психология. — Мәскеу, 1996.
3. Bloom B. Taxonomy of Educational Objectives. — New York: Longman, 1956.
4. Postman N. Amusing Ourselves to Death. — New York, 1985.
5. OpenAI. MuseNet: AI for Music Composition, 2023.
6. Google Research. MusicLM: Generating Music from Text Descriptions, 2023.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВОЙ ГРАМОТНОСТИ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ И ТЕХНИЧЕСКИХ НАВЫКОВ НА УРОКАХ ХОРЕОГРАФИИ

***Аңдатпа.** Мақала хореографияны оқыту үдерісіне цифрлық технологияларды біріктірудің өзекті тақырыбына арналған. Автор цифрлық сауаттылықты қазіргі көркем-эстетикалық білім берудің маңызды құрамдас бөлігі ретінде қарастырып, оны оқушылардың шығармашылық, коммуникативтік және техникалық құзыреттерін дамытуға бағытталған құрал ретінде сипаттайды. Жұмыста зерттеудің мақсаты, міндеттері мен құрылымы нақты айқындалған. Мақаланың жаңалығы — цифрлық сауаттылықты хореографияны оқыту үдерісіне практикалық тұрғыдан енгізуінде, бұл өз кезегінде білім берудің көркем-эстетикалық және технологиялық аспектілерін тиімді ұштастыруға мүмкіндік береді. Мәтінде келтірілген цифрлық қосымшаларды (Canva, CapCut, Google Classroom, YouTube, Zoom және т.б.) қолдану мысалдары заманауи мектеп пен қосымша білім беру жүйесінде ұсынылған әдістердің нақты қолданылуын көрсетеді. Жұмыстың практикалық маңызы — әдістемелік ұсыныстар мен сабақ үлгісін әзірлеуде айқын көрінеді. Материал логикалық тұрғыдан жүйелі, түсінікті тілмен баяндалған, ғылыми-әдістемелік құндылыққа ие және оны хореографиялық бағыттағы педагогтарға, сондай-ақ қосымша білім беру педагогтарының біліктілігін арттыру курстарының бағдарламаларына енгізу үшін ұсынуға болады.*

***Түйінді сөздер:** цифрлық сауаттылық, хореография, қосымша білім беру, цифрлық технологиялар, мультимедиа, интерактивті платформалар, бейнемонтаж, CapCut, Canva, онлайн-сабақтар, жобалық қызмет, цифрлық портфолио.*

***Аннотация.** Статья посвящена актуальной теме интеграции цифровых технологий в процесс обучения хореографии. Автор рассматривает использование цифровой грамотности как важнейший компонент современного художественно-эстетического образования, направленный на развитие у обучающихся творческих, коммуникативных и технических компетенций. В работе чётко определены цель, задачи и структура исследования. Новизна статьи заключается в практической интеграции цифровой грамотности в преподавание хореографии, что способствует соединению художественно-эстетического и технологического аспектов образовательного процесса. Приведённые примеры использования цифровых приложений (Canva, CapCut, Google Класс, YouTube, Zoom и др.) демонстрируют реальную применимость предложенных методов в условиях современной школы и системы дополнительного образования. Практическая значимость работы проявляется в разработке методических рекомендаций и примера урока. Материал изложен логично, последовательно, доступным языком, обладает научно-методической ценностью и может быть рекомендован для использования педагогами хореографического направления, а также для внедрения в программы курсов повышения квалификации педагогов дополнительного образования.*

***Ключевые слова:** цифровая грамотность, хореография, дополнительное образование, цифровые технологии, мультимедиа, интерактивные платформы, видеомонтаж, CapCut, Canva, онлайн-уроки, проектная деятельность, цифровое портфолио.*

Цель: создать условия для формирования у учащихся навыков работы с цифровыми ресурсами через интеграцию интерактивных платформ и мультимедийных материалов на уроках хореографии.

Введение

Цифровая грамотность включает в себя различные навыки, которые можно разделить на три группы: поиск и потребление информации, создание и использование цифрового контента, передача информации. Некоторые из навыков, которые входят в состав цифровой грамотности: медиа-грамотность. Современное образование требует интеграции цифровых технологий в учебный процесс для повышения мотивации и эффективности обучения. В области хореографии использование цифровых инструментов позволяет не только углубить понимание движений и постановок, но и развивать навыки цифровой грамотности у учащихся.

В статье рассматриваются процессы формирования цифровой грамотности и эффективное применение цифровых инструментов и мультимедиа при изучении дисциплины «Хореография». Показаны возможности использования цифровых образовательных ресурсов в учебно-воспитательном процессе школы. Такая образовательная среда позволяет обучающимся не просто получать необходимые предметные знания, умения и навыки, но и формировать у школьников предметные компетенции, которые в свою очередь развивают личностные свойства, качества, способности, наклонности и будущие профессиональные предпочтения.

Актуальность

В современном мире цифровые технологии проникают во все сферы жизни, включая образование и искусство. Особенно важна цифровая грамотность в области хореографии, где использование мультимедийных средств, видеозаписей, онлайн-ресурсов и программных инструментов расширяет возможности обучения, творчества и самовыражения учащихся. Согласно исследованиям ЮНЕСКО и других международных организаций, развитие цифровых компетенций способствует формированию критического мышления, самостоятельности и креативности у обучающихся.

Опыт педагогов показывает, что интеграция цифровых технологий на уроке хореографии повышает мотивацию учащихся, способствует более глубокому пониманию движений и стилей, а также развивает навыки работы с современными средствами визуализации и анализа. В условиях дистанционного обучения использование видеоматериалов, онлайн-платформ и приложений позволяет сохранять высокий уровень взаимодействия и эффективности образовательного процесса.

Цифровые уроки выполняют значительную роль в развитии хореографических компетенций личности. Благодаря гибкости и доступности обучающиеся получают возможность изучать материал в удобное время и месте, что способствует их самостоятельности и гибкости в обучении. Однако цифровые уроки не должны заменять личное присутствие преподавателя и общение с другими учащимися — они должны служить дополнением и инструментом для самостоятельной тренировки и развития хореографических навыков.

Описание методики и обоснованность

В дополнительном образовании цифровые технологии открывают возможности совершенно новых методов преподавания и обучения. Они позволяют повышать качество обучения, способствуют эффективному взаимодействию педагога, обучающихся и родителей, что особенно важно в педагогической практике.

В период пандемии, для того чтобы не прерывать образовательный процесс, поддерживать мотивацию детей к занятиям хореографией и их физическую форму в хореографическом коллективе «Непоседы» Центра Дополнительного Образования «Гармония» КГУ «ШЦДО №19» мы начали активно использовать цифровые ресурсы.

Во-первых, свои занятия мы перенесли в онлайн-формат, используя различные приложения для видеоконференций, получив бесценный опыт проектирования занятий с учетом дистанционных форматов общения. Конечно, качественное обучение хореографии возможно только в процессе живого общения, но хочется отметить, что и в дистанционном взаимодействии мы увидели ряд преимуществ:

- дети могли заниматься в удобное время, в удобном месте;
- они могли выбирать для себя удобный темп освоения учебного материала;
- у учащихся появилась возможность неоднократно обращаться к записанному учебному материалу;

Во-вторых, появилось множество дистанционных конкурсов, концертов и фестивалей как для учащихся, так и для педагогов образовательного учреждения. Это мотивировало меня и моих учеников к освоению новых цифровых технологий, которые стремительно ворвались в нашу жизнь и стали неотъемлемой частью творческого образовательного процесса. А, именно:

- Ученики записывают свои выступления на смартфоны или планшеты, а затем просматривают видео, анализируя технику и динамику движений. Для редактирования и анализа используются доступные приложения — CapCut, InShot, YouCut, где можно замедлять видео, выделять ключевые фрагменты, добавлять комментарии.
- Применяются программы для монтажа и оформления видео — Canva, CapCut, которые позволяют создавать мини-клипы и презентации танцевальных номеров.
- Работы хранятся и редактируются через Google Диск, Google Класс, Telegram-группы или WhatsApp-чаты, где дети и педагог обмениваются файлами и идеями.
- Для обучения и вдохновения используются образовательные ресурсы YouTube, TikTok (в обучательном формате), Canva, Pinterest, где размещаются видеоролики и интерактивные задания.
- Онлайн-уроки проводятся с помощью Zoom и Google Meet, а для совместной работы и показа презентаций применяются Canva и PowerPoint Online.

С помощью современных средств мультимедиа можно реализовать самые разные творческие замыслы. Концертные номера с некоторыми элементами шоу выглядят зрелищно и интересно, вовлекают зрителей в процесс, исполнитель «держит» зал, сохраняется атмосфера единого дыхания. Вот здесь и приходят на помощь современные средства мультимедиа (презентация, видео-и фотосопровождение), позволяющие добавить ярких красок в тот или иной концертный номер. Методы основаны на принципах дифференцированного обучения, проектной деятельности и интерактивных технологий, что способствует индивидуальному подходу и развитию критического мышления учащихся.

Новизна подхода

Инновация заключается в интеграции цифровой грамотности как ключевого компонента уроков хореографии через создание учащимися собственных мультимедийных проектов. Вместо традиционного повторения движений под руководством преподавателя учащиеся используют видеоматериалы для самостоятельного анализа и коррекции техники,

осваивают программные средства монтажа и презентации, развивая как художественные, так и технические навыки.

Практическая применимость

Реализация идеи осуществляется через проектные задания на уроках хореографии.

Этап 1: Ознакомление с цифровыми средствами (видеоредакторы, платформы обмена материалами).

Этап 2: Анализ выбранного стиля с помощью видеозаписей и приложений для анализа движений.

Этап 3: Создание собственного видеоклипа или репортажа с использованием мобильных приложений.

Этап 4: Представление работ в классе или онлайн, обсуждение и рефлексия.

Этап 5: Формирование цифрового портфолио учащихся (Google Sites, блог).

Пример плана урока по теме «Развитие техники современного танца»:

Цели: познакомить учащихся с основными движениями современного танца, развить навыки самостоятельной работы с цифровыми материалами, создать мини-постановку.

Этапы:

- Вводная часть: обсуждение целей, знакомство с платформой Padlet;
- Теоретическая часть: просмотр видеоуроков, разбор движений с помощью 3D-анимаций;
- Практическая часть: создание групповых мини-композиций, запись и анализ выступлений;
- Итоговая часть: обсуждение результатов, создание цифрового портфолио, планирование следующего занятия.

Оценка эффективности

Эффективность оценивается по качеству выполненных проектов, уровню вовлеченности учащихся, их отзывам, самооценке и взаимной оценке. Отмечаются улучшение технических навыков, углубленное понимание танцевальных техник и развитие творческого потенциала.

В долгосрочной перспективе данная методика способствует подготовке учащихся к профессиональной деятельности в сфере искусства и образования, где владение современными технологиями становится обязательным требованием.

Заключение

Использование цифровой грамотности на уроках хореографии способствует развитию у учащихся не только профессиональных танцевальных навыков, но и ключевых компетенций XXI века — информационной культуры, критического мышления и креативности.

Список использованной литературы

1. Литвинова Т.А. Использование виртуальных платформ при обучении танцу // Международный журнал педагогических инноваций. — 2022.

2. Иванова Е.В. Цифровая грамотность педагога. — СПб.: Питер, 2019.
3. ЮНЕСКО. Глобальный отчет о цифровой грамотности. — 2020.
4. Дьюи Дж. Опыт воспитания. — М.: Педагогика, 1998.
5. Иванова И.В., Петров А.С. Интеграция технологий в художественное образование // Журнал «Образование и технологии». — 2021.
6. Барабанова Е.В., Смирнова Т.А. Цифровая трансформация в педагогике искусства // Вестник педагогики искусства. — 2022.
7. Технологии мультимедиа в образовании: учебное пособие / под ред. Кузнецовой Н.А. — 2019.

ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА УЧАЩИХСЯ

***Аңдатпа.** Мақалада оқушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы цифрлық білім беру құралдарының рөлі қарастырылады. Автор интерактивті платформалар, визуалды редакторлар мен онлайн-курстардың креативті ойлау, дербестік пен бастамашылдықты қалыптастырудағы мүмкіндіктерін талдайды. Тараз қаласындағы №41 көппрофильді гимназиясының тәжірибесінен нақты мысалдар келтірілген. Цифрлық құралдарды тиімді қолдану оқушылардың шығармашылығын, ынтымақтастығын және тұлғалық өсуін ынталандыратын орта қалыптастыратыны атап өтіледі.*

***Түйінді сөздер:** цифрлық білім беру құралдары, шығармашылық әлеует, цифрлық трансформация, қосымша білім беру, медиасауаттылық, визуалды сторителлинг, Scratch, Canva, интерактивті платформалар, цифрлық мәдениет, жобалық қызмет, бағдарламалау, цифрлық өнімдер, креативті ойлау, педагогикалық орта, цифрлық құзыреттілік, білім беруді цифрландыру.*

***Аннотация.** В статье рассматривается роль цифровых образовательных инструментов в развитии творческого потенциала учащихся. Автор анализирует возможности интерактивных платформ, визуальных редакторов и онлайн-курсов для формирования креативного мышления, самостоятельности и инициативности школьников. Приводятся практические примеры использования цифровых технологий в образовательной деятельности гимназии №41 г. Тараза. Делается вывод, что грамотное применение цифровых инструментов способствует созданию среды, стимулирующей творчество, сотрудничество и личностный рост учащихся.*

***Ключевые слова:** цифровые образовательные инструменты, творческий потенциал, цифровая трансформация, дополнительное образование, медиаграмотность, визуальный сторителлинг, Scratch, Canva, интерактивные платформы, цифровая культура, проектная деятельность, программирование, цифровые продукты, креативное мышление, педагогическая среда, цифровая компетентность, цифровизация образования.*

Современная система образования находится в процессе глобальной трансформации, вызванной стремительным развитием цифровых технологий. Сегодня цифровизация стала не просто инструментом повышения эффективности учебного процесса, а основой формирования новых образовательных стратегий. Особенно заметны эти изменения в системе дополнительного образования, где цифровые образовательные инструменты (ЦОИ) открывают широкие возможности для самореализации, развития критического и творческого мышления учащихся. В эпоху цифрового общества именно креативность становится ключевой компетенцией XXI века, определяющей успешность человека в любой сфере деятельности.

Понятие творческого потенциала

Творческий потенциал — это совокупность интеллектуальных, эмоциональных и личностных характеристик человека, обеспечивающих способность мыслить нестандартно, искать оригинальные пути решения проблем, создавать новые идеи и продукты деятельности. Он включает в себя воображение, интуицию, ассоциативное мышление, способность к импровизации, а также инициативность и самостоятельность. В школьной

практике развитие творческого потенциала возможно при создании образовательной среды, способствующей свободе самовыражения, экспериментированию и сотворчеству.

Цифровые образовательные инструменты и их возможности

Цифровые образовательные инструменты охватывают разнообразные онлайн-платформы, приложения и сервисы, которые активно используются для обучения, коммуникации, визуализации и проектной деятельности. Их можно условно разделить на несколько категорий:

1. Интерактивные платформы (LearningApps, Kahoot, Quizlet) позволяют создавать игровые задания и викторины, что значительно повышает мотивацию и вовлечённость учащихся.

2. Платформы для коллективной работы (Padlet, Mentimeter, Jamboard) способствуют совместному обсуждению идей и визуализации знаний.

3. Визуальные редакторы (Canva, Prezi, Genially) развивают эстетический вкус, чувство композиции и умение выражать мысли через дизайн.

4. Платформы для программирования и робототехники (Scratch, Tynker, Arduino) формируют логическое мышление и развивают инженерное творчество.

5. Образовательные игры и симуляции (Minecraft Education Edition, SimCityEDU) моделируют реальные ситуации, способствуя развитию стратегического мышления.

6. Онлайн-курсы и мастер-классы (Coursera, Stepik, Udemy) предоставляют доступ к современным образовательным ресурсам и позволяют учащимся раскрывать свой потенциал вне рамок школы.

Практическое применение ЦОИ в образовательной деятельности

В многопрофильной гимназии №41 имени А.С. Пушкина г. Тараза цифровые технологии прочно вошли в образовательный процесс. Они применяются как в урочной, так и во внеурочной деятельности, в том числе в курсах дополнительного образования. Например, в проекте «Моя цифровая афиша» учащиеся создают собственные афиши с помощью платформы Canva, осваивая основы графического дизайна и композиции. В проекте «Гимназия глазами учеников» школьники разрабатывают видеоролики и анимации с использованием сервисов Powtoon и Animaker, раскрывая творческие способности и навыки визуального сторителлинга. Кроме того, курс «Основы программирования» на платформе Scratch помогает младшим школьникам в игровой форме осваивать принципы алгоритмического мышления и проектного подхода.

Влияние цифровых инструментов на развитие креативности учащихся

Использование цифровых технологий стимулирует учеников к активной познавательной деятельности. Они перестают быть пассивными слушателями и становятся создателями собственных цифровых продуктов — видеороликов, интерактивных презентаций, квестов, анимаций. Это развивает не только технические навыки, но и критическое, логическое и креативное мышление. Кроме того, цифровые инструменты позволяют каждому ученику проявить индивидуальность и найти собственный стиль выражения идей.

Психолого-педагогические аспекты применения ЦОИ

Педагогическая эффективность использования цифровых инструментов зависит от того, как именно они интегрируются в образовательный процесс. Учителю важно не просто владеть технологиями, но и понимать их психолого-педагогические особенности. Главная

задача педагога — создать мотивационную, безопасную и развивающую среду, в которой учащиеся могут проявить инициативу и самостоятельность. Важно формировать у детей осознанное отношение к цифровым ресурсам, развивать навыки медиаграмотности и цифровой культуры.

Преимущества и вызовы цифровизации образования

Преимущества цифровых образовательных инструментов очевидны: индивидуализация обучения, повышение мотивации, развитие критического мышления, цифровой грамотности и креативности. Однако существуют и определённые трудности: ограниченные технические возможности школ, разный уровень цифровой компетентности педагогов, а также риск переизбытка информации и отвлечения учащихся от сути учебного процесса.

Роль педагога в цифровой образовательной среде

Учитель становится не просто источником знаний, а наставником и тьютором, помогающим учащимся ориентироваться в потоке цифровых ресурсов. От уровня его цифровой культуры зависит эффективность использования технологий в образовательных целях. Современный педагог должен обладать цифровой компетентностью, уметь выбирать инструменты, соответствующие целям обучения, и создавать условия для проявления творческой инициативы учеников.

Заключение

Таким образом, цифровые образовательные инструменты становятся мощным средством развития творческого потенциала учащихся. Они не только способствуют формированию ключевых компетенций XXI века, но и позволяют детям проявить индивидуальность, научиться мыслить креативно и уверенно использовать технологии для самовыражения. Главная миссия педагога — направить этот потенциал в созидательное русло, превращая цифровую среду в пространство творчества, сотрудничества и личностного роста.

Список использованной литературы

1. Андреева, А.А. Цифровизация образования: вызовы и перспективы // Образование и наука. – 2023. – №2. – С. 45–52.
2. Кузнецова, И.В. Развитие +-творческого мышления в условиях цифровой среды // Педагогика XXI века. – 2022. – №4. – С. 33–38.
3. Официальный сайт платформы Canva: <https://www.canva.com>
4. Министерство просвещения РК. Информационное письмо конференции 2025 г.
5. Хуторской А.В. Современные педагогические технологии: теория и практика. – М.: Академия, 2022.
6. Платонова, Е.В. Педагогика творчества в цифровом образовании. – Алматы, 2023.

ПОРТФОЛИО УЧЕНИКА КАК СРЕДСТВО ОТСЛЕЖИВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ХОРЕОГРАФИЧЕСКИХ ДОСТИЖЕНИЙ

***Аңдатпа.** Мақалада оқушының портфолиосын хореографиялық жетістіктерін бақылау мен дамыту құралы ретінде пайдалану қарастырылады. Портфолио жүргізу оқушылардың мотивациясын арттыруға, оқу процесіне саналы қатынас қалыптастыруға және жеке шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал ететіні көрсетілген. Портфолио құрылымы, бақылау әдістері және педагогикалық тәжірибе нәтижелері берілген. Бұл технологияны қолдану мұғалімге, оқушыға және ата-аналарға оқушының даму динамикасын көруге, нәтижелерді объективті бағалауға және жеке оқу траекториясын құруға мүмкіндік береді.*

***Түйінді сөздер:** портфолио, хореография, қосымша білім беру, мотивация, тұлға дамуы, шығармашылық жетістіктер.*

***Аннотация.** В статье рассматривается использование портфолио ученика как инструмента отслеживания и развития хореографических достижений. Автор показывает, что ведение портфолио способствует повышению мотивации, формированию осознанного отношения к обучению и развитию индивидуальных творческих способностей учащихся. Представлены структура портфолио, методы наблюдения и результаты педагогического эксперимента, подтверждающие эффективность данной технологии. Использование портфолио позволяет педагогу, ученику и родителям видеть динамику роста, объективно оценивать результаты и выстраивать индивидуальную траекторию обучения.*

***Ключевые слова:** портфолио, хореография, дополнительное образование, мотивация, развитие личности, творческие достижения.*

Актуальность:

В условиях школы с эстетическим уклоном важно не только развивать детей творчески, но и фиксировать их индивидуальный прогресс, чтобы отслеживать динамику, формировать мотивацию и готовить к публичным выступлениям, конкурсам. В сфере хореографии, где процесс может быть субъективным и не всегда поддающимся стандартной оценке, портфолио становится эффективным средством визуализации успехов и выявления зон роста. Оно способствует не только внутренней мотивации ученика, но и взаимодействию между педагогом, родителями и учеником.

Кроме того, введение цифровых технологий в образовательный процесс делает возможным создание электронного портфолио, что повышает доступность и мобильность анализа результатов.

Цель моего исследования:

Изучить, как использование портфолио способствует:

- систематическому анализу хореографического роста;
- мотивации учащихся;

- выстраиванию индивидуальной траектории обучения;
- фиксации результатов
- формированию осознанного отношения к обучению.
- Рефлексии

Почему это важно?

Хореография – это не только техника, но и выражение личности. Часто ученик не замечает свой собственный прогресс. Портфолио помогает:

- видеть рост: от первого выступления до побед на конкурсах;
- анализировать ошибки и успехи;
- понимать свои сильные и слабые стороны;
- сохранять мотивацию благодаря наглядным результатам.

Задачи:

Создать условия для систематического ведения портфолио каждым учеником на протяжении учебного года.

Научить учащихся собирать, оформлять и анализировать собственные достижения в области хореографии (видеозаписи, фото, дипломы, отзывы, творческие рефлексии и т.д.)

Для создания цифрового портфолио научить работать в программах (Canva, PowerPoint)

Повысить мотивацию к занятиям хореографией через визуализацию прогресса и достижений.

Обеспечить педагогическую диагностику развития индивидуальных способностей на основе анализа материалов портфолио.

Укрепить взаимодействие между учеником, педагогом и родителями через совместную работу с материалами портфолио.

Объект исследования: учащиеся средней группы хореографического коллектива «Горошки». 5 год обучения.

Гипотеза:

Если систематически вести портфолио ученика, занимающегося хореографией, то это позволит более эффективно отслеживать его творческий и технический рост, повысит мотивацию к занятиям и будет способствовать целенаправленному развитию хореографических навыков любой категории учащихся, а также ребятам с особыми образовательными потребностями.

В ходе исследования использовались следующие методы:

Анализ литературы.

- изучение научных и методических источников, по вопросам хореографического обучения, педагогического портфолио и индивидуального подхода в образовании.

- Исследование опирается на труды отечественных и зарубежных педагогов, психологов и методистов в области образования и искусства, рассматривающих:

Портфолио, как педагогическую технологию.

- Понятие, цели, функции и структура портфолио в образовательном процессе (Т. А. Ильина, Е. С. Полат, И. П. Подласый и др.)

- Формирование рефлексии и мотивации учащихся через ведение портфолио (Л. М. Митина, А. В. Хуторской)

Индивидуализация обучения и развитие творческой личности.

- Личностно-ориентированный подход (К. Роджерс, В. С. Лазарев)

- Саморазвитие и самореализация в процессе обучения (Л. С. Выготский, А. Г. Асмолов)

Методика хореографического образования.

- Особенности развития танцевальных навыков у детей и подростков (Е. В. Цуканова, Л. Я. Дягилева, Н. Б. Лавровская)

Формы оценки и фиксации достижений в хореографической подготовке.

Наблюдение.

- систематическое наблюдение за учебно-творческой деятельностью учащихся хореографического коллектива на протяжении учебного года и более продолжительного времени.

- фиксация хореографических умений, сценической выразительности, технического роста.

3. Создание и ведение индивидуального портфолио.

- Разработка структуры портфолио

- Заполнение портфолио учащимися под руководством педагога

- Регулярный анализ и пополнение материалов

Структура портфолио ученика хореографического отделения:

Титульный лист

- Ф. И. О., класс, фото, возраст.

- Направление (классический, народный, эстрадный танец и др.)

Мотивационный блок

- «Почему я занимаюсь танцем»

- Мои цели и мечты в хореографии.

Творческая биография.

- год начала обучения

- участие в коллективах, студиях

- преподаватели, наставники.

Каталог достижений.

- грамоты, дипломы, благодарности в сканах или фото

- список конкурсов, фестивалей, выступлений.
- примеры постановок (с описанием партии/роли)

Фотогалерея.

- фото с репетиций, выступлений, костюмов
- можно оформить как мини-выставку

Рефлексивный блок.

- «Чему я научился в этом году»
- «Что мне было трудно»
- «Чем я горжусь»
- «Что хочу попробовать в следующем году»

Отзывы

Педагог: краткий анализ успехов, рекомендации, слова поддержки

Родители: мнение о развитии ребенка, впечатление от участия в мероприятиях

Творческие задания.

- Этюды, рисунки, хореографические схемы.

Планы на будущее.

- Цели на следующий год
- Новые стили, которые хочу изучить
- Мои мечты в хореографии

Формы реализации:

- Электронное портфолио (в Google Диске, Canva, PowerPoint).
- Печатное портфолио (папка с файлами или творческий альбом)
- Видео портфолио (монтированный ролик к выпуску/итоговому концерту)

Когда использовать:

- Итоговые занятия/аттестации
- Подготовка к конкурсам
- Перевод в старшую группу/следующий этап обучения
- Презентация на открытых мероприятиях
- Выпускной проект

Педагогическая ценность:

- Индивидуальный подход
- Поддержка самооценки ребенка
- Родительская вовлеченность

- Развитие навыков презентации себя
- Формирование мета предметных умений (рефлексия, планирование)

В рамках работы была проведена практическая часть исследования, включающая следующие методы:

1. Анализ литературы

Изучены научные и методические источники, касающиеся технологии портфолио, педагогики дополнительного образования и методики преподавания хореографии детям младшего и среднего школьного возраста.

2. Длительное педагогическое наблюдение.

Наблюдение проводилось на протяжении 3 лет (с 1-го года обучения), в детском хореографическом коллективе.

В исследовании участвовали 20 учащихся в возрасте 10–11 лет.

Отслеживалась динамика развития хореографических навыков, артистизма, уверенности на сцене, дисциплины и вовлеченности в процесс.

3. Создание и ведение портфолио

Каждый участник вёл индивидуальное портфолио, включающее:

- фото и видеоматериалы выступлений,
- копии дипломов и грамот,
- отзывы педагогов и родителей,
- творческие заметки и самооценки ученика,
- фиксацию личных целей и достижений.

Портфолио заполнялось регулярно (по итогам года), под руководством педагога.

4. Анкетирование и беседы

Проведены анкеты и беседы с детьми и родителями с целью выявить:

- отношение к портфолио,
- влияние его ведения на мотивацию и интерес к занятиям,
- уровень осознанности в обучении.

Также опрошены педагоги коллектива.

5. Анализ результатов участия в конкурсах

- За период наблюдения участники неоднократно становились призёрами и лауреатами хореографических конкурсов различного уровня.

- Динамика участия и роста конкурсных результатов фиксировалась в портфолио и использовалась как объективный показатель развития.

Наблюдается стабильный рост, как в уровне подготовки, так и в конкурсной активности, количество призов увеличилось более чем в 3 раза за три года, портфолио помогло выделить индивидуальные достижения, усилить мотивацию и вовлеченность учеников в творческий процесс.

Заключение:

Портфолио – не только сбор достижений, а инструмент педагогической поддержки и личностного роста. Оно формирует у ребенка творческое самосознание и помогает осознанно строить свой путь в хореографии. Для педагога портфолио становится средством диагностики и планирования дальнейшей работы, а для ученика – наглядным доказательством собственного прогресса и мотивацией к новым свершениям. Кроме того, участие родителей в процессе формирования портфолио усиливает обратную связь и укрепляет взаимодействие всех участников образовательного процесса.

Таким образом, использование портфолио как инструмента мониторинга и развития в хореографическом обучении отвечает современным требованиям образования и ориентировано на личностно-ориентированный подход к обучению.

Список использованной литературы

1. Цуканова Е. В. Современная методика преподавания хореографии детям. — Ростов н/Д: Феникс, 2012. — 208 с.
2. Лавровская Н. Б. Психофизиологические особенности развития детей в хореографическом обучении // Искусство и образование. — 2019. — № 4. — С. 58–61.
3. Асмолов А. Г. Психология личности. Принципы общего подхода. — М.: Смысл, 2001. — 367 с.
4. Дягилева Л. А. Методика преподавания хореографии детям: учебное пособие. — СПб: Лань, 2015. — 144 с.
5. Митина Л. М. Психология развития профессионализма. — М.: Изд-во МГУ, 2004. — 256 с.
6. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. — М.: Просвещение, 1991. — 96 с.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аңдатпа. Мақалада қосымша білім беру саласындағы цифрландыру мен инновациялық технологиялардың маңызы, әсіресе эстетикалық бағыттағы мектептер аясында қарастырылады. Оқушылардың жеке даму динамикасын цифрлық портфолио арқылы тіркеудің өзектілігі негізделді. Білім берудің ашықтығы, даралануы мен тәжірибеге бағытталғандығы қағидаттарына негізделген цифрлық педагогикаға көшу қажеттілігі көрсетіледі. Онлайн платформалар, жасанды интеллект, VR/AR технологиялары, геймификация мен мобильді оқыту бағыттары сипатталады. Қосымша білім берудегі цифрлық трансформацияның мәселелері мен перспективалары, соның ішінде нормативтік, кадрлық және инфрақұрылымдық аспектілері талданады.

Түйінді сөздер: цифрландыру, инновациялық технология, информатика, қосымша білім беру, жасанды интеллект, цифрлық ресурстар, цифрлық педагогика, цифрлық трансформация, педагогикалық тәжірибе, медиасауаттылық, визуалды сторителлинг, цифрлық құзыреттілік, жобалық қызмет, геймификация, микролёрнинг, цифрлық портфолио.

Аннотация. В статье рассматривается значение цифровизации и инновационных технологий в сфере дополнительного образования, особенно в контексте школ с эстетическим профилем. Акцент сделан на важности фиксации индивидуального прогресса обучающихся, в том числе средствами цифрового портфолио. Обосновывается необходимость перехода к цифровой педагогике, основанной на принципах открытости, индивидуализации и практико-ориентированного подхода. Раскрываются современные направления внедрения онлайн-платформ, искусственного интеллекта, VR/AR-технологий, геймификации и мобильного обучения. Анализируются проблемы и перспективы цифровой трансформации в дополнительном образовании, включая нормативные, кадровые и инфраструктурные аспекты.

Ключевые слова: цифровизация, инновационные технологии, информатика, дополнительное образование, искусственный интеллект, цифровые ресурсы, цифровая педагогика, цифровая трансформация, педагогические практики, медиаграмотность, визуальный сторителлинг, цифровая компетентность, проектная деятельность, геймификация, микролёрнинг, цифровые портфолио.

Актуальность:

В условиях школы с эстетическим уклоном важно не только развивать детей творчески, но и фиксировать их индивидуальный прогресс, чтобы отслеживать динамику, формировать мотивацию и готовить к публичным выступлениям, конкурсам. В сфере хореографии, где процесс может быть субъективным и не всегда поддающимся стандартной оценке, портфолио становится эффективным средством визуализации успехов и выявления зон роста. Оно способствует не только внутренней мотивации ученика, но и взаимодействию между педагогом, родителями и учеником.

Развитие цифрового общества определяет новые приоритеты в сфере образования. Дополнительное образование становится ключевым инструментом формирования компетенций, необходимых для профессионального и личностного роста в условиях

постоянных технологических изменений. Современные тенденции показывают, что традиционные формы обучения уступают место гибридным и цифровым моделям, обеспечивающим персонализированный подход и интерактивность образовательного процесса.

Цифровизация системы дополнительного образования позволяет решать три ключевые задачи:

Повысить доступность образования для разных категорий граждан;

Обеспечить адаптивность и индивидуализацию образовательных маршрутов;

Ускорить обновление содержания программ в соответствии с потребностями рынка труда.

Теоретические основы цифровизации дополнительного образования

Цифровизация дополнительного образования опирается на концепции **непрерывного обучения (Lifelong Learning)** и **цифровой педагогики**, которая рассматривает технологии как средство не только передачи знаний, но и формирования цифровых компетенций.

В теоретическом контексте цифровизация представляет собой не просто внедрение цифровых инструментов, а **качественную трансформацию образовательного процесса** — от содержания и методики до организации взаимодействия участников.

Ключевыми принципами современной модели цифрового дополнительного образования являются:

открытость и мобильность образовательной среды;

индивидуализация траектории обучения;

практико-ориентированность и проектность;

интеграция формального и неформального образования

развитие цифровой грамотности обучающихся и педагогов.

Инновационные технологии в дополнительном образовании

Современные инновационные технологии открывают широкие возможности для модернизации дополнительного образования. Среди наиболее значимых направлений выделяются:

Онлайн-платформы и экосистемы обучения

Использование платформ (Coursera, Stepik, «Открытое образование», Moodle, Canvas и др.) позволяет реализовать гибкие форматы обучения, включая **дистанционные и смешанные программы**, а также формировать индивидуальные образовательные маршруты.

Искусственный интеллект и аналитика данных

Системы искусственного интеллекта применяются для адаптации контента под уровень обучающегося, автоматической проверки заданий, мониторинга прогресса и формирования персональных рекомендаций.

Виртуальная (VR) и дополненная (AR) реальность

VR/AR-технологии позволяют моделировать реальные профессиональные ситуации и развивать практические навыки без риска ошибок. Особенно востребованы эти технологии в инженерном, медицинском и педагогическом дополнительном образовании.

Микролёрнинг и мобильное обучение

Короткие образовательные модули, интегрированные в мобильные приложения, делают процесс обучения более динамичным и соответствующим стилю жизни современного обучающегося.

Геймификация образовательного процесса

Элементы игры (рейтинги, достижения, баллы, миссии) способствуют повышению мотивации и вовлечённости обучающихся.

Практическая реализация цифровых решений

Реализация цифровых технологий в дополнительном образовании происходит как на уровне государственных образовательных учреждений, так и в корпоративной среде.

Примеры успешных практик включают:

- запуск онлайн-программ повышения квалификации для педагогов и специалистов;
- использование LMS для организации дистанционных курсов;
- создание корпоративных университетов с цифровыми платформами;
- внедрение систем микроквалификаций и цифровых сертификатов.

Особенно активно цифровизация развивается в сфере **повышения квалификации педагогов**, где важным направлением становится формирование **цифровых компетенций** — умения работать с онлайн-инструментами, создавать цифровой контент и управлять смешанными форматами обучения.

Проблемы и перспективы цифровизации дополнительного образования

Несмотря на очевидные преимущества, процесс цифровизации сталкивается с рядом трудностей:

- неравномерный доступ к цифровой инфраструктуре;
- недостаточная подготовка педагогических кадров;
- потребность в адаптации нормативно-правовой базы;
- риск снижения качества обучения при формальном использовании технологий.

В то же время перспективы развития цифрового дополнительного образования связаны с:

- развитием **образовательных экосистем** и открытых данных;
- внедрением **искусственного интеллекта для адаптации контента**;
- интеграцией **международных онлайн-программ**;
- созданием **цифровых портфолио и микроквалификаций**, подтверждающих результаты обучения

Заключение

Инновационные технологии и цифровизация не просто изменяют формат дополнительного образования, но и формируют новую культуру обучения, основанную на гибкости, персонализации и практической направленности. Для успешной реализации цифровой трансформации требуется комплексный подход — обновление педагогических практик, развитие цифровых компетенций преподавателей, создание современной инфраструктуры и нормативной поддержки.

Таким образом, цифровизация дополнительного образования становится важнейшим фактором устойчивого развития общества знаний и обеспечивает возможность непрерывного профессионального и личностного роста человека.

ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЦИФРЛАНДЫРУ

Аңдатпа. Мақалада Қазақстандағы қосымша білім беру жүйесіндегі инновациялық технологиялар мен цифрландырудың рөлі мен маңызы қарастырылған. Автор еліміздің білім беру саласында жүріп жатқан жаңғырулар аясында қосымша білім берудің балалардың шығармашылық, зияткерлік және тұлғалық дамуына ықпал ететін маңызды бағыт екенін атап өтеді. Зерттеуде цифрлық оқытудың заманауи технологиялардың енгізілуі қосымша білім берудің тиімділігін арттырудағы маңызды фактор ретінде сипатталады. Сонымен қатар, «Адал азамат» бағдарламасы аясында оқушылардың рухани-адамгершілік тәрбиесіне, азаматтық ұстанымдарының қалыптасуына назар аударылған. Мақалада білім беру процесінің цифрландырылуының артықшылықтары, педагог кадрлардың кәсіби дамуы мен халықаралық серіктестік бағыттары да қамтылған. Қосымша білім берудің үздіксіз білім алу жүйесіндегі орны мен оның тұлғаның өмір бойы даму философиясын қалыптастырудағы маңызы айқындалған.

Түйінді сөздер: қосымша білім беру, цифрландыру, инновациялық технологиялар, шығармашылық даму, цифрлық сауаттылық, үздіксіз білім беру, FPV-дрон, STEM-білім, кәсіби бағдар, педагогикалық қолдау, «Адал азамат» бағдарламасы, цифрлық трансформация, интерактивті әдістер, азаматтық тәрбие, цифрлық инфрақұрылым, мұғалімнің кәсіби дамуы, хакатон, дрон симуляторы, цифрлық портфолио.

Аннотация. В статье рассматриваются инновационные технологии и процессы цифровизации в системе дополнительного образования Казахстана. Автор подчеркивает, что в условиях модернизации национальной системы образования дополнительное образование играет важную роль в развитии творческого, интеллектуального и личностного потенциала детей. Рассматриваются направления внедрения инноваций: использование цифровых образовательных платформ, развитие STEM- и IT-направлений, геймификация, проектное обучение, а также инженерные и робототехнические кружки, в том числе проекты с FPV-дронами. Отмечается воспитательная значимость программы «Адал азамат», направленной на формирование у учащихся морально-нравственных качеств, гражданской позиции и патриотизма. В статье также анализируются процессы цифровой трансформации образовательной среды, профессиональное развитие педагогических кадров и международное сотрудничество в сфере дополнительного образования. Автор делает вывод о том, что инновационные технологии и цифровизация выводят дополнительное образование на новый уровень, способствуя формированию у подрастающего поколения ключевых компетенций XXI века и стремления к обучению на протяжении всей жизни.

Ключевые слова: дополнительное образование, цифровизация, инновационные технологии, творческое развитие, цифровая грамотность, lifelong learning, FPV-дрон, STEM-обучение, профессиональная ориентация, педагогическая поддержка, «Адал азамат», цифровая трансформация, интерактивные методы, воспитание гражданственности, цифровая инфраструктура, профессиональное развитие учителя, хакатон, дрон-симулятор, цифровое портфолио.

Қазіргі таңда еліміздің білім беру жүйесінде ауқымды өзгерістер мен жаңғырулар жүріп жатыр. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Қазақстанның болашағы – білімді ұрпақтың қолында» қағидатын басшылыққа ала отырып, елімізде оқушылардың жан-жақты дамуына қолайлы жағдай жасау — басты міндеттердің бірі ретінде алға қойылуда. Осы тұрғыда **қосымша білім беру** — балалардың шығармашылық, танымдық, зияткерлік әлеуетін дамытуға бағытталған маңызды сала ретінде айрықша мәнге ие болып отыр. Бүгінгі күні білім беру саласы тек қана дәстүрлі форматпен шектелмейді. Әлемдік трендтер мен ұлттық даму стратегияларына сәйкес, Қазақстанда да білім беру жүйесінде кең ауқымды реформалар жүргізілуде. Бұл үдерістер **инновациялық технологиялар** мен **цифрландыру** негізінде жүзеге асып жатыр. Осы орайда, **қосымша білім беру** жүйесі де жаңа сапалық деңгейге көтеріліп, оқушылардың жан-жақты дамуына, шығармашылық қабілеттерінің ашылуына және болашаққа кәсіби бағдарлануына үлкен мүмкіндік беруде.

Қосымша білім беру — баланың тұлғалық қалыптасуында маңызды рөл атқаратын білім беру бағыты. Ол тек оқушының бос уақытын тиімді ұйымдастыруды көздемейді, сонымен қатар білім алушының зияткерлік, әлеуметтік, эмоционалдық және технологиялық дағдыларын дамытуға бағытталған. Бүгінде бұл салада инновациялық технологияларды енгізу мен цифрландыру үдерісі кең көлемде қолға алынуда.

Қосымша білім берудің заманауи мәні

Қосымша білім беру — негізгі мектеп бағдарламасынан тыс жүзеге асырылатын, оқушылардың шығармашылық, спорттық, техникалық, ғылыми және басқа да салаларда қабілетін дамытуға бағытталған оқыту формасы. Оның басты ерекшелігі — білім алушының жеке қызығушылығына негізделуі және еркін таңдауға мүмкіндік беруі.

Мұндай білім беру:

- Оқушының шығармашылық және сыни ойлау қабілеттерін дамытады;
- Болашақ мамандыққа бейімдейді;
- Әлеуметтік бейімделуге көмектеседі;
- Өзін-өзі тануға және үздіксіз білім алуға ынталандырады.

Сонымен қатар, Қазақстанда қосымша білім беру жүйесі балалардың рухани-адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруда да маңызды орын алады. Осы бағытта жүзеге асырылып жатқан **«Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасы** ерекше маңызға ие. Бұл бағдарлама жастар арасында адалдық, әділдік, жауапкершілік, отансүйгіштік, еңбекқорлық сынды құндылықтарды нығайтуға бағытталған.

«Адал азамат» бағдарламасы аясында оқушылар түрлі жобалар мен іс-шараларға қатысады: волонтерлік қозғалыстар, пікірсайыстар, челленджер, әлеуметтік акциялар арқылы олар нақты өмірлік тәжірибе жинақтап, азаматтық ұстанымдарын қалыптастырады. Бұл тәрбиелік іс-шаралар оқушылардың моральдық-этикалық дамуына, елжандылық қасиеттерінің артуына ықпал етеді.

Осылайша, қосымша білім беру — тек қабілеттерді дамыту құралы ғана емес, сонымен қатар жастарды толыққанды азамат ретінде тәрбиелеудің, олардың өмірлік және кәсіби бағыт-бағдарын анықтаудың маңызды тетігі болып табылады.

Инновациялық технологиялар: жаңа мүмкіндіктер

Инновациялық технологиялар — бұл дәстүрлі әдістерден ерекшеленетін, жаңаша тәсілдер мен құралдарды қамтитын оқыту формасы. Қосымша білім беру саласында олар мынандай бағыттар бойынша жүзеге асырылады:

1. Цифрлық оқыту платформалары

Қашықтан оқытуға арналған онлайн жүйелер (Zoom, Google Classroom, Bilimland, Moodle және т.б.) қосымша білім беруді географиялық шектеулерден арылтып, кез келген жерде оқуға мүмкіндік береді.

2. STEM және IT бағыттары

Бүгінгі таңда STEM-білім беру (ғылым, технология, инженерия және математика) ерекше сұранысқа ие. Қосымша білім беру ұйымдарында робототехника, 3D-модельдеу, бағдарламалау, инженерлік дизайн, цифрлық өнер және графика курстары белсенді түрде енгізілуде. Мұндай үйірмелер оқушылардың логикалық ойлау қабілетін дамытып, оларды болашақ мамандық таңдауға дайындайды.

3. Геймификация және интерактивті әдістер

Ойын технологиялары, жобалық оқыту, хакатондар, квесттер, симуляция және шығармашылық шеберханалар – оқушылардың қызығушылығын арттырып, оқу процесін қызықты әрі тиімді етеді.

4. FPV-дрондар мен инженерлік жобалар

Мысалы, «FPV-дрон: дрон операторы» атты үйірме шеңберінде оқушылар дрон құрастыру, бағдарламалау және басқару дағдыларын меңгереді. Олар Betaflight, INAV бағдарламалары арқылы ұшу параметрлерін баптауды үйреніп, заманауи симуляторлармен тәжірибе жинақтайды. Мұндай жобалар — оқушыларды инженерлік-техникалық бағытқа бейімдеудің тиімді жолы.

Цифрландыру: білім беру процесінің трансформациясы

Цифрландыру – білім беру жүйесінің ажырамас бөлігіне айналды. Ол оқу процесін автоматтандырып, білім сапасын арттыруға, оқу жетістіктерін бақылауға, ата-аналармен кері байланыс орнатуға мүмкіндік береді.

Мысал ретінде:

«Шабьт» балаларды дамыту орталығы:

- Кабинеттері цифрлық құрылғылармен, интерактивті панельдермен жабдықталған;
- 566 шаршы метрлік жүзу бассейні, амфитеатр, дыбыс және жарық техникасы бар;
- Оқу процесі толық цифрландырылған;
- Білім беру мазмұны мен формалары заманауи талаптарға сай бейімделген.

Үздіксіз білім беру: өмір бойы даму философиясы

Қосымша білім беру — **үздіксіз білім берудің (lifelong learning)** алғашқы және ең маңызды буыны. Ерте жастан бастап баланың жеке қызығушылығына негізделген оқыту, өздігінен білім алу дағдысын қалыптастырады. Бұл ХХІ ғасыр адамына қажетті ең басты құндылықтардың бірі.

- Үздіксіз білім беру адамның еңбек нарығындағы өзгерістерге бейімделуіне көмектеседі;
- Қосымша білім беруде қалыптасқан қызығушылықтар кейін кәсіби білімге ұласады;
- Оқушының тұлғалық өсу траекториясы біртіндеп қалыптасады.

Педагог кадрлардың кәсіби дамуы

Инновациялық технологияларды тиімді енгізу – педагог кадрлардың кәсіби біліктілігі мен үздіксіз дамуына тікелей байланысты. Қазіргі білім беру жүйесі ұстаздан тек пәндік білімді ғана емес, сонымен қатар заманауи әдістерді, цифрлық құралдарды еркін меңгеруді, шығармашылықпен жұмыс істей білуді талап етеді.

Осыған орай педагогтарды қолдауға және олардың кәсіби өсуіне бағытталған бірқатар іс-шаралар мен бағдарламалар жүзеге асырылуда:

- Ұстаздар үшін **семинарлар, онлайн курстар, вебинарлар және тәжірибе алмасу алаңдары** ұйымдастырылады;

- **Заманауи әдістемелер мен цифрлық білім беру құралдарын меңгеру** – педагог қызметінің негізгі талаптарының біріне айналды. Бұл ретте білім беру жүйесінің **цифрландырылуы** ерекше маңызға ие: электрондық платформалар, білім беру порталдары, цифрлық оқулықтар мен интерактивті ресурстарды қолдану арқылы сабақтың сапасы мен тиімділігі артады;

- **Инновациялық білім беру технологияларын** – STEM, STEAM, критериалды бағалау, оқушыға бағытталған оқыту, жобалық жұмыс, қашықтықтан оқыту әдістерін енгізу мұғалімнің кәсіби шеберлігін жаңа деңгейге көтереді;

- **Жас мамандарға қолдау көрсету** жүйелі түрде жүргізіледі: тәлімгерлік жүйесі, бейімдеу бағдарламалары, кәсіби кеңестер арқылы олардың ортаға тез сіңісуіне жағдай жасалады.

Педагог кадрлардың кәсіби дамуы – бұл тек ұстаздың жеке өсуі емес, бүкіл білім беру жүйесінің сапалы жаңғыруының кепілі. Сондықтан да, мұғалімнің үздіксіз дамуы мен қолдауы – стратегиялық маңызы бар бағыт.

Серіктестік және халықаралық ынтымақтастық

Қосымша білім беру ұйымдары ЖОО-мен, IT-компаниялармен, ҮЕҰ-мен тығыз байланыс орнатып, бірлескен жобаларды жүзеге асыруда. Бұл оқушылар мен педагогтар үшін тәжірибе алмасуға, кәсіби дамуға және халықаралық деңгейде жетістіктерге жетуге жол ашады.

Қорытынды

Қосымша білім беру — баланың жан-жақты дамуына, жеке әлеуетін ашуына, өмір бойы білім алуға деген ұмтылысын қалыптастыруға бағытталған маңызды жүйе. Инновациялық технологиялар мен цифрландыру бұл саланы жаңа деңгейге көтеріп, білім алушыларға шығармашылықпен айналысуға, заманауи дағдыларды меңгеруге, өз жолын табуға мүмкіндік беріп отыр.

Еліміздің ертеңі — бүгінгі балалардың жан-жақты дамуы мен сапалы біліміне тікелей байланысты. Қосымша білім беру арқылы біз олардың шығармашылығын, азаматтық жауапкершілігін, технологиялық сауаттылығын және көшбасшылық қасиеттерін дамытуға жол ашамыз. Бұл — жарқын болашақтың кепілі.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Президентінің ресми сайты. Қазақстан халқына Жолдау. Қасым-Жомарт Тоқаев. www.akorda.kz
2. ҚР Оқу-ағарту министрлігі. «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасы, 2025 ж. №123 бұйрық. www.gov.kz
3. ҚР БҒМ. Қосымша білім беру ұйымдарының қызметін ұйымдастыру қағидалары. №320 бұйрық, 2020 ж.
4. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. 2007ж.

ШКОЛЬНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ: ОТ ТЕОРИИ ДО ПРАКТИКИ

Аңдатпа. Мақалада оқушылардың білім беру ұйымын басқаруға қатысу құқығын іске асыру құралы ретінде мектептегі өзін-өзі басқарудың құқықтық және педагогикалық негіздері қарастырылады. Өзін-өзі басқарудың азаматтық белсенділікті, көшбасшылық қасиеттерді, жауапкершілік пен әлеуметтік жетілуді қалыптастырудағы рөлі атап өтіледі. Әкімшілік-ойын моделінің сипаттамасы, ұйымдастыру қағидаттары және енгізу барысындағы жүйелік қателіктер келтірілген. Оқушылардың өзін-өзі басқару жүйесінің негізгі бағыттары көрсетілген: мектеп өміріне қатысу, оқушылардың мүдделерін қорғау, волонтерлік пен әлеуметтік белсенділікті дамыту. Мектептегі өзін-өзі басқарудың демократиялық мәдениетті қалыптастыру мен білім беру процесінің барлық қатысушылары арасындағы өзара әрекеттестікті нығайтудағы маңыздылығы атап өтіледі.

Түйінді сөздер: оқушылардың өзін-өзі басқаруы, мектепті басқару, оқушылардың азаматтық құқықтары, мектептегі демократия, көшбасшылық, бастама, қатысым педагогикасы, әкімшілік-ойын моделі, мектеп белсенділігі, волонтерлік.

Аннотация. В статье рассматривается правовая и педагогическая основа ученического самоуправления как механизма реализации права учащихся на участие в управлении образовательным учреждением. Подчеркивается значение самоуправления в формировании активной гражданской позиции, развитии лидерских качеств, ответственности и социальной зрелости школьников. Приводятся характеристики административно-игровой модели, принципы организации и системные ошибки, выявленные в процессе внедрения. Раскрыты основные направления деятельности ученического самоуправления: от участия в школьной жизни и защите интересов учащихся до развития волонтерства и социальной активности. Делается вывод о важности школьного самоуправления в формировании демократической культуры и укреплении взаимодействия между всеми участниками образовательного процесса.

Ключевые слова: ученическое самоуправление, управление школой, гражданские права учащихся, школьная демократия, лидерство, инициатива, педагогика участия, административно-игровая модель, школьная активность, волонтерство.

Одним из прав человека является право на участие в управлении делами государства. Оно означает, что граждане могут выбирать своих представителей в органы власти, а также влиять на власть другими способами: например, направлять предложения, участвовать в референдумах. В свою очередь, и у учащихся, наряду с педагогами школы, есть право на участие в управлении образовательным учреждением, закреплённое Законом «Об образовании». Это право они могут реализовать через систему ученического самоуправления.

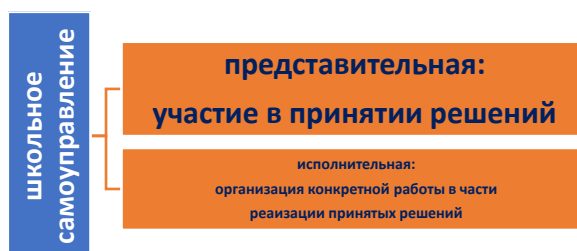
Основное предназначение школьного самоуправления является реализация индивидуальных потребностей учеников, направленная на защиту их прав и интересов, участие в решении проблем школы.

Согласно концепции управления, в школе есть несколько административных структур, выполняющие определенные самоуправленческие функции:

Школьное самоуправление, основываясь на главных принципах управления должно иметь две основные функции: представительная и исполнительная.

Схема 1.

Характерными чертами органов самоуправления являются:

- механизм ученического самоуправления и вся его система функционируют в сфере управления учебным заведением, при постоянном сочетании интересов и запросов субъектов и объектов ученического самоуправления;

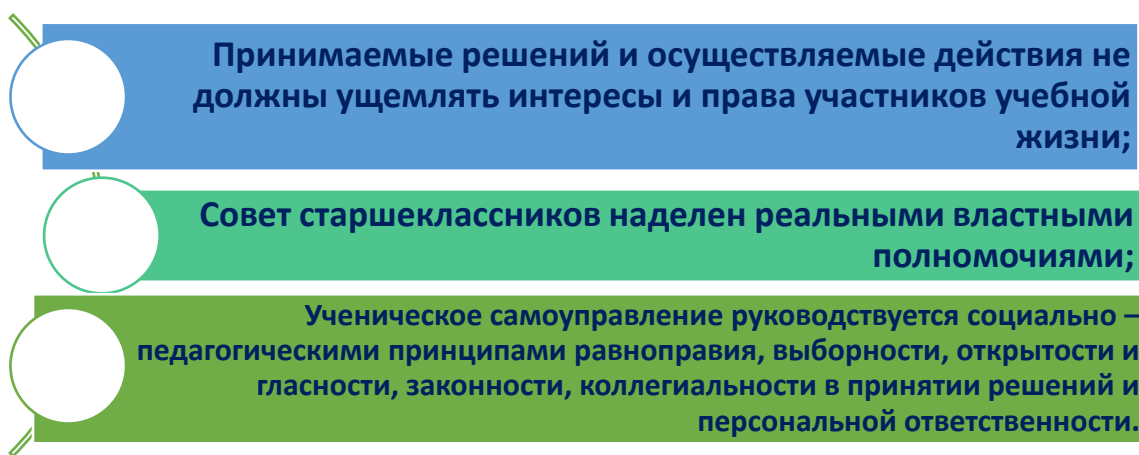
- основой для становления и развития системы является ученический коллектив и активность учащихся;

-каждый участник становится носителем функций управления жизнедеятельности учебного заведения;

-интересы и запросы учащихся оказывают на формирование ученического самоуправления, определение полномочий и направлений деятельности;

-методы деятельности носят характер убеждения, воспитание, применение мер социальной заинтересованности.

При организации деятельности органов самоуправления учащихся использованы следующие позиции:

Процесс организации направлен на развитие сознательного, ответственного отношения учащихся к возможностям и перспективам в социальном управлении школой.

Приоритетными принципами самоуправления являются:

1. Принцип гуманности
2. Принцип демократичности
3. Принцип законности
4. Принцип равноправия
5. Принцип выборности
6. Принцип открытости и гласности
7. Принцип системного взаимодействия

Перечисленные принципы являются основой организации самоуправления, которая соответствует принципам гуманистической педагогики: признание уникальности и самооценки человека, его права на реализацию, ориентация на интересы обучающихся, уважении их прав и свобод.

В школе была создана модель ученического самоуправления, которая позволила учесть систему основных факторов и условий, влияющих на содержание деятельности,

структуру и развитие. При этом основной задачей в построении модели состоит в отражении реальной деятельности школьного ученического самоуправления. При составлении модели были выдержаны следующие требования:

Требования к качеству:

- a. Научная обоснованность /наличие цели, ее раскрытие через конкретные задачи, соотношение административной и игровой деятельности, опора на имеющийся опыт, учет современных педагогических технологий;
- b. Четкость структуры/взаимосвязь элементов модели, выявление уровней самоуправления, взаимодействие с родителями, простота описания модели;
- c. Технологичность/разнообразие форм деятельности, предсказуемости результатов, возможность измерения функционирования модели;
- d. Наличие педагогической целесообразности/соответствие содержания деятельности цели и задачам;
- e. Обеспечение функционирования модели/ наличие педагогов (координатора), наличие МТБ
- f. Учет условий школы/учет традиций школы, учет особенностей школьного контингента, учет воспитательного потенциала родительской общественности, учет воспитательного потенциала педагогов;
- g. Креативный подход авторского коллектива.

Научная обоснованность

Четкость структуры

Технологичность

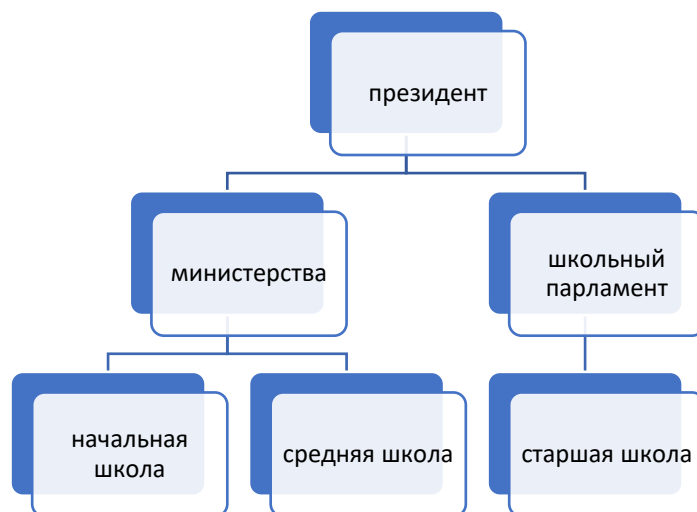
**Наличие педагогической
целесообразности**

Обеспечение функционирования модели

**Учет условий школы, креативный подход
авторского коллектива**

Существующую модель школьного самоуправления графически можно изобразить следующим образом:

Схема 2. Совмещенная административно – игровая модель

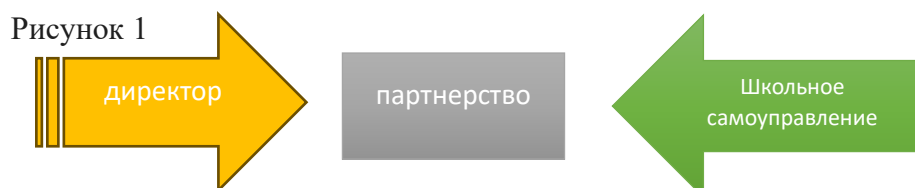
Данная модель позволяет включать в процесс всех участников образовательного процесса, основанном на точном исполнении нормативных и внутренних локальных актах и школьники могут реализовать свои гражданские права на участие в управлении делами школы.

При формировании системы самоуправления руководствовались следующими требованиями:

1. Требования преемственности с учебной деятельностью;
2. Требования абсолютной добровольности;
3. Требования разнообразия форм самоуправления, обеспечивающих сферу творческого, общественно – полезного самовыражения каждого ученика.

Однако, при организации работы на первоначальном этапе были допущены несколько ошибок.

1. Отсутствие взаимодействия всех ветвей самоуправления;
2. Ограничение реальной деятельности ученического самоуправления проведением единичных акций и мероприятий;
3. Отсутствие систематической работы по подготовке актива школьного самоуправления;
4. Формализм процесса внедрения ученического самоуправления;
5. Замкнутость внутри школы, отсутствие социального партнерства;
6. Смещение акцента на досуговую деятельность;
7. Отсутствие административной поддержки.

Анализ работы школьного самоуправления, выявление ошибок позволили выйти на новый уровень развития школьного самоуправления.

Работа органов школьного самоуправления направлена на активное участие учащихся в жизни школы, развитие их инициативности, ответственности и лидерских качеств. Основные направления деятельности самоуправления включают:

1. Улучшение школьной жизни

- Организация мероприятий (праздников, конкурсов, спортивных соревнований)
- Улучшение школьной среды (оформление классов, поддержание чистоты)
- Развитие традиций школы

2. Защита интересов учащихся

- Представление мнения учеников перед администрацией
- Участие в принятии решений, касающихся школьной жизни
- Помощь в решении конфликтных ситуаций между учащимися и учителями

3. Развитие лидерства и ответственности

- Поощрение активных учеников
- Развитие навыков самоорганизации и управления
- Формирование умений работать в команде

4. Повышение качества образования

- Проведение ученических конференций, олимпиад, проектов
- Взаимопомощь в учебе (наставничество, кружки по интересам)
- Внесение предложений по улучшению учебного процесса

5. Социальная активность и волонтерство

- Организация благотворительных акций
- Помощь младшим школьникам и ветеранам
- Участие в городских и районных инициативах

Таким образом, школьное самоуправление играет важную роль в развитии учеников и создании комфортной образовательной среды.

МАТЕМАТИКА ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯ: ЦИФРЛЫҚ ОҚЫТУ ФОРМАТЫ

Аңдатпа. Баяндамада математиканы және экологияны цифрлық оқыту форматында ықпалдастырудың мүмкіндіктері қарастырылады. Негізгі мақсат – оқушылардың функционалдық және экологиялық сауаттылығын дамыту, яғни алған білімін өмірлік жағдайларда қолдануға үйрету. *Desmos, Amplify, GeoGebra, Google Workspace* сияқты онлайн-платформаларды пайдалану арқылы нақты экологиялық деректерді талдау, су мен энергия тұтынуды модельдеу және зерттеу тапсырмаларын орындау тәсілдері ұсынылады. Сондай-ақ *PISA* форматындағы тапсырмалар мысалға келтіріліп, олардың зерттеушілік және талдау дағдыларын дамытудағы рөлі көрсетіледі.

Түйінді сөздер: математикалық білім беру, экология, цифрлық технологиялар, цифрлық платформалар, *Desmos*, деректерді визуализациялау, экологиялық мәдениет, функционалдық сауаттылық, модельдеу, зерттеушілік оқыту, *PISA*.

Аннотация. В докладе рассматриваются возможности интеграции математики и экологии в цифровом формате обучения. Основное внимание уделено развитию функциональной и экологической грамотности учащихся через использование интерактивных цифровых инструментов — таких как *Desmos, Amplify, GeoGebra* и *Google Workspace*. Автор показывает, как цифровые технологии помогают моделировать реальные экологические ситуации, анализировать данные о потреблении воды и электроэнергии, формировать навыки критического и системного мышления. Представлены примеры заданий в формате *PISA*, направленные на исследование взаимосвязей между математическими моделями и экологическими процессами.

Ключевые слова: математическое образование, экология, цифровые технологии, цифровые платформы, *Desmos*, визуализация данных, экологическая культура, функциональная грамотность, моделирование, исследовательское обучение, *PISA*.

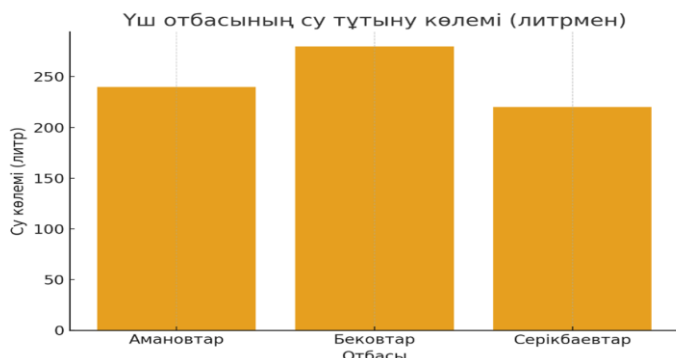
Қазіргі білім беру жүйесінің басты бағыты – оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру, яғни алған білімін өмірлік жағдайларда қолдана білу қабілетін дамыту. Осы тұрғыда математика ерекше орын алады, себебі ол – қоршаған ортаны талдау мен модельдеудің әмбебап құралы. Сонымен қатар қазіргі қоғам экологиялық сын-қатерлермен бетпе-бет келіп отыр, сондықтан мектеп оқушылардың экологиялық мәдениетін және табиғатқа саналы көзқарасын қалыптастыруы қажет. Сол себепті экология мен математиканы цифрлық форматта ықпалдастыру – заманауи білім беру процесінің маңызды әрі қажетті бөлігі болып табылады.

Цифрлық технологиялар теориялық білім мен практикалық дағдыларды ұштастырып, оқытуды интерактивті, көрнекі және зерттеушілік сипатқа айналдырады. *Desmos, Amplify, GeoGebra, Google Workspace* сияқты онлайн-платформаларды пайдалану деректерді визуализациялауға, нақты өмірлік жағдайларды талдауға және экологиялық процестерді модельдеуге мүмкіндік береді. Мұндай оқыту түрлері оқушылардың қызығушылығын арттырып, оларды оқу процесінің белсенді қатысушысына айналдырады және математиканың өмірмен байланысын түсінуге көмектеседі.

Цифрлық оқытудың тиімді құралдарының бірі – *Desmos Classroom* платформасы. Мұнда мұғалім өз интерактивті тапсырмаларын құра алады, ал оқушы жай ғана есеп

шығарып қоймай, нақты жағдайларды модельдеп, параметрлерді өзгертіп, графиктердің өзгерісін бақылайды және қорытынды жасайды. Мысалы, оқушыларға судың шығыны мен уақыт арасындағы тәуелділікті зерттеу ұсынылады. Графикте тәуелділік орташа су тұтыну көрсеткіші бейнеленеді.

Берілген диаграммада үш отбасының су тұтыну көлемі көрсетілген.
Қай отбасы суды ең үнемді пайдаланады?

Сурет 1 (үш отбасының су тұтыну көлемі)

Оқушылар сырғытпаны (ползунок) өзгерту арқылы суды үнемдеудің түрлі сценарийлерін модельдеп, нәтижелерін салыстырып, азғантай әдеттерді өзгертудің өзі ресурстарды үнемдеуге зор ықпал ететінін байқайды.

Тағы бір мысал – электр энергиясын тұтыну есебі. Desmos-та ауа температурасы мен энергия тұтыну арасындағы тәуелділікті көрсетуге болады. Оқушылар суық күндері энергияның көп жұмсалатынын талдап, шешім ұсынады: терезелерді оқшаулау, энергия үнемдейтін шамдар орнату, артық жарықты азайту сияқты. Осылайша математика экологиялық деректерді талдау мен практикалық шешімдер ұсынудың құралына айналады.

Аймақ	Энергия тұтыну (кВт)	Қайта өңделген энергия (%)	Энергия үнемі (%)	Жалпы тиімділік (%)
Астана	5000	40	15	?
Алматы	6000	30	20	?
Шымкент	4000	35	25	?
Қарағанды	5500	25	10	?

Жалпы тиімділік = Қайта өңдеу + Энергия үнемі

Мысалы: Астана = 40 + 15 = 55%.

Қай аймақ энергияны ең тиімді пайдаланып отыр?

Сурет 2 (аймақтар бойынша электро энергиясын тұтыну)

Сонымен қатар Desmos арқылы PISA халықаралық зерттеулері форматына жақын тапсырмаларды орындауға болады, мұнда тек есеп шығару емес, жағдайды талдау, деректерді интерпретациялау және шешім таңдау себебін түсіндіру қажет. Мысалы, «Электр энергиясын үнемдеу көмірқышқыл газының шығарылуына қалай әсер етеді?» деген есепті алуға болады. Оқушы интерактивті панельдегі мәндерді өзгертіп, графиктің өзгерісін байқайды және тұжырым жасайды: тұтынуды азайту тіпті аз мөлшерде болса да, қала немесе ел ауқымында үлкен экологиялық әсер береді.

Цифрлық платформалар математика мен экологияны зерттеу қызметінде біріктіруге мүмкіндік береді. Оқушылар нақты деректерді – мысалы, қоқыс мөлшерін, су мен электр энергиясының шығынын – жинап, оларды кестеге енгізеді, графиктер тұрғызады, үрдістерді

талдап, қорытынды шығарады. Мұндай тәсіл оқушылардың сыни және жүйелі ойлауын дамытады, өз әрекеттеріне жауапкершілікпен қарауға және олардың қоршаған ортаға әсерін түсінуге үйретеді.

Мұғалімнің рөлі де өзгереді: ол енді ақпарат беруші емес, зерттеу жұмысын ұйымдастырушы және бағыт беруші. Ол оқушыларға цифрлық ортада зерттеу жүргізуге мүмкіндік жасайды, нәтижелерін түсіндіріп, заңдылықтарды анықтауға көмектеседі. Сабақ зерттеу үдерісіне айналады, ал математикалық есептер – шынайы өмірді танудың құралы болады.

Тәжірибе көрсеткендей, экология мен математиканы цифрлық форматта біріктіру оқушылардың мотивациясын арттырады, талдау мен модельдеу дағдыларын дамытады, функционалдық және экологиялық сауаттылықты қалыптастырады. Оқушылар математика – формулалар жиынтығы емес, өмірлік мәселелерді шешудің тілі екенін түсіне бастайды. Цифрлық технологиялар бұл үдерісті қызықты, мағыналы және болашаққа бағытталған етеді.

Қорытындылай келе, математика мен экологияның цифрлық оқыту форматындағы үйлесімі – технологиялық сауатты, экологиялық жауапты және қоршаған ортамен саналы түрде әрекеттесетін жаңа ұрпақты тәрбиелеудің тиімді жолы.

Список использованной литературы

1. ҚР оқу ағарту министрлігі. Цифрлық оқытудың мемлекеттік бағдарламасы, 2024.
2. OECD. PISA 2022 Assessment and Analytical Framework. OECD Publishing, 2023.
3. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. Paris, 2020.
4. Cambridge Assessment. Mathematical Literacy in the Digital Age. Cambridge, 2021.

Областной центр проведения школьных олимпиад и внешкольных мероприятий» управления образования
управление образования акимата Жамбылской области

КОМАНДООБРАЗОВАНИЕ КАК РЕСУРС ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ОПЫТ ЖАМБЫЛСКОЙ ОБЛАСТИ

Аңдатпа. Мақалада Жамбыл облысы әкімдігінің білім басқармасының «Мектеп оқушыларының олимпиадаларын және мектептен тыс іс-шараларды өткізу жөніндегі облыстық орталығының» КММ-сінің қосымша білім беру саласында тиімді педагогикалық команданы қалыптастыру тәжірибесі баяндалады. Командалық өзара әрекеттесу әдістері мен кезеңдері, кәсіби қауымдастықты дамыту практикасы, білім беру сапасын арттыруға бағытталған цифрлық құралдар мен жасанды интеллектті қолдану жолдары сипатталған. Психологиялық қолайлы ахуал қалыптастыру, көшбасшылық пен ынтымақтастық мәдениетін дамыту мәселелеріне ерекше назар аударылады.

Түйінді сөздер: команда қалыптастыру, педагогикалық ұжым, қосымша білім беру, кәсіби қауымдастық, цифрлық технологиялар, жасанды интеллект, ұйымдастырушылық тәжірибе.

Аннотация. В статье представлен опыт КГУ «Областного центра проведения школьных олимпиад и внешкольных мероприятий» управления образования акимата Жамбылской области по формированию эффективной педагогической команды в сфере дополнительного образования. Описаны этапы и методы командообразования, практики профессионального взаимодействия, использование цифровых инструментов и искусственного интеллекта в целях повышения качества образовательного процесса. Акцент сделан на создании благоприятного психологического климата, развитии лидерства и формировании профессионального сообщества.

Ключевые слова: командообразование, педагогический коллектив, дополнительное образование, профессиональное сообщество, цифровые технологии, ИИ, организационный опыт.

Введение

Современные вызовы, стоящие перед системой образования, требуют пересмотра подходов к управлению педагогическими коллективами. Особенно это касается сферы дополнительного образования, где необходимо учитывать высокую степень свободы программ, разнообразие форматов и возрастающую конкуренцию за внимание обучающихся.

Одной из ключевых стратегий устойчивого развития образовательной организации становится формирование профессионального сообщества на основе командной модели взаимодействия [1]. Командная работа обеспечивает не только более высокое качество планирования и реализации образовательных программ, но и способствует профессиональному росту педагогов, укреплению корпоративной культуры и снижению уровня профессионального выгорания [2].

Цель статьи — обобщить опыт формирования эффективной педагогической команды на базе Областного центра проведения школьных олимпиад и внешкольных мероприятий

Жамбылской области и оценить применённые подходы с точки зрения их эффективности и возможности тиражирования.

Задачи:

- Раскрыть актуальность командообразования в системе дополнительного образования;
- Описать инструменты, методы и этапы формирования команды;
- Представить данные мониторинга эффективности внедрения методик;
- Предложить практические рекомендации по внедрению аналогичного подхода в других учреждениях.

Методология

В исследовании использовались качественные и количественные методы анализа, что позволило получить объективные данные о динамике командной работы и её влиянии на образовательные результаты.

Применённые методы:

Анализ локальных нормативных актов и методических материалов Центра;

Наблюдение за групповой динамикой и стратегиями взаимодействия в коллективе;

Онлайн-опросы и анкетирование педагогов;

Фокус-группы и SWOT-анализ;

Контент-анализ проектных документов;

Кейс-анализ внедрённых практик.

Инструментами сбора данных выступили: Google Forms, протоколы педсоветов, чек-листы, цифровые доски Miro, Trello, а также сервисы анализа обратной связи (Padlet).

Целевая группа исследования: педагогический состав Центра (56 специалиста), включая молодых педагогов (до 3 лет стажа), опытных сотрудников, методистов и административный персонал.

Исследовательская часть

1. Этапы командообразования

Процесс командообразования был реализован по пятиэтапной модели, предложенной в отечественной психологии [3]:

Формирование — провели стартовые стратегические сессии, где определяли зону личной ответственности каждого педагога и собирали идеи по улучшению работы Центра. Было проведено 2 тренинга на выявление командных ролей по Белбину.

Конфликт — открытые обсуждения, выявление точек напряжения, разрешение ролевых противоречий. Использовались фасилитационные методы: «диалог в кругу», «третья сторона» и метод ненасильственного общения.

Нормализация — выработка и закрепление «Командного кодекса» — набора правил и ценностей. Сформированы постоянные рабочие группы и микрокоманды по проектам.

Функционирование — реализация внутрицентровых проектов, марафонов, воркшопов. Пример: серия мероприятий «ПРОектируй», направленных на генерацию идей для новых кружков.

Рефлексия — проводились ежеквартальные сессии обратной связи, SWOT-анализ работы команд, а также психологические диагностики (по шкале удовлетворённости работой, выгоранию и командной вовлечённости).

2. Применённые практики и форматы взаимодействия

- Тимбилдинги: ежеквартальные выезды на природу, интеллектуальные игры.
- Коуч-сессии: для развития персональных целей и прояснения профессиональных затруднений.
- Мастер-группы: обмен опытом по направлениям (музыка, робототехника, искусство).
- Формат «креативных пятниц»: свободное обсуждение идей с элементами геймификации.
- Наставничество: сопровождение молодых педагогов на первых этапах адаптации.

3. Цифровизация и искусственный интеллект

Особое внимание в Центре уделяется цифровой трансформации командной работы. Были внедрены следующие инструменты:

Google Workspace: общие календари, документы, листы планирования;

Trello: визуализация и распределение задач по проектам;

Miro: работа с идеями, проектирование новых курсов;

ИИ-сервисы:

ChatGPT: генерация идей для мастер-классов, помощь в написании сценариев;

SberClass: анализ прогресса обучающихся;

AI-анализ анкет: обработка обратной связи с выявлением эмоциональных маркеров [8].

Искусственный интеллект помогает оптимизировать рутину, усилить креативную составляющую, а также выявлять скрытые зоны дискомфорта в коллективе на основании анонимных опросов.

Практическое применение

Методика командообразования внедрялась с сентября 2023 года по июнь 2024 года. Внедрение сопровождалось регулярной диагностикой и адаптацией.

Полученные результаты:

- Повышение командной вовлечённости на 28% (по сравнению с предыдущим учебным годом) [4];
- Снижение уровня выгорания — 80% участников отметили улучшение психологического климата [7];
- Увеличение инициатив от педагогов — рост в 2,4 раза;
- Рост удовлетворённости родителей внешкольными программами — по результатам опроса (более 90% положительных откликов).
- Кроме того, усилилась горизонтальная коммуникация — увеличилось количество совместных разработок, кросс-направленных проектов (например, STEAM+Art).

Рекомендации

На основе обобщённого опыта предлагаются следующие рекомендации: интеграция командообразования в стратегическое планирование учреждения, с чёткой целью, метриками и куратором [5]; назначение модератора команды — педагога с высоким уровнем вовлечённости и доверием коллег; внедрение цифровых сервисов и ИИ-решений — с акцентом на автоматизацию, креативность и контроль эмоционального климата [8]; формирование «поля психологической безопасности» — через регулярные сессии обратной связи и медиативные практики [7]; поддержка профессионального лидерства и горизонтальных связей — создание пространства для педагогических инициатив, вовлечение сотрудников в принятие решений [6].

Заключение

Представленный опыт подтверждает: командообразование — не просто инструмент взаимодействия, а системный ресурс развития качества образования. В условиях нестабильности, цифровизации и роста требований к педагогам, работающая команда становится основой адаптивности и устойчивости организации. Модель, применённая в Центре, показала высокую эффективность и может быть внедрена в других учреждениях дополнительного образования при условии учёта их специфики.

Список использованных источников

1. Андреева Г. М. Социальная психология. — М.: Аспект Пресс, 2020.
2. Зеер Э. Ф. Психология профессионального развития. — Екатеринбург: УрГПУ, 2019.
3. Кузьмин Е. С. Технологии работы с группой. — М.: Академия, 2021.
4. Командообразование: тренинги и кейсы. — СПб.: Питер, 2022.
5. Пинский А. А. (ред.). Лидерство в образовании. — М.: Просвещение, 2021.
6. Ковалева Т. М. (ред.). Эффективная школа: инновационные практики. — М.: ВАКО, 2020.
7. Эдмондсон Э. Работа без страха. — М.: Альпина Паблишер, 2021.
8. Уварова Е. И. Искусственный интеллект в образовании: возможности и вызовы // Педагогика. — 2023. — №6.

ОЛИМПИАДАҒА ДАЙЫНДАУДА 9-СЫНЫП ФИЗИКАСЫНАН СТАНДАРТТЫ ЕМЕС ЕСЕПТЕРДІ ШЫҒАРУ

***Аңдатпа.** Мақалада 9-сынып оқушыларының сыни, логикалық және шығармашылық ойлауын дамытудағы стандартты емес физикалық есептердің рөлі қарастырылады. Мұндай есептерді шешу оқушылардың физикалық заңдылықтарды терең түсінуіне, зерттеушілік және аналитикалық дағдыларын қалыптастыруына, сондай-ақ пәнге деген қызығушылығын арттыруына ықпал етеді. Автор әдістемелік тәсілдерді — топтық талқылау, қателерді талдау, математикалық интеграция және өмірмен байланыстыруды сипаттайды. Физиканың негізгі заңдарын жаңа жағдайда қолдануды талап ететін есептердің мысалдары келтірілген. Зерттеу нәтижесінде оқу үдерісіне стандартты емес есептерді енгізу ХХІ ғасыр құзыреттерін дамыту мен оқушының зерттеушілік тұлғасын қалыптастырудың тиімді жолы екені дәлелденеді.*

***Түйінді сөздер:** стандартты емес есептер, физика, сыни ойлау, шығармашылық ойлау, зерттеушілік қызмет, аналитикалық дағдылар, 9-сынып, проблемалық оқыту, пәнаралық интеграция, оқу мотивациясы.*

***Аннотация.** В статье рассматривается роль нестандартных физических задач в развитии критического, логического и творческого мышления учащихся 9-го класса. Показано, что решение подобных задач способствует более глубокому пониманию физических закономерностей, формированию исследовательских и аналитических навыков, а также повышению мотивации к изучению физики и участию в олимпиадах. Автор описывает методологические подходы — коллективное обсуждение, анализ ошибок, межпредметную интеграцию с математикой и использование жизненных ситуаций. Приведены примеры нестандартных задач, требующих применения фундаментальных законов физики в новых условиях. Делается вывод, что включение нестандартных задач в учебный процесс способствует формированию компетенций ХХІ века и развитию личности учащегося как самостоятельного исследователя.*

***Ключевые слова:** нестандартные задачи, физика, критическое мышление, творческое мышление, исследовательская деятельность, аналитические навыки, 9-й класс, проблемное обучение, межпредметная интеграция, мотивация к обучению.*

Білім мазмұнын жаңарту және құзыреттілік тәсілін күшейту жағдайында мектеп оқушыларында стандартты емес, сыни және шығармашылық ойлауды дамыту ерекше өзектілікке ие. Мұндай дағдыларды қалыптастырудың тиімді құралдарының бірі – физикадан стандартты емес есептерді шешу. Бұл жұмыс 9-сыныпта ерекше маңызды, өйткені оқушылар бұл кезеңде физиканың негіздерін меңгерген болады, бірақ емтиханға дайындықтан әлі шамадан тыс жүктелмеген, сондықтан физикалық заңдылықтарды тереңірек түсіне алады.

Стандартты емес есептер – бұл жай ғана «қиын» есептер емес.

Бұл:

- Қалыпты ойлау шеңберінен шығуды қажет ететін,
- Физиканың әртүрлі бөлімдерінен алынған білімдерді біріктіруді талап ететін,

- Логика, модельдеу, шектік жағдайларды талдау элементтері бар есептер.

Осындай есептер – физика олимпиадаларының негізі. Оларға дайындық пәнге терең түсінік қалыптастырып, нағыз зерттеуші сияқты ойлауға үйретеді.

Курстың мақсаттары мен міндеттері

Мақсаты:

9-сынып оқушыларында стандартты емес есептерді шешу арқылы стандартты емес ойлау дағдыларын, шығармашылық тәсілді және физикалық процестерді терең түсінуді дамыту.

Міндеттері:

- Есептің шартын талдауға, белгісіз параметрлер мен тәуелділіктерді анықтауға үйрету.

- Стандартты емес тәсілдер: бағалау, жуықтау, шектік жағдайлар әдісін қолдану дағдыларын дамыту.

- Физиканы оқуға және олимпиадаларға қатысуға ынталандыру, қызығушылығын арттыру.

Әдіснамалық тәсілдер

1. Шағын топтарда жұмыс: әртүрлі тәсілдерді талқылау, ұжымдық талдау.
2. Қателерді талдау: ойлауды дамыту тәсілі ретінде дұрыс емес шешімдерді талдау.
3. Ойландыратын сұрақтар: «Егер... болса, не болады?», «Параметрлердің шектік мәндерінде қандай нәтиже шығады?».
4. Математикамен біріктіру: графиктерді салу, шамалардың ретін бағалау.
5. Өмірмен байланыс: бірінші көзқараста парадоксальды көрінетін нақты жағдайларды қарастыру.

Стандартты емес есептердің шешімдерімен мысалдары

1-есеп. Шары бар стақан

Шарты: Суы бар стақанда түбіне жіппен байланған жеңіл шар жүзіп жүр. Егер жіпті кессе, стақандағы су деңгейіне не болады?

Шешуі:

Шар байланған кезде оның бір бөлігін су ығыстырады, ал қалған бөлігі жіптің керілуімен компенсацияланады. Жіп кесілгеннен кейін шар толығымен қалқып шығады және азырақ суды ығыстыра бастайды.

Жауабы: су деңгейі көтеріледі.

Түсініктеме: мұнда қосымша күш бар стандартты емес жағдайда Архимед заңын қолдану қажет.

2-есеп. Маятникі бар лифт

Шарты:

Маятник лифтте тербеліп тұр, ал лифт бірқалыпты көтеріліп келеді. Тербеліс периоды тыныштық күйімен салыстырғанда өзгереді ме?

Шешуі:

Бірқалыпты қозғалыс кезінде лифттің үдеуі нөлге тең. Еркін түсу үдеуі өзгеріссіз қалады.

Жауабы: тербеліс периоды өзгермейді.

Түсініктеме: оқушылар жиі кез келген қозғалыс үдеуге әсер етеді деп қателеседі. Үдетілген және бірқалыпты қозғалысты ажырату маңызды.

3-есеп. Құлап түсетін шынжыр

Шарты:

Ұзын шынжыр үстелдің шетінен салбырап тұр. Оның бір ұшы төмен қарай түсіп келеді. Шынжыр қандай үдеумен қозғалады?

Шешуі (жеңілдетілген):

Салбырап тұрған бөлігі неғұрлым ұзын болса, шынжырды төмен тартатын масса соғұрлым көп болады. Бірақ шынжырдың бір бөлігі әлі үстелде жатыр. Үдеу $g/2$ -ден үлкен, бірақ g -ден аз болады.

Жауабы: үдеу салбырап тұрған бөліктің ұзындығының өсуіне байланысты өзгереді. Бастапқы сәтте $a \approx g/3$ деп алуға болады (шамамен).

Түсініктеме: есеп бағалау, логика және массаның таралуын түсінуді талап етеді.

Нәтижелер және байқаулар

Тәжірибе көрсеткендей, 9-сынып бағдарламасына стандартты емес есептерді енгізу оң нәтижелер береді:

- пәнге қызығушылық артады;
- олимпиадаларға қатысқысы келетін оқушылар саны көбейеді;
- ауызша және жазбаша физикалық сөйлеу дамиды;
- оқушылар себеп-салдарлық тұрғыдан ойлай бастайды, заңдарды саналы түрде қолданады.

Қорытынды

Стандартты емес есептер – бұл тек олимпиадаға дайындық құралы ғана емес, сонымен қатар ойлай, талдай, шешім қабылдай алатын оқушы тұлғасын қалыптастырудың күшті құралы. Дәл осындай дағдыларға ХХІ ғасырда сұраныс жоғары. Сондықтан оқу үдерісіне стандартты емес есептерді енгізу 9-сынып кезеңінде ерекше маңызды – бұл физиканы және жаратылыстану ғылымдарын жалпы тереңірек үйренуге бастапқы нүкте ретінде.

ҰБТ ТЕСТІНЕ ДАЙЫНДАУДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІ ҚОЛДАНУ

Аңдатпа. Жасанды интеллект көмегімен оқушыларды информатика және тарих пәндерінен ҰБТ-ға қалай тиімді дайындауға болатыны туралы жазылған. Арнайы чат-бот (ЖИ агенті) «п8п» платформасында дайындалып, пән бойынша арнайы құрылған жоспармен теориялық түсініктеме, тапсырмалар, тесттер алынады. Егер оқушы барлық сұраққа қатесіз жауап берген кезде ғана келесі тақырыпқа өтетін болады. Ал егер қате жауап берген жағдайда, түсінбеген тақырыпты қайталауға қалатын болады. Оқушы түсінбеген тақырып бойынша үртүрлі сұрақтар қойып, зерттеулер жасауына болады. Сонымен қатар, түсінбеген тақырыбын басқа әдіспен түсіндіруге ұсыныс жасай алады.

Түйінді сөздер: жасанды интеллект, мектептегі білім беру, цифрлық ассистент, ҰБТ, жекелендірілген оқыту, Telegram-бот, цифрландыру, п8п платформасы, білім беру технологиялары, цифрлық трансформация.

Аннотация. В данной статье рассказывается о том, как можно эффективно подготовить учащихся к сдаче ЕНТ по информатике и истории с помощью искусственного интеллекта. На специальной платформе «п8п» создан специальный чат-бот (ИИ-агент), который объясняет теорию, проводит практику, проверяет тесты. Чат-бот работает по заранее загруженному плану. И если учащийся правильно отвечает на все вопросы, то дальше переходит к изучению следующей темы. Если нет, то остается на изучении непонятой темы. Школьники могут задавать дополнительные вопросы по непонятным им темам и проводить дополнительные исследования. Также могут делать запросы для изучения непонятной темы другими методами.

Ключевые слова: искусственный интеллект, школьное образование, цифровой ассистент, ЕНТ, персонализированное обучение, Telegram-бот, цифровизация, п8п, образовательные технологии, цифровая трансформация.

Болашақ жасанды интеллекті мен роботтардың еншісінде деп айтсақ қателеспейміз. Себебі, жасанды интеллектіні қолдану жылдам дамып келеді. Жасанды интеллектіні қазір роботтарға қолдануда. Болжаммен 5-10 жылдың арасында адам сияқты ойланып, көмек көрсететін роботтар қасымызда жүретін болады. Осыған орай болашақ жастарымызды қазіргі мектеп қабырғасынан ЖИ, робототехникаға, жалпы ІТ бағытына дамыта беруіміз керек. Бұл заман талабы. Олай болса ХХІ ғасыр – цифрлық даму ғасыры. Жасанды интеллект – тек ІТ саласының ғана емес, білім беру саласының да маңызды құралына айналуда. Әлемнің дамыған елдері ЖИ-ні білім беру процесіне енгізуді стратегиялық мақсат ретінде қабылдап отыр. Қазақстан мектептері де бұл бағытта біртіндеп ілгерілеп келеді.

Жасанды интеллект дегеніміз не?

Жасанды интеллект – адам санасына тән ойлау, үйрену, талдау сияқты қабілеттерді орындай алатын компьютерлік жүйе. Ол үлкен көлемдегі ақпаратты өңдеп, талдайды және шешім қабылдауға көмектеседі. Білім берудегі басты рөлі – оқыту процесін жекелендіру, мұғалімдерге көмек беру және оқу сапасын арттыру.

Мектептегі жасанды интеллекттің қолданылу бағыттары:

- Жекелендірілген оқыту - әр оқушының деңгейіне сай тапсырма береді;
- Бағалау жүйесі - тесттерді автоматты тексеру, қателерді талдау;
- Оқу аналитикасы - оқушының үлгерімін бақылау;
- Мұғалімдерге көмек - жоспарлар, оқу материалдары, тест құрастыру;
- Инклюзивті білім - ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларға қолдау;
- Онлайн оқыту - виртуалды ассистенттер, чат-оқытушылар.

Жасанды интеллекттің білім берудегі артықшылықтары:

- Уақытты үнемдейді: Мұғалімнің қағазбастылығын азайтады;
- Оқушыға жеке траектория құрады: Әр баланың қабілеті ескеріледі;
- Үздіксіз бақылау: Үлгерім мен нәтижені нақты талдайды;
- Арнайы цифрлық ресурстар жасайды: Бейне, тест, тренажерлар ұсынады;
- Қашықтан оқытуға қолайлы: Онлайн режимде қолдау көрсетеді.

ЖИ енгізу тек мүмкіндіктер ғана емес, белгілі бір қауіптер мен қиындықтарды да қамтиды:

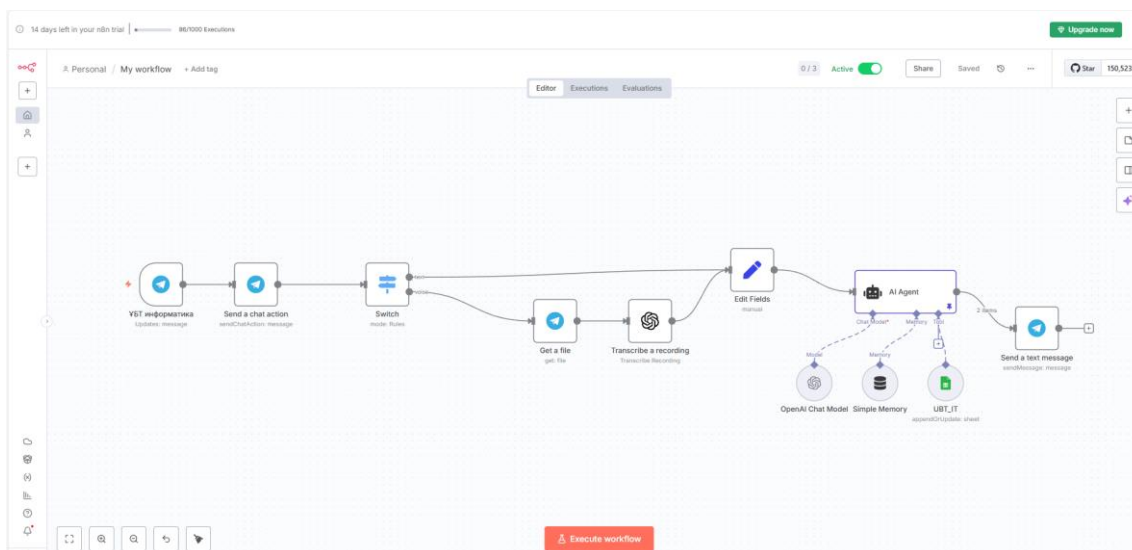
- Мұғалімдерді оқыту қажеттілігі;
- Авторлық құқық пен ақпараттық қауіпсіздік;
- Академиялық адалдық сақталмау қаупі (плагиат, дайын жауап);
- Баланың шығармашылық ойлауын төмендетпеу қажеттігі;
- Инфрақұрылым мәселелері (интернет, құрылғылар жетіспеушілігі).

Қазақстан мектептерінде қазір жасанды интеллект элементтері біртіндеп қолданылып келеді:

- BilimLand, iTest платформалары арқылы бейімделген оқу;
- Kundelik.kz жүйесіндегі оқу аналитикасы;
- JasAI сияқты қазақ тіліндегі AI құралдарының дамуы;
- Робототехника, STEM пәндерінің енгізілуі.

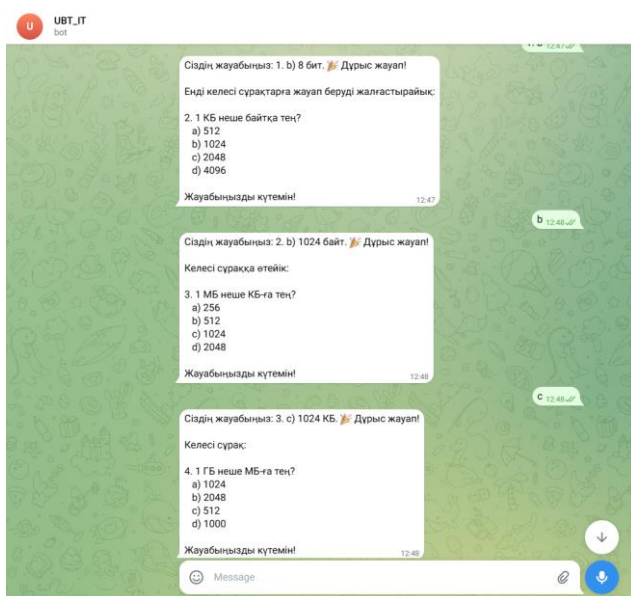
Жоғарыда айтылған ЖИ қолдану бағыттарының бізді қызықтырып отырғаны онлайн оқыту болып отыр. Виртуалды ассистенттері - сіздің оқушыны ҰБТ-ға дайындауда күнделікті қайталап айта беретін тақырыптарыңызды, әр баланың даму жылдамдығына, әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларына қарай дифференциалды түрде оқытуға көмек беретін таптырмас құрал. Сонымен қатар, бағалауға, мониторинг жасауға, әр баланың даму бағытын бақылауға, сынақ тест жүйелерін өткізіп статистика жасауға көмектесетін мықты құрал.

ҰБТ-ға дайындауда ЖИ агентін (ассистентін) құру үшін n8n платформасы қолданылады (1-ші сурет). Бұл осы бағыттағы танымал платформа. ҰБТ-ға оқушыларды информатика және тарих пәндері бойынша дайындауға қолдануға болатын көмекші құрал.

1-ші сурет. ЖИ агентін құруға арналған n8n платформасы

Әзірге телеграм әлеуметтік желісі тегін болғандықтан бірінші қарастырып отырмыз (2-ші сурет). 2-ші суретте ЖИ ассистентінің тест алып жатқандағы мысалы көрсетілген.

2-ші сурет. Пәнді оқытатын және тест алып отыратын телеграм бот

ҰБТ-ға дайындайтын ЖИ ассистенті ботын құруда келесідей Prompt таңдалып алынды. Бастапқыда қолданушыны тіркейді. Ол тізім google кестеге жазылады. Тіркелгеннен кейін пән бойынша таңдайды. Пәнді оқыту жоспары бойынша бот бірінші тақырыпты түсіндіреді. Тақырып түсіндіру барысында кері байланыс жасай отырып, оқушының тақырып бойынша барлық сұрақтарына жауап береді. Сонымен қатар, мысалдар келтіріп, тапсырмалар орындатып жұмыс жасалады. Оқушы тақырып бойынша сұрақтары таусылғанда тақырыпты бекіту мақсатында тест сұрақтары алынады. Барлық тест сұрақтарына дұрыс жауап бермей келесі тақырыпқа өтпейді. Әр қате жауап берілген тест сұрағына кері байланыс жасалып, талқыланады. Оқушы тақырыпты толық енбей келесі тақырыпқа өте алмайды. Оқушы ботқа өз сұрақтарын қойып, басқа да мысалдар немесе тапсырмалар сұрап ала алады.

Оқушының пән бойынша қай тақырыпқа келгені, қанша сұрақтан қателесіп, келесі тақырыпқа өту үшін тестті неше рет тапсырғаны google кестеде жазылып отырады. Бұл

ақпарат ұстаз ретінде бізге: оқушының қай тақырыпта көбірек жұмыс жасағанын; өздігінен жұмыс жасауға бейімділігін; жалпы статистика және талдау жасауға, кері байланыс жасауға; алдыға жоспар құруға көмектеседі.

Жалпы ЖИ агентінің көмегімен келесідей мүмкіндіктерге ие боламыз:

- оқушыға қайта-қайта түсіндіретін қайталанба жұмыстарды азайтуға;
- барлық оқушының тақырыпты меңгеру деңгейін, жетістігін бақылап отыруға;
- әр оқушының әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларына сай тақырыпты дифференциалды түрде түсіндіруге;
- оқушы өзіне ыңғайлы формада ақпарат алып, мазалаған сұрақтарына жан-жақты жауап алуға;
- керек болған жағдайда оқушы да, ұстаз да ассистенттен өзі туралы статистика, анализ және алдыға жоспар сұрай алады;
- 24/7 қолжетімді ұстаз және өзінді дамытуға арналған құрал.

Жасанды интеллектінің мүмкіндіктері өте көп. Біз әлеуметтік желінің бір түрін ғана қарастырып отырмыз. ҰБТ-ға дайындау ЖИ ассистентін көп қолданыста жүрген whatsapp және инстаграмға да қосу болады. Бұл ары қарай зерттеуге тұрарлық бағыттар. ЖИ агенттерін сонымен қатар бизнесте де қолданып, жұмыстарын жеңілдетуге болады.

Жасанды интеллект – мектептегі білім беру сапасын жақсартуға қабілетті қуатты құрал. Ол мұғалімді алмастырмайды, керісінше, оның жұмысын жеңілдетеді және тиімділігін арттырады. Болашақта ЖИ мектеп оқушыларының цифрлық мәдениетті меңгеруіне, білімге деген қызығушылығын арттыруға ықпал етпек.

Болашақтағы мықты және бәсекеге қабілетті азаматтар тәрбиелеу, қазіргі біздің жастарға не беріп жатқанымызға тығыз байланысты. Қазіргі жаңа технологияларды заман талабынан қалмай игеріп кету, болашақта белсенді ортаны және қоғамды қалыптастыруға ықпалын тигізері анық.

Әдебиеттер тізімі

1. Dmitrievna, Y., & Parsadanyan, E. (2024, December 27). AI agentic workflows: a practical guide for n8n automation. n8n Blog. n8n Blog
2. “What is n8n: Build AI Workflows with n8n.” (2024). Codecademy.
3. Villalobos, L. (2025, May 30). No-Code Workflow Automation with n8n from Scratch: A 48-Hour Build. Hatchworks Blog. HatchWorks AI
4. Strebenitzer, P. (2025, May 09). n8n: Open-Source Workflow Automation Powerhouse. Infralovers. Infralovers
5. Huang, C.K. (2025, Apr 24). Build Advanced and Optimized Research Workflows with n8n. Medium.
6. Болашақ информатика мұғалімдерін жасанды интеллект негіздері бойынша даярлаудың әдістемелік жүйесі — Қ. И. Салғараева, Ұ. Б. Жұмабаева. Мәдинака технологиялары және инжиниринг университеті. «Вестник КазНПУ им. Абай», №4(72), 2020.

ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК ТЕХНОЛОГИЯ ИННОВАЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

***Аңдатпа.** Білім берудің бірінші кезектегі міндеттері жан-жақты дамыған жеке тұлғаны дайындау, оқушылардың бойында білім, білік, дағдылар жүйесін қалыптастыру ғана емес, сонымен қатар өзін-өзі жүзеге асыруға қабілетті, толық, психикалық және дене жағынан сау жеке тұлғаны қалыптастыру болып табылады. Оқушыға бағытталған оқыту технологияларының мазмұны, әдістері мен тәсілдері әр оқушының субъективті тәжірибесін ашып, пайдалануға, танымдық іс-әрекетін ұйымдастыру арқылы жеке тұлғаны дамытуға көмектесуге бағытталған. Оқушының қабілеті, осы қабілеттерін анықтау және дамыту – жеке тұлғаның даралығын анықтауға бағытталған білім берудің негізгі міндеттері.*

***Түйінді сөздер:** коммуникативтік тәсіл, инновациялық әдістер, ағылшын тіліне оқыту, цифрлық сауаттылық, білімді толық меңгеру технологиясы, модульдік оқыту, командалық жұмыс, ойын әдістері, сыни ойлау, цифрлық ресурстар.*

***Аннотация.** Приоритетными задачами образования являются подготовка разносторонне развитой личности, формирование у обучающихся не только системы знаний, умений и навыков, но и формирование полноценной, психически и физически здоровой личности, способной к самореализации. Содержание, методы и приемы технологий личностно-ориентированного обучения направлены на то, чтобы раскрыть и использовать субъективный опыт каждого студента, помочь становлению личности путем организации познавательной деятельности. Способности студента, определение и развитие этих способностей являются основными задачами обучения, ориентированного на выявление индивидуальности личности.*

***Ключевые слова:** коммуникативный подход, инновационные методы, обучение английскому языку, цифровая грамотность, технология полного усвоения, модульное обучение, командная работа, игровые методы, критическое мышление, цифровые ресурсы..*

На современном этапе развития преподавания английского языка при выборе метода обучения необходимо исходить из особенностей коллектива, в котором он будет использоваться, учитывать личностные особенности обучаемых, их возраст, интересы, уровень подготовки, период, в течение которого будет проходить обучение, а также техническую оснащённость учебного заведения [1; 6].

Инновационные технологии в обучении развивают у студентов критическое мышление, самостоятельность и цифровую грамотность, ключевые компетенции в условиях цифровой трансформации общества. Использование мобильных приложений и других информационно-коммуникационных технологий позволяет сделать обучение доступным прямо в смартфоне (Quizlet, Skyeng, Learningapps;) [2; 4].

Иностранный язык – это учебный предмет, который в силу своей специфики (создания для обучающихся искусственной языковой среды из – за отсутствия естественной)

предполагает наиболее гибкое и широкое использование различных технических средств обучения.

Интерактивные доски, панельные системы являются помощниками на занятиях для наглядного объяснения материала. Электронные учебники, презентация Power Point позволяют сделать содержание материала доступным и эффективным, отслеживать обучение и прогресс каждого обучающегося.

В образовательный процесс преподавания предмета я включаю инновационные технологии, методы, основанные на проектной и исследовательской деятельности, геймификацию.

В своей преподавательской деятельности за основу я взяла личностно-ориентированный, коммуникативный подход обучения английскому языку, как следует из его названия, направлен на практику общения. Актуальность коммуникативного метода продиктована тем, что основной целью обучения английскому языку является развитие коммуникативной компетенции, а реализация воспитательной, развивающей целей происходит в процессе осуществления этой главной цели. [3; 4] Умение адекватно воспринимать чужую культуру, находить в ней сходства и различия со своей, умение достигать взаимопонимания – вот, что особенно актуально в современном мире.

В своей педагогической деятельности я стремлюсь не только научить свободно владеть английским языком, но и сформировать гуманную, всесторонне развитую личность учащегося. Взяв за основу коммуникативный метод и используя наряду с ним различные методики, проводя традиционные уроки и уроки-беседы, уроки-соревнования, я всегда стараюсь поднять интерес к своему предмету через уроки. Такие занятия способствуют расширению кругозора учащихся, развитию разговорных навыков, расширению словарного запаса, а главное, дают возможность каждому ученику почувствовать себя актёром. Такие педагогические новации, как технологии «полного усвоения знаний», «разноуровневого обучения», «коллективного взаимообучения» и другие позволяют приспособить учебный процесс к индивидуальным особенностям учащихся, различному уровню сложности содержания обучения. Данные приемы мотивируют на устно-речевое высказывание, так как перед студентами есть цель; студенты активны при их выполнении, так как присутствует связь с личностью и мыслительной деятельностью ученика. Соревновательный дух, умение быть самостоятельными в тоже время работать в группе вызывает интерес обучающихся и желание высказаться или поговорить на английском языке.

Технология полного усвоения знаний

Авторами технологии полного усвоения знаний являются американские психологи Дж.Керроле, Б.Блум.

Задача педагога определить, в чем состоит полное усвоение и какие результаты должны быть достигнуты всеми, точное определение критерия полного усвоения для всего курса является важнейшим моментом в работе по данной системе.

Категории целей: Знание, Понимание, Применение, Анализ, Синтез, Оценка

Технология коллективного взаимообучения

Эта методика имеет различные названия: «организационный диалог», «сочетательный диалог», «коллективное взаимообучение», «работа учащихся в парах».

Работа в парах сменного, смешанного составов по определенным правилам позволяет плодотворно развивать у обучаемых самостоятельность и коммуникативные умения, в результате повторяющихся упражнений совершенствуются навыки логического мышления и понимания, формируется адекватная самооценка личности своих возможностей и

способностей, обсуждение одной информации с несколькими сменными партнерами, увеличивает число ассоциативных связей, а следовательно, обеспечивает более прочное усвоение материала.

Технология модульного обучения

Модуль - это целевой функциональный узел, в котором объединены учебное содержание и технология овладения им.

Содержание обучения представляется в законченных самостоятельных комплексах (информационных блоках), усвоение которых осуществляется в соответствии с целью. Дидактическая цель формулируется для обучаемого и содержит в себе не только указания, но и уровень его усвоения. Модули позволяют перевести обучение на субъект - субъективную основу, индивидуализировать работу с отдельными учащимися, дозировать индивидуальную помощь, изменить форму общения учителя и учащегося.

Коммуникативно-ориентированное обучение грамматике и лексике

Изучение нового грамматического явления начинается с коммуникативно направленных упражнений, которые помогают объяснить студенту, с какой целью изучается данный материал. Механические, тренировочные упражнения (drills) помогают отработать структуры в быстром темпе. Для систематизации грамматического материала, считаю продуктивным использование опорных схем и таблиц. Они позволяют лучше запомнить грамматические явления. Введение новой лексики происходит в рамках одной речевой ситуации. При введении новой лексики я использую такие приемы как: контекстуальная догадка с использованием иллюстраций в учебнике, сходства в написании и звучании с русским языком, знания по другим предметам, собственные предположения, демонстрация реальных предметов, рисунки на доске, мимика, жесты, жестикуляция, перевод.

Обучение в сотрудничестве

Основная идея этой технологии – создать условия для активной совместной учебной деятельности учащихся в разных учебных ситуациях. Каждый ученик получает свою роль в выполнении задания и отвечает за результат не только своей работы, но и за результат всей группы. Когда я использую такую методику на своих занятиях, то я наблюдаю следующую картину: слабые ученики часто обращаются к более сильным учащимся своей микрогруппы, которые, в свою очередь, заинтересованы в том, чтобы все члены группы, в первую очередь слабый ученик, досконально разобрались в материале. Таким образом, совместными усилиями ликвидируются проблемы. Такова общая идея обучения в сотрудничестве. Практика показывает, что вместе учиться не только легче и интереснее, но и значительно эффективнее. Учиться вместе, а не просто что – то выполнять вместе – вот, что составляет суть данного подхода.

Хочу привести некоторые варианты этого метода обучения:

Team-building Тимбилдинг предполагает работу в команде, в коллаборации, в объединенных условиях, то, что в обязательном порядке необходимо встраивать в учебный процесс. Самое главное, чтобы каждый побывал в разных командах и был частью сплоченного коллектива, т.к. дружное общение, совместное переживание, новые ощущения – это то, что позволяет инвестировать состояние эффективности, комфортности и непринужденности в общении, когда они находят общие точки соприкосновения, общие интересы. [4; 14].

Следующий прием «Teamwork»

Следующая технология - обучение в сотрудничестве, кооперации.

Основная идея этой технологии – создать условия для активной совместной учебной деятельности учащихся в разных учебных ситуациях. Каждый ученик получает свою роль в выполнении задания и отвечает за результат не только своей работы, но и за результат всей группы. Команды выполняют задания по заданной теме. Учитель заранее проговаривает цель работы команд. В процессе работы учитель прикрепляет стикер на стул одного из них. После выполнения заданий команды меняются местами, оставляя студента-стикером, который должен будет разъяснить суть выполненного задания другой команде, которая прослушает и оставит оценку данной команде.

Таким образом, обучающиеся совместно формулируют цели, находят способы их решения, слушают мнения других, высказывают собственные, обсуждают, спорят, оценивают результаты своей деятельности, а также деятельности других команд

Следующий подход к обучению в сотрудничестве был разработан профессором Элиотом Аронсоном:

- 1) Учащиеся работают в группах по 4 – 5 человек над материалом, который разбит на части.
- 2) Каждый член группы находит и изучает материал по своей части.
- 3) Учащиеся создают рабочие группы, где изучают один и тот же вопрос, обмениваются информацией.
- 4) Затем учащиеся возвращаются в свои домашние группы и обучают всему новому, что узнали в рабочих группах.

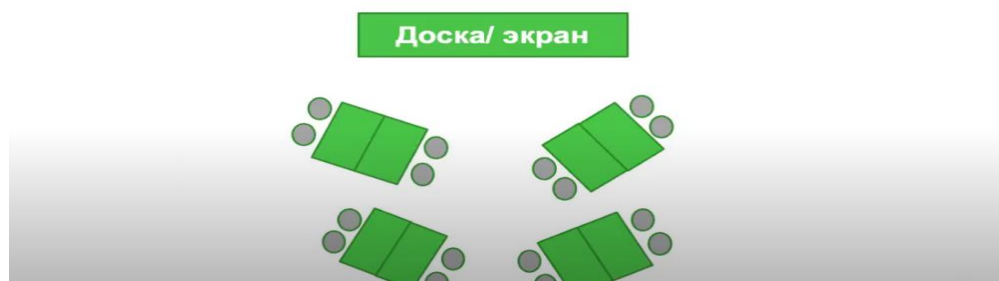
Учащиеся заинтересованы, чтобы каждый добросовестно выполнил свою задачу, так как это может отразиться на их итоговой оценке. Группа экспертов задаёт вопросы каждой группе, но по всей теме. Учитель тоже может попросить любого ученика команды ответить на любой вопрос изученного материала. Учитель создает на уроке атмосферу позитива, желание учиться, помогать, и потом все это должны «зацементировать», используя прием «Вербальный цемент». Студентам предлагается посмотреть друг на друга, и произнести фразу данного приема «Как здорово, что мы оказались в одной команде». Предполагается, что студенты должны ощутить позитив, настроение радости, доброжелательности.

Пространственная карта

Пространственная карта класса

Пространственная карта (ориентация в классе, в группе, в учебной ситуации) формируется в течение 10-15 мин.

Формирование пространственной карты – есть процесс обучения.

Пространственная карта – карта, которая позволяет очень легко выстраивать ориентацию в классе, в группе.

Формирование пространственной карты - это залог успешности обучения, где хорошо виден носитель информации, экран, где происходит демонстрация, и при этом учащимся легко выстраивать коммуникацию в группе или внутри команды. Для этого очень важно

учесть пространство внутри, пространство общности, формирование комфортной среды, чтобы учащиеся были не зажаты в общении, могли легко воспринимать информацию с доски.

Пространственная карта – это есть процесс обучения, который позволяет учащимся быть эффективными в работе команды.

Прием - «Создание системы триггеров»

Красная карта воспринимается как призыв о помощи. Зеленая карта предназначена для тех, кто закончил работу и готов оказать помощь. Синяя карта предполагает ситуацию, где ученик желает поговорить с учителем, услышать обратную связь.

Работа в паре

На уроках я часто использую работу в парах смешанного состава или в парах постоянного состава, «Друзья по плечу» «Друзья напротив». Здесь каждый имеет возможность обсудить материал не только со своим соседом, но и с каждым учеником в отдельности. Новейшей технологией является исследовательская работа учащихся в группе. [5; 6].

На протяжении нескольких лет использую на уроках коммуникативные игры. Игра требует от каждого ученика эмоциональных, умственных и нравственных сил. Выбирая игру к уроку, как самостоятельный метод или как элемент для реализации какого – либо другого метода, учитель должен найти такой подход к игре, который будет соответствовать индивидуальным особенностям каждого ученика или группы. Игра всегда предполагает для каждого конкретного учащегося принятие решения, как поступить, что сказать, как выиграть, а желание решить эти вопросы обостряют мыслительную деятельность учащегося.

Прием «Тарсия»

Тарсия - Метод обучения, использующий элементы геймификации и интерактивности. Тарсия один из инструментов, позволяющих сделать групповую проверку знаний обучающихся. Головоломка Tarsia — это пазл. Чтобы собрать пазл, студенты должны сопоставить каждый ответ с правильным вопросом и восстановить исходную форму. Сначала выбираем форму, например, треугольник, далее составляются вопросы и ответы. Приложение само раскидает их по фигуре. Пазл необходимо распечатать, разрезать и дать группам. Студенты приветствуют такую форму работы. Эффективность такой проверки материала можно увидеть в конце, когда увидим результат задания.

Следовательно, в ходе игры развиваются творческие и мыслительные способности каждого, и пробуждается интерес не только к данной конкретной игре, но и к предмету в целом. Игра позволяет создать на уроке благоприятный эмоциональный фон, что ведёт к снятию напряжения и стресса, к преодолению языкового барьера, выполняет функцию самореализации, т. е. даёт возможность проявления скрытых способностей каждого учащегося. Это особенно хорошо видно в организации ролевых игр, инсценировок. На занятиях студенты активно используют приложения Quizlet, Learningapps, которые позволяют сделать процесс более увлекательным.

Әдебиетгер тізімі

1. Бондаревская Е. В. Личностно ориентированное образование: опыт разработки парадигмы. — Ростов – на — Дону, 2007. С – 126[1; 6]
2. [https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsionnaya-deyatelnost-uchitelya-kak-pedagogicheskoeuyavlenie#:~:text=\[1; 3 \]](https://cyberleninka.ru/article/n/innovatsionnaya-deyatelnost-uchitelya-kak-pedagogicheskoeuyavlenie#:~:text=[1; 3]).

3. Байкова Л.А., Гребенкина Л.К. лично ориентированное обучение. – М.,2009.[2; 4].
4. «Нейропедагогика как прикладное направление педагогики и дифференциальной психологии»/ Вестник ОГУ/ Выпуск №4/ 2001/ С.34-38[4; 14].
5. Гордин Л.Ю. Организация лично ориентированного обучения. – М., 200[5; 6].

ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНУИ ӘДІСТЕР

Аңдатпа. Бұл мақалада қазіргі білім берудегі заманауи әдістердің маңызы мен оларды қолдану жолдары қарастырылған. Инновация ұғымы білім беру процесіне жаңа әдіс-тәсілдер мен технологияларды енгізу ретінде сипатталады. Автор сабақ барысында кейс-технология, дәріс көрнекіліктері, квест технологиясы сияқты әдістерді қолданатынын атап өтеді. Әсіресе кейс-стади әдісінің студенттердің шығармашылық және креативті ойлауын дамытудағы рөлі көрсетілген. Бұл әдіс студенттердің ауызша сөйлеу дағдысын жетілдіруге, пікір алмасуға және бірлесіп шешім қабылдауға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: инновациялық технологиялар, кейс-стади, цифрлық платформалар, ProProfs, Quizizz, дәріс көрнекіліктері, квест технологиясы, командалық жұмыс, интерактивті әдістер, логикалық ойлауды дамыту, оқу процесін визуализациялау.

Аннотация. В данной статье рассматривается значение и применение современных методов в системе образования. Понятие инновации определяется как внедрение новых методик, технологий и подходов в учебно-воспитательный процесс. Автор отмечает использование таких методов, как кейс-технология, визуальные лекции и квест-технология. Особое внимание уделяется методу кейс-стади, который способствует развитию творческого и креативного мышления студентов. Данный метод помогает формировать навыки устной речи, обмена мнениями и коллективного принятия решений.

Ключевые слова: инновационные технологии, кейс-стади, цифровые платформы, ProProfs, Quizizz, наглядные лекции, квест-технология, командная работа, интерактивные методы, развитие логического мышления, визуализация учебного процесса.

Инновация - дегеніміз білім, тәрбие жұмысына жаңалық енгізу, яғни, жаңа әдістемелік, амал-тәсілдерді, құрал-жабдықтарды, жаңа концепцияларды жасап, оларды қолдану деп анықталған. Бүгінгі таңда біздің міндетіміз – оқушыны жеке тұлға ретінде дамыту үшін, жұмысымызды жаңашаландыру – жаңа технологияны енгізу. Бұл ұғым біздің өмірімізге берік еніп келеді, дегенмен оның мән-мағынасы туралы пікірлер сан алуан.

Мен сабақ барысында келесі жаңа әдістерді қолданамын: кейс технологиясы, дәріс көрнекіліктер, квест технологиясы және т.б.

Кейс-стади әдісі – оқытушының креативті ойлауын дамытып, сабақтың мазмұнын ерекше құруға шығармашылық мүмкіндігін кеңейтуге жағдай жасайды (1-сурет).

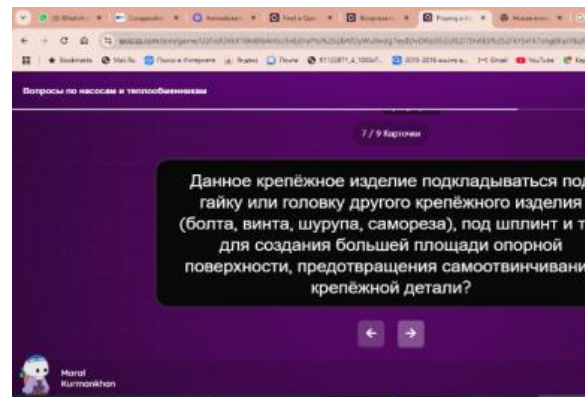
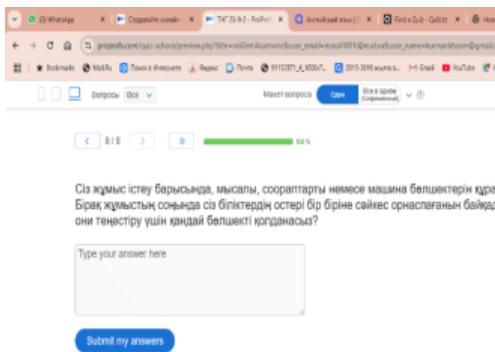
Кейс тәсін пайдалануда келесі мәселелер қарастырылады:

- студенттердің ауызша техникалық тілде сөйлеу дағдысын жетілдіру үшін, алдын-ала келесі сабақ тақырыбан байланысты қысқаша баяндамалар жасау тапсырмаларын беру;
- топ студенттерін, топтарға бөліп басшы тағайындау, осы топтарға берілген тапсырманы бірге талдап, ой-пікірлерін ортаға салу [1, 360 б.].

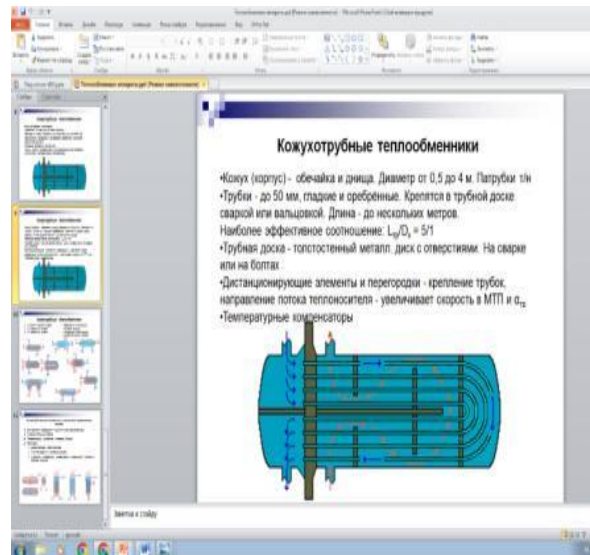
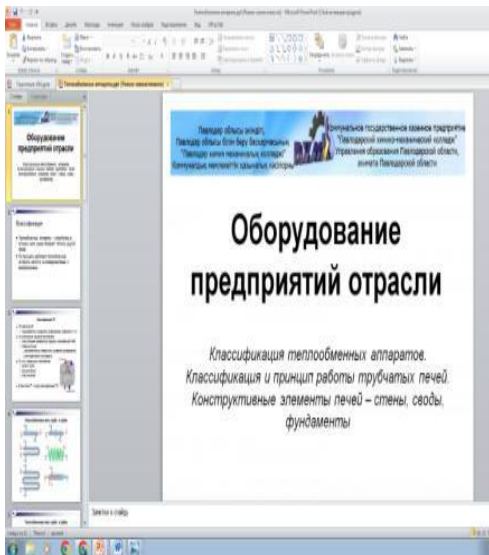
1-сурет-Кейс-стади әдісі

Сабақ барысында кейс-стади әдісін ProProfs және Quizizz платформасында қоданып тапсырмаларды орындауға болады. Студенттерге өндірісте болатын жағдайларға байланысты, ситуациялық сұрақтар беріледі. Сұраққа топпен немесе жеке жауап іздеп, ойларын ортаға салады.

2-сурет- ProProfs және Quizizz платформасындағы тапсырмалар

Дәріс көрнекіліктері. Латын тілінен аударғанда дәріс сөзі мәтінді оқу дегенді білдіреді. Дәріс дегеніміз - бұл тек тыңдаушылардың көз алдында іске асырылатын іс-әрекет, ол лекцияның қалай өтуі тыңдаушылардың назарын өзіне аудартып, зейінін қалыптастыруы. Дәріс тақырыбы бойынша көрнекіліктер презентация, сұлбалар, суреттер, графиктер. қоса берілуі керек (3-сурет). Мысалы презентация даярлар барысында студенттерге эмоционалды әсер етуді қарастырсақ – фотосуреттерді енгізіп, аудио және бейнекөріністерді пайдалану. Дұрыс жазылған және түсіндірілген дәріс, қазіргі кездегі білім беру жүйесінде негізгі орын алады. Сонымен қатар, дәріс барысында пайдаланылған бейнекөріністер, схемалар студенттердің қызығушылығын арттырады[2, 656 б.].

3-сурет-Дәріс көрнекіліктер

Квест технологиясы — бұл оқытудың интерактивті әдісі, онда студенттер немесе қатысушылар белгілі бір тақырып бойынша тапсырмаларды орындап, проблемаларды шешеді, бұл процесс біртіндеп өтіп, қатысушылардың логикалық ойлауын, топпен жұмыс істеу дағдыларын және мәселелерді шешу қабілеттерін дамытуға бағытталған(4-сурет).

Квест технологиясын оқу процесінде қолданудың бірнеше маңызды аспектілері бар:

Мақсаты мен міндеттері:

- Оқушыларға немесе студенттерге тапсырмалар мен сұрақтарды орындау арқылы білімді меңгерту.
- Тақырыпқа байланысты ойлауды дамытып, шығармашылық пен логикалық ойлауды күшейту.
- Командалық жұмыс арқылы студенттердің арақатынасын арттыру.

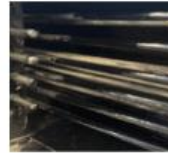
Квесттің түрлері:

Цифрлық квест — компьютерлік технологиялар мен онлайн құралдар қолданылатын квест, мысалы, түрлі бағдарламалар мен қосымшалар арқылы жүзеге асырылады.

Реалистік квест — шынайы өмірде орындалатын тапсырмалар [2, 140 б.].

Задание 6.

Подсказка:

Место: Технопарк
Задание 7.

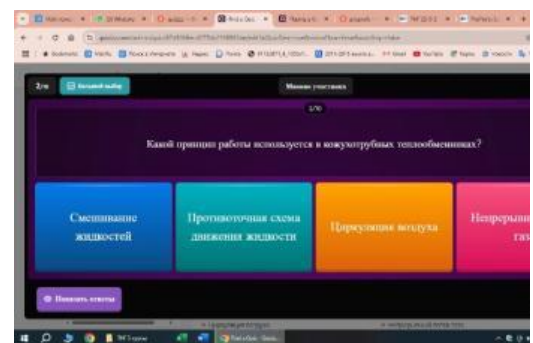
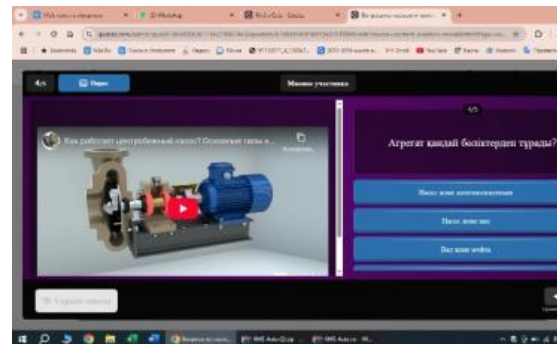
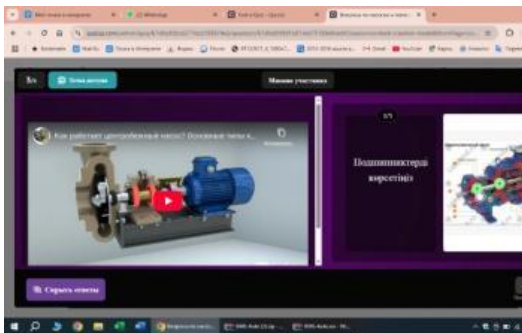

Подсказка:

Место: Технопарк

3-сурет-Квест ойындар

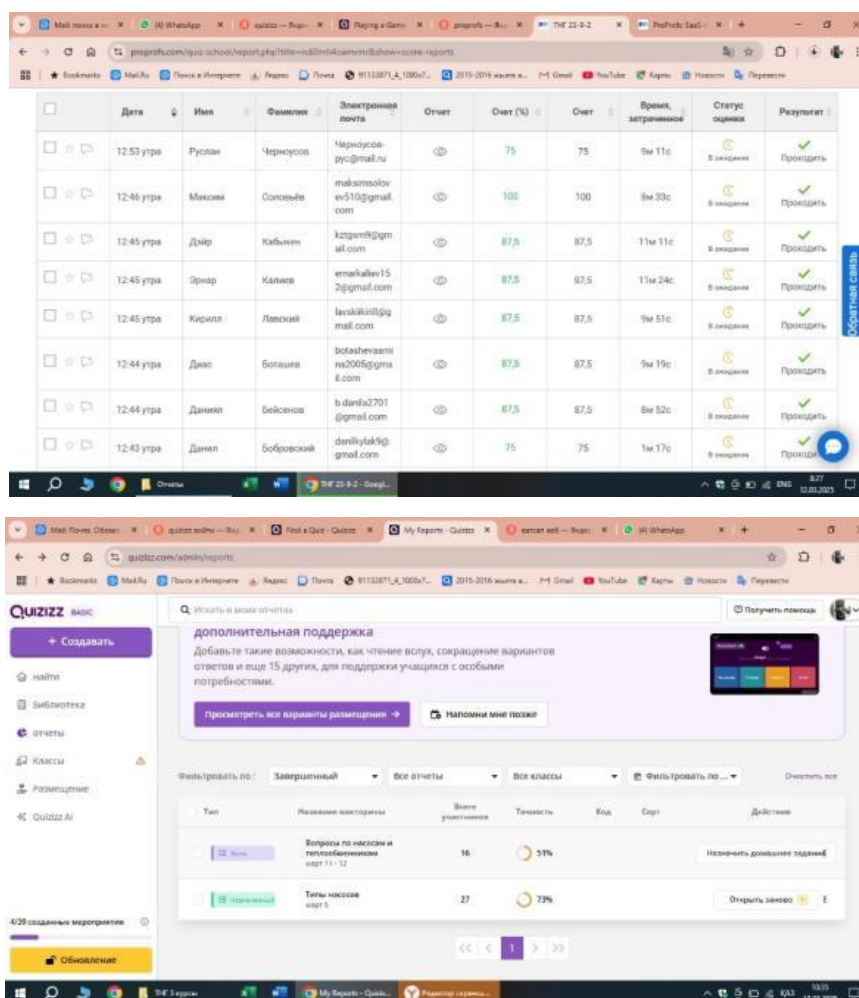
Квест ойынын және тест тапсырмаларын Quizizz платформасында орындауға да болады (5-сурет).

5-сурет- Квест ойыны және викторина Quizizz платформасында

Бұл платформаларда әртүрлі тесттер мен сауалнамаларды жасауға мүмкіндік береді. Оқытушы тестті жасайды, дұрыс жауаптарды белгілейді, және нәтижелер студенттер жауап

бергеннен кейін автоматты түрде көрсетіледі(6-сурет). Платформа тапсырмаларды көп түрлі форматта (сұрақтар, суреттер, видео) дайындауға мүмкіндік береді. Студенттер нәтижелерін тест аяқталғаннан кейін бірден көре алады.

6-сурет-Тест нәтижелері

Әдебиеттер тізімі

1. Бөрібекова Ф. Б., Жанатбекова Н. Ж. Қазіргі заманғы педагогикалық технологиялар. Алматы: 2014.-360 б.
2. Құрманалина Ш., Мұқанова Б., Ғалымова Ә., Ильясова Р. Педагогика. Астана: Фолиант, 2012.-656 б.
3. Тұрғынбаева Б. А. Дамыта оқыту технологиялары. — Алматы, 2000.-140 б.

БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА КӨРКЕМ ЖАЗУ DAҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР МЕН АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМАНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

***Аңдатпа.** Бұл баяндамада бастауыш сынып оқушыларының каллиграфиялық дағдыларын қалыптастырудағы дәстүрлі және инновациялық әдістердің айырмашылығы қарастырылады. "Көркем жазу кілті" атты авторлық бағдарламаның мазмұны, оның ішінде QR-кодтар, интерактивті тренажерлар және геймификация элементтері сияқты цифрлық технологиялардың қолданылуы сипатталған. 2024-2025 оқу жылында 2-сынып оқушылары арасында жүргізілген тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың нәтижелері негізінде, бағдарламаның оқушылардың жазу сапасын 13%-ға және пәнге деген қызығушылығын 22%-ға арттырудағы жоғары тиімділігі дәлелденген. Зерттеу жұмысы цифрлық дәуірде жазу сауаттылығын арттыру мәселесіне тиімді әдістемелік шешім ұсынады.*

***Түйінді сөздер:** көркем жазу, каллиграфия, ұсақ моторика, бастауыш білім, инновациялық әдістер, цифрлық технологиялар, мотивация, жазу мәдениеті, оқу процесін цифрландыру, қосымша білім беру.*

***Аннотация.** В докладе рассматриваются различия между традиционными и инновационными методами формирования каллиграфических навыков у учащихся начальных классов. Описано содержание авторской программы «Ключ к красивому письму» («Көркем жазу кілті»), включая использование цифровых технологий, таких как QR-коды, интерактивные тренажеры и элементы геймификации. На основе результатов опытно-экспериментальной работы, проведенной среди учеников 2-го класса в 2024–2025 учебном году, доказана высокая эффективность программы в повышении качества письма на 13% и интереса к предмету на 22%. Исследование предлагает эффективное методическое решение проблемы повышения грамотности письма в цифровую эпоху.*

***Ключевые слова:** каллиграфия, мелкая моторика, начальное образование, инновационные методы, цифровые технологии, мотивация, культура письма, цифровизация учебного процесса, дополнительное образование.*

I. КІРІСПЕ

1. Өзектілігі

Қазіргі қоғамның цифрлық трансформациясы жағдайында, қолмен жазу дағдысының қажеттілігі мен маңыздылығы туралы пікірталастар туындап жатады. Алайда, нейропсихологиялық және педагогикалық зерттеулердің нәтижелері "көркем жазу" (каллиграфия) дағдысының маңызы азаймай, керісінше, өзектілігі артып отырғанын көрсетеді. Каллиграфия оқушының ми қызметінің дамуы, зейін қоюы, есте сақтау қабілеті сияқты когнитивті функциялар үшін негізгі құрал болып табылады. Сонымен қатар, ұқыптылық, жауапкершілік, шыдамдылық сияқты "soft skills" (жұмсақ дағдылар) элементтерінің қалыптасуына тікелей ықпал етеді. [1; 2]

Мәселе: Дәстүрлі оқыту әдістері, көбіне бірыңғай қайталауға негізделгендіктен, бастауыш сынып оқушыларының танымдық және шығармашылық қызығушылығын толық оята алмайды. Бұл жағдай қосымша білім беру жүйесінде оқу процесін жандандыру және жоғары нәтижеге қол жеткізу үшін инновациялық тәсілдерді және авторлық бағдарламаларды енгізуді талап етеді.

Мақсаты: Ұсынылып отырған "Көркем жазу кілті" авторлық бағдарламасының мазмұнын, ондағы инновациялық әдістерді таныстыру және оның көркем жазу дағдыларын қалыптастырудағы тиімділігін ғылыми-тәжірибелік тұрғыдан дәлелдеу.

II. НЕГІЗГІ БӨЛІМ

1. Көркем жазудың педагогикалық-психологиялық негіздері;

Көркем жазуды оқытудың тиімділігін арттыру үшін оның педагогикалық-психологиялық негіздерін түсіну маңызды.

Каллиграфия және Soft Skills: Көркем жазу – бұл тек техникалық дағды емес, ол ұсақ моториканы және көз-қол координациясын дамытудың басты құралы. Бұл дағдылардың дамуы баланың сөйлеу, оқу және жалпы ойлау қабілеттеріне оң әсер етеді. Жазу кезіндегі дұрыс орындау, әріп элементтерін мұқият қадағалау ерік-жігерді, ұқыптылықты және өз ісіне деген жауапкершілікті арттырады. Бұл қасиеттер қазіргі еңбек нарығында жоғары бағаланатын "soft skills"-тің маңызды компоненті болып табылады. [2]

Дәстүрлі әдістердің кемшіліктері: Көптеген дәстүрлі каллиграфиялық сабақтардың кемшіліктері:

1. Монотондылық (бір әріпті ұзақ уақыт бойы бірсарынды қайталау).
2. Оқушылардың тез жалығуы (оқыту процесінің динамикалық емес, статикалық болуы).
3. Жеке қабілеттерді ескермеу (барлық оқушыға бірдей тапсырма беру, олардың қателік түріне және жазу жылдамдығына мән бермеу).

Бұл факторлар бастауыш сынып оқушыларының көркем жазуға деген қызығушылығын төмендетеді, сәйкесінше, нәтиже де қанағаттанғысыз болады.

2. «Көркем жазу кілті» авторлық бағдарламасының сипаттамасы және инновациялық әдістері;

Біздің «Көркем жазу кілті» атты авторлық бағдарламамыз 2-сынып оқушыларына арналған. Оның негізгі мақсаты – оқушы бойында ұқыптылық пен жауапкершілікке негізделген жазу мәдениетін қалыптастыру. Бұл мақсатқа олардың жазу дағдыларын жүйелі дамыту және сауатты, көркем жазуды тұрақты әдетке айналдыру арқылы қол жеткізіледі.

Бағдарламаның негізгі ерекшелігі – цифрлық және әдістемелік инновацияларды кешенді қолдануында. [3; 4]

Қолданылатын инновациялық әдістер:

A. Цифрлық/Технологиялық элементтер (Қосымша білім беруді цифрландыру):

1. QR-код арқылы қысқа бейне-нұсқаулықтар: Бағдарламаның прописьтерінде әріп элементтерін жазудың дұрыс траекториясын көрсететін қысқа (10-15 секундтық) бейне-нұсқаулықтарға сілтеме жасайтын QR-кодтар қолданылады. Бұл оқушыларға қате жасамай тұрып, дұрыс үлгіні көруге және жылдам түзетуге мүмкіндік береді.

- Интерактивті тақтадағы (планшеттегі) тренажерлар: Сабақ барысында арнайы интерактивті қосымшалар арқылы оқушылар әріптерді үлкен форматта қайталап жазады. Бұл жазу кезіндегі қысымды, бағытты және көлбеулікті бақылауға көмектеседі.
- Геймификация: Оқушылардың шығармашылық әлеуетін ашу мақсатында сабақтарда ойын элементтері кеңінен пайдаланылды. Мысалы, "Каллиграфия шебері" деңгейіндегі ұпай жинау жүйесі, апталық "Үздік дәптер" байқаулары – оқушылардың жазуға деген ынтасын күшейтіп, ұқыптылық пен жинақылықты қалыптастырады.

Б. Әдістемелік инновациялар:

- Ритмикалық жаттығулар: Музыка немесе метроном астында жазу. Бұл оқушының жазу ырғағын біріздендіріп, әріптердің бірдей биіктігі мен көлбеулігін сақтауға көмектеседі.
- «Сызықсыз кеңістік» жаттығулары: Көзбен мөлшерлеу қабілетін дамыту үшін сызығы жоқ қағаздарда жазу тапсырмалары беріледі. Бұл оқушының кеңістіктегі бағдарын күшейтеді.
- Жеке траектория: Әр оқушының басындағы қателік түріне (мысалы, "овал" элементін дұрыс жазбау немесе әріпті байланыстырудағы қиындықтар) байланысты жеке жаттығулар жинағын беру арқылы оқытудың тиімділігін арттыру. [5]

3. Тәжірибелік-эксперименттік жұмыс және тиімділігін талдау

Зерттеу әдісі: Зерттеу 2024-2025 оқу жылында «№155 Д.Шыныбеков атындағы орта мектебі» КММ-де 2-сынып оқушылары арасында жүргізілді. Эксперименттік топ (ЭТ) авторлық бағдарламамен оқытылды, ал Бақылау тобы (БТ) дәстүрлі әдіспен оқытылды.

Апробация мақсаты: Оқушы бойында ұқыптылық пен жауапкершілікке негізделген жазу мәдениетін қалыптастыру.

Нәтижелерді бағалау өлшемдері: Жазудың каллиграфиялық талаптарға сәйкестігі (формасы, көлбеулігі, біркелкілігі), қателік саны, және оқушылардың сауалнама нәтижелері бойынша қызығушылығы.

Сапалық және сандық өзгерістерді талдау:

Тәжірибе барысында оқушылардың жазуға деген ынтасы күшейіп, жұмыстарында ұқыптылық пен жинақылық байқалды. Зерттеу нәтижесінде сапалық өзгерістердің 13–15%-ға артқандығы анықталды.

А. Сандық өзгерістер (Каллиграфиялық сапа):

Кіріс және қорытынды диагностика нәтижелері (Кесте 1):

Оқу жылы	Сынып	Кіріс диагностикасы (дейін) (%)	Қорытынды диагностикасы (кейін) (%)	Өсу (%)
2024-2025	2	65%	78%	13%

Талдау: Диагностика нәтижелері бағдарламаны қолдану арқылы каллиграфиялық дағдылардың меңгеру деңгейі 13%-ға артқанын көрсетеді. Бұл оқушылардың графикалық элементтерді сауатты меңгеріп, қателер санын едәуір азайтқанын дәлелдейді.

Б. Сауалнама нәтижелері (Мотивация және Сенімділік): Оқушыларға жүргізілген сауалнама нәтижелері (Кесте 2):

Сауалнама мазмұны	Дейін (%)	Кейін (%)	Өсу (%)
«Көркем жазуға деген қызығушылық»	60%	82%	22%
«Жазу барысында өз-өзіне сенімділік»	62%	78%	16%

Талдау: Инновациялық әдістерді қолдану оқушылардың қызығушылығын 22%-ға арттырды, бұл біздің бағдарламамыздың ең үлкен жетістігі. Себебі, қосымша білім берудегі басты мақсат – пәнге деген тұрақты мотивацияны қалыптастыру. Жазу барысындағы өз-өзіне сенімділіктің 16%-ға артуы оқушылардың психологиялық жайлылығын арттырып, оқу процесіне оң әсер еткенін көрсетеді.

Талдаудың қорытындысы:

Бұл бағдарлама цифрлық дәуірдегі оқушылардың жазу сауаттылығын арттыру мәселесіне тиімді шешім ұсынады. Тәжірибе көрсеткендей, бағдарламаның табысты болуының негізгі факторлары: оның мазмұнының оқушылардың жас шамасына бейімделуі, тапсырмалардың бірізді күрделенуі ("қарапайымнан күрделіге") және интерактивті тәсілдердің кеңінен қолданылуы болып табылады. Ұсақ моториканы дамыту жаттығулары каллиграфиялық дағдыларды ғана емес, оқушылардың ойлау қабілетін де кешенді түрде дамытты.

III. ҚОРЫТЫНДЫ

Тұжырымдар: Жүргізілген тәжірибе «Көркем жазу кілті» авторлық бағдарламасының 2-сынып оқушыларының каллиграфиялық дағдыларын қалыптастырудағы жоғары тиімділігін дәлелдеді. Бағдарлама алға қойылған педагогикалық мақсаттарға толық сәйкес келіп, оқушылардың жазу сауаттылығын арттыру, эстетикалық талғамын қалыптастыру және шығармашылық қабілеттерін дамыту бойынша айтарлықтай оң нәтиже берді. Қорытынды диагностика көрсеткендей, күтілген межеге қол жеткізілді: оқушылар графикалық элементтерді сауатты меңгерді, жазу мәдениеті жоғарылады және қателер саны едәуір азайды.

Ұсыныстар:

1. Бұл авторлық бағдарламаны және оның инновациялық әдістерін бастауыш білім берудің қосымша оқу процесіне енгізу.
2. Мұғалімдердің осы инновациялық әдістеме бойынша біліктілігін арттыру курстарын ұйымдастыру.

Болашаққа бағдар: Көркем жазуды оқытудағы инновациялық әдістерді одан әрі дамыту және оны жасанды интеллект (AI) элементтерімен ұштастыру мүмкіндіктерін зерттеу (мысалы, AI-ға негізделген жазуды бағалау және жеке түзету ұсыныстарын беру жүйесін құру).

Әдебиеттер тізімі

1. Әбдірахманова, С. Т. Бастауыш сынып оқушыларының каллиграфиялық дағдыларын қалыптастырудың нейропсихологиялық негіздері // Педагогикалық хабаршы. – [2020. – № 4. – Б.120–128].
2. Иванова, А. С. Каллиграфия как инструмент развития «Soft Skills» в младшем школьном возрасте: Монография. – Алматы: Ғылым, [2019. – 215 с].

3. Қалиева, М. Ж. Цифрлық технологияларды қолдану арқылы көркем жазу сабақтарының тиімділігін арттыру // Ұлттық білім. – [2021. – № 2 (78). – Б.55–61].
4. Smith, A., & Jones, B. Digital tools in primary education: A guide for teachers. – London: Routledge, [2023. –300 p].
5. Бектасова, Г. А. Көркем жазу әдістемесі: Дәстүр мен инновация. Оқу құралы. – Астана: Фолиант, [2022. – 180 б].

КОМПЬЮТЕРЛІК ЖЕЛІЛЕР ТАҚЫРЫБЫНДА ПРАКТИКАЛЫҚ ДАҒДЫЛАРДЫ ДАМУҒА ҮШІН CISCO PACKET TRACER-ДІ ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ

Аңдатпа. Мақалада Cisco Packet Tracer бағдарламасын компьютерлік желілерді оқытуда тиімді қолданудың тәжірибесі қарастырылады. Бағдарламаның желілік процестерді модельдеудегі, визуализациялаудағы және оқушылардың практикалық дағдыларын дамытудағы рөлі талданады. Автор IP-мекенжайлау, маршрутизация және желілік құрылғылардың өзара әрекеттесу қағидаларын түсіндіруге бағытталған зертханалық жұмыстардың мысалдарын келтіреді. Зерттеу нәтижелері Packet Tracer бағдарламасының оқушылардың зерттеушілік қабілеттерін, желілік ойлауын және пәнге деген қызығушылығын арттыруда жоғары тиімді екенін көрсетеді..

Түйінді сөздер: Cisco Packet Tracer, компьютерлік желілер, желілік технологиялар, практикалық дағдылар, модельдеу, IP-мекенжайлау, маршрутизация, интерактивті оқыту, зертханалық жұмыс, цифрлық білім беру.

Аннотация. В статье рассматривается использование программы Cisco Packet Tracer как эффективного инструмента в обучении компьютерным сетям. Показана её роль в углублении теоретических знаний и формировании практических навыков учащихся. Автор описывает возможности симуляции, визуализации и безопасного моделирования сетевых процессов, демонстрирует примеры лабораторных работ, направленных на понимание принципов IP-адресации, маршрутизации и взаимодействия сетевых устройств. Анализ подтверждает, что использование Packet Tracer способствует развитию исследовательских и практических умений, повышает мотивацию учащихся и делает процесс обучения более наглядным и интерактивным.

Ключевые слова: Cisco Packet Tracer, компьютерные сети, сетевые технологии, практические навыки, моделирование, IP-адресация, маршрутизация, интерактивное обучение, лабораторная работа, цифровое образование.

Баяндаманың мақсаты: Cisco Packet Tracer арқылы жүргізілген жүйелі зертханалық жұмыстардың оқушылардың желілік білімін тереңдетудегі және практикалық дағдыларын қалыптастырудағы тиімділігін талдау.

Қазіргі заманда ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ) саласының дамуы компьютерлік желілерді оқытудың маңыздылығын арттырды. Компьютерлік желілерді үйретуде тек теориялық біліммен шектелу жеткіліксіз, себебі желілік процестерді тәжірибе жүзінде көру мен қолдану білімді терең түсінуге мүмкіндік береді. Cisco Packet Tracer бағдарламасы — желілік процестерді модельдеуге және оқушылардың практикалық дағдыларын қалыптастыруға арналған тиімді құрал болып табылады.

Cisco Packet Tracer-ді қолдану тиімділігі компьютерлік желілер тақырыбындағы практикалық дағдыларды дамыту үшін өте жоғары: Нақты ортаны модельдеу (Имитация және Визуализация): Packet Tracer оқушыларға нақты желілік құрылғыларды (маршрутизаторлар, коммутаторлар, компьютерлер және т.б.) пайдалануды, оларды қосуды және

конфигурациялауды имитациялайтын виртуалды ортаны ұсынады. Бұл оқушыларға теориялық білімді нақты практикаға қолдануға мүмкіндік береді.

Нақты желілік жабдықтың қымбаттылығына және онымен жұмыс істеу кезіндегі қателіктердің қаупіне қарамастан, Packet Tracer оқушыларға ешқандай шығынсыз және қауіпсіз ортада көптеген тәжірибе жасауға, желілік конфигурацияларды өзгертуге және ақауларды жоюға (troubleshooting) мүмкіндік береді.

Концепцияларды түсінуді жақсарту: Бағдарламаның модельдеу (Simulation) режимі желі арқылы деректер пакеттерінің қалай өтетінін, әртүрлі протоколдардың (мысалы, TCP/IP, ICMP) қалай жұмыс істейтінін және қателердің қалай туындайтынын визуалды түрде көрсетуге мүмкіндік береді. Бұл күрделі теориялық ұғымдарды оңай түсінуге көмектеседі.

Практикалық дағдыларды дамыту оқушыларға желілік құрылғылардың пәрмендік жолын (Command Line Interface - CLI) пайдалануды, IP-мекенжайлауды, маршруттауды, коммутацияны және басқа да маңызды желілік міндеттерді орындауды үйренеді. Бұл оларды болашақ кәсіби қызметке дайындайды. Конценти

Концентратордың негізгі сипаттамасы – деректерді барлық порттарға тарату (сіздің мәтінініздегідей). Packet Tracer-де мұны кестеде түсінікті болу үшін былай көрсетуге болады.

Қадам	Сипаттама	Packet Tracer-дегі Әрекет
Топология құру	3 немесе 4 компьютерді (PC) ғана бір Hub-қа қосыңыз.	End Devices (Соңғы құрылғылар) және Hubs (Концентраторлар) бөлімінен құрылғыларды таңдаңыз.
Трафикті жіберу	Simulation Mode (Модельдеу режимі) ауысыңыз	Төменгі оң жақтағы Simulation түймесін басыңыз.
Пакетті бақылау	Бір компьютерден (мысалы, PC1) басқа бір компьютерге (мысалы, PC3) Пинг (Ping) немесе қарапайым PDU (Simple PDU) жіберіңіз.	PDU құралын (конверт белгісі) қолданыңыз.
Көрнекі дәлел	Hub-қа жеткен пакеттің PC3-ке ғана емес, басқа компьютерлерге де (PC2, PC4) таратылып жатқанын бақылаңыз.	Пакет Hub-тан барлық порттарға таралады. Қажет емес компьютерлер пакетті қабылдамайды, бірақ трафик оларға жеткенін көреміз.
Нәтиже	Концентратор желідегі трафикті арттырады және қауіпсіздікті төмендетеді, себебі деректер бәріне таралады.	

Маршрутизатор (Router) – Желілерді біріктіру құралы екенін көрсету

Маршрутизатордың негізгі қызметі – әртүрлі (логикалық) желілер арасында деректерді бағыттау.

Қадам	Сипаттама	Packet Tracer-дегі Әрекет
Топология құру	Екі бөлек желіні құрыңыз: Желі А (мысалы, 192.168.1.0/24) және Желі В (мысалы, 192.168.2.0/24).	Әр желіге бір коммутатор мен бірнеше компьютерді қосу.
Қосу және конфигурация	Екі коммутаторды бір маршрутизаторға қосыңыз. Маршрутизатордың әр портына әр желінің IP-мекенжайын беріңіз (мысалы, G0/0 портына 192.168.1.1, G0/1 портына 192.168.2.1).	Маршрутизатордың CLI-ын пайдаланып (немесе Config қойындысы арқылы) IP-мекенжайларды орнату.
Желілер арасындағы байланыс	PC-A-дан (Желі А) PC-B-ге (Желі В) Пинг (Ping) жіберіңіз.	Пакет коммутатор арқылы Router-ға, одан Router-дың екінші порты арқылы екінші коммутаторға және PC-B-ге жетеді.
Көрнекі дәлел	Пакеттің бір желіден (А) маршрутизатор арқылы екінші желіге (В) қалай "жол тауып" бара жатқанын бақылау.	Маршрутизатордың бір-бірінен бөлек желілерді байланыстырып тұрғаны көрінеді.
Нәтиже	Маршрутизатор – бұл әртүрлі желілерді байланыстыратын және олардың арасындағы трафикті басқаратын құрылғы.	

IP-мекенжай (IP-Address) желілік технологиялардың негізі болып табылады. Cisco Packet Tracer-де оқушыларға бұл ұғымның маңыздылығы мен жұмыс істеу принципін түсіндіру үшін келесі практикалық демонстрацияларды көрсетуге болады:

IP-мекенжай – Желідегі "Үй Адресі"

Мақсаты: Әрбір құрылғыға бірегей IP-мекенжай қажет екенін және ол қалай тағайындалатынын көрсету.

Қадам	Демонстрация	Негізгі Түсіндіру Керек
Дұрыс желі	PC1: 192.168.1.10, Маска: 255.255.255.0 (яғни, 1-желі). PC2: 192.168.1.20, Маска: 255.255.255.0 (1-желі). Пинг жұмыс істейді.	Маска 255.255.255.0 болғанда, алғашқы үш сан (192.168.1) бірдей болуы керек.

Бөлек желілер	PC1-ді өзгеріссіз қалдырыңыз. PC2-нің IP-ін 192.168.2.20-ға өзгертіңіз (2-желі).	PC1-ден PC2-ге Пинг жіберіңіз. Пинг сәтсіз болады! Себебі, екі компьютер әртүрлі "көшеде" (желіде).
Маршрутизатор қажеттілігі	Екі желіні (192.168.1.x және 192.168.2.x) бір маршрутизатор арқылы қосу. PC-лердің Default Gateway (әдепкі шлюз) ретінде маршрутизатордың IP-ін көрсету.	Енді Пинг жұмыс істейді. Бұл бір желідегі құрылғылардың бір-бірін маска арқылы табатынын, ал басқа желідегілерді табу үшін маршрутизатордың (шлюздің) көмегі қажет екенін көрсетеді.

Зертханалық жұмыс: Компьютерлерді хаб арқылы қосу

Мақсаты

Олардың арасындағы деректерді беру үшін хабты пайдаланып, екі компьютерден желіні орнату.

Қадамдар

1. Жаңа жоба құру.

2. Құрылғыларды қосу:

Екі компьютерді жұмыс өрісіне қою керек.

"Network Devices" бөлімінде хабты (хабты) таңдап, оны жұмыс өрісіне қосыңыз.

3. Құрылғыларды хабқа қосу:

Байланыстар бөліміне өтіңіз.

Тікелей Ethernet кабелін пайдаланыңыз (Copper Straight-Through).

Бірінші компьютерді хабқа қосыңыз: кабельдің бір ұшы компьютердегі FastEthernet0, екінші ұшы хабтағы кез келген портқа.

Екінші компьютерді дәл осылай қосыңыз.

4. Компьютерлерде IP мекенжайларын орнату:

Екі компьютердегі IP мекенжайларын 192.168.1.1 және 192.168.1.2 бірдей диапазонды пайдаланып орнатыңыз.

5. Қосылымды тексеру:

Пәрмен жолын пайдаланып, компьютерлердің хаб арқылы байланыса алатынына көз жеткізу үшін ping пәрменін орындаңыз.

Нәтижесі

Компьютерлер арасындағы байланыс орнатылғанына көз жеткізіңіз. Егер параметрлер дұрыс болса, ping пәрменін орындау кезінде жауаптарды көруіңіз керек.

Бұл зертханалық жұмыс- желі құрудың ең қарапайым топологиясы. Оқушылар күрделі конфигурацияларға көшпес бұрын, желінің негізгі элементтері (компьютер, хаб, кабель) қалай жұмыс істейтінін ұғынады.

Қолмен жасау: Оқушылар IP-мекенжайды қолмен енгізіп, желілік параметрлердің маңыздылығын сезінеді. Егер IP-мекенжайларды қате енгізсе (мысалы, әртүрлі желіден), ping жұмыс істемейді, бұл оларға қатені тауып, IP-мекенжайлау ережелерін тереңірек түсінуге мәжбүрлейді.

(Ping) құралының маңыздылығын түсіну: Оқушылар ping пәрменінің желідегі құрылғылар арасындағы байланысты тексерудің негізгі әдісі екенін үйренеді. Жауаптың келуі немесе келмеуі (Request timed out) оларға желінің дұрыс немесе бұрыс конфигурацияланғанын көрсетеді.

Өздігінен оқу және шығармашылық: Packet Tracer оқушыларға жеке немесе топтық жобалар жасауға, өздерінің желілік топологияларын құруға және шығармашылықпен шешімдер табуға мүмкіндік береді. Қорытынды: Cisco Packet Tracer — компьютерлік желілер тақырыбын оқытудағы тиімділігі дәлелденген құрал, ол оқушылардың теориялық білімдерін практикалық дағдыларға айналдыруда маңызды рөл атқарады. Бұл тәсіл теория мен практиканы біріктіріп, білімді тереңдетеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Cisco Networking Academy. Packet Tracer User Guide. — Cisco Systems, 2023.
2. Танабаев А. Компьютерлік желілер негіздері. — Алматы: Эверо, 2021.
3. Назарова Г. Желілік технологиялар және протоколдар. — Нұр-Сұлтан: IT баспасы, 2022.

Шығыс Қазақстан облысы Тарбағатай ауданы
«Қ.Сәтпаев атындағы Шеңгелді мектеп-бөбекжай-балабақша кешені»
КММ жанындағы «Балдәурен» шағын орталығының тәрбиешісі

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ МЕН ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Аңдатпа. Мақалада мектепке дейінгі білім беру жүйесінде инновациялық технологиялар мен жасанды интеллектіні (ЖИ) қолданудың маңызы қарастырылады. Автор заманауи цифрлық құралдар мен технологиялардың балалардың шығармашылық қабілетін, ойлау мәдениетін және танымдық белсенділігін дамытудағы рөлін талдайды. Сонымен қатар, жасанды интеллектіні сөйлеу, таным және эмоциялық интеллект бағыттарында пайдалану мысалдары келтіріліп, педагогтің кәсіби шеберлігі мен цифрлық сауаттылығының маңыздылығы атап өтіледі. ЖИ мен инновацияны интеграциялау мектепке дейінгі білім сапасын арттырып, жеке бағытталған оқытуға жағдай жасайтыны дәлелденеді.

Түйінді сөздер: инновациялық технологиялар, жасанды интеллект, мектепке дейінгі білім, цифрлық сауаттылық, танымдық белсенділік, шығармашылық қабілет, педагогтың рөлі, интерактивті оқыту, білім беру үрдісі.

Аннотация. В статье рассматривается значение применения инновационных технологий и искусственного интеллекта (ИИ) в системе дошкольного образования. Автор анализирует роль современных цифровых инструментов в развитии творческих способностей, мышления и познавательной активности детей. Приводятся примеры использования ИИ в развитии речи, познавательных навыков и эмоционального интеллекта, а также подчёркивается важность профессиональной компетентности и цифровой грамотности педагога. Интеграция инноваций и ИИ способствует повышению качества дошкольного образования и реализации индивидуального подхода в обучении.

Ключевые слова: инновационные технологии, искусственный интеллект, дошкольное образование, цифровая грамотность, познавательная активность, творческие способности, роль педагога, интерактивное обучение, образовательный процесс.

Кіріспе

Қазіргі таңда білім беру жүйесі қарқынды өзгерістер мен жаңашылдықтарды бастан кешіруде. ХХІ ғасыр – ақпараттық қоғам ғасыры. Бұл кезеңде білім беру саласында инновациялық технологияларды, цифрлық құралдарды және жасанды интеллектіні (ЖИ) тиімді пайдалану – заман талабы. Мектепке дейінгі ұйымдарда инновациялық технологиялар мен жасанды интеллектіні қолдану баланың шығармашылық қабілетін, ойлау мәдениетін, танымдық белсенділігін дамытуға зор ықпал етеді.

Негізгі бөлім

1. Инновациялық технологияның маңызы

Инновациялық технологиялар – бұл жаңа әдіс-тәсілдер, ойын элементтері, цифрлық құралдар арқылы оқу-тәрбие процесін жандандыру. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуда мұндай технологиялар балалардың қызығушылығын арттырып, оқу материалын жеңіл меңгеруге мүмкіндік береді.

Мысалы:

- Дамытушы ойын технологиясы (ойын арқылы оқыту);
- Монтессори әдісі;
- STEAM технологиясы;
- Интерактивті тақта мен мультимедиялық бағдарламалар қолдану;
- Цифрлық оқыту ресурстары мен бейне-сабақтар.

2. Жасанды интеллектіні қолданудың артықшылықтары

Жасанды интеллект (Artificial Intelligence) – адамның ойлау қабілетін еліктейтін компьютерлік жүйелер жиынтығы. Ол баланың оқу үлгерімін, қызығушылығын, даму деңгейін талдау арқылы жеке бағытталған оқытуға мүмкіндік береді.

Мектепке дейінгі білімде ЖИ қолдану мысалдары:

- Сөйлеуді дамытуда: дауыс арқылы жауап беретін тілдік тренажерлар;
- Танымдық дағдыларда: сурет тану, пішін ажырату, түстермен жұмыс істейтін интерактивті қосымшалар;
- Эмоциялық интеллектіні дамытуда: баланың көңіл-күйін анықтап, сәйкес тапсырма ұсынатын цифрлық ойындар;
- Мұғалімдер үшін: баланың жетістігін автоматты түрде талдап, жеке даму картасын жасау.

3. ЖИ мен инновацияның интеграциясы

Инновациялық технология мен жасанды интеллект өзара байланысты. ЖИ-ді қолдану арқылы педагог оқу-тәрбие процесін тиімді ұйымдастырып, әр баланың даму ерекшелігіне сай жеке тәсіл қолдана алады. Мысалы, интерактивті оқу платформалары, виртуалды шындық (VR), роботталған ойын құрылғылары – балалардың зейінін шоғырландырып, логикалық ойлауын дамытады.

4. Педагогтің рөлі

Мұндай заманауи технологияларды тиімді қолдану үшін педагог үнемі ізденісте болып, цифрлық сауаттылығын жетілдіруі қажет. Тәрбиешінің шығармашылық қабілеті мен инновацияға бейімділігі – табысты білім берудің басты шарты.

Қорытынды

Мектепке дейінгі білім беруде инновациялық технологиялар мен жасанды интеллектіні қолдану – заманауи баланың жан-жақты дамуының кепілі. Бұл әдістер оқу процесін жеңілдетіп қана қоймай, баланың қызығушылығын арттырады, шығармашылық қабілетін ашады және өмір бойы үйренуге деген ынтасын қалыптастырады. Болашақта жасанды интеллект мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың ажырамас бөлігіне айналатыны сөзсіз.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы.
2. ҚР Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік стандарты (2022 ж.).
3. Педагогикалық инновациялар және цифрлық технологиялар бойынша ғылыми еңбектер.

4. Әбдіғали А. «Мектепке дейінгі білімде инновация мен жасанды интеллект». – Алматы, 2024.

БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІ ПӘНІ БОЙЫНША ИНОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНИЯЛОГИЯ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫН ДАМУ

Аңдатпа. Мақалада бейнелеу өнері пәнін оқытуда инновациялық технологияларды қолданудың маңызы мен тиімділігі қарастырылады. Автор заманауи цифрлық құралдар мен бағдарламалардың (Photoshop, Procreate, Canva және т.б.) оқушылардың шығармашылық қабілетін, эстетикалық талғамын және логикалық ойлауын дамытудағы рөлін сипаттайды. Интерактивті, жобалау және STEAM әдістерін пайдалану арқылы оқушылардың қиялын кеңейтіп, өз идеясын еркін бейнелеуіне мүмкіндік беретіні дәлелденеді. Сонымен қатар, педагогтың инновацияны тиімді қолданудағы рөлі мен шығармашылық серіктестік ұстанымы айқындалады.

Түйінді сөздер: инновациялық технологиялар, бейнелеу өнері, шығармашылық қабілет, цифрлық сауаттылық, эстетикалық талғам, интерактивті әдістер, жобалау технологиясы, STEAM әдісі, педагогтың рөлі.

Аннотация. В статье рассматривается значение и эффективность использования инновационных технологий в преподавании изобразительного искусства. Автор описывает роль современных цифровых инструментов и программ (Photoshop, Procreate, Canva и др.) в развитии творческих способностей, эстетического вкуса и логического мышления учащихся. Отмечается, что применение интерактивных, проектных и STEAM-методов способствует расширению воображения учащихся и развитию умений самовыражения. Также подчеркивается роль педагога как творческого партнёра, способного эффективно интегрировать инновации в учебный процесс.

Ключевые слова: инновационные технологии, изобразительное искусство, творческие способности, цифровая грамотность, эстетический вкус, интерактивные методы, проектная технология, метод STEAM, роль педагога.

Кіріспе

Бүгінгі білім беру жүйесі заман талабына сай, жаңашыл бағытта дамуда. Әсіресе, өнер мен шығармашылыққа қатысты пәндерде оқушының тұлғалық дамуын қамтамасыз етуде инновациялық технологияларды қолдану өте маңызды. Бейнелеу өнері сабағында жана әдіс-тәсілдерді пайдалану арқылы оқушылардың эстетикалық талғамын, көркемдеу ойлау қабілетін және шығармашылық әлеуетін арттыруға мүмкіндік туады.

Негізгі бөлім:

1. Инновациялық технологиялардың мәні

Инновациялық техниялогиялар—бұл білім беру процесінде қолданалатын жаңа әдістер құралдар мен цифрлық шешімдер. Олар оқыту сапасын арттырып қаңа қоймай, оқушыны белсенді қатысушы ретінде тәрбиелейді.

Бейнелеу өнері сабағында қолданылатын инновациялық техниялогиялар түрлері.

- Цифрлық сурет салу бағдарламаласы (Photoshop, Procreate, Krita т.б.);
- Интерактивті тақта мен графикалық планшеттер;

- AR\VR технологиялары (виртуалды галереялар мен 3D көрмелер) ;
- Онлайн—платформалар (Canva Artsteps Google Arts & Culture);

2. Оқушылардың шығармашылығын дамыту жолдары

Бейнелеу өнері сабағында инновациялық технологияларды қолдану арқылы:

- Оқушылардың қиялы мен ой-өрісі кеңейеді;
- Жаңа материалдарды тез меңгеруге жағдай жасалады;
- Жеке жұмыс істеу мүмкіндігі артады (дифференциация);
- Сандық портфолио жасау арқылы өз жұмысын бағалауға үйренеді;

Қазіргі таңда қолданылып жүрген тиімді инновациялық технологияларға мыналарды жатқызуға болады:

- Интерактивті әдістер (дөңгелек үстел, пікірталас, миға шабуыл, кластер құру т.б.);
- АКТ (ақпараттық коммуникациялық технологиялар): сандық планшет, интерактивті тақта, графикалық редакторлар (Paint, Sketchbook, Canva, Photoshop т.б.);
- Жобалау технологиясы: оқушының өз бетінше жұмыс жасап шығармашылық жобалар қорғауы;
- Саралап оқыту технологиясы: әр оқушының жеке қаблетіне қарай тапсырма беру;
- STEAM әдісі (Science, Technology, Art, Math): өнер мен ғылымды ұштастыру;

Практикалық мысалдар:

Мысалы, 6-сынып оқушыларымен «Менің қиял әлемім» тақырыбында сабақ өткізу барысында Procreate бағдарламасы арқылы цифрлық сурет салуға мүмкіндік беріледі. Оқушылар өз идеясын планшет арқылы салып, бір-бірінің жұмыстарын интерактивті тақтаға таныстырады.

Тағы бір мысал, 8-сыныпта «Қазақ ұлттық ою-өрнектері» тақырыбында Canva платформасын қолдана отырып, заманауи стильде ою-өрнек композицияларын жасауға тапсырма берілді.

Менің оқушым Рамазан Сабина қандай байқаулардан болса да жүлделерді иеленеді. Атап айтсам, «Балалар сыбайлас жемқорлыққа қарсы» республикалық байқауында I орын, Лондон қаласында өткен Халықаралық «Golden Time Talent» байқауында I орын, Халықаралық «Golden Crown Asia» байқауында бас жүлде және т.б. байқаулардан жеңімпаз атанды.

- «Менің қиялымдағы қала» тақырыбында оқушылар 3D-графика немесе цифрлық сурет салу бағдарламалары арқылы өз идеясын жүзеге асыра алады.

- «Табиғат сұлулығы» тақырыбында фото және бейнеролик арқылы визуалды зерттеу жүргізіліп, шығармашылық сурет салуға негіз дайындайды.

Мұндай сабақтар оқушылардың логикалық және эстетикалық ойлау қаблетін дамытып, олардың, цифрлық сауаттылығын арттырады.

3. Шығармашылық қаблетті дамытудағы инновациялық тәсілдердің нәтижесі : Инновациялық технологиялар оқушыны тек дайын білім алушы емес, жасқы тұлға ретінде қалыптастырады.

Нәтижесінде:

- Оқушылар өз идеяларын еркін ұсына алады;
- Шығармашылыққа деген қызығушылықтары артады;
- Өнер мен заманауи технологияны ұштастыра біледі;
- Топпен жұмыс істеу, пікір алмасу, сыни тұрғыдан ойлау қаблеттері дамиды.

Бейнелеу өнерінде инновациялық технологияларды тиімді қолдану—оқушылардың шығармашылдық қаблеттерін дамытуда басты құралдардың бірі. Мұғалім тек ақпарат жеткізуші емес, шығармашылдық серіктес бола отырып әр оқушының жеке ерекшелігіне сай жұмыс жүргізуі қажет. Инновациялық тәсілдер—болашақ шығармашыл тұлғаны қалыптастыру жолындағы басты баспалдақ.

Қорытынды:

Қорыта келгенде, бейнелеу өнері пәнін оқытуда инновациялық технологияларды қолдану—оқушылардың шығармашылық ойлауын, эстетикалық талғамын және өз бейнелі түрде жеткізе білу дағдыларын дамытуға бағытталған тиімді әдіс. Бүгінгі қоғам тек білімді ғана емес, шығармашыл, сындарлы ойлай алатын, заманауи технологияны меңгерген тұлғалар қажет. Сондықтан мұғалімнің басты міндеті—жаңа технологияларды тиімді пайдаланып, әр оқушының бойындағы шығармашылық ұшқынға дем беру.

Түркістан облысы, Бәйдібек ауданы, Боралдай ауылы
Балалар өнер мектебі КММ – нің домбыра пәні мұғалімі
Директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасары

МУЗЫКА МЕКТЕПТЕРІ МЕН ӨНЕР МЕКТЕПТЕРІНДЕ ҚАЗАҚ ХАЛЫҚ АСПАПТАРЫ СЫНЫБЫНДА МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН АРТТЫРУ

***Аңдатпа.** Бұл баяндамада музыка және өнер мектептеріндегі қазақ халық аспаптары сыныбында мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттырудың өзекті мәселелері қарастырылады. Автор қазақтың дәстүрлі музыкалық мәдениетін сақтаудағы мұғалімнің рөлін айқындай отырып, кәсіби даму бағыттарын ғылыми-әдістемелік тұрғыдан талдайды. Жұмыста педагогтың пәндік, әдістемелік, тұлғалық, мәдени және цифрлық құзыреттерін жетілдіру жолдары көрсетілген. Сонымен қатар, мұғалімдердің кәсіби дамуын қамтамасыз ететін нақты тәжірибелік шаралар – шеберлік сабақтары, тәлімгерлік жүйесі, шығармашылық жобалар мен онлайн платформалар мүмкіндіктері ұсынылған. Зерттеу нәтижесінде қазақ халық аспаптары сыныбы мұғалімдерінің кәсіби деңгейін арттыру ұлттық өнер мен заманауи білім берудің өзара сабақтаслығын қамтамасыз ететіні анықталады.*

***Түйінді сөздер:** қазақ халық аспаптары, кәсіби құзыреттілік, музыка мұғалімі, педагогикалық шеберлік, әдістемелік инновация, өнер мектебі, ұлттық мұра, цифрлық білім беру.*

***Аннотация.** В докладе рассматриваются актуальные вопросы повышения профессиональной компетентности преподавателей классов казахских народных инструментов в музыкальных и художественных школах. Автор анализирует роль педагога в сохранении традиционной музыкальной культуры Казахстана, а также выделяет основные направления профессионального развития современного учителя. В работе представлены методические и практические пути совершенствования предметных, педагогических, цифровых и коммуникативных компетенций педагога. Отдельное внимание уделено использованию современных образовательных технологий, наставничества и обмена опытом в процессе обучения игре на казахских народных инструментах. Результаты исследования показывают, что повышение профессиональной компетентности преподавателей способствует укреплению преемственности между национальным искусством и современным образованием.*

***Ключевые слова:** казахские народные инструменты, профессиональная компетентность, музыкальный педагог, методическая подготовка, педагогическое мастерство, художественная школа, национальная культура, цифровые технологии в обучении.*

Кіріспе

Қазақ халқының бай музыкалық мұрасы – ұлттың рухани байлығының көрінісі. Осы мұраны ұрпақтан ұрпаққа жеткізуші – музыка және өнер мектептерінде жұмыс істейтін білікті мұғалімдер. Қазақ халық аспаптары, әсіресе домбыра, қобыз, жетіген сынды аспаптар – тек музыкалық құрал ғана емес, халқымыздың болмысын, тарихын, дүниетанымын бейнелейтін мәдени құндылықтар. Қазіргі кезде музыка мектептерінде ұлттық аспаптарды үйрету үрдісінде мұғалімдерге қойылатын талаптар артты: тек

орындаушылық шеберлікпен шектелмей, педагогикалық, әдістемелік, цифрлық және коммуникативтік құзыреттіліктерге де ие болу қажет. Сол себепті кәсіби құзыреттілікті жан-жақты дамыту – қазақ халық аспаптары сыныбында білім берудің сапасын арттырудың басты кепілі болып отыр.

Зерттеу мақсаты

Музыка және өнер мектептеріндегі қазақ халық аспаптары сыныбы мұғалімдерінің кәсіби құзыреттілігін арттыру жолдарын ғылыми-әдістемелік тұрғыдан талдау және тиімді тәсілдерін ұсыну.

Зерттеу міндеттері

Зерттеудің негізгі міндеттері – қазақ халық аспаптарын оқытудың әдістемелік ерекшеліктерін анықтау, мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін құрайтын негізгі факторларды жүйелеу, заманауи білім беру жағдайында оларды дамытуға бағытталған нақты әдістерді (семинарлар, шеберлік сабақтар, онлайн платформа, шығармашылық жобалар, әдістемелік құралдар т.б.) сипаттау, жас мамандарды қолдау мен тәлімгерлікті жолға қоюдың жолдарын ұсыну және кәсіби шеберлікті арттырудағы қолданыстағы тәжірибелерді талдау арқылы ұсыныстар әзірлеу.

Негізгі бөлім

Музыка және өнер мектептеріндегі қазақ халық аспаптары сыныбы – ұлттық өнердің, дәстүр мен мәдениеттің алтын арқауы. Бұл бағыттағы білім беру жұмысы тек нота үйрету немесе аспапта ойнауға баулумен шектелмейді. Ол – жас ұрпақтың бойына ұлттық болмысты, рухани құндылықтарды, эстетикалық талғам мен патриоттық сезімді дарытудың бірегей құралы. Сондықтан осы бағытта еңбек ететін мұғалімдерге қойылатын талаптар да күн сайын артып келеді. Қазіргі білім беру кеңістігінде мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі – оның тек кәсіби білімімен емес, әдістемелік, коммуникативтік, цифрлық, тұлғалық және мәдени құзыреттерімен өлшенеді. Бұл құзыреттіліктердің әрқайсысы өз алдына мұғалімнің кәсіби деңгейін арттыруда аса маңызды рөл атқарады.

Әсіресе қазақ халық аспаптары сыныбындағы мұғалімдердің пәндік құзыреттілігі – яғни, аспапта жетік ойнау, халық күйлері мен әндерін меңгеру, олардың шығу тарихы мен стильдік ерекшеліктерін терең түсіну – басты талаптың бірі. Алайда бұл жеткіліксіз. Ұстаз өз пәнін қалай меңгергенімен қатар, оны оқушыға қалай жеткізеді – бұл оның әдістемелік және педагогикалық құзыреттілігіне байланысты. Домбыра, қобыз немесе басқа да аспаптарды үйрету барысында әр баланың жас ерекшелігін, музыкалық қабілет деңгейін, психологиялық қабылдауын ескере отырып, дараланған және сараланған тәсілдер қолдану қажет. Бұл – кәсіби шеберліктің маңызды қыры. Сонымен қатар, білім беру мазмұнының жаңаруы, бағалау жүйесінің өзгеруі, оқытудың құзыреттілікке негізделуі – мұғалімді үнемі ізденіске, жаңашылдыққа итермелейді.

Қазіргі таңда кәсіби құзыреттілікті дамытудағы басты тетік – үздіксіз білім беру. Бұл – мұғалімнің өздігінен білімін жетілдіруі, курстарға қатысуы, семинарларға араласуы, шеберлік сабақтарын ұйымдастыруы мен өзара тәжірибе алмасуы арқылы іске асады. Мысалы, “Өрлеу”, “Білім-Инновация” орталықтары мен облыстық әдістемелік кабинеттер ұйымдастыратын біліктілікті арттыру курстары, аймақтық форумдар мен симпозиумдар – мұғалімнің кәсіби дамуына серпін береді. Сонымен қатар, жас мамандармен тәлімгерлік бағытта жұмыс жасау – тәжірибелі ұстаздың құзыреттілігін арттырып қана қоймай, педагогикалық мұраның сабақтастығын қамтамасыз етеді. Мұндай жұмыс түрлері қазіргі таңда өнер мектептерінде жүйелі түрде енгізілуі қажет.

Мұғалімнің цифрлық құзыреттілігі де ескерілетін маңызды факторға айналды. Мультимедиялық бағдарламалар, цифрлық нота платформалары, онлайн сабақтар,

бейнеталдау әдістері – барлығы мұғалімге жаңа мүмкіндік береді. Мысалы, сабақта мультимедиалық материалдар арқылы белгілі бір күйдің тарихи мағынасын көрсету, QR-кодпен дыбыстық тапсырмалар беру немесе YouTube платформасында қазақтың ұлттық музыка өнеріне қатысты бейнематериалдарды қолдану – оқушыны қызықтыра түседі. Осы арқылы мұғалім тек дәстүрлі жолмен шектелмей, өз сабақтарын жаңа форматта ұйымдастыра алады. Бұл оқушының функционалдық сауаттылығын да арттырады.

Тағы бір маңызды мәселе – мұғалімнің тұлғалық және мәдени құзыреттілігі. Ол – педагогикалық этика, мәдени ортада өзін-өзі ұстау, ұлттық дүниетаным, сөйлеу мәдениеті, ата-анамен және әріптестермен сауатты қарым-қатынас. Қазақ халқының музыкалық мәдениетін дәріптейтін мұғалім алдымен өз бойында ұлттық кодты, ұлттық дүниетанымды сақтап, соны үлгі ете білуі тиіс. Бұл жерде тек кәсіби емес, рухани-адамгершілік құндылықтар алдыңғы қатарға шығады.

Қазіргі кезде қазақ халық аспаптары сыныбы бойынша мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін дамыту үшін өнер мектептерінде бірнеше практикалық бағыттағы жұмыстар іске асуы тиіс. Атап айтсақ, мектеп ішінде ай сайын «ашық домбыра сағаттарын» өткізу, оқушылармен бірлесе «отбасылық музыка сағаттарын» ұйымдастыру, жылына бір рет «Ұстаз – шебер» байқауын өткізу арқылы тәжірибе бөлісу – кәсіби дамуға нақты жол ашады. Сонымен қатар домбыра мұғалімдері үшін арнайы әзірленген әдістемелік жинақтарды, аудио-бейне ресурстарды, цифрлық ноталар базасын толықтыру да аса қажет.

Негізгі бөлім

Музыка және өнер мектептеріндегі қазақ халық аспаптары сыныбы – ұлттық өнердің, дәстүр мен мәдениеттің алтын арқауы. Бұл бағыттағы білім беру жұмысы тек нота үйрету немесе аспапта ойнауға баулумен шектелмейді. Ол – жас ұрпақтың бойына ұлттық болмысты, рухани құндылықтарды, эстетикалық талғам мен патриоттық сезімді дарытудың бірегей құралы. Сондықтан осы бағытта еңбек ететін мұғалімдерге қойылатын талаптар да күн сайын артып келеді. Қазіргі білім беру кеңістігінде мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі – оның тек кәсіби білімімен емес, әдістемелік, коммуникативтік, цифрлық, тұлғалық және мәдени құзыреттерімен өлшенеді. Бұл құзыреттіліктердің әрқайсысы өз алдына мұғалімнің кәсіби деңгейін арттыруда аса маңызды рөл атқарады.

Әсіресе қазақ халық аспаптары сыныбындағы мұғалімдердің пәндік құзыреттілігі – яғни, аспапта жетік ойнау, халық күйлері мен әндерін меңгеру, олардың шығу тарихы мен стильдік ерекшеліктерін терең түсіну – басты талаптың бірі. Алайда бұл жеткіліксіз. Ұстаз өз пәнін қалай меңгергенімен қатар, оны оқушыға қалай жеткізеді – бұл оның әдістемелік және педагогикалық құзыреттілігіне байланысты. Домбыра, қобыз немесе басқа да аспаптарды үйрету барысында әр баланың жас ерекшелігін, музыкалық қабілет деңгейін, психологиялық қабылдауын ескере отырып, дараланған және сараланған тәсілдер қолдану қажет. Бұл – кәсіби шеберліктің маңызды қыры. Сонымен қатар, білім беру мазмұнының жаңаруы, бағалау жүйесінің өзгеруі, оқытудың құзыреттілікке негізделуі – мұғалімді үнемі ізденіске, жаңашылдыққа итермелейді.

Қазіргі таңда кәсіби құзыреттілікті дамытудағы басты тетік – үздіксіз білім беру. Бұл – мұғалімнің өздігінен білімін жетілдіруі, курстарға қатысуы, семинарларға араласуы, шеберлік сабақтарын ұйымдастыруы мен өзара тәжірибе алмасуы арқылы іске асады. Мысалы, “Өрлеу”, “Білім-Инновация” орталықтары мен облыстық әдістемелік кабинеттер ұйымдастыратын біліктілікті арттыру курстары, аймақтық форумдар мен симпозиумдар – мұғалімнің кәсіби дамуына серпін береді. Сонымен қатар, жас мамандармен тәлімгерлік бағытта жұмыс жасау – тәжірибелі ұстаздың құзыреттілігін арттырып қана қоймай, педагогикалық мұраның сабақтастығын қамтамасыз етеді. Мұндай жұмыс түрлері қазіргі таңда өнер мектептерінде жүйелі түрде енгізілуі қажет.

Мұғалімнің цифрлық құзыреттілігі де ескерілетін маңызды факторға айналды. Мультимедиялық бағдарламалар, цифрлық нота платформалары, онлайн сабақтар, бейнеталдау әдістері – барлығы мұғалімге жаңа мүмкіндік береді. Мысалы, сабақта мультимедиялық материалдар арқылы белгілі бір күйдің тарихи мағынасын көрсету, QR-кодпен дыбыстық тапсырмалар беру немесе YouTube платформасында қазақтың ұлттық музыка өнеріне қатысты бейнематериалдарды қолдану – оқушыны қызықтыра түседі. Осы арқылы мұғалім тек дәстүрлі жолмен шектелмей, өз сабақтарын жаңа форматта ұйымдастыра алады. Бұл оқушының функционалдық сауаттылығын да арттырады.

Тағы бір маңызды мәселе – мұғалімнің тұлғалық және мәдени құзыреттілігі. Ол – педагогикалық этика, мәдени ортада өзін-өзі ұстау, ұлттық дүниетаным, сөйлеу мәдениеті, ата-анамен және әріптестермен сауатты қарым-қатынас. Қазақ халқының музыкалық мәдениетін дәріптейтін мұғалім алдымен өз бойында ұлттық кодты, ұлттық дүниетанымды сақтап, соны үлгі ете білуі тиіс. Бұл жерде тек кәсіби емес, рухани-адамгершілік құндылықтар алдыңғы қатарға шығады.

Қазіргі кезде қазақ халық аспаптары сыныбы бойынша мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін дамыту үшін өнер мектептерінде бірнеше практикалық бағыттағы жұмыстар іске асуы тиіс. Атап айтсақ, мектеп ішінде ай сайын «ашық домбыра сағаттарын» өткізу, оқушылармен бірлесе «отбасылық музыка сағаттарын» ұйымдастыру, жылына бір рет «Ұстаз – шебер» байқауын өткізу арқылы тәжірибе бөлісу – кәсіби дамуға нақты жол ашады. Сонымен қатар домбыра мұғалімдері үшін арнайы әзірленген әдістемелік жинақтарды, аудио-бейне ресурстарды, цифрлық ноталар базасын толықтыру да аса қажет.

Ұсыныстар

Қазақ халық аспаптары сыныбында мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттыру үшін жүйелі, кешенді жұмыстар атқарылуы қажет. Біріншіден, пән мұғалімдеріне арналған арнайы біліктілік арттыру курстары мен шеберлік сабақтарын ұйымдастыру маңызды. Екіншіден, әдістемелік құралдар мен мультимедиялық ресурстар базасын байытып, жаңартылған репертуарлармен қамтамасыз ету қажет. Үшіншіден, мұғалімдердің шығармашылық әлеуетін дамыту мақсатында мектепшілік, аймақтық деңгейде тәжірибе алмасу алаңдарын құру ұсынылады. Сонымен қатар жас мамандар үшін тәлімгерлік жүйесін жолға қою, онлайн және оффлайн форматтағы заманауи әдістерді үйлестіріп қолдану – кәсіби даму процесін жеделдетеді. Ұлттық құндылықтарды сақтай отырып, қазіргі цифрлық білім беру ортасына бейімделу – қазақ халық аспаптарын оқытатын мұғалімдердің басты стратегиялық бағыты болуы тиіс.

Әдебиеттер тізімі

1. Қалиев С., Ахметова А. Музыкалық білім беру әдістемесі. – Алматы: Рауан, 2021.
2. Сейітқасымов Б. Қазақ халық музыкасы және орындаушылық дәстүр. – Астана: Фолиант, 2020.
3. Төлегенова Н. Домбыра сыныбында оқыту әдістемесі. – Шымкент: Айқап, 2019.
4. Құдайбергенова Қ. Білім берудегі құзыреттілік тәсіл. – Алматы: Білім, 2018.
5. Базарбаева З. Музыка пәні мұғалімдерінің кәсіби дамуы. – Қарағанды: Академия, 2022.
6. Mishra, P. & Koehler, M. J. Technological Pedagogical Content Knowledge (TPACK). – Journal of Teacher Education, 2019.
7. Webster, P. Digital Tools in Music Education. – Oxford University Press, 2021.

8. ҚР БҒМ. Орта білім беру ұйымдары үшін қазақ халық аспаптары бойынша үлгілік оқу бағдарламасы. – НЗМ ДББҰ, 2020.

ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД К ПРЕПОДАВАНИЮ АКТЕРСКОГО МАСТЕРСТВА ЗА СЧЕТ ИНТЕГРАЦИИ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС

***Аңдатпа.** Бұл баяндама жасанды интеллект (ЖИ) технологияларын білім беру процесіне интеграциялауға негізделген актерлік шеберлікті оқытудың инновациялық тәсілін талдауға және тәжірибеде қолдануға арналған. Жұмыста ЖИ құралдары студенттердің өнер көрсетуін объективті бағалауға (мимика, интонация, қимыл-қозғалыс талдауы) қалай көмектесетіні, сондай-ақ әрбір білім алушы үшін оқытуды жекелендіруді және даму аймақтарын анықтауды қамтамасыз ететіні қарастырылады. Студенттердің практикалық мүмкіндіктерін кеңейтуге арналған ЖИ-ды қолданудың нақты әдістемелері ұсынылады, оның ішінде виртуалды сахналық кеңістіктер, тренингке арналған күрделі эмоционалдық сценарийлер генерациялау және «виртуалды серіктестермен» диалогтарды модельдеу бар. Негізгі баса назар ЖИ дәстүрлі педагогиканы ауыстыру емес, оған қуатты қосымша болып табылатынына, болашақ актерлерде ХХІ ғасыр дағдыларын қалыптастыруға және оларды жылдам өзгеретін өнер индустриясында жұмыс істеуге дайындауға мүмкіндік беретініне аударылған.*

***Түйінді сөздер:** жасанды интеллект, актерлік тренинг, сахналық назар, қысымнан арылу, қиял, сахналық әрекет, сахналық сөйлеу, импровизация, этюдтер, рөлмен жұмыс, Станиславский жүйесі, ЖИ талдауы, VR, AR, актерлерді оқытудың цифрлық технологиялары.*

***Аннотация.** Данный доклад посвящен анализу и практическому применению инновационного подхода к преподаванию актерского мастерства, основанного на интеграции технологий искусственного интеллекта (ИИ) в образовательный процесс. В работе рассматривается, как инструменты ИИ могут объективировать оценку выступлений студентов (анализ мимики, интонации, жестов), обеспечивая персонализацию обучения и выявляя зоны роста для каждого учащегося. Будут представлены конкретные методики использования ИИ для расширения практических возможностей студентов, включая виртуальные сценические пространства, генерацию сложных эмоциональных сценариев для тренинга и симуляцию диалогов с «виртуальными партнерами». Основной акцент сделан на то, что ИИ является не заменой, а мощным дополнением к традиционной педагогике, позволяющим сформировать у будущих актеров навыки ХХІ века и подготовить их к работе в быстро меняющейся индустрии искусств.*

***Ключевые слова:** искусственный интеллект, актерский тренинг, сценическое внимание, снятие зажимов, воображение, сценическое действие, сценическая речь, импровизация, этюды, работа над ролью, система Станиславского, ИИ-анализ, VR, AR, цифровые технологии в обучении актеров.*

Интеграция инструментов искусственного интеллекта в актерский тренинг позволяет объективировать оценку, индивидуализировать обучение и расширить практические возможности студентов.

Ключевые этапы актерского тренинга включают:

1. Развитие внимания и наблюдательности (сценическое внимание): умение воспринимать окружающий мир, партнера, самого себя; тренировка трех кругов внимания (малый, средний, большой); упражнения на сосредоточенность.

2. Сценическая свобода и снятие зажимов: работа над психофизическим аппаратом актера; избавление от физического и эмоционального напряжения; тренировка тела, пластики, моторики.

3. Воображение и фантазия (сценическая вера): развитие способности к творческой фантазии и воображению, умения «видеть» несуществующее, верить в предлагаемые обстоятельства; работа над «если бы», эмоциональной памятью.

4. Сценическое действие и взаимодействие (общение): овладение логикой и целесообразностью сценического действия; тренировка взаимодействия с партнером, умения слушать, отвечать, действовать в предлагаемых обстоятельствах.

5. Работа над голосом и речью (сценическая речь): постановка голоса, работа над дикцией, интонацией, дыханием.

6. Этюды и импровизация: применение полученных навыков на практике в небольших сценических зарисовках (этюдах) и импровизационных играх.

7. Работа над ролью: анализ пьесы и роли, определение сверхзадачи, сквозного действия; создание сценического образа, освоение артистического метода (например, системы Станиславского).

Эти этапы часто переплетаются и постоянно повторяются на разных уровнях сложности в течение всего периода обучения и профессиональной деятельности актера.

Упражнения на развитие внимания и наблюдательности с применением искусственного интеллекта:

«Детектор деталей» (наблюдательность)

Студент запоминает комнату/партнера/сцену в течение короткого времени, затем отворачивается и описывает увиденное максимально подробно.

Применение ИИ:

ИИ-Анализатор сцены: студенты проходят или находятся в заранее подготовленной сцене/комнате. Видеозапись их наблюдения обрабатывается ИИ. Задача: студент описывает сцену. ИИ сравнивает его описание с фактическими деталями, фиксируя: количество правильно названных мелких деталей (например, цвет чашки, количество книг, рисунок на обоях, изменение мимики партнера); скорость, с которой он смог назвать детали. ИИ обеспечивает мгновенную, объективную и безэмоциональную обратную связь, выделяя зоны, где наблюдательность была слабой.

Упражнения на снятие зажимов и развитие свободы

Эти упражнения направлены на осознание и расслабление тела и психики, что является основой сценической свободы.

Напряжение-Расслабление (по системе К.С. Станиславского). Цель упражнения: ощутить разницу между полным напряжением и полным расслаблением, научиться быстро сбрасывать мышечный тонус.

Техника: встаньте прямо, ноги на ширине плеч. По команде (например, «Внимание!»), максимально напрягите все мышцы тела, от кончиков пальцев ног до лица (сожмите кулаки, напрягите пресс, ягодицы, шею). Удерживайте напряжение 5-10 секунд. По команде

(«Сброс!»), мгновенно сбросьте все напряжение, позволив телу «обвиснуть» (голова падает, колени чуть сгибаются, руки болтаются). Повторяйте, работая с отдельными частями тела (только левая рука, только шея, только лицо), чтобы научиться изолировать и расслаблять нужные зоны.

ИИ может выступать в роли нейтрального аналитика, партнера по импровизации или генератора контента, что обогатит тренировочный процесс. Могут использоваться программы на базе компьютерного зрения (подобные тем, что отслеживают скелет человека в фитнес-приложениях или играх).

Применение: запишите себя на видео, выполняя упражнения или импровизируя.

В будущем, продвинутые ИИ-модели смогут анализировать видео и выделять моменты или зоны (например, шея, плечи, челюсть), где наблюдается чрезмерное напряжение, скованность или несимметричность движения, давая объективную обратную связь.

ИИ может оценивать плавность, амплитуду и разнообразие движений, предлагая метрики, которые помогают понять, насколько «свободно» тело.

ИИ может выступать как сценический партнер. Попросите ИИ сгенерировать неожиданные, абсурдные или эмоционально насыщенные темы для импровизации («Ты — снежинка, которая только что упала на раскаленный асфальт» или «Ты — человек, который обнаружил, что его носки разговаривают»). Это заставит вас выйти за рамки привычных телесных и эмоциональных реакций, работая над психологическим зажимом. Можно использовать ИИ для создания коротких, бессмысленных или эмоционально сложных монологов/скороговорок для работы над речевым зажимом, требуя произносить их, сочетая с телесным раскрепощением (например, «произнеси этот текст, одновременно выполняя упражнение «Марионетка»).

ИИ как генератор аудио и визуальных стимулов. Используйте музыку, сгенерированную ИИ, которая не имеет четкой структуры или жанра, для упражнения «Невидимые Танцы». Непривычный ритм и мелодия заставляют тело искать новые, нешаблонные движения, что способствует снятию зажимов, связанных с заученными паттернами. Создайте с помощью ИИ абстрактное или сюрреалистическое изображение и попросите ИИ описать его сенсорно (какие там звуки, запахи, ощущения). Используйте это описание как сценическую задачу для пластической импровизации, снимая тем самым воображаемый зажим и развивая сценическое мышление.

Упражнения на развитие воображения и фантазии (сценическая вера)

Эти упражнения стимулируют способность создавать яркие образы и верить в них, что является основой актерского мастерства и творческого мышления.

Упражнение «Машина времени с ИИ» развивает воображение и способность «видеть» несуществующее.

Техника: Задать нейросети (например, ChatGPT) запрос, начинающийся с «Если бы», описывающий фантастическое изменение реальности. Примеры: «Если бы завтра все животные получили способность говорить», «Если бы гравитация уменьшилась вдвое», «Если бы ты мог/могла видеть только один цвет». Прочитать или прослушать ответ ИИ, фиксируя детали, которые он предлагает (как изменился бы мир, какие проблемы возникли бы). Выбирается одна деталь из ответа ИИ (например, «если бы гравитация уменьшилась вдвое, люди носили бы специальные утяжелители»). Необходимо представить себя в этих обстоятельствах и совершите физическое действие: пройтись, поднять предмет,

прикоснуться к «утяжелителю», полностью веря в это предлагаемое обстоятельство. Описать свои ощущения и то, что вы «видели».

Упражнения на сценическое действие и взаимодействие (общение).

Генерация и обоснование предлагаемых обстоятельств (логика и целесообразность)

Упражнение: «Случайный сценарий и оправдание». Попросить ИИ сгенерировать четыре случайных, не связанных между собой элемента: место действия (например, заброшенный планетарий); действующее лицо/статус (например, археолог, который боится высоты); сверхзадача (например, успеть отправить срочное сообщение до восхода второй луны); случайный предмет (например, наполовину съеденный лимон). Актер выходит на сцену и должен, используя все 4 элемента, начать логичное, целесообразное сценическое действие, которое оправдывает его присутствие и действия. (Например, археолог использует лимон, чтобы стереть старые чернила с карты, находясь в планетарии, чтобы найти нужную точку для передачи сообщения). Студент описывает ИИ свое действие и логику. Попросить ИИ проанализировать, насколько логичным и целесообразным было сценическое действие, исходя из заданных условий. Попросить ИИ предложить два альтернативных оправдания для этого же действия. Упражнение тренирует овладение логикой и целесообразностью, мышление в предлагаемых обстоятельствах.

Упражнения для работы над голосом и речью (сценическая речь): постановки голоса, работы над дикцией, интонацией, дыханием.

Использование искусственного интеллекта (ИИ) в сочетании с традиционными практическими упражнениями может значительно повысить эффективность работы над голосом и сценической речью (постановка голоса, дикция, интонация, дыхание).

Практические упражнения для постановки дыхания, направленные на овладение диафрагмально-реберным (нижним) типом дыхания, который является основой для сильного, устойчивого и управляемого голоса.

Упражнение «Шарик» (Диафрагмальное дыхание): положите одну руку на живот (между пупком и солнечным сплетением), другую — на грудь. Медленно, глубоко вдохните через нос, стараясь, чтобы надувался только живот, а грудь и плечи оставались неподвижными. Медленно выдохните через рот (можно со звуком «с», «ш», или «ф»), подтягивая живот. Грудь и плечи остаются неподвижными. Убедитесь, что поднимается и опускается только рука на животе.

Упражнение «Свеча»: Представьте перед собой свечу. На выдохе нужно очень тонкой струйкой воздуха (как будто дуете в соломинку) «держат» пламя на расстоянии, не давая ему погаснуть. Выдох должен быть долгим, ровным и контролируемым. Применение ИИ (Через приложения). Приложения-тренеры: некоторые приложения для медитации или голосового тренинга могут использовать микрофон вашего устройства для анализа продолжительности и равномерности выдоха, предоставляя визуальную обратную связь или отчеты. Например, приложения, где нужно долго и ровно дуть в микрофон.

Постепенно увеличивайте темп, сохраняя четкость и контроль. Проговаривайте скороговорки с различными интонациями (удивление, вопрос, радость, гнев). Пример: «От топота копыт пыль по полю летит».

Применение ИИ (Через специализированные приложения). Приложения для тренировки дикции (например, «Оратор» или аналоги) позволяют записывать свое произношение скороговорок и текстов. Анализ ИИ: некоторые продвинутые приложения могут анализировать вашу речь, выделяя слова или звуки, произнесенные нечетко, и давать персонализированные рекомендации или упражнения для коррекции.

Этюды и импровизация — это ключевые инструменты для развития актерской техники, эмоциональной гибкости, способности к мгновенной реакции и созданию органичных образов.

Применение ИИ в этюдах и импровизации: хотя в основном ИИ используется в кинопроизводстве (омоложение актеров, спецэффекты, дубляж), его потенциал в педагогике актерского мастерства через этюды и импровизацию включает:

Генерация заданий и обстоятельств (предлагаемые обстоятельства):

ИИ-сценарист: Искусственный интеллект может мгновенно генерировать уникальные и неожиданные сценарные завязки или предлагаемые обстоятельства для этюдов. Например: «Встреча двух людей в лифте, один из которых только что выиграл миллион, а другой — потерял работу, и оба они об этом не знают».

«Случайный жанр/эмоция»: ИИ может задавать жанр, стиль, эмоциональное состояние или подтекст, который актер должен мгновенно интегрировать в уже идущий этюд или импровизационную игру.

Использование ИИ в данном контексте служит не для замены педагога или партнера, а для расширения границ творческой лаборатории, предлагая бесконечное количество непредсказуемых и объективно оцениваемых вводных данных для тренировки.

Работа над ролью: анализ пьесы и роли, определение сверхзадачи, сквозного действия; создание сценического образа, освоение артистического метода (например, системы Станиславского).

Комплексный подход к работе актёра над ролью, сочетающий классический артистический метод (система Станиславского) с возможностями искусственного интеллекта (ИИ) включает в себя:

Анализ пьесы и роли.

Изучение текста: прочтение пьесы, анализ жанра, стиля, исторического контекста. Выявление событийного ряда (что происходит) и фабулы (в какой последовательности).

Предлагаемые обстоятельства: определение места, времени действия, условий жизни, взаимоотношений между персонажами.

Изучение персонажа: анализ биографии, характера, внутренних конфликтов, целей, отношения к другим героям и миру.

Разделение роли на «куски» и «задачи»: каждое действие персонажа должно иметь четкую цель (задачу).

Применение ИИ (Чат-боты, Аналитические ИИ):

Контекстуальный анализ: ИИ может быстро предоставить глубокий анализ исторической, культурной и социальной обстановки пьесы.

Интеграция искусственного интеллекта (ИИ) в образовательный процесс преподавания актерского мастерства представляет собой не просто техническое новшество, а фундаментально инновационный подход, который способен значительно повысить эффективность, индивидуализацию и актуальность театрального образования.

ИИ, анализируя голосовые, мимические и двигательные паттерны студентов, позволяет предоставлять персонализированную обратную связь с беспрецедентной точностью. Это дает возможность студентам работать над конкретными зонами роста

(например, интонацией, темпоритмом речи, достоверностью эмоций) гораздо более сфокусировано, чем при традиционном подходе.

ИИ выступает в роли беспристрастного «зеркала», способного фиксировать мельчайшие, часто неуловимые для человеческого глаза и слуха, детали исполнения. Это дополняет субъективное экспертное мнение педагога объективными данными, делая процесс оценки и коррекции более прозрачным и обоснованным.

Использование виртуальной реальности (VR) и дополненной реальности (AR), управляемых ИИ, позволяет создавать безопасные, контролируемые и бесконечно вариативные сценические среды и «партнеров» для репетиций. Студенты могут многократно отрабатывать сложные эмоциональные состояния, взаимодействовать с виртуальными персонажами и иммерсивными декорациями, чего практически невозможно достичь в рамках ограниченного аудиторного времени.

Внедрение ИИ в актерское образование готовит будущих специалистов к работе в современной цифровой среде (виртуальные студии, захват движения, озвучивание ИИ-персонажей), обеспечивая их конкурентоспособность на рынке труда, который все активнее использует цифровые технологии. Интеграция ИИ не заменяет педагога или живой творческий процесс, но становится мощным катализатором и инструментом для углубленного самоанализа и технического совершенствования студентов, делая преподавание актерского мастерства по-настоящему инновационным, эффективным и отвечающим вызовам XXI века.

Әдебиетгер тізімі

1. Альшиц Ю.Л. «Тренинг forever!», ГИТИС, Санкт-Петербург, 2009 г.
2. Барский А. Б. «Искусственный интеллект и интеллектуальные системы управления». М.: РУСАЙНС, 2024.
3. Галендеев В.Н. «Голосо-речевая тренировка/ Теория и практика сценической речи», сборник научных трудов, Санкт-Петербург, 2005 г.
4. Гиппиус С. В. «Тренинг развития креативности. Гимнастика чувств», Москва, издательство «Речь», 2001 г.
5. Грачева Л. В. «Актерский тренинг: теория и практика», психологический тренинг, Санкт-Петербург, издательство «Речь», Санкт-Петербургская Государственная Академия Театрального Искусства, 168 с, 2003 г.
6. Джонс М. Т. «Программирование искусственного интеллекта в приложениях». М.: ДМК-Пресс, 2006 г.
7. Ипполитов С.С. «Искусственный интеллект Республики Казахстан через призму суверенности: к проблеме цифрового интервенционизма» (Научная статья).
8. Методические рекомендации по применению искусственного интеллекта в системе среднего образования. (Издано НАО им. И. Алтынсарина, Астана, 2024).
9. Сарабьян Э. «Актерский тренинг по системе Георгия Товстоногова», Золотой фонд актерского мастерства, Московская область, издательство «АСТ» 320 с, 2010 г.
10. Сарсембаев М.А., Каражан Б.С. (Sarsembayev M.A., Karazhan B.S.). «Искусственный интеллект как часть цифровизации в казахстанском и международном праве в будущем» (Статья в научном вестнике).

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕР

***Аңдатпа.** Бұл баяндамада математика сабағында инновациялық тәсілдерді қолданудың маңызы мен тиімділігі қарастырылған. Инновациялық педагогикалық технологиялар оқушылардың логикалық ойлауын, шығармашылық қабілеттерін арттыруға, сондай-ақ үздіксіз білім беру жүйесінде оқыту сапасын жақсартуға бағытталған.*

***Түйінді сөздер:** инновациялық тәсілдер, математика, білім беру, логикалық ойлау, аналитикалық ойлау, сыни ойлау, АКТ, интерактивті технологиялар, жобалық әдіс, зерттеу әдісі, менталдық арифметика, онлайн платформалар, оқу мотивациясы, оқыту сапасы.*

***Аннотация.** В данном докладе рассматриваются значение и эффективность применения инновационных подходов на уроках математики. Инновационные педагогические технологии направлены на развитие логического мышления и творческих способностей учащихся, а также на повышение качества обучения в системе непрерывного образования.*

***Ключевые слова:** инновационные методы, математика, образование, логическое мышление, аналитическое мышление, критическое мышление, АКТ, интерактивные технологии, проектный метод, исследовательский метод, ментальная арифметика, онлайн-платформы, учебная мотивация, качество обучения.*

Қазіргі таңда білім беру саласы қарқынды өзгерістер кезеңін бастан өткеруде. Инновациялық әдіс-тәсілдер мен технологияларды сабақта тиімді қолдану - білім сапасын арттырудың негізгі тетігі. Математика пәні - оқушылардың логикалық, аналитикалық және сыни ойлау қабілеттерін дамытатын маңызды сала. Сондықтан бұл пәнде инновациялық тәсілдерді енгізу оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырумен қатар, олардың өздігінен ізденуін және зерттеушілік қабілеттерін қалыптастырады.

Математика сабағында қолданылатын инновациялық тәсілдерге мыналар жатады: ақпараттық-коммуникациялық технологиялар (АКТ), жобалық және зерттеу әдістері, ойын технологиялары, менталдық арифметика элементтері, және интерактивті оқыту формалары. Мысалы, интерактивті тактаны қолдану, онлайн-платформалар (Kahoot, GeoGebra, Quizizz) арқылы білім тексеру оқушылардың сабаққа қатысу белсенділігін арттырады.

Менталдық арифметика сияқты тәсілдер оқушылардың есептеу жылдамдығын арттырумен қатар, зейін, есте сақтау және көру арқылы қабылдау қабілеттерін дамытады. Бұл әдіс дәстүрлі оқытумен бірге қолданылған жағдайда жоғары нәтижелер береді.

Инновациялық тәсілдерді енгізу мұғалімнен үздіксіз ізденіс пен кәсіби даму талап етеді. Сондықтан әр педагог өз тәжірибесіне заманауи әдістерді енгізіп, білім беру процесін оқушының қызығушылығына негіздеу арқылы тиімді нәтижеге қол жеткізе алады.

Қорытынды

Қорытындылай келе, математика сабағында инновациялық тәсілдерді қолдану - оқыту сапасын арттырудың, оқушылардың танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытудың маңызды шарты. Мұндай тәсілдер үздіксіз білім беруді жүзеге асыруға және оқушылардың өмір бойы білім алуға деген құлшынысын қалыптастыруға

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Білім беру тұжырымдамасы.
2. Әбілқасымова А.Е. Педагогика және білім беру технологиялары. Алматы, 2022.
3. Сейтқазы П. Инновациялық оқыту әдістері. Нұр-Сұлтан, 2021.
4. www.nao.kz Ұлттық білім академиясының ресми сайты.

ИНТЕГРАЦИЯ РОБОТОТЕХНИКИ LEGO И ТЕХНОЛОГИЙ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

***Аңдатпа.** Мақалада LEGO Education робототехникалық жиынтықтары мен машиналық оқыту технологияларын (Scratch және Machine Learning For Kids негізінде) мектепке дейінгі білім беру процесіне біріктіру тәжірибесі қарастырылады. Бұл құралдарды қолдану балалардың танымдық қызығушылығын, логикалық ойлауын және жасанды интеллект туралы қарапайым түсініктерін дамытуға қалай ықпал ететіні көрсетілген. Мектеп жасына дейінгі балалардың зерттеу қызметін ұйымдастыру бойынша педагогикалық бақылау нәтижелері мен әдістемелік ұсынымдар ұсынылған.*

***Түйінді сөздер:** мектепке дейінгі білім, цифрлық сауаттылық, LEGO Education, LEGO WeDo 2.0, Scratch, машиналық оқыту, Machine Learning for Kids, робототехника, STEAM-білім, балалардың танымдық белсенділігі, визуалды бағдарламалау, инженерлік ойлау, ойын технологиялары, мини-жобалар, эксперименттік жұмыс.*

***Аннотация.** В статье рассматривается опыт интеграции робототехнических наборов LEGO Education и технологий машинного обучения (на базе Scratch и Machine Learning for Kids) в процесс дошкольного образования. Показано, как использование этих инструментов способствует развитию у детей познавательного интереса, логического мышления и элементарных представлений об искусственном интеллекте. Представлены результаты педагогического наблюдения и методические рекомендации по организации исследовательской деятельности дошкольников.*

***Ключевые слова:** дошкольное образование, цифровая грамотность, LEGO Education, LEGO WeDo 2.0, Scratch, машинное обучение, Machine Learning for Kids, робототехника, STEAM-образование, детская познавательная активность, визуальное программирование, инженерное мышление, игровые технологии, мини-проекты, экспериментальная работа.*

Введение

Современный этап развития образования характеризуется стремительным проникновением цифровых технологий во все сферы жизни человека. В этой связи одной из актуальных задач становится формирование у детей основ цифровой грамотности и инженерного мышления уже на ранних этапах обучения.

Дошкольный возраст является сенситивным периодом для развития воображения, творческого и логического мышления. Именно в этот период возможно формирование базовых умений, связанных с пониманием принципа действия техники, алгоритмов и простейших моделей управления.

Использование робототехнических наборов LEGO Education и среды визуального программирования Scratch открывает широкие возможности для интеграции игровых и исследовательских методов в обучение. Дополнение этих средств инструментами машинного обучения (Machine Learning for Kids) делает образовательный процесс современным, мотивирующим и лично значимым.

Актуальность исследования

Традиционные методы обучения в детском саду направлены в основном на развитие речи, внимания и моторики. Однако в условиях цифрового общества требуется формировать у дошкольников умение работать с информацией, понимать причинно-следственные связи, проявлять инициативу и творчество.

Робототехника и визуальное программирование обеспечивают:

наглядность обучения через взаимодействие с реальными моделями;

развитие навыков командной работы и коммуникации;

возможность раннего знакомства с принципами алгоритмизации и элементами искусственного интеллекта.

Введение этих технологий в образовательный процесс ДОО отвечает задачам государственной программы «Цифровой Казахстан» и Концепции развития STEAM-образования.

Цель и задачи исследования

Цель: выявить педагогический потенциал интеграции LEGO-робототехники и технологий машинного обучения в процессе формирования цифровой грамотности дошкольников.

Задачи:

Проанализировать возможности LEGO Education и Scratch для реализации STEAM-подхода.

Провести педагогическое наблюдение за детьми при использовании робототехнических наборов.

Оценить уровень интереса и вовлечённости детей в исследовательскую деятельность.

Разработать методические рекомендации для педагогов дошкольных организаций.

Методы исследования

Наблюдение за деятельностью детей 5–6 лет в ходе практических занятий с LEGO WeDo 2.0 и Scratch ;

Беседы с детьми и педагогами о восприятии «умных машин» и программирования;

Анализ продуктов деятельности (построенные модели, анимации, мини-проекты);

Сравнительный анализ динамики познавательной активности на начальном и заключительном этапах эксперимента.

Ход исследования

Эксперимент проводился на базе дошкольной группы старшего возраста (15 воспитанников).

Занятия проходили 1 раз в неделю в течение 2 месяцев. Каждый цикл включал:

Постановку проблемы (например: «Как научить робота распознавать цвета?»).

Конструирование модели с использованием LEGO WeDo 2.0.

Программирование модели в Scratch или Machine Learning for Kids.

Тестирование, обсуждение результатов, выводы детей.

Дети работали в мини-группах по 3–4 человека, выполняя роли конструктора, программиста и наблюдателя.

Результаты и анализ

Наблюдение показало, что:

- 86 % детей проявили устойчивый интерес к занятиям с LEGO и Scratch;
- 73 % начали самостоятельно предлагать идеи для новых моделей;
- у 60 % улучшились навыки сотрудничества и коммуникации;
- все дети смогли осознать базовый принцип машинного обучения:
- «Компьютер учится, когда мы показываем ему примеры».

На итоговом занятии воспитанники представили мини-проекты «Умный светофор» и «Робот, который узнаёт эмоции». Используя Machine Learning for Kids, дети обучили систему распознавать смайлики, а затем подключили к LEGO-модели: при «радостном лице» робот двигался вперёд, при «грустном» — останавливался.

Это позволило закрепить у детей понимание, что искусственный интеллект — это не магия, а результат обучения и программирования.

Методические рекомендации

Начинать работу с простых игровых сюжетов: «Робот-друг», «Робот-художник», «Светофор».

Использовать понятные детям команды: «если... то...».

Включать этап обсуждения — пусть ребёнок объяснит, почему робот так поступил.

Постепенно вводить понятие «обучение машины» — через сравнение с тем, как учится сам ребёнок.

Организовывать совместные проекты с родителями (например, создание «умной игрушки» дома).

Выводы

Интеграция LEGO-робототехники и машинного обучения в дошкольном образовании позволяет:

формировать у детей основы цифровой грамотности;

развивать логическое, творческое и критическое мышление;

повышать мотивацию к обучению через игру и эксперимент;

подготовить ребёнка к успешному обучению в школе и освоению STEAM-направлений.

Опыт показывает, что использование современных технологий на дошкольной ступени не перегружает ребёнка, а напротив, делает процесс обучения более осмысленным и увлекательным.

Список литературы

1. LEGO Education. WeDo 2.0. Teacher's Guide. — 2023.

2. Resnick M. Lifelong Kindergarten: Cultivating Creativity through Projects, Passion, Peers, and Play. — MIT Press, 2019.
3. Machine Learning for Kids. <https://machinelearningforkids.co.uk>
4. Киселева Н. В. Развитие инженерного мышления у дошкольников средствами робототехники // Дошкольное образование. — 2024. — № 2.
5. Министерство просвещения РК. Концепция развития STEM-образования в Казахстане. — Астана, 2023.

СӨЙЛЕУ ТІЛІН ТҮЗЕТУДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІҢ ТИІМДІЛІГІ

***Аңдатпа.** Бұл зерттеудің мақсаты — сөйлеу бұзылыстарын түзету процесінде қолданылатын инновациялық әдістердің (нейрофидбэк және цифрлық ойын-сауықтық бағдарламалар) тиімділігін ғылыми-эксперименттік тұрғыда негіздеу. Зерттеу 6 ай бойы жүргізіліп, нәтижесінде инновациялық әдістерді кешенді қолдану сөйлеудің жалпы даму деңгейін 45%-ға дейін арттырғаны анықталды. Зерттеудің жаңалығы: нейрофидбэк пен цифрлық ойындарды интеграциялауға негізделген кешенді-мотивациялық түзету моделі ұсынылып, оның практикалық тиімділігі дәлелденді.*

***Түйінді сөздер:** инновациялық әдістер, логопедия, нейрофидбэк, нейротехнологиялар, цифрлық оқыту, ойындандыру, сөйлеуді түзету, сөйлеу бұзылыстары, мотивация, эксперименттік зерттеу, артикуляция, фонематикалық үдерістер, байланыстырып сөйлеу, мектепке дейінгі жас, түзету-дамыту оқыту.*

***Аннотация.** Целью данного исследования является научно-экспериментальное обоснование эффективности инновационных методов (Нейрофидбэк и цифровые геймифицированные программы), применяемых в процессе коррекции речевых нарушений. Исследование продолжалось 6 месяцев. Результаты показали, что комплексное применение инновационных технологий повысило уровень речевого развития до 45%, что значительно превышает показатели контрольной группы. Новизна исследования заключается в разработке и апробации комплексно-мотивационной модели коррекции речи, основанной на интеграции Нейрофидбэка и цифровых игр.*

***Ключевые слова:** инновационные методы, логопедия, нейрофидбэк, нейротехнологии, цифровое обучение, геймификация, коррекция речи, речевые нарушения, мотивация, экспериментальное исследование, артикуляция, фонематические процессы, связная речь, дошкольный возраст, коррекционно-развивающее обучение.*

1. Кіріспе және мәселенің өзектілігі

Құрметті конференция қатысушылары, қадірлі ғалымдар мен әріптестер!

Сіздердің назарларыңызға «Сөйлеу тілін түзетуде инновациялық әдістердің тиімділігі» атты зерттеу жұмысымды ұсынамын. Сөйлеу тілінің толыққанды дамуы — баланың интеллектуалдық, танымдық және әлеуметтік жетілуінің негізгі шарты. Қазіргі таңда балалар арасында сөйлеу тілінің күрделі бұзылыстары жиілеп, дәстүрлі логопедиялық әдістердің тиімділігіне жаңа талаптар қойылуда.

Мәселенің өзектілігі — дәстүрлі түзету тәсілдерінің шектеулі мүмкіндіктерімен және ұзақ мерзімді мотивацияны сақтаудың қиындығымен түсіндіріледі. Осыған орай, нейропедагогика мен цифрлық технологиялар элементтерін біріктіретін инновациялық әдістерді логопедиялық тәжірибеге енгізу — қазіргі заманғы логопедияның маңызды бағытына айналып отыр.

Зерттеудің мақсаты: Сөйлеу тілін түзетуде қолданылатын нейрофидбэк (Neurofeedback) және цифрлық ойындандыру бағдарламаларының (Gamification) тиімділігін ғылыми-эксперименттік тұрғыдан негіздеу және дәстүрлі әдістермен салыстыру.

Зерттеу міндеттері:

1. Инновациялық әдістердің теориялық және әдіснамалық негіздерін талдау;
2. Инновациялық технологияларға сүйенген эксперименттік түзету моделін әзірлеу және оны практикада сынақтан өткізу;
3. Түзету процесінен кейінгі сөйлеу көрсеткіштерінің динамикасын сандық және сапалық тұрғыдан бағалау.

2. Зерттеудің теориялық негізі және әдіснамасы

Әлемдік ғылыми дереккөздерде нейротехнологиялардың сөйлеу қызметіне әсер ету әлеуеті жоғары екені атап өтіледі. Нейрофидбэк әдісі — баланың ми белсенділігін кері байланыс арқылы бақылап, сөйлеуге жауапты аймақтардың жұмысын оңтайландыруға мүмкіндік береді. Ал цифрлық ойындандыру бағдарламалары логопедиялық жаттығуларды ойын форматына айналдырып, мотивацияны арттырады және баланың белсенді қатысуын қамтамасыз етеді.

Зерттеу әдістемесі:

- Тәжірибелік база: Ш. Айманов атындағы №20 ОМ КММ логопедиялық кабинеті.
- Қатысушылар: 5–7 жас аралығындағы 40 бала (логопатиялық диагнозы бар).
- Топтар:
 1. Бақылау тобы – дәстүрлі логопедиялық әдістер;
 2. Эксперименттік топ – дәстүрлі әдістер + нейрофидбэк және цифрлық бағдарламалар.
- Диагностикалық құралдар: Л.С. Волкова және Р.И. Лалаеваның сөйлеуді зерттеу әдістемелері.

Зерттеу кезеңдері (жалпы ұзақтығы – 6 ай):

1. Диагностикалық кезең (1 ай);
2. Түзету-дамыту кезеңі (4 ай);
3. Бақылау кезеңі (1 ай).

3. Эксперименттік зерттеу нәтижелері

Алты айлық түзету-дамыту жұмыстары нәтижесінде екі топтың сөйлеу көрсеткіштері салыстырылды.

1. Сөйлеу динамикасының өсуі: Эксперименттік топта сөйлеудің жалпы даму деңгейі орта есеппен 45%-ға артты, ал бақылау тобында бұл көрсеткіш 25% шамасында болды ($p < 0.01$).
2. Артикуляциялық және фонематикалық дағдылар: Нейрофидбэк қолданылған балаларда дыбыстарды қою және автоматтандыру үрдісі 1,5 есе жылдамырақ жүрді.
3. Грамматикалық құрылым мен байланыстырып сөйлеу: Цифрлық ойындар арқылы балалардың сөйлем құрау белсенділігі артты.
4. Мотивация мен назар тұрақтылығы: Эксперименттік топта сабаққа қызығушылық пен назар шоғырландыру уақыты орта есеппен 20%-ға ұзарды.

4. Қорытынды және авторлық үлес

Инновациялық әдістер сөйлеу түзету процесінің тиімділігін арттырып, баланың белсенді қатысуын қамтамасыз етеді. Цифрлық бағдарламалар сөйлеу мотивациясын күшейтіп, дағдылардың тұрақты бекінуіне ықпал етеді. Нейрофидбэк артикуляциялық және фонематикалық функцияларды белсендіріп, дыбыстарды қою процесін жеделдетеді.

Жаңалығы: Нейрофидбэк пен цифрлық ойындандыруды біріктіретін кешенді-мотивациялық түзету моделі жасалып, оның практикалық тиімділігі дәлелденді.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

***Аңдатпа.** Мақалада қосымша білім беру жүйесіне инновациялық технологиялар мен цифрландыру үдерістерін енгізудің қазіргі бағыттары қарастырылады. Білім беру сапасын арттыру мақсатында интерактивті платформаларды, онлайн-курстарды және цифрлық құралдарды қолдану мүмкіндіктері ашып көрсетіледі. Цифрлық трансформация жағдайындағы педагогтың рөлі мен жаңа құзыреттерді қалыптастыру қажеттілігіне ерекше назар аударылады. Білім беру ортасына технологияларды тиімді енгізудің тәжірибелік мысалдары келтіріліп, цифрлық қосымша білім берудің даму болашағы талданады.*

***Түйінді сөздер:** білімді цифрландыру, қосымша білім беру, онлайн платформалар, цифрлық технологиялар, виртуалды шындық, толықтырылған шындық, жасанды интеллект, ойындандыру, жекелендірілген оқыту, білім беру экожүйелері, цифрлық алиақтық, ақпараттық қауіпсіздік, педагогтердің дайындығы, гибриді оқыту.*

***Аннотация.** В статье рассматриваются современные направления внедрения инновационных технологий и процессов цифровизации в систему дополнительного образования. Раскрываются возможности использования интерактивных платформ, онлайн-курсов и цифровых инструментов для повышения качества образовательного процесса. Особое внимание уделено роли педагога в условиях цифровой трансформации и необходимости формирования новых компетенций. Представлены практические примеры эффективной интеграции технологий в образовательную среду и анализируются перспективы развития цифрового дополнительного образования.*

***Ключевые слова:** цифровизация образования, дополнительное образование, онлайн-платформы, цифровые технологии, виртуальная реальность, дополненная реальность, искусственный интеллект, геймификация, персонализированное обучение, образовательные экосистемы, цифровой разрыв, информационная безопасность, педагогическая подготовка, гибридное обучение.*

Цифровизация образования - это не просто тренд, а неотъемлемая часть современной образовательной среды. В последние годы она приобретает особое значение, особенно в контексте дополнительного образования, которое требует гибкости и индивидуализированного подхода. Развитие инновационных технологий открывает новые горизонты для детей и взрослых, делая образовательный процесс более доступным и интересным. Цифровизация в дополнительном образовании позволяет не только осваивать новые знания, но и развивать такие компетенции, как критическое мышление, способность к самообучению и творческий подход к решению задач [1;15]. Цифровизация дополнительного образования включает в себя использование онлайн-платформ, интерактивных сервисов, мультимедийных технологий и виртуальных лабораторий. Важно понимать, что цифровизация - это не просто внедрение технологий, а создание целой системы, ориентированной на учащегося и его потребности.

Цифровизация образовательного процесса предоставляет возможность более качественно и доступно обучать, используя новейшие достижения в области информационных технологий. Развитие цифровых технологий позволяет интегрировать

различные образовательные платформы, создавая единую образовательную среду, которая расширяет горизонты обучения и делает его более персонализированным [2;4]. С помощью электронного обучения можно организовать курсы по различным направлениям, от языков и искусства до предпринимательства и технологий. Онлайн-курсы делают обучение доступным и гибким, позволяя обучающимся изучать материал в удобное время. Платформа «Сириус. Курсы» предлагает более 100 образовательных программ для школьников и студентов в области науки, искусства, технологий и предпринимательства. Платформы вроде Coursera и EdX позволяют пройти курсы от лучших мировых университетов и получить сертификаты [3;17].

Дополненная и виртуальная реальность (AR и VR). Для обучения в области искусств и наук виртуальная и дополненная реальность открывают новые возможности для создания интерактивных образовательных сред. Например, обучающие симуляции, где ученики могут посещать виртуальные музеи, участвовать в научных экспериментах или моделировать архитектурные проекты. Пример: В проекте «Цифровая лаборатория» используются виртуальные химические эксперименты, что позволяет учащимся безопасно проводить эксперименты, не выходя из дома [4;9]. Искусственный интеллект (ИИ). Системы искусственного интеллекта способны анализировать успеваемость студентов и подбирать индивидуальные образовательные траектории. Это помогает сделать образование более адаптивным и персонализированным. Пример: Программы ИИ, такие как Duolingo для изучения языков, анализируют успехи учащихся и предлагают упражнения, которые помогают улучшить слабые стороны [5;3]. Геймификация. Внедрение элементов игры в образовательный процесс мотивирует учащихся, повышая их вовлечённость. С помощью геймификации можно организовать квесты, конкурсы и рейтинговые системы, что стимулирует учащихся развиваться и достигать новых целей. В проекте «Космическая академия» школьники проходят через различные игровые миссии, осваивая технологии программирования и робототехники [3;20].

Преимущества цифровизации дополнительного образования. Цифровизация дополнительного образования значительно расширяет возможности для учащихся и педагогов. Доступность: Технологии дают возможность обучаться удалённо, что особенно важно для детей из сельских и удалённых районов. Персонализация: Программы адаптируются под потребности каждого ученика, позволяя создавать индивидуальные траектории обучения. Интерактивность и вовлечённость: Использование VR и AR делает обучение более захватывающим и интересным. Гибкость: Обучение в любое время и в любом месте предоставляет учащимся больше возможностей для самовыражения и глубокого освоения материала [2;5]. Проблемы и риски цифровизации. Несмотря на все преимущества, цифровизация имеет и свои сложности. Неравенство в доступе. Не все семьи могут позволить себе устройства и стабильный интернет, что создаёт цифровой разрыв. Это особенно важно в сельских районах, где доступ к качественному интернет-соединению ограничен. Проблемы с безопасностью и конфиденциальностью. Внедрение технологий требует защиты личных данных, особенно детей. Также существует риск появления киберугроз и мошенничества в образовательной среде. Психологическое воздействие. Чрезмерное использование гаджетов может привести к перегрузке информацией, а также вызвать у детей зависимости от технологий. Важно научить школьников соблюдать баланс между реальным и виртуальным мирами.

Недостаточная подготовка педагогов. Многие преподаватели не имеют достаточных навыков для использования новых технологий. Для эффективной цифровизации необходима система повышения квалификации и поддержки педагогов [4;10]. Будущее цифровизации дополнительного образования. Цифровизация не стоит на месте, и в будущем можно ожидать ещё более глубокое внедрение технологий в образовательный процесс. Гибридное обучение: Ожидается, что будущее дополнительного образования будет сочетать

как онлайн, так и офлайн-форматы, что обеспечит более глубокое вовлечение и эффективность. Искусственный интеллект: В ближайшие годы искусственный интеллект будет развиваться, чтобы предоставлять ещё более индивидуализированные образовательные решения. Образовательные экосистемы: Ожидается появление платформ, которые объединяют различные виды образования - от школьного до дополнительного и профессионального, обеспечивая целостный и взаимосвязанный подход к обучению [5;13].

Цифровизация дополнительного образования открывает новые горизонты для развития обучающихся и педагогов. Инновационные технологии обеспечивают доступность, гибкость и персонализацию образовательного процесса, создавая более удобные и эффективные условия для обучения. Тем не менее, важно учитывать и риски, связанные с цифровым разрывом, безопасностью данных и психологическим воздействием технологий. Будущее дополнительного образования за интеграцией новых технологий и созданием единой цифровой образовательной среды.

Список литературы

1. Бенедиктова, И. А. (2021). Цифровизация образования: вызовы и перспективы. - М.: Научный мир.
2. Кузнецова, А. В. (2020). Инновационные технологии в дополнительном образовании. - Санкт-Петербург: Просвещение.
3. Макаренко, Н. П. (2022). Роль виртуальных технологий в образовательном процессе. - М.: Издательство «Учёный».
4. Ожегов, С. И., & Лопатин, Н. Ю. (2019). Элементы геймификации в обучении: теория и практика. - М.: РГГУ.
5. Родионова, А. Е. (2023). Искусственный интеллект в образовании: от теории к практике. - Новосибирск: Сибирское издательство.

ҚОЛӨНЕР ҮЙІРМЕЛЕРІНДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ МҮМКІНДІКТЕРІ

Аңдатпа. Мақалада қолөнер бағытындағы қосымша білім беруде инновациялық технологиялар мен цифрландырудың рөлі қарастырылады. Жобалық оқыту, модульдік технология, STEM/STEAM элементтері, геймификация, 3D модельдеу және онлайн платформаларды қолдану оқушылардың шығармашылық, зерттеушілік және цифрлық дағдыларын дамытуға ықпал ететіні көрсетілген. Ұлттық мәдениетті заманауи технологиялар арқылы жаңаша қырынан таныту мүмкіндігі айқындалып, цифрландыру үдерісіндегі қиындықтар мен оларды шешу жолдары талданады. Автордың үйірме жұмысынан алынған тәжірибелік мысалдар инновациялық тәсілдердің тиімділігін және оқушылардың қызығушылығын арттырудағы маңызын дәлелдейді.

Түйінді сөздер: қосымша білім беру, қолөнер, инновациялық технологиялар, цифрландыру, STEM, STEAM, жобалық оқыту, модульдік оқыту, ойындандыру, 3D модельдеу, онлайн платформалар, ұлттық мәдениет, цифрлық дағдылар.

Аннотация. В статье рассматривается роль инновационных технологий и цифровизации в системе дополнительного образования по направлению «қолөнер» (декоративно-прикладное искусство). Показано, что интеграция жобалық оқыту, модульдік технология, STEM/STEAM-элементов, геймификации, 3D-модельдеу и онлайн-платформ существенно повышает мотивацию учащихся, развивает их творческие, зерттеушілік и цифрлық дағдылар. Особое внимание уделено сочетанию ұлттық мәдениет пен заманауи технологиялардың тоғысы, позволяющему обновлённо интерпретировать традиционное искусство. Анализируются также трудности внедрения цифрландыру үдерісі және ұсынылады практикалық шешімдер. Авторский тәжірибеден мысалдар көрсетеді инновациялық тәсілдердің нәтижелілігін және олардың білім алушылардың шығармашылық әлеуетін дамытудағы маңызын.

Ключевые слова: дополнительное образование, декоративно-прикладное искусство, инновационные технологии, цифровизация, STEM, STEAM, проектное обучение, модульное обучение, геймификация, 3D-моделирование, онлайн-платформы, национальная культура, цифровые навыки.

Қазіргі қоғамда білім беру жүйесі үздіксіз дамуды қажет етеді. Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, білім беру саласында инновациялық технологиялар мен цифрландыру үдерісі білім сапасын арттырудың негізгі құралына айналып отыр [1]. Соның ішінде қосымша білім беру жүйесі оқушылардың шығармашылық қабілетін дамытып, жеке тұлға ретінде қалыптасуына зор ықпал етеді [2].

Қолөнер бағытындағы қосымша білім беру – ұлттық мәдениет пен дәстүрді сақтай отырып, жаңа технологиялар арқылы оны заманауи деңгейде ұсынудың тиімді тәсілі болып табылады.

1. Қолөнер саласындағы инновациялық технологиялардың мәні мен маңызы

Қолөнер үйірмелерінде инновациялық технологияларды қолдану – оқушылардың шығармашылық әлеуетін арттырудың және олардың еңбегіне қызығушылығын оятудың тиімді жолы [4].

Бүгінгі күні қолөнер сабақтарында келесі инновациялық технологиялар кеңінен қолданылуда:

Жобалық оқыту технологиясы – оқушылар өз бұйымын жоспарлап, үлгісін жасап, нәтижесін қорғау арқылы дербес ойлау мен жауапкершілікке үйренеді.

Модульдік оқыту технологиясы – белгілі бір тақырыпты кезең-кезеңмен меңгерту арқылы әр оқушының жеке қабілетін дамытуға мүмкіндік береді.

STEM және STEAM-білім беру элементтері қолөнер үйірмелерінде де тиімді қолданылуда. Мысалы, 3D-қалам арқылы ұлттық ою-өрнектер салу, лазерлік кескіштерді пайдалану, сәндік бұйымдар үлгісін компьютерде жобалау сияқты тәсілдер оқушылардың шығармашылық ойлауын кеңейтеді [6].

Геймификация (ойын арқылы оқыту) әдісі оқушыларды белсенділікке баулиды. Мысалы, «ең әдемі эко-әшекей», «жыл дизайнері» сияқты ойын түріндегі тапсырмалар балаларды ынталандырады.

Бұл тәсілдер арқылы оқушылар дәстүрлі қолөнерді жаңа көзқараспен игеріп, инновациялық ойлау қабілетін дамытады [5].

2. Қолөнер мен ұлттық мәдениеттің байланысы

Қазақ халқының қолөнері – ғасырлар бойы қалыптасқан рухани және материалдық мәдениеттің айнасы [7]. Инновациялық технологиялар мен цифрландыруды қолдану дәстүрлі өнердің жаңа қырларын ашуға мүмкіндік береді.

Мысалы, ұлттық ою-өрнектерді CorelDRAW, Canva немесе Tinkercad бағдарламалары арқылы сандық форматта бейнелеу, кейін 3D-принтермен немесе лазерлік кескішпен шығару – ұлттық нақышты жаңаша ұсынудың бір үлгісі [8].

Осылайша оқушылар ұлттық мұрамен танысып қана қоймай, оны заманауи техника тілімен сөйлете алады.

3. Қолөнер бағытындағы цифрландырудың рөлі

Қазіргі цифрлық дәуірде қолөнер үйрету үдерісі де жаңаша сипат алуда [9]. Көптеген шеберлік сабақтары онлайн форматта өткізіліп, оқушылар интернет арқылы түрлі материалдар мен бейнесабақтармен таныса алады.

Цифрлық технологиялардың артықшылықтары:

Онлайн платформалар (BilimLand, YouTube, Pinterest, Canva) арқылы оқушылар кез келген уақытта үйрене алады;

3D модельдеу және графикалық дизайн бағдарламалары арқылы бұйым үлгілерін алдын ала виртуалды түрде дайындауға болады;

Интерактивті тақталар мен бейнежазбалар сабақ өткізу тиімділігін арттырады;

Әлеуметтік желілер мен онлайн көрмелер арқылы оқушылар өз жұмыстарын көпшілікке ұсына алады.

Мысалы, үйірме қатысушылары «Бисермен әшекей жасау» тақырыбында өз жұмыстарын бейнежазба түрінде түсіріп, онлайн көрмеде жариялады. Бұл олардың цифрлық дағдысын жетілдіріп, өз еңбегіне баға беруге үйретті [8].

4. Педагогтың рөлі және кәсіби дамуы

Қолөнер үйірмесінің жетекшісі – тек шебер емес, сонымен қатар инновациялық ойлайтын, цифрлық сауатты маман [7].

Қазіргі заман мұғалімі:

интерактивті құралдар мен цифрлық платформаларды пайдалана білуі тиіс;

онлайн және офлайн форматта сабақ жүргізуі керек;

мультимедиялық материалдар, бейнесабақтар және цифрлық көрмелер ұйымдастыра білуі қажет.

Педагогтың кәсіби өсуіне арналған курстар мен вебинарлар жаңа технологияларды меңгеруге жол ашады.

Мысалы, «Цифрлық педагогика негіздері», «3D-дизайн және визуалды оқыту» сияқты курстар мұғалімнің кәсіби деңгейін арттырады [6].

5. Қиындықтар және шешу жолдары

Қолөнер саласын цифрландыру кезінде кейбір қиындықтар кездеседі [3]:

заманауи техника мен бағдарламалардың жетіспеуі;

кей педагогтардың цифрлық құралдарды меңгеру деңгейінің төмендігі;

интернет желісінің баяулығы мен материалдық базаның әлсіздігі.

Шешу жолдары:

Үйірмелерді заманауи техникамен жабдықтау;

Педагогтарға арналған цифрлық сауаттылық курстарын көбейту;

Онлайн әдістемелік орталықтар мен цифрлық ресурстар базасын құру;

Оқушылардың жұмыстарын цифрлық көрме, виртуалды галереялар түрінде жариялау [9].

6. Тәжірибеден мысал

Мен жетекшілік ететін «Шебер қолдар» үйірмесінде оқушылар «Қазақтың ұлттық әшекей бұйымдары» тақырыбында жоба дайындап, Canva бағдарламасында эскиз салып, кейін матадан және бисерден нақты бұйым жасайды.

Жоба соңында әр оқушы өз жұмысын PowerPoint презентация түрінде таныстырады.

Бұл әдіс олардың шығармашылық, зерттеушілік және цифрлық дағдыларын қатар дамытады [8].

7. Болашақтағы жоспарлар мен ұсыныстар

Алдағы уақытта үйірме жұмысына виртуалды көрмелер, AR (кеңейтілген шындық) элементтері және жасанды интеллект арқылы үлгі әзірлеу жобаларын енгізу жоспарлануда [10].

Мысалы, оқушылар смартфон камерасы арқылы өз бұйымдарын 3D форматта көре алады немесе қосымша арқылы ұлттық оюлардың тарихын оқып үйрене алады.

Бұл – дәстүр мен заманауи технологияның тоғысы, әрі балаларды болашақ мамандықтарға бейімдеудің тиімді жолы.

Қорытынды

Қорытындылай келе, қолөнер саласындағы қосымша білім беруде инновациялық технологиялар мен цифрландыруды енгізу – заман талабы [1; 10].

Бұл бағыт балаларды шығармашылыққа, ұлттық мәдениетті бағалауға және заманауи технологияларды еркін қолдануға үйретеді.

Педагог жаңа әдістер мен цифрлық құралдарды тиімді пайдалану арқылы ұлттық өнерді жаңаша қырынан танытып, оны келер ұрпаққа жеткізудің жаңа мүмкіндігін ашады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Президенті. «Әділетті Қазақстан – бәріміз үшін!» Қазақстан халқына Жолдауы. – Астана, 2023.
2. Қазақстан Республикасының Білім туралы заңы. – Астана: ҚР БҒМ, 2007. – (2024 жылғы өзгерістер мен толықтыруларымен).
3. ҚР Оқу-ағарту министрлігі. Қосымша білім беруді дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған тұжырымдамасы. – Астана, 2020.
4. Әбдіғапбарова, Ұ. Қосымша білім берудегі инновациялық технологиялар. – Алматы: Рауан, 2021. – 156 б.
5. Сейдахметова, Г. Қолөнер және дизайн негіздері. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 210 б.
6. Құдайбергенова, Д. Инновациялық педагогикалық технологиялар. – Алматы: Нұрлы әлем, 2019. – 180 б.
7. Нұрғазина, А. Цифрлық білім беру кеңістігі және педагогтың кәсіби дамуы. – Нұр-Сұлтан: Фолиант, 2022. – 195 б.
8. Қуандықова, Ш. Қолөнер үйірмесінде жобалық және цифрлық технологияларды қолдану тәжірибесі. // Білім берудегі инновациялар журналы. – 2023. – №4. – Б. 56–60.
9. BilimLand.kz. Цифрлық білім беру ресурстары. – URL: <https://bilimland.kz> (қол жеткізілген күні: 15.10.2025).
10. UNESCO. Education and Digital Transformation Report. – Paris: UNESCO Publishing, 2022. – 98 p.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аңдатпа. Мақалада қосымша білім беру жүйесіндегі цифрландыру мен инновациялық технологиялардың рөлі қарастырылады. Цифрлық платформалар, интерактивті сервистер, VR/AR технологиялары, STEAM тәсілі және ойындандыру элементтерін енгізу білім алушылардың жеке оқу траекторияларын қалыптастыруға, шығармашылық қабілеттерін дамытуға және цифрлық құзыреттерін арттыруға мүмкіндік беретіні көрсетілген. Цифрландырудың қолжетімділік, икемділік және мотивацияны арттыру сияқты артықшылықтарымен қатар, техникалық мүмкіндіктердің шектеулілігі, педагогтердің цифрлық сауаттылығының төмендігі және дәстүрлі әдістерді онлайн форматқа бейімдеу қажеттілігі сияқты қиындықтары талданады. Қосымша білім берудің болашағы жасанды интеллект, адаптивті білім беру жүйелері және цифрлық педагогиканың дамуына байланысты екені атап өтіледі.

Түйінді сөздер: білімді цифрландыру, инновациялық технологиялар, қосымша білім беру, онлайн платформалар, VR/AR, STEAM-білім, ойындандыру, аралас оқыту, жобалық әрекет, цифрлық құзыреттер, білім беру экожүйелері.

Аннотация. В статье рассматривается роль цифровизации и инновационных технологий в системе дополнительного образования. Показано, что внедрение цифровых платформ, интерактивных сервисов, VR/AR-технологий, STEAM-подхода и геймификации способствует созданию современной образовательной среды, ориентированной на индивидуальные траектории обучения, творчество и развитие цифровых компетенций. Анализируются ключевые преимущества цифровизации, такие как доступность, гибкость и повышение мотивации обучающихся, а также трудности, связанные с неравным доступом к технике, цифровой неграмотностью педагогов и необходимостью адаптации традиционных методик. Отмечено, что перспективы дополнительного образования связаны с развитием искусственного интеллекта, адаптивных образовательных систем и цифровой педагогики.

Ключевые слова: цифровизация образования, инновационные технологии, дополнительное образование, онлайн-платформы, VR/AR, STEAM-образование, геймификация, смешанное обучение, проектная деятельность, цифровые компетенции, образовательные экосистемы.

Введение.

Современное общество переживает эпоху стремительных перемен, связанных с цифровой трансформацией всех сфер жизни, включая систему образования. Особенно заметные изменения происходят в сфере дополнительного образования детей и взрослых, где внедрение инновационных технологий становится важным инструментом повышения качества, доступности и привлекательности образовательных услуг.

Цифровизация — это не просто использование компьютеров и интернета, а создание новой образовательной среды, в которой педагог, обучающийся и технологии взаимодействуют на принципах сотрудничества, творчества и постоянного обновления.

1. Роль инноваций в системе дополнительного образования

Дополнительное образование является гибкой системой, способной оперативно реагировать на изменения в обществе, на рынке труда и в образовательных потребностях личности.

Внедрение инноваций позволяет:

разнообразить формы обучения (очная, дистанционная, смешанная);

индивидуализировать процесс обучения;

повысить мотивацию обучающихся;

развивать творческое мышление и самостоятельность.

К инновационным направлениям в дополнительном образовании относятся проектная деятельность, STEAM-образование, цифровые лаборатории, онлайн-курсы, дистанционные конкурсы и квесты, использование геймификации и виртуальной реальности.

2. Цифровизация как основа развития современной образовательной среды

Процесс цифровизации предполагает внедрение цифровых инструментов и сервисов, обеспечивающих интерактивное, гибкое и доступное обучение. В систему дополнительного образования активно входят:

Платформы дистанционного обучения (Moodle, Zoom, Google Classroom, Stepik);

Интерактивные сервисы для творчества и коллаборации (Padlet, Canva, Genially, Mentimeter);

Виртуальные и дополненные реальности (VR/AR), позволяющие проводить практические занятия и экскурсии в цифровом пространстве;

Цифровые лаборатории и симуляторы для моделирования физических, химических и художественных процессов.

Электронные портфолио обучающихся, отражающие результаты их творческой и проектной деятельности.

Благодаря этим инструментам создаются условия для индивидуальных образовательных траекторий, что особенно важно в дополнительном образовании, где учитываются интересы, способности и темп развития каждого ребёнка.

3. Инновационные педагогические технологии

В современных условиях педагог дополнительного образования выступает не только как преподаватель, но и как куратор цифровой образовательной среды.

Среди наиболее эффективных инновационных технологий можно выделить:

1. Проектные технологии – способствуют развитию самостоятельности, ответственности и исследовательских навыков.

2. Технологии смешанного обучения (blended learning) – сочетают традиционные формы работы и онлайн-взаимодействие.

3. Геймификация – использование игровых элементов (баллы, уровни, квесты) для повышения интереса к обучению.

4. STEAM-подход – объединение науки, технологий, инженерии, искусства и математики в единую образовательную систему.

5. Интерактивные образовательные платформы – расширяют возможности общения и совместного творчества обучающихся.

Использование таких технологий позволяет не только повысить эффективность обучения, но и сделать образовательный процесс более интересным и значимым для детей.

4. Преимущества и трудности цифровизации

Преимущества:

повышение доступности образования;

возможность обучения в удобное время и в индивидуальном темпе;

развитие цифровых компетенций у обучающихся и педагогов;

расширение творческого потенциала.

Трудности.

недостаточная цифровая грамотность части педагогов;

неравный доступ к технике и интернету;

сложность адаптации традиционных методик к онлайн-формату;

необходимость постоянного обновления знаний и навыков педагогов.

Для успешного внедрения инноваций важно обеспечить повышение квалификации педагогов, техническое оснащение учреждений и методическую поддержку.

5. Перспективы развития цифрового дополнительного образования

В ближайшие годы развитие дополнительного образования будет тесно связано с искусственным интеллектом, нейросетями, адаптивными образовательными системами, которые смогут подбирать задания и материалы под уровень каждого обучающегося.

Также возрастает значение цифровой педагогики, направленной на формирование у детей не только знаний, но и цифровой культуры, ответственного отношения к технологиям.

Перспективным направлением является создание единого цифрового пространства дополнительного образования, объединяющего педагогов, учеников и родителей, где можно будет вести учёт достижений, обмениваться проектами и участвовать в совместных инициативах.

Заключение

Инновационные технологии и цифровизация открывают новые горизонты для развития дополнительного образования, делая его современным, гибким и ориентированным на личность. Педагогу XXI века важно не только владеть технологиями, но и уметь использовать их для вдохновения, творчества и развития каждого ребёнка.

Цифровизация — это не замена человека машиной, а новая форма сотрудничества, в которой технологии становятся помощником педагога, а не его конкурентом.

Пайдаланылган әдебиеттер тізімі

1. Андреева, Т. В. Инновационные технологии в образовании: современные подходы и тенденции. — М.: Просвещение, 2023.

2. Виноградова, И. П. Цифровая педагогика и современное образование. — СПб.: Речь, 2022.
3. Федеральный проект «Цифровая образовательная среда» // Министерство просвещения РФ. — <https://edu.gov.ru/>
4. Лаптева, С. В. Инновации в дополнительном образовании детей. — Екатеринбург: УрФУ, 2021.
5. Тюрин, А. В. Информационные технологии в образовании: учебное пособие. — М.: Академия, 2020.
6. UNESCO. ICT Competency Framework for Teachers. — 2018.
7. Хуторской, А. В. Современные образовательные технологии. — М.: Академия, 2021.

ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЦИФРЛАНДЫРУ

***Аңдатпа.** Мақалада қосымша білім беру жүйесіндегі хореография пәнін оқытуда инновациялық технологиялар мен цифрландырудың рөлі талданады. Интерактивті тақталар, мультимедиялық материалдар, онлайн платформалар, 3D-анимациялар және Motion Capture технологиясы хореография сабағын көрнекі, тиімді және қызықты етуге мүмкіндік беретіні көрсетілген. Цифрлық құралдар би қимылдарын дәл талдауға, орындаушылық техниканы жетілдіруге, оқушылардың шығармашылық қабілеті мен өзіндік талдау дағдысын дамытуға ықпал етеді. Автор тәжірибесі цифрлық ресурстарды қолдану оқушылардың белсенділігін арттырып, олардың шығармашылық әлеуетін ашуға мүмкіндік беретінін дәлелдейді.*

***Түйінді сөздер:** хореография, цифрландыру, инновациялық технологиялар, интерактивті материалдар, мультимедиа, онлайн оқыту, 3D-анимация, Motion Capture, қосымша білім беру, шығармашылық даму.*

***Аннотация.** В статье рассматривается роль инновационных технологий и цифровизации в обучении хореографии в системе дополнительного образования. Показано, что использование интерактивных тақталар, мультимедиялық материалдар, онлайн-платформ, 3D-анимаций и Motion Capture технологиялары хореография сабағын анағұрлым көрнекі, динамикалық және тиімді етеді. Цифровые ресурсы позволяют анализировать би қозғалыстарын, улучшить технику исполнения, развивать шығармашылық және өзіндік талдау дағдыларын. Практический опыт автора демонстрирует, что мультимедиялық және цифрлық құралдардың интеграциясы оқушылардың мотивациясы мен қызығушылығын арттырып, олардың кәсіби және шығармашылық әлеуетін дамытады.*

***Ключевые слова:** хореография, цифровизация, инновационные технологии, интерактивные материалы, мультимедиа, онлайн-обучение, 3D-анимация, Motion Capture, дополнительное образование, творческое развитие.*

Кіріспе

Қазіргі таңда қосымша білім беру жүйесінде инновациялық технологиялар мен цифрландыру үдерісі білім беру сапасын арттырудың негізгі тетіктерінің бірі болып табылады. Хореография пәнінде бұл бағыт ерекше маңызға ие, себебі би өнерін оқытуда заманауи технологияларды қолдану оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға, көркемдік талғамын арттыруға және кәсіби дағдыларын жетілдіруге мүмкіндік береді.

Негізгі бөлім

Хореография сабағында инновациялық технологияларды пайдалану оқыту процесін жандандырып, балалардың қызығушылығын арттырады. Қазіргі уақытта интерактивті тақталар, мультимедиялық материалдар, онлайн-платформалар және бейне сабақтар хореография саласында кеңінен қолданылуда. Мысалы, оқушылар күрделі би

қозғалыстарын 3D-анимация арқылы көріп, өз қимылдарын салыстыра алады. Бұл әдіс үйрену сапасын арттырып қана қоймай, өздік талдауға мүмкіндік береді.

Интерактивті тақталар мен мультимедиялық материалдар

Интерактивті тақталар хореография сабағын көрнекі, қызықты және динамикалық етеді.

- Мұғалім би қимылдарының сызбасын, қозғалыс бағытын және ырғақтық құрылымын тақтада нақты көрсете алады.

- Видеолар, музыкалық сүйемелдеулер және слайдтық иллюстрациялар арқылы оқушылардың визуалды қабылдау қабілеті артады.

- Мультимедиялық материалдар (бейне, аудио, анимация) оқушылардың есте сақтауын, қимыл мен ырғақты сезінуін жақсартады.

Мысал: сабақта халық биінің құрылымын түсіндіру кезінде би қойылымының бейнежазбасын тақтада көрсету арқылы әр қозғалысты талдау.

Сонымен қатар, цифрландыру үдерісі хореография мұғалімдеріне онлайн сабақтар ұйымдастыруға, би қойылымдарын қашықтан талдауға және виртуалды концерттер өткізуге жағдай жасайды. Білім беру процесінде қолданылатын платформалар – Zoom, Google Classroom, YouTube секілді құралдар мұғалім мен оқушы арасындағы өзара байланысты нығайтып, уақыт пен кеңістік шектеуін жояды.

Онлайн-платформалар (Zoom, Google Classroom, YouTube)

Цифрлық орта қазіргі уақытта хореография сабақтарын қашықтан да тиімді жүргізуге мүмкіндік береді.

- Zoom арқылы онлайн сабақ өткізіп, мұғалім мен оқушы арасындағы тікелей кері байланысты қамтамасыз етуге болады.

- Google Classroom – тапсырмаларды жүктеу, бейнежазбаларды бөлісу және оқушылардың жұмыстарын бағалау үшін ыңғайлы орта.

- YouTube – кәсіби бишілердің орындауындағы би нөмірлерін көру және талдау үшін таптырмас құрал.

Мысал: мұғалім YouTube-тен белгілі бір би стилін көрсетіп, оқушыларға үйде қайталау тапсырмасын бере алады.

Инновациялық әдістердің бірі – би қозғалыстарын талдауға арналған арнайы бағдарламалар мен мобильдік қосымшалар.

Мысалы, Motion Capture технологиясы арқылы оқушының қозғалысы бейнеге түсіріліп, қателіктер автоматты түрде анықталады. Бұл тәсіл оқыту сапасын айтарлықтай арттырады.

3D-анимация және бейне сабақтар

3D-анимациялар хореографиядағы күрделі қозғалыстарды дәл және көрнекі түрде көрсетуге мүмкіндік береді.

- Би қозғалыстарының кеңістіктегі бағыты, дене бұрылыстары мен ырғақ үйлесімі үш өлшемде көрініс табады.

- Оқушылар қозғалыстың әр бұрышын, дене позициясын және қимыл үйлесімін нақты түсінеді.

•Бейне сабақтар арқылы оқушылар өз қимылдарын бейнеге түсіріп, кәсіби орындаумен салыстырып, өздігінен түзете алады.

Мысал: «Қазақ биі» сабағында 3D-анимация арқылы қол мен аяқ қимылдарының үйлесімін үйрету.

Motion Capture технологиясы арқылы би қозғалыстарын талдау

Motion Capture (қозғалысты түсіру) – би қимылдарын арнайы датчиктер мен камералар арқылы талдайтын заманауи технология.

•Оқушының қозғалысы нақты жазылып, компьютерлік бағдарлама арқылы траектория мен дәлдік автоматты түрде есептеледі.

•Қимылдың ырғақтық дәлдігі, симметриясы мен жылдамдығы графикалық түрде көрінеді.

•Мұғалім мен оқушы бірге нәтижені қарап, қай тұста қате кеткенін анықтай алады.

Мысал: ансамбльдік би кезінде әр оқушының қозғалыс дәлдігін Motion Capture арқылы тексеру және ұжымдық үйлесімділікті арттыру.

Практикалық тәжірибе:

Мен өз тәжірибемде хореография сабақтарында цифрлық ресурстарды белсенді қолданамын. Бейнежазбалар арқылы би қозғалыстарын талдау, интерактивті жаттығулар және мультимедиялық материалдар көмегімен балалардың шығармашылық қабілеті дамиды. Сонымен қатар, оқушылар өз би композицияларын бейнеформатта түсіріп, өзара талқылайды. Бұл әдіс олардың сыни ойлау, өз-өзін бағалау және шығармашылық қабілеттерін жетілдіреді.

Қорытынды:

Қорыта айтқанда, қосымша білім беруде, соның ішінде хореография пәнінде инновациялық технологиялар мен цифрландыруды қолдану – заманауи педагогтың кәсіби құзыреттілігінің маңызды көрсеткіші. Бұл үдеріс оқыту сапасын арттыруға, оқушылардың шығармашылық әлеуетін ашуға және білім беру мазмұнын жаңғыртуға бағытталған.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының Білім беруді дамытудың 2020–2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2020. – 84 б.
2. Педагогикалық инновациялар және цифрлық трансформация бойынша әдістемелік нұсқаулықтар. – Алматы: Білім, 2023. – 112 б.
3. Ибраева А.М. Хореографияны оқытудағы заманауи технологиялар. – «Педагогика және өнер» журналы, №4 (36), 2024. – Б. 45–52.
4. Әбдірахманова Л.Қ. Цифрландыру дәуіріндегі қосымша білім берудің өзекті мәселелері. – Алматы: РБК, 2022. – 96 б.
5. UNESCO. Arts Education for the Future: Policy and Practice. – Paris: UNESCO Publishing, 2021. – 130 p.

ЖАҢАШЫЛ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ ҚҰРАЛДАРЫН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚЫТУ

Аңдатпа. Жаңаша оқыту мен дамытуда цифрлық білім берудің құзіреттілігін дамыту. Инновациялық технологиялар арқылы оқытуда білім алушылардың білімінің сапасын арттыру жолдарын қарастырылады.

Түйінді сөздер: Білім беруде жаңаша дамытудың инновациялық педагогикалық тәжірибені тарату.

Аннотация. Рассматриваются пути повышения качества знаний обучающихся через цифровизацию образования и развитие компетентности в сфере цифрового обучения. Анализируются методы обучения с применением инновационных технологий в контексте обновлённого образования и развития.

Ключевые слова: распространение инновационного педагогического опыта в рамках обновлённого развития образования.

Кіріспе

Оқытуда басшылыққа алатын көптеген технологиялар мен әдіс - тәсілдер бар. Бірақ өмірде қаншалықты маңызды, оқытуда неге назар аударуымыз керек? Оқушыға ма, әлде оқытуға ма? Оған бір сәт бұрылып қарамай тек оқытудың жетегінде жұмыс жасап жүрген жоқпыз ба деген ой мазалайды. Бұл сұрақ өмірде кездесетін және кездесіп жатқан сұрақ. Сондықтан осылай бастауды жөн көріп отырмын. Себебі көп жағдайда оқушыға білім бердім деп қажетсіз әдістер мен бос тапсырма жетегіне кетіп жатқан жағдайда жоқ емес. Білім бере отырып, өмірге бір сәт бұрылу керек сияқты, “Бұлақ көрсең көзін аш” - демекші білімнің нәрін алмаған жас буынға жақын барып, тамырын басып сөзге тартып, ойы мен санасу бірінші қадамды әр қашан мұғалім жасамай ма? Алғашқы қадамды мұғалім жасамаса оқушы қалай ашылады, өмірге әр түрлі қабілетті балалар келеді, олар оқып білім алған сайын жүре-жүре қалыптасады. Сол қалыпқа түсе алмай қалып қойған балалар мен қалыпқа түсе бастаған және қалыпқа түсіп дағдыланып алған оқушылармен жұмыс жасау үш түрлі жағдай. Онымен күресетін тек - мұғалім. Мұғалім оқытуда барлығын сөйлетуге, орындатуға, жасауға талаптандырады. Бірақ, барлық оқушы бірдей керемет болуы мүмкін емес, жүре-жүре қалыптасатыны белгілі. Сондықтан мұғалім үшін әр оқушыны қадағалап, бақылауға алып, біртіндеп дамытуға тырысады. Сонда ғана оқыту мен оқу өз қалпына біртіндеп жымдасып оқушы білімі дами бастайды. Соған таптырмас құрал ретінде саралап оқыту технологиясы және Блум таксономиясын қолдану бір-бірін толықтыратын құрал. Оқытуда қолданылатын әдістемелік құралдар Қ.О.Бітібаева «Қазақ әдебиетін тереңдетіп оқытудың инновациялық әдістемесі мен технологиясы», Г.Құдайбергенова «Әдебиетті оқытудың инновациялық технологиясы», Ж. Қараевтың деңгейлеп-саралау жүйесіне сүйеніп, пәндерді оқытуда деңгейлік тапсырмалар дайындауға бағыттайды.

Сабақ барысында оқудың белсенді әрекет әдістерін қолдану арқылы ұжымдық оқыту, тірек сызбалар, дамыта оқыту технологиялары, іс-әрекет, мақсат, міндеттері жүзеге асырылады. Сабақ мақсатына орай білім алушыға дайын білімді бермей, оның ізденушілігін

өз бетінше жұмыс жасауды да «Сын тұрғысынан ойлау» стратегиялары ДЖИГСО, РАФТ, кубизм, INSERT, семантикалық карта, миға шабуыл, бес жолды өлең, эссе интерактивті тақта т.б. стратегиялар арқылы тақырыпты меңгеруге жол ашамын.

Мұхтар Әуезовтің «Абай жолы» роман-эпопеясын оқыту. Романдағы басты оқиғаның басын ашады, талдаудың бес сатысын ажыратады, әр сатының даму деңгейінде болған оқиғаны тыс қалдырмай дәптерлеріне «түртіп алу» стратегиясы арқылы іске асырады. Әр сатыны талдаған сайын оқушылар ой бөлісіп, тұжырым жасап, талқылап, талдау жасайды. Бір-біріне сұрақтар арқылы жауап алып жан –жақты пікір талас тудырады. Кейіпкерлердің мінезін, кескін келбетін анықтайды, жанама бейнелердің іс әрекетін ашады, сол арқылы басты кейіпкер бейнесінің қырын жинақтайды.

Сондай талдаулардың үлгісі: Мұхтар Әуезовтің «Абай жолы» роман-эпопеясын оқыту.

Тұжырым кестесі «Қайтқанда» бөлімі

Кейіпкердің аты-жөні	Іс-әрекет	Өмірге қызығушылығы	Кейіпкер әрекетіне баға
Абай			
Құнанбай			
Аналар бейнесі			

«Қайтқанда» бөлімі бойынша әр топ кестеге дәуірге байланысты сипаттама береді

Ескі әлем	Жаңа әлем
Отбасы құндылығы	
Әлеуметтік теңсіздік	
Салт-дәстүр, әдет-ғұрып	
Жер дауы, жесір дауы	

Деңгейлік оқытудың ерекшелігі – оқушылардың сабақ барысында бірнеше деңгейде жұмыс жасай алатындығында. Қазіргі заман талабына сай жаңа технологияларды қолдана отырып, оқыту барысында цифрлық құзреттілік. Қажетті материалдарды өңдеп, саралап, барып, электронды платформаларды тиімді қолдану арқылы нәтижеге қол жеткізу. Функционалдық сауаттылыққа жеткізетін бірден -бір қадам оқыту мен оқу арасындағы байланысты ұстана отырып, оқытқан жағдайда жетістікке жетуге болатынына көз жеткізудеміз. Цифрлық құзреттілікті дамытуда әртүрлі платформаларды пайдалана отырып, «Абай жолын» оқытудың жаңа тәсілін меңгертуде Padlet, Wordwall, LearningsApps, Kahoot, QR, Educaplay, Quizizz тағы басқа форматтарды сабақта қолдануға болады. Сабақта әрбір платформаларды қолданудың құндылығы оқушы немесе студент шығарма оқыған жағдайда ғана меңгере алады. Цифрлық платформалар, әртүрлі ресурстар білім берудің тиімділігін арттырады.

Padlet тақтасының тиімділігі уақытты үнемдеу. Сабақ барысында бір ғана платформаны қолдану арқылы іске асады. Онда QR, сілтеме, аудио, видео жұмыстарды орналастыруға болады. Мысалы, «Абай жолы» роман-эпопеясының «Қайтқанда» бөлімі бойынша видео сабақ, QR арқылы қойылған тапсырма және рефлексия орналасқан.

Wordwall, LearningsApps платформасы арқылы оқыған шығарма бойынша оқушымен мұғалім кері байланыс жасауға мүмкіндік береді.

Padlet <https://padlet.com/amiwnxz/padlet-janj6nh1p8yk1chh>

Wordwall <https://wordwall.net/ru/resource/35875508>

LearningsApps <https://learningapps.org/watch?v=pe79az3oj25>

Деңгейлік тапсырмалар ауқымы өте кең. Оқушыларға деңгейлік тапсырмалар беру арқылы әр түрлі жұмыс қолдануға болады. Оқушының алған білімі қаншалықты жүзеге жеткені тексеріледі. Өз бетімен жұмыс орындауға бейімділігі бақылауға алынады. Оқушы білімінің нәтежесін деңгейлік тапсырмалар арқылы жұмыс жасаудың тиімділігі арқылы байқалады. Оқушының белсенділігі мен іскерлігі артып, шығармашылыққа ұмтылады.

Тапсырма барысында оқушы өзін үш жақта зерттей алады:

Бірінші деңгей жалпылама қабылдайды, қолдануда, жасауда, айтуда, жобалауда өзіне сенімділік танытады.

Екінші деңгей тапсырмаларды түсінеді, өз бетімен жұмыс жасай алатынына немесе қаншалықты қабылдай алатынына көз жеткізеді.

Үшінші деңгей дарынды, іздепаз, қабілеті жоғары, талапты оқушылар. Оқушыларға мұғалім тек тақырып беріп бағыттайды, оқушы орындау мақсатын орындайды.

Даралап – саралап оқытудың маңыздылығы: Сынып оқушыларын жаппай жұмыс істеуге әкеледі. Бос отырған оқушы болмайды. Әркім өзінің білім деңгейін біліп, оны дамытуға тырысады. Ізденіс дағдысы қалыптасады.

Даралап-саралап оқытуда күтілетін нәтиже: Алдына қойған мақсатына жете алатын оқушы тәрбиелеу. Өз бетімен ізденіс дағдыларын, шығармашылық қабілетін, жетілдіріп, жеке тұлға ретінде қалыптасады. Оқушы тарапынан өзі оқуға талаптанса, нәтеже ерекшелігі:

- біріншіден таланттылар өздерінің қабілеті мен икемдігін одан әрі бекіте түседі, әлсіздер оқуға ниет білдіріп, сенімсіздіктен айырылады.

- екіншіден оқушылардың оқуға деген ынтасы артады.

- үшіншіден білім дәрежесі бірдей топта оқыту ісі жеңілдейді.

Дамыта оқытуда ресурстар даяр күйінде берілмейді, оқушы өзі іздену арқылы қол жеткізеді. Сабақтың нәтижесінен жетуде білім алушы мен мұғалім арасындағы байланыс, іс - әрекет арқылы жүзеге асырады. Оқушы өз ойын жеткізе отырып, өзгенің ойында тыңдау бір- бірінің көзқарасын құрметтеу арқылы тұлға болып қалыптасады. Қортындылай келе, мұғалімдерге саралап – даралап оқыту технологиясын оқытуда пайдаланған өте тиімді деп өз ойымды тұжырымдаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. Бітібаева Қ.О. «Қазақ әдебиетін тереңдетіп оқытудың инновациялық әдістемесі мен технологиясы» - Алматы: «Дәуір-кітап» 2012 жыл.
2. Жоламанова Т.М. «Инновациялық технологиялар арқылы әдебиетті оқыту әдістемесі» - Алматы: «Alash Book» баспа үйі 2024 жыл
3. Коржумбаева М.Х. «Қазақ әдебиетін оқытудың инновациялық технологиялары (оқу құралы) - Алматы: «Отан баспасы» 2024 жыл.

4. Қараев Ж.А. «Деңгейлеп саралап оқыту технологиясы» - Алматы: «Кітап» 2000 жыл.
5. Құдайбергенова Г. «Әдебиетті оқытудың инновациялық технологиясы» - Алматы: 2002 жыл.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НЕПРЕРЫВНОГО
ОБУЧЕНИЯ И РАЗВИТИЕ SOFT SKILLS
ҮЗДІКСІЗ ОҚЫТУДЫҢ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ-ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
АСПЕКТІЛЕРІ ЖӘНЕ SOFT SKILLS ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ

УДК 37.015.3

Садовникова Л.С.

КГКП «Детская музыкальная школа»
Отдела образования по городу Риддеру
Управления образования Восточно-Казахстанской области

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МУЗЫКАЛЬНО-
ЦВЕТОВОГО ВОСПРИЯТИЯ И ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В
КЛАССЕ ФОРТЕПИАНО

Аңдатпа. Бул әдістемелік материалда фортепиано сыныбындағы оқушылардың музыкалық-түстік қабылдауы мен шығармашылық ойлауын дамытудың психологиялық-педагогикалық аспектілері зерттеледі. Түсті музыкалық оқытуға интеграциялаудың тұлғаны жан-жақты дамыту, эмоционалды сала мен бейнелі ойлау үшін өзектілігі негізделеді. Музыка мен түстің байланысын тарихи-теориялық талдау негізінде (Аристотель мен И. Ньютоннан Н. А. Римский-Корсаков пен А. Н. Скрябинге дейін) және «синестезия» мен «музыкалық-түстік ассоциациялар» ұғымдарын ажырата отырып, тәжірибелік әдістер жүйесі ұсынылады. Оларға мыналар жатады: ноталар мен түстерді ассоциациялық байланыстыру, ноталық мәтіндерді түспен безендіру, көрнекі бейнелер құру, импровизация, сондай-ақ психологиялық жағдайды диагностикалау үшін түс тесттерін (М. Люшер) қолдану. Әдістемені сынақтан өткізу нәтижелері көрсеткендей, бұл тәсіл музыкалық қабылдау мен орындаушылық өрнектілікті тереңдетіп қана қоймай, сонымен бірге оқу мотивациясын арттыруға және икемді дағдыларды (soft skills), мысалы, шығармашылық ойлау, эмоционалды интеллект және бейімделу қабілетін қалыптастыруға ықпал етеді, бұл оқу үдерісін жанды, жеке және тұлғаға бағдарлау.

Түйінді сөздер: музыкалық-түстік қабылдау, синестезия, түстік ассоциациялар, шығармашылық ойлау, эмоционалдық интеллект, психологиялық-педагогикалық әдістер, сезімталдық интеграция, қиялды дамыту, фортепиано, түстік символика, Люшер тесті, эмоционалдық күй, soft-skills, көркемдік қабылдау, музыкалық педагогика.

Аннотация. В данном методическом материале исследуются психолого-педагогические аспекты развития музыкально-цветового восприятия и творческого мышления учащихся в классе фортепиано. Обосновывается актуальность интеграции цвета в музыкальное обучение для комплексного развития личности, эмоциональной сферы и образного мышления. На основе историко-теоретического анализа связи музыки и цвета (от Аристотеля и И. Ньютона до Н. А. Римского-Корсакова и А. Н. Скрябина) и разграничения понятий «синестезия» и «музыкально-цветовые ассоциации» предлагается система практических методов. К ним относятся: ассоциативное связывание нот и цветов, цветовое оформление нотного текста, создание визуальных образов, импровизация, а также использование цветовых тестов (М. Люшера) для диагностики психологического состояния. Результаты апробации методики показывают, что данный подход не только углубляет музыкальное восприятие и исполнительскую выразительность, но и способствует повышению учебной мотивации, а также формированию гибких навыков (soft skills), таких как творческое мышление, эмоциональный интеллект и

адаптивность, делая процесс обучения более живым, индивидуальным и личностно-ориентированным.

Ключевые слова: *музыкально-цветовое восприятие, синестезия, цветовые ассоциации, творческое мышление, эмоциональный интеллект, психолого-педагогические методы, межсенсорная интеграция, развитие воображения, фортепиано, цветовая символика, Люшеров тест, эмоциональное состояние, soft-skills, художественное восприятие, музыкальная педагогика.*

Тема развития музыкально-цветового восприятия и творческого мышления в классе фортепиано является особенно актуальной в условиях современного образовательного процесса, ориентированного на комплексное развитие личности. Взаимосвязь музыки и цвета давно привлекала внимание как учёных, так и практиков, однако до сих пор остаётся недостаточно изученной с психолого-педагогической точки зрения. Цвет, как мощный стимул эмоциональной сферы, способствует более глубокому восприятию музыки, расширяет творческий потенциал учащихся и помогает им ярче выражать свои эмоции.

Современные исследования подтверждают, что использование цветовых ассоциаций в музыкальном обучении способствует развитию образного мышления и эмоциональной выразительности, что особенно важно при формировании художественной культуры будущих музыкантов. Кроме того, работа с цветом оказывает значительное положительное воздействие, поддерживая психологическое состояние обучающихся и стимулируя их творческую активность.

Таким образом, интеграция музыкально-цветового восприятия в преподавании фортепиано отвечает потребностям разностороннего развития учащихся и актуальна для повышения эффективности педагогического процесса.

Историческая справка и теория связи музыки и цвета

С древних времён учёные и музыканты отмечали тесную взаимосвязь между цветом и музыкой. Основы для изучения связи звука и цвета были заложены ещё Аристотелем, который в трактате «О душе» (около 350 лет до н.э.) обосновал принцип взаимодействия различных чувственных восприятий через «общее чувствилище», что позволяет говорить о совместном воздействии музыки и цвета [1; 425].

М. В. Ломоносов писал, что «музыка удивительно совмещается с цветом» [2; 50]. В эпоху научных открытий Исаак Ньютон сравнил цветовую гамму радуги со звуковым спектром, установив соответствие между цветами и звуками [8; 154-155].

Музыкально-цветовое восприятие – это синестетический феномен, при котором звуки вызывают ассоциации с цветами. В педагогике это явление рассматривается как механизм межсенсорной интеграции, позволяющий лучше усваивать художественный материал. Психология синестезии подчеркивает, что развитие этой способности способствует расширению когнитивных связей и активизации правого полушария мозга, отвечающего за образное и творческое мышление.

Некоторые композиторы обладали феноменом синестезии – цветным слухом, когда тональности воспринимались в виде определённых цветов. Так, Н. А. Римский-Корсаков связывал ре-мажор с золотистым оттенком [9; 180-181], А. Г. Асафьев – с изумрудной зеленью [4; 114]. А. Н. Скрябин разработал собственную цветомузыкальную систему, где каждая нота имела строго определённый цвет (нота «до» обозначала красный цвет, нота «ре» - жёлтый, «ля» - зелёный, ноты «ми» и «си» - сине-белесоватый, «фа» - ярко-синий или ярко-красный, а нота «соль» - оранжево-розовый) [10; 45-47]. Его симфоническая поэма «Прометей» стала яркой реализацией идеи объединения музыки и цвета.

Психологическая основа восприятия цвета и музыки

Современные исследования показывают, что ассоциации между музыкой и цветом базируются на эмоциональном восприятии. Быстрая и энергичная музыка мажора обычно связывается с яркими, светлыми оттенками, а медленная, печальная музыка – с тёмными, холодными цветами. При этом восприятие цвета и музыки субъективно, что делает невозможным создание универсальной системы их соответствий.

Цветовые ощущения стимулируют разнообразные эмоциональные и психические состояния, вызывая ассоциации, которые можно классифицировать как физические, физиологические, этические, эмоциональные и географические. Это расширяет возможности педагогической работы с цветом и музыкой, учитывая индивидуальность восприятия каждого ученика [2; 25-28].

Музыкально-цветовые ассоциации – это субъективные, гибкие связи между звуком и цветом, которые используются в педагогике для развития воображения.

Синестезия – это нейрологический феномен, при котором восприятие звука автоматически и устойчиво рождает цветовое ощущение [12; 341-342].

В педагогике это разграничение важно: ассоциации – творческий инструмент для всех, а синестезия – редкая особенность восприятия.

Психолого-педагогические цели и задачи

- Развитие у учащихся способности к межсенсорному восприятию, что повышает интерес к занятиям и улучшает концентрацию.

- Формирование ассоциативного мышления и творческого воображения через цветовые стимулы, связанные с музыкальными элементами (темп, динамика, тональность).

- Использование цветовой символики как инструмента анализа музыкального произведения и средства эмоциональной выразительности.

- Создание индивидуальной системы восприятия музыки, что способствует развитию творческой самостоятельности и самовыражения.

В своей работе с учащимися я применяю цветовой тест Люшера, который помогает выявить эмоциональное состояние и способствует развитию образного мышления через цветовые предпочтения. В нём восемь основных цветов, также я использую дополнительные оттенки (голубой, оранжевый, розовый). Каждый цвет отражает своё значение:

1. Тёмно-синий – спокойствие, умиротворенность, чувство единства, доверие, размышление, гармония с самим собой, чувствительность, эмоциональный комфорт, мечтательность.

2. Сине-зелёный – настойчивость, уверенность в себе, гармония, цвет надежды, упорство в достижении целей, баланс, внутренняя устойчивость.

3. Красно-оранжевый – активные действия, энтузиазм, жизненная энергия, сила воли, радость, стремление к успеху, лидерство, инициативность.

4. Жёлтый – лёгкость, беззаботность, активность, оптимизм, яркость, весёлость, надежда на успех и счастье, дружелюбие, тепло.

5. Фиолетовый – волшебство, впечатлительность, фантазия, восхищение, интуиция, чувствительность, мечтательность, снимает стресс, усиливает восприятие.

6. Коричневый – цвет комфорта, физическая лёгкость, безопасность, живое чувственное восприятие, органичность, его предпочтение связано с повышенной потребностью в комфорте и отдыхе.

7. Чёрный – отказ, отрицание, неприятие, цвет протеста и радикальных перемен.

8. Серый – нейтральность, объективность, неучастие, желание замкнуться в себе [5; 65-85].

Дополнительные оттенки:

Голубой – спокойствие, безмятежность, чистота, открытость, доверие, логика.

Розовый – нежность, забота, доброта, чувствительность, романтика; яркие оттенки розового – уверенность и смелость.

Оранжевый – энергия, жизнерадостность, энтузиазм, общительность, творчество, уют.

Психолого-педагогические методы для развития музыкально-цветового восприятия и творческого мышления:

1. Историко-теоретическое ознакомление

Данный метод является фундаментальным, поскольку он обеспечивает интеллектуальную и культурную основу для последующего творческого развития. Его цель – не просто дать информацию, а создать у учеников осмысленный контекст, показав, что связь звука и цвета – это не абстракция, а богатая историческая и научная традиция.

Психолого-педагогический эффект:

Этот этап выполняет важнейшую мотивационную функцию. Когда ученик понимает, что стоит в начале длинной линии художников и музыкантов, его собственные эксперименты с цветом и звуком перестают быть просто игрой. Они обретают глубину и значимость, пробуждая искренний интерес и мотивируя к осознанному творческому поиску. Это знание снимает барьер «неправильности» и дает смелость для собственных открытий.

2. Ассоциативное связывание нот и цветов

Использование известных систем (например, А. Н. Скрябина) и индивидуальных ассоциаций помогает развивать образное мышление и творческую интуицию.

Пример: в каждой четверти при выборе новой программы я исполняю для учеников ряд произведений, прошу их закрыть глаза и почувствовать услышанную музыку в цвете, который они ощущают. Этот увлекательный процесс помогает развивать цветовые ассоциации, творческое воображение, основанное на личных воспоминаниях, эмоциях и жизненных образах.

Психолого-педагогический эффект данного метода заключается в комплексном развитии творческого мышления и эмоционального интеллекта учащихся через активизацию ассоциативных связей. Перевод музыкальных образов в цветовые палитры на основе личных переживаний и известных систем стимулирует образное восприятие, сенсорную интеграцию и метафорическое мышление, одновременно углубляя эмоциональный отклик на музыку и повышая личную вовлеченность в творческий процесс.

3. Практические упражнения с цветом

- Цветовое оформление нотного текста для выделения эмоциональной динамики

Пример: в пьесе Х. Хаслера «Менуэт» ученик выбирает цвета для нот: первая часть – правая рука окрашена в фиолетовый цвет, левая – в синий; вторая часть – правая рука окрашена в голубой, левая – в зелёный цвет.

Ученик, смотря в ноты и играя произведение, сразу ощущает эмоции цвета, подходящие для танцующей пары в старинном замке, в красивой одежде и мягкой обуви. Правая рука – палитра цвета женского образа, в левой руке – мужского образа.

- Создание рисунков, коллажей, визуальных образов, связанных с музыкой

Помогает развить ассоциативное мышление и творческое восприятие, позволяет визуально выразить музыкальные настроения и характер произведений, усиливая эмоциональное взаимодействие с композицией.

- Импровизационные упражнения, где цвет стимулирует музыкальное выражение

Способствуют развитию спонтанности и эмоциональной гибкости, помогают музыканту глубже почувствовать связь между звуком и цветом, расширяя диапазон выразительных средств через цветовые ассоциации.

Психолого-педагогический эффект:

Практические упражнения с цветом обеспечивают мультисенсорное освоение музыки, где зрительное восприятие усиливает слуховое. Цветовое обозначение нотного текста развивает аналитическое мышление и эмоциональный интеллект, визуализация музыки через коллажи активизирует ассоциативное восприятие, а цветовая импровизация стимулирует спонтанность и эмоциональную гибкость. В совокупности это формирует глубокое, целостное восприятие музыкального произведения, объединяя логику, эмоции и воображение.

4. Оценка психологического состояния с помощью цветовых тестов

Тесты Люшера дают информацию о текущем эмоциональном состоянии ученика, что помогает адаптировать педагогическую стратегию.

Пример: перед уроком ученик выбирает цветную карточку, отражающую его настроение. Это помогает глубже понять его данное психологическое состояние и откорректировать дальнейший процесс работы на уроке. Часто мои ученики выбирают зелёный цвет – символ настойчивости, уверенности, гармонии и надежды, что свидетельствует о готовности к продуктивной работе.

Психолого-педагогический эффект:

Использование цветовых тестов позволяет проводить оперативную диагностику эмоционального состояния ученика, создавая условия для индивидуального и гибкого подхода в обучении. Это способствует установлению доверительной атмосферы, помогает корректировать педагогические задачи с учетом актуального психологического настроения учащегося и формирует у него навыки рефлексии, что в целом повышает эффективность учебного процесса.

5. Рефлексия и аналитический диалог

Совместный анализ ассоциаций, обсуждение переживаний и ощущений способствует формированию комплексного творческого восприятия.

Психолого-педагогический эффект:

Совместное обсуждение цвето-звуковых ассоциаций учит ученика осознавать и объяснять свои творческие находки. Это развивает способность понимать связь между

музыкой и цветом, формулировать свои ощущения, а педагог помогает структурировать эти интуитивные открытия. В результате укрепляется уверенность в себе, развивается критическое мышление и формируется более глубокое, осознанное восприятие музыки.

Заключение

Развитие музыкально-цветового восприятия – это творческий и личностно-ориентированный процесс, основанный на эмоциональной связи между музыкой и цветом. Такой подход не только углубляет понимание и интерпретацию музыкальных произведений, но и способствует развитию креативного мышления, эмоциональной выразительности и самовыражения учеников в классе фортепиано.

Помимо очевидной образовательной ценности, он обладает терапевтическим эффектом, помогая учащимся осознанно и ярко выражать свои чувства. Применение данных психолого-педагогических методов делает процесс обучения более живым, индивидуальным и результативным, повышая эмоциональную отзывчивость и раскрывая потенциал каждого ученика.

Представленная методика развития музыкально-цветового восприятия напрямую отвечает тематике направления «Психолого-педагогические аспекты непрерывного обучения и развития soft-skills». Она демонстрирует, как занятия фортепиано становятся эффективным инструментом формирования ключевых гибких навыков: творческого мышления, эмоционального интеллекта и способности к адаптации. Таким образом, работа с цветом и звуком выходит за рамки музыкального образования, становясь технологией целостного развития личности в условиях современного обучения.

Список использованной литературы

1. Аристотель. О душе / Аристотель // Сочинения: в 4 т. – М.: Мысль, 1975-1983. – Т. 1. – 1975. – С. 371 – 448 (Книга III, главы 1 – 3, с. 425-435).
2. Ванечкина, И.Л., Галеев, Б.М. «Цветной слух» и «музыка света»: историко-теоретический очерк / И.Л. Ванечкина, Б.М. Галеев. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1988. – 50 с.
3. Виноградова, Л. Э. Цвет и музыка в образовательном процессе: интегративный подход // Искусство и образование. – 2019. – № 4 (120). – С. 125–132.
4. Галеев, Б. М. Человек, искусство, техника: (Проблема синестезии в искусстве) / Б. М. Галеев. – Казань: Изд-во Казанского ун-та, 1987. – 264 с.
5. Люшер, М. Цветовой тест Люшера / М.Люшер. – Москва: АСТ; Санкт-Петербург: Сова, 2005. – 192 с.

*преподаватель экономических дисциплин,
Байбаева М.В.
Заместитель руководителя по воспитательной работе,
Кульшманова Ж.Т.*
КГП на ПХВ «Павлодарский машиностроительный колледж»

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГРОВЫХ МЕТОДОВ В ОБУЧЕНИИ И РАЗВИТИИ SOFT SKILLS

***Аңдатпа.** Мақалада білім беру үдерісінде ойын технологияларын қолдану әдістері қарастырылады. Авторлар студенттердің оқу процесіне қызығушылығын арттыру және танымдық белсенділігін дамыту мақсатында ойын элементтерін пайдалануға негізделген педагогикалық тәсілдерді талдайды. Ойын әдістері білім алушылардың өз бетінше жұмыс істеуін, сыни тұрғыдан ойлауын және коммуникативтік қабілеттерін дамытатыны атап өтіледі. Мақалада іскерлік, рөлдік және жағдаяттық ойындарды енгізудің практикалық мысалдары келтіріліп, болашақ мамандардың негізгі құзыреттерін қалыптастырудағы артықшылықтары көрсетілген.*

***Түйінді сөздер:** ойын әдістері, педагогика, мотивация, оқу, құзыреттілі.*

***Аннотация.** В статье рассматриваются методы использования игровых технологий в образовательном процессе. Авторы анализируют педагогические подходы, основанные на применении игровых элементов для повышения интереса студентов к учебе и активизации познавательной деятельности. Подчеркивается, что игровые методы развивают самостоятельность, критическое мышление и коммуникативные способности обучающихся. В работе приведены практические примеры внедрения деловых, ролевых и ситуационных игр, а также описаны их преимущества для формирования ключевых компетенций будущих специалистов.*

***Ключевые слова:** игровые методы, педагогика, мотивация, обучение, компетенции.*

«Пока человек играет, он развивается!»

(китайская пословица)

Современные подходы к профессиональному обучению и формированию компетенций будущих специалистов.

В современных условиях рынок труда предъявляет высокие требования не только к профессиональным знаниям, но и к гибким навыкам (Soft Skills), таким как коммуникативные способности, критическое мышление, умение работать в команде и адаптироваться к изменениям. Эти компетенции становятся неотъемлемой частью подготовки специалистов и позволяют им успешно взаимодействовать в профессиональной среде. [1;17].

Одним из эффективных инструментов развития гибких навыков является деловая игра, которая создаёт условия, приближенные к реальной профессиональной деятельности. В ходе таких игр студенты учатся принимать решения, решать практические задачи, анализировать информацию и взаимодействовать с коллегами.

Использование деловых игр в образовательном процессе способствует:

-формированию практических навыков, необходимых для работы в команде

-развитию лидерских качеств, умению аргументировать свою позицию

-повышению вовлеченности и мотивацию студентов с помощью интерактивных методов обучения.

-развитию критического мышления и навыков быстрого принятия решений.

Таким образом, интеграция «мягких навыков» и деловых игр в образовательный процесс не только делает обучение более эффективным, но и повышает конкурентоспособность выпускников на рынке труда. Это особенно важно в условиях динамично развивающейся экономики, где профессионализм определяется не только знаниями, но и способностью применять их в трудовой деятельности[2; 27].

Роль комплексного подхода в профессиональном обучении

Образовательный процесс представляет собой многоуровневую систему, включающую целеполагание, содержательную часть, учебные материалы, методики преподавания, организационные формы и, главное, эффективное взаимодействие преподавателя и обучающихся. Взаимосвязь этих компонентов определяет успешность усвоения знаний и профессионального становления студентов.

Если раньше подготовка специалистов сводилась преимущественно к освоению конкретных трудовых операций, то сегодня обучение направлено на развитие системного мышления, профессиональной самостоятельности, навыков самоконтроля и рационального планирования работы. Эти качества необходимы для эффективной деятельности в динамично меняющихся производственных условиях.

Ранее элементы образовательного процесса – инструктаж, демонстрация приемов работы, практические упражнения, самостоятельные задания – часто рассматривались изолированно, без должной взаимосвязи. В результате у студентов формировались только узкие профессиональные навыки, но не развивались универсальные компетенции, такие как:

- Планирование и организация трудовой деятельности.
- Самостоятельное принятие решений в производственном процессе.
- Оценка качества выполненной работы и способность к самоконтролю.

Недостаток внимания к этим аспектам сужал возможности профессионального роста выпускников, снижая их адаптивность к реальным условиям работы. Обучение надо рассматривать как своеобразный процесс познания студентами под руководством преподавателя явлений и процессов, как движение обучающихся от незнания к знанию, от менее полных знаний к более полным и точным. Такой подход к обучению позволяет более глубоко понять единство всех его сторон. Именно этому служит системный подход, с применением деловой игры. Игра является активной формой человеческой деятельности наряду с трудом и учением. Развивающие и обучающие возможности игры были подмечены давно. Один из постулатов китайской философии гласит: «Пока человек играет, он развивается!».

В последнее время игровые формы организации учебной деятельности становятся все более актуальными, так как в процессе деловой игры формируются профессиональные компетенции, стимул к развитию. Механизмы игровой деятельности опираются на фундаментальные потребности личности в самовыражении, самоутверждении, самоопределении, самореализации. Поэтому среди образовательных технологий игра сегодня занимает значительное место не только в обучении, но и в профессиональной подготовке.

Игровая форма занятий создается на уроках при помощи игровых приемов и ситуаций, которые выступают как средство побуждения, стимулирования студентов к учебной деятельности.

Деловая игра - это, как правило, профессиональная игра. Она направлена на формирование таких профессиональных умений и навыков, которые потребуются специалисту по его специальности. Поэтому в основе ее создания должен лежать анализ профессиональной деятельности специалиста именно этого уровня подготовки [3.13].

Деловая игра - наиболее сложный метод активного обучения, служит заключительным этапом обучения профессиональной управленческой деятельности. Педагогическая суть деловых игр — активизировать мышление, повысить самостоятельность будущего специалиста, внести дух творчества в обучение, приблизить его к профориентационному, это то, что сближает деловые игры с технологией проблемного обучения, но основное — подготовить студентов к практической профессиональной деятельности. В проблемном обучении главным вопросом является «почему», а в деловых играх — «что было бы, если бы...». Деловая игра решает «серьезные» задачи по развитию личности специалиста; обучаемые усваивают знания, умения в контексте профессии, приобретают и профессиональную компетенцию и социальную компетенцию (навыки взаимодействия в коллективе производственников, навыки профессионального общения с людьми и управления ими). Но эта «серьезная» деятельность реализуется в игровой (частично азартной) форме, что позволяет обучаемым интеллектуально и эмоционально «раскрепоститься», проявлять творческую инициативу [4;20].

Деловая игра должна содержать игровую и учебную задачи. Игровая задача - это выполнение играющим определенной профессиональной деятельности. Игровая ситуация - важный момент деловой игры, это тот конфликт, та проблема, которую надо решить. Нет конфликта, нет проблемы - нет игры. Преимущество деловой игры состоит в том, что в короткий отрезок времени можно уместить несколько конфликтных ситуаций, которые надо разрешить. Игровой результат - это показатели, по которым присуждается победа в игре, оценивается качество действий играющих. Как правило, показателями игрового результата являются правильность принимаемых решений, минимум ошибок, быстрота выполнения задания [5;28].

Деловые игры обладают большими образовательными и развивающими возможностями.

Во - первых, в деловой игре моделируются профессиональные отношения, условия профессиональной деятельности, содержание профессиональной деятельности, что обеспечивает включенность обучающихся в имитируемую профессиональную среду. В деловой игре они приобретают необходимые навыки и умения правильного выполнения своих производственных функций, что способствует интенсивному профессиональному развитию, таким образом, деловая игра позволяет сократить разрыв между теорией и практикой.

Во - вторых, эмоционально-творческий поисковый характер деловой игры служит дидактическим средством развития творческого (теоретического и практического) профессионального мышления обучающихся, которое проявляется в способности к анализу производственных ситуаций, в четкости и обоснованности решений, развивает умение эффективно взаимодействовать с партнером.

В - третьих деловая игра раскрывает личностный потенциал учащихся (студентов): она позволяет ее участникам раскрыть себя, научиться занимать активную позицию, испытать себя на профессиональную пригодность, упражняться в профессиональной компетентности, каждый участник может продиагностировать свои собственные

возможности для выполнения будущей профессиональной деятельности. Подобные занятия приучают к самостоятельности, инициативности, вызывают чувства удовлетворенности и уверенности в себе [6;12].

Деловая игра проводится, как правило, по специальным дисциплинам и чаще всего носит межпредметный характер.

1. Игра «Финансовый квест»

Цель: развитие навыков управления личными финансами, составления бюджета и принятия финансовых решений.

2. Игра «Инфляционный магазин»

Цель: Показать влияние инфляции на покупательскую способность.

3. Игра «Биржа труда»

Цель: понять, какие факторы влияют на трудоустройство и как устроен рынок труда.

4. Игра «Глухой телефон» (классическая версия + адаптация для обучения) [7;22].

Современное профессиональное образование ориентировано не только на освоение узкопрофильных навыков, но и на развитие универсальных компетенций, необходимых для эффективной работы в высокотехнологичной среде. Комплексный подход к обучению, включающий взаимосвязанное изучение всех элементов профессиональной деятельности, позволяет выпускникам быть конкурентоспособными и востребованными на рынке труда [8;11].

Список использованной литературы

1. Александрова Е. Г. – Деловые игры в профессиональном обучении // Учебное пособие. – М.: Академия, 2017.
2. Пидкасистый П. И. – Игровые технологии в обучении // Учебное пособие. – М.: Педагогика, 2009.
3. Щедровицкий Г. П. — Игровые методы в обучении и развитии — М.: Школа, 2012.
4. Кларин М. В. — Инновационные модели обучения — М.: Просвещение, 2018.
5. Гребенюк О. А., Жукова М. А. – Игровые технологии в учебном процессе – М.: Юрайт, 2019.
6. Фролова Е. В. – Игровые технологии как средство активизации познавательной деятельности учащихся // Вестник педагогики и психологии, 2020.
7. Смирнов С. Д. – Методы активного обучения: деловая игра как инструмент развития компетенций // Психология образования, 2021.
8. Богданова Т. Г. – Роль ролевых и деловых игр в формировании профессиональных компетенций // Современные педагогические технологии, 2022.

ПРАКТИКА И РЕАЛЬНОСТЬ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВНЕДРЕНИЯ НЕПРЕРЫВНОГО ОБУЧЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ ЧЕРЕЗ ФОРМИРОВАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА УРОКАХ ЦИФРОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ

Аңдатпа. Мақалада бастауыш мектепте цифрлық сауаттылық сабақтарында эмоционалдық интеллектті қалыптастыру арқылы үздіксіз білім беруді енгізудің психологиялық-педагогикалық аспектілері қарастырылады. Автор қазіргі цифрлық орта жағдайында *soft skills* дағдыларын ерте жастан бастап оқу процесіне біріктірудің маңыздылығына назар аударады. Эмоционалдық интеллекттің баланың заманауи әлемге табысты бейімделуіндегі негізгі компонент ретіндегі рөлі ашылады. Бастауыш сынып оқушыларының өзін-өзі реттеу, эмпатия, саналы өзара әрекеттесу және ақпараттық кеңістікке жауапты көзқарас дағдыларын дамытуға бағытталған цифрлық сауаттылық сабақтарында қолданылатын практикалық мысалдар мен әдістемелік тәсілдер ұсынылады. Мақалада үздіксіз білім беру қағидаларын іске асырудың негізі ретінде эмоционалды қолдау көрсететін білім беру ортасын қалыптастырудың маңыздылығы атап өтіледі.

Түйінді сөздер: *soft skills*, эмоционалдық интеллект, үздіксіз оқу, цифрлық сауаттылық, психологиялық-педагогикалық шарттар, коммуникация, сыни ойлау, креативтілік, бейімделгіштік, жобалық іс-әрекет, цифрлық құралдар, командада жұмыс, мотивация, тұлғалық даму, цифрлық орта.

Аннотация. В статье рассматриваются психолого-педагогические аспекты внедрения непрерывного обучения в начальной школе через формирование эмоционального интеллекта на уроках «Цифровой грамотности». Автор акцентирует внимание на необходимости интеграции *soft skills* в образовательный процесс с раннего возраста, особенно в условиях цифровой среды. Раскрываются особенности развития эмоционального интеллекта как ключевого компонента успешной адаптации ребёнка к современному миру. Представлены практические примеры и методические приёмы, применяемые на уроках цифровой грамотности для формирования у младших школьников навыков саморегуляции, эмпатии, осознанного взаимодействия и ответственного отношения к информационному пространству. Статья подчёркивает значимость создания эмоционально поддерживающей образовательной среды как основы для реализации принципов непрерывного обучения.

Ключевые слова: *soft skills*, эмоциональный интеллект, непрерывное обучение, цифровая грамотность, психолого-педагогические условия, коммуникация, критическое мышление, креативность, адаптивность, проектная деятельность, цифровые инструменты, команда, мотивация, развитие личности, цифровая среда.

Образовательная ситуация в современной школе требует развития в новом формате. На этапе получения школьного образования учащийся должен подготовиться к самостоятельной жизни в стремительно развивающемся обществе. Установка «знание на всю жизнь» меняется на «знание в течение всей жизни», «научить учиться» - одна из актуальных задач на сегодня.

В условиях стремительного развития цифровых технологий и глобализации образование претерпевает существенные изменения. Современный школьник должен обладать не только базовыми знаниями, но и целым комплексом навыков, обеспечивающих успешную адаптацию в быстро меняющемся мире. Важным компонентом такого комплекса является эмоциональный интеллект — способность распознавать, понимать и управлять своими эмоциями, а также эффективно взаимодействовать с окружающими. Эмоциональный интеллект способствует развитию коммуникативных, социальных и когнитивных навыков, которые необходимы для успешного обучения и жизни в обществе.

Детям необходимы особые компетенции, которые сегодня называют «мягкими навыками», или «навыками XXI века».

Необходимость современного общества в специалистах с навыками Soft skills очевидна. Сегодня мало хорошо знать свою специальность и направление, то есть владеть Hard skills в работе. Нужен творческий, оригинальный подход в выполнении проекта, исследования, работы любой направленности [1;16]. Мягкие навыки позволяют развить у учащихся умение организовывать командную работу, вести переговоры и договариваться с коллегами, креативность, критическое мышление, способность учиться и адаптироваться к изменениям, владеть эмоциональным настроением. Об этих навыках всё чаще говорят как о навыках будущего, которые будут востребованы, несмотря на экономические изменения или очередной технический скачок.

Мягкие навыки связаны с личностными особенностями (например, активность, амбиции, максимализм, находчивость, порядочность, самоуверенность, честность, энтузиазм), ценностными установками (нравственность, свобода, независимость, мир, благополучие, честь, достоинство, взаимопомощь, труд, творчество, семья, Родина), но не сводимы к ним.

Чтобы преуспевать в освоении hard skills необходим интеллект (за формирование hard skills отвечает левое полушарие мозга, IQ, логика). Hard skills - профессиональные навыки, которым можно научить и которые можно измерить. Для обучения hard skills необходимо усвоить знания и инструкции, качество обучения можно проверить с помощью экзамена.

Для развития soft skills требуется «эмоциональность» (за формирование soft skills отвечает правое полушарие мозга, EQ, эмпатия). Soft skills универсальные компетенции, которые гораздо труднее измерить количественными показателями. Иногда их называют личными качествами, потому, что они зависят от характера человека и приобретаются с личным опытом.

В ходе исследований, психологи проанализировали принципы, по которым ведущие компании нанимают сотрудников. На удивление, технические знания кандидатов оказались менее важны. В приоритете - умение уравнивать негатив и позитив в команде, способность слушать коллег и быть для них хорошим собеседником – то есть востребован эмоциональный интеллект [2;3].

Результаты исследования, проведенного в Гарвардском Университете и Стенфордском исследовательском институте, говорят о том, что вклад жестких навыков в профессиональную успешность сотрудника составляет всего 15%, тогда как мягкие определяют оставшиеся 85%.

В дальнейшем наши ученики, окончивая школу, поступают в ВУЗы и сталкиваются с системой оценивания знаний GPA (Grade Point Average) — средний балл аттестата или диплома. Он показывает общую успеваемость школьника или студента. На данный момент система оценивания знаний GPA выпускников ВУЗов учитывается при поступлении на работу и в дальнейшем профессиональном развитии. Были проведены исследования между

академической успеваемостью студентов и их общим эмоциональным интеллектом. Исследования показали, что чем выше уровень академической успеваемости студентов, тем выше уровень эмоционального интеллекта; межличностный эмоциональный интеллект студентов более тесно связан с академической успеваемостью [2;4].

Психолого-педагогические аспекты непрерывного обучения заключаются в создании условий для развития soft skills (гибких навыков), таких как эмоциональный интеллект, коммуникабельность, адаптивность и критическое мышление. Это достигается через формирование мотивации к постоянному обучению, поддержку развития личностных качеств и создание образовательной среды, где учащиеся могут применять и оттачивать эти навыки на практике.

Психолого-педагогические условия для развития навыков soft skills на уроках «Цифровая грамотность» можно достичь через: создание развивающей образовательной среды; применение активных и проектных методов обучения (STEAM, кейс-методы, квесты); развитие эмоционального интеллекта через групповые формы взаимодействия; формирование осознанности, самооценки, рефлексии у учащихся.

Психолого-педагогические аспекты состоят из несколько направлений:

- Игровая и проблемно-поисковая деятельность: младшие школьники лучше усваивают материал через игру. Преподавание должно быть увлекательным, чтобы поддерживать мотивацию к непрерывному обучению.

- Использование цифровых инструментов: применение интерактивных заданий, развивающих игр и обучающих платформ помогает удержать внимание и способствует более глубокому усвоению материала.

- Учёт возрастных особенностей: обучение нужно строить с учётом особенностей мышления, внимания и восприятия младших школьников. Задания должны быть короткими и разнообразными.

- Организация проектной деятельности: формирование soft skills происходит эффективно в рамках проектных заданий, где дети работают в группах и используют цифровые инструменты для достижения общей цели.

Психолого-педагогические аспекты можно внедрять на занятиях через:

- Мотивацию к обучению: непрерывное обучение требует внутренней мотивации и установки на рост. Психолого-педагогические подходы включают создание ситуаций успеха, использование методов, вызывающих интерес, и формирование положительного отношения к процессу обучения.

- Развитие личностных качеств: Soft skills неразрывно связаны с личностью. Педагогический процесс должен быть направлен на формирование таких качеств, как гибкость ума, креативность, ответственность и умение управлять своими эмоциями.

- Создание обучающей среды: образовательная среда должна способствовать развитию soft skills через командную работу, проектную деятельность, решение нестандартных задач и обратную связь. Важно, чтобы учащиеся чувствовали себя комфортно, исследуя новые подходы и не боясь ошибок.

- Индивидуальный подход: учитывая, что soft skills развиваются у каждого человека индивидуально, важно использовать дифференцированный подход, подбирать задачи и методы развития в соответствии с особенностями и потребностями конкретного ученика.

Направления и способы развития навыков soft skills у обучающихся через стратегию непрерывного обучения на уроках «Цифровая грамотность»:

1. Развитие навыков коммуникации и работы в команде:

□ Коллективные презентации: Разделите класс на группы и дайте каждой команде задание создать презентацию в Google Презентациях или PowerPoint по определенной теме (например, «Правила безопасности в интернете»).

□ Онлайн-доски для совместной работы: Используйте Miro или Padlet, чтобы ученики могли совместно работать над проектами. Например, составить коллаж или карту идей о том, как ухаживать за домашними животными.

2. Развитие креативности и критического мышления:

□ Создание историй с помощью цифровых инструментов: предложите детям придумать сказку или историю и проиллюстрировать её с помощью онлайн-редакторов или презентаций.

□ Решение проблемных ситуаций: представляйте детям различные ситуации (например, «Что делать, если ты потерял телефон?»). Дети должны предложить свои решения, используя свои знания и критическое мышление.

3. Развитие навыков тайм-менеджмента и самоорганизации:

□ Разбиение проектов на этапы: учите детей разбивать большую задачу на несколько маленьких этапов, например, планирование создания презентации или видеоролика.

□ Использование онлайн-планировщиков: используйте простые инструменты, такие как Trello или детские приложения-планировщики, чтобы научить детей планировать своё время и отслеживать прогресс.

4. Формирование информационной безопасности и цифровой этики:

□ Ролевые игры: проводите игровые сценарии, где дети учатся, как безопасно общаться в интернете, что такое личные данные и почему их нельзя разглашать.

□ Анализ реальных кейсов: разберите с детьми реальные ситуации (анонимно), чтобы научить их различать фейковую и достоверную информацию, а также ответственно относиться к тому, что они публикуют в интернете.

5. Построение непрерывного обучения:

□ Проект «Профессия будущего»: пусть дети проведут исследование профессии, которая будет востребована через 10–15 лет. Для этого они будут искать информацию в интернете и создавать презентации, объясняющие, почему эта профессия важна.

□ Онлайн-библиотека: создайте коллекцию полезных ресурсов в виде онлайн-доски, куда ученики смогут добавлять полезные ссылки, видео и другие материалы.

Связь непрерывного обучения и развития навыков soft skills на уроках возможно через следующий инструментарий:

□ Непрерывное обучение как инструмент: непрерывное обучение является не только целью, но и инструментом для развития soft skills. Через постоянное получение новых знаний и навыков, человек тренирует свою способность к адаптации, критическому мышлению и решению проблем. Непрерывное обучение требует внутренней мотивации и

установки на рост. Психолого-педагогические подходы включают создание ситуаций успеха, использование методов, вызывающих интерес, и формирование положительного отношения к процессу обучения.

□ Self-skills как залог успеха: развитые soft skills, в свою очередь, позволяют эффективнее проходить непрерывное обучение, быстрее адаптироваться к новым условиям и технологиям, что повышает конкурентоспособность на рынке труда. Soft skills неразрывно связаны с личностью. Педагогический процесс должен быть направлен на формирование таких качеств, как гибкость ума, креативность, ответственность и умение управлять своими эмоциями.

□ Взаимозависимость: Взаимодействие между профессиональными (hard skills) и гибкими (soft skills) навыками создает полную картину профессионализма. Soft skills позволяют эффективно использовать hard skills и наоборот, создавая синергию, необходимую для успеха в современном мире.

Совмещая психолого-педагогические подходы с практическим применением цифровых инструментов, можно добиться эффективного развития soft skills. При этом важно помнить, что непрерывное обучение начинается с младшего возраста, и уроки цифровой грамотности в начальной школе — это отличный фундамент для формирования этих навыков.

Современный педагог должен не только обучать, но и сопровождать личностное развитие ученика. В условиях непрерывного образования ключевым становится формирование soft skills — как основа успешной адаптации к будущим вызовам. Это требует постоянного обновления методик, гибкости в подходах и активного взаимодействия между обучающим и обучаемым.

Список использованной литературы

1. Интернет ресурс – Эмоциональный интеллект/
<https://www.dstu.education/news.php?id=3314>
2. Интернет ресурс- Исследование специфики эмоционального интеллекта студентов вузов разных направлений подготовки как условие эффективного взаимодействия в профессиональной деятельности <https://cyberleninka.ru/article/n/issledovanie-spetsifiki-emotsionalnogo-intellekta-studentov-vuzov-raznyh-napravleniy-podgotovki-kak-uslovie-effektivnogo/viewer>
3. Гоулман Д. – Эмоциональный интеллект. Почему он может значить больше, чем IQ.
4. Зеер Э.Ф. – Психология профессионального развития личности.

ЭМОЦИОНАЛДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІ ДАМУЫ АРҚЫЛЫ ОҚУ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ

***Аңдатпа.** Қазіргі қоғамдағы қарқынды өзгерістер жағдайында эмоционалды интеллект оқушының табысты оқуына және тұлғалық дамуына әсер ететін маңызды факторға айналды. Мақалада эмоционалды интеллект ұғымының теориялық негіздері, оның оқу мотивациясына, оқу жетістіктеріне және оқушының әлеуметтік бейімделуіне ықпалы талданады. Рефлексия, эмпатия, топтық жұмыс, эмоционалды қолайлы орта құру және цифрлық құралдарды пайдалану арқылы эмоционалды интеллектіні дамытуға бағытталған психолого-педагогикалық тәсілдер қарастырылады. Эмоционалды интеллектіні дамыту *soft skills* қалыптастыруға мүмкіндік беріп, оқушының жан-жақты дамуына негіз қалайды.*

***Түйінді сөздер:** эмоционалды интеллект, *soft skills*, эмпатия, рефлексия, эмоцияны реттеу, психологиялық-педагогикалық шарттар, оқу мотивациясы, эмоционалды тұрақтылық, цифрлық құралдар, білім беру ортасы.*

***Аннотация.** В условиях стремительных социальных изменений и роста информационных потоков эмоциональный интеллект становится ключевым компонентом успешного обучения и личностного развития школьников. В статье рассматриваются теоретические основы эмоционального интеллекта, его влияние на учебную мотивацию, успеваемость и социальную адаптацию обучающихся. Анализируются психолого-педагогические условия, такие как рефлексия, эмпатия, групповая работа, эмоционально-когда благоприятные условия обучения, сондай-ақ цифрлық құралдарды қолдану арқылы эмоционалды интеллектіні дамыту әдістері. Эмоционалды интеллектіні нығайту *soft skills* дамуына тікелей ықпал етіп, оқушылардың әлеуметтік және академиялық табысын арттыруға мүмкіндік береді.*

***Ключевые слова:** эмоциональный интеллект, *soft skills*, эмпатия, рефлексия, эмоциональная регуляция, психолого-педагогические условия, учебная мотивация, эмоциональная устойчивость, цифровые инструменты, образовательная среда.*

Қазіргі қоғамдағы қарқынды өзгерістер мен ақпарат тасқыны жағдайында білім беру жүйесі оқушылардан тек білім мен білік талап етпейді, сонымен қатар олардың тұлғалық, әлеуметтік және эмоциялық қабілеттерін де дамытуды көздейді. Бүгінгі білім беру парадигмасы адамның интеллектуалды әлеуетін ғана емес, оның эмоционалды интеллектісін (EI) — яғни өз сезімдерін түсініп, басқару, өзгенің эмоциясына эмпатиямен қарау және тиімді қарым-қатынас орнату білу қабілетін де қалыптастыруды маңызды бағыт ретінде қарастырады.

Эмоционалды интеллект ұғымын алғаш рет 1990 жылы америкалық ғалымдар Питер Сэловей мен Джон Майер енгізсе, кейін оны кеңінен насихаттаған психолог Дэниел Гоулман болды. Оның пікірінше, адамның өмірдегі және кәсіби жетістігінің 80%-ы эмоциялық интеллект деңгейіне, тек 20%-ы логикалық интеллектке (IQ) байланысты. Сондықтан бүгінгі таңда оқу үдерісінің тиімділігі оқушының академиялық білімінен бөлек, оның эмоционалды тұрақтылығы мен қарым-қатынас мәдениетіне де тәуелді. Осы баяндамада

эмоционалды интеллектіні дамытудың психологиялық және педагогикалық негіздері мен оның оқу тиімділігіне әсері қарастырылады.

1. Эмоционалды интеллект ұғымының теориялық негіздері

Эмоционалды интеллект – бұл адамның өз және өзге адамдардың эмоцияларын түсінуі, оларды тиімді басқаруы және сол ақпаратты мінез-құлық пен ойлау әрекеттерінде орынды қолдануы.

Д. Гоулманның моделіне сәйкес эмоционалды интеллект бес негізгі компоненттен тұрады:

1. Өзін-өзі тану (Self-awareness) – өз эмоциясын, күйін және олардың мінез-құлыққа әсерін түсіну қабілеті.

2. Өзін-өзі реттеу (Self-regulation) – сезім мен импульстерді басқару, эмоциялық тепе-теңдікті сақтау.

3. Ішкі мотивация (Motivation) – жетістікке жетуге ұмтылу және ішкі құндылықтарға сүйену.

4. Эмпатия (Empathy) – өзге адамның сезімін түсіну, онымен эмоциялық үндестік табу.

5. Әлеуметтік дағдылар (Social skills) – командада жұмыс істеу, сенімді қарым-қатынас орнату, көшбасшылық қасиет көрсету.

Эмоционалды интеллект — бұл жеке тұлғаның өзін-өзі реттеу және әлеуметтену тетігі. Оның дамуы адамды күйзеліске төзімді, жауапты, өз сезімін түсіне алатын және өзгеге құрметпен қарайтын тұлғаға айналдырады.

2. Эмоционалды интеллектінің оқу тиімділігіне әсері

Зерттеулер көрсеткендей, эмоционалды интеллект деңгейі жоғары оқушылар оқу процесінде келесі артықшылықтарға ие болады:

Оқу мотивациясы жоғары – олар өз жетістігіне жауапкершілікпен қарайды, мақсат қоя біледі;

Күйзеліске төзімді – сынақ пен сәтсіздіктен қорықпайды, қиындықты өсу мүмкіндігі деп қабылдайды;

Коммуникативтік қабілеті жақсы – мұғаліммен және сыныптастарымен тиімді қарым-қатынас орнатады;

Рефлексияға бейім – өз әрекетін талдайды және қателіктерін түзете алады.

Эмоционалды интеллекті дамыған оқушы оқу материалын жақсырақ қабылдайды, себебі оның зейіні тұрақты, жад қабілеті тиімді, ал эмоциялық фон жағымды болады. Мысалы, эмоциялық қолайлы атмосферадағы сабақтарда балалардың танымдық белсенділігі 30–40%-ға артады (Гоулман, 1995). Ал жоғары күйзеліс жағдайында есте сақтау мен ойлау қабілеті айтарлықтай төмендейді.

3. Эмоционалды интеллектіні дамытудағы педагогикалық шарттар

Эмоционалды интеллекті дамытуды жүйелі және мақсатты түрде ұйымдастыру қажет. Мұғалім бұл бағытта тек ақпарат беруші емес, эмоционалды үлгі мен фасилитатор рөлін атқарады. Төменде оны дамытуға арналған педагогикалық тәсілдер келтірілген:

1) Рефлексия және өзін-өзі тану жаттығулары

Сабақ соңында «Мен бүгін не сезіндім?», «Маған не қиын болды?» деген сұрақтар қою;

«Эмоция күнделігін» жүргізу, онда оқушы күн сайын өз көңіл-күйін жазып отырады; Өзін-өзі бағалау парақтарын пайдалану.

2) Эмпатияны дамыту

Рөлдік ойындар, пікірталастар, кейс талдау;

Әр түрлі әлеуметтік жағдайлар туралы әңгімелесу, басқа адамның көзқарасын түсіну.

3) Бірлескен оқу және топтық жұмыс

Оқушыларды шағын топтарға бөліп, ынтымақтастық пен жауапкершілік сезімін дамыту;

«Командалық жобалар» арқылы өзара қолдау мен сенімді қарым-қатынас орнату.

4) Эмоциялық қолдау және қауіпсіз орта құру

Мұғалімнің жылы қарым-қатынасы, қолдауы, кері байланыстың позитивті сипаты;

Оқушының жеке ерекшелігін құрметтеу және жетістікке жету сезімін қалыптастыру.

5) Цифрлық құралдарды пайдалану

Эмоцияларды тануға арналған ойындар мен қосымшалар (мысалы, MoodMeter, ClassDojo);

Онлайн рефлексиялық парақтар, эмоционалды сауалнамалар, Padlet платформасында сезім тақталары.

4. Мұғалімнің эмоционалды интеллектісін дамыту

Мұғалімнің EI деңгейі — оқу процесінің эмоционалды климатын анықтайтын басты фактор. Эмоциялық интеллектісі жоғары педагог:

оқушылардың эмоциялық жағдайын байқай алады;

конфликтіні конструктивті жолмен шешеді;

мотивациялық қолдау көрсетеді;

сабақты жағымды психологиялық ортада өткізеді.

Сондықтан педагогтар үшін де эмоционалды интеллектіні дамыту бағытында үздіксіз кәсіби даму қажет. Бұл үшін:

тренингтер, коучингтер, психологиялық семинарлар өткізу;

өз тәжірибесін рефлексиялау және эмоционалды күйін бақылау;

әріптестер арасында қолдау мәдениетін дамыту маңызды.

5. Эмоционалды интеллект пен soft skills байланысы

Эмоционалды интеллект — soft skills (жұмсақ дағдылар) тобының өзегі.

Мысалы:

Коммуникация — эмоцияны түсіну және жеткізе білу қабілеті;

Көшбасшылық — өзгелердің көңіл күйін сезіп, бағыт бере білу;

Командалық жұмыс — эмпатия мен өзара сенімге негізделген;

Қиындыққа төзімділік (stress resistance) — өзін-өзі реттеу қабілетімен тікелей байланысты.

Сондықтан эмоциялық интеллектіні дамыту арқылы оқушылардың болашақ кәсіби өміріне қажетті барлық soft skills компоненттері де жетіледі.

6. Зерттеу нәтижелері мен практикалық мысалдар

Д. Гоулман мен Хопкинс университетінің зерттеулеріне сәйкес, эмоционалды интеллекті жоғары адамдардың кәсіби табысы IQ-ға қарағанда 2 есе жоғары болады.

Білім беру саласындағы тәжірибе де осыны растайды:

Финляндия мен Канада мектептерінде эмоционалды сауаттылық арнайы пән ретінде енгізілген;

Қазақстандағы «Өзін-өзі тану» бағдарламасы да оқушылардың ішкі сезімін түсіну мен өзін-өзі реттеу қабілетін дамытуға бағытталған.

Мұндай тәжірибелер оқу процесін тек білім беруге емес, тұлға қалыптастыруға бағыттайды.

Эмоционалды интеллектті дамыту :

Жағдай:

Оқушы сабақта қате жауап беріп, сынып күлді. Ол ренжіп, үндемей қалды.

Мысалдағы эмоционалды интеллектті дамыту тәсілі:

1. Өз эмоциясын тану:

– Мұғалім оқушыдан: «Қазір өзіңді қалай сезініп тұрсың?» деп сұрайды.

– Оқушы: «Ұялдым, өзімді төмен сезіндім» деп айтады.

2. Эмпатия таныту:

– Мұғалім: «Қате жауап — үйренудің бір бөлігі. Бұл бәрімізде болады» деп қолдау көрсетеді.

3. Эмоцияны басқару:

– Мұғалім: «Сенің батыл жауап бергенің өте жақсы. Бұл — сенің өсуіңнің белгісі» дейді.

– Оқушы енді келесіде де жауап беруге ынталы болады.

4. Әлеуметтік дағдыны дамыту:

– Мұғалім сыныппен бірге «бір-бірімізді құрметтеу» ережесін талқылайды.

Қорытынды:

Осылайша, оқушы өз эмоциясын танып, оны басқаруға үйренеді. Мұғалім қолдау көрсету арқылы эмоционалды интеллекттің дамуына жағдай жасайды.

Қорытынды

Эмоционалды интеллектіні дамыту – оқу үдерісінің тиімділігін арттырудың маңызды тетігі болып табылады. Эмоцияларды тану, түсіну және басқару қабілеті оқушыларға өз сезімдерін реттеп, күйзеліс жағдайында сабыр сақтауға, ынталылық пен мотивацияны жоғалтпауға көмектеседі. Сондай-ақ, бұл дағды тұлғааралық қарым-қатынасты жақсартып, ұжымдық жұмыс мәдениетін қалыптастырады.

Сондықтан білім беру жүйесінде эмоционалды интеллектіні дамытуға бағытталған әдіс-тәсілдерді енгізу – тек академиялық жетістіктерге ғана емес, тұлғаның жан-жақты дамуына, өмірлік табысқа жетуіне жол ашады. Эмоционалды сауаттылық пен когнитивтік қабілеттің үйлесімі – заманауи білім берудің басты кепілі.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Goleman, D. Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ. – New York: Bantam Books, 1995.
2. Mayer, J.D. & Salovey, P. (1990). Emotional Intelligence. Imagination, Cognition and Personality.
3. Х.Қ. Жақыпов. Психология және педагогика негіздері. – Алматы: Қазақ университеті, 2020.
4. ҚР Білім беруді дамытудың 2025 жылға дейінгі тұжырымдамасы.
5. Boyatzis, R. & McKee, A. Resonant Leadership: Renewing Yourself and Connecting with Others Through Mindfulness, Hope, and Compassion. Harvard Business Press, 2005.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ SOFT SKILLS

***Аңдатпа.** Мақалада қосымша білім беру жүйесінде балалардың soft skills (ікемді дағдыларын) дамыту маңызы қарастырылады. Автор дәстүрлі бағалау жүйесі баланың шынайы әлеуетін толық ашпайтынын, ал болашақтағы табыс оның қарым-қатынас жасау, креативті ойлау, топта жұмыс істеу, өзгерістерге бейімделу қабілеттерімен тығыз байланысты екенін атап өтеді. Қосымша білім беруде педагогтың рөлі ерекше, себебі ол шығармашылық, топтық және жобалық жұмыс арқылы балаға қауіпсіз әрі қолдаушы орта қалыптастырып, оның бастамашылдығын, жауапкершілігін және өзіндік сенімін дамытады. Мақалада soft skills дамытуға арналған тиімді әдістер: жобалық жұмыс, командалық өзара әрекеттесу, ойын тәсілдері, рефлексия және педагогикалық қолдау талданады. Қорытындысында ікемді дағдыларды дамыту — қазіргі білім берудің ажырамас бөлігі және баланы тез өзгеретін әлемге дайындаудың басты шарты екені көрсетілген.*

***Түйінді сөздер:** soft skills, ікемді дағдылар, қосымша білім беру, топтық жұмыс, жобалық әдіс, педагогикалық қолдау, эмоционалды интеллект, хореография, ынтымақтастық, рефлексия, коммуникация, тұлғалық даму.*

***Аннотация.** В статье рассматривается значение развития гибких навыков (soft skills) у детей в системе дополнительного образования, где педагог обладает широкими возможностями для формирования личностных качеств обучающихся через творческую, проектную и групповую деятельность. Автор подчёркивает, что традиционная система оценивания не отражает реального потенциала ребёнка, а успех в будущем во многом определяется умением взаимодействовать, мыслить креативно, адаптироваться и эффективно коммуницировать. Особое внимание уделено роли педагога, который создаёт безопасную и поддерживающую образовательную среду, развивает инициативность, ответственность и уверенность в себе у детей. Описаны методы развития soft skills: проектная деятельность, командное взаимодействие, игровые технологии, рефлексия и педагогическая поддержка. Делается вывод о том, что развитие soft skills является неотъемлемой частью современного образования и важнейшим условием подготовки ребёнка к жизни в быстро меняющемся мире.*

***Ключевые слова:** soft skills, гибкие навыки, дополнительное образование, командная работа, проектный метод, педагогическая поддержка, эмоциональный интеллект, хореография, сотрудничество, рефлексия, коммуникативные навыки, личностное развитие.*

В современном мире вопрос психологического воздействия на личность ребёнка в образовательных учреждениях как общего, так и дополнительного образования, стоит крайне остро и вызывает множество споров и дискуссий. Поэтому мы, как педагоги, должны ответить на очень важный вопрос: Что является лучшим инструментом для формирования полноценной, всесторонне развитой и гармоничной личности ребёнка?

Много лет в структуре образования считалось, что выстроенная система оценок, помогающая определить уровень знаний по тому или иному предмету, являлась

единственно правильным мерилom успеха. Но так ли это на самом деле? Всегда ли человек, получающий красный диплом, может назвать себя успешным? Как показывает опыт - нет. И именно поэтому одним из важнейших аспектов обучения на данный момент является развитие у детей не просто базовых знаний Hard Skills, но и личных качеств или гибких навыков Soft skills.

Soft skills — это набор личностных качеств человека, позволяющих ему адаптироваться и взаимодействовать с окружающим миром. К ним относятся: коммуникабельность, способность распределять время, креативность, умение вдохновлять и руководить коллективом, стремление к самосовершенствованию и покорению новых высот.

Роль педагогов дополнительного образования в развитии гибких навыков

Именно в дополнительном образовании у педагога есть больше возможностей для реализации Soft Skills — через живое общение и творческие проекты.

Творчество способно объединять самых разных людей. С разными характерами и ценностями, с разными моральными ориентирами и т.п. Современный педагог обязан развивать в ребёнке умение работать в команде, поддерживать друг друга, объединяться ради общей цели и стремиться к её достижению, поощрять стремление учиться чему-то новому, развивать воображение, умение видеть красоту в, казалось бы, простых вещах, стремиться к лучшему.

Так, например, в бальной хореографии важной составляющей рабочего процесса является взаимодействие в паре. Здесь обучающиеся практикуются в умении слышать своего партнёра не только при помощи устной речи, но и благодаря языку тела. Партнёр должен быть способен мягко и точно направлять партнёршу, контролировать динамику движения, ритмичность и музыкальность исполнения, а партнёрша, в свою очередь, должна уметь считывать движения партнёра, доверять ему, быть с ним на одной волне.

Занимаясь в паре или в ансамбле, дети учатся брать ответственность друг за друга, работать в команде, радоваться успехам друг друга, совместно преодолевать неудачи, и благодаря этому расти над собой.

Участие в конкурсах, фестивалях и общих проектах мотивирует детей развиваться, становиться конкурентоспособными. Это формирует такие качества, как уверенность в себе, умение держаться перед аудиторией, целеустремлённость и стрессоустойчивость.

Для участия на соревнованиях танцору необходимо овладеть дисциплиной, терпением, самоконтролем, уметь здраво и объективно оценивать собственные силы.

Кроме того, во время живого выступления не исключена возможность возникновения внештатной ситуации (внезапно остановилась музыка, партнёр забыл свою партию или в процессе танца какая-то часть костюма отстегнулась). Ребёнок должен уметь реагировать на подобные изменения и адаптироваться к ним. Для этого, во время проведения урока, педагог хореограф обязан чётко структурировать свою работу и заранее проработать с обучающимися все возможные сценарии развития событий.

Исходя из этого в арсенале педагога дополнительного образования должны быть разнообразные методы и приёмы, способствующие раскрытию soft skills в естественной и поддерживающей среде.

Рассмотрим наиболее эффективные из них.

Методы развития soft skills

1. Метод проектов

Один из наиболее действенных методов, способствующий развитию таких навыков, как командная работа, планирование, инициативность, ответственность и креативное мышление. Проект может быть как индивидуальным, так и групповым: подготовка танцевального номера, организация мини-концерта, участие в конкурсе, оформление выставки. Главное — чтобы учащиеся сами участвовали в постановке целей, планировании задач и распределении ролей. Педагог в данном случае выполняет функцию наставника и координатора, а не контролёра, тем самым развивая у детей автономность мышления и лидерские качества.

2. Метод командного взаимодействия

Работа в команде — это не врождённый навык, а то, чему необходимо учиться.

Через парную и групповые формы занятий дети осваивают принципы уважения, распределения обязанностей, совместного принятия решений. Например, в хореографическом коллективе при разучивании танца в ансамбле педагог может целенаправленно менять составы пар, или попросить первую линию поменяться местами со второй для того, чтобы обучающиеся адаптировались к различным композиционным решениям.

3. Метод игры

Дети лучше воспринимают информацию и развиваются в условиях игровой среды.

Педагог может использовать ситуационные или ролевые игры для тренировки коммуникации, эмоционального интеллекта, принятия решений.

Например:

- «Импровизация» — дети делятся на группы и получают необычные творческие задания с ограничением по времени;
- «Репетиция сбоя» — разыгрывается ситуация, когда во время выступления что-то пошло не по плану, и дети должны найти выход;
- «Диалог с критиком» — когда одни берут на себя роль зрителей или жюри и дают оценку качеству исполняемого номера, а другие учатся принимать критику и анализировать её.

4. Метод рефлексии и самооценки

Очень важно обсуждать, что получилось и что нет после выступления или репетиции. Можно попросить ученика завести творческий дневник или портфолио достижений. С их помощью ребёнок сможет отслеживать свои успехи повышая тем самым свою самооценку.

Рефлексия помогает детям не только развивать критическое мышление, но и учиться принимать себя, формировать внутреннюю мотивацию.

5. Метод педагогической поддержки и развития инициативы

На занятиях важно создавать среду, в которой ребёнок не боится ошибаться, может предложить собственную идею, импровизировать и экспериментировать. Педагог здесь — не диктующий авторитет, а партнёр по обучению. Он задаёт открытые вопросы, поддерживает даже нестандартные идеи, тем самым поощряет инициативу.

Даже простое изменение привычного порядка — например, предложить детям самим выбрать музыкальное сопровождение для номера или провести разминку — даёт мощный толчок для формирования самостоятельности, ответственности и уверенности в себе.

Заключение

Особое значение имеет то, что именно в сфере дополнительного образования у педагога есть уникальная возможность выстраивать обучение не по жёстким шаблонам, а через живое взаимодействие, творчество и личностно ориентированный подход. Благодаря этому дети не только осваивают искусство, спорт или науку, но и учатся быть людьми: чуткими, инициативными, уверенными, умеющими слушать, слышать и сотрудничать.

И здесь важную роль играет личность педагога: его умение создать безопасную среду, в которой ребёнок не боится ошибаться, может проявить себя, предложить идею, взять на себя ответственность. Через проектную деятельность, командную работу, рефлексию, игровые методы и живой творческий процесс дети получают не только важные жизненные навыки, но и внутреннюю мотивацию к развитию и самообразованию.

Сегодняшние дети — это завтрашние взрослые, которым предстоит жить в быстро меняющемся мире. И наша задача как педагогов — дать им все инструменты для успешной и комфортной жизни. Soft skills — это не дополнение к обучению, а его неотъемлемая часть.

Пайдаланган әдебиеттер тізімі

1. Громова, Ч. М. (2018). Soft skills: гибкие навыки в системе непрерывного образования. Педагогика и психология образования, (2), 43-49
2. Ковалева, Н. П. (2020). Проектная деятельность как средство формирования гибких навыков у школьников. Дополнительное образование и воспитание, (9), 12–15.

РОЛЬ SOFT SKILLS В СИСТЕМЕ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

***Аңдатпа.** Мақалада қосымша білім беру жүйесінде балалардың soft skills (ікемді дағдыларын) дамыту маңызы қарастырылады. Автор дәстүрлі бағалау жүйесі баланың шынайы әлеуетін толық ашпайтынын, ал болашақтағы табыс оның қарым-қатынас жасау, креативті ойлау, топта жұмыс істеу, өзгерістерге бейімделу қабілеттерімен тығыз байланысты екенін атап өтеді. Қосымша білім беруде педагогтың рөлі ерекше, себебі ол шығармашылық, топтық және жобалық жұмыс арқылы балаға қауіпсіз әрі қолдаушы орта қалыптастырып, оның бастамашылдығын, жауапкершілігін және өзіндік сенімін дамытады. Мақалада soft skills дамытуға арналған тиімді әдістер: жобалық жұмыс, командалық өзара әрекеттесу, ойын тәсілдері, рефлексия және педагогикалық қолдау талданады. Қорытындысында ікемді дағдыларды дамыту — қазіргі білім берудің ажырамас бөлігі және баланы тез өзгертін әлемге дайындаудың басты шарты екені көрсетілген.*

***Түйінді сөздер:** soft skills, ікемді дағдылар, қосымша білім беру, эмоционалды интеллект, креативтілік, топтық жұмыс, педагогикалық қолдау, ата-ананың рөлі, өнер арқылы даму, тұлғалық қалыптасу, ХХІ ғасыр.*

***Аннотация.** В статье рассматривается значение развития гибких навыков (soft skills) в системе дополнительного образования в условиях стремительных социальных и технологических изменений. Автор подчеркивает, что традиционная модель «узкого профессионализма» утрачивает актуальность, тогда как гибкие навыки становятся ключевым фактором успешности личности в ХХІ веке. Анализируется влияние различных видов искусства — театра, музыки, хореографии, визуального творчества — на формирование креативности, коммуникации, критического мышления, эмпатии и способности работать в команде. Особое внимание уделено роли педагога и родителя, которые создают поддерживающую среду, моделируют конструктивное поведение, развивают эмоциональный интеллект и личностную активность ребенка. Отмечается уникальная роль дополнительного образования как пространства, обеспечивающего практико-ориентированное развитие soft skills через творчество, групповые проекты и инициативную деятельность. Делается вывод, что формирование soft skills является одной из ключевых целей образования и фундаментом успешной социализации и профессиональной подготовки современного ребенка.*

***Ключевые слова:** soft skills, гибкие навыки, дополнительное образование, эмоциональный интеллект, креативность, командная работа, педагогическая поддержка, родительское участие, искусство и образование, развитие личности, ХХІ век.*

«Когда вам покажется, что цель недостижима,
не изменяйте цель- изменяйте свой план действий»

Конфуций

Во времена СССР в цене были специалисты узкого профиля. Тогда информация добывалась с трудом. Технологии не менялись десятилетиями. Как правило, человек

работал на одном месте всю жизнь. На сегодняшний день темпы научно-технического прогресса таковы, что мир изменяется и преобразуется буквально на глазах. Также ускоряется и социально-экономическое развитие общества, поэтому, чтобы современному работнику поспевать за всеми изменениями, необходимо постоянно развиваться. Изменения в конце XX века сломали традиционное представление о профессионализме. В настоящее время «узкие» знания можно получить из Сети. Технологии постоянно обновляются. Понятие «узкий профессионализм» не так актуально, как раньше.

Сегодня чаще всего используется англоязычный термин *soft skills* (гибкие навыки), обозначающие и коммуникативные навыки, и навыки ведения переговоров, самопрезентации, владение речью. Данный термин был сформулирован в США в 1960-х годах. В бизнес-сфере его стали применять лишь в конце девяностых. О важности в образовании стали говорить в последнее время. Если все навыки, формируемые системой образования, разделить на две большие категории, то мы получим: *hard skills* – жесткие навыки и *soft skills* – гибкие навыки.

Результаты исследования, проведенного в Гарвардском Университете и Стэнфордском исследовательском институте, говорят о том, что вклад жестких навыков в профессиональную успешность сотрудника составляет всего 15%, тогда как гибкие определяют оставшиеся 85% [1]. *Soft skills* – это гибкие (мягкие) навыки, которые не связаны напрямую с профессией или техническими знаниями, но критически важны для успешного взаимодействия, адаптации и саморазвития. основополагающими ключевыми навыками *soft skills* стали языковая компетенция, умение грамотно выражать свои мысли; навык работы с цифрами и данными; научная грамотность; компьютерная грамотность; культурная и гражданско-правовая грамотность. Выявлены существенные качества характера: адаптивность, инициативность, стрессоустойчивость, лидерские качества, социальная и культурная информированность. Помимо обладания основными знаниями, которые учащиеся получают в процессе обучения необходимы социальные и когнитивные способности, формирующие их как будущих специалистов в выбранной ими профессиональной деятельности. Например, самые элементарные требования, предъявляемые специалисту: приходить на работу вовремя, конструктивно реагировать на критику, говорить четко и вежливо. Эти качества приобретаются, им можно научиться, и они являются выражением уверенности и психологической устойчивости будущего сотрудника.

В системе дополнительного образования *soft skills* помогают формировать всесторонне развитую личность, развивают коммуникацию, критическое мышление, лидерство; готовят учащихся к жизни в быстро меняющемся мире, способствуют успешному обучению, так как включают навыки самоорганизации, саморефлексии, умения учиться.

Как искусство формирует *soft skills* [2]:

1. Креативность. Занятия музыкой, театром или изобразительным искусством учат ребенка мыслить нестандартно, искать новые решения, выходить за рамки привычного;
2. Коммуникация. Театральные постановки, хоровое пение и работа над общими художественными проектами развивают умение слушать, аргументировать и выражать свои мысли;
3. Критическое мышление. При анализе произведений искусства дети учатся рассуждать, сравнивать стили и интерпретации, видеть разные точки зрения;

4. Эмпатия и эмоциональный интеллект. Через музыку, театр, изобразительное искусство ребенок проживает разные эмоции, учится понимать чувства других, что развивает эмпатию и умение находить общий язык;

5. Работа в команде. Коллективные формы творчества требуют совместной работы, взаимной поддержки и ответственности за общий результат.

Формы искусства, которые помогают развивать навыки soft skills.

Театр развивает публичные выступления, уверенность, умение держать внимание аудитории. Музыка тренирует дисциплину, слух, внимание и способность работать в ансамбле. Живопись и дизайн учат самовыражению, терпению и нестандартному взгляду на задачу. Танцы формируют командное взаимодействие и дисциплину, помогают работать с телом и эмоциями. Кино и медиа дают опыт креативного самовыражения и навыки работы с технологиями.

Роль педагога в развитии soft skills у ребенка – ключевая, потому что педагог создает среду, в которой ребенок учится взаимодействовать с другими, управлять собой и эффективно решать жизненные задачи. Учитель использует групповые проекты, игры, дискуссии, чтобы дети учились общению, работе в команде и принятию решений. Педагог формирует культуру уважения и сотрудничества в классе, способствует развитию критического и креативного мышления, путем поиска нестандартных решений, анализа различных точек зрения. Также педагог осуществляет обратную связь: помогает детям осознавать сильные стороны и зоны роста, развивает саморефлексию; моделирует поведение, являясь примером: как выражать эмоции, как общаться, как решать конфликт. Учитель использует индивидуальный подход к каждому ученику, понимает уникальные особенности каждого ребенка и помогает развивать у них soft skills, опираясь на их личные склонности.

Роль родителей в развитии soft skills не менее важна, так как ребенок воспринимает родителя как пример для подражания. Дети учатся через наблюдение, если родитель уважает мнение других, умеет слушать, открыт к новым идеям, конструктивно решает конфликты, умеет признавать ошибки, то ребенок перенимает эти модели поведения как норму. Большое значение имеет эмоциональный климат в семье. Безопасная поддерживающая среда помогает ребенку развивать эмоциональный интеллект и уверенность в себе. Родители, которые внимательно относятся к чувствам ребенка, помогают ему осознавать эмоции, что способствует регуляции поведения. Регулярные беседы, чтение книг, обсуждение событий развивают коммуникативные навыки, умение выражать мысли и слушать. Участие в семейных делах и обсуждение задач, (например, планирование покупок, путешествий) формирует ответственность и гибкость мышления. Когда родители позволяют ребенку принимать решения, делать выбор и не бояться ошибок, это формирует уверенность, инициативность, умение не сдаваться при трудностях.

Дополнительное образование играет уникальную и важную роль в развитии soft skills у детей. В отличие от формального обучения, здесь создаются более гибкие, творческие и практико-ориентированные условия, в которых ребенок может раскрыть свои личностные качества, научиться взаимодействовать с другими, проявлять инициативу. Дополнительное образование – это пространство возможностей, где ребенок пробует себя в разных ролях: лидера, участника команды, организатора, критика и творца. В кружках, секциях, творческих студиях и проектах формируются навыки коммуникации, критического мышления, ответственности, адаптивности, эмоционального интеллекта – то есть те компетенции, которые крайне важны для успешной жизни в XXI веке. Педагоги дополнительного образования становятся наставниками, которые не только обучают предмету, но и формируют у детей устойчивые личностные и социальные ориентиры.

Индивидуальный подход и свобода выбора направлений позволяет учитывать интересы и особенности каждого ребенка, что усиливает мотивацию и способствует осознанному развитию гибких навыков. Взаимодействие с родителями в процессе дополнительного образования также важно: оно помогает выстраивать единое воспитательное пространство, где ребенок чувствует поддержку и получает обратную связь.

Таким образом, soft skills в дополнительном образовании – одни из ключевых целей и ценностей. Это подготовка ребенка не только к профессии, но и к жизни, к общению, к участию в обществе.

Список использованной литературы

1. Волосков И.В. Социальная антропология.-М., НИЦ Инженер, 2009. -с. 130
2. <https://www.maam.ru/detskijasad/soft-skills-kompetenci-pedagoga-dopolnitelnogo-obrazovanija.html>

ПАРТНЕРСТВО И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ОРГАНИЗАЦИЙ ФОРМАЛЬНОГО И НЕФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ФОРМАЛЬДЫ ЖӘНЕ БЕЙФОРМАЛЬДЫ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНЫҢ ӘРІПТЕСТІГІ МЕН ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛЫ

УДК 37.014.3

Тарабанов С.А.

КГУ «Школа-лицей № 4 отдела образования города Рудного»
Управления образования акимата Костанайской области

ПАРТНЕРСТВО И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ОРГАНИЗАЦИЙ ФОРМАЛЬНОГО И НЕФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В РАМКАХ РЕАЛИЗАЦИИ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЫ «ФИГУРНЫЙ ВАЛЬС»

Аңдатпа. Мақалада «Фигуралық вальс» авторлық бағдарламасын енгізу мысалында ресми және бейресми білім берудің әріптестігі қарастырылады. Онда мектеп инфрақұрылымды, ал қосымша білім инновациялық әдістемелерді ұсынатын екі жүйенің өзара толықтыруының теориялық моделі негізделген. Бағдарлама жоғары сынып оқушыларының эстетикалық, психофизиологиялық және әлеуметтік дамуына бағытталған интеграциялық модель ретінде қызмет етеді. Оқушылар, мектеп және қосымша білім беру жүйесі үшін оң әсерлер кешені анықталды. Тұтас дамыған тұлғаны қалыптастыруға ықпал ететін тұтас білім беру экожүйесін құру туралы қорытынды жасалады.

Түйінді сөздер: формалды білім, бейформалды білім, интеграция, фигуралы вальс, тұлғалық даму, *soft skills*, білім беру экожүйесі.

Аннотация. В статье рассматривается партнерство формального и неформального образования на примере реализации авторской программы «Фигурный вальс». Обоснована теоретическая модель взаимодополнения двух систем, где школа предоставляет инфраструктуру, а дополнительное образование — инновационные методики. Программа служит интеграционной моделью, направленной на эстетическое, психофизиологическое и социальное развитие старшеклассников. Выявлен комплекс положительных эффектов для учащихся, школы и системы дополнительного образования. Делается вывод о создании целостной образовательной экосистемы, способствующей формированию гармонично развитой личности.

Ключевые слова: формальное образование, неформальное образование, интеграция, фигурный вальс, личностное развитие, *soft skills*, образовательная экосистема.

Современный образовательный ландшафт переживает значительную трансформацию. Жесткие границы между формальным (школьным) и неформальным (дополнительным) образованием постепенно стираются, уступая место интеграционным моделям, направленным на формирование целостной, гармонично развитой личности. В условиях, когда традиционная школа зачастую перегружена академическими задачами, а дети сталкиваются с вызовами цифровизации, снижения двигательной активности и роста тревожности, именно синергия двух систем становится ключом к решению многих проблем.

Моя авторская программа «Фигурный вальс как форма эстетического и личностного развития старшеклассников», реализуемая на базе общеобразовательной школы, служит наглядным примером эффективного партнерства формального и неформального

образования. В своем выступлении я раскрою теоретические основы этого взаимодействия и его практическую реализацию на примере нашего опыта.

1. Теоретические основы партнерства: от конфронтации к кооперации.

Традиционно формальное образование – это систематизированное, структурированное обучение в рамках государственных стандартов, ориентированное на результат в виде оценок и документов об образовании. Его сила – в системности и универсальности. Неформальное образование (дополнительное) – это добровольная, практико-ориентированная деятельность, направленная на удовлетворение личностных интересов, развитие способностей и социализацию. Его сила – в гибкости, индивидуальном подходе и ориентации на личностный результат.

Партнерство этих двух систем не означает их слияния. Речь идет о взаимодополнении, когда:

а) школа предоставляет инфраструктуру, контингент учащихся и встраивает программу в свой воспитательный и образовательный контекст;

б) программа дополнительного образования привносит инновационные методики, особую атмосферу творчества и свободы, фокусируется на метапредметных и личностных результатах, которые сложно достичь в рамках стандартного урока.

Такое сотрудничество позволяет создать единую обогащенную образовательную среду, где учебная деятельность гармонично сочетается с творчеством, самореализацией и развитием мягких навыков (soft skills).

2. Авторская программа «Фигурный вальс» как интеграционная модель

Наша программа изначально создавалась как мост между двумя мирами. Она не является факультативом в классическом понимании, но и не существует изолированно от школьной жизни. Рассмотрим, как в ней реализуются принципы партнерства.

2.1. Целеполагание на стыке систем.

Цели и задачи программы синтезируют приоритеты обоих типов образования:

а) От формального образования: Укрепление здоровья, формирование физической культуры (перекликается с предметом «Физическая культура»), воспитание уважения к культурному наследию (связь с историей, литературой, музыкой).

б) От неформального образования: Развитие эмоционального интеллекта, креативности, навыков коммуникации и рефлексии, снятие тревожности, формирование уверенности в себе.

Таким образом, программа работает не только на «предметные» результаты (освоение техники вальса), но и, что крайне важно, на метапредметные и личностные результаты, заложенные в образовательных стандартах, но трудно достижимые в чисто классно-урочной системе.

2.2. Содержание и методы: Обогащение формального подхода.

Программа использует методический арсенал неформального образования для решения задач, актуальных для школы:

а) Педагогика сотворчества: Ученики выступают не как пассивные исполнители, а как соавторы танца. Это формирует чувство ответственности и значимости, которого подросткам часто не хватает в традиционной системе.

б) Метод художественной интерпретации: Танец становится не механической отработкой движений, а способом выражения чувств и образов. Это прямой инструмент развития эмоционального интеллекта и эстетического вкуса.

в) Проектная деятельность: Подготовка выпускного вальса – это полноценный проект, требующий планирования, командной работы и самоорганизации. Данный навык бесценен для любой сферы жизни.

г) Фокус на партнерстве и коммуникации: Работа в танцевальной паре – это микромодель социального взаимодействия, где необходимо учиться доверию, эмпатии, лидерству и подчинению.

2.3. Интеграция в жизненный цикл школы.

Ключевым элементом партнерства является то, что программа не замыкается в рамках кружка. Ее кульминация – выпускной вальс – становится значимым общешкольным событием, традицией. Это мощный воспитательный инструмент, который:

а) формирует позитивный эмоциональный фон и память о школе;

б) способствует сплочению не только класса, но и всего школьного сообщества;

в) наглядно демонстрирует родителям и педагогам результаты личностного роста учащихся в формате живого, эмоционального выступления.

Таким образом, программа дополнительного образования активно влияет на воспитательную систему школы в целом.

3. Преимущества и эффекты партнерства: многоуровневый анализ результатов интеграции.

Реализация авторской программы «Фигурный вальс» в формате стратегического партнерства между формальным и неформальным образованием позволила выявить комплекс положительных эффектов, которые носят системный и многоуровневый характер. Эти преимущества проявляются не как разрозненные позитивные моменты, а как синергетический результат, оказывающий воздействие на всех участников образовательного процесса: от отдельного ученика до всей школьной экосистемы и широкого сообщества.

3.1. Преимущества и эффекты для учащихся: формирование целостной личности.

Для учащихся старшего школьного возраста (13-17 лет) данная интеграционная модель становится мощным инструментом личностного и социального развития, выходящим далеко за рамки освоения танцевальной техники.

Гармонизация психофизиологического развития. Подростковый возраст характеризуется стремительными физическими изменениями, с которыми подросток зачастую не умеет справляться, что приводит к появлению «телесных зажимов», скованности, нарушениям осанки. Программа целенаправленно работает с этой проблемой. Телесная осознанность (Body Awareness): через танец подросток заново «знакомится» со своим изменяющимся телом, учится управлять им не как чуждым объектом, а как инструментом выражения. Как справедливо отмечает Л.С. Выготский, «искусство есть социальное в нас», и именно через социально опосредованные художественные практики, к которым относится танец, происходит присвоение культурных форм собственного телесного опыта [1; 145] Зеркала в зале, внимание педагога к осанке, пластике, мягкости движений способствуют формированию позитивного телесного образа «Я». Снятие психосоматического напряжения: танец, особенно такой плавный и ритмичный, как вальс,

является естественным способом сброса психоэмоционального стресса, накопленного за день в условиях академической перегрузки. Физическая усталость от репетиции – это здоровая, «чистая» усталость, заменяющая мышечные зажимы, вызванные тревогой и сидячим образом жизни. Развитие межполушарного взаимодействия: сложно скоординированные движения в паре под музыку требуют одновременной работы логического полушария (счет, пространственное ориентирование, техника) и творческого (чувство ритма, эмоциональная выразительность, импровизация). Это универсальный навык, полезный для любой учебной и будущей профессиональной деятельности.

Глубинная социализация и развитие эмоционального интеллекта. В отличие от формализованного общения на уроке, танец создает условия для подлинного, невербального диалога. Эмпатия и тактильность в цифровую эпоху: работа в паре – это школа эмпатии. Ученик учится «считывать» малейшие сигналы партнера через легкий кистевой контакт, напряжение мышц, взгляд. Он учится уважать личные границы и в то же время доверять. В условиях, где живое общение часто подменяется цифровым, этот опыт бесценен. Принятие гендерных ролей: вальс, с его четким распределением ролей ведущего и ведомого, предоставляет безопасное и культурно опосредованное поле для освоения моделей мужского и женского поведения. Юноши учатся ответственности, уверенности, мягкому, но четкому ведению. Девушки – грации, чуткости, умению следовать, не теряя собственной выразительности. Это воспитывает взаимное уважение между полами. Преодоление индивидуализма: успех танцевального номера возможен только как результат усилий всего ансамбля. Ошибка одного партнера ведет к сбою в паре. Это формирует чувство коллективной ответственности, которое гораздо острее и непосредственнее, чем при выполнении стандартного группового задания в классе.

Развитие метапредметных компетенций и креативного мышления. Программа является живой лабораторией по отработке навыков XXI века. Проектное мышление: подготовка выпускного вальса – это полноценный учебный проект с четкой целью, этапами, распределением ролей и финальным «продуктом». Учащиеся на практике осваивают цикл управления проектом: от идеи и планирования до реализации и рефлексии. Креативность и способность к импровизации: метод художественной интерпретации и блок создания вариаций поощряют учащихся не просто копировать движения, а искать собственные пластические решения, выражать через танец личные переживания и образы. Метод художественной интерпретации и блок создания вариаций поощряют учащихся не просто копировать движения, а искать собственные пластические решения. И.С. Якиманская, развивая теорию личностно-ориентированного образования, подчеркивает, что «субъектный опыт» ребенка должен быть не просто учтен, а стать главным источником его личностного роста [2; 48]. Это развивает гибкость мышления, умение действовать в нестандартной ситуации. Навыки саморегуляции и рефлексии: система текущего контроля, основанная на наблюдении, видеодиагностике и самооценке, учит подростков объективно оценивать свои сильные и слабые стороны, ставить личные цели и фиксировать собственный прогресс. Это прямой путь к формированию субъектной позиции в обучении.

Укрепление мотивации и личностного самоопределения. Достижение видимого, эстетически значимого результата – красивого танца, признанного зрителями, – оказывает мощное мотивационное воздействие. Повышение самооценки: для многих подростков, не добивающихся выдающихся успехов в академической сфере, танец становится той областью, где они могут реализоваться, почувствовать себя успешными и значимыми. Публичное выступление, аплодисменты – это мощнейший положительный якорь, укрепляющий веру в себя. Формирование культурной идентичности: изучение истории вальса, его места в мировой культуре, работа с классической музыкой вырывает подростков из контекста исключительно массовой культуры, приобщая их к мировому культурному наследию, формируя чувство причастности к «большой» истории.

3.2. Преимущества и эффекты для школы (системы формального образования).

Интеграция программы в школьное пространство приносит системные преимущества, трансформируя саму образовательную среду.

Качественное обогащение воспитательной системы. Школа получает не просто еще один кружок, а высокоэффективный воспитательный инструмент. Создание «ситуаций успеха»: Выпускной вальс становится масштабной, позитивно окрашенной «ситуацией успеха» для целого класса. Это событие, которое запоминается на всю жизнь и формирует прочную положительную связь со школой. Сплочение детско-взрослого сообщества: Процесс подготовки вовлекает не только детей, но и классных руководителей, администрацию, родителей (в качестве зрителей и болельщиков). Это укрепляет горизонтальные связи внутри школы, создает общее эмоционально значимое поле. Профилактика девиантного поведения и буллинга: занятия в танцевальной студии создают здоровую, конструктивную альтернативу праздному времяпрепровождению. Атмосфера взаимопомощи и сотрудничества, царящая в зале, косвенно переносится и в другие школьные пространства, снижая уровень конфликтности.

Повышение имиджа и привлекательности образовательного учреждения. Наличие такой уникальной, глубокой программы становится серьезным конкурентным преимуществом школы. Формирование уникального «бренда» школы: традиция выпускного вальса, поставленного силами самих учащихся, становится визитной карточкой учреждения, отличающей его от других. Это мощный PR-инструмент, демонстрирующий инновационный и гуманистический подход к образованию. Удовлетворенность родителей: родители видят не только академические результаты своих детей, но и их личностный рост: как ребенок становится более уверенным, открытым, коммуникабельным, как улучшается его осанка и манера держаться. Это формирует высокий уровень лояльности и доверия к школе.

Развитие профессионального сообщества педагогов. Партнерство создает условия для профессионального диалога и обмена идеями. Трансляция инновационных методик: методы педагогики сотворчества, рефлексии, проектной деятельности, успешно апробированные в программе, могут быть адаптированы и перенесены учителями-предметниками в свою практику (например, на уроках литературы, истории). Междисциплинарные связи: программа имеет очевидные связи с музыкой (ритм, фразировка), историей (культура XIX века), физкультурой (координация, осанка), литературой (образность). Это создает почву для совместных проектов с учителями этих дисциплин.

3.3. Преимущества и эффекты для системы дополнительного (неформального) образования.

Для сферы дополнительного образования такая интеграционная модель также открывает новые возможности.

Доступность и инклюзивность. Встраивание программы в школьное расписание делает ее максимально доступной для всех учащихся, независимо от социального и материального положения их семей. Снимаются барьеры, связанные с logistics (дополнительная дорога в другой конец города) и финансами. Программа становится по-настоящему инклюзивной.

Повышение статуса и значимости. Педагог дополнительного образования из периферийной фигуры превращается в полноправного партнера и значимого эксперта в области личностного развития. Его работа становится видимой для всего школьного сообщества, ее результаты объективируются и высоко ценятся.

Стабильность и ресурсная обеспеченность. Программа получает стабильный контингент учащихся, доступ к материально-технической базе (зал, аппаратура), административную и организационную поддержку со стороны школы. Это позволяет педагогу сосредоточиться на содержательной, а не на организационной работе.

3.4. Кульминационный эффект: Создание целостной образовательной экосистемы.

Главный итог партнерства – это не сумма перечисленных преимуществ, а возникновение новой качественной реальности: целостной образовательной экосистемы.

В этой экосистеме стираются жесткие границы:

- между учебой и творчеством;
- между телом и интеллектом;
- между индивидом и коллективом;
- между обязательным и добровольным.

Школа перестает быть лишь «местом передачи знаний», а становится центром житнетворчества, где каждый подросток может найти свою точку роста, прожить опыт успеха, красоты и человеческого взаимопонимания. Авторская программа «Фигурный вальс» является тем самым «системным интегратором», который на практике доказывает, что будущее образования – за гибкими, открытыми, человеко-ориентированными моделями, рожденными в сотрудничестве формального и неформального начала.

Заключение.

Опыт реализации авторской программы «Фигурный вальс» наглядно демонстрирует, что партнерство формального и неформального образования – это не административная мода, а объективная необходимость и мощный ресурс для развития современной школы.

Это партнерство позволяет:

- преодолеть разрыв между академическими знаниями и жизненными компетенциями;
- создать персонализированную образовательную траекторию для развития талантов и устранения слабых сторон каждого ребенка;
- сформировать в стенах школы гуманную, творческую среду, способствующую не только обучению, но и воспитанию счастливой, уверенной в себе личности.

Выпускной вальс в нашей интерпретации – это не просто красивый танец. Это метафора всего процесса: от первого неуверенного шага к слаженному движению в паре и ансамбле, от подростковой неуверенности к взрослой уверенности. И именно благодаря партнерству двух образовательных систем мы можем помочь нашим детям сделать этот шаг гармонично и красиво.

Список использованной литературы

1. Выготский, Л. С. Психология искусства / Л. С. Выготский. — 5-е изд. — Москва : Искусство, 1997. — 573 с.
2. Якиманская, И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе / И. С. Якиманская. — Москва : Просвещение, 2000. — 112 с.

СОЦИАЛЬНОЕ ПАРТНЕРСТВО КАК УСЛОВИЕ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ОРГАНИЗАЦИИ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДЕТЕЙ

***Аңдатпа.** Мақалада қосымша білім беру жүйесінде тәрбиелік қызметтің сапасын арттырудың негізгі тетігі ретінде әлеуметтік әріптестік қарастырылады. Әлеуметтік институттармен өзара әрекеттесу тұлғаның тәрбиелік кеңістігін кеңейтіп, тәрбиелеу формаларының тиімділігін, қолжетімділігін және көптүрлілігін арттыратыны көрсетіледі. КГУ «Облыстық балалар мен жасөспірімдер шығармашылығы орталығы» қызметіндегі бірлескен жобалар, серіктестік бағдарламалар және әлеуметтік әсерлер сипатталады. Әлеуметтік әріптестік қоғамның әлеуметтік-мәдени дамуына сәйкес келетін заманауи тәрбие моделін қалыптастыратыны дәлелденеді.*

***Түйінді сөздер:** әлеуметтік әріптестік, қосымша білім, тәрбие үдерісі, серіктестік ынтымақтастығы, жобалық қызмет, әлеуметтік институттар, білім беру ортасы*

***Аннотация.** В статье рассматривается социальное партнёрство как ключевое условие повышения качества воспитательной деятельности в системе дополнительного образования. Показано, что взаимодействие учреждений дополнительного образования с социальными институтами создаёт расширенное воспитательное пространство, повышает доступность, эффективность и вариативность форм воспитания. Описаны направления проектного сотрудничества, партнёрские программы и социальные эффекты, достигаемые в деятельности КГУ «Областной центр творчества детей и юношества». Делается вывод о том, что социальное партнёрство формирует современную открытую модель воспитания, соответствующую динамике социально-культурного развития общества.*

***Ключевые слова:** социальное партнёрство, дополнительное образование, воспитательная деятельность, межсекторное сотрудничество, проектная деятельность, социальные институты, образовательная среда.*

Современные условия реформирования системы образования требуют особых усилий со стороны системы дополнительного образования и привели к необходимости поиска эффективных и органичных условий, позволяющих добиться высоких результатов воспитательной деятельности в организации дополнительного образования. Современное учреждение дополнительного образования не может успешно реализовывать свою деятельность и развиваться без широкого сотрудничества с социумом. Следовательно, актуальным является вопрос формирования новой системы отношений между учреждениями дополнительного образования и другими социальными институтами. Содружество учреждения дополнительного образования с другими объектами социума создает воспитательное пространство личности. Поскольку учреждение дополнительного образования мы рассматриваем как организационную (социальную) систему, которую характеризует открытость и единство образующих ее факторов внутренней среды, а также связь с внешней средой, условием повышения качества воспитательной деятельности мы выделяем социальное партнёрство.

Взаимодействие различных социальных институтов в системе дополнительного образования детей должно носить межведомственный и интеграционный характер, быть партнерским, позволяя действовать эффективно и успешно, имея в виду приоритетную перспективу, общую для всех партнеров, координировать совместную деятельность.

Основные принципы социального партнерства: равноправности, обоснованности, добровольности, ответственности, согласованности, взаимоподдержки, прозрачности.

В организации воспитательной деятельности основными формами социального партнерства, которые представляют интерес для нас, являются:

- совместные воспитательные проекты;
- совместные воспитательные события;
- программы педагогической поддержки;
- учет результатов.

Социальное партнерство в образовании – управленческая деятельность, направленная на формирование добровольных и равноправных взаимоотношений и взаимоподдержки субъектов, осуществляемая ими на основе межсферных связей, которые приводят к позитивным и ожидаемым всеми участниками данной системы изменениям. Результат социального партнёрства - создание благоприятных условий для самореализации учащихся путем взаимодействия и сотрудничества всех сторон, участвующих в процессе воспитания.

Социальное партнерство является условием, благодаря которому можно существенно повысить качество воспитательной деятельности в организации дополнительного образования. Так, взаимодействие с социальными партнерами позволяет: обогатить воспитательный процесс новыми видами и формами деятельности, которое предполагает усвоение учащимися практики реализации разных видов деятельности (исследовательской, творческой, практической, социально-значимой) на основе установления отношений взаимодействия; расширять многообразие видов и форм методической продукции; использовать кадровые ресурсы партнерства для совершенствования системы оценки качества воспитательной деятельности, проводить внешнюю экспертизу воспитательной деятельности; повышать профессиональный уровень педагогов по вопросам воспитания школьников, методической деятельности и т.д.

Таким образом, социальное партнерство в организации дополнительного образования является важным условием, позволяющим обеспечивать такие контексты воспитания, которые соответствуют динамике социального и культурного развития общества и направлены на максимальное расширение воспитательного пространства за счет увеличения социальных контактов с социумом.

Наиболее эффективной формой организации взаимодействия, мы видим совместную проектную деятельность в сотрудничестве с социальными партнерами. Основная идея использования социального партнерства при организации проектной деятельности – обеспечение эволюции форм взаимодействия взрослых и обучающихся, обеспечивающих их включение в практическую результативную деятельность. В настоящее время партнёрами нашего Центра являются более 40 организаций: организации дополнительного образования области; общеобразовательные школы города Петропавловска; средне-специальные учебные заведения города и области; учреждения культуры; неправительственные организации; средства массовой информации. Сотрудничество не только расширяет рынок потребителей образовательных услуг, но и поднимает значимость учреждения в области, районе, городе, а главное, в глазах обучающихся и родителей.

Направлениями совместной деятельности можно назвать следующее: повышение качества образовательного процесса в системе дополнительного образования СКО, организация взаимодействия на уровне педагогов (консультативно-методическая помощь, мастер-классы, совместные культурно образовательные мероприятия, конкурсы, конференции, семинары), организация взаимодействия на уровне обучающихся (экскурсии, совместные занятия, участие в выставках, фестивалях, совместные проекты), организация информирования о деятельности субъектов партнёрства (совместные семинары, круглые столы, конференции, совещания, освещения в средствах массовой информации).

Эти направления легли в основу проектов совместной деятельности областного центра творчества детей и юношества с социальными партнерами с последующим планированием работы.

Как показывает практика, успешная воспитательная деятельность организаций дополнительного образования во многом зависит от их внешних связей с организациями, как входящими, так и не входящими в систему образования.

Проекты, реализуемые КГУ «Областной центр творчества детей и юношества» по повышению качества воспитательной деятельности:

Проект гражданского, патриотического и духовно-нравственного воспитания «Елім-ай»

Цель: Формирование гражданского самосознания, казахстанского патриотизма, освоение культурных, духовных и трудовых традиций своего народа, осознание глубинных связей поколений, социализация личности ребёнка.

Социальные партнеры: Ассамблея народа Казахстана, областной центр народного творчества, Северо-Казахстанская детская ассоциация «Жандостар», НПО, общеобразовательные школы города и области.

Мероприятия, реализуемые в рамках проекта:

Форумы и слёты молодёжи;

Фестиваль национальных культур «Радуга»;

Фестиваль казахской культуры «Таншолпан»;

Конкурсы сочинений, видеороликов, эссе, конкурсы-выставки рисунков «Менің Отаным», «Тұған жер», «Петропавловск-имя славное»;

Праздники, фестивали национальных культурных центров Ассамблеи народа Казахстана и ОЦТДЮ.

Проект художественного воспитания «Арт-палитра»

Цель: Создание условий для художественного воспитания личности через вовлечение в различные виды изобразительной, творческой, досуговой деятельности.

Социальные партнеры: КГУ «Комплекс «Колледж искусств – специализированная школа–интернат для одаренных детей музыкально-эстетического профиля», Художественная школа Клуб Юнеско, Музейный комплекс «Резиденция Абылай хана», областной историко-краеведческий музей, областной музей изобразительных искусств, НПО.

Основные мероприятия:

- областной фестиваль изобразительного искусства «Арт-палитра»;
- конкурсы и выставки ИЗО и ДПИ;
- мастер-классы ведущих художников СКО.

Проект международного сотрудничества «Сән сахнасының жұлдыздары»

Цель:Создание условий для эстетического воспитания личности, её социализации. Выявление талантливых, одаренных детей, стимулирование творческого роста детских театров моды, направленного на создание художественных образов через костюм, режиссуру, дефиле, музыкальное оформление.

Социальные партнеры: Областной историко-краеведческий музей, Музей-резиденция «Абылай хана», Международная Ассоциация детских творческих объединений "Золотая игла», Образцовый детский коллектив Алтайского края школа моды «Светлана» (РФ, г.Барнаул), Школа юных модельеров «Кудесница» (РФ, г.Киров),

Мероприятия, реализуемые в рамках проекта:

- международный фестиваль детских театров моды «Сән сахнасының жұлдыздары»
- мастер-классы, творческие встречи.

Проект социального воспитания «Я – лидер!»

Цель: Социализация личности через вовлечение в различные виды общественной, культурно-досуговой деятельности.

Социальные партнеры: детские организации общеобразовательных школ СКО, Детская общественная организация Курганской области «Открытый мир» (

РФ), Республиканская детская организация «Пионеры Башкортостана» (РФ), Омская детская организация «Сила Сибири» (РФ).

Проект профессионального самоопределения «Мой профессиональный выбор»

Цель: Предоставление практики в сфере трудового воспитания и профессионального самоопределения. Формирование у подростков и молодежи интереса к будущей профессии в соответствии с их личностными желаниями, способностями,

индивидуальными особенностями.

Социальные партнеры: Организации дополнительного образования; средне-специальные учебные заведения города и области; общеобразовательные школы города;

- ЧУ «Северо-Казахстанский колледж профессиональной подготовки и сервиса»
- КГКП «Петропавловский строительный-экономический колледж»
- АО «Назарбаев Интеллектуальная школа химико – биологического направления города Петропавловска».

Основные проекты и мероприятия, реализуемые в рамках программы:

- работа школы «В мире профессий»;
- областной конкурс профессионального мастерства «Шебер»;

областной конкурс юных музыкантов «Дебют»;
областной конкурс юных журналистов «Жас қаламгер»
областной конкурс юных вокалистов «Звезды Приишимья»;
областной конкурс-практикум по дизайну.

участие в международной программе «Золотая игла» СПО-ФДО (детский театр «Томирис»).

Проект «Үміт» Организация работы с детьми с особыми образовательными потребностями в условиях дополнительного образования»

Цель: Создание условий для доступного и эффективного дополнительного образования детей с особыми образовательными потребностями.

Социальные партнеры:

- Организации дополнительного образования СКО;
- Общественный фонд помощи детям и взрослым с синдромом Дауна «Солнечный дом»;
- Общественное объединение «Мой ребенок»;
- ЧНУ «Координационный центр по проблемам детства «Демеу»;
- Центр реабилитации и адаптации детей инвалидов с поражением опорно-двигательного аппарата;
- Специальные коррекционные детские дома и школы- интернаты;
- Петропавловский детский психоневрологический дом-интернат;
- ГККП «Ясли-сад «Балдәурен»;
- Северо-Казахстанская детская ассоциация «Жандостар», клуб «Лидер» КГУ «Областной центр творчества детей и юношества».

Основные мероприятия по реализации проекта

- Областной фестиваль для детей с ООП «Надежда»;
- Областные этапы республиканских фестивалей для детей с особыми образовательными потребностями «Жұлдызай», «Жизнь без границ», музыкально-творческого конкурса «Наши таланты»;
- Выставка детского творчества «Мы можем все!»;
- Мастерская «Добрые ручки»;
- Акции «Радость лечит!», «Дети - детям!», «Творцы радости!».

В Областном центре творчества детей и юношества реализуется социальное партнерство как условие повышения качества воспитательной деятельности в организации дополнительного образования детей. Координация партнерства через создание временных и постоянных организационных структур; разработка согласованного плана совместной деятельности; использование в совместной образовательной деятельности переговорного процесса, договорных документов; система групповых, индивидуальных занятий, содержание которых ориентировано на разработку совместных проектов, методических продуктов; сотрудничество и диалог; обучение педагогов эффективным технологиям

взаимодействия, внедрением системы контроля за ходом и результатами совместной деятельности – все это в комплексе обеспечивает повышение качества воспитательной деятельности.

Наиболее заметные социальные эффекты, возникающие в результате партнерских отношений:

- повышение общественного признания и открытости воспитательной деятельности
- позитивная оценка совместной воспитательной деятельности со стороны широких слоев общественности;
- возросшая информационная активность образовательной среды: использование страниц социальных сетей, официального сайта.
- формирование позитивного имиджа учреждения;
- расширение спектра образовательных услуг;
- включение детей в значимую социальную практику.

Опыт КГУ «Областной центр творчества детей и юношества» демонстрирует эффективность модели воспитания, основанной на партнёрстве.

Список использованной литературы

1. https://journal-ks.kisi.kz/index.php/ks/article/view/83?utm_source=chatgpt.com
"Социальное партнерство в Казахстане: механизмы взаимодействия государства с неправительственными организациями при решении социальных вопросов/ Казахстан-Спектр»;
2. Социальное партнёрство в Казахстане: механизмы взаимодействия государства с НПО при решении социальных вопросов (М. Муратова, М. Иссаева, 2021);
3. https://www.art-talant.org/publikacii/18701-socialno-pedagogicheskoe-partnerstvo-v-usloviyah-dopolnitelnogo-obrazovaniya?utm_source=chatgpt.com
"Социально-педагогическое партнерство в условиях дополнительного образования"
4. Методика формирования художественного восприятия у школьников средствами живописи. Вестник КазНПУ имени Абая. серия: художественное образование: искусство, теория, методика том 2 № 83 (2025)
5. Ибрагимов А.И., Пономарева Ю.Д. Современное национальное изобразительное искусство, как средство воспитания духовно-нравственного развития у учащихся. Вестник КазНПУ имени Абая. серия: художественное образование: искусство, теория, методика. Том №3 (76) 2023;
6. Методические рекомендации по реализации принципов преемственности и инклюзивности на всех уровнях образования (детский сад-школа-колледж-вуз) Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2024. – 192 с.;

ИНТЕГРАЦИЯ ФОРМАЛЬНОГО И НЕФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТИ РЕБЁНКА

***Аңдатпа.** Мақала балалардың тұлғалық дамуы үшін формалды және формалды емес білімнің интеграциясын қарастырады. Формалды білім ресми оқу орнында нақты бағдарлама бойынша өтеді және дипломдармен расталады, ал формалды емес білім курстар, үйірмелер мен тренингтерді қамтиды, формалды білімді нақты дағдылармен толықтырады. Екі білім түрінің интеграциясы баланың интеллектуалдық, әлеуметтік және шығармашылық дағдыларын кешенді дамытып, оқу мотивациясын арттыруға, оқу қабілетін және әлеуметтік дағдыларды дамытуды қамтамасыз етеді. Мақалада бірінші сынып оқушылары арасындағы орфографиялық режим және жазу дағдыларын, зейінділікті, есте сақтауды және тұлғалық қасиеттерді дамытуда графикалық диктанттардың тиімді құрал ретінде қолданылуы ерекше назар аударылған.*

***Түйінді сөздер:** формалды және формалды емес білім, орфографиялық режим, графикалық диктанттар, ұсақ моторика, когнитивтік дағдылар, жазуға дайындық, мектепке бейімделу.*

***Аннотация.** Статья рассматривает интеграцию формального и неформального образования для развития личности ребёнка. В ней объясняется, что формальное образование происходит в официальных учебных учреждениях с четкой программой и дипломами, тогда как неформальное образование включает курсы, кружки и тренинги, дополняя формальное обучение конкретными навыками. Интеграция этих двух форм способствует комплексному развитию интеллектуальных, социальных и творческих навыков ребёнка, повышению мотивации к учёбе, развитию умения учиться и социальных навыков. Особое внимание уделено орфографическому режиму у первоклассников и использованию графических диктантов как эффективного инструмента формирования навыков письма, концентрации, памяти и личностных качеств.*

***Ключевые слова:** формальное и неформальное образование, орфографический режим, графические диктанты, мелкая моторика, когнитивные навыки, подготовка к письму, школьная адаптация.*

Формальное и неформальное образование различаются по структуре, целям и результатам. Формальное образование — это систематическое обучение в официальных учреждениях (школах, вузах) с четкой программой, сроками и выдачей государственных дипломов или аттестатов. Неформальное образование — это организованная учебная деятельность, которая происходит вне формальной системы, например, через курсы, тренинги, клубы или кружки, и не всегда ведет к получению официального документа квалификации.

Формальное образование

Цели: Получение или изменение образовательного уровня и квалификации.
Неформальное образование

Цели: Приобретение конкретных навыков и знаний, дополняющих или расширяющих формальное образование, часто по индивидуальным интересам. Отсюда следует, что

Формальное образование даёт фундамент знаний. Влияние на личность: Развитие

Неформальное образование: дополняет и углубляет знания.

Объединение двух систем для создания единого образовательного пространства, где формальное и неформальное образование дополняют друг друга, это и есть интеграция.

Школьные знания могут служить основой для проектной деятельности в неформальном образовании, а навыки, полученные на кружках, помогают лучше справляться с учебными задачами.

Что получим результате интеграции двух форм образования:

Комплексное развитие интеллектуальных, социальных, эмоциональных и творческих навыков.

Повышение мотивации к учению через связь с реальными интересами.

Формирование «умения учиться», которое помогает самостоятельно усваивать новые знания.

Развитие социальных навыков через взаимодействие в различных группах

При орфографическом режиме в первом классе дети сталкиваются с рядом трудностей, которые связаны с особенностями их психофизиологического развития и спецификой русского языка. Самые распространённые проблемы:

Фонетико-орфографические проблемы

Слабая орфографическая зоркость.

Лингвистические проблемы

Безударные гласные.

Звонкие и глухие согласные.

Непроизносимые согласные.

Психофизиологические проблемы

Незрелость речевого аппарата. (дисграфия)

Нарушения языкового анализа и синтеза. Недостаточно развитая моторика..

Низкий уровень самоконтроля.

Есть еще и технические стороны орфографического режима.

Свою работу я посвятила техническим проблемам орфографического режима, так как времени на уроке не хватает.

Правила оформления : В первом классе дети только учатся соблюдать такие правила, как писать с красной строки, ровно, не выходить за поля. Отсутствие единого орфографического режима в разных школах может создавать дополнительные сложности.

Соблюдение каллиграфических норм : На этом этапе важно научить ребёнка писать разборчиво и аккуратно, что требует постоянной тренировки и контроля

первоклашек Графические диктанты — это не просто развлечение, а важный инструмент для развития целого ряда навыков, которые необходимы для успешного обучения в школе.

Взяла себе в помощь- графические диктанты.

Что же такое графический диктант — это рисование по клеточкам по словесным инструкциям. Педагог или родитель диктует последовательность движений («одна клеточка вправо», «две клеточки вниз»), а ребенок наносит линии на тетрадный лист, в результате чего получается определенный рисунок.

Поступление в школу — стресс для ребенка. Графические диктанты помогают сгладить этот переход, превратив сложный процесс обучения в увлекательную игру.

Координация движений: При выполнении графического диктанта дети учатся управлять ручкой или карандашом, что напрямую влияет на формирование правильного почерка.

Укрепление мышц кисти: Повторяющиеся движения развивают мелкую моторику, укрепляют мышцы руки и пальцев, что снижает утомляемость при письме.

Подготовка к письму: Дети, которые регулярно выполняют графические диктанты, лучше справляются с прописыванием букв и цифр, поскольку их рука уже «привыкла» к контролируемым движениям.

Развитие когнитивных способностей

Концентрация и внимание: Чтобы правильно выполнить диктант, ребенку нужно внимательно слушать инструкции и сосредотачиваться на процессе, не отвлекаясь на посторонние факторы.

Память: Дети запоминают последовательность команд, что тренирует их слуховую и кратковременную память.

Пространственная ориентация: Ребенок учится ориентироваться в пространстве листа, усваивая понятия «вверх-вниз», «вправо-влево», «прямо-по диагонали». Это является основой для понимания расположения букв и слов при чтении и письме.

Логическое и абстрактное мышление: Графические диктанты учат детей разбивать сложную задачу (получение рисунка) на простые шаги (отдельные движения).

Формирование личностных качеств

Усидчивость и терпение: Выполнение графического диктанта требует времени и сосредоточенности. Дети учатся доводить начатое дело до конца.

Уверенность в своих силах: Успешное выполнение задания и получение красивого рисунка дарит первокласнику чувство гордости и повышает самооценку.

Самоконтроль и самокоррекция: Если ребенок ошибся, он учится находить ошибку и исправлять ее, что является важным навыком в учебе.

Положительная мотивация: Графические диктанты воспринимаются детьми как игра, а не как рутинное занятие, что способствует формированию позитивного отношения к учебе в целом.

Интеграция в образовательный процесс

Кружковая работа: Дети передвигаются по клеткам, создают рисунки по схемам, следуя инструкциям.

Логопедическая работа: Задания помогают в работе с детьми, имеющими проблемы с речью, поскольку тренируют навыки восприятия и концентрации.

Диагностика: По результатам диктанта учитель может сделать выводы о внимательности, памяти и уровне развития мелкой моторики ребенка.

Заключение

Графические диктанты — это простая, но очень эффективная работа, которая способствует комплексному развитию первоклассников.

Отличный старт: Регулярная практика графических диктантов помогает первоклассникам успешно адаптироваться к школьной жизни и заложить прочный фундамент для будущих успехов в учебе.

Доступность: Такое образование не требует больших затрат и может использоваться как один из видов дополнительного образования в школе.

Список использованной литературы

1. Закон РК «Об образовании»
2. Белоусова Л.Е. Ура, я научился! СПб.: «ДЕТСТВО-ПРЕСС», 2004
3. Голубина Т.Г. Чему научит клеточка... М.: «Мозаика-Синтез», 2001.
4. Садовникова И.Н. Нарушения письменной речи и их преодоление у младших школьников. М.:
5. «Владеем, 1997.4. Быкова И. А. Обучение детей грамоте в игровой форме
6. Методическое пособие. – СПб.: «ДЕТСТВО-ПРЕСС», 2005. – 112с.
7. Д. Диконтий «Упражнения, способствующие развитию навыков беглого чтения»: методическое руководство для учителей 1–4 классов/ - Костанай, 2014г 10.
8. Әбілова З. Бейнелеу өнерін оқыту әдістемесі. Алматы: «Мектеп», 2017. – 144 с.
9. Дьякова Н. Развитие творческих способностей младших школьников. Санкт-Петербург: «Питер», 2018. – 172 с.
10. Тұяқбаева Қ. Бастауышта көркем еңбек оқыту әдістемесі. Алматы: «Арман-ПВ», 2020. – 140 с.
11. Шарипова А. Оқытудағы инновациялық әдістер. Астана: «Фолиант», 2021. – 150 с.

НЕФОРМАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ АДАПТАЦИИ К МЕНЯЮЩЕМУСЯ РЫНКУ ТРУДА

***Аңдатпа.** Мақалада үнемі өзгеріп отыратын еңбек нарығына бейімделу процесіндегі бейресми білім берудің рөлі қарастырылады. Автор білім экономикасының дамуы, икемді және пәнаралық құзыреттерге деген сұраныстың артуы, сондай-ақ цифрландырудың оқыту форматына әсері сияқты қазіргі заманғы үрдістерді талдайды. Бейресми білім берудің артықшылықтары – оқу траекториясын жекелендіру, дағдыларды жедел жаңарту және қызметкерлердің бәсекеге қабілеттілігін арттыру мәселелеріне ерекше назар аударылады. Қорытынды бөлімде бейресми оқытуды үздіксіз білім беру жүйесіне енгізудің кәсіби даму мен әлеуметтік тұрақтылықты қамтамасыз етудегі маңыздылығы атап өтіледі.*

***Түйінді сөздер:** бейресми білім, формалды білім, дизайн даярлығы, құзыреттер мен дағдылар, еңбек нарығы, қысқа курстар, білім интеграциясы*

***Аннотация.** В статье рассматривается роль неформального образования в процессе адаптации личности к постоянно меняющемуся рынку труда. Автор анализирует современные тенденции развития экономики знаний, рост востребованности гибких и междисциплинарных компетенций, а также влияние цифровизации на форматы обучения. Особое внимание уделяется преимуществам неформального образования, таким как индивидуализация образовательных траекторий, оперативное обновление навыков и повышение конкурентоспособности работников. В заключение подчеркивается необходимость интеграции неформальных форм обучения в систему непрерывного образования как ключевого инструмента профессионального развития и социальной устойчивости.*

***Ключевые слова:** неформальное образование, формальное образование, дизайн-образование, квалификации и навыки, рынок труда, короткие курсы, интеграция образования*

19 сентября 2025 года Министерство труда и социальной защиты населения Республики Казахстан официально сообщило, что Национальный совет по профессиональным квалификациям совместно с экспертным сообществом утвердил новую Национальную рамку квалификаций, которая включает восемь уровней, выстроенных по принципу нарастания сложности трудовых функций, степени ответственности и уровня. Это позволяет объективно оценивать квалификацию работника и учитывать широкий спектр путей её получения.

Т.е, официальным подтверждением компетенций теперь являются не только диплом и опыт работы, но и сертификаты о завершении краткосрочных курсов, а также подтверждение квалификации на портале Career Enbek [1].

Из вышеуказанного следует, что неформальное образование в Казахстане активно внедряется.

Но, прежде чем рассмотреть особенность неформального образования, необходимо обозначить основное отличие.

Под Формальным образованием подразумевается обучение в официальном учреждении (колледж, университет), где человек получает базовые и профессиональные навыки. По завершению организации образования, выдается диплом о среднем профессиональном или высшем образовании.

В тоже время неформальное образование – это альтернативное образование, полученное вне системы формального образования, но которое может быть хорошо организовано и структурировано. Оно не обязательно подтверждается дипломом. При этом, организация занимающиеся неформальным образованием, не обязательно должны иметь государственную лицензию на ведение программ и курсов.

При этом, существует еще и информальное образование.

Информальное образование можно получить, прочитав соответствующую литературу из библиотек или образовательных веб-сайтов. Информальное образование – это, когда вы не учитесь в колледже и не используете какой-либо конкретный метод обучения, другими словами – это самообразование [2].

Главной отличительной особенностью неформального образования является его общедоступность независимо от возраста и уровня образования, т.е. каждый желающий может получить новые знания и навыки, или продолжать совершенствоваться уже полученные ранее знания в колледже или в высшем учебном заведении.

Также отличительной чертой и привлекательностью неформального образования является то, что срок обучения меньше, чем при обучении в традиционном формате.

Кроме того, подобное новшество обеспечит получать образование на протяжении всей жизни.

К неформальному образованию можно отнести курсы, семинары и пр.

Рассмотрим, к примеру, актуальность неформального образования, в рамках подготовки Дизайнеров.

Основной функцией Дизайна является то, что он делает окружающую среду комфортнее, понятнее, эффективнее. От качества дизайнерских решений зависит эстетическое удовлетворение, комфорт и безопасность человека.

В эпоху развития креативности и дизайна, уклад жизни людей изменился. Продукты дизайна стали удобнее и комфортнее.

Влияние дизайна на окружающий мир увеличивается, а рамки профессии размываются. Появляются новые направления дизайна.

Так, для того, чтобы получить среднее техническое профессиональное образование «Дизайнер интерьера» на базе основного среднего образования, т.е. после 9 класса, необходимо учиться 3 года и 10 месяцев. Из них один год уходит на общее среднее образование.

Остальные 2 года и 10 месяцев уходит на изучение профессиональных модулей (специальные дисциплины), плюс базовые модули – физическая культура, информатика, основы экономики и др.

Ранее до ввода академической самостоятельности, действовали строгие рамки, в виде наименования специальных дисциплин. Сейчас же все изменилось. Теперь организации

технического и профессионального образования вправе самостоятельно дополнять, изменять или исключать компетенции, которые неактуальны к той или иной квалификации.

Основным индикатором изменений и (или) дополнений в рабочие учебные программы является обязательное согласование учебных программ с социальными партнерами (работодателями), т.е. в программу вносятся изменения и дополнения, либо исключения исключительно по рекомендации потенциального работодателя. Это очевидно, ведь работодатель, в конечном итоге хочет получить специалиста, который полностью отвечает требованиям соответствующей квалификации.

Сегодня все профессии, в том числе и дизайн динамично прогрессирует. Не говоря уже о том, что цифровизация экономики, предъявляют новые требования к качеству трудовых ресурсов в Казахстане.

Исходя из этого, вероятность того, что почти за 4 года обучения требования к навыкам и знаниям к той или иной профессии могут существенно измениться.

В этой связи, неформальное образование выступает неотъемлемой частью в подготовке кадров.

В классической своей сути в период обучения дизайнеров, студенты изучают предметы/модули которые по своему содержанию либо не актуальны, либо однотипные и устаревшие. Не говоря уже о длительных лекциях теоретических занятий.

В свою очередь, неформальное образование позволяет давать знания и обучать навыкам именно те, которые актуальны в текущем времени. Отпадает потребность в изучении полного четырехгодичного курса обучения, обеспечивая мобильность в получении квалификации.

Довольно часто можно услышать замечания от руководителей организации, где студенты проходят практику. В которых они указывают на недостаточное знание и навыков студентов.

К примеру, во время прохождения практики студенты дизайнеры учатся принимать заказ. Кстати, студент не только демонстрирует свою профпригодность, но и свои деловые качества – стрессоустойчивость, самостоятельность, продуктивность и т.д.

Но перед тем, как принять заказ, обычно заказчик приглашает на объект дизайнера. При встрече заказчик озвучивает свое пожелание, видение и просит высказать/показать видение дизайнера. В этот момент, после замера на листе бумаги выполняет от руки несколько быстрых рисунков/набросков. Во-первых, дизайнер демонстрирует свою графическую грамотность, когда рисунок понятен для заказчика. Во-вторых, он показывает свою продуктивность, предлагая разные варианты, концепции. Цифровая же версия эскиз-проекта, потребует наличие технических средств (ноутбук, планшета), соответствующего места и на конец самое главное, это время.

Т.е. в сфере дизайна интерьера важны навыки работы на планшете. Следовательно, студент должен уметь работать на графическом планшете до практики. Безусловно, это может привести к дополнительным финансовым вливаниям в виде расширения технических средств обучения. Тем не менее, анализ говорит о том, что в учебную программу необходимо включить работу на графических планшетах и др. мобильных гаджетах.

При этом, обучиться работать в графическом планшете не требует много времени, т.е. этим навыкам может научиться любой человек, не зависимо от возраста. Причем за короткий срок.

Существует огромная потребность взрослых в дополнительных источниках и ресурсах образования. Тут могут быть разные причины - утрата интереса к ранее полученному образованию, - желание проявить себя в другой сфере, - длительное время отсутствия практики по полученной профессии.

В этой связи, неформальное образование становится на один уровень с формальным образованием. Сегодня уже не секрет, что работодателю не требуется наличие диплома, ему важны профессиональные и деловые качества. Неформальное образование выдает сертификаты о прохождении образовательных курсов, которые не уступают по своему значению диплому государственного образца. В данном случае мы говорим о сфере дизайна.

Другой вопрос, что не все организации неформального образования отвечают требованиям работодателей. Можно предположить, что причина тут в том, что в основном к таким сомнительным учреждениям относятся частные организации. Несложно понять, что причина кроется в ответственности за результаты обучения.

Совсем другое дело, государственные организации образования, где ответственность выше, поскольку подконтрольно.

В настоящее время официальной статистики и аналитики качества обучения в секторе неформального образования нет. Тем не менее, представителями ЮНЕСКО было проведено исследование. Результаты показали, что процедура лицензирования, сертификации, аттестации и аккредитации краткосрочных программ неформального образования Законом «О лицензировании» не предусмотрены. Данный сектор насыщен огромным количеством негосударственных провайдеров, включая частный бизнес. Все они предлагают различные семинары, курсы и переподготовку, индивидуальные консультации, репетиторство и т.д. [3].

Как было уже выше отмечено, неформальное образование привлекает тем, что сроки обучения меньше, чем у формального образования.

При анализе рынка сферы дизайна выяснилось, что там зачастую работают люди без специального образования.

Из чего следует, что необязательно становиться профессиональным/дипломированным дизайнером, чтобы развить дизайн-мышление. Порой, люди без образования выдают продукт в разы лучше образованных коллег.

Главное, все зависит от вовлеченности человека в профессию, а не от того, сколько лет он просидел за партой колледжа или института.

В дополнение проблеме срока обучения, можно отнести еще и такой фактор, как утрата заинтересованности студентов к учебе. По этой причине наблюдается тенденция низкой посещаемости, что отрицательным образом отражается на качестве знаний и навыков. Подобная ситуация в большей степени прослеживается на выпускном курсе. Анализ «данной статистики» проведенные кураторами групп, показывает, что помимо потери интереса к обучению, существует и социальная проблема. В большинстве своем студенты в не учебное время подрабатывают, как правило, в ночное время. Причин тут несколько, одна и самых распространенных - это финансовая независимость от родителей, другая наоборот, когда семья остро нуждается в дополнительных доходах. Довольно часто, встречаются студенты, которые самостоятельно оплачивают свою учебу, если он учится на платной основе.

То, что студент становится самостоятельным, плохого мало. Плохое тут то, что он работает в ущерб обучению.

Согласно, опроса респондентов (студентов), помимо вышеуказанной социальной проблемы на утрату заинтересованности к обучению, также влияет сроки обучения и содержание учебных программ. На первых порах обучения студент еще испытывает какой-то интерес. Но ближе к выпуску они утрачивают интерес, им кажется, что некоторые непрофильные, либо дублирующие друг друга предметы, причем теоретические, занимают неоправданно больше объем часов, нежели предметы, которые напрямую связанные с будущей профессией. Отрицательный эффект усиливает то, что с курса в курс подобная динамика сохраняется. Ну и конечно, снижает мотивацию сроки обучения.

Таким образом, по итогу анализа рынка труда в сфере дизайна говорит о том, что необходимо организациям технического и профессионального образования оказывать образовательные услуги, как в формате формального, так и в формате неформального образования. Причем оказывать услуги можно на платной и бесплатной основе.

Помимо сокращения сроков обучения, есть и другие преимущества:

Низкие затраты (заработная плата преподавателям, коммунальные услуги и др.).

Гибкость графика - программа разрабатывается специально, ориентируясь на потребности и интересы обучающегося, используя различные модели обучения, что повысит эффективность обучения.

Более того, обучение можно проводить как офлайн, так и в дистанционном формате. Также можно проводить различные платные подготовительные курсы для поступающих в высшие учебные заведения.

В итоге, обучающиеся получают сертификат, установленного образца.

Для этого, необходимо чтобы организация технического и профессионального образования была включена в Перечень признанных организаций, предоставляющих неформальное образование. Согласно Правилам признания организаций, предоставляющих неформальное образование, и формирования перечня признанных организаций, предоставляющих неформальное образование, утвержденных приказом от 4 октября 2018 года №537, для этого необходимо: оказывать образовательные услуги; иметь в наличии необходимые материально-технические ресурсы; иметь квалифицированные кадры.

Признание неформального образования позволит обеспечить интеграцию формального, неформального, расширить доступ к профессии, повысить трудовую мобильность населения. Укрепит связь рынка труда и системы образования, а также позволит отвечать на быстро меняющиеся требования к специальности.

С целью эффективной активизации неформального образования, необходимо расширить информационную поддержку по разъяснению привлекательности и преимущества неформального образования [4].

Рассмотреть вопрос о заключении трехстороннего меморандума: государство - бизнес - образование по стимулированию работников и работодателей, в рамках внедрения различных гарантий, льгот для работников.

Список использованной литературы

1. Статья «Квалификации, полученные вне формальных образовательных программ, теперь официально признаются в Казахстане», www.gov.kz, 2025г.;
2. Статья проректора ВКТУ им. Д. Серикбаевой К.Ж. «Что такое неформальное образование?», 2022г.: <https://www.ektu.kz/newsevents/chto-takoe-neformal'noe-obrazovanie.aspx?lang=ru&ysclid=lnwygwj1f6851510826>;

3. Статья Альбековой А. «Рынок неформального образования процветает в тени», 2018г.: <https://inbusiness.kz/ru/news/rynok-neformalnogo-obrazovaniya-procvetaet-v-teni>;
4. Статья «Неформальное образование» на сайте Институт непрерывного образования ЕНУ им. Л.Н. Гумилева: <https://ino.enu.kz/activities/neformalnoe-obrazovanie/?ysclid=ltmibh8enp175708647>.

ФОРМИРОВАНИЕ САМООБУЧАЮЩЕГОСЯ СООБЩЕСТВА ЧЕРЕЗ ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В СИСТЕМЕ ФОРМАЛЬНОГО И НЕФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

***Аңдатпа.** Мақалада педагогтардың кәсіби дамуының тиімді құралы ретінде практикалық зерттеулердің мүмкіндіктері қарастырылады. Мұндай тәсіл педагогтар жаңа әдістерді меңгеретін, тәжірибе алмасатын және білім беру саласының өзекті мәселелерін бірлесіп шешетін өзіндік оқытушы қауымдастығын қалыптастыруға ықпал етеді. Негізгі назар формалды және бейресми білім беруді ықпалдастырудың педагогикалық қызметтің сапасын арттыру мен тұрақты кәсіби өсуді қамтамасыз етудегі рөліне аударылады.*

***Түйінді сөздер:** өзіндік оқытушы қауымдастығы, педагогтардың кәсіби дамуы, практикалық зерттеулер, формалды білім, бейресми білім, оқытудағы инновациялар.*

***Аннотация.** В статье рассматриваются возможности практических исследований как эффективного средства профессионального развития педагогов. Данный подход способствует формированию самообучающегося сообщества, в котором педагоги осваивают новые методы, обмениваются опытом и совместно решают актуальные задачи образования. Акцент сделан на интеграции формального и неформального образования как условиях устойчивого профессионального роста и повышения качества педагогической деятельности.*

***Ключевые слова:** Самообучающееся сообщество, профессиональное развитие педагогов, практические исследования, формальное образование, неформальное образование, инновации в обучении.*

Современная система образования развивается в условиях стремительных перемен, поэтому для эффективного управления важно проявлять гибкость и способность быстро адаптироваться. Сегодня школа должна уметь своевременно реагировать на новые вызовы, осваивать инновации и учиться действовать в постоянно меняющейся среде. Чтобы обеспечивать развитие, опережать конкурентов и сохранять стабильные результаты, особенно важно формировать внутришкольную культуру сотрудничества, обмена опытом и знаний — то есть строить самообучающуюся организацию. Это позволит педагогическому коллективу непрерывно меняться для достижения поставленных целей, отраженных в программе развития школы. Так как педагоги будут жить в процессе постоянного создания, приобретения и обмена знаниями, насыщения экспертным опытом. Конечно же, руководству школы необходимо опираться на команду небезразличных учителей, которые хотят не только саморазвиваться, но и готовы делиться своими знаниями и опытом. Только с их помощью может произойти трансформация школы за счет качественной адаптации и развития всего коллектива.

Культура само- и взаимобучения безусловно мотивирует педагогов брать на себя больше ответственности за результаты своей деятельности и стремиться сделать их более значимыми. Поэтому руководству школы важно создать условия, при которых учителя смогут следовать концепции непрерывного образования (life long learning), постоянно

развивать профессиональные компетенции, осваивать современные технологии и стратегии обучения и воспитания, совершенствовать свои soft и hard skills.

Таким образом, у самообучающейся организации появляется множество возможностей для оперативного реагирования на вызовы окружающего мира. Вовлеченность команды позволит найти более эффективные способы для выполнения первостепенных задач. И, как правило, они лежат на стыке различных методик и стратегий. Обмен знаниями, опытом и успешными практиками, конечно же, отразится самым положительным образом на уровне креативности и инновационной деятельности школы.

А самое главное — когда каждый педагог ощущает, что его профессиональному росту уделяют внимание, что руководство поддерживает и направляет его развитие, появляется осознание собственной значимости и ценности. В таком коллективе никто не стремится уйти — напротив, педагоги хотят учиться, расти и с ещё большей отдачей реализовывать себя в профессии.

Основываясь на свой практический управленческий опыт предлагаем модель непрерывного профессионального развития педагогов через подход «Action research». Этот аспект отражен в направлении «УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ И ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ» программы развития школы.

Приоритет
Профессиональное развитие и саморазвитие педагогов
<p>Задача 1</p> <p>Обеспечить непрерывное профессиональное саморазвитие педагогов через стратегию «Lesson study».</p> <p>Задача 2</p> <p>Создать в школе активную самообучающую среду для профессионального развития педагогов</p>

ПРИОРИТЕЗАЦИЯ ПРИОРИТЕТА (по методу RICE)

Reach /охват/	100% весь педагогический коллектив	Изменения коснутся каждого члена педагогического коллектива
Impact /влияние/	«минимально» -6% «низко»12% «средне»24% «высоко»- 58%	На основе модели «ADCAR» и плана реализации проекта внедряются изменения с успешным вовлечением большей части педагогического коллектива

Confidence /уверенность/	«высокая достоверность» 100% «средняя достоверность» 80% «низкая достоверность» 50% «выстрел в темноте»- ниже 40%	Администрация и команда по реализации проекта УВЕРЕННЫ и УБЕЖДЕНЫ в необходимости внедрения стратегии «Lesson study»
Effort /усилие/ трудоzатраты	Реализация приоритета рассчитана На один учебный год с сентября по май месяц включительно	В реализации приоритета задействована команда педагогов- лидеров Управление проекта - администратор

RICE = Охват+Влияние+Уверенность+Усилие

RICE = 100%+58%+100%+9 месяцев

Результаты аудита, отраженные в SWOT-анализе ПРШ показали различный уровень педагогов коллектива, значит, единый способ вовлечения в изменения будет неэффективен. Изменения в школе делают педагоги, поэтому необходимо поменять их представления. Для внедрения изменений нужен способ влияния на мотивацию и предпочтения педагогов для поддержки улучшения своей практики и повышения качества образовательного процесса. Таким способом станет проект Action Research как эффективная стратегия профессионального развития педагогов». В основу стратегии внесения изменений легла модель ADKAR - инструмент, нацеленный на индивидуальный уровень каждого участника. Эта уникальная особенность модели дала возможность планировать небольшие изменения, адаптировать план под педагогов, которые прочувствуют их в соответствии с уровнем своего личного восприятия.

На основе шаблона модели для структурированного отображения ключевой информации, разработан план действий. В нем отражен процесс оказания поддержки вовлеченных, который даст возможность педагогам быть сопричастными к изменениям, прочувствовать, что им делают лучше.

Первым мероприятием по внесению изменений на этапе Понимания стал проблемно-ориентированный педсовет «Action research» - как подход к исследовательской деятельности педагога-практика», где мы представили коллективу результаты SWOT-анализа внутреннего аудита. Лейтмотив выступления: проблема в слабом профессиональном уровне части педагогов школы, что и является главным препятствием в повышении качества образовательного процесса. В мотивационной форме озвучена важность необходимых изменений. Презентована идея, цели проекта, представлена команда по реализации, ожидаемый результат, сроки. Даны объяснения, почему управление изменениями необходимо именно сейчас. Даны ответы на ожидаемые вопросы «Что не так с нашим преподаванием?», «Почему мы должны это делать?», «Что мне это даст?»

Для лучшего эмоционального восприятия информации обязательно приведу примеры рисков: снижение качества знаний, невозможность успешного прохождения личной аттестации, аттестации школы. Потеря ценных педагогов, не желающих преподавать в слабой образовательной среде. Усиление негативного настроения в педагогическом коллективе, слабый эмоциональный интеллект, низкая мотивация, проблемы с родителями и внешними контролирующими органами.

Для обмена информацией и мнениями создан общешкольный чат "Открытый микрофон". С начала внедрения и на протяжении всего проекта коллективу предоставлена возможность выражать свое мнение. Для тех, кто не готов общаться в открытом формате, можно будет обращаться к администрации и любому члену команды индивидуально. Для получения возможности погрузиться и насытиться нужной информацией - в учительской оформлен стенд «Action research», на школьном сайте и на соцстраницах школы откроются тематические рубрики.

На этапе выстраивания процесса Желание важно создать условия, при которых учителя захотят поучаствовать в этом процессе, осознают, какие преимущества по сравнению с другими они получают в процессе изменений. Чтобы у педагогов вызвать желание надо дать им возможность услышать, поучаствовать, попробовать, то есть затронуть чувственную сферу, "включить эмоции". Для анализа первичных ощущений и качества восприятия новой поступившей информации, определения уровня понимания сущности и идеи проекта проведено интервью и анкетирование педагогов. По результатам которых, внесены коррективы в план мероприятий по реализации и ВШК. На организованной дискуссионной площадке при помощи оценочно-рефлексивных и проблемных вопросов составлен диалог о том, как педагоги живут в ощущении интеллектуального и эмоционального дискомфорта из-за неопределенности педагогической ситуации и желания выйти из неё, какие есть стратегии достижения результата, как разрешить выявленную проблему, через точно поставленную цель.

На этапе выстраивания процесса Знание, организуем интенсивный маршрут обучения о новых инструментах, необходимых в процессе преобразований. С этой целью мы с командой проведем серию мастер – классов, онлайн-вебинаров с участием тренера ЦПМ и педагога-исследователя со школы-гимназии. Подготовим необходимые ресурсы (рекомендации, памятки, инфографику, перечень специальной литературы и т.д.).

На этапе выстраивания процесса Способность проведем цикл практических мероприятий: практикум "Сбор и анализ документов посредством наблюдения", круглый стол "Роль рефлексивного мышления в исследовательской деятельности учителя" и семинар "Исследование действий" как стратегия повышения эффективности собственной деятельности педагога". Это даст возможность педагогам применить полученные знания, "обкатать" на практике в реальной учебной ситуации. Очень важно, чтобы учителя сами увидели и поняли, как это работает именно у них, до какого уровня навыка они уже дошли, что очень хорошо получается, а что "буксует".

Целью выстраивания процесса Закрепления станет «встраивание» полученных знаний и конструктивно-мыслительных навыков «Action research» в постоянную практику педагогов. Для обобщения полученного опыта, демонстрации лучших исследований и получения обратной связи организуем для педагогов районную НПК. На педсовете будут изучены результаты внедрения изменений, озвучены итоги школьного конкурса эссе "Профессиональная уверенность учителя в роли исследователя". Будет организована церемония награждения лучших педагогов совместно с ПС школы.

Для минимизации сопротивления и рисков сбоев процесса переходного периода на протяжении реализации будет вестись мониторинг включенности в проект. Маркерами станут - медленная адаптация к изменениям, негативный настрой отдельных коллег, активное сопротивление, отсутствие заинтересованности. Через вводное, промежуточное и итоговое анкетирование, интервью на каждом этапе изменений будем выявлять «проблемные группы» активного и пассивного сопротивления. Для ослабления и устранения сопротивления будем проводить с учителями разъяснительные мотивационные беседы, личные и групповые встречи, фиксировать любой успех, демонстрировать лучший опыт, оказывать поддержку, оснащать ресурсами.

Для невозможности отката полученного результата в план ВШК будут внесены изменения по результатам мониторинга проекта.

Создание самообучающейся школы — это не готовое решение или универсальная модель. Это уникальный проект, требующий индивидуального подхода и учета особенностей каждой образовательной организации. Такой проект охватывает все уровни школьного управления и всю команду в целом. Поэтому особенно важны тщательная подготовка на начальном этапе, профессиональное и методическое сопровождение, постоянный мониторинг результатов и гибкая корректировка хода реализации.

Список использованной литературы

1. Совместное обучение. Когда один учит двоих, учатся Френд М., Райзинг М., Кук Л., 1993.
2. Кори С.М. (1953). Исследование действий по улучшению школьной практики. Нью-Йорк: Издательство педагогического колледжа.
3. Макфарланд К.П. и Стэнселл Дж.К. (1993). Исторические перспективы. В Л. Паттерсоне.
4. Санта К.М., Шорт К.Г. и Смит К. (ред.), Учителя – исследователи: размышление и действие. Ньюарк, Делавэр: Международная ассоциация чтения.
5. Ноффке С.Е. и Стивенсон Р.Б. (ред.). (1995). Исследования в области образовательных действий: становятся практически критичными. Нью-Йорк: Издательство педагогического колледжа. Учебные стратегии совместного обучения и инклюзивности, Университет Ричмонда.
6. Thecornerstoneforteachers.com — Краеугольный камень (Практические идеи, которые делают обучение более эффективным, действенным и приятным).

ШКОЛЬНАЯ СЕКЦИЯ ОРИЕНТИРОВАНИЯ: ПРАКТИЧЕСКОЕ РУКОВОДСТВО НА ОСНОВЕ ОПЫТА

Аңдатпа. Бұл мақалада оқушылардың физикалық және жеке дамуының тиімді құралы ретінде спорттық бағдарлауды мектеп тәжірибесіне енгізудің мүмкіндіктері қарастырылады. Қатысушылар физикалық белсенділікті интеллектуалды қиындықтармен біріктіреді, төзімділікті, ептілікті, кеңістіктік ойлауды және қиын жағдайларда шешім қабылдау дағдыларын дамытады.

Түйінді сөздер: спорттық бағдарлау, дене дайындығы, топография, бағдарлау дағдылары, мектеп спорты, қимыл белсенділігі, маршрут техникасы.

Аннотация. В статье рассматриваются возможности внедрения спортивного ориентирования в школьную практику как эффективного средства физического и личностного развития учащихся. Занимающиеся сочетают физическую нагрузку с интеллектуальной работой, у них развивается выносливость, ловкость, пространственное мышление и умение принимать решения в нестандартных ситуациях.

Ключевые слова: спортивное ориентирование, физическая подготовка, топография, навыки ориентирования, школьный спорт, двигательная активность, маршрутная техника.

Современные образовательные учреждения стремятся не только к развитию интеллектуальных способностей учащихся, но и к формированию устойчивого интереса к здоровому образу жизни, физическому самосовершенствованию и активному отдыху. Наряду с туризмом спортивное ориентирование выступает как универсальное средство развития у школьников двигательной активности, самостоятельности, выносливости, пространственного мышления и навыков безопасного поведения в природной среде.

Спортивное ориентирование бегом доступно, мобильно, этот вид спорта эффективно развивает физические и волевые качества, а также органично сочетает в себе элементы географии, математики, туризма и физической культуры.

Спортивное ориентирование - это комплексный вид спорта, сочетающий в себе физические и интеллектуальные нагрузки. Он требует не только физической выносливости, но и умения точно и быстро ориентироваться на местности с помощью карты и компаса. Ключевую роль играет умение спортсменов анализировать карту, принимать быстрые решения и быстро ориентироваться в пространстве, владея навыками владения картой и компасом, а также способность читать местность и выбирать оптимальный маршрут.

Спортивное ориентирование сочетает:

- длительное перемещение по местности (аэробная нагрузка 20-60 мин и более);
- переменный темп - от быстрого бега на прямых участках до замедления на сложных отрезках;
- работу в природных условиях - что стимулирует работу дыхательной и сердечно-сосудистой систем;

- разнообразие заданий в тренировках;

- ментальную нагрузку - чтение карты, принятие решений, что усиливает общий тренировочный эффект.

Движение по неровной местности, с преодолением естественных препятствий (овраги, кустарник, подъемы), развивает вестибулярный аппарат, координацию движений, ловкость. Постоянная смена темпа, перепады рельефа, необходимость быстро реагировать и перестраиваться в движении способствуют развитию мышечной силы, особенно ног, а также гибкости и подвижности суставов. Школьник должен не просто бежать, а одновременно анализировать карту, выбирать маршрут, ориентироваться в пространстве - это требует высокой скорости мышления и моторной реакции. В тренировочный процесс включаются элементы ОФП (общей физической подготовки): бег, прыжки, силовые упражнения, и СФП (специальной физической подготовки): ориентирование по карте, работа с компасом, перемещение в сложных условиях. Занятия на свежем воздухе способствуют улучшению работы органов дыхания; закаливанию организма; снижению психоэмоционального напряжения; профилактике гиподинамии. Учащиеся привыкают работать в команде, улучшается самодисциплина, повышается интерес к активному отдыху на природе; появится дополнительная возможность участия школьников в спортивных мероприятиях и соревнованиях.

Занятия с начинающими спортсменами мы проводили сначала на территории гимназии, развивая выносливость и обучаясь измерению расстояний – глазомерному и шагами. Глазомерный способ успешно применяют при движении по открытой местности, в редком лесу. Измерение расстояний шагами - наиболее распространенный способ. Обычно расстояния измеряют счетом пар шагов под одну ногу, определяют число пар шагов в 100-метровом отрезке, которые пробегают неоднократно и с разной скоростью (быстрым шагом, медленным бегом и быстрым). Данные запоминают, а затем используют для измерения расстояний во время соревнований.

Новичкам проводили тренировки и устраивали соревнования без использования карты - по азимуту и расстоянию (азимутальный маршрут). Участники преодолевали маршрут, ориентируясь по азимутам, и отмечаясь на контрольных пунктах в карточках цветными фломастерами. Условные знаки спортивных карт для работы со школьниками мы нашли на просторах интернета. Для отображения объектов местности на спортивной карте используют специальные условные знаки. Все соревнования проводятся с использованием пятицветных карт с высотой сечения 5 метров. На спортивной карте нанесены специальные линии, которые показывают направление на север. Они синего или черного цвета и проводятся через одинаковое расстояние в 250 или 500 метров на местности. Эти линии помогают продвигаться по азимуту с компасом. [1]

В теоретические занятия, как новичков, так и спортсменов со стажем, включали решение заданий из рабочей тетради по основам топографической и технико-тактической подготовке спортсменов ориентировщиков Н.А. Абросимова. В ней задания по работе с компасом, масштабом, рельефом, тактические задачи по выбору направления.

В техниках чтения карты огромное значение имеет память - она позволяет «хранить» увиденное на карте и использовать это в процессе движения. Вот такими упражнениями мы тренировали память и внимание:

1) находили числа на картинке по порядку от 1 до 50, запоминали картинку за 5-10 сек.; [2]

2) писали топографические диктанты;

3) переносили КП с одной карты на другую на расстояние 5-10 м;

- 4) читали карту с юга на север по линии магнитного меридиана;
- 5) играли в «пазлы» - собирали разрезанную на кусочки карту (на время);
- 6) после изучения карты в течение 3, 2 или 1 минуты воспроизводили её части по памяти, работая парами или в малых группах;
- 7) нужно было запомнить фрагмент карты (квадратный) и нарисовать его по памяти на чистом листе бумаги. Можно усложнить задание, уменьшив время запоминания.
- 8) на карте с дистанцией в 10-15 КП необходимо было запомнить за 1 мин. как можно больше КП и по памяти нанести их на чистую карту. Можно увеличивать количество КП, уменьшить время запоминания, выбрать более нагруженную карту. [2]
- 9) пройти заданное направление по азимуту, сохраняя правильный угол движения. Учитель задаёт азимут (например, 220°). Участники устанавливают направление и проходят 70-100 м. Проверяется, достиг ли участник нужной точки;
- 11) по словесному описанию определить и найти предметы/точки на местности. Например: иди 20 шагов на север от угла здания, затем поверни на восток - у второго куста ищи метку;
- 12) мини-квест «Секрет маршрута». Пройти маршрут, ориентируясь по подсказкам на КП. На первом пункте лежит карта со стрелкой, ведущей к следующей точке. Каждый пункт содержит новую подсказку (например, «Иди к большому пню за спортплощадкой»). Побеждает команда, первой прошедшая все этапы.

Техническое оснащение секции малозатратно. Мы приобрели жидкостные компасы. В них стрелка быстрее занимает устойчивое положение, спортсмен экономит время для определения азимута и движения по нему. Они необходимы спортсменам для участия в соревнованиях. Воздушный стоит дешевле, им могут пользоваться начинающие заниматься. Если у школы нет возможности приобрести жидкостные компасы, первое время можно использовать компас на телефоне участника. Во время бега на маршруте с ними будет труднее. Призмы для контрольных пунктов (КП) мы изготавливали из картона, скотчем приклеивая номера.

Для развития навыка успешного ориентирования мы искали разные местности, маршруты и проводили тренировки в овраге между двумя микрорайонами, на территории гидрокомплекса Таразского университета, выезжали в лагерь университета, что находится в предгорье. Такая возможность появилась благодаря совместным тренировкам со студентами университета во главе со старшим тренером области Джуманбековым М. Д. Составить спортивную карту сложно, есть программы. Мы занимались по готовым спортивным картам, подготовленным для проведения в нашем городе сначала Спартакиады школьников в 2012 году, а затем Универсиады среди студентов высших учебных заведений в 2017 году. Со временем карты требуется откорректировать. В нашем случае изменения были незначительными, т.к. микрорайоны застроены давно.

Учащиеся сороковой гимназии неоднократно успешно участвовали в областных соревнованиях, три раза в республиканских, получая богатый опыт работы с разными спортивными картами, разнообразными рельефами, участвуя в соревнованиях по парковому, лесному и горному ориентированию, повышая своё спортивное мастерство.

В апреле 2022 года команда гимназии выиграла областные соревнования и девушки, представляя сборную команду области на XI летней Гимназиаде школьников Казахстана, стали бронзовыми призёрами. В сентябре того же года участвовали в республиканском турнире школьников в городе Щучинске, где Минаева Мария показала лучший результат команды, заняла 5 место на дистанции спринта в 2 км.

В апреле 2024 года наши учащиеся заняли 3 место на открытом Чемпионате Жамбылской области по спортивному ориентированию, посвящённому 90-летию доктора педагогических наук, профессору, академику Н. Сарыбекову.

Бронзовые призёры XI летней Гимназиады: Якупова Диана, Кочкина Ксения, Тулузакова Дарья, Калижанова Екатерина

Бронзовые призёры открытого Чемпионата Жамбылской области, посвящённого 90-летию доктора педагогических наук, профессору, академику Нургали Сарыбекову

Внедрение спортивного ориентирования в школьную кружковую работу позволяет не только развивать физические качества учащихся, но и формировать у них ценные жизненные навыки - умение ориентироваться в пространстве, работать в команде, принимать решения в стрессовой ситуации. Такой подход повышает интерес к занятиям физической культурой и укрепляет здоровье школьников.

Совершенствуя навыки и добиваясь высоких результатов в школьной секции, спортсмены участвуют в городских и областных соревнованиях, юным ориентировщикам открываются двери для новых достижений, повышаются шансы войти в состав сборной области, чтобы строить спортивную карьеру.

Список использованной литературы

1. Акимов В.Г. Подготовка спортсмена-ориентировщика. - Минск: Польем, 1987. – 176 с.

2. Воронов Ю.С. Тесты и занимательные задачи для юных ориентировщиков./ Учебное пособие. М.,1988. - 70с.

**МОНИТОРИНГ, ОЦЕНИВАНИЕ И УПРАВЛЕНИЕ КАЧЕСТВОМ В СФЕРЕ
НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ МОНИТОРИНГ, БАҒАЛАУ ЖӘНЕ
САПАНЫ БАСҚАРУ**

УДК 37.014.5

Жагалбаева М.Т.

Университет «Туран-Астана»,
Республиканский учебно-методический центр
дополнительного образования и детского благополучия МП РК

**МОНИТОРИНГ КАЧЕСТВА И ЭКОНОМИЧЕСКАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ
СИСТЕМЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ВЫЗОВЫ И
УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ**

Аңдатпа. Мақалада үздіксіз білім беру жүйесінің экономикалық тұрақтылығы мен сапаны мониторингтеу арасындағы өзара байланыс талданады. Мониторинг жүйесі білім беру нәтижелерін ғана емес, сонымен қатар ресурстарды тиімді пайдалануды, басқарушылық шешімдердің дәлдігін және процестердің болжамдылығын қамтамасыз ететіні көрсетіледі. Цифрлық талдау құралдары, халықаралық тәжірибе, деректерге негізделген басқару және педагогикалық әрі экономикалық көрсеткіштердің интеграциясының маңызы қарастырылады. Білім беру ұйымдарында деректер мәдениетін қалыптастыру тұрақты дамудың негізгі тетігі екені атап өтіледі.

Түйінді сөздер: сапаны мониторингтеу, экономикалық тұрақтылық, үздіксіз білім беру, цифрлық талдау, деректерге негізделген басқару, білім ресурстары, тиімділік.

Аннотация. В статье раскрывается взаимосвязь мониторинга качества и экономической устойчивости системы непрерывного образования. Показано, что эффективная система мониторинга позволяет не только оценивать результаты обучения, но и обеспечивать рациональное использование ресурсов, поддерживать управляемость и прогнозируемость образовательных процессов. Рассматриваются цифровые инструменты анализа, международные практики, роль evidence-based management и значимость интеграции педагогических и экономических показателей в стратегическом управлении. Делается вывод о необходимости формирования в образовательных организациях культуры данных и аналитического подхода как основы устойчивого развития.

Ключевые слова: мониторинг качества, экономическая устойчивость, непрерывное образование, цифровая аналитика, управление на основе данных, образовательные ресурсы, эффективность систем.

Введение

Современное образование перестает быть ограниченным этапом в жизни человека и превращается в непрерывный процесс — от раннего детства до зрелого возраста. Концепция lifelong learning становится ключевым направлением государственной и международной образовательной политики, формируя предпосылки для устойчивого развития человеческого капитала и инновационной экономики [1; 2].

Однако эффективность этой системы напрямую зависит не только от качества образовательных программ, но и от способности институтов сохранять экономическую устойчивость. В условиях ограниченности ресурсов и растущих требований к результатам

обучения возникает необходимость в комплексной системе мониторинга и оценивания, позволяющей сопоставлять образовательные и экономические показатели [3].

1. Мониторинг качества как инструмент управления

Мониторинг качества в сфере непрерывного образования представляет собой систематический процесс сбора, анализа и интерпретации данных, направленный на обеспечение устойчивого развития образовательных учреждений [4]. Его цель — не только контроль, но и стратегическое управление изменениями.

Современные модели мониторинга качества базируются на принципах прозрачности, доказательности и управляемости [1]. Они включают в себя такие индикаторы, как:

- уровень удовлетворённости обучающихся и педагогов,
- результативность образовательных программ,
- доступность и инклюзивность,
- профессиональное развитие педагогов,
- инновационная активность организаций.

Особое значение приобретает переход от формального контроля к аналитическому мониторингу, который позволяет не просто фиксировать данные, а выявлять закономерности и прогнозировать тенденции [4]. Использование цифровых платформ (Power BI, Moodle Analytics, Google Data Studio и др.) обеспечивает возможность визуализации информации и оперативного принятия решений на всех уровнях управления [5].

2. Экономическая устойчивость образовательных систем

Экономическая устойчивость в образовании определяется способностью учреждения обеспечивать эффективное использование финансовых, кадровых и материально-технических ресурсов для достижения стратегических целей [6]. В контексте непрерывного образования это включает:

- рациональное распределение бюджета между программами и направлениями,
- развитие системы внебюджетного финансирования,
- оценку экономической эффективности образовательных инвестиций,
- привлечение грантов, партнёрств и целевых программ.

Международный опыт показывает, что экономическая устойчивость напрямую коррелирует с качеством образовательных услуг [1; 7]. Например, в Финляндии и Сингапуре система мониторинга качества интегрирована с механизмами финансового стимулирования — учреждения, демонстрирующие высокие результаты, получают приоритетный доступ к государственным грантам и инновационным проектам [2].

Таким образом, качество образования становится не только педагогической, но и экономической категорией, отражающей эффективность вложений в человеческий капитал [5].

3. Взаимосвязь мониторинга качества и экономической эффективности

В современных условиях образовательные учреждения должны рассматривать мониторинг качества как элемент экономического анализа. Это позволяет оценивать соотношение между затратами и результатами (input-output analysis), определять возврат

инвестиций в образование (ROI in education), а также прогнозировать долгосрочные эффекты от образовательных реформ [5; 7].

Важным направлением становится внедрение системы evidence-based management — управления на основе доказательств [4]. Сбор и анализ данных о результативности программ, профессиональной успешности выпускников и удовлетворенности педагогов создают основу для принятия стратегических решений, направленных на повышение качества и оптимизацию расходов [8].

4. Управленческие решения и цифровая трансформация

Руководители образовательных организаций должны формировать культуру мониторинга и аналитического подхода к управлению [3]. Для этого необходимо:

- интегрировать цифровые инструменты мониторинга качества (LMS, CRM, BI-платформы);
- развивать компетенции сотрудников в области анализа данных;
- использовать гибкие модели управления и проектного планирования;
- внедрять регулярную систему внутреннего аудита и оценки эффективности деятельности подразделений [5].

Особое внимание следует уделить взаимодействию между государственными структурами, исследовательскими организациями и образовательными учреждениями [6]. Только через совместную работу можно выстроить сбалансированную систему оценки качества, сочетающую педагогические и экономические критерии [8].

5. Вызовы и перспективы

Ключевыми вызовами на пути обеспечения устойчивости и качества системы непрерывного образования остаются:

- недостаток единых стандартов мониторинга,
- фрагментарность финансовых потоков,
- ограниченные цифровые компетенции педагогов,
- необходимость сбалансировать контроль и развитие [3; 4].

В то же время перспективы развития очевидны. Развитие национальных индексов качества образования, цифровых экосистем и открытых аналитических платформ позволит обеспечить прозрачность, повысить доверие к результатам мониторинга и укрепить экономическую стабильность образовательных систем [2; 8].

Заключение

Экономическая устойчивость и качество образования — это две взаимосвязанные категории, формирующие основу развития человеческого капитала [5; 7]. Эффективный мониторинг становится связующим звеном между педагогическими и экономическими целями, обеспечивая рациональное использование ресурсов и повышение результативности образовательной политики [1; 4].

В эпоху цифровой трансформации мониторинг качества должен стать не формальной обязанностью, а инструментом стратегического управления, направленного на устойчивое развитие системы непрерывного образования и повышение её вклада в экономику страны [2; 3].

Список использованной литературы

1. OECD. Education Policy Outlook 2024: Lifelong Learning and Skills for the Future. Paris: OECD Publishing, 2024.
2. UNESCO Institute for Lifelong Learning. Global Report on Adult Learning and Education (GRALE 5). Hamburg: UNESCO, 2023.
3. Министерство просвещения Республики Казахстан. Национальный план развития до 2029 года. Астана, 2023.
4. European Commission. Monitoring the Quality of Adult Learning and Education. Luxembourg: Publications Office of the EU, 2022.
5. Hanushek, E., & Woessmann, L. The Economic Impacts of Educational Quality. World Bank, 2021.
6. Назарбаев, Н. Модернизация общественного сознания. Астана, 2017.
7. OECD. Measuring the Economic Returns to Education: Evidence from International Data. Paris, 2020.
8. Рахимова А., Абишева Г., Сатанов А. Методологические подходы к оценке качества дополнительного образования. // Вестник образования Казахстана, №4, 2023.

ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ОБРАЗОВАНИЯ

Аңдатпа. Мақалада директор орынбасарының инновациялық менеджментті қолдана отырып ғылыми-әдістемелік қызметті ұйымдастырудағы ролі қарастырылады. Әдістемелік жұмыс сапасын және педагогтың кәсіби өсуін арттырудағы стратегиялық жоспарлаудың маңыздылығы атап көрсетіледі. №19 мектеп-қосымша білім беру орталығы жұмысының мысалында сәтті тәжірибенің мысалдары келтіріледі.

Түйінді сөздер: инновациялық менеджмент, әдістемелік қызмет, стратегиялық жоспарлау, кәсіби өсу, білім беру сапасы.

Аннотация. В статье рассматривается роль заместителя директора в организации научно-методической деятельности с применением инновационного менеджмента. Подчеркивается значимость стратегического планирования для повышения качества методической работы и профессионального роста педагогов. Приводится пример успешной практики на примере работы Школы-центра дополнительного образования №19.

Ключевые слова: слова: инновационный менеджмент, методическая деятельность, стратегическое планирование, профессиональный рост, качество образования.

В настоящее время деятельность субъектов образовательного процесса в школе предполагает не только обучение и воспитание. В быстро меняющемся и развивающемся мире необходима включенность каждого субъекта в процесс саморазвития. Несомненно, это должен быть творческий процесс. Только творчески анализируя свою преподавательскую практику, осознавая уровень и качество работы, учитель может избежать опасности стать обычным предметодателем. Методическая деятельность в образовательной организации в данном ключе рассматривается как важнейшее условие и ресурс профессионального становления и развития педагогов.

Под методической деятельностью педагогов понимается система профессиональных действий, направленных на совершенствование своего педагогического мастерства, освоение и внедрение эффективных методов, форм и средств обучения и воспитания. Она включает:

- участие в работе школьных методических объединений, семинарах, мастер-классах;
- разработку и внедрение учебно-методических материалов (программ, планов, пособий);
- обмен опытом (открытые уроки, наставничество);
- участие в экспериментальной и инновационной деятельности;
- самообразование и повышение квалификации;
- анализ и обобщение результатов педагогической деятельности.

Участие педагогов в методической деятельности позволило выявить следующую проблему: стремление к обобщению педагогического опыта и недостаточного ценностного понимания содержания материала для обобщения. Другими словами, вместо того чтобы раскрыть свои сильные стороны и поделиться эффективными методами и формами работы, некоторые педагоги пытаются «изобрести велосипед» даже не понимая зачем.

Как помочь педагогам обрести уверенность в себе и осознать свои настоящие потребности? Решение данной проблемы во многом зависит от грамотной организации методического сопровождения, в котором ключевую роль играет заместитель директора. Именно он становится координатором профессионального развития, способным через инструменты инновационного менеджмента создать условия для раскрытия потенциала каждого педагога. Применение инновационного менеджмента позволяет выстроить гибкую, поддерживающую и мотивирующую систему методической работы, направленную на рост профессиональной уверенности и самоэффективности учителя.

Инновационный менеджмент — это система управления, направленная на создание, внедрение и развитие нововведений (инноваций) в деятельности организации.

В контексте работы завуча — это управление научно-методической деятельностью с опорой на инновационные подходы:

- внедрение новых образовательных технологий;
- развитие профессиональных сообществ педагогов;
- использование аналитики и мониторинга качества педагогической работы;
- управление изменениями и трансформация педагогической среды;
- организация проектной и исследовательской деятельности.

Помочь педагогу в его исследовательской научно-методической деятельности, научить грамотно представлять свой опыт можно, оказывая поддержку на каждом этапе: от выбора темы до оформления итоговых материалов. Важно предлагать консультации, помогать в поиске и анализе литературы, посещать занятия для фиксации и анализа, а также предоставлять методические материалы и формы для обобщения (например, памятки или схемы).

Применительно к целесообразной управленческой функции руководителя, для получения полезного результата в научно-методической деятельности необходимо иметь четко разработанную программу, набор исполнительских процедур и механизмов реализации цели научно-методической деятельности, аппарат отслеживания результатов (педагогический мониторинг) и хорошо налаженную систему информации о результатах управленческих действий [1].

Звучит сложно, но алгоритм накопления и обобщения опыта по сути прост: для начала необходимо выявить проблему в обучении и преподавании. Затем, поставить цель, направленную на результат положительных изменений. Ну а далее начинается основной этап работы по самообразованию и поиску путей преодоления проблемы.

Помочь начать могут ответы на следующие вопросы:

- Для чего я обобщаю этот опыт? Какую цель ставлю?
- Для кого этот опыт будет полезен?
- Почему эта тема актуальна именно сейчас?
- Какие затруднения в массовой практике помогает решить мой опыт?

- В чем заключается суть моего опыта? Какие методы, приемы, технологии я использовал?
- В чем его новизна? В чем я пошел дальше, чем другие?
- На чем базируется моя идея? (противоречия, новые знания, новые условия работы)
- Какую ведущую педагогическую идею я реализую?
- Каковы ожидаемые результаты? Что должно произойти в результате применения этого опыта?

Когда задача решена и эффективность доказана, можно приступать к оформлению передового опыта, и начать стоит со структурирования (от идеи, основанной на теории и практике, к новизне и результативности).

Переходя к структуре и результатам, стоит подумать:

- Какая структура будет у моего представления опыта? (План, логика изложения)
- В чем конкретно выражаются достигнутые результаты? (измеряемые, наблюдаемые, подтвержденные)
- Что должны усвоить другие из моего опыта?
- Что делать с опытом вашей работы после обобщения?

Педагогический опыт может стать передовым, если ваша методическая разработка, например авторская программа, будет иметь практическое значение и будет возможность применения другими педагогами на практике.

Под образовательной программой понимается «специальная форма выражения содержательных, процессуально-действенных и организационно-управленческих аспектов педагогических средств, с помощью которых обучающиеся во взаимодействии друг с другом и с педагогическими работниками могут присваивать определенный уровень образованности с допустимой (не угрожающей безопасности жизнедеятельности) учебной нагрузкой, а также иметь перспективы для дальнейшего развития собственной образованности» [2].

Опыт может и должен заключаться не только в создании новых авторских программ, но и в выявлении новых эффективных методов и приемов работы по общеобразовательным программам.

- Во-первых, потому что внедрение дополнительных вариативных программ должно быть обоснованным и при условии внедрения не превышать установленную для обучающихся нагрузку (устанавливается, что максимальный объем недельной учебной нагрузки обучающихся на уровне основного среднего образования составляет не более: в 5 классе – 30 часов, в 6 классе – 30 часов, в 7 классе – 33 часа, в 8 классе – 34 часа, в 9 классе – 35 часов).

- Во-вторых, гораздо больше вопросов сейчас возникает в плане качества усвоения учебного материала и преподавания в инклюзивных классах. И уж тут любой положительный опыт не помешает.

В КГУ ШЦДО № 19 разработана модель на основе прогнозирования.

Такой подход позволил повысить качество работы педагогов в научно методической деятельности. За один только 2024-2025 учебный год педагогами школы было утверждено городскими и областными контрольными экспертными советами 9 методических разработок:

№	Название курса	Направление	Где и кем утвержден
1	Программа по ИЗО «Гармония творчества»	Художественно-эстетическое	Обл.КЭС Протокол №1 от 11.04. 2025 Гор. КЭС Протокол № 4 от 24.12.2024 г.
2	Программа «Хореография»	Художественно-эстетическое	Гор. КЭС. Протокол № 4 от 24.12.2024 г.
3	«Грамотность чтения для учащихся 5-6 классов»	Гуманитарное Русский язык	Обл.КЭС Протокол №1 от 11.04. 2025
4	«Я пишу красиво»	Гуманитарное Русский язык	Гор.КЭС Протокол № 2 от 17.04.2025
5	«Мастерство чтения: Развитие читательской грамотности»	Гуманитарное Русский язык	Гор.КЭС Протокол № 2 от 17.04.2025
6	«Всемирная история в датах и лицах»	Гуманитарное История	Гор.КЭС Протокол № 2 от 17.04.2025
7	Сборник разноуровневых заданий по морфологии русского языка	Гуманитарное Русский язык	Гор.КЭС Протокол № 2 от 17.04.2025
8	«Ұлтық құндылықтар»	Гуманитарное Казахский язык	Гор.КЭС Протокол № 2 от 17.04.2025
9	Функциональная грамотность казахского языка	Гуманитарное Казахский язык	Гор. КЭС Протокол № 4 от 24.12.2024 г

Таким образом, инновационный менеджмент у завуча — это не просто обновление форм работы, а стратегический подход к развитию школы через методическую модернизацию.

Список использованной литературы

1. Бутакова О.А. Научно-методическая деятельность в инновационном образовательном учреждении // Образование и наука. Изв. УрО РАО, 2009, № 9 (66) с. 21- 29
2. Вазина К. Я. Природно-рефлексивная технология саморазвития человека. М. 2002. 145 с.
3. Джуринский К. Как написать научную статью? Советы начинающему автору // Компоненты и технологии. 2007. № 5

МОНИТОРИНГ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ ТЕХНИЧЕСКОГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.

***Аңдатпа.** Бұл баяндамада техникалық және кәсіптік білім беру педагог қызметкерлерінің кәсіби қызметін мониторингтеу мәселесі талданады. Мониторинг құрамына білім алушылардың білім сапасын бақылауды ұйымдастыру жөніндегі әдістемелік ұсынымдар; колледж жұмысына талдау жүргізу және тиісті құжаттарды рәсімдеу; колледж оқытушыларын анкета, тестілеу және интервью арқылы зерттеу, олардың кәсіби қызметіндегі проблемаларды анықтау және оқу жұмысының нәтижелілігін арттыру бағыттарын белгілеу; оқытушының кәсіби қызметіне жеке бағалау (рейтинг) жүргізу кіреді. Сонымен бірге қолданылып жүрген әдістер мен тәсілдердің тиімділігін дәлелдейтін жұмыс тәжірибесі ұсынылады.*

***Түйінді сөздер:** мониторинг, әдістер мен тәсілдер, басқару тиімділігі.*

***Аннотация.** В данном докладе рассматривается одна из актуальных тем современного образования – вопрос мониторинга профессиональной деятельности педагогических работников технического и профессионального образования, включающий в себя методические рекомендации по организации контроля за качеством знаний обучающихся; анализу работы колледжа и оформлению соответствующей документации; анкетированию, тестированию и интервьюированию преподавателей колледжа с целью выявления проблем и определения направлений в повышении успешности их учебной работы; проведению индивидуальной оценки профессиональной деятельности преподавателя (рейтинга). Представлен опыт работы, подтверждающий эффективность применяемых методов и приемов.*

***Ключевые слова:** мониторинг, приемы и методы, эффективность управления.*

Эффективное управление любым сложным, динамическим объектом и прогнозирование и его изменений возможно только на основе непрерывного потока информации о его состоянии и тех процессов, которые обеспечивают динамическое равновесие системы или угрожают его нарушить, поэтому для осознания процессов, происходящих в образовании, для действительного управления ими, а не спонтанной борьбы с неожиданными фантомами, необходимо непрерывное слежение за состоянием системы, то есть мониторинг.

Во второй половине XX века в почвоведении процесс постоянного наблюдения за состоянием плодородного слоя земли стал называться специальным термином – мониторинг (англ. «следить», «вести наблюдение»). Термин понравился научному сообществу и стал распространяться на другие области науки и практической деятельности.

Мониторинг в образовании – это система отбора, обработки, хранения и распространения информации об образовательной системе или отдельных ее элементах, ориентированная на информационное обеспечение управления, которая позволяет судить о состоянии объекта в любой момент времени и может обеспечить прогноз его развития.

Чтобы мониторинг стал реальным фактором управления, представлял собой определенную систему деятельности, его надо организовать, учитывая при этом ряд требований, которым должна удовлетворять информация.

Сопоставления данных мониторинга с запланированными показателями, даст нам возможность увидеть, насколько верны наши управленческие решения, поможет скорректировать, пересмотреть методы, способы, действия, или уже утвердиться в их правильности.

Мониторинг предполагает широкое использование современных информационных технологий на всех этапах.

Мониторинг качества знаний (контроль знаний) является одновременно диагностикой профессиональной компетентности преподавателя. В ходе анализа поступает обширная диагностическая информация о результатах учебной деятельности педагога. Для каждого преподавателя диагностической информацией являются результаты контрольных срезов и их динамики в продвижении от «нулевого» результата к «промежуточному», от «промежуточного» к «итоговому». Работа по полученным данным направлена на формирование у каждого преподавателя объективного отношения к знаниям обучающегося и их оценке, на преодоление негативного отношения к конфликтным, некоммуникабельным, слабоуспевающим детям.

Все это предполагает формирование профессионально-этического подхода к обучающемуся.

Диагностическим материалом на уровне заместителя руководителя или директора является, в первую очередь, результаты всех срезов в сравнительном анализе (по группам, анализ предыдущего года с текущим по соответствующим контрольным точкам).

Обработка этой информации, инструктивно-методические совещания по разъяснению полученных результатов вместе с рекомендациями по работе с группой и индивидуальной работе с обучающимся ставят преподавателя в ситуацию, когда постоянное повышение профессионального мастерства становится необходимым. Переход в мониторинге от анализа результатов к анализу действий преподавателя, взаимоотношений «преподаватель – студент», «группа - преподаватель» позволяет предотвратить развитие конфликта на этих уровнях, в некоторой степени обеспечить креативно – поисковый режим деятельности учебного заведения. Что это значит? Это значит вариативность, творчество, рост профессионализма, оценка способности преподавателя и обучающегося к саморазвитию, а также определение необходимых условий для их саморазвития.

Для успешной реализации мониторинга в колледже нам для начала необходимо поставить цель, затем определить объект мониторинга. Например, объектом может быть преподаватель специальных дисциплин, а целью – качество преподавания, организация учебного процесса, состояние успеваемости, качество знаний обучающихся.

На следующем этапе происходит сбор информации – основной элемент в организации мониторинга. К этому надо подготовиться тщательно. Он требует много времени и разнообразия видов деятельности.

И последний этап – аналитический. Обработка и систематизация информации служит дальнейшему использованию данных мониторинга. Лучше всего материал накапливать в форме таблиц, диаграмм.

Сравнение данных мониторинга с запланированными показателями дает нам возможность увидеть, насколько верными были наши управленческие решения, поможет скорректировать, пересмотреть методы и формы.

Не всегда сбор и анализ данных вызывает поддержку со стороны преподавателей. Может возникнуть барьер, который приведет к активному сопротивлению со стороны ряда сотрудников. Поскольку система мониторинга на административном уровне позволяет выявить сопротивление со стороны преподавателя, необходимо составить и реализовать план индивидуальной работы с такими преподавателями с учетом их личностных характеристик: сравнение труда преподавателя с общим и показателями часто приводит к неудовлетворенности, к поиску виноватых в невысокой оценке деятельности.

Каждый преподаватель должен уметь и стремиться оценивать себя и свою деятельность. Во – первых, с профессиональной стороны. А во – вторых, с личностной, т.е. какие он допускает просчеты как личность. Для многих этот факт признания своих ошибок и упущений, осознание недостаточной профессиональной подготовки оказывается трудно преодолимым препятствием.

Поэтому результат нашего мониторинга при ее неправильном использовании может служить источником межличностного конфликта.

Тем не менее, контроль за педагогическими результатами на основе мониторинга поможет нам выявить действительные результаты обучения в колледже и возможность корректировать учебный процесс. В то же время, мы выявим реальный уровень квалификации педагогических кадров, их готовность к решению инновационных задач.

Интервьюирование - проводимый по определенному плану устный опрос, при котором запись ответов респондента проводится либо исследователем (его ассистентом), либо механически (с помощью записывающих устройств на различные носители информации). В отличие от беседы, в которой респонденты и исследователь выступают активными собеседниками, вопросы, построенные в определенной последовательности, задает только исследователь, а респондент отвечает на них. Интервьюер может наблюдать за поведением опрашиваемого, что значительно облегчает интерпретацию полученных данных.

При составлении вопросов нужно иметь в виду следующие основные требования:

- опрос не должен носить случайный характер, а быть планомерным (при этом понятные отвечающему вопросы задаются раньше, более трудные - позднее);
- вопросы должны быть лаконичными, конкретными и понятными для всех отвечающих;
- вопросы не должны противоречить педагогическому такту и профессиональной этике.

При опросе следует придерживаться следующих правил:

- 1) во время интервью исследователь должен быть с отвечающим наедине;
- 2) каждый устный вопрос следует прочитать с вопросного листа дословно, в неизменной форме;
- 3) следует точно придерживаться порядка следования вопросов;
- 4) отвечающий не должен видеть вопросника или иметь возможность прочитать, следующие за очередным, вопросы;
- 5) интервью должно быть кратковременным;

6) интервьюирующий не должен воздействовать на отвечающего каким-либо способом (косвенно подсказывать ответ, качать головой в знак неодобрения, кивать головой и т.д.);

7) если интервьюирующий не понимает ответа, то он может задавать дополнительно лишь нейтральные вопросы (например, "Что Вы хотели этим сказать?", "Объясните немного подробнее?");

8) если отвечающий не понимает вопроса, его нужно медленно прочитать еще раз (нельзя разъяснять отвечающему вопрос); если вопрос остается не понят и после повторного чтения, против него следует написать: "Вопрос не понят".

9) ответы записываются в вопросник только во время опроса в заранее подготовленную графу вопросника.

Анкетирование - метод получения информации посредством письменных ответов на систему заранее подготовленных и стандартизированных вопросов с точно указанным способом ответов.

Для проведения анкетирования не обязателен личный контакт исследователя с респондентом, так как анкеты можно рассылать по почте или раздавать с помощью других лиц. Преимущество анкетирования перед вышеперечисленными методами опроса в том, что этот метод очень удобен для быстрого выяснения мнений большой группы опрашиваемых. Он может применяться на соревнованиях, совещаниях, собраниях, занятиях и т.д. Кроме того, результаты анкетирования удобно подвергать анализу методами математической статистики.

Методика обработки полученных результатов анкетирования достаточно проста.

К примеру, анкетирование студентов на оценку успешности учебной работы преподавателя. В основу анкеты положен принцип управления успехом, поэтому почти все вопросы нацеливают обучающихся на отслеживание позитивных моментов в работе преподавателя и только один вопрос является контрольным. За каждое упоминание фамилии преподавателя или предмета, который он преподает, начисляется 10 баллов. Затем полученные баллы суммируются. Таким образом, определяются достоинства преподавателей колледжа, как по баллам, так и по разделам деятельности. Преподаватели, набравшие наименьшее количество баллов или вообще не попавшие в список, - это как раз тот контингент, с которым администрации колледжа предстоит целеустремленно, кропотливо и серьезно работать с целью раскрытия достоинств, повышения качества учебной деятельности.

Тестирование. Среди совокупности оценочных средств в современных условиях социально-экономического развития общества и в частности развития сферы образования особое внимание уделяют тестированию, которое в педагогическом процессе представляет собой наиболее высокотехнологичное и объективное средство для определения степени эффективности педагогической деятельности.

Надо отметить, что среди общественности и в науке мнения в отношении применения педагогического тестирования в качестве оценки в образовании достаточно протеворечивы: от горячего одобрения до резкой критики, а то и обостренного неприятия. В этой связи особую значимость приобретает осмысление места и роли педагогического тестирования в педагогическом процессе с учетом как уже зафиксированных, так и постепенно выявляющихся его преимуществ.

Применение педагогического тестирования как критерия эффективности педагогического процесса сегодня отвечает современным потребностям информационного общества.

Самооценка. Профессиональное совершенствование представляет собой постоянный рост и саморазвитие личности. Чтобы педагог мог грамотно планировать свою деятельность, необходимо, чтобы он владел методами научного исследования. Педагогу важно видеть процесс, как бы со стороны, замечать изменения, которые происходят в профессиональной среде, в обществе. Жизнь постоянно выдвигает новые подходы к подготовке, и в связи с этим необходимо вовремя и корректно вносить изменения в свою профессиональную деятельность. Анализ, сопоставление, обобщение – отправные точки для проведения самооценки. На это даётся не так много времени, и стоит лишь потерять эту ниточку, как происходит отставание и непонимание ситуации.

Стремительное развитие науки, появление новых технологий – говорят о необходимости вносить изменения в процесс планирования и методику передачи знаний. Способность педагога быстро реагировать на всевозможные изменения подчеркивают, что педагогу следует проводить не только анализ результатов своей деятельности, но и самооценку форм и методов передачи знаний, навыков и умений. Необходимость самооценки деятельности очевидна, ибо на этой основе происходит систематизация деятельности и, в конечном счёте, достижение поставленных целей.

По сути дела, это процесс постоянного самоанализа своей деятельности.

Рейтинг. В основу мониторингового исследования положено определение профессионального рейтинга преподавателя, т.е. степени значимости преподавателей с точки зрения результатов их, как предметно – профессиональной деятельности, так и методической, учебно-организационной, воспитательной, производственной и других видов деятельности.

Рейтинг преподавателя – это индивидуальная комплексная оценка его профессиональной деятельности. Рейтинговая система оценки профессиональной деятельности дает возможность преподавателю оценить свою работу, сравнить ее с работой других, дает возможность проконтролировать деятельность педагога относительно средних оценочных показателей, а также позволяет проводить рейтинговый анализ на базе компьютерной технологии и представлять его результаты в более наглядной форме.

Как построить рейтинговую систему оценки деятельности преподавателя?

Во-первых, необходимо создать рабочую группу по разработке рейтинговой системы.

Во-вторых, надо составить список всех оцениваемых действий преподавателя.

В-третьих, необходимо решить, сколько баллов присудить за каждый вид деятельности, чтобы превратить этот список в рейтинговую шкалу.

В-четвертых, необходимо планомерно фиксировать деятельность преподавателя в течение учебного года.

Рейтинг преподавателя может быть составлен по модулям-блокам, в зависимости от различных видов деятельности преподавателя, а именно: блок А – учебно-организационный; блок В – учебно-методический; блок С – работа кабинета; блок D – учебно-производственный; блок Е – учебно-воспитательный и другие, которые может определять колледж в зависимости от потребностей. Каждый модуль оценивается председателями ЦМК, методистами, замами.

Данные рекомендации предназначены для внутреннего использования, определяют порядок оценки эффективности работы преподавательского состава колледжа.

Мониторинг эффективной деятельности педагогических работников является составной частью подсистемы мониторинга процессов в системе менеджмента колледжа. Направлена на стимулирование педагогических работников к повышению результативности и эффективности деятельности в реализации политики в области качества, достижения стратегических целей развития колледжа.

Оценка деятельности педагога происходит в основном стихийно, порой бессистемно, в каждой организации по-своему и направлена на разовый результат. В настоящих рекомендациях представлены предложения по оценке деятельности педагогических работников колледжей, построенной на основе учета профессиональной деятельности педагога в различных направлениях. Предложены основные механизмы системы оценивания, определяемые динамической изменчивостью, направленной на достижение соответствующего полезного результата. Структурные элементы системы оценивания характеризуются возможностью вовлекаться в деятельность по принципу внезапной мобилизуемости, т. е. обладать способностью моментального построения любых дробных комбинаций воздействий, ведущих к получению полезного результата. Предлагаемая оценка деятельности педагога учитывает взаимодействие со всеми субъектами образовательной системы, имеет весовой компонент и может являться основой для создания комплексной стабильной системы оценивания работы колледжа.

Список использованной литературы

1. Загвязинский В.И. Методология и методика педагогического исследования. – М.,1982.
2. Гребенкина Л.К., Анциферова Н.С. Технология управленческой деятельности заместителя директора школы. – М.,2000.
3. Горб В.Г. Теоретические основы мониторинга образовательной деятельности//Педагогика. – 2003. - №5.
4. Белкин А.С. Педагогический мониторинг образовательного процесса как фактор повышения его уровня и результативности//Стандарты и мониторинг в образовании. – 2000. - №5.
5. Афансьева М.П., Козлова С.А., Клейман И.С., Управление качеством образования в общеобразовательном учреждении//Стандарты и мониторинг. – 1999. - №1.
6. Попова Г.П. и др., Мониторинг качества учебного процесса: анализ, планирование. – В.,2007.
7. Канажевская Л.Н., Байбосынова А.Т., Организация методической работы в колледже. – Астана.,2015.
8. https://go.mail.ru/redirect?type=sr&redirect=eJwVYrsNwjAQAFBXTILonCMoRBCxBg2iuWAr dj6-yHcB4llyhQFokdgHKF73nMjIFcCMwdh71iWQKdYExqd0-8niBAxU88VZlitBxJoEtdcdRm8jAuNAGLD3SY_WYEON_9-OWm3sjGL7QCw-czL0SuVlXpTrXbHZq8V59XpvD49ne5LPUS2_bgwzSg&src=1a2e46e&via_page=1&user_type=1&oid=0ee9ab1844c7fa05

ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ МОНИТОРИНГ, БАҒАЛАУ ЖӘНЕ САПАНЫ БАСҚАРУДЫҢ ЗАМАНАУИ ТӘСІЛДЕРІ

***Аңдатпа.** Бұл мақала үздіксіз білім беру жүйесіндегі мониторинг, бағалау және сапаны басқарудың қазіргі заманғы тәсілдерін зерттейді. Мақалада білім сапасын тұрақты бақылау мен бағалаудың маңызы, сапаны басқарудың стратегиялық және инновациялық әдістері қарастырылады. Қазақстандағы білім беру саласындағы тәжірибе мен цифрландыру процестері талданып, сапа мәдениетін қалыптастырудың өзектілігі атап көрсетіледі. Жүйелі мониторинг пен тиімді басқару үздіксіз білім беру сапасын арттырудың негізгі факторы болып табылады.*

***Түйінді сөздер:** үздіксіз білім беру, сапаны мониторингтеу, бағалау жүйесі, сапаны басқару, цифрлық технологиялар, халықаралық стандарттар, кәсіби даму.*

***Аннотация.** В статье рассматриваются актуальные вопросы мониторинга, оценки и управления качеством в системе непрерывного образования, а также современные методы их реализации. Анализируются практики повышения качества образования через цифровизацию, управление на основе данных и внедрение международных стандартов. Особое внимание уделяется мерам по обеспечению качества непрерывного образования в Казахстане и профессиональному развитию педагогов. В статье предлагаются эффективные пути повышения качества образования.*

***Ключевые слова:** непрерывное образование, мониторинг качества, оценивание, управление качеством, цифровые технологии, международные стандарты, профессиональное развитие.*

Қазіргі жаһандану жағдайында қоғамның экономикалық, әлеуметтік және мәдени дамуының басты қозғаушы күші – сапалы білім. Білім беру саласындағы өзгерістер мен жаңашылдықтар адам капиталының дамуын қамтамасыз етудің маңызды факторы болып табылады. Осы тұрғыдан алғанда, үздіксіз білім беру жүйесі адамның өмір бойы оқуына, өз біліктілігін арттыруына және кәсіби дағдыларын жетілдіруіне мүмкіндік беретін маңызды әлеуметтік институтқа айналып отыр.

Үздіксіз білім беру жүйесінің тиімділігі білім сапасын тұрақты бақылау, бағалау және басқару үдерістеріне тікелей байланысты. Мониторинг пен бағалау жүйелері білім беру қызметінің нәтижелілігін, тиімділігін және даму бағытын айқындауға мүмкіндік береді. Ал сапаны басқару – осы нәтижелер негізінде білім беру ұйымдарының стратегиялық шешім қабылдауына, инновацияларды енгізуіне және оқу үдерісін жетілдіруіне жағдай жасайды.

Бүгінгі таңда білім сапасын басқарудағы заманауи тәсілдер — цифрландыру, деректерге негізделген басқару (data-driven management), құзыреттілікке бағытталған бағалау және сапа менеджментінің халықаралық стандарттарын енгізу арқылы жүзеге асырылуда. Бұл бағыттар білім беру ұйымдарының ішкі мәдениетін қалыптастырып, білім беру сапасын арттыруға және халықаралық деңгейде бәсекеге қабілетті мамандар даярлауға жол ашады.

Осы мақалада үздіксіз білім беру жүйесіндегі мониторинг, бағалау және сапаны басқарудың өзекті мәселелері мен заманауи тәсілдері қарастырылады, сондай-ақ білім беру сапасын жетілдірудің тиімді жолдары талданады.

1. Үздіксіз білім беру жүйесінің ерекшеліктері және оның рөлі

Білім – қоғамның әлеуметтік, мәдени және экономикалық дамуының басты факторы. Қазіргі заманда білім беру тек белгілі бір кезеңмен шектелмейді, ол адамның өмір бойы дамуына және өзін-өзі жетілдіруіне мүмкіндік беретін үздіксіз үдеріс ретінде қарастырылады.

Үздіксіз білім беру (lifelong learning - жаңа ақпаратқа қанығу мен білім алудың үздіксіз үрдісі негізінде іске асатын жаңа білім жүйесі) ұғымы білімнің үш деңгейін біріктіреді:

Формалды білім беру – мектеп, колледж, университет секілді ресми ұйымдарда жүзеге асатын оқу процесі;

Бейформалды білім беру – кәсіби біліктілікті арттыру курстары, тренингтер, семинарлар, онлайн оқыту;

Информалды білім алу – адамның күнделікті өмірінде, тәжірибе мен өз бетімен іздену арқылы білім жинауы.

Мұндай жүйенің басты мақсаты – әр адамға жеке білім алу траекториясын құруға мүмкіндік беру және еңбек нарығының үнемі өзгеріп отыратын талаптарына бейімделу қабілетін дамыту. Бұл тұрғыда білім беру сапасын тұрақты мониторингтеу, бағалау және басқару процестері шешуші мәнге ие.

2. Мониторинг және бағалау жүйесінің маңызы

Білім беру сапасын арттырудағы негізгі тетік – жүйелі түрде жүргізілетін мониторинг пен бағалау жұмыстары. Олар оқу процесінің тиімділігін, білім алушылардың жетістіктерін және білім беру бағдарламаларының сапасын анықтауға мүмкіндік береді.

Мониторинг – бұл білім беру жүйесіндегі үдерістер мен нәтижелердің үздіксіз бақылауы мен талдауы. Оның мақсаты – проблемалық аймақтарды дер кезінде анықтап, түзету енгізу. Бағалау болса, оқыту нәтижелерінің күтілетін мақсаттарға сәйкестігін анықтауға бағытталған іс-әрекет.

Мониторинг пен бағалау бір-бірімен тығыз байланысты және төмендегі бағыттарда жүзеге асырылады:

- Оқу жетістіктерін бағалау. Білім алушылардың пәндік және құзыреттілік дағдыларының қалыптасуын талдау;

- Оқу процесін бағалау. Оқыту әдістерінің тиімділігін, оқу бағдарламасының мазмұнын және педагогтердің кәсіби шеберлігін анықтау;

- Басқару сапасын бағалау. Білім беру ұйымының ішкі құрылымы мен басқару жүйесін талдау;

- Қанағаттанушылық деңгейін бағалау. Оқушылар, ата-аналар мен жұмыс берушілердің пікірін зерттеу арқылы сапа мәдениетін қалыптастыру.

Қазіргі таңда көптеген оқу орындары білім сапасын бағалау үшін ішкі және сыртқы мониторинг жүйелерін қатар қолданады. Ішкі мониторинг оқу орнының сапа менеджменті бөлімі арқылы жүргізілсе, сыртқы бағалау аккредитациялық агенттіктер мен мемлекеттік органдар тарапынан жүзеге асырылады.

Мысалы, Қазақстанда Білім сапасын қамтамасыз ету жөніндегі агенттіктердің қызметі оқу орындарының сапа көрсеткіштерін тәуелсіз түрде сараптауға және халықаралық талаптарға сәйкестендіруге мүмкіндік береді.

3. Сапаны басқарудың заманауи тәсілдері

Білім беру жүйесінде сапаны басқару ұғымы менеджмент пен инновацияны біріктіретін маңызды категорияға айналды. Сапаны басқарудың мақсаты – білім беру қызметінің барлық аспектілерін жоспарлау, бақылау және жетілдіру арқылы білім сапасын үнемі арттыру.

Қазіргі таңда сапаны басқарудың заманауи тәсілдері үш негізгі бағытқа топтастырылады:

- o Стратегиялық басқару тәсілдері;
- o Инновациялық және цифрлық технологиялар негізіндегі тәсілдер;
- o Халықаралық стандарттар мен индикаторлар жүйесі.

1) Стратегиялық басқару тәсілдері

Білім сапасын басқарудағы стратегиялық тәсілдерге оқу ұйымының даму миссиясын айқындау, сапа саясатын қалыптастыру және көрсеткіштер жүйесін енгізу жатады.

Бұл тұрғыда SWOT-талдау, балансталған көрсеткіштер жүйесі (BSC) және тәуекелдерді басқару тәсілдері жиі қолданылады.

Мысалы, оқу орны өзінің күшті және әлсіз жақтарын талдау арқылы даму стратегиясын түзетіп, нақты мақсаттарға қол жеткізуді қамтамасыз ете алады.

2) Цифрлық және инновациялық тәсілдер

Бүгінгі таңда білім беру сапасын басқаруда Big Data, Learning Analytics, және Artificial Intelligence (AI) құралдарын пайдалану үрдісі кең етек жайды. Мұндай технологиялар оқушылардың оқу белсенділігін, тапсырмаларды орындау сапасын және қатысу деңгейін автоматты түрде бақылауға мүмкіндік береді.

Мысалы, электронды оқыту жүйелері (LMS – Learning Management System) оқушының жетістіктерін нақты уақыт режимінде талдап, мұғалім мен әкімшілікке дер кезінде ақпарат ұсынады. Сонымен қатар, e-portfolio жүйесі білім алушының жеке даму траекториясын қадағалап, оның кәсіби өсуін бағалауға мүмкіндік береді.

3) Халықаралық стандарттарға негізделген сапа менеджменті

Қазіргі кезде көптеген білім беру ұйымдары ISO 21001:2018 «Білім беру ұйымдарына арналған менеджмент жүйесі» стандартына негізделген сапа менеджмент жүйесін енгізуде.

Бұл стандарттың басты ерекшелігі – білім беру қызметін тұтынушылардың (оқушылар, студенттер, ата-аналар, жұмыс берушілер) қажеттіліктерін ескере отырып басқару.

Сондай-ақ, EFQM (European Foundation for Quality Management) және TQM (Total Quality Management) үлгілері де кеңінен қолданылады. Бұл модельдер үздіксіз жетілдіру қағидасына сүйенеді және білім беру процесінің барлық қатысушыларының жауапкершілігін арттыруға бағытталған.

4. Қазақстандағы үздіксіз білім беру сапасын қамтамасыз ету тәжірибесі

Қазақстанда үздіксіз білім беру жүйесінің сапасын арттыруға бағытталған нақты шаралар жүзеге асырылуда.

Мысалы:

о Білім беруді дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы сапа мониторингі мен цифрлық басқаруды дамытуға ерекше көңіл бөледі;

о Цифрлық білім беру ресурстары (edu.kz, BilimLand, Coursera for Kazakhstan) арқылы оқыту сапасын бағалау мен талдау жүйелері енгізілуде;

о Білім сапасын қамтамасыз ету агенттіктері (IQAA, IAAR) халықаралық стандарттар негізінде аккредитациялау жұмыстарын жүргізеді;

о Педагогтердің кәсіби шеберлігін арттыру бағдарламалары (NIS-PEAC, «Өрлеу») үздіксіз білім беру жүйесінің сапасын арттырудың маңызды бөлігі болып табылады.

Бұдан бөлек, елімізде білім беру сапасына әсер ететін әлеуметтік факторлар да назарда: қоғамның білімге деген сұранысы, еңбек нарығындағы жаңа мамандықтар, цифрлық сауаттылық деңгейі, өмір бойы оқу мәдениетінің қалыптасуы.

Сапаны қамтамасыз етудің басты шарты – ішкі сапа мәдениетін қалыптастыру. Бұл мәдениет тек әкімшілік шешімдер арқылы емес, оқытушылардың кәсіби жауапкершілігі мен студенттердің оқу мотивациясы арқылы жүзеге асады.

5. Мониторинг пен сапаны басқарудың өзара байланысы

Мониторинг, бағалау және сапаны басқару – өзара тығыз байланысты үш компонент.

Мониторинг нақты деректерді жинайды, бағалау сол деректерді талдап, нәтижесін анықтайды, ал сапаны басқару осы нәтижелерге сүйене отырып жетілдіру шараларын іске асырады.

Бұл өзара байланыс төмендегідей цикл түрінде жүреді:

Жоспарлау → Мониторинг → Бағалау → Талдау → Түзету → Қайта жоспарлау.

Осы цикл үздіксіз білім беру жүйесінде сапаны арттырудың тұрақты және тиімді механизмін құрайды.

Қорытынды

Үздіксіз білім беру жүйесі – қоғамның интеллектуалдық және әлеуметтік-экономикалық дамуының стратегиялық негізі. Бұл жүйе адамның өмір бойы оқуға, өзін-өзі дамытуға және еңбек нарығының сұранысына бейімделуге бағытталған ұзақ мерзімді процесс болып табылады. Мұндай жүйеде білім сапасын қамтамасыз ету мәселесі тек оқу мазмұнымен шектелмейді, ол оқу үдерісін тиімді жоспарлау, бақылау, бағалау және басқару сияқты өзара байланысты компоненттерді біріктіреді.

Білім беру сапасын қамтамасыз етудің маңызды тетіктерінің бірі – мониторинг пен бағалау жүйесі. Ол білім беру нәтижелерін нақты деректер арқылы талдап, оқу ұйымының даму бағыттарын айқындауға мүмкіндік береді. Мониторинг деректерін тиімді пайдалану арқылы білім беру ұйымдары өз қызметін үздіксіз жетілдіріп, ішкі сапа мәдениетін қалыптастырады. Бұл өз кезегінде оқушылардың жетістіктерін арттыруға, педагогтердің кәсіби дамуына және басқару шешімдерінің тиімділігіне оң әсерін тигізеді.

Сонымен қатар, сапаны басқарудың заманауи тәсілдері – білім беру жүйесін жаңа деңгейге көтерудің басты құралы. Цифрландыру, деректерге негізделген басқару, ISO 21001:2018 секілді халықаралық сапа стандарттарын енгізу, құзыреттілікке бағытталған

бағалау мен feedback жүйелері – қазіргі білім беру кеңістігінде сапаны арттырудың тиімді құралдары болып табылады. Мұндай тәсілдер оқу процесін автоматтандыруға, педагогикалық қызметті саралауға және басқарушылық шешімдерді дәлелді негізде қабылдауға жағдай жасайды.

Қазақстан жағдайында үздіксіз білім беру сапасын қамтамасыз ету бағытында айтарлықтай нәтижелер бар. Ұлттық аккредитациялық агенттіктердің қызметі, цифрлық мониторинг жүйелерінің енгізілуі, педагогтердің кәсіби даму бағдарламалары және білім беру мазмұнының жаңартылуы – сапаны арттырудың нақты қадамдары. Дегенмен, сапа мәдениетін қоғам деңгейінде орнықтыру, білім беру нәтижелерін еңбек нарығымен сәйкестендіру және инновациялық мониторинг құралдарын жетілдіру әлі де өзекті міндет болып отыр.

Қорыта келе, үздіксіз білім беру жүйесіндегі мониторинг, бағалау және сапаны басқару – біртұтас және өзара байланысты үдеріс. Бұл жүйе деректерге негізделген басқару мәдениетін қалыптастырып, білім беру ұйымдарын стратегиялық тұрғыда дамытуға ықпал етеді. Сапаны тиімді басқару – тек әкімшілік міндет емес, ол бүкіл қоғамның, педагогтердің және білім алушылардың ортақ жауапкершілігі.

Тек осындай үйлесімді ынтымақтастық пен заманауи басқару құралдарының интеграциясы арқылы ғана үздіксіз білім беру жүйесі бәсекеге қабілетті, нәтижелі және тұрақты дамуға қол жеткізе алады.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Астана, 2020.
2. ҚР БҒМ. «Білім берудің сапасын қамтамасыз ету жөніндегі ұлттық баяндамасы». – Астана, 2023.
3. OECD. Education at a Glance 2022: OECD Indicators. – Paris: OECD Publishing, 2022.
4. ISO 21001:2018. Educational organizations — Management systems for educational organizations.
5. Құсайынова А.Қ. «Білім сапасын бағалаудағы мониторинг жүйесі». – Алматы: Қазақ университеті, 2021.
6. ЮНЕСКО. Lifelong Learning Policy Review: Global Report, 2020.
7. Сейітова Г.Ж. «Білім беру сапасын басқарудың заманауи тәсілдері». – Нұр-Сұлтан, 2022.

ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ МОНИТОРИНГ, БАҒАЛАУ ЖӘНЕ САПАНЫ БАСҚАРУДЫҢ ЗАМАНАУИ ТӘСІЛДЕРІ

Аңдатпа. Бұл жұмыс Білім сапасын басқарудың маңызды құралы ретінде мектепшілік бақылауға арналған. Мектепшілік бақылау жүйесінің негізгі аспектілері, оның түрлері, әдістері мен формалары, сондай-ақ білім беру процесін бақылау және бағалау тетіктері қарастырылады. Мектепшілік бақылауды ұйымдастырудың инновациялық тәсілдеріне, Заманауи педагогикалық технологиялар мен цифрлық мониторинг әдістерін пайдалануға ерекше назар аударылды. Басқарушылық шешімдерді оңтайландыруға және бақылаудың тиімділігін арттыруға бағытталған білім беру ұйымдарының басшылары үшін практикалық ұсыныстар әзірленді. Жұмыс педагогтарға, мектеп әкімшілеріне және білім беру сапасын жақсартуға мүдделі барлық адамдарға бағытталған.

Түйінді сөздер: ішкі мектептік бақылау, білім сапасы, мониторинг, мектепті басқару, педагог қызметі, мектеп құжаттамасы, кәсіби даму.

Аннотация. Данная работа посвящена внутришкольному контролю как важному инструменту управления качеством образования. Рассматриваются ключевые аспекты системы внутришкольного контроля, включая его виды, методы и формы, а также механизмы мониторинга и оценки образовательного процесса. Особое внимание уделено инновационным подходам к организации внутришкольного контроля, использованию современных педагогических технологий и методов цифрового мониторинга. Разработаны практические рекомендации для руководителей образовательных организаций, направленные на оптимизацию управленческих решений и повышение эффективности контроля. Работа ориентирована на педагогов, администраторов школ и всех, кто заинтересован в улучшении качества образования.

Ключевые слова: внутришкольный контроль, качество образования, мониторинг, управление школой, педагогическая деятельность, документация школы, профессиональное развитие.

Внутришкольный контроль — важный инструмент управления качеством образования.

Цель: Разработка и внедрение эффективной системы, направленной на обеспечение высокого качества образовательного процесса.

Задачи: Основными задачами являются создание благоприятных условий для развития образовательной организации, реализация государственных программ и применение научно обоснованных методов обучения, а также своевременное выявление и устранение недостатков в организации учебного процесса для повышения его качества и эффективности.

В условиях современного обучения и внедрения новых подходов в Казахстане внутришкольный контроль помогает достигать образовательных целей, развивать профессиональные навыки педагогов, улучшать прозрачность учебного процесса и принимать обоснованные управленческие решения для развития школы.

В него включены:

I. Контроль за выполнением нормативных документов и за ведением школьной документации согласно требованиям

II. Контроль за качеством учебного процесса

III. Контроль за работой по восполнению пробелов в знаниях и за работой со слабоуспевающими

IV. Учебно- исследовательская деятельность

V. Контроль за уровнем мастерства и состоянием методической готовности учителя

VI. Контроль за качеством воспитательного процесса, проведением мероприятий

Для проведения комплексного исследования, направленного на совершенствование системы данного контроля, используются разнообразные методы, включая всесторонний анализ нормативно-правовых документов и научной литературы, что позволило определить теоретические и правовые основы мониторинга качества образования; практическое тестирование инструментов мониторинга, обеспечившее проверку их эффективности и применимости в реальных условиях образовательной среды; анкетирование педагогов и администраторов, позволившее выявить актуальные проблемы, потребности и уровень готовности участников образовательного процесса к внедрению новых подходов; а также активное использование цифровых технологий, таких как электронные журналы и специализированные платформы сбора и обработки данных, что способствовало повышению прозрачности, оперативности и точности внутришкольного контроля.

Рассмотрение данной темы помогает школам наладить чёткий и понятный контроль за качеством обучения. Её внедрение позволяет повысить квалификацию учителей, улучшить сотрудничество между педагогами, администрацией и учениками, а также сделать процесс оценки знаний более прозрачным и понятным для всех участников.

Внутришкольный контроль следит за тем, как учителя и классные руководители ведут школьные документы. Сейчас все школы используют электронные журналы, и важно ежедневно проверять их правильное и своевременное заполнение. После проверки составляется отчёт, который представляют педагогам. Также постоянно проверяются личные дела учеников и отчёты об их успеваемости. Для контроля этой работы создаётся специальная группа, которая делает выводы на основе приказов и заранее установленных критериев. Главная задача руководителей — эффективно управлять учебным процессом и коллективом. Это включает планирование, организацию, мотивацию, контроль и оценку. Поэтому современным школам нужен чётко организованный внутришкольный контроль, который помогает управлять обучением.

Эффективная работа школы в течение учебного года зависит не только от учебно-воспитательной работы, но и от накопленного опыта, умения выявлять и устранять ошибки, а также от способности решать новые педагогические задачи. Важно сохранять и развивать успехи предыдущего года, улучшать отдельные направления деятельности и стремиться к постоянному прогрессу в главных сферах школьной жизни.

Умение правильно определить направление внутришкольного контроля помогает понять уровень знаний учеников, оценить качество преподавания и организовать подготовку учителей. Грамотный анализ уроков позволяет педагогу увидеть связь между своей работой и результатами учеников, объективно оценить свои действия и избежать повторения прошлых ошибок.

Использование новых методов в школьном контроле помогает сосредоточиться на результатах, развивать профессиональные навыки учителей и улучшать учебный процесс. Это также положительно влияет на самостоятельную работу учеников. Мониторинг

внутришкольного контроля проходит по этапам: сначала определяют цель, выбирают, что будут проверять, составляют план, дают инструкции, выбирают формы и методы, собирают факты, оценивают условия и делают выводы. Одна из важных задач педагогов — постоянно улучшать методы обучения и осваивать современные технологии. Сегодня учителя всё чаще используют интерактивные и творческие подходы, чтобы сделать уроки интересными и полезными. Инновации появляются там, где есть актуальные задачи, и помогают решать новые цели. Обновление — это идея, которая считается новой с момента её первого применения, независимо от того, насколько она знакома конкретному человеку.

В нашей школе каждый год появляются новые методы контроля, и мы оцениваем, насколько они эффективны. Чтобы развивать профессиональные навыки и делиться опытом, были созданы специальные мониторинговые группы. В них входят как опытные учителя, так и молодые специалисты, учитывая их уровень и творческие способности. Главная цель таких групп — обмен опытом, повышение качества контроля и ориентация на результат. Общая цель школы — создать единое образовательное пространство, которое отвечает потребностям учеников и их родителей. Для этого решаются управленческие задачи:

- создание комфортной и развивающей учебной среды;
- повышение методической грамотности учителей;
- развитие лидерских и организационных качеств педагогов;
- налаживание связи с социальной средой.

Модель управления в школе строится на сотрудничестве всех участников: учителей, учеников и родителей. Она основана на принципах демократии, партнёрства и совместного лидерства. Такая модель помогает реализовать идеи образования добродетели, где:

- ученик — активный участник учебного процесса, а учитель — его партнёр;
- между всеми участниками формируется педагогическое сотрудничество;
- школьная жизнь строится на дружбе, участии, поддержке и совместном управлении.

В школах завучи и руководители тесно сотрудничают с научными группами, ученическим самоуправлением и родительским сообществом. Такое взаимодействие помогает объединить усилия всех участников и направить их на достижение главной цели — повышение качества образования.

Основные направления работы группы:

- Контроль каллиграфии у младших школьников, соблюдение единых требований и проведение коррекционной работы через обратную связь.
- Мониторинг методической работы учителей начальных классов и внесение необходимых изменений.
- Проверка качества выполнения заданий СОР и СОЧ, участие в модерации, анализ результатов и корректировка.
- Оценка уровня функциональной грамотности и базового образования младших школьников.

Главная форма внутришкольного контроля — это проверка качества образования. Такой контроль проводится каждый квартал и включает подробный анализ. На педагогических советах обсуждаются результаты каждого класса и каждого предмета, делаются выводы и даются рекомендации.

По классам: Сравниваются показатели качества образования за прошлый учебный год и по каждой четверти текущего года. Если уровень повысился или снизился, педагоги ищут причины и проводят работу по улучшению.

По предметам: В течение года анализируются результаты по каждому предмету. Эти данные обсуждаются на педсоветах, методических объединениях и встречах с родителями и учениками. Учителя проводят мероприятия, чтобы повысить интерес к предмету.

Работа с талантливыми учениками: Талантливые дети — ценность для школы и общества. Чтобы поддержать их развитие, школа организует участие в олимпиадах, конкурсах и научных проектах. Ученики регулярно занимают призовые места, что говорит о качественном воспитании и развитии личности под руководством учителей.

Рекомендации по ведению школьных документов

Ведение школьной документации находится под постоянным контролем администрации. Ниже приведены основные документы и правила их оформления:

Основные документы:

1. Личное дело ученика Ведёт классный руководитель. Включает заявление родителей, фото 3×4, копию удостоверения личности. Медицинские документы хранятся у школьного врача.
2. Табель успеваемости (1–11 классы) В конце года электронный журнал «Кунделик» формирует и распечатывает отчёт.
3. Алфавитная книга Ведётся учёт всех обучающихся, соответствующих требованиям.
4. Книга учёта выбывших учеников Документы оформляются своевременно и системно.
5. Книга учёта поступивших учеников Документы новых учеников подшиваются в срок.
6. Журнал учёта успеваемости Данные передаются классным руководителям.
7. Аттестаты об основном среднем образовании Все выданные аттестаты (27 учеников) зарегистрированы.
8. Аттестаты об общем среднем образовании Выдано 15 аттестатов, записи внесены.
9. Книга учёта дипломов и грамот Зарегистрированы грамоты учащихся 2–8, 10 и 11 классов.
10. Электронные журналы Контроль ведётся по плану внутришкольного контроля.

Предложения по улучшению:

1. Классные руководители должны тесно сотрудничать с учителями-предметниками.
2. Все учителя должны применять методы новой учебной программы.
3. Необходимо планировать обучение с учётом обновлённого содержания образования.

4. Школьные психологи должны работать с родителями над развитием памяти и мышления учеников.

5. Продолжить повышение педагогического мастерства.

В заключении важно отметить, что совершенный менеджмент должен гарантировать хорошую подготовку педагогических кадров и высокое качество профессиональной деятельности.

Список использованной литературы

1. 2021-2022 оқу жылында Қазақстан Республикасының Жалпы орта білім беретін ұйымдарында Оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы. Әдістемелік нұсқау хат. Астана.—2021. [Электрондықресурс]— URL:<https://uba.edu.kz/qaz/metodology/2>
2. Баймолдаев Т.М. Школьный менеджмент: история развития, научно-методические основы, опыт.-Алматы, 2009.-257 с 7.
3. Бахишева С.М. Пути использования инновационных процессов в управлении школой: учебно-методическое пособие. - Урал, 2005. -78 с. 63.
4. Бейсенбекова Г.Б. Психолого-педагогическая диагностика личности учащегося. Караганда: Санат-Полиграфия, 2008. - 126 с.
5. Исакова Л.Т., Есімханова Р., Дауылбаева Р. Мектепшілік бақылау: түрлері, формалары, жоспарлары: Әдістемелік құрал. — 2018. — 53 б.
6. Конаржевский Ю.А. Менеджмент и внутришкольное управление. — 2018. — 222 с.
7. Курачицки А. Менеджмент в начальном образовании: Учебное пособие. — 2020. — 108 с.
8. Мадениетова З., Утешкалиева А. ВНУТРИШКОЛЬНЫЙ КОНТРОЛЬ - КАК ЧАСТЬ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМ УЧРЕЖДЕНИЕМ. Вестник Атырауского университета имени Халела Досмухамедова. 2024;72(1):55-65. <https://doi.org/10.47649/vau.2024.v.72.i1.06>
9. Савиных Галина Петровна Фактор правового регулирования внутренней системы оценки качества общего образования // Наука и школа. 2019. №5.
10. Сатымбаева Ж. А. ВНУТРИШКОЛЬНЫЙ КОНТРОЛЬ КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ ИНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТА В ОБРАЗОВАНИИ // Вестник науки. 2021. №8 (41). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vnutrishkolnyy-kontrol-kak-effektivnyy-instrument-menedzhmenta-v-obrazovanii>
11. Третьяков П.И. Управление школой по результатам: Практика педагогического менеджмента. — 2018. — 288 с.
12. Шамова Т.И., Третьяков П.И., Капустин Н.П. Управление образовательными системами: Учебное пособие. — 2018. — 25 с.

БАЛАЛАР ӨНЕР МЕКТЕБІНДЕ ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫН ЖОСПАРЛАУ МЕН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ҮЛГІЛЕРІ: ТӘЖІРИБЕ МЕН ӘДІСТЕМЕ

Аңдатпа. Мақалада заманауи өнер мектебіндегі тәрбие жұмысының ерекшеліктері және оның оқушылардың жан-жақты дамуына ықпалы қарастырылады. Өнердің рухани-адамгершілік құндылықтарды қалыптастырудағы, эстетикалық талғамды дамытудағы және шығармашылық әлеуетті ашудағы рөлі айқындалады. Тәрбиенің негізгі бағыттары, жоспарлау қағидалары мен тиімді әдістер талданады. Дәстүрлі және инновациялық тәсілдердің үйлесімді қолданылуы оқушылардың ұлттық мәдениетті меңгерген, рухани бай және шығармашылық деңгейі жоғары тұлға болып қалыптасуына мүмкіндік беретіні көрсетіледі.

Түйінді сөздер: тәрбие жұмысы, өнер мектебі, эстетикалық тәрбие, рухани құндылықтар, мәдени мұра, шығармашылық әлеует, педагогикалық әдістер

Аннотация. В статье рассматриваются особенности воспитательной работы в условиях современной художественной школы как важного компонента всестороннего развития учащихся. Подчеркивается роль искусства в формировании духовно-нравственных ценностей, эстетического вкуса, уважения к культурному наследию и раскрытии творческого потенциала детей. Анализируются основные направления воспитательной деятельности, включая эстетическое, духовно-нравственное и творческое воспитание, а также принципы планирования и современные педагогические подходы. Показано, что эффективное сочетание традиционных и инновационных методов способствует формированию культурно развитой, шығармашыл және ұлттық құндылықтарды меңгерген личности.

Ключевые слова: воспитательная работа, художественная школа, эстетическое воспитание, духовно-нравственные ценности, культурное наследие, творчество учащихся, педагогические методы

Қазіргі заманғы білім беру кеңістігінде тәрбие жұмысының мазмұны мен құрылымы түбегейлі жаңғыру үстінде. Бүгінгі күні тәрбие үдерісінің мақсаты тек қана білім беру емес, сонымен қатар тұлғаның жан-жақты дамуын, рухани-адамгершілік құндылықтарды меңгеруін, мәдени мұраға деген құрметін қалыптастыруды көздейді. Осы тұрғыдан алғанда өнер саласы жас ұрпақтың рухани дүниесін байытып, ұлттық болмысының негізін қалыптастыратын ерекше құрал болып табылады.

Өнер мектебі – шығармашылық қабілеті бар балаларды тәрбиелейтін, ұлттық және әлемдік мәдениетті меңгеруге жол ашатын арнайы білім беру мекемесі. Мұндай мектепте тәрбие жұмысының дұрыс ұйымдастырылуы оқушылардың тұлғалық дамуы мен шығармашылық әлеуетін ашуға мүмкіндік береді. Сол себепті тәрбие жұмысын тиімді жоспарлау мен ұйымдастырудың үлгілерін қарастыру қазіргі педагогикалық тәжірибеде маңызды мәселе болып отыр.

Жалпы білім беретін мектептердегі тәрбие үдерісі тұлғаның жан-жақты дамуына бағытталса, өнер мектебіндегі тәрбие жұмысы ең алдымен шығармашылық әлеуетті қалыптастыруға негізделеді. Мұнда басты назар – баланың өнер арқылы өзін-өзі танып

білуі, эстетикалық талғамының артуы, сахна мәдениеті мен ұжымдық жұмыс дағдыларының дамуы.

Ұлы ойшыл Абай Құнанбаевтың «толық адам» іліміндегі эстетикалық және адамгершілік құндылықтары, Ыбырай Алтынсариннің тәрбиелік идеялары өнер мектебіндегі тәрбие жұмысының әдіснамалық негізін құрайды. Сонымен қатар қазіргі заманғы білім беру тұжырымдамалары мен ұлттық мәдени мұраны дәріптеуге бағытталған мемлекеттік бағдарламалар да тәрбие жұмысының мазмұнын айқындайды.

Өнер мектебіндегі тәрбие жұмысы бірнеше басты бағыттарға сүйенеді:

- Эстетикалық тәрбие – оқушылардың өнерді қабылдау және бағалау қабілетін дамыту;

- Рухани-адамгершілік тәрбие – ұлттық және жалпыадамзаттық құндылықтарға негізделген дүниетаным қалыптастыру;

- Мәдени мұраға құрмет – халықтық дәстүрлерді дәріптеу, ұлттық өнерді ұрпақ санасына сіңіру;

- Шығармашылық тәрбие – әр оқушының жеке қабілетін дамыту, өнер арқылы өзін-өзі танытуына жағдай жасау.

Бұл бағыттар бір-бірімен өзара байланыста жүзеге асады. Мысалы, ұлттық музыканы үйрену барысында оқушы бір мезгілде эстетикалық талғамын дамытады, рухани-адамгершілік құндылықтарды меңгереді және шығармашылық қабілетін ашады.

Тәрбие жұмысының сапасы оны дұрыс жоспарлау мен тиімді ұйымдастыруға тікелей байланысты. Жоспарлау барысында келесі қағидалар басшылыққа алынады:

- мақсаттылық – тәрбиенің нақты бағытын айқындау;
- жүйелілік – оқу процесі мен сыныптан тыс шаралардың бірізділігін қамтамасыз ету;
- үндестік – тәрбие жұмысының мектептің жалпы стратегиясымен сәйкестігі;
- шығармашылық – әр оқушының даралығын ескеріп, оның жеке дамуына жағдай жасау.

Өнер мектебінде жоспар екі бағытты қамтиды:

1. Оқу-тәрбие процесімен байланысты жұмыстар – концерттер, көрмелер, шығармашылық байқауларға дайындық;

2. Сыныптан тыс тәрбиелік шаралар – өнерге арналған кештер, ұлттық мерекелерге байланысты бағдарламалар, мәдени кездесулер.

Тәрбие жұмысының тиімділігін арттыру үшін дәстүрлі және инновациялық әдістер үйлесімді қолданылуы қажет.

- Шығармашылық жобалар – оқушылар белгілі бір тақырып аясында музыкалық немесе сахналық жоба дайындап, көпшілікке ұсынады;

- Мастер-класстар – кәсіби музыканттар мен суретшілер тәжірибесімен бөліседі;

- Ансамбльдік жұмыс – ұжымда бірлесе ойнау арқылы оқушылар жауапкершілік пен бір-бірін тыңдай білуге үйренеді;

- Психологиялық тренингтер – сахна алдындағы дайындық, эмоцияны басқару, сенімділік дағдыларын қалыптастырады;

• Ұлттық дәстүрге негізделген шаралар – халық музыкасы мен қолөнерін насихаттау арқылы оқушылар ұлттық құндылықтарды бойына сіңіреді.

Өнер мектебіндегі тәрбие жұмысының табысты болуы педагогтың кәсіби біліктілігіне байланысты. Мұғалімдер тәрбие жұмысын жүргізуде:

- әдістемелік құралдарды қолдануы;
- шығармашылық тәжірибе алмасу семинарларына қатысуы;
- жаңа педагогикалық технологияларды игеруі тиіс.

Педагогтың кәсіби шеберлігі мен шығармашылық ізденісі – оқушылардың өнерге деген қызығушылығын арттыратын негізгі фактор.

Өнер мектебіндегі тәрбие жұмысы – оқушылардың шығармашылық әлеуетін ашуға, ұлттық құндылықтарды меңгеруге және мәдени дүниетанымын қалыптастыруға бағытталған кешенді педагогикалық үдеріс. Тәрбие жұмысын тиімді жоспарлау мен ұйымдастыру оқушылардың өнерге деген сүйіспеншілігін арттырып қана қоймай, олардың рухани бай, мәдениетті, отансүйгіш азамат болып қалыптасуына ықпал етеді.

Сондықтан да өнер мектебінде тәрбие жұмысын жүргізудің тиімді үлгілерін тәжірибеге енгізу – заман талабы. Бұл бағыттағы жүйелі әрекет ұлттық мәдениетті сақтап қана қоймай, жас ұрпақтың әлемдік өркениетпен қатар дамуына жол ашады.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. – Астана, 2007.
2. Қазақстан Республикасының мәдени саясатының тұжырымдамасы. – Астана, 2014.
3. Абай Құнанбаев. Қара сөздер. – Алматы: Жазушы, 2012.
4. Ы.Алтынсарин. Таңдамалы педагогикалық мұралары. – Алматы, 2010.
5. Жұмабаев М. Педагогика. – Алматы: Рауан, 1993.
6. Қалиев С. Қазақ этнопедагогикасының теориялық негіздері мен тарихы. – Алматы: Рауан, 1998.
7. UNESCO. Arts Education Policy Review. – Paris, 2010.

ФАРАБИ ГЕОМЕТРИЯЛЫҚ ОЛИМПИАДАСЫ НЕМЕСЕ ГЕОМЕТРИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ

***Аңдатпа.** Мақалада Әбу Насыр әл-Фарабидің геометрия ғылымының дамуына қосқан үлесі және оның еңбектерін білім беру жүйесінде кеңінен насихаттаудың өзекті мәселелері қарастырылады. Автор қазіргі мектептерде геометрия пәнін оқытудағы қиындықтарды, оқушылардың кеңістіктік ойлауын дамытудағы олқылықтарды және жаңартылған білім мазмұнына сәйкес әдістемені жетілдіру қажеттілігін талдайды. «Фараби геометриялық олимпиадасының» ұйымдастырылуы әл-Фарабидің ғылыми мұрасын жаңғыртуға бағытталған маңызды қадам ретінде сипатталады. Сонымен қатар ғұламаның математикалық еңбектерінің тарихи мәні, геометрия салаларының қалыптасуына ықпалы және олардың қазіргі білім беру үшін практикалық маңызы жан-жақты ашылады.*

***Түйінді сөздер:** Әл-Фараби мұрасы, геометрия, математикалық білім, кеңістіктік ойлау, олимпиада, әдістеме, жаңартылған мазмұн.*

***Аннотация.** В статье рассматривается вклад Абу Насра аль-Фараби в развитие геометрии и актуальность популяризации его научного наследия в современной системе образования. Автор анализирует проблемы преподавания геометрии в школах, снижение интереса учащихся к предмету и необходимость обновления методики в соответствии с современными образовательными требованиями. Проведение «Геометрической олимпиады Фараби» оценивается как значимый шаг в направлении возрождения научного наследия мыслителя. Также раскрываются историческое значение математических трудов аль-Фараби, их влияние на формирование различных направлений геометрии и их ценность для современного математикалық білім беру.*

***Ключевые слова:** наследие аль-Фараби, геометрия, математическое образование, пространственное мышление, олимпиада, методика преподавания, обновлённое содержание.*

2024 жылдың 25 сәуірі Түркістан облысының білім беру саласында елеулі оқиға болды. Сол күні қасиетті Отырар жерінде республикамызда тұңғыш рет «Фараби геометриялық олимпиадасының» тұсауы кесілді. Былай бір қарағанда елеусіздеу көрінген осы бір іс шараның астарында әлемнің «Екінші ұстазы» атанған жерлесіміз, Отырар топырағында өмірге келген Әбу Насыр әл-Фарабидің математикалық, соның ішінде геометриялық еңбектерін кеңінен насихаттау, оның қолданыс аясын кеңейту сияқты ауқымды мақсаттар жатқанын ол кезде көпшілік қауым сезген де жоқ болатын.

Әбу Насыр әл-Фараби (870-950 жж.) тарихи деректер бойынша 70-ке жуық тіл білген. Ол Шығыс пен Батыста ғылымның дамуына үлкен әсер етіп, бай ғылыми мұра қалдырды. Алайда, әл-Фарабидің математикалық еңбектері әлі толық зерттелген жоқ.

Әл-Фарабидің киелі деп санаған ғылымы – геометрия. Ол барлық ғылымдар тек геометрияның тармақтары, ал геометрияны олардың (математика, физика, химия ғылымдарын табиғаттану, технология, экономика, саясаттану, медицина, музыка және т.б.) түп тамыры деп есептейді. Сондықтан әл-Фараби: «егер ғылымды меңгергің келсе,

алдымен хандисатпен (геометриямен) таныс бол» – дейді. Ғұлама бабамыздың осы сөзінің астарында қаншама ғылыми ақиқаттың жатқаны бүгінде анықталып жатыр.

Математикалық білім беру үздіксіз білім беру жүйесінің негізгі бөлігі және қазіргі қоғамда адамның интеллектуалдық және функционалдық қабілетін дамытуда маңыздылығы жоғары. Ал, оқушылардың логикалық ойлауын, кеңістіктік елестетулері мен түсініктерін қалыптастыру мен дамытуда геометрияны оқу пәні ретінде оқытудың маңыздылығы жоғары, өйткені бұл жеке тұлғаның ақыл-ой, мәдени, адамгершілік және т.б. сияқты қасиеттерін кең ауқымында дамытудың негізгі құралы болып табылады.

Геометрия қоршаған әлемдегі шынайы объектілерді модельдеу ерекшелігімен логика мен көрнекілікті, жалпылау мен дербестілікті, абстрактылы мен нақтылықты қамтиды. Мектептегі геометрия курсының мазмұны математика ғылымының адамзат өркениетінің қалыптасуы мен дамуындағы маңыздылығымен, тұлғаның интеллектуалдық қабілетін қалыптастырудағы орнымен, игерген білімнің күнделікті өмірдегі маңыздылығымен, сабақтас пәндерді оқып-білу үшін қажеттілігімен анықталады. Осыған орай, дәстүрлі түрде геометриялық білім берудің екі жағы, яғни адамның күнделікті өміріне, қызметіне қажетті құралдарды жасау және пайдаланумен байланысты практикалық және адамның ойлауымен, әлемді танып білудегі геометриялық әдістерді меңгеруімен байланысты рухани жақтары қалыптасты.

Қоршаған әлемді танып білудегі ерекше әдістерінің бірі – осы геометриялық әдіс болып табылады, ол кеңістіктік формаларды бейнелеумен қатар, олардың элементтері мен қасиеттерінің арасындағы логикалық байланыстарды орнатуымен негізделеді. Дегенмен, геометрия пәнін оқыту барысында әдістердің игерілуіне қарамастан, оқушылардың геометриялық білімі мен геометриялық әдістерді қолдану біліктері жылма-жыл сайын төмендеуде, оқушыларға геометрия сабақтары қызықсыз өтіп, оқыту процесі теориялық білімді жаттауға айналуға, мектеп түлектерінің білім деңгейін анықтайтын және жоғары оқу орындарына түсуге арналған оқу жетістіктерін бағалайтын негізгі құрал, іріктеу емтихандарының бір нысаны – ұлттық бірыңғай тестілеудегі геометриядан сұрақтарға жауап беру нәтижелері де төмен деңгейде екенін көрсетіп отыр. Осының бәрі орта мектептегі геометрия курсының оқытудың әдістемелік жүйесін жаңартылған білім мазмұнына сай жетілдірудің қажеттілігін көрсетеді.

Геометрияның оқу пәні ретіндегі мүмкіндіктерін максималды түрде жүзеге асыру үшін оқыту процесі оқушылардың жас ерекшелігіне сәйкес келуі тиіс, ал оқытудың мақсаты, мазмұны мен әдістері оқушының әлемді танып білу қабілеттерімен келісімді болуы керек. Сондықтан жаңартылған білім мазмұнына сай геометрияны оқытудың әдістемесін жетілдіруде теориялық материалды логикалық қатаң түрде беріп қана қоймай, геометрияның көрнекілік интуитивті негіздері мен практикалық бағыттылығын дамытуға, қоршаған әлеммен байланысы бар ұғымдарды, тұжырымдар мен есептерді кіріктіре отырып, оқу материалын қабылдауға мүмкіндіктер жасау маңызды мәнге ие болып табылады.

Бүгінгі таңда геометрия – ең дамыған, үлкен ғылым. Ол бірнеше салаға бөлінеді. Атап айтқанда: біріншіден, элементар (Евклид геометриясы), геометрияны негіздеу, Лобачевскийдің геометриясы, Риманның геометриясы, топология; екіншіден, аналитикалық геометрия, проективтік геометрия, дифференциалдық геометрия, сызба геометрия, алгебралық геометрия; және үшіншіден, көпөлшемді геометрия, қолданбалы геометрия, есептік геометрия, параметрлік геометрия, көрнекі геометрия, графикалық геометрия, инженерлік геометрия.

Аталған геометрия саласының біразы әл-Фараби тұжырымдаған қағидалардан бастау алады. Мысалы, аналитикалық геометрияның Р. Декарттан бастау алатыны, дәлірек

айтқанда – оны координаталар жүйесімен байланыстыратыны белгілі. Ал координаталар жүйесі туралы жазылған алғашқы мәліметті әл-Фарабидің трактатынан кездестірдік.

Соңғы кезге дейін геометрия ғылымында «сызба геометрияның атасы» француз ғалымы Г.Монж деп есептеп келдік. Кейіннен белгілі болғандай, сызба геометрия да әл-Фарабидің зейінінен тыс қалмапты. Сызба геометрияда қайтымды кескіндер алудың үш тәсілінің біреуі аксонометриялық проекция болса, оны салуды да біздің ғұлама бабамыз жақсы білген. Оны әл-Фарабидің «Китап аль-музыки аль-Кабир» атты трактатында бейнеленген аксонометриялық және кононикалық ортогональ проекцияларда сызылған музыкалық аспаптардан көруге болады.

Әбу Насыр әл-Фараби ежелгі гректің ұлы математигі және астрономы Птолемейдің «Алмагестіне» көлемді түсініктеме жазғаны белгілі. Бұл еңбек «Алмагестке түсініктеме» деп аталады. Әл-Фарабидың бұл трактаты тригонометрияны дамытуға да игі ықпал жасады. Мұндағы негізгі бір жаңалық әл-Фараби синус, косинус, синус-ферзус, тангенс, котангенс сызықтарын бірыңғай радиусты тұрақты шеңбер ішінде қарастырды. Олардың арасындағы бірсыпыра қатынастарды ашты, кейбір қарапайым қасиеттерін айқындады. Ол тригонометриялық кестелер жасауда аса қажет болып саналатын бір градус доғаның синусы мен косинусын анықтауда елеулі табыстарға жеткен. Әл-Фараби осы айтылған тригонометриялық мағлұматтарға және басқа да қосымша математикалық материалдарға сүйене отырып, «Алмагесте» қарастырылған астрономия және география мәселелерін математикалық жолмен шешудің ең жеңіл әдістерін ұсынады. «Геометриялық фигуралардың егжей-тегжейі жөнінде табиғат сырлары мен рухани әдіс-айлалар кітабы» геометриялық салу есептерін сұрыптап, бір жүйеге келтірген. Жүзден аса есептің салу әдістері көрсетілген. Бұлардың ішінде парабола салу, бұрышты трисекциялау, кубты екі еселеу, дұрыс көпбұрыштар салу, көпжақтар салу, жазық фигураларды түрлендіру, т.б. бар. Әл-Фараби адымы тұрақты циркуль мен бір жақты сызғыштың жәрдемімен шешілетін есептерді мол қарастырды. Осы еңбекте 3, 4, 5 және т.б. өлшемді куб салу есебін ойша қалай шешу идеясы бар. Сондай-ақ оның «Болжамдағы геометрияға кіріспе» атты трактат жазғаны мәлім, бірақ ол еңбегі бізге жетпеген. Осыған қарағанда, әл-Фараби көп өлшемді абстракциялы геометрияның идеясын алғаш айтушылардың бірі деп жорамалдауға негіз бар.

Қорыта айтқанда, Шығыс пен Батыстың барша өркениеттері өзінен бұрынғы Мысыр, Грек, Үнді өркениеттерінің Исламның өзегімен ұштасатын тұстарын алып, дамытқаны белгілі. Осы орайда айта кететін бір мәселе, ерте дәуірдегі мұсылман зерттеушілері грек, парсы, үнді және түркі тілдеріндегі көптеген мұраларды хатқа түсіру, аудару арқылы оларды сақтап қалып, әлемдік өркениетке үлкен үлес қосқаны айдан анық. Әл-Фарабидің еңбектері күні бүгінге дейін 1150 жыл өтсе де өз мән-маңызын жоғалтқан жоқ. Олай болса, бүгінгі ұрпақтың міндеті әл-Фарабидің геометриялық еңбектерін кеңінен насихаттап қана қоймай, оның мектеп бағдарламасына енуіне, сөйтіп болашақтың игілігіне жарауына қол жеткізу болмақ. Мен сөз соңында, осы бағытта елеулі жұмыс жасап жатқан облыстық білім беруді дамыту орталығына, орта білім беру кафедрасына, математика пәні әдіскері А.Ақбергенов ағайға ризашылығымды білдіргім келеді. Кешегі өткен математика пәні мұғалімдерінің II съезінде облыстық «Фараби геометриялық олимпиадасының» ауқымы кеңейіп, аймақтық, республикалық деңгейде өткізу жоспарланып жатқанын естідік. Математиктер үшін бұл өте қуанышты, құптарлық жаңалық болады деп есептеймін. Ғұлама бабамыздың бізге қалдырған аманатын келешек ұрпақтың қажетіне жарататын күн де алыс емес. Осы бағытта аянбай тер төгіп жатқан барлық әріптестеріме шығармашылық табыстар тілеймін.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Мулдашев, Ш. Г. Қазіргі заманғы білім жүйесіндегі әл-Фарабидің геометриясы, Молодой ученый. — 2020. — № 22 (312).

2. Қазақ әдебиеті. Энциклопедиялық анықтамалық. – Алматы: «Аруна Ltd.» ЖШС, 2010.
3. Ислам. Энциклопедиялық анықтамалық. Алматы: “Аруна Ltd.” ЖШС, 2010
4. Биекенов К., Садырова М. Әлеуметтанудың түсіндірме сөздігі. — Алматы: Сөздік-Словарь, 2007. — 344 бет.
5. Әлімқұлова Р., Сәтімбеков Р. Ә 55 Биология: Жалпы білім беретін мектептің 8-сыныбына арналған оқулық. - 2-басылымы, өңделген, толықтырылған. – Алматы: Атамұра, 2008. - 320 бет
6. Аль-Фараби.Естественно-научные трактаты. Алма-Ата: Наука, 1987.496 с.
7. Ақжан әл-Машани.Әл-Фараби және бүгінгі ғылым.Алматы: Алаш, 2004. 216 б.
8. Шәмшиден Әбдраман. Қудаланған әл-Машани емес ... әл-Фараби. Ақжан әл-Машанидің «Әл- Фараби және бүгінгі ғылым» атты монографиясындағы «алғы сөз».б...27 бб.

**LIFELONG LEARNING Ғ ЖАОК НЕГІЗІНДЕ ПЕДАГОГТЕРДІҢ
КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУ ЖҮЙЕСІН ҚҰРУ**

Аңдатпа. Мақалада педагогтердің кәсіби құзыреттілігін Lifelong Learning (өмір бойы білім алу) тұжырымдамасы және ЖАОК (жаппай ашық онлайн курстар) негізінде дамыту мәселелері жан-жақты талданады. Қосымша білім беру педагогтерінің кәсіби өсуіндегі цифрлық трансформацияның маңызы, онлайн оқыту платформаларының тиімділігі және мұғалімдердің жеке оқу траекториясын қалыптастырудың өзектілігі айқындалады. Зерттеу нәтижелері педагогтердің онлайн оқытуға қызығушылығы жоғары болғанымен, цифрлық теңсіздік, тілдік және мотивациялық кедергілердің бар екенін көрсетеді. Шетелдік тәжірибелерді талдау Lifelong Learning пен ЖАОК-ты ұлттық жүйеге бейімдеудің маңызын дәлелдейді. Мақала педагогтердің кәсіби дамуын қолдауға бағытталған инновациялық, қолжетімді және икемді жүйе құру жөнінде ұсыныстар береді.

Түйінді сөздер: Lifelong Learning, ЖАОК, кәсіби құзыреттілік, цифрлық сауаттылық, онлайн оқыту, педагог дамуы, EdTech.

Аннотация. В статье комплексно рассматривается развитие профессиональных компетенций педагогов на основе концепции Lifelong Learning (непрерывное образование) и формата ЖАОК (массовых открытых онлайн-курсов). Анализируется роль цифровой трансформации, онлайн-платформ и индивидуальных образовательных траекторий в повышении квалификации педагогов. Результаты исследования показывают заинтересованность учителей в онлайн-обучении, однако выявляют проблемы цифрового неравенства, языковых барьеров и недостаточной мотивации. Опыт зарубежных стран подтверждает актуальность интеграции Lifelong Learning и ЖАОК в национальную систему образования. Работа предлагает инновационную, доступную и адаптированную модель профессионального развития педагогов.

Ключевые слова: Lifelong Learning, MOOC, профессиональная компетентность, цифровая грамотность, онлайн-обучение, развитие педагогов, EdTech.

Қазіргі замандағы қарқынды өзгерістер, цифрлық трансформация, білім беру саласына қойылатын жаңа талаптар педагогтің үздіксіз кәсіби дамуын қажет етеді. Осы тұрғыда Lifelong Learning (Лайфлонг лёрнинг) өмір бойы білім алу) тұжырымдамасы мен ЖАОК (Жаппай ашық онлайн курстар) педагогтердің кәсіби құзыреттілігін арттыруда тиімді құрал ретінде мойындалуда.

Зерттеудің өзектілігі: педагогтердің кәсіби дамуында дәстүрлі оқыту түрлерінің тиімділігі шектеулі екенін көрсетеді. Өзгермелі қоғамда қосымша білім беру педагогі тек білім беруші ғана емес, сонымен қатар зерттеуші, кеңесші, мотиватор, технологиялық құралдарды меңгерген цифрлық сауатты тұлға болуы тиіс. Ал бұл құзыреттерді қалыптастыру үшін икемді, қолжетімді және инновациялық форматтағы оқыту жүйесі қажет.

ЖАОК – педагогтерге жеке оқу траекториясын таңдап, өз уақыты мен қарқынына қарай кәсіби дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, әлемнің үздік

университеттері мен сарапшылары ұсынған мазмұн сапасын қамтамасыз етеді. Бұл тәсіл академиялық дербестікті, жауапкершілікті, өзін-өзі дамыту мен цифрлық құзыреттілікті арттырады.

Зерттеудің маңыздылығы – еліміздегі қосымша білім беру ұйымдарында еңбек ететін педагогтерді жаһандық трендтерге бейімдеу, білім сапасын арттыру және олардың бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етуде Lifelong Learning пен ЖАОК құралдарын жүйелі қолдану мүмкіндігін айқындауда.

Осы жоба педагогтердің үздіксіз кәсіби дамуына жаңа көзқараспен қарап, қолжетімді, тиімді әрі нәтижеге бағытталған жүйе құруды мақсат етеді.

Зерттеудің мақсаты:

Lifelong Learning (өмір бойы білім алу) тұжырымдамасы мен ЖАОК (Жаппай ашық онлайн курс) платформалары негізінде педагогтердің кәсіби құзыреттілігін үздіксіз дамытуды қамтамасыз ететін тиімді, бейімделген және қолжетімді жүйе құру. Бұл жүйе педагогтердің заманауи білім беру талаптарына сай болуына, цифрлық сауаттылықты арттыруына және кәсіби өсу траекториясын жеке жоспарлауына жағдай жасауға бағытталады.

Жобаны жүзеге асыру үшін шешілетін нақты міндеттер:

1. Lifelong Learning және ЖАОК ұғымдарын, принциптерін және мүмкіндіктерін талдау.
2. Педагогтердің кәсіби құзыреттілігін дамытуға бағытталған қолданыстағы онлайн білім беру платформаларын сараптау.
3. Педагогтердің қажеттіліктеріне сәйкес мазмұнды, икемді және қолжетімді білім беру траекторияларын әзірлеу.
4. Цифрлық құралдар мен онлайн курстарды педагогикалық үдеріс пен әдістемелік қызметке интеграциялау жолдарын ұсыну.
5. ЖАОК негізінде оқыту тиімділігін бағалау критерийлерін әзірлеу және нәтижелерді мониторингілеу жүйесін құру.
6. Педагогтердің Lifelong Learning мәдениетін қалыптастыруға бағытталған мотивациялық және әдістемелік қолдау тетіктерін енгізу.
7. Кәсіби даму жүйесін нормативтік және институционалдық тұрғыдан қолдаудың ұсыныстарын әзірлеу.

XXI ғасырда білім беру жүйесінің қарқынды өзгеруі педагогтердің кәсіби құзыреттілігін үздіксіз дамыту қажеттілігін туындатты. Осы орайда, Lifelong Learning (Өмір бойы білім алу) тұжырымдамасы – білім алуды тек белгілі бір жас кезеңімен шектемей, адамның бүкіл өмір бойына созылатын үздіксіз процесі ретінде қарастырылады. Бұл тәсіл педагогтің өзін-өзі дамытуына, заманауи өзгерістерге бейімделуіне және кәсіби деңгейін көтеруіне мүмкіндік береді.

Сонымен қатар, ЖАОК (жаппай ашық онлайн курстар) – қазіргі білім беру кеңістігінде кеңінен қолданылып жатқан білім беру форматы. ЖАОК педагогтерге қашықтан, ыңғайлы уақытта білім алуға, жаңа технологиялар мен әдістемелерді меңгеруге жол ашады. Бұл курстарда интерактивті материалдар, бейнедәрістер, тапсырмалар мен тесттер арқылы теориялық және практикалық білім ұштасады.

Цифрлық құзыреттілік – білім беруде цифрлық технологияларды тиімді қолдану қабілеті, онлайн платформалармен жұмыс істеу, оқушылардың цифрлық ортадағы қауіпсіздігін қамтамасыз ету – қазіргі заман педагогі үшін аса маңызды құзыреттілік түрі.

Осы аталған ұғымдар Lifelong Learning және ЖАОК негізінде педагогтердің кәсіби дамуына бағытталған инновациялық жүйені қалыптастыруда негізгі тірек болады. Жоба аясында педагогтердің жеке оқу траекториясын құру, онлайн курстар арқылы үздіксіз білім алу, тәжірибе алмасу және кәсіби қоғамдастықпен байланыс орнату мүмкіндіктері қарастырылады.

Бұл жүйе – мұғалімдердің кәсіби дамуын қолдай отырып, білім беру сапасын арттыруға ықпал етеді.

1. Lifelong Learning (Өмір бойы білім алу): Адамның өмір бойы үздіксіз білім алуы, дағдыларын жетілдіруі және өзін-өзі дамытуы. Бұл ұғым кәсіби, тұлғалық және әлеуметтік дамуды қамтиды.

2. ЖАОК (Жаппай ашық онлайн курс): Интернет арқылы ашық түрде қолжетімді, әркімге оқу мүмкіндігін ұсынатын онлайн форматтағы курс. Бұл курстар интерактивті материалдар, бейнесабақтар, тапсырмалар арқылы жүргізіледі.

3. Педагогтің кәсіби құзыреттілігі: Мұғалімнің кәсіби білімінің, дағдысының, тәжірибесінің және жеке тұлғалық қасиеттерінің жиынтығы. Оған әдістемелік, психологиялық, технологиялық, коммуникативтік құзыреттер жатады.

4. Цифрлық құзыреттілік: Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану, цифрлық ортада жұмыс істеу және оқытуды тиімді ұйымдастыру қабілеті.

5. Білім беру экожүйесі: Білім алушы, педагог, ата-ана, әкімшілік және цифрлық ресурстар арасындағы өзара байланысты ұйымдастырушы жүйе.

6. Модульдік оқыту: Оқу мазмұнын нақты мақсаттарға сәйкес модульдерге бөліп беру тәсілі, ЖАОК-тарда жиі қолданылады.

7. Жеке білім траекториясы: Әрбір педагогтің өзінің кәсіби дамуына бағытталған, жеке қажеттіліктері мен мақсаттарына сай оқу жолы.

8. Білім беру саласындағы инновациялар: Жаңа технологияларды, тәсілдерді және форматтарды енгізу арқылы оқыту сапасын арттыру.

9. EdTech (Education Technology): Білім берудегі технологияларды қолдану арқылы оқыту мен оқудағы тиімділікті арттыру.

10. Коучинг және тьюторлық: Педагогтердің кәсіби дамуына бағытталған жеке немесе топтық қолдау көрсету тәсілдері.

Бұл ұғымдар жобаның мазмұнын терең түсінуге және оны тиімді жүзеге асыруға негіз болады.

Зерттеу әдістемесі: 1. Теориялық зерттеу әдістері:

- Ғылыми әдебиеттерді талдау: Lifelong Learning, ЖАОК, кәсіби құзыреттілік мәселелері бойынша отандық және шетелдік зерттеулерді зерделеу.

- Нормативтік-құқықтық құжаттарды сараптау: ҚР «Білім туралы» заңы, ҚР БҒМ бұйрықтары, білім беру саласындағы стратегиялық бағдарламалар.

- Модельдеу: Педагогтердің кәсіби құзыреттілігін дамытудың теориялық моделін жасау.

2. Эмпирикалық зерттеу әдістері: Сауалнама жүргізу: Педагогтер арасында кәсіби құзыреттілікті дамытудағы қажеттіліктерін, онлайн оқуға көзқарасын және Lifelong Learning принциптерін бағалау.

- Сұхбат (интервью): Білім беру ұйымы басшылары мен педагогтермен тереңдетілген сұхбаттар арқылы тәжірибелік көзқарасты білу.

- Бақылау: ЖАОК-қа қатысқан педагогтердің жұмысын, кәсіби өсуін бақылау.

- Тәжірибелік-эксперименттік жұмыс: Жоба негізінде құрылатын жүйенің практикалық тиімділігін сынау (пилоттық топта қолдану).

3. Статистикалық әдістер: Сауалнама және эксперимент нәтижелерін өңдеу, салыстыру, диаграмма, графиктер құру арқылы қорытынды жасау.

Қорытынды: Осы әдістерді қолдану зерттеудің объективтілігін, ғылыми негізділігін қамтамасыз етіп, Lifelong Learning & ЖАОК негізіндегі кәсіби құзыреттілік жүйесінің тиімділігін дәлелдеуге мүмкіндік береді.

Маңызды статистикалық және сандық деректер төмендегідей:

1. Lifelong Learning бойынша жаһандық және ұлттық деңгейдегі мәліметтер:

- ЮНЕСКО мәліметі бойынша, әлемдегі ересектердің 70%-дан астамы өмір бойы оқытуға (Lifelong Learning) мұқтаж.

- Қазақстанда 2023 жылғы мәлімет бойынша, жұмыс істейтін педагогтердің 65%-ы қосымша кәсіби білім алуға зәру екенін мойындаған.

- Қазақстандағы педагогтердің 45%-ы өз саласына қатысты цифрлық құзыреттілігін арттыруды қажет етеді.

2. Қазақстандағы педагогтердің кәсіби дамуы бойынша нақты сандар:

- 2023 жылы ҚР БҒМ мәліметі бойынша, 300 мыңнан астам педагогтің ішінде 200 мыңға жуығы курстар арқылы кәсіби біліктілігін арттырды.

- Оның ішінде 30% педагог ЖАОК платформалары арқылы оқыған.

- «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы арқылы 2023 жылы 110 мың педагог білім алды.

3. Қосымша маңызды мәліметтер: 2023 жылы цифрлық сауаттылық курстарын өткен педагогтердің 60%-ы кәсіби қызметінде жаңа технологияларды тиімді қолдана бастаған.

- Lifelong Learning қағидатын ұстанатын педагогтердің оқу сапасына әсері 30-40% жоғары екені зерттеулермен дәлелденген (OECD зерттеуі).

Бұл статистикалық деректер жоба тиімділігін дәлелдеуге, қажеттілікті негіздеуге және Lifelong Learning & ЖАОК жүйесін педагогтер арасында кеңінен енгізудің өзектілігін көрсетуге негіз болады.

Басқа елдер мен халықаралық ұйымдардың тәжірибесі – бұл жобаның өзектілігі мен тиімділігін дәлелдейтін маңызды аспектілердің бірі.

1. Финляндия тәжірибесі: Финляндияда педагогтер кәсіби дамуының міндетті бөлігі ретінде Lifelong Learning қағидасын ұстанады.

- Әрбір мұғалім жылына кемінде 3–5 күн кәсіби даму курстарынан өтуге міндетті.

- Цифрлық платформалар (мысалы, Opetus.tv, EduCloud) арқылы ЖАОК форматына негізделген оқытулар ұсынылады.

2. Сингапур тәжірибесі: «SkillsFuture» ұлттық бағдарламасы аясында әрбір азамат (соның ішінде педагогтер) мемлекеттен гранттар алып, өз біліктілігін арттыра алады.

- Педагогтерге арналған Lifelong Learning Institute жұмыс істейді.

- Мұғалімдердің 90%-ы онлайн курстар арқылы жаңа дағдыларды үйренеді.

3. Эстония: Барлық мұғалімдерге арналған TeachUP және e-Koolikott платформалары бар, олар ЖАОК форматы негізінде жасалған.

- Басты мақсат – цифрлық трансформацияға педагогтерді бейімдеу.

- Мұғалімдер үздіксіз кәсіби даму жоспарын жеке портфолио арқылы жүргізеді.

- Мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін арттыруда ЖАОК (МООС) – қолжетімді, тиімді және масштабталатын шешім екені айтылған.

- ОЭСР деректері бойынша, үздіксіз оқып жүрген педагогтердің кәсіби жетістіктері мен оқушылардың нәтижелері арасында тікелей байланыс бар.

4. Coursera, EdX, FutureLearn (Батыс елдері): Coursera for Teachers, EdX Teacher Training бағдарламалары арқылы мұғалімдер әлемдік университеттердің курстарын тегін/жеңілдікпен оқи алады.

- АҚШ, Канада, Австралияда мұғалімдер ЖАОК арқылы біліктілік ұпайларын жинап, жалақы деңгейін немесе кәсіби санатын арттыра алады.

Басқа елдердің тәжірибесі көрсеткендей, Lifelong Learning және ЖАОК негізінде мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін дамыту – бұл тек білім беру сапасын арттыру ғана емес, педагог мәртебесін көтерудің де тиімді жолы. Қазақстан үшін де осы бағыттағы тәжірибелерді бейімдеп, ұлттық жүйеге енгізу — уақыт талабы.

Бүгінгі білім беру жүйесі жылдам өзгеріп жатқан ақпараттық қоғам мен цифрлық трансформация жағдайында педагогтердің кәсіби құзыреттілігіне жаңа талаптар қойып отыр. Мұғалім тек білім жеткізуші емес, сонымен қатар оқушының көшбасшысы, кеңесшісі, бағыт берушісі болуы қажет. Бұл міндеттерді сапалы атқару үшін педагог үздіксіз кәсіби дамып, заман талабына сай дағдыларды меңгеруі тиіс.

Тақырыптың маңыздылығы: 1.Lifelong Learning (үздіксіз білім алу) — әр педагогтің кәсіби өмірінде білімін үнемі жаңартып отыруға мүмкіндік береді.

2.ЖАОК (Жаппай ашық онлайн курстар) – кәсіби дамуды қолжетімді, икемді әрі жекелендірілген форматта жүзеге асыруға жол ашады.

3.Педагог мәртебесін көтеру – заманауи, білімді, жаңашыл ұстазды қалыптастыру арқылы қоғамдағы мұғалім рөлін күшейтеді.

4.Цифрлық сауаттылықты арттыру – онлайн оқыту, аралас форматтағы сабақтар, қашықтықтан оқыту құралдарын меңгеруге жағдай жасайды.

5. ҚР Президенті мен Білім министрлігінің стратегиялық құжаттарында Lifelong Learning қағидасы негізгі бағыт ретінде көрсетілген.

Бұл жобаның өзектілігі – педагогтің кәсіби дамуына қолжетімді, сапалы және заманауи құралдар ұсынуында. Lifelong Learning & ЖАОК негізінде құзыреттілік қалыптастыру – болашақ білім беру жүйесінің сапасын арттырудың кепілі.

1. Сауалнама нәтижелері: Зерттеу тобы: Сауалнамаға 196 педагог қатысты (облыстық, қалалық және ауылдық қосымша білім беру ұйымдары)

- Педагогтердің 52%-ы өз мамандығы бойынша біліктілікті арттыру курстарына жылына 1 рет қана қатысатынын көрсетті.

- 48%-ы онлайн форматтағы курстарға сенімсіздікпен қарайтынын, техникалық қиындықтар болатынын айтқан.

- 73,5%-ы Lifelong Learning қағидасы бойынша білімін жетілдіруге мүдделі екенін көрсеткен.

- Тек 71,4%-ы ғана ЖАОК платформаларымен (Coursera, Udey, OpenEdX, Khan Academy) таныс екенін мойындаған.

- 80%-ы егер ЖАОК қазақ/орыс тілдерінде ұсынылса және сертификат берілсе, қатысуға дайын екенін білдірді.

2. Проблемаларды талдау: Онлайн курстарға қатысуда цифрлық сауаттылықтың төмендігі мен интернетке қолжетімділік мәселесі кедергі болып отыр.

- ЖАОК платформаларының қазақ тіліндегі контенті аз.

- Педагогтерге арналған Lifelong Learning негізіндегі жүйелі бағдарлама мен мотивациялық қолдау жеткіліксіз.

3. Позитивті үрдістер: Көптеген педагогтер өздігінен білім алуға дайын, бірақ нақты бағдар мен бағыт қажет.

- Ұялы қосымшалар, бейнесабақтар мен вебинарлар арқылы оқуға қызығушылық артып келеді.

- Жас педагогтер ЖАОК пен Lifelong Learning құралдарын меңгеруге бейім.

Сауалнама бойынша жиналған мәліметтер: Педагогтердің 52%-ы жылына бір рет ғана біліктілік арттыру курсынан өтеді.

- 73,5%-ы өмір бойы оқуға (Lifelong Learning) дайын екенін білдірді.

- 28.6%-ы ЖАОК (жаһандық ашық онлайн курстар) платформалары туралы хабарсыз.

- 80%-ы қазақ немесе орыс тіліндегі сапалы онлайн курстарға қатысуға мүдделі.

- Педагогтердің 69,4%-ы қазіргі білім жетілдіру жүйесі заман талабына сай емес деп есептейді.

2. Сұхбат және бақылау нәтижелері: Ауылдық жерлерде цифрлық құралдарға, интернетке қол жеткізу шектеулі.

- ЖАОК-қа қатысқан педагогтер кәсіби дағдыларының артқанын растады.

- Педагогтерге мотивация жетіспейді – біліктілік арттыру көбіне “формалды” түрде өтеді.

3. Шетелдік тәжірибе шолуы: Финляндия, Эстония, Сингапур елдерінде педагогтер үшін ЖАОК арқылы үздіксіз оқыту жүйесі кең тараған.

- Олар үшін икемді, жеке бағдарланған курстар мен мемлекеттік қолдау жүйесі енгізілген.

Қорытынды талдау: Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, педагогтер Lifelong Learning және ЖАОК негізіндегі кәсіби даму жүйесіне үлкен қызығушылық танытады, алайда тиімді жүзеге асыру үшін: Тілдік, техникалық кедергілерді азайту;

- ЖАОК контентін бейімдеу;
- Мотивациялық қолдау мен сертификаттық жүйені енгізу қажет.

Сонымен қатар, өзіміз қызмет атқаратын мекемелердегі педагог қызметкерлердің біліктілікті арттыру курстарынан өту деңгейін талдай отырып, бұл көрсеткіштің жыл сайын өсіп келе жатқанын байқадық:

Педагогтердің біліктілік арттыру курстарынан өтуі: 2023 жылы – 20 пайыз, 2024 жылы – 38 пайыз, 2025 жылы – 55 пайызға артқан.

Жоба нәтижелері көрсеткендей, Lifelong Learning пен ЖАОК (жаһандық ашық онлайн курстар) педагогтердің кәсіби құзыреттілігін дамытуда маңызды рөл атқарады. Үздіксіз білім алу және цифрлық технологияларды пайдалану педагогтардың кәсіби деңгейін көтеруге, білім беру сапасын жақсартуға мүмкіндік береді. Сонымен бірге, ауылдық жерлердегі педагогтардың цифрлық ресурстарға қолжетімділігін арттыру – жүйенің тиімділігін қамтамасыз етудің маңызды шарты болып табылады. Жобада ұсынылған бейімделген оқыту бағдарламалары мен ынталандыру шаралары педагогтердің кәсіби даму процесіне белсенді қатысуына септігін тигізеді. Осылайша, Lifelong Learning пен ЖАОК негізінде құрылған жүйе педагогтердің кәсіби құзыреттілігін арттыруға бағытталған инновациялық және өзекті шешім ретінде қарастырылуы тиіс.

Негізгі тұжырымдар: 1. Lifelong Learning (өмір бойы оқу) – қазіргі білім беру жүйесінің басты бағыты болып табылады. Педагог үздіксіз даму жолында болуы тиіс.

2. ЖАОК (Жаһандық Ашық Онлайн Курстар) – педагогтердің кәсіби дағдыларын жетілдірудің тиімді және икемді құралы.

3. Ауылдық және қалалық педагогтер арасындағы цифрлық теңсіздік ЖАОК-қа қолжетімділікті шектейді.

4. ЖАОК пен Lifelong Learning-ті біріктіре отырып, бейімделген, цифрлық орта жасау — педагог құзыреттілігін арттырудың заманауи жолы.

Ұсыныс: Lifelong Learning және ЖАОК негізіндегі аралас форматтағы (онлайн + офлайн) курстар жүйесін енгізу;

- Әр педагогке арналған дербес даму жол картасын жасау;
- Ауылдық жерлердегі мұғалімдерге цифрлық қолдау көрсету қажет.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі

1. Әбдінәби Е., Сатыбалды А - Педагогтің кәсіби құзыреттілігі және оны дамыту жолдары. Алматы: Білім, 2021.
2. Сәтімбекова А.А. - Мұғалімнің кәсіби дамуы: Lifelong learning тұжырымдамасы аясында. Астана: Ұлағат, 2020.
3. Құдайбергенова К.С. - Қазіргі білім беру жүйесіндегі педагогикалық инновациялар. Алматы: Қазақ университеті, 2019.

Интернет ресурстар:

4. www.uil.unesco.org – Lifelong learning жөніндегі ЮНЕСКО деректері

5. www.oecd.org/education – Мұғалімдердің кәсіби дамуы бойынша халықаралық есептер
6. nao.kz – Қазақстанда педагогтердің біліктілігін арттыруға қатысты әдістемелік материалдар
7. orleu-edu.kz – «Өрлеу» БАҰО» АҚ ресурстары

«Үздіксіз Білім Берудегі инновациялық тәсілдер: теория және практика»

«Инновационные подходы в непрерывном образовании: от теории к практике»

«Innovative Approaches in Lifelong Education: From Theory to Practice»

1. **Avasi V., Kotov S. O., Sarsenbayeva N. K.** LIFELONG LEARNING ENABLERS: FOCUS, OPTIONS, TECHNOLOGY PLATFORMS AND TOOLS.....2
2. **Мурзалинова А. Ж.** НАПРАВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГОВ ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ ПРАКТИКИ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....8
3. **Котов С. О.** ВЛИЯНИЕ LESSON STUDY НА ПРОФЕССИОНАЛЬНУЮ САМООЦЕНКУ ПЕДАГОГОВ. ИЗ ОПЫТА СОПРОВОЖДЕНИЯ ПРОЕКТОВ.....15
4. **Джылкыбаева Т. Д.** РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ РЕБЁНКА И ЕГО САМОРЕАЛИЗАЦИЯ ЧЕРЕЗ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОЕ ИСКУССТВО В АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЕ ДЛЯ ДЕТСКИХ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ШКОЛ.....20
5. **Пинженина Ю. С.** ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ПРИМЕРЕ ПРОГРАММЫ «ОСНОВЫ АКТЁРСКОГО МАСТЕРСТВА ДЛЯ ХОРЕОГРАФИЧЕСКИХ ОТДЕЛЕНИЙ ШКОЛ ИСКУССТВ».....25
6. **Левицкий С. В., Левицкая С. В.** ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ДЕТСКОЙ ШКОЛЕ ИСКУССТВ НА ПРИМЕРЕ ПРЕДМЕТОВ ПО ВЫБОРУ «БЛОК-ФЛЕЙТА» И «ОБЩЕЕ ФОРТЕПИАНО».....30
7. **Әлиева М.** ҰРМАЛЫ АСПАПТАРДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ОРЫНДАУШЫЛЫҚ ШЕБЕРЛІГІН ДАМУДАҒЫ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРДІҢ ТИІМДІЛІГІ.....36
8. **Молдағалиева С. К., Киясова А. М.** ЖАҢА ДӘУІРДЕГІ МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫ: ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУДІҢ РӨЛІ.....43
9. **Мусина Т. Ш.** ЧИТАТЕЛЬСКАЯ ГРАМОТНОСТЬ КАК КЛЮЧЕВОЙ КОМПОНЕНТ КОНЦЕПЦИИ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....48
10. **Фомич Л. А.** СОВРЕМЕННЫЙ ПЕДАГОГ В СИСТЕМЕ НЕПРЕРЫВНОГО И ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: НОВЫЕ РОЛИ И ЗАДАЧИ.....52
11. **Айсарина А. М.** БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ДОМБЫРА АСПАБЫНДА ОРЫНДАУШЫЛЫҚ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ.....57
12. **Лысоченко С. Д.** ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ДЕТСКОЙ ШКОЛЕ ИСКУССТВ НА ПРИМЕРЕ УСПЕШНОГО ФОРМИРОВАНИЯ ОРКЕСТРА РУССКИХ НАРОДНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ.....61

13. **Калиева Д. Ж., Тогысова Ж. А.** БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ИНТЕГРАЦИЯЛАНҒАН ТАПСЫРМАЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ.....66
14. **Амирешева А. С.** БАЛАЛАРДЫҢ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТІН ДАМУДА «НУМИКОН» ҚҰРАЛЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ.....72
15. **Орынбаева Н. Н.** ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУДІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....76
16. **Дмитрачкова Н. А.** АКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ В УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ С ООП.....79
17. **Елубай Т. М.** МӘСЕЛЕ ЕСЕПТЕРДІ ПЛИТАЛЫҚ МОДЕЛЬ АРҚЫЛЫ ШЕШУ.....91
18. **Рахимжанова Б. А.** ФИЗИКА ПӘНІ АРҚЫЛЫ СТУДЕНТТЕРДІҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ – ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУДІҢ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫНЫҢ БІРІ.....97
19. **Нуралиева Д. Х.** ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ДЛЯ ПОДГОТОВКИ УЧАЩИХСЯ 9 КЛАССА К PISA НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....104
20. **Жанбырбаева А.** ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ В СИСТЕМЕ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ОПЫТ ШКОЛЫ ИСКУССТВ.....107
21. **Мусаева А. А.** МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚАСИЕТІН ДАМУ: ФИЗИКА, ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЦИФРЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРМЕН БАЙЛАНЫС.....110
22. **Белокудрин Ю. А., Пряда Е. В.** НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ РАБОТА НА УРОКЕ «СПОРТИВНЫЕ ИГРЫ С МЕТОДИКОЙ ПРЕПОДАВАНИЯ».....117
23. **Уалиева А. У.** ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА КӘСІБИ ҚҰЗІРЕТТІЛІКТІ АРТТЫРУ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ОРТА ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....122
24. **Таудаева Э. С.** ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДЕГІ ДӘСТҮР МЕН ЖАҒАШЫЛДЫҚТЫҢ САБАҚТАСТЫҒЫ.....125
25. **Бурнашова Н. Г.** ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ЭМОЦИОНАЛЬНОМ РАЗВИТИИ УЧАЩИХСЯ В КЛАССЕ ФОРТЕПИАНО ДМШ.....129
26. **Даирбаева А. Ж.** АДАЛ ҰРПАҚ КЕҢІСТІГІ: АУЛА КЛУБТАРЫНДАҒЫ ТҰЛҒАЛЫҚ ЖӘНЕ АЗАМАТТЫҚ ДАМУ БАҒДАРЛАМАСЫ.....134
27. **Смирнова Л. С.** ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ОПЫТ СОЗДАНИЯ УЧЕБНОГО ПОСОБИЯ И РАБОЧЕЙ ТЕТРАДИ ПО ПРЕДМЕТУ «ЗАРУБЕЖНАЯ ХОРЕОГРАФИЯ» ДЛЯ 5 КЛАССА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ QR-КОДОВ И ПРОГРАММЫ CANVA.....142

28. Калауов А. М. ИГРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ГЕЙМИФИКАЦИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ РУССКОГО ЯЗЫКА: ПРЕВРАЩАЕМ УРОКИ В ЗАХВАТЫВАЮЩЕЕ ПРИКЛЮЧЕНИЕ.....	147
29. Корсканова Н. Н. ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ ОБУЧЕНИЯ ИГРЕ НА ФОРТЕПИАНО.....	153
30. Митина Н. А. СОДЕРЖАНИЕ И ОСНОВНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЫ ПО ФОРТЕПИАНО ДЛЯ ДМШ И ДШИ.....	156
31. Каркавина Е. А. СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ КРЕАТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ В ДЕТСКОЙ ИЗОСТУДИИ.....	162
32. Тулеугазинова Қ. Б. ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИНФОРМАТИКА ПӘНІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЦИФРЛАНДЫРУДЫ ҚОЛДАНУ.....	167
33. Касымжанова А. М. МУЗЫКА САЛАСЫНДАҒЫ КӘСІБИ БІЛІМБЕРУ: КӘСІБИЛІКТІ САҚТАУ ЖӘНЕ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІҢ РӨЛІ.....	170
34. Полянская Н. Ю. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЦИФРОВОЙ ГРАМОТНОСТИ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ И ТЕХНИЧЕСКИХ НАВЫКОВ НА УРОКАХ ХОРЕОГРАФИИ.....	173
35. Туфанова Б. И. ЦИФРОВЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ КАК СРЕДСТВО РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА УЧАЩИХСЯ.....	178
36. Штефан Т. М. ПОРТФОЛИО УЧЕНИКА КАК СРЕДСТВО ОТСЛЕЖИВАНИЯ И РАЗВИТИЯ ХОРЕОГРАФИЧЕСКИХ ДОСТИЖЕНИЙ.....	181
37. Аюпова Г. Р. ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	187
38. Лекерова Б. М., Бердиева А. М. ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЦИФРЛАНДЫРУ.....	191
39. Ионина Ю. А. ШКОЛЬНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ: ОТ ТЕОРИИ ДО ПРАКТИКИ.....	195
40. Смаилова М. Т., Макина Г. У. МАТЕМАТИКА ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯ: ЦИФРЛЫҚ ОҚЫТУ ФОРМАТЫ.....	201
41. Айдар А. Т. КОМАНДООБРАЗОВАНИЕ КАК РЕСУРС ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ОПЫТ ЖАМБЫЛСКОЙ ОБЛАСТИ.....	204
42. Каратаева Н. К., Каримова Н. Б. ОЛИМПИАДАҒА ДАЙЫНДАУДА 9-СЫНЫП ФИЗИКАСЫНАН СТАНДАРТТЫ ЕМЕС ЕСЕПТЕРДІ ШЫҒАРУ.....	208
43. Орынбаев Б. Н., Қайрханова Г. Қ. ҰБТ ТЕСТІНЕ ДАЙЫНДАУДА ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІ ҚОЛДАНУ.....	211
44. Хамитова А. С. ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК ТЕХНОЛОГИЯ ИННОВАЦИОННОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	215

45. Хурманхан М., Казезова Д. Б. ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУДЕГІ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕР.....221
46. Қылышбай Н. Б. БАСТАУЫШ СЫНЫПТАРДА КӨРКЕМ ЖАЗУ ДАҒДЫЛАРЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР МЕН АВТОРЛЫҚ БАҒДАРЛАМАНЫҢ ТИІМДІЛІГІ.....226
47. Бисенова А. «КОМПЬЮТЕРЛІК ЖЕЛІЛЕР» ТАҚЫРЫБЫНДА ПРАКТИКАЛЫҚ ДАҒДЫЛАРДЫ ДАМУҒА ҮШІН CISCO PACKET TRACER-ДІ ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ.....231
48. Сыдықова Г. Т. МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯ МЕН ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІ ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ.....236
49. Глеубаева А. С. БЕЙНЕЛЕУ ӨНЕРІ ПӘНІ БОЙЫНША ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕР АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫН ДАМУҒА.....239
50. Байсейтов Д. Б. МУЗЫКА МЕКТЕПТЕРІ МЕН ӨНЕР МЕКТЕПТЕРІНДЕ ҚАЗАҚ ХАЛЫҚ АСПАПТАРЫ СЫНЫБЫНДА МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН АРТТЫРУ.....242
51. Нагорная Л. П. ИННОВАЦИОННЫЙ ПОДХОД К ПРЕПОДАВАНИЮ АКТЁРСКОГО МАСТЕРСТВА ЗА СЧЁТ ИНТЕГРАЦИИ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС.....247
52. Абдрахман Ү. М. МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕР.....253
53. Жапаркулова У. М., Жунусова С. Т. ИНТЕГРАЦИЯ РОБОТОТЕХНИКИ LEGO И ТЕХНОЛОГИИ МАШИННОГО ОБУЧЕНИЯ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ.....255
54. Дарибаева Н. Д. СӨЙЛЕУ ТІЛІН ТҮЗЕТУДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІСТЕРДІҢ ТИІМДІЛІГІ.....259
55. Роот Н. А. ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....262
56. Балгабаева А. Н. ҚОЛӨНЕР ҮЙІ ҮЙІРМЕЛЕРІНДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ МҮМКІНДІКТЕРІ.....265
57. Андреева А. А. ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И ЦИФРОВИЗАЦИЯ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....269
58. Қайролданова С. Ж. ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЦИФРЛАНДЫРУ.....273
59. Коржумбаева М. Х. ЖАҒАШЫЛ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МЕН ЦИФРЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ ҚҰРАЛДАРЫН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚЫТУ.....276
60. Садовникова Л. С. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ МУЗЫКАЛЬНО-ЦВЕТОВОГО ВОСПРИЯТИЯ И ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В КЛАССЕ ФОРТЕПИАНО.....280

61. **Кульшманова Ж. Т., Байбаева М. В.** ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГРОВЫХ МЕТОДОВ В ОБУЧЕНИИ И РАЗВИТИИ SOFT SKILLS.....286
62. **Малышкина Т. Ю.** ПРАКТИКА И РЕАЛЬНОСТЬ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВНЕДРЕНИЯ НЕПРЕРЫВНОГО ОБУЧЕНИЯ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ ЧЕРЕЗ ФОРМИРОВАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА УРОКАХ «ЦИФРОВАЯ ГРАМОТНОСТЬ».....290
63. **Утешова Ж. Ж., Жалелова Г. Н.** ЭМОЦИОНАЛДЫ ИНТЕЛЛЕКТИ ДАМЫТУ АРҚЫЛЫ ОҚУ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ.....295
64. **Пахомов Р. Е.** ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ SOFT SKILLS.....300
65. **Оспанова Г. А.** РОЛЬ SOFT SKILLS В СИСТЕМЕ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....304
66. **Тарабанов С. А.** ПАРТНЁРСТВО И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ОРГАНИЗАЦИИ ФОРМАЛЬНОГО И НЕФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В РАМКАХ РЕАЛИЗАЦИИ АВТОРСКОЙ ПРОГРАММЫ «ФИГУРНЫЙ ВАЛЬС».....308
67. **Колодаева И. И., Кужубаева Д. И.** СОЦИАЛЬНОЕ ПАРТНЁРСТВО КАК УСЛОВИЕ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ОРГАНИЗАЦИИ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДЕТЕЙ.....316
68. **Туфанова Б. В.** ИНТЕГРАЦИЯ ФОРМАЛЬНОГО И НЕФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТИ РЕБЁНКА.....320
69. **Жүніс Д. Ж., Брагин В. И.** НЕФОРМАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ АДАПТАЦИИ К МЕНЯЮЩЕМУСЯ РЫНКУ ТРУДА.....324
70. **Габбасова А. Б., Кигизбаева А. С.** ФОРМИРОВАНИЕ САМООБУЧАЮЩЕГОСЯ СООБЩЕСТВА ЧЕРЕЗ ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В СИСТЕМЕ ФОРМАЛЬНОГО И НЕФОРМАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....330
71. **Пикалова Т. В.** ШКОЛЬНАЯ СЕКЦИЯ ОРИЕНТИРОВАНИЯ: ПРАКТИЧЕСКОЕ РУКОВОДСТВО НА ОСНОВЕ ОПЫТА.....335
72. **Жагалбаева М. Т.** МОНИТОРИНГ КАЧЕСТВА И ЭКОНОМИЧЕСКАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ СИСТЕМЫ НЕПРЕРЫВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: ВЫЗОВЫ И УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ РЕШЕНИЯ.....340
73. **Кравченко В. В.** ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ОБРАЗОВАНИЯ.....344
74. **Абдыгаликова А. Е.** МОНИТОРИНГ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ ТЕХНИЧЕСКОГО И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....349
75. **Имангалиева Ж. Б.** ҮЗДІКСІЗ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ МОНИТОРИНГ, БАҒАЛАУ ЖӘНЕ САПАНЫ БАСҚАРУДЫҢ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕРІ.....355
76. **Достанова Г. С.** ВНУТРИШКОЛЬНЫЙ КОНТРОЛЬ КАК УСЛОВИЕ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ОБРАЗОВАНИЯ.....360

77. Сейдильдаева М. С. БАЛАЛАР ӨНЕР МЕКТЕБІНДЕ ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫН ЖОСПАРЛАУ МЕН ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ҮЛГІЛЕРІ: ТӘЖІРИБЕ МЕН ӘДІСТЕМЕ.....365
78. Сатыбалдиев Т. О. «ФАРАБИ ГЕОМЕТРИЯЛЫҚ ОЛИМПИАДАСЫ» НЕМЕСЕ ГЕОМЕТРИЯ ПӘНІН ОҚЫТУДЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ.....368
79. Кожатаева Ж. М. LIFELONG LEARNING ЖӘНЕ ЖАОК НЕГІЗІНДЕ ПЕДАГОГТЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМУ ЖҮЙЕСІН ҚҰРУ.....372

2025 жылғы 29 қазанда өткен

«Үздіксіз білім берудегі инновациялық тәсілдер: теория және практика» атты
халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары

Материалы Международной научно-практической конференции

**«Иновационные подходы в непрерывном образовании: от теории к практике»,
проведённой**

29 октября 2025 года

Materials of International Scientific and Practical Conference

«Innovative Approaches in Lifelong Education: From Theory to Practice,»

held on October 29, 2025

ISBN 978-601-08-5589-2

9|786010|855892|